This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

METHODVS

MEDICAMENTA COMPONENDI,

EX SIMPLICIBVS iudicio ſummo delectis, & arte certa paratis, quatuor libris diſtributa:

AVTORE D. IACOBO SYLVIO MEDICO.

Indice adiecto copioſiſſimo.

IN VIRTVTE ET FORTVNA.

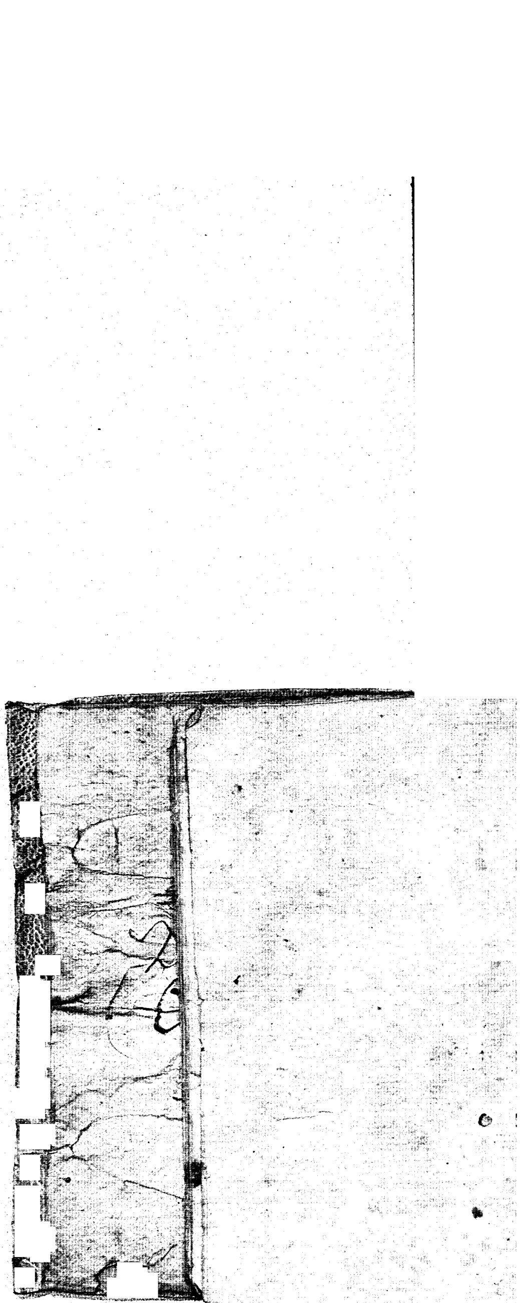
LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium,

ſub Scuto Veneto,

1558.

R.105807

PETRO CASTELLANO, TVTELENSIVM EPISCOPO,

IACOBVS SYLVIVS
MEDICVS
S. P. D.

*

DIVINAM ac memorabilem illam in nos benignitatem cùm ſtudioſiſſimus quiſque hominem iuuando proximè imitari contendat: nulla tamen ratione alia plenius exprimit, quàm morbis tutò profligatis ſanitatem priſtinam reſtituendo: idque per vſum cauſarum, quas ob id ſalubres, appellamus. Inter quas licet magni ſint momenti, aer, motus, cibus, potus, primas tamen

medicamenta tenere optimo iure viden tur, vt quæ maxima vi ſua morbos etiam grauiſſimos plerunque tam celeriter propulſent, vt horum opus miraculi loco habeatur. Quapropter ea Deorum manus rectè vocauit Herophilus & Apollo, Aeſculapius, Hippocrates, aliique non pauci celebres medici pro Diis ſunt habiti. Et cùm cunctis propè mortalibus inſita ſit per medicamenta curandi cupiditas, ac tu præcipuo eorum cognitionis ſtudio incendaris, hæc me ratio vna commouit, vt amplitudinem tuam aliquo meorum laborum fructu recrearem: nec ea tamen ſola, ſed honeſtam cogitationem hanc noſtram vehementer auxit tum ſingularis tua, & cum omnium rerum bonarum cognitione coniuncta eloquentia, tum incredibilis in omnes literarum ſtudioſos benignitas: quibus raris & maximis virtutibus nil mirum, ſi tam repetè

clariſsi-

clariſsimus euaſeris, dum docti omnes certatim ore vno ſumma de te omnia, vti res habebat, prædicarent, téque non modò ſtudiorum præſtantiſsimorum, ſed etiam peregrinationum & longinquarum & multarum laboribus maximis tam feliciter perfunctũ, honoribus ampliſsimis iam perfungi digniſsimum, honorificentiſsimè apud omnes inclamarent. Rex verò noſter Franciſcus, muſarum omnium pater ac illuſtrator magnificentiſsimus, hac adductus fama, vltrò te in ſuorum primorum clientelam accerſiuit, ſummámque tuam in dicendo fœcunditatem, perſpicuitatem, felicitatem admiratus, ſummis vitæ ornamentis honeſtandum te & beandum nulla mora cenſuit: ſicque tua dicta amplexatur, ſic fouet, ſic præſentibus omnibus exoſculatur, ſic ex te recipit omnia, tanquam ex tripode pronuntiata: vt ſi quando vel te aliis, vel alios tibi (vt ferè

in ſermone ſit) contradicendi cupiditas cœperit, quæ tibi libertas & modeſtia in refellendis, quæ facilitas in tranſmittendis aliorum ſententiis parum probabilibus, quæ denique dignitas in veritate aſſeranda? quem Lyſiam, quem Platonem, quem Periclen, quem Demoſthenem, te cæteris velut ægide quadam eruditionis tuæ ſtupefactis audiendũ exhibes? Quibus omnibus in quauis encyclopædiæ parte ſic apud Regem flores, vt cum Rege ſumma ſis in gratia. Quòd ſi principibus viris placuiſſe laus ſit præcipua, vt ille dicebat, quis pro dignitate felicitatem omni humana laude maiorem ſatis commodè laudauerit? qui non principibus viris tantùm places, verùm etiam Regi Franciſco perplaces, omniũ qui iam ſunt Regum gloriam, atque etiam ipſius antiquitatis memoriã virtute ſua facilè ſuperanti, ſiue rei militaris ſcientiam, ſiue literarum omnium

bona-

bonarum amorem, & honorem & cognitionem, ſiue autoritatẽ, ſiue felicitatem in eo ſummam ſpectare libet. Quæ rara & maxima Regis Franciſci ornamenta quoniam plenius attigi, tum poëmatio de memorabili ipſius & Henrici Anglorum Regis ad Ardeã conuentu, tũ libello alio à me ſuperioribus proximis menſibus conſcripto de ſalubri ipſius viuendi ratione: plura nunc dicere ſuperſedebo, cùm hoc tãtum dixero, à Franciſco Rege noſtro vita longiſſima digniſſimo Ptolemæum Philadelphum Aegypti regẽ, Attalúmque Pergami, & ſi quos alios publicæ hominum vtilitati natos Reges idem ſtudium tenuit, in bibliothecis omni genere librorũ celebrium inſtruendis longè exuperari. Nam illi pecunia mediocri ſingulas ſinguli bibliothecas collocupletarunt: at noſter Franciſcus innumerabiles bibliothecas ſumptu maximo ea ratione exor-

nauit,& exornãdas collocauit,vt nullo vnquã æuo deſituræ videantur. Nónne glorioſius eſt longè, ac multo magnificentius, libros omni genere diſciplinarum bonarum refertiſsimos ex penitiſsima Græcia, et regionibus aliis pecunia grandiſsima coemptos, in Galliámque conuectos non in bibliothecas tantum regias conieciſſe, ſed manu fideli deſcriptos, typographia planè admirabili excuſos, in omnium bibliothecas contuliſſe: qua magnificentia quid diuinius, quid Rege maximo potentiſsimóque dignius dici aut fieri poteſt? Ad hæc tamen omnia, adiecit ampliſsima virorum Latinè, Græcè, Hebraicè doctiſsimorũ ſalaria: pérque omnes literarum bonarum ordines ſtatum Parrhiſiis florentiſsimũ ſic tenent, vt nec melius, ſi Apollo ipſe cum Muſis adeſſet, tenerent. O te térque quatérque fortunatam Galliã, quæ Regem ſortita es ſapiẽtem, & omni ſapientiæ

tiæ ſtudio fauentem, quantum aliorum mortalium fauit vnquàm nemo. Cùm verò ad præclara hæc facinora propenſum maximè magnũ & ſanctum Regem, & ad optima quæque natum regis animum conſilio, opera, ſtudio incitare non deſinas, Caſtellane vndecunque abſolutiſſime, docti omnes habent, cui plus quàm tibi debeant, neminem, tuiſque ſucceſsibus proſperis gratulantur, amplioréſque exoptant, & obſecrant. Vale, & in bonam partem accipe hoc noſtrum magnarum in medicina rerum rudimentum.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM NATVRA, EX DIOSCORIDE ET GALENO, ET ALIIS,

LIBER PRIMVS.

SIMPLEX compoſito prius natura & doctrina eſſe, tum rerum omnium cōditio, tum Galeni ſcripta vbiq; demonſtrant. Propterea nobis compoſita medicorum pharmaca in melius ad veterum methodos reformaturis, de Simplicium notis & viribus, quæ Dioſcoridi præcipuè & Galeno ſcripta ſunt, paucis agendum eſt: idq; totum in quoſdam communes locos reducēdum, quod etiam Dioſcoridi placuiſſe magis video, licet vbique id tam ſolicitè non obſeruarit. In ſingulis verò ipſis communibus locis ordinem alphabeti (quod & Galenus fecit) ſequemur. Quoniam verò multæ plantarum quarundam partes medicamentoſæ ſunt, ob idque

in locos plures incidere debent, eas tamen omnes vno in loco perſtrinximus, quem index palam commoſtrabit, ne res eadem aliquoties nobis repeteretur. Porrò locos ipſos ſumemus à plantis, animalibus, metallicis & terreis corporibus, à quibus non medicamẽtorum modò, ſed etiam alimentorum materiæ accipi conſueuerunt. *Sed* ne locorum multitudo lectori memoriam turbet magis, quàm promoueat, & inuentionem quæſitæ rei etiam remoretur, quæ ad metalla & terrea corpora pertinent, loco vnico concludemus omnia: quæ item ad animalia tota, & ipſorum quorundam partes, tam ſimilares quàm organicas, in vnum coniiciemus locum. Ipſas verò plantarum partes, quia numeroſæ ſunt, & in cuiuſque genere ampla eſt ceu familia, in plures locos digeremus, ordinem quendam naturæ ſequuturi: primùm radices, & folia molientis: deinde flores, fructus, ſemina, & alia permulta, quæ omnia ſequens diuiſio planiora fecerit. Neque hîc expectes omnium ſimplicium naturam omnem audire. Id enim Dioſcoridem, Galenum & aliorum de re ſimplici commentaria deſcribere fuerit. Mihi verò propoſitum eſt, ea tantùm ſimplicia leuiter attingere, quibus ad cõponenda libro quarto medicamenta

eſt

eſt opus: eorúmq; ſimplicium eas præcipuè facultates explicare, quibus potiſsimum ad vires illorum compoſitorum pernoſcendas egetur. Nec mireris Arabum quædam ſimplicia hîc à me adſcripta: hæc enim inuentas ab his compoſitiones aliquot non negligendas magna parte complent: ob id ex illorum libris vtcunque mihi perſtringenda fuerunt. In hoc autē labore ſi meum ſtudium doctis viris probari agnouero, ad alia his maiora, de ſimplicium medicamentorum materia inuitabor. Quòd ſi in hoc libro quædam deſideret pharmacopœus, diſcat non ſibi ſcripta hæc, ſed medicinæ ſtudioſis potius: expectétque librum ſibi peculiarem de ſingulorum medicamentorum ſimplicium exacto delectu, illi maximè ad probas medicamentorum compoſitiones neceſſario: poſt hunc alium de his quæ ad conficiendam rectè quanuis compoſitionem ſunt vel vtilia, vel etiam neceſſaria: ac tertium præter hos compoſita propè omnia complectentem, & in ſingulis componendi modum planiſsimè explicantem.

*

Medicamenta ſumuntur à

- Plantis, & harum partibus ſimilaribus & diſſimilaribus
  - Radice.
  - Floribus.
  - Stipite.
  - Ramis.
  - Surculis.
  - Foliis.
  - Fructibus.
  - Seminibus.
  - Corticibus.
  - Succis.
  - Liquoribus.
  - Reſinis.
  - Gummis.
- Animalibus totis
  - Vulpe.
  - Hirundine.
  - Motacilla.
  - Galerita.
  - Limacibus.
  - Cicadis.
  - Cantharidibus.
  - Cancris.
  - Oſtreis.
  - Buccinis.
  - Purpuris.
  - Lumbricis.
  - Tinca.
- Partibus animaliū.
  - Organicis
    - Capite manidum.
    - Hepate lupi.
    - Teſtibus fibri.
    - Renibus ſcincorum.
    - Corpore toto viperæ excepta cauda, & capite, pelle, interaneis.
  - Similaribus
    - Pinguedine.
    - Adipe.
    - Cerebro leporis
    - Medulla.
    - Oſſe.
    - Dente.
    - Coagulo.
    - Lacte & eius partibus.
    - Sanguine.
    - Tunica interna ventriculi.
    - Vnguibus caprarum, aſinorum.
    - Cornu cerui, unicornis
    - Glutino tauri.
    - Senecta ſerpentis.

Medicamenta item ſumuntur ab

- *Animaliũ excrementis.*
  - *Stercore canum, luporum. puerorum. bubulo, caprino. columbino.*
  - *Felle.* *Sudore.*
  - *Urina.* *Saliua.*
  - *Sorde.* *Lana ſuccida.*
  - *Pilis.*
- *Ceu excrementis.*
  - *Ouis.*
  - *Melle.*
  - *Cera.*
  - *Lacte.*
- *terreis corporibus*
  - *Marinis, ut*
    - *Salibus, & eius partibus.*
    - *Adarce.*
    - *Spongia.* *Alcyonio.*
    - *Nitro.*
    - *Aſphalto.*
  - *Terra multiplici. Lapidibus, ut*
    - *Pumice* *Pyrite.*
    - *Iaſpide.* *Sapphyro.*
    - *Iudaico.* *Gagate.*
    - *Smarag.* *Hæmatite.*
  - *Metallicis, ut*
    - *Salibus, nitris foßitiis, auripigmẽto, ſandaracha, ſulfure, cadmia lithargyro, chalciti, auro, argẽto, etc. & horum partibus.*

RADICIBVS plantæ omnes alimentum ſibi familiare, dulces dulce, amarum amaræ, & reliquæ ad portionem ex terra ipſa trahũt. Vnaquæque ſuo tempore potiſsimum in ſolo & ſub cœlo cuiuſque naturæ magis propitio. Neq; enim omnis fert omnia tellus: neque cœlum quoduis eſt plantis omnibus amicum, ſed trahit ſua quamque tanquàm voluptas quædam, qua incitantur plantæ ſtata anni parte ad alimentum copioſius è terra trahendum: quo habitiores redditæ edunt ſurculos, folia, flores, fructum, aut ſemen. Hæc poſteriora veluti ſcopum quendam naturæ plantis cum animalibus communem: ambo enim ſibi ſimile modis omnibus moliuntur excitare, vt ſi immortalia omnino non ſint, ſaltem quadantenus ſint immortalibus proxima, ſpecie per tot ſuppoſititia ſingularia perennante. Hinc animalibus fœtuum cura eſt præcipua, & quod mireris, plantis ipſis ſemina & fructus (in quibus ſpes ſua eſt ſucceſsionis) ſic veſtientibus, ornantibus, munientibus, armantibus. Quam rem cùm ſequentibus & aliorum de ſimplici materia libris, tum vel maximè admirabili & adorando naturæ in plantarum partibus artificio apertè deprehendas. Sed de radicibus

primùm ſermo nobis eſt, quas tum præcipuè euellat medicus, cùm medicamentoſæ ſunt maximè. Quæ dos omnibus eodem non ineſt tempore, ſed aliæ alio vegetæ magis ſunt, quod ſuis locis audies: quanquam ſunt qui putent omnes radices legendas autumno, vbi folia deciderunt: alij veris initio, priuſquàm in folia aut caulem erumpant. Omnes tamen integræ ſunt, ſi fieri poteſt, vellendæ, & vnaquæque in ſolo & cœlo naturæ ipſius maximè familiari, bene nutritæ, bene habitæ, non præ alimenti copia enormes, neque ob inopiam ſtrigoſæ: tenues, rugoſæ: mox aqua lauandæ, & radiculis portionem quandam alimenti repetentibus & ſtolonibus etiamdum trahentibus purgandæ: pòſt (niſi vtendi recentibus aliqua inceſſerit vel commoditas vel neceſsitas) ſiccandæ: quædam vmbra & vento, vt apij, fœniculi, iridis, & quæ aliæ ſunt vel minores, vel ſicciores, vel rariores. quarum vires ſol ceu ignis promptè diſsipet: quædam contrariæ dictis ſole & vento, vel igni ſiccantur, ſi cœlum eſt nubilum, aut hyems: & ſæpe verſandæ, ne mucidæ aut putridæ fiant, vt bryoniæ: gentianæ, mandragoræ, rhei pontici. Si verò ſiccatis citò eſt opus, patellæ ignitæ impoſitas ſępe verſandas ſiccabis. Quædam item

integræ ſiccantur: vt gentianæ: aliæ in taleolas diſſectæ, vt iris: aliæ lignoſa matrice (ſic enim cor plantarum Gaza ex Theophraſto vocat) adempta, vt fœniculi, petroſelini, apij. Deinde reponuntur loco non inſolato, non infumato, non humido, non puluerulento: ſed ſublimi, puro, ſicco, aut ſeptentrionem, aut potius meridiem ſpectante, præſertim quando hunc plantæ quędam adhuc humidiores requirunt, modò non flent auſtri. Eædem quandiu vegetæ adhuc ſunt ſeruandæ, paruæ ſcilicet ac tenues & raræ, vt aſari, aſparagi anno tantum: quãuis elleborus vterque etiam triennio ſeruari poſsit, vt magnæ & craſſa eſſentia præditæ, bryonia, rheon ponticum, ariſtolochia, gentiana. Hæc autem tria, colligendi tempus legitimum, repoſitio commoda, & duratio, nõ in radicibus ſolis obſeruanda ſunt ſed etiam in alijs plantarum partibus, atque adeò quibuſdam animalium aliquorum partibus, vt ſanguine hircino,
Li.1. ant. hepate lupi, pulmone vulpis, veſica apri. Propterea chamæpityn, chamedryn, thlaſpi, cẽtaurium, polium hipericum, aliáque, florentia capiebat Galenus, theriacem, vel aliud medicamentum compoſiturus, non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus eorum adhuc crudi & imperfecti ſunt. Iubet

idem

idem continua ſpeculatione cognoſcendum, quando fructus ſunt futuri, quando æduntur, quando augentur, quando denique vigent. Quo tempore potiſsimum eos commodè decerpas, & in ſiccis domunculis repoſitas cuſtodias, ne à ſolis radiis vrantur, neque humiditate à tecto, vel muris madeſiant. Ob id domo non vult ſubterranea eos reponi nec aliis vicina, neque ſub tegulis, ſed horum media, quæ oſtia meridiem ſpectantia habeat: propè quæ tamen medicamenta ne reponas. Omnia igitur legenda, quandò ſummarum ſunt virium, & accuſandi tum mercatores, tum herbarij, qui radices, liquores, ſuccos, flores, germina, fructus extra anni tempus carpunt, & in vrbes conferunt. In quibuſdam & aſtrorum obſeruatio valere putatur. Pæoniæ enim radix ad epilepſiam legenda decreſcente luna quibuſdam videtur, & alyſſon ſub æſtu caniculæ vult legi Galenus: vt Aeſchriun cancros fluuiatiles capi contra rabiem, vnde eſt herbæ nomen: tanquam vis quædam illis contra rabiem à ſidere accedat, rabiem canibus afferente. Plantas item calidas ex calidis regionibus, & ex harum editis & ſiccis locis, vt Cretæ mõtibus, præfert Gale. vt abundè in methodo medicamenta componendi audies. Neque velim

Lib.3. cõ. ph.p.gen.

Li.2.ant.

Galenus in horum ſimpl.vi- ribus.

lectorem latere, multas efferri plātas per vs vel os maſculinè, interdum etiam fœmininè vel per vm vel on genere neutro: vt acorus, elleborus, hyſſopus, fœniculus, crocus, lupinus, peucedanus, œſypus, vel aco-

Libr. 10. ſim. & 4. c.ph. par. et 1.ph.g.

rum, eleborum, vt ὁ βούτυρος καὶ τὸ βούτυρον· ὁ ἢ ἡ χάλκανθος, ἢ τὸ χάλκανθον· ἡ ἔμπλαστρος, ἡ ἀντίδοτος, καὶ τὸ ἔμπλαστρον, τὸ ἀντίδοτον; ἵππος præterea, id eſt equus in compoſitione cum nominibus plantarū ſignificat magnum vt βοῦς, id eſt, bos: quod docent hippoſelinum: hippomarathrum: hippolapatum: vnde opinor noſtratibus iuglandes caballinæ vulgò vocātur omnium maximæ.

ACORVS guſtu acri, & modicè amaro, odore iucundo, tenui conſiſtentia, calidus ſiccus ordine tertio Gale. libro 6. ſimplic. Is nunc eſſe videtur quibuſdam Calamus aromaticus, aliis potiùs Galanga. Quibus repugnat Actuarius in antidoto aurea Alexandri, in qua γάλαγγαν (ſic enim cum Arabibus vocat) & multis interiectis acorum, eodem pondere: ad finem verò calamum aromaticum pondere diuerſo miſceri ſcribit. Acorus omnino verus magnitudine ireos, galanga maior hodie vulgò di-

ctus,

ctus, mihi Tornaco miſſus à Nicolao Godino eius vrbis præſtantiſsimo medico. Ignotus tamen quibus adhuc eſt, eius loco galangam magno ſucceſſu miſcuerint: interdũ calamũ odoratũ. Qui verò nobis frequens oſtenditur, paluſtris acorus eſt, inſipidus, inodorus, ſubſtantia craſſa, frigidus ſiccus: à xyri planta acri nobis notiſsima diuerſiſsimus: quadripertito tamen ſectus & ſole ſiccatus, triennio ſeruatur: non vtendus hîc, niſi Medicus imperauerit.

Veri autem prouentus nunc vberrimus Lugdunũ & in alias Galliæ vrbes celebriores conuehitur ex India: Luſitanorum (vt audio) nauigationibus.

AGaricus tanquàm fungus eſt enatus trũcis arborũ præcipue glãdiferarum, vt illicũ: toto cõtextu eſt rariore & fungoſo, ſed facie ſumma & mucrone eſt ſolutior: ſede verò & radice ſemilignoſa & ſemiputri, ob id abiicienda. In eo fœmina rectis venarũ diſcurſibus fracta cõſtat, qui dẽtiũ murinorũ veſtigia in caſeo duro repræſentent. Eadẽ leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, ſplendidior, proinde præſtantior. Mas verò in fracturis filoſus neruorũ modo, grauis, denſus, durus, niger, lignoſus, longus, interdũ rotundus, ſed vbique compactior: neuter adulterationẽ re- *Dioſc. & Gal. li. 1. antid. & li. 6. ſimp.*

cipit. Vtique ſapor eſt initio dulcis, mox amarus, tandem etiam ſubacer, & ſubaſtringens: vnde incidit, tenuat, tergit, digerit, obſtructa liberat. Vis autem phlegmagoga, hoc eſt, pituitæ purgatrix, ſtomacho aduerſa: vitiis tamen omnibus internis ab ea nati ſaluber eſt in omni ætate, ob quæ medicamentum familiæ veteribus eſt dictus. Datur drachmæ pondere ſeu à ſcrupulis duobus ad drachmas vnam pro ægri natura, ætate, viribus, conſuetudine, & morbi natura & tempore cum vino, vinō diluto, vino mulſo, ſapa, aceto, aqua, hydromelite, oxymelite. Quinetiam ſtomacho ſolutis, vt cibi tenax non ſit, & acida ructantibus mãditur, & ſine humore deuoratur Dioſc. Nobis omnibus nauſeabundus eſt, fortaſſe quia deterior nunc ex Alpibus Gall. & noſtro Delphinatu affertur, quàm quem maiorib⁹ mittebat Agaria Sarmatię regio (à qua illi nomen) & Galatia & Cilicia. Ponticus Andromacho iuniori in Theriaca probatur. Mendum igitur videri iure queat in fine libr. noni compoſit. phar. part. vbi ſuffocatis ab vtero datur 50. α. hoc eſt, vncia vna cũ vino pro drachma vna. Corrigitur vino, zingibere, caryophyllis, nuce moſchata, vel aliis ſtomachicis. Seruatur annis quinque integer, præcipuè cũ dauco,

Gal. li. 6. ſimp.

Dioſcor.

Lib. 1. anti. Gal.

lib

libyſtico, polypodio. Non ſolum autem ſumitur, ſed etiã foris admouetur, vt Galenus docet lib. 6. ſimpl. & in fine lib. 10. comp. ph. part. in iſchiadicis remediis. De agarico autem inter radices agimus, quod is dicitur radix Dioſcoridi, & Galeno li. 6. ſimpl.

Althæa ſiue Ebiſcus eſt malua agreſtis, foliis vt cyclaminus rotundis, lanugine caneſcentibus, flore roſaceo, caule bicubitali, radice lenta, intus alba, ſubaſtringente. Partibus ſuis omnibus digerit, laxat, phlegmone leuat, mitigat, coquit abſceſſus coctu difficiles adipibus incocta & ſubacta. Radice autem & ſemine tenuiorum eſt partium, magiſque tum ſiccat, tum terget. Althæa autem dicitur, quòd inter primas ſit vtilis, & pluribus polleat remediis, Dioſco. Apium ſatiuum eſt, cui gratia vulgò eſt, cuiúſque rami largis portionibus per iura innatant, & in condimentis peculiarem gratiam habent. Quæ Plinij verba noſtrum vulgare petroſelinũ magis indicant: atq; idem σέλινον ἔυοδμον, id eſt, odoratum, Theocritus 3. εἰδύλλιῳ vocat. Sed apiũ vulgare eſt Dioſco. & Gale. Eleoſelinũ, hoc eſt cum Gaza, Paludapium, quia in paludibus & ſecundum aquæductus naſcitur. Petroſelinum autem verũ ex Macedoniæ aſperis & præruptis petendum, vt Gale. docet libr. 1. de

Lib. 2. aliment. & li. 6. ſimp.
ἀλθαίνω & ἀλθέω curo, medeor.

Pli. c. 11. lib. 10.

antido.de quo in litera P. Quod verò Macedonicum petroſelinum vulgo dicitur, eſt hippoſelinum, quod olus atrum ſeu pullum à Latinis appellari Hermol. Ruel. Marcellus in Dioſcoride inſcripſerunt, quod meus codex Græcus non habet. Galenus autem verum Smyrnium (id eſt, vulgare Leuiſticum) ὀλόσατρον Romæ vocari iam conſuetum ſcribit lib. 2. aliment. Omnia hæc ſelinorum, id eſt, apiorum genera idem pollent tota, ſed ſemine ſunt potentiora, & in his præcipuè Macedonicum calidum ſiccum ordine tertio.

Ari radix vt dracunculi, ex fimo bubulo podagris illinitur, eiuſdem cortex ſplenicos iuuat & hydropicos, Galeno lib. 9. compoſi. phar. part. calida ſicca primo ordine: incîdit, tenuat, terget mediocriter.

Gal. li. 6. ſimpl. & lib. 1. ant. Ariſtolochia, quia ſit ἀρίστη λοχοῦσαις, id eſt parturientibus optima & ſalubris, Dioſcoridi & Galeno triplex, radicis figura præcipuè diſtincta. Quæ primo generi eſt tuberum modo rotunda, ob id & malum terræ dicitur: ſecundo digiti craſsitudine, dodrãte longa: vnde (opinor) dactylitis dicitur li. 2. comp. phar. gene. & libr. 7. compoſi. phar. part. in arteriace Andromachi 16. Tertio longiſsima, quaſi vitium nouellarum, ob quam clematitis, id eſt, ſarmentoſa dicitur.

Huius

Huius fructus putatur quibuſdam κόκκος orientis, vulgo Gallorum dictus, ſtupefaciendis piſcibus efficax, quam vim Plinius rotundę tribuit. Quartum genus addit Plinius Piſtolochiam ſeu Polyrrhizon omniũ tenuiſsimam, denſis radicis capillamentis iunci plenioris craſsitudine. Omnes valent tantum radice amara & ſubacri, ſed rotunda omnium eſt ſubſtantia tenuiſsima: longa verò terget moderatiùs: clematitis, quia odore eſt gratiore, & cortice carnoſo ad vnguenta (nardina Plin.) eſt quàm ad medicationes aptior. Præfertur Pontica. & huic Cretenſis libr. 10. compoſit. phar. part. Effodienda eſt meſsibus, & deſquammato terreno ſeruanda. *Pli. libr. 25. c. 8.*

Aſarum Galli olim Bacchar vocabant, nunc ſyllabarum metatheſi Cabaret. Valet foliis, flore, ſemine, ſed efficaciſsimum eſt radice, ellebori albi modo purgatoria. Dioſcorid. Galenus tamen in hiera picra etiam aſarum recipiente ſolam aloën purgatoriam vim habere ſcribit: aſarum verò humores malos ad vrinas deducere. libro 8. comp. phar. part. & libr. 6. ſimpl. vires habere radicis acori ſed valentiores. Fodienda eſt cùm folia mittere incipit, & in ſole ſiccanda (niſi recens vtenda ſit) quia in vmbra ſitum celeriter trahit & ſeneſcit, præ-

cipuè ex locis riguis, ex macris autem & ſi-tientibus (quæ imprimis amat) minùs eſt putredini obnoxia.

Aſphodelus Latinis Haſtula regia dictus à caule inſigni ex multis radicibus bulboſis emicante, quibus agnatis abundat, interdum ad 80. Radice vtilis eſt tergente: eadem vſta magis calfacit, ſiccat, tenuat, digerit. Nunc porcorum cibus eſt, olim etiam hominum, muribus venenum. Autumno legitur, cùm valet plurimùm.

Lib.2.aliment. & li.6.ſim.

Aſparagus, vel Athenienſium more per ph, Aſpharagus, vel etiam aphæreſi, Sparagus: generatim quidem eſt coliculus tenerior herbæ, fruticis, arboris, ad fructum & ſemen increſcens: ſpeciatim verò herba vulgo nota, eáque duplex: radice vtilis & ſemine ad detergendas renum & hepatis obſtructiones. Regij, qui in hortis naſcitur, & Helij, id eſt, paluſtris, meminit Galen. libr. 2. alimentorum: & huius etiam initio libr. 9. comp. phar. part. ad icterum: & illius lib. 5. ſimp. Petræi autem lib. 6. ſimpl. qui poſt inuentos altiles aſparagos Corruda propriè dicitur: Polluci autem ſylueſtris aſparagus. Hic multò eſt ſatiuo efficacior. In aſparago mas à fœmina ſemine ſeparatur.

Gal. li. 6. ſimpl.

BRyoniæ, ſeu vitis albæ radix terget, ſiccat, & moderatè calfacit: ob hoc indu-

raros

ratos lienes liquat ſumpta: & cum ficis admota: & pſoram & lepram ſanat, fructus verò eius maturitate ruber, racemoſus, eſt Pſilothrum vt planta ipſa. Nam ἄμπελον λευκὴν βρυωνίαν καὶ ψίλωθρον καλοῦσι. Gal. lib. 6. ſimp. tamen ἄμπελον λευκὴν & βρυωνίαν ſeparat lib. 1. compo. phar. part. in pilos corrumpentibus medicamentis.

Behen ſerapioni duplex, alba & rubra, magnitudine radicis paſtinacę paruę, calida, humida, odora, ſemen augens. ex Armenia defertur. Earum loco, ſi id ſolum poſſunt, Eryngij radicem ſubſtituerẽ potiùs, quàm radices neſcio quas nobis ab inſtitoribus venditari ſolitas: ſed Ben eidem vt Meſue eſt Galeni Balanus myrepſica, de qua in Fructibus audies

CAlamus aromaticus κάλαμος ἀρωματικὸς Dioſcorid. Galen. μυρεψικὸς, id eſt, vnguentarius Hippocrati, Arabicus Plutarcho, Alexandrinus Celſo: calidus ſiccus ordine ſecundo, leuiter aſtringit, minimũ acer eſt, partium nonnihil tenuium remediis ventriculi & hepatis calidis miſceri poteſt, ac menſes mouentibus. Melior eſt fuluus, intus albicans, odore fragrantiſſimo, denſè geniculatus arundinis modo, cætera mollis tactu, lentus in frangendo: confractus autem in aſſulas diſsilit, non *Gal. li. 7. ſimpl.* *Dioſcor.*

totus, raphani in morem rumpitur: fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, aſtringens, & cum quadam acrimonia amarus, in mandendo glutinoſus: In India naſcitur, triennio ſeruatur. Capparis radicis cortex amarus, acer, acerbus, terget, purgat, tenuat, incîdit, digerit, conſtringit: lienes induratos & iſchiadas ob hæc magnificè iuuat, ſumptus vel cum idoneis remediis admotus. Eadem radix etiam hepatica eſt, libr.8.compoſi.phar.part.& ſplenica,lib.9. eiuſdem. Flos eius & fructus aceto & ſale condítus primis menſis ad excitandam appetentiam ſumitur, licet ſtomacho noxius, ſiticuloſus, aluum turbare Dioſcoridi dicatur. Folia capparis trita cum mero pota ſplenica.lib.9.compoſi.phar.part. admota cum virium vehementiam obtundentibus chœradas ſanant. Centaurij magni radix acris, aſtringens, ſubdulcis, & ſubamara: vlcera glutinat, ſanguinem reiiciētibus prodeſt: à Chirone Centauro Herculis ſagitta vulnerato inuentum & nominatum Cētaurium: annis decem ſeruatur Theophraſto. Centaurium autem minùs radice inefficax eſt, foliis & flore vtilis, ſubaſtringens: ob amaritudinem Fel terræ dicitur Plinio. Cyperis ſeu radix cyperi calfacit, ſiccat ſine morſu, ſubaſtringit, incídit, vlce-

ra præhumida cicatrice claudit, calculos frangit, vrinam & menſes mouet, oris halitum commendat, vt lignum aloës verum. Cyperus Indicus inter zingiberis radices inuẽtus Curcuma Venetiis dicitur. Ad odoris gratiam Cyperus additur tenuantibus capillos, libr. 1. compoſi. phar. part. à figura caulis iuncus triangularis Plinio dicitur: quadratus Celſo, licet rarò ſit quadrangulus: anguloſus Dioſcoridi non definito angulorum numero. Cyperus Babylonicus Galanga (de qua mox) quibuſdam dicitur, vulgaris ſcilicet ac minor: nam maior Acorus eſſe dicta prius eſt.

Cyclamini radix tota vehementer medicamentoſa, magis eiuſdem ſuccus: incidit, terget, ora venarum aperit, trahit, digerit, illitus abdomini ventrem purgat, per nares trahit, cum melle illitus ſuffuſos iuuat, ſcirrhos mirè emendat, menſes & ſudores mouet. Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus, vt vlceret, Gal. lib. 7. ſimpl. & libr. 8. compo. phar. part. mihi Lugduno miſſus à Carolo Paludano eius vrbis medico iure primario, ſi Hieronymum Montuum nulli eruditione ſecundum exceperis. Coſtus præcellit Arabicus, candidus, leuis, eximia odoris gratia, recens, abundè plenus, denſus, ſiccus, à teredinibus

Panis porcinus, quia porcis gratus.

Dioſcor.

non

non eroſus. Secundus eſt Indicus, vber, leuis, niger. Tertius Syriacus, grauis, colore buxeus, odore feriens. Coſtus Arabum dulcis, & amarus, Græcis indictus: ſed λόϛ☉ γλυκὺς Arabas paſsim imitanti Actuario dicitur in ſecundo Dialacham, & paulò pòſt in diaromato. Coſtus autem hortẽſis, herba quanquàm amara eſt, fuerit magis Piperitis aut Siliquaſtrum Plinij.

Cucumeris agreſtis radix terget, digerit, emollit: potẽtiùs eius ſuccus, Elaterium dictus, ſummè amarus ordine ſecundo calidus: menſes mouet, cynanchis cum melle illinitur, ictericis cum lacte in nares trahitur & cephalalgicis.

DAucus ſeminé vehementer calet præcipuè agreſtis, triplex Dioſcoridi. Seminis ſolius in aliis generibus vſus inualuit, in cretico etiam radicis. Ob id Dauci Cretici radices ſcribit Gal. libr. 9. comp. ph. part. in malagmate dia ſpermatων.

Dioſcor. Dictamni radix guſtu calfacit, partus accelerat. Folia eius pulegio ſimilia, maiora, denſa lanugine obſita, in vſu ſunt præcipuo ad ictus & morſus venenatos, ac cætera, quæ præſtat pulegium: quo tamen ob eſſentiæ partium tenuitatem eſt efficacius. Horum foliorum vim largam Venetiis ad me attulerunt Simon Thomas, Stephanus Tul-

lerius, Martinus Gregorius, diſcipuli olim mei longè doctiſsimi, nunc medici æqualium celeberrimi. Quæ autem vulgò circunfertur dictamni radix, eſt potius pſeudodictamni. Creticus laudatur potus & appoſitus. Metitur æſtate & autumno.

Doronicum Serapioni eſt radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis: calida ſicca ordine tertio: flatus præcipuè vteri diſsipat, cordis palpitationi confert, ipſumque roborat, venenoſis morſibus & ictibus auxiliatur, ſumptũ & admorum. In officinis habetur: καρναβάδιον dicitur Actuario, vires illi eaſdem tribuenti: tamen is in διάμβρα doronicum omittit, quod habet meſues in diambra compoſitione propè eadem.

Dracunculi radix aro acrior, amarior, ob id calidior, tenuior, viſcera omnia purgat, humoribus craſsis & lentis à ſe tenuatis, vlcera cacoëthe ſanat, vitiligines terget cum aceto illita.

Elenij radix odorata, ſubacris, amara, calfacit non primo ſtatim occurſu, ſiccátque non exactè ob humorem in ſe recrementitium, tandem verò etiã rubrificat, *Enula cãpana.*

iſchia

iſchiadas & affectus alios diuturnos ac frigidos: eclegmate cum melle, craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat, ſerpentium morſibus prodeſt. Ex montibus & ſicco ſolo præſtantior, legitur æſtate, particulatímque diſſecta ſiccatur, vel melle aut ſaccharo cõdita ſeruatur: ἑλένιον λευκὸν καὶ ἐρυθρὸν. Actuarius appellat.

Ellebori vtriuſque tum albi tum nigri radix multiplex, tenuis, ab oblongo & exiguo capite procedens, calida ſicca, ordine tertio: ſed nigra guſtu calidior, alba amarior: pituitam ac bilem vtranque vacuat, alba magis vomitu, nigra deiectione: alphos, lichenas, pſoras, lepras deterget. Alba melior Cyrenaïca, nigra ex Anticyra: ambæ in montibus & aſperis locis meſsibus effodiendæ, in vmbra ſiccandæ.

Eryngij radix longiſsima, intus alba, foris nigra, odorata: calida, ad primum ordinem, ſicca ad ſecundum: tenuium partium, ciet menſes & vrinas, morſibus venenatis reſiſtit, flatus diſsipat. Eſula Serapionis eſt Pityuſa Dioſcoridis & Galeni, radice, ſemine, foliis, ſucco, tithymallorum more purgans: ob id etiam tithymalli ſpecies à quibuſdam putatur. Meſuæ & Auicennæ eſula parua, eſt tithymallus paralios, id eſt maritimus: magna verò eſt tithymal

mallus platyphyllos, viribus tamen ſunt iiſdem valentibus, ſcilicet in purgando.

FOeniculus calidus ordine tertio, ſiccus primo, ſemine magis quàm radice, minùs foliis quibus lac gignit, vt illis vrinas & menſes magis ciet. Cortex radicis in vſu eſt frequenti, lib. 8. comp. ph. part. μαλαθροσπέρμων per λ vbique ſcribit Actuarius, id eſt, marathri ſemen. *Marathrum cũ Græcis.*

Filicis radix maximè vtilis amara, ſubaſtringens, lumbricos latos necat, partum mortuũ eiicit, vlcera valenter ſed ſine morſu ſiccat impoſita, hepatis meatus probè terget ſine manifeſta calfactione aut refrigeratione: Gal. lib. 8. comp. ph. part. *Gal. lib. 8. ſimp.*

GAlanga Actuario Barbaros in multis imitato, eſt radix ſubrubra, geniculata, intorta, grauis, ſapore acerrimo linguã admodũ vellicante, calida, ſicca tertio gradu, odore & figura quadã cyperi: vnde quibuſdam Cyperus Babylonicus dicitur, vt prius in Acoro & Cypero docuimus. Adulteratur cyperi radice aceto piperato macerata, ſed adulteratio intrò non penetrat. Coctionem iuuat, flatus diſsipat, oris halitum commendat, venerem excitat etiam ore retenta, cerebrum roborat naribus in- *Serapio.*

dita, cordis palpitationi prodeſt.

Gentiana radice eſt ob multam amaritudinem efficaci, ad tergendum, tenuandũ, purgãdum, obſtructa liberandum: propter quam aloë Gallica dicitur: à Gentio Illyricorum rege inuenta & dicta.

Dioſcor. Li.6.ſim. Glycyrrhiza, Actuario ſæpe Glycyrrhizon, γλυκεῖα ῥίζα, & abſolutè γλυκεῖα, lib.7. comp. ph. part. dicitur Romanis dulcis radix, nobis partium metatheſi Riglyce: radice ſola & ſucco ex hac recenti expreſſo, dulci, & leuiter aſtringente valet, tepida: temperato proxima, modicè humida, vnde quia ſitim ſedat, ἄδιψος quoque dicitur. Aſperitates lenit arterię & veſicæ ſcabrę. Melior nigricans & lenta, quàm buxea & fragilis. Puluis radicum eius pterygia ſeu vngues oculorum leuat. Dioſcorides.

Gramen, ſeu gramen pecori eſculentum radice eſt modicè frigida & ſicca, parum mordaci, ſubſtantiæ tenuitatem exiguam ſortita, qua calculos potu interdum frãgit.

HErmodactyli duo faſtigia facit Meſues, vnum radice digitali longitudine, quod Ephemerum eſſe videtur Dioſcoridis, Gale. & Pauli: radice oblonga, digitali craſsitudine, odoratum, iris agreſtis appellatum, repellendi & digerendi facultate

præ

prædítum. Alterum radice rotunda,& ea foris vel nigra (quod Colchicum eſt ephemerum & deleterium,prædictis autoribus paſsim frequens,flore croci per autumnum erumpente) vel rubente, vel alba, vt intus, quam eligit ſolam, ſi craſſa ſit, ac modicè dura,& ex loco edito lecta: calida ſicca initio ſecundi gradus, ſtomacho aduerſiſsima eſt. Pituitam craſſam à iuncturis preſertim extrahit, ob id podagræ, & ipſi arthritidi prodeſt, per ſe, vel decocto ſumpta, aut etiã admota cum farina hordei, vitellis ouorum, mica panis.

Hæc omnino eſt, quam Paulus Hermodactylum vocat, & ab vtroque ephemero ſeparat, veteribus indicta radix, vti & quæ rubens Meſuæ dicitur. An verò quæ in officinis oſtenditur, horũ ſit Hermodactylus, vel Colchicum, diſcernere non eſt difficile his qui legũt, aut integras habent radices, nam delibratæ ad nos conuehuntur. Canis tamen largam eius vim per me depaſtus innoxiè, & multorum tutò hac radice purgatorum experientia quotidiana facit, vt credam vel Hermodactylum hũc eſſe Meſuæ, & neotericorum, veteribus indictum, vel ſaltem non eſſe Colchicum. Actuarium miror inter purgantia ſimplicia hunc non deſcripſiſſe, cùm toties eius meminerit in

compoſitis medicamẽtis, ἑρμοδάκτυλον λευκὸν καὶ ἄλινον alicubi appellans. Serapio hermodactyli nomine principio Dioſcoridis Colchicum repræſentat, deinde etiam ephemeron. De omni hoc genere Muſa in examine ſimplicium, & Tagaultius ſuis in Meſue ſimplicia annotationibus doctis pariter ac luculentis accuratius ſcribunt.

Li. 1. antidotorũ. IRidis radix laudatior parua, denſa, frangi contumax, ſubruffa, amara, ſternutamenta dum tunditur ciens, odorata, qualis ex Illyride mediterranea Dioſcoridi, Galeno, cæteris omnibus prædicatur: ob id eam Illyridem vocare conſueuit Andromachus. *Lib. 6. & 9. c. ph. p.* Elige autem in Illyricæ genere odoratiorem: nam vnumquodque eſt præſtantiſsimum, quod generis ſui odorem habet valentiſsimum. *Li. 1. antid.* Iris autem quæ ex Libya magna Romam affertur, tantum ab Illyrica deficit, quantum corpus mortuum à viuo. Quæ autem in aliis regionibus creſcit, non ita multum deficit: vnde Iris Gallica alba purgata vſurpatur, lib. 8. comp ph. part. & hodie paſsim Florentina pro Illyrica nobis obtruditur. Iris coquit, tenuat, calfacit, pituitam craſſam & bilem purgat, *Libr. 9. c. ph. p.* humorem ex pulmonibus craſſum expectorat. Ireos ſylueſtris radix lib. 10. comp. *Dioſc.* ph. par. ephemeri radix videtur accipienda,

de

de qua nunc in Hermodactylo egimus: vel potiùs ſpathulæ fœtidæ vulgò dictæ, flore & reliquo habitu Iridem omnino referentis.

Iſatidis radix in diachamæmelo Actuario ea eſt amara, aſtringit valenter, ſiccat ſine morſu, ob hæc vulnera magna etiam in capitibus muſculorũ duræ carnis glutinat. *Li.6.ſi*

LIlij radix terget primo ordine, digerit moderatè, emollit, menſes ciet, vulnera glutinat, etiam in capitibus muſculorũ cum melle miſta. Eadem præſtat folium, ſed imbecilliùs. Flos verò ſubſtantia conſtat miſta ex tenui & terrea, & aquea: coctus ex oleo mollit, & citra morſum digerit. Lilij radix mollit, coquit, terget, diſcutit: ob hæc vitiligines, lepras, pſoras, achoras, furfures emendat, Dioſco. addito melle, vel alio, vim eius tergendi imbecillam augente, Gal. lib. 7. ſimpl. *Gal. li.7 ſimpl.* *Gal. in ſi ne c. ph.*

MAndragoræ maris ceu præſtantioris delibratæ radicis cortex craſſus, lino traiectus ad vſum ſuſpenditur, refrigerandi valentiſsimæ, vt ordine tertio, & ſiccandi primo. Eiuſdem & pomi ſuccus prælo expreſſus, inſolatúſque donec concreuerit, fictili reponitur ad vſus eoſdem: ſed in po- *Gal. li.7 ſimpli. & Dioſcor.*

mo cum calore quodam eſt aliquid humiditatis, à qua eſt ſoporiferum.

Li.1.antidot. Li.9.c.ph.p.& li.7.ſim. Meum nobis frequens, Dioſcoridis picturam explet, tamen prȩſtantius Macedonicum, aut Hiſpanicum: ſed Athamanticũ laudat Andromachus minor in ſua theriace. Calidum eſt ordine tertio, ſiccum ſecũdo, vrinas & menſes mouet, vt aſarum, ſed largo vſu, cephalalgicum eſt.

Li.8.ſim. NArdi ſpica & radix, calida exceſſu primo, ſicca ſecundo: aſtringit, ſubacris, & leuiter amara, iecur & ſtomachum roborat, ſumpta & admota, vrinam ciet, fluxiones inteſtinorum, capitis, thoracis ſiccat. Nardus igitur miſtæ eſt ſubſtantiæ & facultatis tum digerentis, tum repellentis, & roborantis. Nardus prætereà vim habet non exiguam coquendi omnes frigidas diſpoſitiones. *Lib.6.& 8.c.ph.p. Lib.9.c.ph.p.* Ea eſt multiplex, præſtantiſsima eſt Indica, ſecundo loco Gallica, pòſt Cretica, & quæ apud nos montana ex Cilicia, & nardina herba potius quàm nardus vocatur. *Lib.6.c.ph.p.* Radix nardi Indicæ, & apud nos montanæ modicè aſtringit. Nardus Indica quanquàm radix eſt, tamen etiã νάρδου στάχυς, *Lib.1.antidot.* ſeu cum Actuario & Hera.li.6.comp.ph.part.in diabeſaſa ναρδόσταχυς, id eſt, ſpicanardi, à ſimilitudine formæ cum ſpica.

Tamen

Tamẽ Philo in ſua antidoto Creticam nar-
dum, vel, vt alij eius ænigma interpretan-
tur, Indicam radicis falſo nomine dici au-
tumat, quoniã ſpica nardi nũcupatur. Nar- *Lib.9.c.*
di Gallicę cum radicibus & terra circunda- *ph.p.*
ta faſciculum vnum cum aliis ad columel-
las laxatas adhibet Archigenes: aſtringit
enim & digerit nardus Gallica, ambo me-
diocriter. Nardi Celticæ flores vſurpantur
lib.8.eiuſdem in tertio Andromachi medi-
camento. Nardus autem Gallica, ſeu Celti- *Lib.6.c.*
ca dicitur: nam gentem eandem Gallos, Ga- *ph.p.*
latas, & familiariùs Celtas appellant. In Li- *Ibidem.*
gurię alpibus ea naſcitur Dioſcoridi. Radi- *Lib.1.an.*
ce igitur vtilior apparet ex initio li.8.ſimp. *tidot.*
& locis prædictis, ſpica tamen non inutilis.
Laudatur enim recens, leuis, larga coma,
ſpica breui, flaua, odoratiſsima, cyperum
redolente, diúque in ſua odoris gratia per-
manens, amara, linguam mordens. Nardus
etiã Syriaca vſurpatur in arteriace 12. An- *Lib.7.c.*
dromachi, ſed imbecillior eſt quàm Indica. *ph.p.*
Fugienda nardus quæ ἔκπλυτος, id eſt elo- *Lib.1.an*
ta dicitur, & eligenda quæ ὄμφαξ lingua *tidot.*
Barbarorum dicitur. Spica vulgaris, odoris
& ſaporis gratiam illam non habet, imò
inter coquendum odoris eſt grauiſsimi, &
ægros lædit: eſtque verius pſeudonardus,
quàm vera nardus.

Dioſco. OEnãthes radix in multa capitella ceu oliuæ fructus extuberãs, ex vino ſtrãguriæ ſubuenit. Oenanthe autem vitis agreſtis ac erraticæ flos cũ germine aſtringens in vſu eſt frequentiori Medicorum. Gal.initio li.8.comp.ph.part.& li.7.meth. *Vitiflora.*

Gale.li.1. antid. PEtroſelinum,id eſt,apium petroſum omnibus notum,in regione Macedoniç præcipiti nec magna laudatiſsimum naſcitur, hoc eſt, acerrimum & amariſsimum, maximè ſi recens fuerit,ſed paucum, à qua Eſtreaticum dicitur & Macedonicum. Plurimum verò in Epiro gignitur, ex qua in Macedoniam comportatum, & propè totum in Theſſalonicen: inde tanquam Macedonicum à mercatoribus diuehitur:alioqui vniuerſis gentibus non ſufficiat. Quomodo mel Atticum melle ex Cycladibus locupletant, próque Attico vendunt: & vinum Falernum in parua quadam Italiæ regione paucum genitum, ſic ab indigenis adulteratur, vt in omnem Romanorum imperio ſubditam regionem feratur. Si autem Eſtreaticum Macedonicúmque petroſelinum deſideras,nihil peior,ſed minùs amara erit theriace,& alia antidotus,ſi alterum iniicias. Non enim deleteriis pharmacis, aut virulentarum beſtiarum morſibus adeò

adeò aduerſatur, quod principaliſsimum eſt theriaces promiſſum: ſed id hydropicis, imbecillibus, & aliis quibuſdam ſimilibus affectibus ſuccurrit. Hæc Gal. lib. 8. ſimpl. Calidum ſiccum ordine tertio, acre, & amarum, incîdit, vrinas & menſes affatim ciet, flatus diſsipat: ſemine tamen quàm radice & foliis eſt valentius: quapropter id maximè in vſu eſt.

Pyrethrum ab ignea & cauſtica vrentéque vi dictum, qua manſu ſaliuam potentiùs, quàm pro caloris modo elicit: vnde & Saliuaris quoque Latinis dicitur. In Apœnino frequens, annis quinque ſeruatur: affectibus omnibus frigidis efficax. *Gal. li. 8. ſimpl. Dioſc.*

Pæoniæ maris radix longa, althææ æmula rotundatur contra epilepſiam & melancholiam recens collo appendenda potius quàm fœminæ radix. Luna autem decreſcente hanc legi volunt: leuiter aſtringit, ſubamara eſt cum quadam dulcedine & acrimonia, ſi diutius mandas, menſes ciet, obſtructa hepatis & renum expurgat. *Manardus in epiſtolis. Li. 6. ſim.*

Peucedani radix calida ordine ſecundo, ſicca tertio, incîdit, tenuat, digerit, affectibus neruorum frigidis, lieni indurato, pulmoni farto pituita craſſa, lenta, vlceribus contumacibus auxilio eſt. Succus ex hac expreſſus valentior eſt. *Li. 8. ſim.*

Phu Dioſcoridis, & cæterorum Græcorum, noſtræ Valerianæ plurimum exprimunt, niſi florum, qui in muſcario puſilli ſunt, magnitudo deſideretur. Phu Ponticũ aliquid habet ſimile nardo, & petroſelino, & cæteris ſeminibus vrinam mouentibus li.8.& 9.comp.ph.part.antidotis inſeritur.

Li.8.ſim. Polypodij radix dulcis,& auſtera, multum ſiccans, ſed ſine morſu, purgandi vim tacet Gal. bilem, pituitámque trahit, Dioſ. In quo non bilem ſed melancholiam legit Serapio: ſic & Meſues, & alij poſt eos plerique, melancholiæ purgatricẽ vim tribuũt. *Meſues.* Sit craſſum, ſolidũ, cirroſum, ex rubro nigreſcẽs, colore intus herbaceo, vt piſtaciũ recẽs, quercubus innatũ potius quã ſaxis & muris: aliis cõtrà videtur, niſi aſtrĩgẽdũ ſit.

Pentaphylli radix ſiccat ordine tertio, ſine morſu, tenuiũ eſt partium, minimùm acris, & calida: Tormẽtilla putatur Leoniceno, Manardo, Ruellio, quæ nunc quinquefolia, nunc ſeptemfolia his & mihi ſæpe viſa eſt: vti & vulgare quinquefoliũ etiã ſeptẽfoliũ frequenter eſt: vti & Eupatoriũ, quod etiã dicitur Pentaphyllum Gal.lib.5. ph. part. Hæc radix in theriacen recipitur, & noſtra tormentilla venenis & peſti reſiſtere experientia multa eſt certiſsimum, vt ſi non ſit eadem, eius loco vſurpari poſsit.

RHa, Rhacon, Rheon, Rhion, radix nigra, coſto nigro foris, centaurio magno intus ſimilis, ſed minor & rufior, fungoſa & laxa, aliquãtulum leuis, ſine odore, teredinibus non exeſa, quæ manſa colorem reddit pallidum, ad crocũ inclinantẽ, facilè fragilis, amara: præter hæc legit in Dioſcoride Serapio, aſtringens, ſi pluſculum mandatur, ſubacris: ſanguinem expuentibus, cœliacis, dyſentericis cõfert. Ex riguis ad Rha fluuiũ ſupra Pontũ (vnde Rha Põticũ Græcis & Latinis, & radix Pontica Celſo dicitur) & Boſphorũ ſeptentrionali tractu affertur: parũ purgatoriũ experiẽtia poſteriorũ, licet inuentu ſit rariſsimũ, & hodie propè ignotum: obſcuratum opinor à Rha barbaro ſeu Indico, quod ex India meridionali in totam propè Europã quæſtu maximo cõuehitur, odoratum, grauitate inſigni cõmendabile, aſtringens, amarũ, cholagogũ magis, colore dum mãditur planè croceo. Quod ſiue idem ſit genere cũ Pontico, viribus tamen, colore, odore, pondere nonnihil diſsimile ſoli & cœli ratione, ſiue omnino diuerſum, aliis diſquirendum relinquo, quibus plus eſt otij, & facultatis: cùm præſertim etiam celebres hodie medici in ea controuerſia ſibi non conſtent, & nunc idem, nunc diuerſum affirment. Manardus

Rhaponticum. *Dioſc.*

Galli. *ſimpl.*

nardus nanq; in epiſtolis nunc idem, nunc diuerſum cenſet: Meſues & Serapio ſuo Rhabarbaro tribunt omnia, quæ Dioſc. & Gal. Rheo. Mihi ſatis fuerit admonere, in locum Pontici iam propè deſiti Indicum viribus proximum, & vbique copioſum, potius eſſe ſufficiendum: tanto tamẽ parcius quanto efficacius, in Græcorum compoſitionibus, quàm centaurij magni radicem minimo virium commercio cum Pontico conuenientem. Præſertim autem ſufficiendum eſt, quod in Indico eſt aſtringẽs magis, minúſque purgatorium, quale multum inuenitur: aut ſaltem eius macerati vel aſsi magna, prout Medicus iudicauerit. In Arabum autem compoſitionibus vtrunque diſtinguitur, illud Rheu Ponticum, hoc Raued Seni appellatum. Rhion vel ῥύον Ponticum, vel Rhiu Pontici radix ferè Galeno dicitur in compoſitis medic. part. 7. & 8. & in anti- ῥέον ποντικὸν, & ῥέον βαρβαρικὸν, Actuario: & Rheu Pontici radix idem Pontica radix in Eſdræ antidoto: ῥέον ἰνδικὸν Actuar. in διακλάχαν pro Raued

Meſues. Seni Meſuæ. Seruatur annis 3. 4. pſillio, milio, cera oblitum ſola, vel cum terebinthina. Quod autem vulgus Europæ pro Rha Barbaro in hortis paſsim ſerit, Lapathi genus omnino videtur, licet radicis co-

lore

lore Rha Barbaro nonnihil ſit affine, viribus autem plurimùm abeſt. At cùm reliqua Rhei vtriuſque hiſtoria nemini ſcribatur, ſed radicis ſolius, conuincere nequeas, congenerem plantam vel degenerẽ & diuerſam, niſi ex partis vnius natura.

Rubia ſatiua radice acerba, & amara, lienem & iecur expurgat, vrinas craſſas, multas, ſæpe etiam cruentas, & menſes mouet, alphos albos cum aceto terget. Cortex Rubiæ recipitur in antidotum ad lienem Actuario.

Σαξιφράγου Græcorum à noſtra vulgari Saxifraga diuerſum, tamen, vtrunque calculos renum cõfringere certum eſt: hoc multa neotericorum experientia, illud Galeno in theriace ad Piſonem, & lib. 5. san. tuendæ: quod eſſe Betonicam inde patet κέστρον ἢ ψυχρότροφον (quod locis aſſioſis gaudet Dioſcor. ῥωμαϊστὶ δὲ βετονική amariuſcula eſt, ac ſubacris, incîdit, calculos renum rumpit, &c. lib. 7. ſimpl. & apud Dioſcoridem capite ceſtri, ſeu betonicæ. ἐπὶ δὲ τῶν λιθιώντων, καὶ βετονικῆς τι πόας μίγνυται, καὶ κέστρου τοῦ παρὰ τοῖς κελτοῖς γινομένου, καλοῦσι δὲ τὴν βοτάνην ταύτην σαξιφράγον. lib. 5. ſan. tuendæ in ſene calculoſo: niſi quòd hîc betonicam à ceſtro videtur ſeparare, ſi pura eſt lectio, aut καὶ pro ſiue, vel id eſt capiẽdum.

Hac

Hac opinor cauſa Ruellius ætatis noſtræ doctiſsimus medicus ex Dioſcoride caput de Sarxiphago diuerſum à capite de Betonica expunxit. Radix ſarxiphagi Actuar. paſsim vſurpatur.

Gal li.8. ſimpl. Scilla calida ordine ſecundo, admodum incidit: aſſam aut elixam ſumi præſtat, vt virium eius vehementia exoluatur. Legenda ex terra quando folia eius & caules omnino aruerunt, lib.1. antid. Scillæ albæ ſegmenta ſeu taleolæ cultello ligneo ſeparatæ, lino traiectæ modicis interuallis ne ſe contingant, in vmbra ſiccantur diebus *Dioſcor.* 60. vt ex his fiat acetum ſcillites. Alba eſt *Plinius c. 9. lib. 20.* maſculus, eáque vtilior quàm fœmina nigra. De ea leges plura in compoſitis medicamentis de Paſtillis ſcillinis.

Tamariſcus lib.7. ſimpl. TAmarix, ſeu Myrica, fructu, radice, foliis, extremis ramulis terget, incidit ſine manifeſta ſiccatione, parum aſtringit, tenuium partiũ, lieni indurato cũ aceto aut vino coctis prodeſt: fructus & cortex valentiùs aſtringunt. Fructum tamen & ſuccum & non radicem adhibet ſplenicis remediis, lib.9. comp. ph. part. Quin etiã trunco in vaſcula vel potoria vel eſcaria cauato, lienẽ arcano quodam odio ſuibus & hominibus longo vſu abſumit.

Thymelæa Dioſcoridis, eſt Mezereon Meſuæ

Meſuæ, vt patet conferenti fructum, myrti baccæ æmulum vtriq; , quod granum gnidium dicitur Dioſcoridi. Folia quæ oleæ ſimilia faciũt ambo, ſed anguſtiora Dioſc. maiora Meſues: ramos Meſuæ bicubitales, Dioſcoridi tripedaneos. Cùm hi chamelææ (quam nonnulli mezereon putant) ſint dodrantales & palmo tantùm alti: vnicam autem thymelæam facit Dioſcorides multas mezerei ſpecies facit Meſues.

Turbith Serapionis, eſt Tripolium Dioſcoridis ad verbũ. Turbith vel Turpetum Actuarij duplex eſt Dioſcoridis, Alypon & Pityuſa, quam etiam Turpet à Barbaris vocari ſcribit: nec fortè vox ea cum Leoniceno & aliis quibuſdam expungenda ex Dioſcoride fuerit, quum alias pleraſque appellationes barbaras interponat. Turbith autem Meſuæ quibuſdam videtur ſecunda tithymalli ſpecies. In hac opinionum varietate de radice hodie parum comperta, & quæ viribus maleficis eſt prædita (quamuis enim crudam, & craſſam, & lentam pituitam purgare dicatur, magno id ſtomachi, cordis, & aliarum partium incommodo præſtat) ſatius eſt, eius loco vel agaricum, vel aliam phlegmagogam ſubſtituere. Laudant Arabes eius corticem album, gummoſum, vacuum arun-
dina

dinaceum, recentem friabilem: corrigunt zingibere, & formatis ex eo trochiſcis.

Zingiber Galeno & aliis cum indigenis ferè dicitur: quibuſdam Zinziber: aliis Gingiber: radix eſt herbæ graminis modo ſerpentis: candicans, odorata, piperis ſapore & viribus, niſi quòd tardiùs calfacit, ſed diutius, vti longum piper, ob humiditatem excrementoſam: cuius occaſione vtrunque teredinibus facilè tentatur. Condiendum recens omnino eſt, nunquam vetus impoſtorum more. Mittitur ex Arabia & Troglodytica.

Zurumbeth Serapioni Auicennæ aliiſq; & Zedoaria, ζοῦδαρ Actuario in aurea antidoto dicitur, ζάδουαρ eidem in διακομύρῳ, & in diantho, alibi ζάδιρα & ζάδουαρ. res eſt ac nomen barbarum, Græcis prioribus incognitum.

Eſt autem radix ariſtolochiæ rotundæ æmula, ſapore & colore zingiberis calidum ſiccum gradu ſecundo: flatus diſsipat, odorem allij, cæpæ, vini tegit, morſui venenato reſiſtit, vomitum cohibet.

*

DE

DE HERBIS.

QVæ priùs in radicibus dicta ſunt de collectione,repoſitione, duratione illarum : ad herbas transferri poſſunt , niſi quòd his ferè recentibus vtimur , quibuſdam omnino,vt portulaca,lactuca,bugloſſo,arriplice,beta, braſsica,acantho,naſturcio , helxine, mercuriali,viola nigra , intybo,fumaria , hioſcyamo , mandragora , & aliis permultis. Quibuſdam verò recentibus vtimur,quando his mitioribus opus eſt,vt ruta,mētha, abſinthiū , abrotanū: recētes minùs calent ob miſtam humiditatem excrementoſam: ſiccatæ verò calidiores ſentiuntur:& fumaria recēs minùs aluū ſubducit magis ſicca. *Gal.li.7. ſimpl.*

Colliguntur ferè cum floribus herbæ aut ſeminibus,ſic benedictus carduus acanthium putatus,cētarium paruum,calaminthe,chamædrys,chamæpitys,daucus,fumaria , maiorana , polium , pulegium origanum,ſerpillum,thymus:aut ſaltem cùm vigent folia magnitudine,odore,colore præſertim quæ cacumini ſunt propiora.

Siccantur in vmbra magis,niſi ſi quæ ſcapo ſunt craſsiore,aut folio humidiore , & ob id apto putrere. Vbi probè ſunt ſiccatæ, reponuntur vti radices , ſed minùs diu ſeruari poſſunt:ob id quotannis mutandæ.

ABſinthium triplex forma, ſapore facultate planè diuerſum, vt interim natales omittam. Primum generis nomine dicitur, quale præſtantiſsimum eſt Ponticum. Id folio & flore eſt multò minore, quàm cætera abſinthia, & odore non inſuaui, ſed aromatum quid præferēte, qui reliquis omnibus planè fœdus: quapropter hæc fugiendá. Vtendum autem ſemper Pontico ad ventriculi & hepatis phlegmonas, ad tergendum, purgandum, ſubducendum prauos humores ſtomacho hærentes, & roborandum dictas partes contrahendo & conſtringendo. Cùm enim omni abſinthio duplex ſit facultas & qualitas, in Pontico aſtrigens quidem plurima eſt, amara verò exigua: ob id calidum eſt exceſſu primo, ſiccum tertio. In cæteris abſinthiis, vt abrotano, amara eſt vehementiſsima, aſtrictio autem obſcura, aut prorſus nulla guſtu ſentitur: ob id ſtomacho ſunt hæc inimiciſsima. Ponticum præterea terget ſordes tunicarum ventriculi, non tamen ſi quid altius in eo imbibitū eſt, foras extrahit, aut expellit, aut ſaltem parum id præſtare valet ob iunctam inſignem aſtringendi facultatem. Hiera autem picra propter id excogitata ſalubriter, illud ipſum poteſt. Ponticum

Lib. 11. metho.

Lib. 8. cō. ph. par. in hiera picra. Gal. li. 6. ſimp. initio & fine.

Lib. 6. ſa. tuen.

ticum autem videtur eſſe, quod Romanum Meſues vocat, quódque paſsim hodie viſitur. Diuerſus enim Meſues Gale. tantũ eſt, quod ſiccum tertio gradu hic, iſte ſecundo ſcribit. Quæ controuerſia in aliis ſimplicibus multis eſt inter medicos etiã doctiſsimos: quorũ vnus in fine, verbi gratia, primi vel ſecundi, alter in principio ſecundi vel tertij intelligit: quæ ambiguitas etiã Gale. ipſi eſt in anetho, praſio, ruta agreſti, & aliis permultis. Nam quod ſuccũ eius dicit Meſues ob nitroſam qualitatẽ nocere ſtomacho, ipſi Gal. id nõ aduerſatur ſcribẽti, ſuccum longè ipſa herba eſſe calidiorem. Noſtrũ autẽ vulgare abſinthiũ ſarmẽtoſum, folio & flore multo maiore, quàm cætera tria abſinthia: veteribus inter abſinthia comprehenſum non videtur, niſi eſſe velis abſinthium primũ Dioſc. quod vulgò notũ dicit, & βαθύπικρον, vel potiùs βαρύπικρον vocari à multa amaritudine, qualis in aloë, cui ſubſcribitur Dioſcoridi, à qua vulgus aloinã & forte appellat. Id autẽ, ſi primũ in Dioſcoride recipias, quænã alia in eo ſtatues? Tamẽ id ad lũbricos, vti & ſantonicũ, eſt efficaciſsimum ſumptum & admotum.

Abrotanum fœmina foliis ſeriphio & cypreſſo proximis albioribus: vnde cypreſſus & chamæcypreſſus vulgò dicitur. Mas *Lib. 6. ſimpl.*

verò abrotanum generis nomen tenet, calidum ſiccum tertio receſſu à mediis, admodùm amarum, coma cum floribus vtile, vt abſinthium & cineribus ſuorum ſarmentorum ad pilos reddendos.

Libr. 6. ſimpl.

Acantha, vel Acanthus brancha vrſina vulgò: foliis modicè digerit, radice ſiccat, leuiter incîdit, eſt tenuium partium, emolliendæ aluo iniectionibus hodie deſtinata.

Li. 1. cõp. ph. p. & li. 6. ſimp.

Adiantum, ſeu Polytrichon calido, frigido temperatum, guſtu acerbo ſiccat, tenuat, digerit, ob id ſtrumis confert, lapides frangit in nobis, craſſa & lenta ex pulmone educit, capillos reddit, pręſertim vſtum. Triplex Dioſcoridi eſſe videtur, primum ſpeciatim Polytrichon vocat, Adiãtum album Theophraſtus. Gaza cum vulgo Capillum Veneris. Alterum Trichomanes nigrum Theophraſtus, vulgus Polytrichon. Tertium foliis filicis, vulgò Adiantum: vt Dioſcoridis textus hoc loco mancus videri poſsit. Nam foliorum filicis & lenticulæ tam diſsimilium bis in eodem adianto non meminiſſet. Quartum addi poteſt Saluia vita vulgò dicta: quartanis curandis efficax eſt. Galenus adiantum nõ diuiſit, fortè quòd omnium eadem ſit facultas Calitrichon à nonnullis Trichomanes dicitur: tamen qui de herbis ſcripſerũt, adiantum vocant

Gal. li. 2. cõp. ph. p. in caluitio intempeſtiuo.

cant callitrichon potiùs quàm trichomanes: Polytrichon autem & callitrichon diuerſa facit, lib. 1. comp. ph. part. Recens melius, niſi cũ ſiccãdũ & aſtringẽdũ valẽtius.

Ἄγνος, id eſt, caſtus, quòd ad caſtitatem conferat, foliis & floribus ſumptis & ſubſtratis, & ſemine frixo, vel non frixo: id enim ſumptum, vt ſemen rutæ, nocturnas veneris imaginationes cohibet, lib. 6. ſim. & lib. 6. ſanit. tuendæ. Calfacit, ſiccat ordine tertio, acris eſt ac aſtringens, & ſubſtantiæ multũ tenuis, flatus omnium maximè diſcutit. Ob id lege lib. 1. alimẽtorum calfacit, non cum Græcis exemplaribus & veteri interprete refrigerat, quod effecta illic adſcripta indicant. Item lib. 2. comp. ph. part. de cephalalgia ab æſtu, vbi Agnũ inter refrigerantia cõmemorat: & paulò pòſt vbi Archigenis dicta diſtinguit, folia lauri calidiſsima. Agni verò mediocriter refrigerant, legerem non ἄγνου ſed ἀκίνου, quæ planta Dioſcoridi refrigerat, & aſtringit, etiam ſi Gale. fortè alibi nuſquàm ea herba ſit vſus. Neq; enim placet eluſio, quòd per accidens refrigerat: id enim etiam foliis lauri & calidis omnibus commune eſt. *Agnus caſtus, iũ ctis ambobus vulgò.*

Alyſſos herba marrubio ſimilis aſperior tantum, & ſpinoſioribus pilulis, flore cœruleo, aduerſus rabiem efficaciſsima, *Gal. li. 2 antido. & Aët.*

vnde illi nomen. Legenda autem ſub feruenti æſtu caniculæ: ſiccata trita creta reconditur, ne quid virium eius expiret.

Li.6.ſim. Anethum calidum ſecũdo ordine, ſiccum primo, tenuium partium, digerit, ex oleo decoctum dolores ſedat, ſomnum cõciliat, crudos humores coquit, præſertim viride, quia minùs calidum & humidius eſt. Vſtũ autem calidũ ſiccum gradu tertio fit, vlcera præhumida præcipuè pudendorũ & præputij cicatrice tegit.

Coma florum odoratiſsima, & ſemine nobis conſuetiſsimum eſt.

BEtonica amariuſcula, ſubacris, incîdit, calculos renum frangit, pulmonem, thoracem, hepar purgat & terget, menſes mouet, epilepticis, acidum ructantibus, iſchiadicis, pota prodeſt: admota autẽ vlce-

Li.8.ſim. ri, omnibus beſtiarum morſibus. Vide σαρ-
& libr.1. ξιφάγον. Beta viridis, alba, & nigra, nitroſæ
cõp.ph.p. eſt facultatis, qua digerit ſine calore manifeſto, terget, per nares purgat, alba adhæc valentior: nigra ſubaſtringit præſertim radice: coquendo has vires exuit.

Blitum imbecilliter refrigerat & humectat. lib.2.comp.ph. part. in ſecundo receſſu à temperatis, lib.6. ſim. iam vulgare eſt.

Caulis. Braſsica eſculenta ſapore nitroſo: parum acri, ſiccat, terget ſumpta & admota, indu-

ratas

ratas phlegmonas digerit, lepras terget, vlcera etiam maligna glutinat. Cinis vitorum eius cauliũ ſiccitate eſt cauſtica, cum adipe veteri miſtus veteratos laterum dolores diſcutit. *Gal. li. ſimpl.* Braſsicæ ſylueſtris ſemen maximè tenuat, efficaciter ſiccat, & digerit, lib. 9. comp. ph. part. Braſsica marina ſubſalſa, & ſubamara, ventrem deiicit, & cætera præſtat, quæ has qualitates ſequi conſueuerunt. *Soldanela.* Bugloſſus bubula lingua Catoni dicta, calida humida, ob id vinis iniecta lætitiæ ac hilaritatis cauſa eſſe creditur, vnde Euphroſynon Græcis vocatur, & nobis Corago, corruptè Borago, Her. tuſsi ob faucium aſperitatem natæ cocta in melicrato confert. Iulio menſe colligitur Dioſcori. *Gale. li. ſimpl.* Bugloſſum magnum, Cirſium Dioſcoridi dictum, Bugloſſus vulgaris videtur, caule dum veterauit triangulo, vel in triangulum inclinãte, tuncque tam ſpinoſo, vt citra noxam non tangatur. Notæ tamen quædam Dio. in vtroq; deſiderãtur.

CArduus à noſtris Benedictus, ob ſingularem plantæ totius amariſsimæ facultatem aduerſus peſtilentes, putréſque alios affectus: an verò ſit acanthiũ vel chamæleontis quædam ſpecies, dictu facile nõ eſt ob imperfectam horum hiſtoriam.

Cichorium, Romana lingua Intybum *Li. 8. ſi*

olus dicitur, Gal.lib.2. comp.ph.part. Id verò & reliquæ ſereos ſpecies, foliorum magnitudine & cultu diſtinctæ, facultatibus parum diſcrepant, niſi quòd agreſtia ſatiuis ſint ſicciora & amariora. Omnia enim hæc ſubamara ſunt, ſubfrigida, modicè aſtringentia: ſed agreſtia frigida ſicca ſecundo ordine: domeſtica verò magis refrigerant,& in his multa humiditas miſta ſiccitatem extinguit. Ob hæc hepatis intemperiem calidã tum ſolã, tum cũ corruptis humoribus & ichoribus maximè iuuant refrigerando, roborando ſimam eius partem & gibbam obſtructione liberãdo: præſertim ſi cum vino albo bibantur, & cũ melle, ſic enim illos humores per vrinas pellunt:nec frigida multum lædunt,vt alia permulta,quæ ſunt frigida, humida ſine amaritudine & aſtrictione:ſumuntur ſucco, decocto puluere, lib.8.compoſi.phar.part.

Condrilla omnis,& Sonchus,& Hieracium vtrunque ſereos ſpecies etiam Dioſcoridi & Galeno putata,& ſereos ac cichorij nomine etiam ab his & aliis dignata(licet Chondrillam lactucæ non ſeri iungat,lib.2.alimentorum)vt forma & temperatura ſunt affines, ſic viribus minimùm diſcrepant. Ob id ea tanquàm congeneria iungit Dioſcorides. Pro intybo autẽ vulgus

gus Endiuiam re & nomine corrupit, vt pro ſeri ſcariolam quaſi ſeriolam dicere tentauit.

Calaminthe, vel cum Nicandro Calaminthum, Galeno duplex eſt: domeſtica, & eo efficacior montana, quam ab Andromacho minore miratur Nepitham voce Romana potiùs quàm Calaminthen Græca vocari in ſua theriace, cũ cætera Græcè appellarit. Dioſcoridi triplex eſt, primò montana, vulgare calamentũ: ſecunda pulegiũ ſylueſtre, tertia herba cataria Ruellio videtur. Muſæ contrà, tertia vulgare calamentum, ſecunda cataria putatur. Ob imperfectam omniũ hiſtoriam in hac ſententiarum varietate iudicium difficile. *καλαμίνθην ποταμίαν* addit Aët. Galeoſis autem quæ vulgò herba cataria putatur, eſſe vrtica fœtida purpuraſcentibus floribus videtur. Calaminthe calida ſicca gradu tertio, acris, parum amara, tenui ſubſtantia, cutim calfacit, mordet, ſugit, poſtremò vlcerat: tamen eius ſuccum vulneri etiam cerebri meningas diuidenti infuſum, milij farina ſicca ſuperiecta glutinare affirmat Archigenes apud Gal. lib. 2. compo. phar. part. Chamædrys, id eſt, quercula, amara, ſubacris, calida ſicca tertio gradu, ſed calidior paulò quàm ſiccior. Ex Creta Cæſari affe-

Libr. 6. c. ph. par. et li. 7. ſimp.

Li. 1. antidotor.

Li. 7. ſim.

Li. 8. ſimpli.

Li. 1. antido. Ga.

rebatur ad theriaces compoſitionem:tamē vbiq; naſcitur, etiam in Romæ ſuburbiis, odore & guſtu quàm Cretica vehemētior, præſertim ſi multo imbre non fuerit irrorata, quamuis hac campeſtris ſit melior. Prægnans ſemine cum Dioſ. aut ſucco cum Plinio, aut etiam flore cum Gale. carpitur.

Li.8.ſim. Chamæpitys, id eſt, pinus pumila, quòd odore & foliis eam imitatur, Aiuga Idea Scribonio dicitur, aliis Abiga, vulgo Iua: calida ſecundo gradu, ſicca tertio: amarior quàm acrior, terget, purgat, obſtructū iecur liberat, ictericis iſchiadicis cum melicrato pota ſuccurrit, menſes, vrinas ciet, viridis vulnera magna glutinat, vlcera putreſcentia ſanat, mammarum durities diſcutit. Huius radicem vſurpat Aſclepiades, ſucco tamen decocto, ſemine, puluere idem pollet, Gale. lib. 8. comp. ph. part.

Li.7.ſim. Cicuta refrigerat extremè, id eſt, quarto gradu, ob id lethalis eſt: eius vna ſpecies nobis eſt pumila odorata, quæ frixa & admota dolorum cauſas leues diſsipat. Cicutæ ſemē excorticatur, li. 10. cōp. ph. par. in fin.

EVpatorium, vel Hepatorium, vel Hepatitis, omnino agrimonia vulgaris videtur, Dioſco. Eupatorium cum Serapionis agrimonia, & Meſuæ eupatorio conferenti. Corruptū verò nomen ex argemone

appa

apparet, quàm falsò Eupatorium quidam (vt Dioſcor. ait) putarunt: incîdit, terget, tenuium eſt partium ſine manifeſto calore, ſubaſtringit, iecoris ob id obſtructiones aperit, ipsúmque roborat, vnde & nomen inuenit: vel cum Cicerone, ab Eupatore rege. Hanc etiã Pentaphyllũ vocari, quòd folio ſit quinquepartito, ſcribit Gale. lib. 5. comp. ph. part. vt dixi in Pentaphylli radice. Eupatorij nunc folia, nunc radicem Actuarius miſcet. Eufragia veteribus incomperta herba; Pampinulæ ſimilis, folio minore, & magis ſerrato, flore luteo, præcipuæ claritatis ad omnia oculorum vitia: vnde ophthalmica dici poteſt: ab euphroſyno detortum nomen apparet. Montana melior, quæ ferè eſt polyclonos, alibi monoclonos magis.

Li. 6. ſim.

Hermolaus in ſarxiphago.

FVmaria acris, amara, ſubacerba, vrinam biliosam & multam commanducata aut pota prouocat, hepar obſtructum purgat & roborat, ſcabiem & pruritum inde ſanat: ſiccata ventriculum cum vino roborat, cum melicrato aluum ſubducit, ſucco ſuo oculorum claritatem, & delacrymationem fumi modo molitur, vnde illi nomen.

Li. 7. ſim. Dioſcor. Meſues.

GAllitrichum pro Gallicentrũ Ruellio videtur eſſe Horminũ Græcorũ, aliis

Ver

Verbenaca recta, ob picturæ Hormini & verbenacæ rectæ obſcuram breuitatem, iudicium difficile. Callitrichon autem prius in Adianto diximus.

Li.8.ſimplic. HYoſcyamus, id eſt, Suis faba, quòd eius paſtu apri conuellantur, & reſoluantur, niſi mox cancros fluuiales ederint, Helianus: his enim fabis apros Erymanthios in Arcadia ab Hercule occiſos ſcribit Philo in ſua antidoto, lib.9.compo.ph.part. Galeni. Triplex Dioſcoridi & Galeno: primus flore purpuraſcente, ſemine nigro, veneno ſiſsimus: alter flore & ſemine luteo, mitior, ſed etiam deleterius: tertius flore & ſemine candido, ad ſanationes aptiſsimus, frigidus ordine tertio, ſiccus primo, Gal.lib.3.methodi.

Gal.li.8.ſimpl. Hyſſopum calidum ſiccum ordine tertio, tenuium partium: craſſa & lenta ex pulmonibus extrahit, humorem craſſum per aluum etiam purgat, obſtructiones terget: montanum eſt efficacius hortenſi: Cilicium præfert Dioſcorides: *Dioſcor.* Creticum verò commendatur Archigeni, libr.8.comp.ph.part. Gal.in Chryſocome & origano Heracleotico. Quædam à Dioſcoride Hyſſopo tribuuntur, quæ in noſtro deſiderari videntur. Cum florum ſpica legendum eſt aut cùm ſemine turget.

Lau

LAuri folia & fructus calfaciunt, & ſiccant vehementer, ſed hi magis quàm illa: leuiter aſtringere addit Dioſcorides, quam vim & amaritudinem ſoli radici cortici tribuit Galen. qua calculos confringit.

Li.6.ſim. & lib.2. c.ph.part.

Lapathũ digerit modicè, oxylapathum digerit & repellit, vtriuſque ſemen leuiter aſtringit, vnde dyſenterias & diarrhœas ſanat præcipuè oxylapathi. Hippolapathum, quod in aquis omnino naſcitur, eadem præſtat, ſed imbecillius: idem verò valentius fuerit in hortos hodie tranſlatum.

Gal.li.7. ſimp.

MArrubium, ſeu Praſium album, ſapore amaro, calidum ordine ſecundo, ſiccum tertio: lienis & hepatis obſtructiones ſoluit, pulmonem & thoracem purgat, menſes ciet, admotum terget, digerit, & cum melle oculorum aciem claram reddit.

Li.8.ſim.

Malabathrum ſui generis foliũ, Indicæ nardo, vt odore & ſapore, ſic viribus ſimillimum, ſed nardo efficacius. Laudatur recens ex candido nigricans, contumax frangi, integrum, odore vegeto nares feriente, & qui folio ſemoto perſiſtat. Id nunc deſiit, à quo tamen vnguentum foliatum diuitibus Romanis mulieribus frequens eſt dictum. Deſiit & folium Syriacæ arboris Plinio celebratum. In horum locum Mauri inuexerunt folium laurino proximum, ſed

Libr.1.c. ph.par. et lib.7.ſim. Dioſcor.

ſed maius, & neruis tribus folium intercurſantibus diſtinctum, odore iucundo. Primum illud folium Indum dicitur Serapioni: tamẽ Actuarius in hedychroo magmate, φύλλον ἰνδικόν, & φύλλον μαλαβάθρου ceu diuerſa miſcet: φύλλον ab his diuerſiſsimũ Dioſcoridi deſcribitur, vulgò Italis folium ſylueſtre dictum, Hermol.

Maron herba ſurculoſa vulgò cognita, flore origani, ſed odoratiore, foliis multò candidioribus, ſubaſtringit, modicè calfacit, ſiſymbrio ſimiliter, Dioſcor. *Lib. I. antido.* Maron planta eſt vehementer odorata & amara, amaraco proxima, quò tamen eſt multò odoratior & amarior, minùs tamen eò eſt acris, vnguento amaracino fortè dicto, quòd amaraci plurimum olim reciperet, nunc ſolum marum immittunt, ſatius tamen eſt: æqualem amaraci & mari portionem imponere, vt hedychroi compoſitioni: qua miſtione minùs quidem odorum, non tamen minùs efficax erit, hæc Gal. Suſpicio eſt nobis vehemens Marum eſſe herbam Maſtic vulgò dictam, maioranæ ſimillimam, flore tamen muſcoſo in pappos abeunte.

Maiorana, amaracus, Sampſychus, Dioſcoridi, Theophraſto, Plinio eadem ſunt herba: vnguentum tamen amaracinum à

ſam

ſampſychino cur diuerſum ſit Dioſco. doctè mihi Muſa coniectare videtur ex plantæ huius appellatione conſueta vtriq; regioni, in qua vtrunque id vnguentum fiebat laudatiſsimum. Calida eſt herba & ſicca ordine tertio, & tenuium partium Sampſychum, Gal. lib. 8. ſimpl. Amaracum verò calidum ordine tertio, ſiccum ſecũdo, idem lib. 6. ſimpl. Ex qua temperamẽti varietate, & quòd ſeorſum de his agit, Amaracum Galeno, & poſt eum Paulo eſſe dictã, vulgò Matricariã ſuſpicantur Hermolaus, Manardus, quæ iiſdem autoribus Dioſcor. eſt Parthenium: ſed amaracum Galeni nõ eſſe Matricariam vulgarem odore aſpernabili, ſapore amariſsimo, conuincit quæ de Maro & Amaraco nuper ex Gale. antido. protulimus. Adhæc Amaracum ſe vidiſſe in Italia creſcere ſcribit Gale. lib. 1. antidoto. tanquàm planta eſſet Italiæ rara, cũ tamen Romæ familiarem eſſe Matricariã Muſa Ferrarienſis affirmat. Nec ſatis ad confirmandam ipſorum ſententiã eſt, Galenum bis de re eadem non ſcripſiſſe, cùm bis de abſinthio, de aſtere ſeu bubonio, de chalciti ſcripſerit. Parui prætereà eſt momenti varietas ordinum ſiccitatis, quòd ſcilicet amaracus ſit ſiccus ordine ſecundo, ſamſychus autem tertio: ille enim cõpleto, hic

inci

incipiente eſſe poſsit, vt in abſinthio dixi. Quo fit, vt ex his plantas eſſe varias nemo poſsit colligere.

Meliſſa. Meliſſophyllon, id eſt, apum foliũ, quòd herba hæc præſertim florente, apes plurimum gaudeant, vnde Apiaſtrum Latinis *Li.7.ſim.* dicitur: & à citri odore Citrago. Viribus eſt marrubio ſimile ſed imbecillius, ob id etiam vſu rarius.

Ibidem. Myriophyllum, Romanis Millefoliũ, ſiccitate multa glutinat vlcera.

Li.8.ſim. ORigani genus omne calidum ſiccum tertio ordine, incidit ac tenuat. Tragoriganum etiam ſubaſtringit, præfertur montanum, vel Creticum, vel Heracleoticum.

Gal.li.6. ſimpl. & li.3.c.ph. part. PLantago refrigerat ſiccat, ordine ſecundo, aſtringit, repellit, digerit: ob hæc vlcera recentia & vetera etiam rebellia glutinat, hæmorrhagiam ſiſtit, fluxiones & putredines, & ab his dyſenterias coërcet, hepatis & renum obſtructiones tollit. Semen & radix eadem præſtant, ſed ſiccant magis, refrigerant minùs. Adhæc ſemini adeſt eſſentiæ tenuitas. Duo eius genera facit Dioſcorides paruam, & hac efficaciorem magnam. Præter hæc eſt tertium nobis Arnogloſſum, vel Arnogloſſa nomine generis appellatum, folio ro-

tundiore, ſeſsili, hirſuto, in vſu medicorum frequentiſsimum.

Portulaca frigida ordine tertio, humida ſecundo, ſubauſtera: fluxiones bilioſas, & æſtus febriles maximè cohibet ſumpta, & admota. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem non omnem, ſed eam ſolùm, quæ ab acerbis, auſteris, acidis eſt nata, ſanat: quia ab his aſperè exiccata lenit: & replet humiditate lēta, Galenus: vel quia ſuo lentore acidulo hærens, ac ſubiens, acorem illum ſibi affinem ſapore ex dente extrahit, Ariſtoteles ſectione prima, problemate 38. Huius autem effecti omnibus cogniti cauſam inexplicabilem, & ſoli Deo notam, ſcribit Aphrodiſeus initio problematum ſuorum.

Lib. 2. cō. ph. p. & libr. 6. ſim. Gal. li. 6. ſimpli. & de optima ſecta.

Populus duplex, λεύκη, id eſt, alba, & ἄιγυρος Gal. ἄιγειρος Dioſc. id eſt, nigra. egyri ἄνθη, id eſt, flores, ſeu σφαίρια, id eſt, pilulæ, primo foliorum partu exilientia (vt in leuce vocat Dioſcor.) calida primo à temperatis receſſu: nam ἐκ τῆς πρώτης ἀποστάσεως, Paulus, Manardus, Fuchſius in Galeno legunt: licet ἐκ τῆς τρίτης, id eſt, in tertio, habeat codex Aldinus, & ita legerit in Arabibus, vnde vertit vetus interpres: & Oribaſius Græcus medicus lib. 2. ad Eunapium, & lib. 15. ad Iulianum Cæſarem, paulò ſicciora, quàm quod humido & ſicco eſt temperatum: te-

Lib. 6. ſimpli.

Oculi populi.

neutra populus florere videtur Hermol.

nuium partium potius quàm craſſarum. Folia floribus ſunt ſimilia, ſed imbecilliora: & reſina eius exigua floribus ſimilem habet facultatem, ſed calidiorem: ſemen floribus & reſina ſiccius, non multò calidius, ſed partium eſt tenuium. De hac vtriuſque populi lacryma in ſuccino ſeu electro leges poſteà. Folia λεύκης, id eſt, populi albæ, media ſunt inter folia lauri calidiſsima, & folia ἀκίνου herbæ, refrigerãtis Dioſcoridi: ſic enim lib. 2. comp. ph. legendum cenſuerim potius quàm ἄγνου, qui lib. 6. ſimp. dictus eſt calidus ordine tertio, etiam ſi vetus ex Arabibus eo loco habeat agni caſti. λεύκης καρπὸς, id eſt, populi albæ fructus digerentis eſt facultatis, ibidem paulò antè. Guſtanti Manardo Populum nigram & communem, viſa eſt modicè aſtringere, poſteà minimùm amara, odore non inſuaui, ſed languido. Ex eius igitur floribus myracopum populeum refrigerat, cùm præter adipem & populi oculos modicè calida, cætera habeat frigida, etiam magna parte ad ſupremos vſque ordines. Populus alba temperata ex aquea tepida ſubſtantia, & terrea tenuata terget: Populi nigræ ſeu nõ bicoloris flores multùm acres nobis ſunt, ex hiſq; vulgò fit vnguentum populeũ: quod acopum διὰ αἰγύρου apud Galenũ & Paulum legitur, non διὰ λεύκης.

Gal. Lib. 2. c. phar. part.

Lib. 7. ſimplic.

Ruta

RVta hortenſis eſt imbecillior agreſti: hæc enim calida ordine quarto, (tantùm tertio dicitur libro 6.comp.ph.part. in ſtomachica diabeſaſa) illa tertio: vtraque acris, amara, tenuium partium, valenter ſiccans, incîdit, digerit valenter craſſos & lentos humores, vrinas mouet: flatus, & veneris appetitum cohibet. Syluestris Moly, Beſanum, Beſaſa dicitur: Syri indigenæ Harmola vocant, libr.6.& 9.comp.ph.part. *Lib.8 ſimplic.*

Roſmarinus coronaria nobis eſt frequens, vtilis folio & flore, quem vulgus abſolutè ἄνθος malè vocat. nec antidotus διὰ ἀνθῶν Actuarij ſolius Roriſmarini florem recipit, ſed aliorum, vt pòſt leges. Sterilis libanotis ad Montem Peſſulanum plurima. Tertia fœcunda duplex eſt Dioſcoridi: omnes emolliunt, incîdunt, tergent, digerunt, ictericis decocto proſunt, & oculorum aciẽ ab humorum craſsitie obtuſam ſuccus radicis cum melle emendat. *Li.7.ſimplic.*

SAluia quòd ad multa, præcipuè ad fœcunditatem ſit ſalutaris, ἐλελίσφακος Græcis, quaſi ſylueſtris lens dicitur, folio eſt maiore, ſcalidiore, ſcabriore: Sphacelus verò breuiore & læuiore. Quæ Theophraſti verba noſtram Saluiam francam Sphacelo videntur exprimere. Calfacit euidenter, & ſubaſtringit ἐλελίσφακος. *Lib.6 ſimplic.*

Scordium ab odore & acrimonia ſcorodi, id eſt, allij, dictum eſt: ſubamarum, acre, acerbum: calfacit, purgátque viſcera, obſtructiones liberat, vrinas & menſes mouet: viride magna vulnera glutinat: ſiccum autem ſordida purgat, contumacia cicatrice tegit. Optimum ex Creta petitur, quale etiã Andromachus iunior ſuæ theriacæ miſcet: nõ malum tamen in aliis regionibus poſsis inuenire. Putriferis animaliũ venenis & pharmacis deleteriis ſuccurrit. Quæ vis eius inde eſt coniectata, quòd quæ in bello occiſa fuerant corpora, diúque inſepulta ſuper ſcordium fortè iacuerant, minus putria ſunt inuenta, quod à viris quibuſdam fide dignis acceptum tradit Gal. lib. 1. Antid. Nobis in agro Pariſienſi locis riguis eſt largiſsimum verum ſcordium.

Lib. 8. ſimpli.

Li. 1. Antid.

Scolopendrion idem cum Aſpleno contendunt Muſa & Maſſarius in librum nonum Plinij: tamen Galenus ait maiores lienis obſtructiones vehementiora poſtulare remedia, capparis corticem, tamaricis radices, ſcolopendrion, & ſcillam, & eam herbã quæ aſplenos appellatur, effectum id nomine repræſentans. Vbi apertè ſcolopendrion ab Aſpleno ſeparat, licet poſteà in cenſu ſimplicium aſpleni vires deſcribat, ſcolopendrij non meminerit. Libro tamen Methodi 13. ſco-

Lib. 5. ſimplic.

13.ſcolopendrion quoq; lieni conuenire ſcri bit, nulla mẽtione aſpleni facta: quanquàm ibi alia quoque eius remedia attingat. Diuerſas etiam herbas facere videtur in ſplenicis, lib.9.comp.ph.part. μυρίκης καρπῦ, βοτάνης ἀσπλήνυ λεγομένης σκολοπενδρίυ, ἢ ἡμιονίτιδος ἀνὰ: tamen paulò antè in Andromachi ſplenicis ſcribebat, ἡμιονίτιδος βοτάνης ἣν οἱ μὲν ἄσπληνον, οἱ δὲ σκολοπένδριον λέγουσιν. Ex quibus colligere poſsis, herbas eſſe affines non viribus modò, ſed forma & habitu, vnde nominum hæc incertitudo nata ſit. Quod & in Dioſcoride paſsim obſeruabis, & in Aſpleno quoque, quem ab aliquibus σκολοπένδριον, ab aliis ἡμιόνιον vocari ait: non tamen ἡμιονίτιδα dixit, quòd hæc folio ſit diuerſiſsimo, quam tamen σπλήνιον quoque vocari ſcribit. Vnde Maſſarius & ex Theophraſto affirmat Hemionum vel Hemionion eſſe vulgatum nobis Ceterach: Aſplenon verò, ſeu ſcolopendrion plantam eſſe aliam, ex foliorum & radicum pictura perſuadere conatur. Quæ autem vulgò eſt ſcolopendria, Dioſcoridis eſt φυλλῖτις, à quibuſdam Lingua ceruina multò iuſtiùs appellata, quàm à Gaza Scolopendrion Theophraſti, quam rectius Centipedariam vertiſſet. Siue autem Ceterach ſit aſplenon aut ſcolopendrion, ſine hemio-

nus dicta, quòd mulæ hac herba plurimum delectentur, parui eſt momenti, quòd hæ omnes lienem diminuant, & liquent, & ſubſtantia tenui ſine calore lapides etiam in veſica frangant: lib. autem 8. ſimplic. & Dioſcorid. phyllitis acerba cùm ſit, diarrhœas & dyſenterias pota iuuat.

Li.1.ant. Stœbe herba quæ apud nos naſcitur fruticoſa eſt, calida, acris, odoratum quippiam reſipiens, ad vini conſeruationem ne aceſcat, aptiſsima, ſi calor huius doliis admotæ ignis calore excitatus, vina crudiora percoxerit. Stœbe, quæ & Phleos dicitur, ſpinam habet in folio & caule Plin. lib. 21. cap. 15. lib. autem 22. cap. 11. omnia ex Dioſc. Stœbe mutuatur, quòd aſtringat foliis & ſemine, ob id hæmorrhagiæ, dyſenteriæ, oculis cruentatis, auribus purulentis conueniat, quæ vires Galeni Stœbæ acri & calidæ non conueniunt: neutra tamen harum noſtra eſt Scabioſa vulgò dicta, quod ſcabiei ſanandæ ſit idonea, folio erucæ cùm adoleuit hirſuto, aculeis tamen non horrente, flore cœruleo, quæ pulmoni purgando & hepati confert, & carbunculum recens admota horis tribus perrumpit. Pſωra autem Aëtij non eſſe noſtra Scabioſa hinc apparet, quòd huius vſtæ fumo arborum erucæ non moriantur, imò non moueri eas

magis

magis quàm ſtipularũ fumo expertus ſum: quam tamen facultatem Aëtius Pſωræ tribuit.

THymum commendatur maximè Atticum, aut ex locis ſiccis & editis: calidum ſiccum ordine tertio, incîdit, menſes & vrinas mouet, craſſa & lenta ex pulmone & thorace expectorat.

Lib.4.ſani. tuend
Lib.6.ſimplic.

VErbaſcum, Phlomus Græcis vulgò Tapſus barbatus, & Bullio albus & niger: foliis terget, ſiccat, digerit: radice eſt acerba, ad fluxionis affectus, & dentium dolorem idonea.

Lib.8.ſimplic.

Verbenaca recta, id eſt, περιστερεὼν ὁ ὀρθὸς, præſertim viridis & recens, ſed etiam ſicca, cum radicibus oleo incocta, perfusáque capiti, dolorem eius omnem diuturnum à frigore, aut craſsis humoribus omnium maximè digerit, & caput roborat. Galen. lib. 2. compoſition. Pharm. part.

DE FLORIBVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur, cùm maximè vigent, vt capparis in gemma, roſa expandi cœpta, reliqui ferè aperti. Sed haud ita pridem & ex quibus vis nõdum exhalauit, ſiccantur ſole magis minus, pro varia ipſorum natura: quidam ſiccãdos volunt, donec ex ponderibus decem vni-

cum ſuperſit. Reponuntur vt alia, quotannis mutentur, quanuis ſchœnu anthos etiã decennium efficax ſeruari poſsit: chamæmelum item diu vegetum eſt, ob fortem partium ſuarum miſtionem.

Flores, abſinthij comæ, bugloſsi vtriuſque, chamædryos, chamæpityos, capparis, roriſmarini & aliorum quorundam in herbis prius dicti ſunt: reliqui ſunt dicendi.

BAlauſtium ſylueſtris punicæ flos, cytinus ſatiuæ & domeſticæ Dioſcoridi & Galeno καὶ ὀνομάζονται κύτινοι αἱ πρωτόγονοι ῥοιαὶ, id eſt, primogenia punica. Nam quando arbor florere deſinit, fructus ipſius apparet in mali Punici ſpeciem figuratus. *Lib. 6. cõ. ph. p.* Hi in fine Veris gignuntur, & meliores ſunt ex granatis acidis & acerbis, quia magis aſtringunt. Ibidem. Ambo tamen inſigniter aſtringunt, refrigerant, ſiccant, craſſæ ſunt ſubſtantiæ: ambo etiam hodie à medicis cum Plinio Balauſtia vocantur.

Li. 6. ſimplic. Lib. 3. ca. 9. & libr. 6. ſimplic. Buphthalmi flos cardiacus Actuar. oculi bubuli effigie, vnde illi nomen, colore floris Anthemidis, ſed multò maior & acrior, ob id valentius digerit: putatur eſſe Cotula non fœtida, vulgo dicta Chamæmelum ab odore mali dictum, ſeu Anthemis: calfacit, ſiccat ordine primo, ſtipata rarefacit. tenſa

laxat,

laxat, plena digerit, dura emollit, eſſentiæ tenuis vt roſarum ſuccus, laſsitudines ſoluit, dolores capitis & aliarum partium frigidos, ſi homo plethoricus non ſit, nec cruditate laboret, ſedat, libro ſecundo compoſitionis pharmacorum particul. bilioſas febres percoctas, & quæ ex cutis denſitate naſcuntur, potu perſanat: melancholicas autem, & pituitoſas, & quæ ex viſceris alicuius phlegmone oriuntur, concoctas ſtrenuiſsime iuuat: ob id à ſapientiſsimis Aegyptiorum vnicum putatur febrium omnium remedium. Tria huius genera Dioſcoridi ſunt flore tantùm diuerſa, intus in omnibus aureo, foris candido in leucanthemo, melino in chryſanthemo, purpureo in eranthemo, quòd Vere floreat. His nominibus Macer diſtinxit. *Chamæmelum cō mune eſt leucanthemum.*

CAryophyllum, quaſi nucifolium, quã-uis hanc non ſeruet naturam, quæ nomine prætenditur: fructus eſt arboris Aëtio & Simeoni: flos autem eſt Paulo cuiuſdam arboris Indicæ, feſtucaceus, niger, longus, acer, ſubamarus, odoratus: calidus ſiccus ſecundo gradu Aëtio, tertio gradu Paulo: ad obſonia, ſuffitus, & multa medicamenta vtilis. Dioſcoridi & Galeno indictus. *Clauus à figura vulgò dicitur.*

Crocus calidus ordine ſecundo, ſiccus primo, parum ac mediocriter aſtringit, qua

facultate cor & partes alias roborat, vt ſuo calore moderato coquit, ac digerit, & ſiccando modicè diſpoſitiones pectoris phthiſicas iuuat, putredines corrigit, lib. comp. ph. part. 4. 7. 8. Optimus medicamentis eſt Coryccus recens, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauiſsimus, & qui cum humore tritus manus ſuo calore ſaturet, nec ſitum nec cariem redolens, ſubacer, Dioſco.

Lib. 1. antid.

Crocus Coryceus à Coryceo antro, in quo naſcitur, veteribus atque adeò Poëtis præter cæteros celebratus: aliis ſanè procerior eſt, non tamen aliis robore odoris aut diuturnitate eſt præſtantior. Eligendus verò eſt non procerior, ſed odoratiſsimus, & flauiſſimus, & longo tempore in vigore ſuo perſiſtens. Præſtantiſsimum igitur aliquem crocum apto quodam ædium loco repoſitum obſerua ſæpe, vt pernoſcas: nam id colorem odorémque priſtinum diu ſeruabit: adulterati verò odor & color celeriter vaneſcit. Crocus Cilicius etiam laudatur, lib. 7. cõp. phar. part.

Libro 14. metho. λευκ[illegible], et λευκ[illegible], & λευκ- [illegible], &

EPithymum Græcorum eſt flos thymi ſatureæ ſimilis, calidus ſiccus gradu ter[tio], omnia poteſt quæ thymus, ſed efficacius, ob id illius penuria hoc vti licet, menſura tamen maiore. Datur Epithymum dra[chmas] chmas quatuor cum ſero lactis vel mulſa, ad

educen

educēdum humorem melancholicum. Horum loco ſi Arabum epithymo, hoc eſt, caſſutha thymo innata, vt ſatureæ ſeu thymbræ epithymbrum Actuario dictum, & hyſſopo, & maioranæ, epyſſopum: & orobo orobanche: & lino linanche, vti liber, quia vires cum thymi flore eaſdem illi Plinius veterum ſolus tribuit, dabitur cum Meſue ob imbecillitatem à drachmis quatuordecim ad drachmas viginti. Epithymus autem Arabum, vt thymus, eſt duplex, hortenſis, & hoc calidior ſiccior Montanus. *κατασθὺμ leges in Act.*

Ericæ digerentis plantæ flore potiſsimùm ac foliis vtendum: ſemen etiam adhibetur lib. 6. comp. ph. part. Ericæ fructus ſæpe lib. 9 comp. ph. part. in ſplenicis. *Libr. 6. ſimpl.*

GEniſtæ noſtratis, & Sparti folia, flores, ſemina, ſuccus valenter trahunt, ob id anginis, iſchiadibus ſalubriter admouentur, & hydropicis ſumuntur.

Flores eius antequàm dehiſcant, aceto & ſale conditi annos etiam tres integri ſeruantur, idonei primis menſis, & delicati capparum loco, quibus etiam valentius obſtructa liberant. *Libr. 8. ſimpl.*

Ιον, id eſt, viola omnis, & præcipuè nigra ſeu purpurea, quamuis in eodem genere eſt etiam alba, vulgò Martia dicitur,

& Quad

& Quadrageſimalis,quòd Martio mēſe, & quadrageſima floreat. Eſt etiam multifoliū, ob id Daſypodium Græcis dictum, concolor primæ ſed plenior:frigida eſt ac humida primo ordine. Syrupus ex multis florū violæ nigræ recentium,vt roſarū, florum perſici,infuſionibus ſoluit aluum,vt in compoſitis ipſis dicemus. Quin & ſemen violæ nigræ album,rotundum,milij æmulum apertè cholagogum eſt. Eſt quoq; eius generis ſylueſtrior toto habitu ſtrigoſiore, magis ſerpens,flore cæruleo,in album langueſcente,inodoro Λευκόιον verò quanuis violā albam ſignificet,ad omnes tamen violas præſertim eas,quæ primo vere naſcūtur,ſiue albæ,ſiue luteæ,ſeu purpureæ fuerint, ſeu nigræ cum Hippocrate,ſeu cæruleæ,vt quidā Dioſcoridis codices habēt (quod expūgendum putāt pleriq;,præſertim Plin.lib.20. & Paulus de oleo ioto,id eſt, violaceo, album, luteum,purpureum,leucoion tantùm commemorant)extenditur. In his efficaciſsimæ ſunt luteæ,Keiri Arabibus dictæ. Tamē cæteræ tres aut duę caryophyllatæ, à floris figura caryophyllum imitante,nobis dictæ, nō ſunt inefficaces:linguam enim valenter calfaciunt, & acrimonia ſua mordent folio, ſed magis florę,qui in his colore plurimùm variat, arte opinor quæſito, vt in floribus

aliis,

aliis. Λευκόϊον verò Theophraſti, quod florum primum ſe oſtendit, etiam nondum exacta hyeme: radice bulboſa an ſit quæ nobis circa natalem Chriſtianum florem album pulcherrimum trifolium intus virentem oſtentat, ab aliis malo diuinari, quàm à me rem non ſatis compertam pro vera pronuntiari. De quo multa Maſſarius in libr.9. Plinij.

MElilotum coquit, digerit, & parum aſtringit, vt crocus: largior enim eſt in eo ſubſtantia calida quàm frigida. *Galli.7. ſimpl. & libro 4.c. phar.par.*

NYmphæa, quòd aquoſa amat, dicta: vna eſt flore albo, radice nigra, & ſemine nigro: altera flore luteo, radice alba. Vtriuſque radix & ſemen frigidum, ſiccans ſine morſu, parum detergens, proinde alui profluuia, & dyſenterias cohibent: ſemen immodicè profluens ſiue per inſomnia, ſiue aliter, retinent ex vino nigro auſtero pota: in id efficacior lutea, adeò vt medeatur muliebri profluuio, vt ad tergendum alba prepollet, quæ aqua macerata alphos, pice liquida alopecias ſanat: Autũno radices exciduntur: Hæc Dioſcorides & Galenus, verùm facultatis florum, quibus hodie ſolis vtimur, non meminerunt.

PEriclymeni fructus & folia ſubamara, tandẽ acria, adeò valenter calfaciunt, & *Caprifoliũ, & ma-*

inci

ter ſylua. Gal.li.8. ſimpl. incidunt, vt multo vſu cruentas vrinas educant, lienoſos, ægrè ſpirantes ex oleo admota iuuat. Vides quàm fœdè labantur, qui Lycium veterum ex hoc fructu repræſentant. Nunc flore ferè vtimur, & ex eo vel flore liguſtri aqua capitello deſtillata, ad oris & faucium aphthas & nomas colluendas.

Roſæ parũ aſtringunt, vt lib.4.cõp. ph. part. ROſa omnis amara eſt atq; aſtringens, præcipuè rubra, à qua ſubſtantia refrigerat, ſiccat, flos autem eius aſtringit magis, proinde etiam ſiccat valentiùs. Roſarum flores potiùs quàm roſas, quia imbecillam aſtrictionem habent, in Diabeſaſa ponit Heras libr.6.comp. ph. part. Gal. & Andromachus in ſtomachicis, lib. eodem. Flos autem eſt pars interior, in qua ſemen eſt & capillus. Id ſemen vulgus Antheram vocat, cùm Anthera compoſitio ſit Græcis roſas ſiccas & alia recipiens: quin & ſine roſarum flore anthera medicamentum eſt, lib.6.cõp. ph. part. Roſæ præſtãtiſsimæ ſunt, quæ longè omnium ſunt ſuauiſsimæ, & aliis rubicundiores. Siccandæ verò ſunt loco ſublimi meridiano, quo ſolis radij penetrent, roſas tamen non tangant. Roſarum ſuccus *Li.1.ant. Lib.3.ſimplic.ca.9.* eſſentiæ eſt tenuiſsimæ, nam celeriter aceſcit, & lentore caret, & vnguentorum omnium odores exoluit & obſcurat. Ex roſis

calidiſsimæ videntur Moſchatæ, poſt has roſeo colore inſignes, incarnatæ nobis dictæ, quæ & cerebrum valenter feriunt, paulò minùs albæ.

Σχοῖνος, id eſt, iuncus abſolutè ſcriptus, iuncus odoratus, Arabicus, Libycus, ſeu cum Celſo rotundus, à triangulari cypero eum ſeparante. Neſcio autem qua cauſa vulgò ἄνθος σχοίνου dicitur, cùm raró flos eius ad nos deferatur, ſed herba ſæpe, eius parte ſuperiore à camelis eroſa. Eam enim in Arabiæ viis copioſiſsimè creſcentem, ob id parui pretij, libentiſsimè cameli paſcuntur. σχοινάνθος Actuarius, vulgus Scœnanthum: modicè calfacit, & modicè aſtringit, eſt nonnihil tenuium partium, ob id mediocriter digerit, & mediocriter repellit: radix aſtringentior, flos calidior, vrinas ac menſes ciet, ſumptum & fotu adhibitum, iecoris, ſtomachi, ventriculi phlegmonas iuuat, hæmoptoicis, id eſt, ſanguinem ſcreantibus cum aliis prodeſt: ſolo odoratus vigore deligitur: nam odoris illius gratia celeriter vaneſcit. 1. lib. antidotorum. *Li. I. ant.* *Li. 8. ſim. & lib. 6. cōp. ph. p.*

Στοιχὰς naſcitur multa vbiq; terrarū, copioſiſsima in Creta inſula, & dictis Stœchadibus īſulis, in mari Iberico, à qbus appellata eſt: naſcitur et in Arabia, vnde et Arabica vocatur *κύκλαοιμ Gal.* *Li. 8. ſim.*

Libro 9. c.ph.p.

vocatur. Amara eſt, modicè aſtringit, proinde tenuat, terget, obſtructa liberat, roborat viſcera & corpus reliquum, putredinem arcet. Habitior & meliùs nutrita atque melior ex inſula Creta petitur, libro 1. Antid. Eſt in Gallia Narbonenſi: Stœchas citrina vulgò dicta, à comæ & corymbi floris colore luteo, Dioſcoridis Heliochryſum, & Galeni Amaranthus videtur: altera autem flore purpureo.

Ex prædictis, & non paucis ſequentibus plantarũ partibus, & animalium, atq; adeò metallorum, aqua fit vi caloris vel ignei, in flamma, prunis, arena, cineribus, ſcoria ferri, calce irrigata, aqua feruente (quod diploma, id eſt, vas duplex dicitur), vel putredinoſi in fimo equino, corticibus putrentibus, vel ſolaris. Tenuata enim humiditas à calore vapor fit, qui elatus capitelli vitrei, terrei, plumbei, argentei, vel alia materia frigida: craſſa conſtantis frigiditate concreſcit in aquam per naſum eius defluxuram in vas ſubiectum, quo modò pituita in capite humano ex totius vapore gignitur, & per naſum deſtillat. Cui ſi ignis valentior ſub finem acceſſerit, rerum ipſarum humidum ſubſtantificum tollitur, & ſi quod rebus ipſis inerat oleaginum, vel delabitur pro vaſorum ſitu & figura. De qua

re:

re fuſiùs in compoſitis medicamẽtis agam, quòd hæ aquæ quamuis ſimplices ſint, quia tamen aliquid opera noſtra acceperunt, & *Libro I. ſimpl.* fortaſſe veræ ſunt compoſitæ, vt aqua calfacta Galeno.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu differt, vt con- *Lib. 2. alimẽ. initio.* tentum à continente, ſeu potiùs vt pars à ſuo toto. Fici enim fructus ſunt ipſi ficus, κεγχράμιδες verò in fructu granula ſunt ſemina, in moro ſimiliter. Et γίγαρτα in acino fructu ſunt vitis ſemina: & tria aut quatuor grana in medio pomo, pyro, ſunt eorum fructuum ſemina: & in cucumere, cucurbita, pepone, melopepone fructibus, ſemina inſunt plurima & conſpicua. In ceraſo, pruno, meſpilo, vtroque corno, dactylo, myxis, ſeriphis, granatis, oliuis fructibus, quod ligno includitur ſemen eſt, vt fructus ſeminum ſit munimentum quoddam & propugnaculum. Quoniam plantarum ſit permultarum finis ſemen procreare, in quo ſpes maxima eſt ſpeciei ſuæ propagandæ, & quoad eius fieri licet, perpetuandæ. Ob id magna id cura eſt à natura munitum, & loco penitiore tanquàm tutiore repoſitum, ac non ſola

fructuum carne munitum, ſed ſæpe ligno, vel oſſe, ſæpe cartilagine, ſæpe callo quodam duriore aduerſus cæli & animalium iniurias. vel potius ſit fructus, quod ex ſemine & reliquo conſtat, vt in leguminibus ſiliqua inuolutis. ſiliqua cum ſemine eſt fructus, plurima eorum ſubſtantiæ pars eſt in ſeminibus. Eſt tamen vbi tenui diſcrimine diſtant ſemina à fructibus, vt ſegetes & legumina, Galeno ſcripta toto libr. 1. alimentorum.

Præterea nuces regiæ, nuces Ponticæ ſeu auellanæ, piſtacia. Quin perſæpe Dioſcoridi & Galeno καρπὸς, id eſt, fructus, ἀντὶ τοῦ σπέρματος ſcribitur. Semen althææ, apij, agni, anethi, aſparagi, dauci, fœniculi, geniſtæ, hyoſcyami, lauri, plantaginis, portulacæ, nymphææ, roſarum, & aliorum non paucorum in radicibus, aut herbis, aut floribus cognominibus, dictum eſt: quam rem index apertiſsimè demonſtrat. Legenda autem ſemina, cùm ſint matura, & fructus quibus includuntur, ſint maturi. Semina verò quotannis mutare præſtiterit, etiam ſi pleraque diutiùs ſeruari poſsint.

Dioſc. & Gal. li. 6. ſim. & li. 7. comp. pl. part.

AMomum calfacit, validè ſiccat, aſtringit, coquit magis quàm acorum, ſiccat minùs, cætera facultatem habet eandem.

Odor

Odoris conciliandi gratia medicamentis etiam principalibus miſcetur, vt in componendi ratione audies. Delige candidum vel fuluum, ſimplici tamen colore non vario, laxius in vua parua ſeminis tamen plena diffuſum, non aſtrictius cohærens, odoratum, nares vulnerans, acre, mordax, recẽs, non carioſum. Amomi vua ſæpe Galeno & Actuario ob id dicitur, quòd racematim velut in vua cohæreat. Laudatur amomum Scythicum, lib. 8. comp. ph. part. Non eſſe verò roſam Hiericuntis, aut Hieroſolymitanam vulgò dictam apertè conuincit vtriuſque hiſtoria. Hodie paſsim deſideratur, nam quod oſtendunt officinæ, inodorum eſt: habeo apud me fuluũ, paruum, oblongum, anguloſum, odoris dum fricatur iucundiſsimi.

Ameos ſemen calidum ſiccum in fine ordinis tertij, tenuium partium, album, ſubamarum, acre, digerit, vrinam mouet. Ami commendatur Illyricum, lib. 9. comp. ph. part. alij Aegyptium laudant. *Li. 6. ſim.*

Aniſi ſemen calidum ſiccum ordine tertio, vrentibus proximum, acre, ſubamarum, vrinas ciet, flatus ventris diſsipat, digerit: addit Dioſcorides venenis reſiſtere. Inter prima laudatur Creticum: melius recens & plenum. Eius loco & pe- *Li. 6. ſim.*

nuria Aniſum dulce vſurpamus, quod γλυκάνισον Actuarius ſæpe appellat. Ita ſentire malo, quàm cum nonnullis Aniſum vulgare Græcorum Anethum initio tertij gradus calidum, ſiccum primo affirmare. Anethum verò vulgare calidius ſiccius, Aniſum Græcorum calidum ſiccum tertio gradu. Nam vero veterum Aniſo (vt dixi) caremus. quod ſemen paruum apij ſemini ſimile, ſed maius Dioſcorides ſcribit: Anetho autem ſemen latum & foliatum Ruellius tribuit: ex quo ſcriptore neſcio, niſi fortè Anethum noſtrum pinxit non deſcriptum veteribus.

Li.6.ſim.

Acantha leuce Dioſcoridis & Galeni, eſt Bedegar Serapionis, vt deſcriptiones & vires conferenti Sole clarius euadet: aſtringit enim, & ſiccat minùs quàm ſpina Aegyptia ſeu Arabica amborum, quæ Sucaha eſt Serapionis, fructu & radice vtilis: cum noſtra Acantha leuce eadem, niſi quòd ob Soli & cæli naturam eſt inefficacior.

BOmbacis ſemen ſimplex ceraſi nucleo ſimile, recentiores ad vitia pectoris purganda adhibent. Melita inſula mittit multiplex, ſibi implexum, nigrum.

Βασιλικονκαρπὸς, id eſt, Baſilici ſemen, cardiacum Actuario eſt: in vſu etiam interdum apud Gal. in comp. ph. part. inuenitur.

Cuc

CVcumeris eſculenti ſemen magis incî- *Gal. li. 8.*
dit, terget, tenuis eſt ſubſtantiæ (præſer *ſimp.*
tim arefactum, cõtritum, cribratum) quàm
ipſa eius caro frigida humida ordine ſecun
do, cùm ſemen ipſum ſiccet ordine primo,
aut etiam ſecundo incipiente. Ob hæc vri-
nas mouẽt, & corpus ῥύμματος vice tergẽt,
& ſplendidum reddunt. Addit Dioſcorides
veſicæ exulcerationibus ſubuenire. Vrinas *Lib. 2 al.*
magis mouent Pepones quàm Melopepo-
nes & Cucumeres, & Cucurbitæ, quòd ſub-
ſtantia ſunt magis humida, aquoſa, & tenui,
& quæ in ventriculo faciliùs corrumpatur,
& quæ vim quandam abſtergendi habeat,
ob quam expeditiùs quoq; deorſum quàm
prædicta ferantur. Sordidam cutim, ἐφηλιν,
lẽtes in facie, ἀλφὰς extimos & ſuperficia-
rios detergent, ſemine potentius quàm car-
ne, vt etiam renum calculis conueniat. Nul
la verò ſeminis cucurbitæ Dioſcoridi & Ga
leno in ſimplicibus eſt mentio, quum tamẽ
hodie ſolenni quodam more vulgus medi-
corum in componendis ſuis medicamentis
omnia hæc maritent, ſcribẽtes paſsim qua-
tuor ſemina frigida maiora, vt diſtinguant
à frigidis quatuor minoribus, lactucæ, por-
tulacæ, intybi, ſereos, id eſt, endiuiæ, ſcario-
læ. Inter illa verò citreoli ſemen non melo
peponis numerant.

Gal.li.7. ſimpl. Cari ſemen calidum ſiccum ordine tertio, mediocriter acre, vrinas mouet, flatum diſcutit: planta etiam reliqua ad hoc vtilis à Caria regione laudatiſsimum affereba-tur: vnde illi nomen multiplex, Carum, Ca-rion, Careon, Caroon.

Coriandrum eſſentiæ amaræ habet plurimum, parum humiditatis aqueæ tepētis, pauxillum aſtrictionis, à qua refrigerat, vt ab amarore calfacit, terget, digerit, tenuiũ eſt partium, lumbricos necat: ſed largius ſumptum mentem mouet non ſine periculo, ob id aceto maceramus, pòſt ſiccamus.

Creſſon alenoys vulgò. Cardamum, id eſt, naſturtium, ſemine & folio ſiccum eſt cauſtico & adurente, vt ſinapi, phænigmum, hoc eſt, rubrificationẽ, *Libr. 7. ſimpl.* in coxēdicis aut capitis dolore excitat, ecle-gmatis miſtũ aſtmaticos craſsis & lẽtis pulmonũ excremẽtis valenter purgat vt ſinapi.

Cardamomum Serapionis vtrunq; tam maius, quod Granum paradiſi vocatum putant pleriq;, quàm minus, nihil habet commune cum vero, id eſt, Dioſcoridis & Galeni Cardamomo, etiam hodie deſiderato. Cardamomum abſolutè & Cardamomum *Libr. 1. antid.* nigrum, lib. 9. comp. ph. part. & 1. antid. & in theriaca ad Piſonem.

Carthamus. Cnici ſemen calidum, ordine tertio, purgat pituitam, vt cap. 5. lib. 2. ſimp. docet Ga-

lenus

lenus, & lib. 5. ſanit. tuendæ: quod in diacnico compoſitione poſteà plenius leges. Nihil tamen aut minimum harum virium in conſueto nobis ſemine Cnici expertus, fortè quòd à regionibus calidioribus non ſit allatum, ſed in agro Pariſienſi natum.

Gazæ cũ vulgo.

Cumini ſemen vtile magis, calfacit ordine tertio, ſiccat, aſtringere addit Dioſcorides, vrinã mouet, flatum extinguit: ſatiuum eſt ac ſylueſtre, idq; duplex Dioſcoridi: laudatur Aethiopicum, deinde Aegyptium.

Gal. li. 7. ſimpli.

Coccus baphica, vel coccum baphicum, id eſt granum tinctorum, baccula eſt aſparagi æmula, foliis innata fruticis aquifoliæ ilicis, Theo. Plin. aſtringens, amara, ſiccat ſine morſu, ob id ad vulnera magna etiam neruorũ congruit, roborat partes ſiue his qualitatibus manifeſtis, ſiue etiam (vt quibuſdam placet) totius ſubſtantiæ familiaritate, quam dicũt habere cum corde præcipuam: de hoc in antid. *διὰ κόκκων βαφικῶν*.

Kermes & Alkermes vulgò cũ Mauris. Li. 7. ſimpli.

ERuca foliis & ſemine calida, flatuoſa, ob hæc venerem largiore vſu excitat, in condimenta venit, vrinas mouet. Syluestris ſatiua eſt acrior. hac ſynapis vice vtitur Iberia occidentalis, Dioſcor. Eruum calidũ primo ordine, ſiccũ ſecundo, amarũ proinde, incidit, terget, obſtructiones liberat.

Orobus cũ Græ[illegible]

lib.8.ſim-pli. largo vſu ſanguinem per vrinas euocat, præſertim rufum. Nam Eruum non candidum ſed rufum vehementer amarum eſt, candidum dulcius, lib.1.antid.

Eryſimi ſemen ſapore naſturtij, calore igneo, vel aqua maceratum, vel linteolo & cruſta piſtoria inuolutum & toſtũ, ac eclegmatis miſtum, craſſa & lenta ex pulmone valenter promouet: id enim ſic torrefactum terget, libr.7.comp.Phar.part.

FOenumgræcum ſiccum primo gradu, calidum ſecundo, libr.8.ſimpl. calidum autem mediocriter, & ob id digerere dicitur, libr.1.comp.Phar.part. Nam is gradus eſt medius inter ſummum & omnino temperatum, quod nec calidum abſolutè, nec frigidum iure dixeris: phlegmonas ardentes irritat & exacerbat, minus calidas & duras digerendo ſanat.

LIguſticum à Liguſticis alpibus, in quibus frequẽs naſcitur, Galeno & Actuario vnius literæ mutatione Libyſticum: hodie rarum, ſemine ſolo viſum Manardo, radix imperatoria vocatur Leoniceno & Musæ. Hoc autem accipiẽdum in compoſitionibus Arabum pro Keiſim ſeu leuiſtico, apertè docet dia trion pipereon & dia calaminthes, à Nicolao & Meſue ex Galeno paucis admodum mutatis deſcripta. In quibus

bus & aliis non paucis Arabum deſcriptionibus, vt diacymino, diamoſcho, Libyſticum repoſuit Actuarius: vulgatum autem Leuiſticum aut Smyrnium eſt cum Ruellio, aut apij vel dauci genus: cum Manardo Smyrnium, putante petroſelinum Alexandrinum vel Macedonicum.

Λινόσπερμον, id eſt, lini ſemen, humido & ſicco quodammodo temperatum, calidum autem quodammodo ordine primo: flatuoſum eſt etiam ſi frigatur, adeò plenum eſt humiditate recrementitia. Quia igitur calidum humidum flatuoſum, ſemẽ homini generat. Lini ſemen torrefactum terget, vt priſana & farina fabarum, libr. 7. comp. phar. part. *Libr. 7. ſimp.*

Lini ſemen vires habet fœnigræci, diſcutit, & emollit omnem inflammationẽ, dioſcor. Erui ſemen admodum digerit, & lini ſemen moderatius. Lini ſemen tepidè calidum, vt chamæmelum. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem ſuccum gignit. Linoſpermõ & ſuccus roſarũ frigidioris media temperie ſunt naturæ, ſed non ita multò, quin potius caloris ſunt tepidi. Lini ſemen refrigerat, ſiccat. Linoſpermon tanquàm frigidiſsimum vitandum aſthmaticis cenſet Galenus, vt meconium, mandragoram, hyoſciamum, cicutam, pſyllium. *Libr. 6. c. phar. par.* *Libr. 11. method.* *Lib. 6. ſanitat. tuẽ.* *Li. 3. ſim. c. 9.* *Li. 4. rat. vict. in morbis acutis.*

Linoſpermon vrinas exiguè mouet: frixum autem vreticum magis fit, & aluum magis ſiſtit eſu.

Lithoſpermon, quia ſemen duritie eſt lapidea, vel quia cum vino potum calculos frangit. Dioſcor.

Lupinus eſt ſatiuus, idémq; vel dulcis, vel amarus: agreſtis verò minor ſed amarior, & ad omnia valentior domeſtico, terget, tenuat, incidit, digerit, ſiccat ſine morſu: vitiligines, pſoras, achoras, vlcera cacoëthæ ſanat, lumbricos necat ſumptus & admotus, iecur & lienem purgat, phymata, chœradas liuida ex aceto, vel poſca, vel oxymelite pro ægri natura & affectus varietate coctus digerit.

Li. 8. ſimplic. & li. 1. alimēt.

Lens calido frigido tēperata, ſicca ſecundo gradu, valēter aſtringit, ob id ventrē ſiſtit, abiecta priore aqua aluum mouente.

Nigella Gaza Nigella Romana vulgò.

Melanthium eſt Gith, quanuis flore ſit ex cæruleo albicante, ſemine nūc nigro nunc rufo, calidum ſiccū tertio gradu, tenuium partium, amarum: aſsiduo olfactu catarrhos ſanat, orthopnœan iuuat, lumbricos necat, lepras terget, menſes ob craſsitiem & lentorem retentos mouet. Quæ verò in ſegetibus altius adoleſcit, Nigella vulgò dicta, inodora, pſeudomelanthium, & Githago vocari poſsit, Hermolaus.

OCymum calidum ſecundo ordine, excrementitia humiditate, ob quam nũ ſumendum, ſed foris illitum coquit & digerit. Ocymum calfacit, tenuat, non tamen valenter, lib. 2. comp. ph. par. Ocymi ſemen Actuar. vſurpat. *Li. 8. ſimpli.*

PSyllium dictum quòd ſemen habeat effigie pulicis, humido ſicco temperatum, frigidum ordine ſecundo: ne putes cum Arabibus corticem frigidum gradu quarto, medullam gradu quarto calidam. *Dioſcor. Gal.*

Papaueris genera ſex Dioſcoridi & Galeno. Satiuum calyce grandi, flore & ſemine albo, minus frigidum, ob id eſculentum, & mediocriter ſomniferum. Syluestrè, flore ad medium nigricante, calyce minore, ſemine nigro, admodum frigido. Tertium etiam ſylueſtre procerius, ſqualidius, calyce longiore, omniũ frigidiſsimũ, proinde ſtupefacit: amborum ſcapo ſub capite conuulnerato ſuccus defluit lacteus, opium dictus: Meconium verò ſuccus ex his expreſſus crudis. Horum frigiditate aliorum vehementem calorem obtundunt Medici in ſuis compoſitionibus. Quartum papauer Rhœas. Quintum Corniculatum. Sextum Herculeum, ἀκμαὶ μήκωνος vſurpantur Actuario.

Seſi

Siler vulgò cum Virgilio. SEſili radice & fructu, id eſt ſemine, valde calet, ac tenuium eſt partium, quare vrinam mouet, epilepſiæ & orthopnœæ confert: laudatur Maſſilienſe. Eſt alterum etiam Aethiopicum, & tertium Creticum Dioſcoridi.

Staphis agria ſemine velut in vuam coacto (vnde illi nomen) vehementer acri & vrente, quod manſum pituitam in os ex capite plurimam detrahit, & illitum ex oleo capiti puerorum pediculos enecat: vnde Pituitaria & pedicularis quoque herba dicitur.

Lib. 8. ſimpl. Sinapi calfacit, ſiccat ordine quarto. Sinapi Alexandrinum laudatur, lib. 9. comp. pharm. part.

Lib. 1. antid. THlaſpi duplex, Cappadocicũ, nigrius, non exactè rotundum, ſed quadam ſui parte velut ἐνθλασμα habet, id eſt, infractum, exiguum, vnde illi nomen, multò maius & præſtantius quàm ſecundum. quod etiam in Cappadocia & Creta, & vbique naſcitur ὠχρόξανθον, id eſt, ex pallido flauum, rotundum, admodum exiguum. Creticum tamen plerique immiſcent theriacæ.

VRticæ fructus, id eſt ſemen & folia præcipuè vtilia ſunt, non vehementer calfaciunt, tenuium ſunt partium, digerũt, phym

phymata & parotidas, craſsis & lentis humoribus pulmones purgant.

DE FRVCTIBVS.

FRVCTVS eſt ea plantæ pars, quæ carne conſtat & ſemine: ſæpe etiam pro ſemine ipſo ſumitur, vt libro ſexto ſimplicium fructus vrticæ: lib. 8. ſimpl. fructus ſeſeleos, fructus hyperici, fructus ſcillę, periclymeni fructus & eiuſdem ſemen, li. 9. cōp. ph. part. & alibi ſæpe. *καρπὸς τȣ̃ στρύχνȣ*, Solani bacca Actuario.

AMygdala amara incidunt, tenuant, tergent, digerunt ſine morſu: ob id ex pulmone excreationē craſſorum & lentorum promouent, obſtructum hepar, lienem, renem, colum à craſsis & lentis humoribus expediunt. Amygdala dulcia ſunt moderatè calida, leuiculam tamen amaritudinem habent, ſed à dulcedine occultatam, quæ tamen temporis ſpatio fit manifeſta. *Libr. 8. c ph. p. & li. 6 ſi** p*

Anacardus, vel cum Actuario Anacardion, à cordis figura & colore dictum videtur, calidum ſiccum quarto gradu Meſuæ, veteribus Græcis indictum, affectus cerebri & neruorum frigidos humidos mirè iuuat, admotum cutim vlcerat, verrucas tollit, In India, Sicilia, Apulia, frequens.

Li. 6. ſimpli.

BΑλανος μυρεψικὴ, id eſt, glans vnguentaria, Myrobalanus quoque Plinio dicta, ex Barbarica regione allata, Ben Arabibus dicta, hodie frequens, ſtomacho aduerſatur, cũ hydromelite pota carnis huius drachma vna eſt vomitoria: cum oxycrato autem iecur & lienem purgat, cũ aceto item (quo maximè gaudet ad agendum) lepras, pſoras, lẽtes, vitiligines, pruritum exterget, lieni & hepati indurato illinitur cum farina aliqua ſiccãte, vt erui, lolij: lieni etiam prodeſſe ſcribit Galen. in theriaca ad Piſonem. Carnis huius ſucco facultate calido vtũtur aromatarij: id enim inodorum cùm ſit, omnibus ſuſcipiẽdis odoribus eſt aptiſsimũ, vt inſipidũ ſaporibus, & coloris expers coloribus. Id oleum Balaninũ Dioſcoridi dicitur. Oleo expreſſo quod reliquum eſt magma terreum & amarum, incidit, terget, cõtrahit, ſtipat, ad prædicta etiã efficax, ſed minus. Id autẽ videtur eſſe μυροβαλάνου πίεσμα, id eſt expreſſum, quod cataplaſmatis miſcet Galenus, lib. 11. & lib. 13. meth. & bis. li. 9. comp. ph. par. ſplenicis remediis, & ad ſcirrhoſos lienis affectus adhiberi ſcribit Gale. Quo in loco μυροβαλάνου tantùm, aliquando μυροβαλάνου σαρκὸς, aliquando βαλάνου μυρεψικῆς leges, aliquando μυροβαλάνου ἄλευρον, id eſt farina & puluis, & μυροβαλάνου λιπα

χανα,

χανα, id eſt putamẽ & cortex, & μυροβαλάνου λέπυρα κεκομμένα καὶ σεσησμένα, id eſt, Myrobalani teſtæ & cortices inciſi & tuſi cribratiq;. Omnia hæc ad ſplenicos ſcribuntur, vt ſit credibile maximè de fructu eodẽ, ſcilicet Balano myrepſica, & eius partibus, omnia hæc intelligi. Quam verò myrobalanũ Arabicam intelligat Dioſcorides, cui ſimilẽ facit fructum palmæ Aegyptiæ, de qua nunc dicam, planè ignoro. Nam Arabum recentiorum Myrobalani quinq; generibus diſtinctæ veteribus indictæ putantur, & prunorum generi potius, quàm Balanorum, id eſt glandium, aſsignandæ ſunt. Sunt verò hæc: Lutea ſeu citrina refrigerans, chologoga. Inda & nigra, melancholiam purgat, & exhilarat. Cepula phlegmagoga, viſum illuſtrat, coctionẽ iuuat, pectus purgat hydropicis confert. Empelitica (quæ actuario ἀμπελιλὶξ & ἰμβιλὶ quoque dici videtur) etiam phlegmagoga, vẽtriculum purgat & roborat, appetentiam reuocat, vomitũ ſiſtit. Belerzica empyos iuuat, hæmorrhoïdes & capilli defluuium. De his plura leges in Arabibus. Ignorata quoque videtur hodie χρυσοβάλανος, digerens & roborans, vt ſpica nardi, & ad colicos affectus, & ſtomachi ardores & ſingultus adhiberi ſcripta Gal. li. 8. & libr. 9. comp. phar. part. Epithema ex pinguib

Libr. 10. method.
Dioſcor.

guibus palmulis, quas παλμήτας vocant, ſalubriter viſcera refrigerat, ſi harum caro omni membranoſo exempto coquatur cum aceto ſolo claro, vel etiam aqua adiecta do nec tenereſcat, & tuſa applicetur. φοῖνιξ in Aegypto naſcitur, viridi colore, odore mali cotonei, medio maturitatis vigore per autumnũ decerpi ſolet, Arabici Myrobalani ſimilis, ſine oſſe, quã Myrobalanum quoq; vocari Hermolaus affirmat. πῶμα autem & ἄδιψος etiam Dioſcoridi vocatur, quòd ex hoc fructu palmæ Aegyptiæ humidiore, acerbo, aſtringente expreſſo, potus fit ſitim ſedans, Solino autore, qualis nobis ex pomis, pyris, ſorbis. Hic autem fructus ſi vſque ad maturitatem in arbore ſinatur, ſolibus nigricat, & φοινικοβάλανος vocatur.

Libr. 6. c. phar. p. φοίνικες ἢ φοινικοβάλανοι, vel quomodo aliter vocare libet, moderatè ſtringunt, acerbo ſapore: *Libr. 9. c. phar. p.* φοινικοβαλάνων τῆς σαρκός, & in codice Scribonij ibidem. Caro φοίνικος συριακοῦ in *Libr. 7. c. phar. p.* arteriace Andromachi 12. & caro φοινικοβαλάνων in 15. φοινίκων βάλανοι proprietatem *Libr. 2. c. phar. p.* quandam habent capitis dolorem excitandi: eaſdem tamen dat ibidem in cephalalgia: ſed addit, ſi ſint conſuetæ & accipienti *Libr. 8. c. Herm.* iucundæ. Adhæc bilem pellunt deorſum, vt abſinthium, & refrigerant, φοίνικες θηβαϊκοί à Thebis Aegypti opinor, & paulò pòſt,

φοίνιξ

Φοίνικες πάτητοι celebrantur, φοίνικες πάτητοι μέγιστοι bis lib. 9. comp. ph. part. & paulò antè, φοινίκων κάρυον: πάτητοι autem vocantur, quòd id genus tertium palmularum cariotarum præhumidum in parente rũpat ſe præ humore, calcato ſimile redditum. φοῖνιξ verò palmæ ipſius fructus, præſertim dulcis, nõ paucam obtinet caliditatem: tamen deſiccat, roborat, contrahit, ſtipat, dẽſat, ſumptus & admotus. Hic autem fructus à palmę Aegyptię fructu ex oſſe differt: nam hic os habet magnum & longum & duriſsimum, in quo ſemẽ id os vſtum & tritum valenter digerit, lib. 5. c. ph. part. Dactylus à digitorum forma dicitur. ὀξυφοῖνιξ verò dictus Act. & aliis quibuſdam Græcis recẽtioribus ab acido ſapore, palmę ſylueſtris fructus. Tamar Indus, id eſt, Dactylus Indus Barbaris vocatus: quamuis cholagogus ſit comprimendo, vt palmæ Aegyptiæ fructus Phœnicobalanus, tamen os habet quod ſatum arborem nobis produxit, aliis multis conueniunt & differunt, vt mox audies: ſed Oxyphœnix veteribus indictus, cùm Phœnico balanus in his frequens ſit. Oxyphœnix ſubniger, lucidus, tener, villis tanquàm radicibus miſtus, recens, pinguis, acido ſapore. Quibus notis apparet, quantum conueniat cum Phœnicobalano, &

quãtũ diſcrepet: adhæc oſſe vt dixim⁹, & vſu hic recentiorũ tantũ, ille etiam veterũ. Si frigidus eſt ventriculus oxyphœnici, debet miſceri maſtiche vel macis vel ſpica nardi. Rarò per ſe datur, picrocholis ſaluberrimũ ad vncias quatuor dari poteſt: annis 10. ſeruatur.

Nux moſchata vulgò, etiã ſi moſchum non oleat.

Μοσχοκάρυον, vel μοσχοκαρύδιον, vel κάρυον μυριστικὸν Græcis recentioribus, vt Act. dicitur. κάρυον ἀρωματικὸν Aëtio, veteribus ignotum. Probatur hæc nux recẽs, grauis, præpinguis, & quæ acu vulnerata mox humorem reddat oleaginum. Reliqua huius hiſtoria tam graphicè pingitur Ruellio medicorum huius ætatis doctiſsimo, vt poſteritatem latére non poſsit, vti neque nux Indica oleo prægnans, ſemen augẽte, & venerem ſtimulante, vt ait Auicennas, veteribus quoque incognita, ſuis coloribus ab eodem belliſsimè abſoluta: & nux vomica, quia vomitum citat, & ſtupefacit, canes ac ceruos eſu mox necat: cæteras aues, & piſces ſtupefacit, vt manu capi poſsint ſopiti.

Nux pinea lib. 7. c. ph. p. Li. 7. ſimpli. et libr. 2. alimẽt.

Coni Atticis vocati olim fructus, Coccali verò & Strobyli à quibuſdã nunc dicti, virides toti ſunt ſubamari, & ſubacres emplaſtici ſunt, & tergẽt, purulentã & craſſamẽtãque expuitionem promouent. Nucleus aũt eius eſculẽtus, nutrimẽtũ eſt coctu

dif-

difficile, validũ: aqua maceratus acrimoniã exuit, aſperitatẽq́; lenit, & calido frigidoq́; tẽperatus euadit. In ſua nuce pinea ſeruãtur. *Ga. lib. 7 ſimpli.*

Cypreſsi pilulæ, quæ etiam Coni quibuſdam dicuntur, vnde Coniferæ cypariſsi, Virgil. ſiccant valenter ſine inſigni calore aut acrimonia: ob id hæ molles & recentes vlcera magna in duris corporibus glutinant, enterocelas iuuant.

Cydonia Græcis, Cotonea Catoni, malo omnibus nota. Quo in genere quædam ſunt rotundiora, minora, acerbiora, quæ maſcula vocam⁹: vt alia fœminea lõgiora, maiora, dulciora minùs acerba: quę Struthia cũ Aſiaticis ſuis Galen. vocat, lib. 6. ſanit. tuendæ: & στρουθιόμηλα, lib. 2 alimentorũ. ex hiſque vel aliis diacydonion cõponit, ibidem.

Citrũ, vel malũ citreũ, ſeu citriũ, ſeu medicum & aureum, ſucco acido (qui frigidus ſiccus ordine tertio, ex pane admotus phlegmonas internas cohibet) ſemine amaro, cortice odoro, medicis in vſu eſt aduerſus internas & peſtilẽtes putredines, venena & partiũ principũ & ſtomachi imbecillitatẽ. Nam & roborat, tamẽ ægrè is coquitur. Inter citrea mala Aranciũ numeratur Hermolao, cortice, ſucco, ſemine illis proximũ, vti & quod Limonem vulgus Gallorum appellat, ſucco frigidiore quàm citrũ: & quod ex inſitione

pomum citreum vulgò dicimus Pomcire.

Dioſc. & Gal. Lib. 7. ſimp. Colocynthe, id eſt, Cucurbita ſatiua, frigida humida ordine ſecundo, vt cucumer ſatiuus, ad phlegmonas & ſitim vterq; efficax. Colocynthidis verò fructus in pilæ mediocris ſpeciem conglomeratus vehementer amarus, validè purgatorius, præſertim ſua medulla, cuius oboli 4. bilem & pituitam etiam craſſam detrahũt: balanis etiam & clyſteribus ſedi immittitur, ſtomacho tamen admodùm aduerſa eſt: ob id ſola non vtẽda, quod docet hiera dia colocynthidos: legenda cùm cœperit in pallidum colorem permutari. De hac Meſues multò plura ſcribit, quæ tãquam parũ momẽtanea neglexi.

Cucumeris agreſtis quàm ſatiui fructus multò eſt minor, oblongis glandibus ſimilis, cuius ſucco elateriũ qua ratione fiat, docet Diſcor. amarus eſt, bilem pituitámque purgat, præſertim hydropicis citra ſtomachi iniuriam, radice alba, magna, & præſertim eius cortice & foliis etiam vtilis eſt, ſed inefficacius vtrunque, ciet menſes, emollit, terget, digerit, purgat, quàm elateriũ: ſummè amarum, tenuium partium, leuiter, vt ad ſecundum ordinem, calidum.

Dioſcor. Calpobalſamum, id eſt, fructus Balſami, flauum ſit, plenum, grande, graue, mordax guſtu, & feruens in ore, modicè opobalſa-

mum

mum redolens. Adulteratur ſemine hyperi-
co ſimili, quod Petra Palæſtinæ oppido af-
fertur: ſed id Carpobalſamo maius, inane,
viribus ignauũ, ſapore piperis. Carpobalſa-
mum tamẽ adulterari non poteſt, lib.:.an-
tid. Galen. Balſamo planta ſecundo exceſ- *Li.6. ſim*
ſu calida ſicca, tenuium partium: & Carpo- *plic.*
balſamo, & Xylobalſamo liquor eſt te-
nuior, minùs tamen calidus quàm quidam
exiſtimant, tenuitate partium decepti. Sępe
enim expertus ſum non iuuiſſe diſpoſitio-
nem calfactione egentem. Opobalſamo
igitur (quod & βαλσαμέλαιον vocari dicit *Gal.lib.2*
Simeon) recenti, validi odoris, ſubruffo, al- *c.ꝑh.p.*
bo, vel viridi (nigrum autem peſsimum eſt) *Dioſcor.*
ſyncero, dilui facili, læui, aſtringenti, non
acido, linguam modicè mordenti, eſt præ-
cipua inter has plantæ huius partes autori-
tas, & vis efficaſsima. Laudatiſsimum au-
tem eſt Syriacum, ſiue Iudaicum, ſiue ex Sy
ria Palęſtina, ac pręcipuè Sigadinum, è lo-
co Paleſtinæ, in quo copioſiſsimum & op-
timum gignitur. Opobalſamum ſit Syria- *Li.1. anti*
cum, tenue, perſpicuum, ſubſtãtia non craſ- *Lib.4.cõ.*
ſum, quale in fundum vaſis ſubſidere ſolet, *phar.p.*
quale item fit vetuſtate. Opobalſamum va-
riis adulteratur modis, vt ęgrè poſsit etiam
ab exercitatiſsimis cognoſci, vt in adulteri-
is docemus: alias veri opobalſami notas ex

Dioſc. Dioſcoride requiras: hodie propemodùm deſiit videri. Xylobalſamũ autem ſurculus eſt recens, ſarmẽto tenui, fuluus, odoratus, Opobalſamum nonnihil ſpirans.

Caſsia fiſtula Arabum veteribus Græcis indicta, recentioribus Caſsia ſyringodes, id eſt, fiſtulacea, & nigra Actuario, ſcribẽti paſſim κασσίας μελαίνης τὸ ἐντὸς, à quo bellè deſcribitur. Ex India, Syria, Aegypto affertur: optima eſt collucens, grauis, plenior, & quæ cõcuſſa clauſis intus granis nõ ſtrepit, atramẽto intus ſeu pulpa pingui, ſplẽdente, ſucculẽto, nõ ſitulẽto, nec putri: calida humida primo gradu: vacuat omnes humores leniẽdo pueris & prægnãtibus à drach. ſex ad vnciam vnam & dimidiam. Si verò aluus fluit, maſtiche aut myrabalanis aſsis corrigitur. Caſsia autem Græcorum quæ ſit, pòſt leges in Cinnamomo inter cortices.

Lib.1. antid. & in theriaca ad Piſonem. Cubebę non ſunt cum Serapione & aliis quibuſdam neotericis, Galeni καρπήσια, nec Dioſcoridis oxymyrſines ſeu myrti ſylueſtris fructus (nam is Carpeſiorũ non meminit) vt Cubebas cum prędictis conferẽti patet. Hæ enim ſunt fructus tenues piper æmulantes, ſed minus acres & ſubamari. Galeni verò

Li.7. ſimplic. καρπήσια ſunt κάρφη, id eſt, feſtucæ tenues, ἀκρέμοσι, id eſt, ſurculis cinnamomi, ſimiles odore vocati φοῦ, ſed valentiore, &

nonni

nonihil aromatico, quē & guſtatus depre
hēdit, facultate etiam Phu ſimilia: ſed quia
ſunt tenuiora, viſcerū obſtructiones poten-
tiùs detergent, & vrinā mouent, & renū cal-
culos expurgant. Non adeò tamen ſunt te- *Locis præ*
nuium partium, vt cinnamomi loco vſurpa *dictis, &*
ri poſsint, cū Quinto: cùm multo ſint dete- *lib.3.c.ph.*
riora optima Caſia. In Side Pāphiliæ loco: *part.*
quia luxuriat carpeſium ibi eſt viliſsimum.
Actuarius tamē λομβίβας vel λομπίβας, etiā
λαρπίσια vel λαρπίλιν vocari ſcribit.

FIcus recens præhumida modicè calida, *Libr.3.c.*
digerit, non poteſt coquere: Ficus verò *ph.p. & li*
arida ſeu paſſa, id eſt carica calida, in fine *bro 8.ſim.*
primi gradus, vel initio ſecundi partium
tenuium, degerit, tenuat, coquit, pinguior
magis coquit, acrior potentiùs terget, &
digerit: σῦκα λευκὰ ficus candidæ, interdum
pingues Actua.

GAlla eſt fruc. roboris, & cæterarū glādi
ferarū arborū. ea vel eſt omphacitis, id
eſt, immatura, parua, nodoſa, grauis, ſoli-
da, non perforata, cæteris præſtantior &
maiore vi in medicina: ob id ea, ſed magni-
tudine mediocri, deligitur. Heræ. libro 6.
comp. ph. p. Altera eſt magna, rotundiſsima,
læuis, leuis, laxa, perforata, flaua. Vtraque
refrigerat ordine ſecundo, ſiccat tertio,
craſſæ eſt eſſentiæ, aſtringit.

Li.5.ſimpli.

IVniperi fructus calidus ordine tertio,ſiccus primo:ſed folia calida ſicca gradu tertio.

Iuiubæ,Zizipha Græcis Zinzipha etiam Actuario,fructus Myxariis affinis facultate: nã calidus humidus primo gradu, etiã pulmonarius:eſt duplex,ſericum,id eſt,rufum, nobis frequens,& candidũ , adhuc ignotũ. Affluxiones calidas, acres,tenues, in pectus ſalubre:vt alimentum verò à Gale. damnatur lib. 2.alimentorum. Quem locum Auicennas,Sauonarola citant in ſuis Iuiubis.

Dioſc.& Gal.li.8. ſimpli. Libr.6.c. ph.p.

MAlum granatum ſeu punicũ triplex, dulce,acidũ, acidodulce ſcilicet ſucco,ſaporis naturam viribus refert:omnium tamen flos,cortex nucleus aſtringit,ſed acidi & acerbi magis,dulcis multò minus:medij horum mediocriter. malicorium, id eſt, cortex nondum adultorum ſed perfectioni propinquorum eſt melior ad aſtringẽdum in ore affectus ex fluxione naſcentes.

Sebeſten.

Myxæ,& myxa,& Myxaria Actuario & Græcis quibuſdam aliis recentioribus,ἀπὸ τῆς μύξης, id eſt, à mucco lento è naribus fluente:cùm ſimili hi fructus abundant, bilem detrudere,& ſitim ſedare dicuntur,humida primo gradu,calido frigido tẽperata.

Myrti vtriuſque germina, folia , baccæ,

ſuccus

ſuccus conſtant ſubſtantia calida, tenui, & cõtraria illi frigida, terrea, aſtrĩgẽte, magis ſylueſtris quàm ſatiua. Bacca Catoni Myrta, Murta Varroni, Myrtili vulgò, Myrt⁹ alba & nigra paſsim dicitur Gal. in cõp. ph. p.

Myricę fructus generoſiſsime aſtringit: libr. 6. comp. ph. part.

Morum album Græcis veteribus indictum videtur, & Latinis, præter quàm Ouidio, fortè quia per inſitionem in populo alba gignitur: nigrum cantatiſsimum, & arbor cuius foliis bombices paſti ſericum nẽt pulchrius & ſplendidius. Mori tamen albæ folium ad hos alendos eſt mollius, eoq; hodie tota Italia vtitur. Sycomorum ſeu ficũ Aegyptiam non habet Italia, Muſæ.

Κάρυον βασιλικὸν, ideſt Iuglans ſeu Nux regia, nucleo eſt tenuium partiũ vbi inaruit, ſiccãte etiam ſine morſu, ex quo inueterato oleum valenter digerit. *Lib. 7. ſimplic.*

Λεπτοκάρυον, id eſt nux tenuis, Pontica, Præneſtiua, Auellana, à locis vbi luxuriat Ponto, Præneſte, Auellis dicitur. plus habet terreæ & frigidæ ſubſtãtiæ, ob id auſterior. *Ibidem.*

Nuces teneræ, rancidæ vſtæ, cinere digerunt & aſtringunt, libro ſexto part.

Nux Indica Actuario in diaſatyrio & diaromato.

OLiuæ halmades, quæ in muria ſua ſeruantur, & in ea vel oleo ſuo quaſi vrinabundæ innatant, Colymbades ob id dictæ, plurimùm aſtringunt & digerunt: ſunt tamen mitiſsimum ad aphthas remedium lib. 6. comp. ph. part.

Oxyacanthæ vel Oxyacanthi racemoſæ bacculæ dũ maturuerunt rubentes, aſtringunt, vis eadẽ foliis, ſed languidior. Radix infixa corpori ſpicula extrahit, trita & admota Dioſcor.

Lib. 8. ſimplic. PIperis fructus inter initia ceu ſiliqua co-
ryli nucamẽto ſimilis, longũ piper eſt:
Lib. 2. antid. humidius, ob id citò perforatur, vt zĩgiber,
& tardè, ſed diu linguã mordet, vt arus. Hęc ſiliqua poſteà in grana milij ęmula racematim degenerat, quæ aucta & ſiccata, ſed adhuc tãquàm omphacodea & immatura Piper albũ fiũt, nigro δριμύτερον, id eſt, acrius, nam nigrũ iam ſuperaſſatum ſole & ſuperſiccatum eſt, tamen vtrũq; valenter calfacit
Lib. r. antid. & lib. 4. ſan. tu. & ſiccat, & maximè digerit. Idẽ in agreſtę rufum cœli & ſoli iniquitate degenerauit.

Piper lõgũ adulteratũ ſeculo Galeni erat duplex, afferebatur alterum ex Alexandria, alterum erat germen herbæ cuiuſdã, quale eſt nobis coryli aut betulæ nucamentum.

Piper longum nec ſit pertuſum, nec adulteratum: album ſit maximum, pleniſsimũ,

graue:

graue:itidem & nigrum, neque id ſit rugoſum. Piper nigrum maius eſt alio pipere, & corticem habet tenuiorem & minus rugoſum, lib. 1. Antid.

Piper albũ ſtomacho eſt accõmodatius, & acrius nigro, li. 9. cõp. ph. p. Piper omne coctionẽ ſumptũ iuuat, ſed albũ ſupra duo reliqua genera ſtomachũ roborat, lib. 4. ſanit. tuendæ, & lib. 9. c. ph. par. Radicibus piperis maximè proceris etiam vtitur Andromachus apud Gal. lib. 7. comp. ph. part. His vires coſto ſimiles tribuit lib. 8. ſimpli.

Piper longũ & rotũdũ bis ſcribitur li. 10. comp. ph. p. vt id albũ & nigrũ cõprehẽdat.

Piper *κοινὸν*, id eſt, commune Actuario in antidoto podagrica, diapæonia, & diatrion pipereon, eſt nigrum: nam longum & album ibidem commemorat.

Piſtacium fructus ſtrobylo proximus, ex Syria largus affertur, ſubamarus, odoratus, tenuis eſſentiæ, obſtructiones præſertim iecoris, ſed & pulmonis, & thoracis liberat. *Lib. 8. ſimplic.*

Pruna dulcia aluum ſubducunt, alia pro qualitate ſaporis nos afficiunt, bilẽ ex ventre comprimendo vacuãt aſtringentia. Damaſcenis ad aluum ſubducendam longe præfert Galenus Hiſpanica ſeu Iberica, vulgò hodie Auguſtana, quia menſe Auguſto matura leguntur, & Cathalaunica etiam *Lib. 5. ſanit. tuen.*

Italis

Italis dicta ab hac Hiſpaniæ regione, in qua luxuriant.

Sumach. Rhus hic aut hæc, eſt fructus racemoſus, cortice acido, aſtringente, repellente, nunc medicamẽtorius tantùm, olim etiam culinarius, pro ſale obſoniis aſpergebatur: ſtomacho valde idoneus: alter verò & coriarius dẽſandis pellibus applicabatur. Ille etiam Syriacus & ruber, libr. 3. & lib. 6. comp. ph. part. Vterque tamen muſto auſtero incoctus ſtomachicum eſt medicamentum optimum, lib. 6. com. ph. part. *Ibidem.* Eius ſuccus omphacij vice eſt in Gallia Narbonẽſi, in hortis Gulielmi Pelliſſerij, Epiſcopi Mõtiſpeſſulani lõgè omniũ doctiſs. et optimi.

Ribes Arabibus dictus, fructus eſt racemoſus, acidus, acerbus: frigidus ſiccus ſecũdo gradu ſitim extinguit, vomitũ & fluorẽ alui bilioſum ſiſtit, morbilis & variolis (quas vocant) ſaluber, frutex nobis poteriũ rubrum dicitur. Quid ſit, frutex an herba, & quæ, ambigit Serapio in ſuis teſtimoniis.

Succus ex his expreſſus cum ſaccharo cydoniati modo coctus eſt delicatiſsimus.

Ribes Damaſcenus Muſæ additur foliis rotundis, & magnis viribus iiſdem.

Li. 3. hiſt. plant. Rubi, ſeu Sentis, Græcè *βάτου* genera Theophraſto tria ſunt: magnus ſeu rectus, humilis, & medius. Batus magnus ſeu rectus eſt

eſt Dioſcoridis & Galeni *κυνοσβάτος*, fructu oblongo per maturitatem rubente, cytino ſimili, in quo ceu lanę flocci arteriam ſi deuorentur infeſtant: huic foliis, fructu, roſa ſimilis eſt cynoſrhoda, Englentier nobis dicta: & roſa frutex omnis, niſi quòd ferè gerit folia florum magis multiplicia & maiora, arte opinor adiuta: ſed Cynosbatos ſpinis hamatis horridior, rectior, & altior aſſurgit, odore caret, quem Cynoſrhoda tota habet præſtantiſsimum: roſa verò frutex flore ſolo eſt odorata, nunc albo, nunc rubro, nunc amborum medio (incarnatum vocant) nunc etiam moſchato. *Χαμαίβάτος* autem, id eſt, humilis rubus. Dioſcoridi & Galeno abſolutè tantùm *βάτος* dicitur, foliis multo maioribus quàm cynosbati, bicoloribus, per nodos ternis, ſarmentis longiſsimis & firmiſsimis, qua parte terram attingunt, radicem iterum faciẽtibus, flore albo, tenui, racemoſo. Cui ſuccedunt Mora grandia, racemoſa, multis granis coagmẽrata, per maturitatem nigerrima. *βάτινα* Galeno dicta. Medius denique eſt *βάτος ἰδαῖος* Dioſcoridis, longè tenerior priore, ac minoribus ſpinis horrẽs, quãquàm & ſine ſpinis inueniatur: freques is eſt in ſyluis, folia habet chamæbati, ſed paulò minora, rectus ferè ſurgit ad duo aut tria cubita, ſcapo *Ronce Gallis.*

gracili

gracili & infirmo, & minimùm ſpinoſo, flore ſimili, & fructu, ſed minore & granis, quinque, ſex coagmentato, & per maturitatem nigerrimo, ſed in cœruleum inclinãte ob aërium quoddam tectorium, nigris vuis & prunis, & aliis multis fructibus innaſci ſolita: aſtringunt, ſiccant, refrigerant omnia hæc magis & minùs. Ad rubum Ideum docti hodie reducunt hortenſem rubi recti, breuis, parum ſpinoſi ſpeciem, foliis bicoloribus, fructu dum maturuit olfactu & guſtatu iucũdiſsimo, fragi rubri (eſt enim etiam album) æmulo: quem fructũ herba trifolia & bicolor fert acrẽ, præſertim ſemine. Flos roſarum aſtringit magis quàm ipſæ roſæ, lib. 6. comp. ph. part. & alibi ſæpe. Eſt autem id crocatum in flore medio, quod Anthera vulgò dicitur, corrupto fortè vocabulo, pro ἄνθος ῥόδου: cùm Anthera Galeno ſit nomen compoſiti medicamenti.

SEnna Hermolao, Serapioni Sene, folliculis latis ſed falcaltis, & in his ſemine vtilior purgando humori melancholico, in morbis ab eo prodeuntibus. Datur pulũis eius ad drachmã vnam, decoctum vel infuſum eius à drach. 2. ad drach. quinq;: multis torminoſa eſt, aliis eſt clemens pro varia ſumentium natura: tutiùs tamẽ eſt, maſtiche

vel

vel caryophyllis & alio corrigere: foliis nō eſt inefficax. Non eſſe autē Dioſcoridis vel Emperrum, vel Delphinium, vel Peplium, vel alypum, planè intelliges, ſi rem cum picturis horum conferas: veteribus enim omnino indicta eſt planta, amara, ſubaſtringens. Indica, Aegyptia valentior vncia dimidia, quàm Apula, aut Liguſtica vncia vna: & recens præſtantior quàm inueterata.

VVa ſatiuæ vitis coquit, aſtringit, læuiter digerit. Vuæ paſſæ caro tantum aſtringit, quantum eget hepar affectū. Habet præterea facultatem coquendi crudos humores, & euincendi malignos: ægrè corrumpitur, tota ſubſtantia familiaris eſt hepati, & vſu crebro conſueta eſt: ob id feliciſſimè miſcetur medicamentis hepaticis. *σταφίδας ἐκκαθαρισμένας*, id eſt, exemptis vinaceis Actuar. *Li. 6. ſim.* *Lib. 8. cō. ph. part.*

Fructus herbarum, vt mandragoræ, cucurbitæ, vtriuſque cucumeris, peponis, ex herbis, quarum naturam ferè ſequuntur, noti ſunt: tamen pomum mandragoræ calorem quendam odore teſtatur: & colocynthidis fructus medulla amarior & purgantior, quàm ipſa planta, vt antè diximus: ἀγούριον peponibus addit Actuarius.

LIGNA.

Dioſc. Lignum aloës.

AGALLOCHUM eſt lignum quod ex India & Arabia defertur, maculatum, odoratum, guſtu aſtringẽs, & ſubamarum, cute aliquantum verſicolore. Halitum mãſu commendat, ventriculum frigidum iuuat Act. eſt enim euſtomachum. Pro thure ad ſuffimenta ſubſtituitur Dioſcoridi, eiuſque modo liqueſcit, ſed tardiùs: aquæ iniectum ſubſidet, & bullulas edit. Arborem huius triplicem ſcribit Ludouicus Rom. Patricius in tractu Indico videri, Calampat perfectiſsimam, Bochor viliſsimam, Iubam mediam. Xylaloë Aëtio & Actuario dicitur, id eſt, lignum aloës, arboris non herbæ. Rhodiis militibus eſt frequens in corollis precariis. Quod verò oſtendũt officinæ, verius eſt aſpalathũ acre & auſterum, Gal. lib. 6. ſim. quod aroma apud ſuos naſci idem Gal. ſcribit lib. 8. comp. ph. part. & in Syria & Rhodo Dioſcorides; graue, detracto cortice rubens aut purpuraſcens, denſum, odoratum, amarum, aſtringens: alterum deterius, candidum, lignoſum, inodorum, Dioſc.

BErſilium, vel Verzinium, à Verzinia vrbe Indiæ aduectum & dictum, me

dicis

dicis in vſu nondum venit,ſed infectorium tantum eſt rubenti colore.

GAiacum lignum haud ita pridem inuentum,morbis omnibus ex humore præſertim frigido natis ſalubre eſt:nam acrimonia & amaritudine incidit, tenuat, terget,vacuat. De huius facultate mira doctiſsimus Antonij Galli medici commentarius,his diebus paucis in lucem editus,facit,ne mihi de hoc pluribus ſit agendum: vt interim taceam Huttenum, Mathæolum,Maſſam, & alios quamplurimos, qui verboſiſsimè vires eius nobis inculcarunt, potiſsimùm in curãda lue Hiſpanica:ſed tamen etiam morbis aliis, præſer im frigidis,conferre tam eſt hodie perſuaſum, vt certatim eo etiam magnates vti geſtiant.

Aπτοῦ ῥινήματα,id eſt,ſcobs & raſura Loti, ad ſanguinis ſputũ vſurpatur Actuario in διὰ ἠλέκτρου: Galeno autem ad muliebre profluuium,dyſenteriam,cœliacos affectus. Huius fructus etiam valẽter aſtringit. Aliſa vulgò dicitur,& arbor ipſa Aliſier. *Libr. 7. ſimpl. in loto arbore.*

SAntalum triplex Actuario Græcorum ſoli. Arabes vt videri poteſt,imitato: album peſsimum,rubrum bonitate medium, *Sãdalum vulgò.*

κίτρινον Act. flauum odoratiſsimum & optimum: frigida omnia gradu tertio, ſicca ſecundo, hepar roborant Act. Ex agro Calicuthi Indiæ emporij aduehunt Luſitani. Quod autem officinæ vſurpant, eſt calidum, & linguam acrimonia pungit, præcipuè citrinum: vt cedri vel alterius aromaticæ & calidæ arboris lignum iure optimo cenſeri debeat: nec vtendum niſi medicus iuſſerit.

Xylobalſamum in carpobalſamo dictum eſt. Xylocinnamomũ, in cinnamomo dicetur mox, & Xylocaſia Actuarij in caſia.

Lib.9.cõ. ph.par. Aromatica verò medicamenta ſunt nardus Indica & Gallica, *σχοίνου ἄνθος*, caſia, amomum, cinnamomum, coſtus, ſpica nardi, calamus aromaticus, iris, ladanum, malobathri folium, ſtyrax, bdellium, opobalſamum, xylobalſamum, & reliquus aromatum catalogus, aſpalathus, myrrha, crocus, macer, opus Cyrenaïcus, pretioſa hæc & ſumptuoſa: pauperum verò communia, meum, dictamnus, acorum, cardamomum: *Li.7.me.* lib.6. & 8. comp. phar. part. Piper verò non eſſe aroma, ex priore loco colliges. Omnia autem aromata ſunt calida ſicca, tenuium partium, libr.7. comp. phar. part. in fine.

DE CORTICIBVS.

COR

CORTICES fructuum, vt arancij, citrei, granati: radicum arborum, vt oxyacanthes, capparis, tamaricis, fraxini, ſambuci, mori, thuris: & herbarum radicum, ebuli, apij, petroſelini, fœniculi, mandragoræ, rhaphani, in cognominibus plantis vel dicti ſunt, vel dicentur. Qui verò præter hos ſunt exotici, & ob raritatem quidem, etiam ob facultatem in maiore pretio habiti, nunc præcipuè dicentur.

CInnamomum arbor lauro foliis & baccis ſimilis, & eius ramorum non trũci,
tertio quoque anno delibratorum cortex:
Ludouicus Romanus Patricius. Cinnamo- *Li.7. ſim.*
mum calidum tertio ordine, ſiccat autem & *Lib.6. cõ.*
digerit ſuper omnia æquè calida, propter *ph. par. in*
ſummã eſſentiæ partiũ tenuitatem: propter *diabeſa-*
hæc diſpoſitionibus ſcirrhoſis mederi ſolet. *ſa.*
Idẽ cunctas corrigit putridas & venenatas *Lib.7. cõ.*
vires ichorum, & humorũ, & lethaliũ phar- *ph. part.*
macorum, & veneni virulentarum beſtia- *Lib.8. cõ.*
rum. Idem ſua facultate alteratrice & dige- *ph. part.*
rente, & odoris gratia, pręſidiũ eſt non par- *Ibidem.*
uum aduerſus omnes prauas diſpoſitiones,
& caſia, & pleraq; alia aromatum materia.
Cinnamomum quia tenuiſsimarum eſt partium, ventriculi meatus aperit, qui humores craſsi & lenti inhæſerunt, tenuat, &

terget,ob id cõmodè hieræ miſcetur. Cinnamomi autem facultas qualis initiò adeſt, integra ſeruari nequit ad annos triginta, multò minus ad centũ,vel etiã ducentos,vt quibuſdam viſum eſt,cinnamomũ ſenij expers putantibus.Nam id ſeruatũ vaſculis ligneis ab imperatoribus variis,Traiano,Hadriano,Antonino, Commodo , Seuero,imbecillius tãto eſt expertus Galenus,Seuero theriacen componens,quãto vetuſtius : cõtrà tanto valentius,quanto recentius.Nam Seuero Imperatori theriacã parare iuſſus, qualẽ Antonino Imperatori parauerat , coactus cinnamomum capere ex Traiani & Hadriani temporibus relictũ , cùm nõdum triginta anni pręteriiſſent, multò inualidi' expertus eſt,lib.1.antidot. Arborem enim totam primi generis cinnamomi ex Barbaria in ſcriniolo cubitos quatuor & ſemiſsẽ longo ad Antoninum allatam vidit Romæ Galenus,ex eáq; theriacen paratam aliis lõgè præſtantiorem expertus eſt , vt ea etiam ante duos menſes Antonino vti licuerit,nõ expectata medicamenti coctione. Cinnamomum optimum, iis qui id crebrò viderũt,omnium facillimè dignoſcitur: & cùm principum cinnamomorum ſex ſint differẽtiæ generales,optimi tamẽ ſupra deterrimum inſignis eſt exceſſus,vt in caſiis, qua-

rum

rum tamẽ optima parum à prauiſsimo cin-
namomo abeſt. Id autem cinnamomum eſt
odoratiſsimum, ac indicibilẽ quandã odo-
ris gratiã ſuper alia omnia refert, guſtatu
admodum calidum eſt: non tamen adeò, vt
moleſtè rodat: color illi eſt lacteus, cũ φαιῷ,
id eſt, giluo, & cum cyaneo miſtus. Cinna-
momum quantò caſia ſit præſtantius, do-
cet Gal. lib. 5. comp. pharm. part. in dentifri-
cio: quod ſi odorum facere vis, miſce caſiæ
aut amomi drachmas duas: ſi regi paras, cin
namomi drach. vnam, vbĩ non ſolùm caſiæ
põdus duplat, ſed etiam mediocribus dicat
cinnamomum regibus. Ob id penuria cin- *Libr. 1.*
namomi duplum caſiæ miſcendum omnes *antid.*
propemodum veteres ſcripſerunt, vti quod
pondus aliquis robuſtus ferre conſueuit, eo
abſente ferant duo imbecilli. Quintus au-
tem penuria cinnamomi multum vti du-
plum carpeſij miſcebat, cinnamomo miſcet
caſiam duplicatam, Aët. in paſtillo ad ileo-
ſos. Pſeudocinnamomum verò eſt ſimile,
ob id facilè nobis imponit, ſed guſtu & odo
re lõgè eſt inferius. Xylocinnamomum li-
gnoſum eſt: valida habet virgulta, nec ſimi-
lem habet ſuaueolentiam. Cinnamomũ o- *Gal. 1. the-*
mnium præſtantiſsimũ eſt cineritiũ colo- *riace ad*
re, virgultis gracilibus, nodis frequentibus. *Piſonem.*
odoratum vehementer: idque odore longè

optimo & ſuauiſsimo,guſtu acri, & admodum mordaci, & quod manſum πηγανίζειν id eſt,rutam olere videatur,læue, confringi facile:addit ibidem veri cinnamomi genera aliquot. Vero igitur,cinnamomo nos caremus:noſtra autem Cannella aut Caſia eſt,aut pſeudocinnamomi ſpecies. λεπτοκινάμωμον Act.pro optimo vſurpatur.

Caſia lignea vulgò, & aromatica: eſt autem noſtra cãnella.

Li.1. ant. Galen.in theriace ad Piſ.

CAſia verò genere proxima cinnamomo eſt, quin ipſa nonnunquàm ex æmulatione euadit cinnamomum, vt totum quidem veluti exacta arbor,caſia videatur: ſurculi autem in ea quidĩ cinnamomi , ramis caſiæ proximi reperiantur. Optima Caſia in cinnamomum degenerat. Vidit enim ſæpe Galenus caſiæ ſublimis & ramoſæ ac fruticis emulę in magnitudine ſurculos cinnamomi ſurculis omnino ſimiles,corticis tenuitate,& firmiſsimis cinnamomi notis in odore & guſtu deprehenſis. Caſia ſæpe imponit,niſi ſis in diiudicando expertus:pſeudocaſia enim veræ eſt perſimilis , ſed odore minùs eſt grato,& corticem medullæ adhærentẽ habet. Optima autem laudatiſsimáq; eſt κίῤῥα,ῥοδίζουσα,οἰνίζουσα, id eſt, rufa, roſam expirans , & vinum olens , guſtum dulcem præferẽs,fiſtuloſa, & aromatum modo vehementer odora. Caſiæ cortex Actuario etiam dicitur.σύριγξ τῆς κασίας idem , Caſia

Li.4. & 7.cõ ph.p.

Aegyp

Aegyptia idem,in aſyncritico caſia cathar-
tica,id eſt,purgatrix quibuſdā dicitur. ἡ σύ-
ριγξ τῆς κασίας, li.1.antidotorum in compo- *Κασία δι*
ſitione theriaces. Caſia σύριγξ, id eſt fiſtula, *φύτις.*
& κιῤῥα,id eſt,rufa dicitur in arteriacis An- *Lib. 9.c*
dromachi: πυῤῥά verò bis lib.6.eiuſdem. με- *ph.part.*
λαίνη autem in fine lib.7.bis, & libr.8.eiuſ- *Lib.1.an*
dem. ῥοδίζουσα denique,id eſt, roſam ſpirans, *tid.*
lib.8. ξυλοκασία eadem Actuario,& Arabum
alumnis caſia lignea. Caſiam fiſtulam cum
Andromacho minore ad Galeni ætatem
omnes theriacæ miſcebant:hæc autem o-
mnibus nota eſt, & comparatu omniū fa-
cillima.Corticem verò exteriorem (quem
& fiſtulam dicunt)odoratu & guſtatu valē-
tem habet: quod autem intus eſt, maximè
imbecillum,ob id inutile.Aduerſus putria, *Libr.8.*
deleteria,venena, proxima poſt cinnamo- *ph.par.*
mum caſia,quæ optima eſt,atq; illi cogna-
ta valet: aromatáq; cætera, nardus,iuncus
odoratus,calamus,aſpalathus,myrrha,cro-
cus,eandem habent facultatem:ſed cinna-
momum digerit: caſia verò & malabathri *Libr.4.*
folium, & amomum aſtrictionem partici- *ph.par.*
pant. Caſia,crocus,coſtus,amomus,nardus
aſtringunt quidem, ſed magis digerunt,
præſertim coſtus.

MAcer Dioſcoridi eſt cortex flaue-
ſcens,ſeu cum Plinio rubens, radicis

magnæ, nomine ſuæ arboris nobis incognitæ, craſſus, guſtu perquàm aſtringens, ex Barbaria allatus. Galeno autem eſt cortex guſtu multum acerbo, cum leui quadam acrimonia, odorem iucundum redolens, vt pleraque aromata, ſiccat ordine tertio, calore & frigore eſt temperatus. Tamē libro 6. comp. phar. part. in compoſitione διὰ ῥοιῶν, ad finem ſcribit καλούμενον μάκιρ φλοιός τις ἀρωματικὸς ἱκανῶς θερμαίνων τι καὶ στύφων: niſi cauſeris aduerbium ἱκανῶς tranſponendum, vt ſolùm determinet στύφων. Ex India verò affertur. Macis autem Arabum membrana eſt extima nucem moſchatam propè totam veſtiens, tenuis, rufa, aut flaua, interdum nigricans, aromatica, odore ſuaui, ſapore ſubacri, & minimum amaro, tenuium partium, calida ſicca tertio gradu, ventriculum roborat, coctionem iuuat. Ex quibus liquet, Macis & Macer res planè diuerſas, licet odore, colore quadantenus conueniant: at temperamento tamen differunt, niſi contendas in Dioſcoride & Galeni ſimplicibus mēdum eſſe, quod vix queas demonſtrare. Quòd ſi res ſint diuerſæ, vt ex Plinio apertè patet, Macer hodie eſt incognitum: tamen pro Nicolai Macis Actuarius μάκιρ reponit.

Libro 7. ſimpl.

DE SVCCIS.

χυλὸς

Xγλὸς,,id eſt,ſuccus ex plantis to-
tis,vel plantarum partibus cõci
ſis& tuſis torculari, vel manu,
vel aliter expreſſus, aqua inter-
dum aſperſa,aut vino, aut liquore alio, vel
recens vſurpatur,vel vaſe, aut loculamento
aliquo reponitur,hícq; vel liquidus, vel ſic-
cus.Liquidus item aut per ſe ſeruatur,vt vi-
num,acetũ:aut miſto ſale, vt omphacium,
oleum:aut ſuperfuſo phialæ oleo, vt ſuccus
roſarum,granatorum,limonum, cydonio-
rum,ſambuci,ebuli,& ſimilium:aut ſole,ve
tuſtatéve, aut igni per ſe ſiccatur, vt ſuccus
glycyrrhizæ, opus Cyrenaïcus, ſcammo-
nium:aut coctione cum melle,vel ſaccharo
ad iuſtam craſsitiẽ facta ſole vel igni vt in
plurimis ſyrupis audies.Qui verò ſucci ſine *Libr.6.c.*
melle [aut ſaccharo] reponũtur,plurimùm *phar.par.*
corrũpuntur:niſi igne diutiùs cocti, aut ſo-
le æſtiuo vſque ad mediocrẽ craſsitiẽ ſicca-
ti fuerint.Iidẽ temporis ſpatio ſicciores eua
dũt,pluribúſq; annis ſeruati,eo ſiccitatis ve
niunt,vt balauſticis ſimiliter læuigari poſ-
ſint(quales ſunt ſuccus hypociſthidis, vuæ
acerbæ,glycyrrhizæ, cẽtaurij, & alij propè
omnes)qui verò ex his lentorẽ quẽdã natu
ra habẽt,dilatãtur magis,quàm læuigẽtur,
niſi ſiccioribꝰ multis miſta horũ parua por- *Lib.1.ca.*
tio.Portulacæ,ſemperuiui, cotyledonis, & *ph.g.*

aliarum ſimiliter glutinoſarum ſuccus, præ lentore nimio per ſe non poteſt exprimi, cũ omphacio probè trita herba exprimitur: alij tritas igni lento calfaciunt: alij tritas loco frigido, vt cella vinaria, vimineo vaſi impoſitas in catinum ſubiectum deſtillare permittunt. χυλὸς etiam id eſt, ſuccus, ſæpe cum humore aliquo extractus ex partibus plantarũ, vt ſemine pſyllij, cydoniorum, lini, fœnigræci, lentorem, aut velut cremorem & muccorẽ ſignificat: vnde dictum eſt emplaſtrum διὰ χυλῶν, id eſt, de glutinoſis quibuſdam ſuccis: diuerſum tamen ab eo, quod eſt de muccilaginibus, vt in compoſitis leges.

Li. 7. ſim pli. & li. 2. c. phar. gen.

OLeum propriiſsimo nomine appellatur, quod ex oliuis exprimitur: maturis quidem dulciſsimum, calidũ, moderatè humidum, vel dum eſt recens, frigidum humidum, libr. 1. comp. ph. gen. ex crudis autẽ & immaturis omotribes & omphacinum quantum aſtringit, tantum refrigerat: illud veteratum calidius fit, & potentiùs digerit: hoc autẽ ſi dulceſcit vetuſtate, dulcis vires induit, quas ſapore explorabis. Tenue eſt purum, tranſlucidum, & cuti affuſum eius modicum, latiſsimè per eam extenditur, continuum ſibi manens, & citò à cute combibitur: idémque optimum æſtimatur, quale in

Ital

Italia Sabinum. Oleum lotũ morſu omni caret. Lauandi modus in libr. de comp. ph. gen. Sicyonum autem, cicinum, rhaphaninum, ſeſaminum, amygdalinum, caryinũ, ſinapinum, lentiſcinum, laurinum, melantinum, terebinthinum, maſtichinum, myrtinum, balaninum, hyoſcyaminum, & alia præter hæc plurima ex fructibus expreſſa, fructuum, ex quibus extrahuntur, naturam ſequuntur. De his in compoſitis medicamẽtis fuſiùs. Salſum autem oleum iam compoſitum eſt, tantúmq; caloris & ſiccitatis aſſumit, quantum ſalis. Oleum vim habet mitigatoriam & laxantem, lib. 2. comp. ph. pa.

Vinum protropum, id eſt, quod ab vuis defluit, antequàm calcentur, medium inter calidum & frigidũ, hepaticis ſaluberrimum, præſertim cum hepate lupi: quia proprietate ſubſtantiæ hæc nutriũt, nec calfaciunt, nec refrigerant. Vinum muſteũ calidum primo ordine, vetus tertio, medium ſecundo, calori proportione reſpõdet ſiccitas. Ex muſto cocto fit ἕψημα, id eſt, ſapa, lib. 7. comp. ph. part. Neſcio quo modo neglectũ eſt, quod à noſtris Aſiæ Græcis ἕψημα dicitur, ab his qui Attico ſermone magis vtuntur σίραιον id eſt, ſapa: quãuis etiã σίραιον dicitur, quod pinguibus ficis in aqua coctis efficitur, quod magis digerit & terget. *Lib. 8. cõ. ph. par.* *Li. 8. ſim.*

Muſt

Muſtum verò coctum magis eſt emplaſticum,non rodens,lib.7.comp.ph.par. Ex ſapa diſſolutum caſtorium cum opio dolorem aurium inflammatarum magis ſedat, quàm vinum dulce,initio libri 2.eiuſdẽ.Facultatum vini differentiæ ſunt permultæ:à ſubſtãtia tenui,craſſa:colore,albo,fuluo,rubro,nigro:odore imbecillo,valenti,ſapore vario,ſumendæ:de quibus Gale.libr.de vinis,lib.4.& magis 5.ſanit.tuendæ:Apho.17.18.21.lib.2.lib.methodi 7.maximè 12.libro 1.antid.lib.3.aliment.Vinum medicamentis ſtomachicis,cœliacis,hepaticis, feliciter miſcetur,ſi abſit phlegmone,eriſypelas,abſceſſus,intẽperies calida. Nam totius ſubſtantiæ ſimilitudine alit, coquit, roborat, putredinibus reſiſtit, intemperiem frigidã vel humidam,ſi qua adſit,tutò perſanat, libro 8.comp.phar.par.

Omphacium ſic à vino differt, vt oleum omphacinum à dulci:ſiccato interdum vtimur,vt Heraclides apud Gal. libr.6. comp. ph.part.id quia repellit,incipientibus phlegmonis eſt ſalubre.

ACetum craſsis partibus,& fæcibus,ſeu fæci proportione reſpondentibus calidum videtur,nõ tamen cauſticum: tenuibus verò partibus frigidũ,idq; magis quàm calidum,aut fortè frigidum per ſe, calidum per

Libr. 1. ſimpl.

per accidens. Nam ſpongia aceto madida, plebeio cuidã admota, is principiò & poſt horam vnam, duas, tres, frigus percipit: ablata deinde ſpongia, ſenſim naſcentis in parte caloris phantaſiã & opinionem habet, acrimoniæ mordẽtis ratione. In œdematis verò calorem non inducit: omnino autem ſiccat. idem purum, idem aquæ non miſtum, & perlucidum maximè eſt partium tenuiũ, lib. 1. com. ph. gen. Acetum incidit, tenuat, digerit, refrigerat, reprimit, ac repellit influxum. Nam ſubſtantia modicè calidum eſt, plurima parte frigidum, tenuium eſt partium, ſi eſt acre admodũ, & nihil vini qualitatis repreſentãs. Idem ſolum ob ſuæ virtutis vehementiam capitis affectibus non adhibetur, ſed miſtum alteri: album magis eſt tenuium partium, libro 6. comp. ph. par. *Lib. 1. & 2. c. ph. p.*

Acetum atram bilem parit, & in maſſam attollit, bilioſis ſalubre, Hipp. lib. 3. rat. vict. acut. & ibidem Galenus, tamen quartanis datur ad incidendum & tenuandum.

MEl in ſuccorum cenſum referri poteſt: quod autem eſt calidum ſiccum ordine ſecundo, vt medicamentum: vt alimentum verò, & dum actu nutrit, calidum humidũ lib. 3. temp. terget, alit, coquit, putredini reſiſtit, vt vinum, non cogendo ſubſtan *Libr. 7. ſimplic.*

ſtantiam corporũ quibus exhibetur, vti ſal, ſed ſiccando, tergendo, ora aperiendo, tranſitus purgando. Vrinas mouet, ſtomachum ſubuertit, ob id non miſcendum remediis vomentium: intemperies frigidas humidas tutò ſanat, calidis ſiccis ſeu bilioſis eſt aduerſiſsimum, ſinuoſa vlcera glutinat. Coctum & deſpumatum minus acre, & tergens redditur, ſed magis nutriens. Mel medicamentis miſcetur vel crudum, vel coctum, vel ſolum deſpumatum, vel cum his coquendum, aut ſolum deſpumandũ, aut vt crudũ maneat. Cùm autem deſpumandum eſt, coquitur ſuper prunas aut flammam lignorum aridorum, & ſine fumo.

Libr.8.c. phar.p.

Mel optimum ſit purum adeò, vt totum perluceat, odorum, flauum, acerrimum, dulciſsimum, guſtanti iucundiſsimum, conſiſtentia nec craſſa, nec liquida: ſed tam ſibi cohærens, vt continuitatem ſuam quaſi linea longiſsima non interciſum ſeruet, ſi digito attollitur. Idem coquẽdo paucam ſpumam remittit, nec thymum improbè olet. Album etiam ex Gallia Narbonenſi præſtantiſsimum affertur, & pallidum magis eſt primo apum nouellarum mellificio.

Libr.6.c. phar.p. Lib.4.ſanit. & li. 7.meth.

SAcchar autem, vt vocant, & ipſum mellis ſpecies, ex India, & felici Arabia adue-

ctum,

ctum,in calamis(vt aiunt)cõcreſcit, minus dulce quàm noſtras:ſimiliter tamen terget, ſiccat,digerit,nec inimicum ſtomacho eſt, nec ſitim affert,vt noſtras:quæ res ipſum à melle ſubſtãtia differre oſtendit. Idẽ ſal Indus quibuſdam dictus videtur,vi ſolis gutta extra cannas extracta & denſata. Idem Zuchara Arabum re ipſa eſſe apparet,ſolo differens compoſitionis modo per coctionẽ & expreſsionem:noto quidẽ Varroni & Straboni,ignorato autem Dioſcoridi, Galeno, Plinio. Nec tibi difficile fuerit rationes eluere eorũ, qui Saccharũ Græcorũ à Zuchara Arabum diuerſum contendũt. Actuarius Sacchar vbiq; ſcribit pro Arabũ Zuchara, voce ab his ſuo more ex Græcis deprauata, aut fortaſſe contrà cùm res ea fuerit Arabica, Græci ex his nomen mutuati ſunt. Saccharum rubrũ eſt ipſa velut ſpuma ſacchari, ſpurcitiem coctione deponentis, calidius & acrius ſaccharo, vti ſpuma mellis, melle.

AEromeli, id mel aërium Galeni eſt, Manna Arabum, liquida & granuloſa. Cuius & mellis eadem parte bona videtur eſſe materia, quod cœli ſereni rorẽ à frigido concretum in floribus(qualem in maturis vuis, batinis, prunis videmus)apes colligũt, licet etiam floribus quibuſdam mellea inſit dulcedo apibus appetita.

Μάνναν Perſicam laudat Actua.

Man

Manna hæc ſubalba ſit,& recens, ex plãtis odoratis,& homini ſalubribus collecta. Laricea hodie probatur,anno ſeruatur,bile leniendo purgat ſanguinem data ab ſeſcũcia ad vncias tres:calida ordine ſecundo.

CEra calidi,frigidi,humidi,ſicci quodãmodò media,craſſæ eſſentiæ,emplaſtica, debiliter coquit admota,habet paulùm quiddam digerentis calidæq; potentię, quæ melli plurimum inerat. Materia ob id eſt aliorum medicamentorum calfacientiũ & refrigerantium.Ea aut lutea eſt, aut fuſca, aut alba:& hæc aut natura, vt Põtica apertè acris:aut ablutione,vt Tyrrhenica,& noſtras acrimoniæ expers.Cæteri colores ſunt aſcititij,vt viridis ab ærugine,ruber ab anchuſa vel cinabrio vulgari, niger ab atramento,vel charta vſta,à quibus miſtis vires mutat.Optima ſubfulua,ſubpinguis, pura, odorata,ſapore melleo.

Libr.1.c. ph.part.

Κηρὸς γάλκος opinor pro γάκτος, id eſt, cera ſtacte & ſtillatitia,initio lib.2.compoſition.ph.gener.legitur.

Oxyacanthe ſuccus Actuar.Scillę ſuccus cum melle coctus tribus cochlearibus ante & poſt cibũ datur ægrè ſpirantibus, Actuar.

Succus Braſsicę cum melle coctus linctu eſt

eſt arteriacæ Aſclepiadis & Antonij Muſæ, ibr.7.comp.ph.part.Galeni.

Succus pomorum mandragoræ vigentium optimus, ex Creta Romã fictilibus poculis ſeculo Galeni afferebatur: & hyoſcyami ſuccus æſtate collectus, libr.1.c.ph.g.

Χυλὸς ῥόου Põticæ lib.7.comp. ph.part. in diacodio Damocratis. *Succus* alterci & mandragoræ Andromachus lib. 7. Chylus ſeu ſuccus eryngij in aqua cocti. *Succus* ficuum in aqua coctarum, lib.7.cõp.ph.part. Succus ſcillæ, libr.7. *Succus* ari maſculi lib. 8. *Succus* plantaginis aridus, refrigeratorius, initio lib.8. Succus radicis mãdragoræ: ſuccus pomorũ lib. 9. Succus ex acinis malorum punicorũ tritis expreſſus. *Succi* plantarum ſole vel igne vel temporis diuturnitate ſiccati, qui tamen humentes vſurpari poſſunt, in vſu medicorũ frequentiore ſunt.

ACacia ſuccus eſt ex fructu ſeu ſemine, interdũ & foliis ſpinæ Aegyptiæ expreſſus, in vmbra ſiccatus, ſiccat ordine tertio, refrigerat primo: ſecũdo autẽ, ſi lotione leuẽ ſuã acrimoniã depoſuerit. Acacia *lipρα*, lib.7.compo.ph.part. in diacodio Heræ. Hæc tamen humidior vſurpari poteſt, vt in theriace leges. Eligenda modicè rufa & odorata, quatenus illi datum eſt. Eius loco

Dioſtor. Li.6.ſimpli.

Dioſc. ex bacculis prunorũ agreſtium coctis ſuccum expreſſum teſſellatim confectum inſolatúmq; vſurpamus minimo errore, quia refrigerat, ſiccat, aſtringit vt veterum acacia.

Perroquet vulgo. ALoë herba ſemper virens, nunc in multis Galliæ occiduæ domibus ad oſtentationem appendi ſolita, & eius herbæ ſuccus calidus in fine ordinis primi, aut initio ſecundi, ſiccans ordine tertio, valenter amara eſt, aſtringit modicè, idque ſine morſu, eccoprotica eſt, id eſt, ſtercus deducens, & euſtomachos præcipuè lota: repellit, digerit, terget parum, quantum ſcilicet vlceribus puris non ſit moleſtum, ſinus glutinat, vlcera dyſepulotica, præſertim ſedis, pudendi, oris, glutinat: & phlegmonas harum partium ſanat aqua ſubacta.

Sumpta ſæpe hæmorrhoides venas aperit, vel á tota ſubſtãtia, vel quia calida: craſſæ eſſentiæ, & pro modo terſionis mordax, lib. 5. ſimpl. cap. 13. & Aphor. 47. lib. 6. quanuis anaſtomotica ſint acria, terrea: admota autem ſanguinis fluorem cohibet, quia aſtringit, & emplaſtica eſt, ob id emphractica, id eſt, obſtruens dicitur, cap. 11. libro 5. ſimpli. Nihil enim ſumptum & admotũ vires habet eaſdem, libr. 3. temp. de ſinapi, & libr. 8. methodi de mulſa. Aloë, vt roſæ, *Lib. 4. cõ. ph. part.*

miſtæ

miſtæ eſt fæculatisſimam amara ſubſtantia tergunt, aſtringente vlcera contrahunt, & *Dioſcor.* cicatrices tergunt. Optima eſt pinguis, libro 9.comp.ph.part.glutinoſa,ex rubro rufa, hepatis modo coacta, & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore myrrham æmulante,ſyncera, nitida, tranſparens, arenarum & calculorum expers, friabilis digitis,facilè liqueſcens,eximiæ amaritudinis, non adulterata acacia, vel miſto gummi, quod illam minùs amaram, validioris odoris,non friabilem digitis ad minima vſque fruſta reddit.Indica eſt optima.

Valet etiam ex Cœloſyria,& Arabia.Ex *Gal.li.6.* magna Syria humidior. Arabicam tamen, *ſimpliciũ,* tanquam omnium viliſsimam & ſolis mu- *& libr.8.* lomedicis vſurpandam, damnauit Meſues: *c.ph.part.* & inde caballinam vocant,nigram,obſcuram,fæci ſimillimam, amariſsimam odore tetro,arenoſam,vt optimæ ſedimentum videatur. Primam ſuccotrinam, ſecundam hepaticam ſeu Perſicam,tertiam Armeniacam,quartam bonitate Arabicam ſtatuunt Meſues & alij. Aloë lota minus aluum *Li.7.method.* ducit, multum enim virtutis medicamẽtoſæ lauando deponit,magis tamen ventrem *Libr.8.c.* roborat. Aloë etiam lota his maximè ad- *phar.p.* uerſa eſt, qui citra prauos humores intem- *Ibidem.* perie calida ſicca laborant.

Dioſcor. ELaterium, ſuccus ex fructu cucumeris agreſtis, à bimatu ad decennium bilem ac pituitam vtrauis parte vacuat, à ſemiobolo ad obolum ſumptus. Extrahitur variè Dioſcoridi.

Dioſc. Gal. Lib. 6. ſimp. Memithe. GLaucium, ſuccus herbæ ad Hierapolin Syrię vrbem naſcentis, foliis ferè papaueris corniculati: à quo tamen quantùm differat, docet Dioſcorides, & ſuccum extrahendi rationem: Græcis in vſu multo & Arabibus, nunc ignoratur: valenter aſtringit, & inſigniter refrigerat.

GLycyrrhizę ſuccum ex Creta delatum præfert Gal. lib. 7. comp. ph. p. in ſua antidoto diacodio. Cætera de hac dicta in radicibus.

Dioſc. HYpociſthis iuxta ciſthi radices naſcitur flore punici ſimilis, ſiccat & aſtringit magis quàm acacia: prodeſt diſentericis, cœliacis, ſanguinem ſcreantibus, fœminarum profluuio ſumpta & indita. Hypociſthis ſuccus, & Hypociſthidis ſuccus paſſim dicitur in lib. com. ph. p. Hypociſthidis ſucco addita γλυκίως, id eſt, paſsi parte, macerat, gummi, tragacantham, myrrham, thus, lib. 7. comp. ph. part.

Lib. 7. ſimplic. LYcium à Lycia regione dictũ, & delatũ, ſuccus eſt Pyxiacanthæ. Dioſcoridi &

& Galeno liquidus, quo vtebãtur ad ſugilla ta. Phlegmonas oris & ſedis, herpetas, putre dines, vlcera contumacia, aures purulentas ſiccat, & digerit ordine ſecundo, aſtringit, terget. Calore ſymmetris eſt proximũ. Copioſum etiam eſt in Cappadocia: Indicum autem eſt ad omnia valentius. Hæmorrhagiam à naribus Lycium ſiſtit, linamẽto impoſitum lib. 2. comp. ph. part. Lyciũ coquit, digerit, vt caſtoriũ. Indicum autem dico, nõ quod apud noſtras gentes naſcitur, lib. 4. comp. ph. par. Lycium etiã Aphrum dicitur, lib. 3. comp. ph. part. Spumam Lycij appellat ex Solone, libro eodem. Succo ex baccis Periclymeni id mẽtimur. Modus alius eſt in lib. de dynamibus, qui Galeno adſcribitur.

DE LIQVORIBVS.

PLANTIS partes præter cõpoſitas inſunt etiã ſimilares ac ſimplices: ſua quædam caro, os, neruus, vena: ſuꝰ velut ſanguis & humor in omnes partes nutriendas diſperſus: ſuæ etiam lacrymæ ex planta ſponte ſua defluentes, vt gummi: ſuus χυλὸς, id eſt, ſuccus, de quo priùs: ſuus item ὀπὸς, id eſt, liquor, qui eſt craſſum illud & lentum, quod ex vulnere effluit, quanuis radice inciſa, qui *Theophr. lib. 1. et 9. hiſt. plã.*

inde ῥιζίας dicitur: vel caule etiam vſque ad medullã ſecto, terebrato, caſtrato, qui καυλίας dicitur, dilutior, altero puriore, & perlucidiore.

Aſſa aromatica et odorata & ben iouin.

SPecialiùs tamen & per excellẽtiam ὀπὸς, Cyrenaicus & Medicus, & Syriacus intelligitur, quia omnes caliditate, & tenuitate exuperat, ob id omnium maximè digerit per halitum: quanquàm reliqui liquores ſint multum calidi, & ſpirituoſi, & plurima horum pars eſſentiæ aëriæ & igneæ. χυλὸς tamen, δάκρυον, ὀπὸς Græcis ſæpe confunduntur, & Latinis Succus, Lachryma, Liquor. Præſtantiſsimus autem ex Aphrica eſt Cyrenaicus Galeno, Indicus & Armenus Meſuæ: imbecillior Medicus & Syriacus: vterque etiam virus & putrilaginem reſipiens, vt & Parthicus, & Perſicus, Dioſcorid. Eſt autem Laſeris ſeu Laſerpitij ſeu Silphij herbæ liquor, caule ipſius ferulaceo, aut radice ſcarificata defluens, acer, mordax, digerens, optimus modicè rufus, non porraceus colore, tranſlucens, myrrhæ æmulus, odoratus, ſuaui guſtu, dilutus citò albeſcit. E Taprobana maris Indici inſula omnium maxima conuehi hodie præſtantiſsimum, Belzoë vulgò dictum, ſcribit Ludouicus Romanus Patritius. Opus Cy-

Aſſa fœtida. Libro 6. c. ph. p.

renaic

renaicus eſt ſaluberrimus phlegmonæ gargareonis,& aliarum partium,non incipienti,ſed veteratæ,& in ſcirrhũ dureſcenti. Eſt enim acerrimum & maximè calfaciens medicamentum. *Libr.6.c. ph.p*

Μηκώνιου & μήκωνος ὀπὸς libro.1. phar. gen.ſuccus ex foliis & calice papaueris tuſis expreſſus,pro Opio à multis ſupponitur,alia eius adulteria,Dioſcorides.μήκωνος ὀπὸν, & μηκώνιον diuerſa facit Aſclepiades apud Gal.libr.2.Antid.

Opium eſt lachryma ex inciſo papauere nigro defluens, hodie etiam ex albo deſtillat. Ex Apulia affertur:refrigerat,ſiccat,inſpiſſat, Dioſcor. Incidendi & colligendi modum docet idem.Præfertur Thebaicum. Hiſpanum opium vſurpatur lib.7.c.ph.part. Opium calidis diſpoſitionibus medetur, vt altercum, & ſimilia:medicamentis additur ad ſedandum dolorem,ſomnum conciliandum, ſiccandum, Gal.lib.8. comp.ph.part. *Gal.li.8. ſimplic.*

Opium etiã ſtomachicis miſcetur ad ſenſum ſtomachi hebetandũ,& ſomnũ conciliandum. Vehemens autẽ refrigeratio ex opio,corrigitur caſtorio,pipere,& ſimilibus, libr. eodem octauo. Opij ℥. duas arteriacæ 14. miſcet Andromachus,lib.7.eiuſdem.

Cùm multi ſint ὀποὶ, id eſt, liquores, ſolius papaueris ὀπὸς, neutro genere ὀπιῶμ à medicis propriè nominari ſolet, lib.9.cō.ph.p.

Opium omnium quæ ſenſum ſtupefaciunt, & ſomnum torpidum inducunt, valentiſsimum eſt lib. eodem.

Opobalſamum, in Carpobalſamo dictum.

Li.8.ſimplic. Opopanax liquor è panacis Heraclij radice inciſa emanans, cùm caulis primum erumpit, aut vulnerato caule meſsibus: calidus ordine tertio, ſiccus ſecundo, emollit, digerit, modicè terget. ob hoc oſſa nuda veſtit carne, vlcera maligna & cõtumacia ſanat. Recens eſt candidus, vbi aruit, colore foris eſt croceo, aut ſubflauo, intus candido, odore graui, amaríſsimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facilè in aqua liqueſcens. Damnatur maximè niger, & mollis.

CEdrinus liquor impensè calidus, & ſiccus, frigidæ & humidæ cerebri temperaturæ, ob id ſaluberrimus: capillum ſiſtit, & auget, odore non ingrato conſuetis, ingrato delicatis: lib.1.comp.ph.part.

Dioſcor. EVphorbiũ & Euphorbia arbor ſpinoſa in Athlante Libyco ad Mauritaniã mõte, ferulaceáq;, & ex ea conto eminus inciſa

ciſa liquor emanãs lacteus,facult.eſt cauſti-
cæ ac vrentis,tenuiũ partiũ,vt alij liquores: *Li.6.ſim-*
vnũ orobi magnitudine, ſarcocollæ modo *plic.*
emicat:alterũ in ouillis vel hædinis ventri-
culis quib⁹ excipitur, cõcreſcit, vitreũq; ſpe-
ctatur. Elige trãſlucẽs,acre,recẽs,albiſsimũ,
ſi calore multo & igneo egetur: ſi modico:
vetus & luteũ. Nã recẽs albius eſt ac valen- *Li.3.cõp.*
tiùs calfacit,citò autẽ virtus eius exoluitur, *ph.g.*
calorẽ enim habet caducũ & ſtatim euani-
dũ:& fit vetuſtate cineritiũ,pallidius,aut fla-
uius,modicè calidũ. Id autẽ ſi recẽs ſit ferui
diſsimũ,vt linguã vrat,& leui guſtu os accẽ
ſum detineat diutiùs, & quicquid guſtatur,
Euphorbiũ planè reſipiat. Bimũ aut trimũ
mediocre viribus adhuc eſt(taliq; vtitur Ga
le.li.1.cõp.ph.p.in alopecia) interdũ & qua-
drimũ. Quinto autẽ vel ſexto anno iã exol
uitur,deinde procedẽte tẽpore in totũ elan-
gueſcit. Gal. ne putes cũ vulgo annis decem
poſſe ſeruari:etiã cũ milio,lẽtib.fabis adul-
teratur lacte hędino,ſarcocolla,glutino,id
igni iniectũ odorẽ edit faſtidiendũ. Eu- *Li.9.cõp.*
phorbiũ ſiue liquor eſt, ſiue aliud ex occi- *ph.p.*
duis regionibus affertur, vt Sagapenum ex
orientalibus,lib.3.comp.ph.gen. Euphor
bium liquor eſt ſtirpis cuiuſdam ſpinoſæ in
Mauruſiorum terra prouenientis, facultate
calidiſsimus,in vẽtre ouiũ reponitur,quo-

niam hunc ſolum non erodit.

Gal. li. 8. ſimplic.

GAlbanum liquor ferulæ Syriacæ, ſeu plantæ ferulaceæ in Syria frequentis, calidus in fine ordinis ſecũdi, aut principio tertij, ſiccus initio ſecundi: mollit, digerit, addit Dioſcorides, trahit, vrit. De hoc pauca leges mox in Sagapeno.

Laudatur purum ligno, aliquid tamen ſeminis miſtum habens, odore graui ſapore abominabili, humidi & ſicci medium, pingue, & in hammoniaci aut thuris ſimilitudinem cartilaginoſum. Eius obolos tres miſcet Andromachus arteriacæ 12. alteri drach. ſex lib. 7. comp. ph. part. Purgandi eius ſordibus ratio Dioſcoridi traditur. Vitiatur reſina, faba fricta, hammoniaco.

Hammoniaci gutta.

Dioſco.

Li. 6. ſimplic.

Dioſcor.

HAmmoniacum ſeu Hammoniacum thymiama, liquor eſt reſinæ aut gummi modo ſtillãs ex ferula quadã Cyrenaica in Aphrica prope Iouis Hammonis oraculũ vnde illi nomẽ: calfacit, diſcutit, & adeò valẽter emollit, vt tophos articulorũ diſſoluat, & lienes induratos ſanet, ac chœradas per halitũ digerat. Probatur purũ ligno, arenis terra, ſordibus, bene coloratũ, odore caſtorei, ſapore amaro, prædẽſũ, & in thuris maſculi ſimilitudinẽ, minutis glebis, cartilaginoſum. Hãmoniacũ eryngio & melli miſtũ, arteriace eſt valida, & diuturnis affectibus

bus vtilis Critoni apud Gal.li.7.cõp.phar. part. Hammoniacũ, Galbanum emolliũt,mitigãt,emplaſtica ſunt,& opopanax, ſed illis valentius,libro 10.eiuſdem. Ligno, terra,arenis,& ſordibus aliis vitiatur.

SAgapenum eſt frutex ferulaceus, ſeu ferulæ ſimilis planta,lib. 8.ſimp. ſeu ferula quædam panaci ſimilis, lib.1.anti.in Media regione, & abuſiuè ex ea ſuccus: qui etiam ὀπὸς σαγαπηνὸς dicitur,lib.1.antid.calidus,tenuium partium, vt alij opoi,ſeu liquores:modicè terget, oculorũ cicatrices purgat & terget, ſuffuſiones & oculorum hebetudines,à craſſo humore leuat. Laudatur perlucidum,foris rufum,intus candidũ, acre,odore porri, ſeu medio inter laſeris liquorem & galbanum, quibus adulteratur. Opopanaci enim nihil eſt ſimile,ſed galbano albiori. Nam ſpumoſa, cohærẽs, albior, leuiſq; pars galbani in Sagapenum degenerat:pars altera denſior & multò quàm aliud galbanum conſtrictior, fit galbanum optimum, ſagapenum reſipiens, eáq; tanquàm præſtantiſsima vtendum,libro 1.antid. Si verum eſt,vino aut aqua ſtatim diſſoluitur: adulteratum non liqueſcit,ibidem.

Scammonia,vel Scammoniũ liquor emanans ex vulnerata radice craſſa herbæ cuiuſdã in Myſia Aſiatica, vnde laudatiſsimũ *Dioſcor.*

affert

affertur: hoc eſt, nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini colore ſimillimum, linguam non vehemẽter exurens, linguæ tactu albeſcens, quam notam miſto cum erui farina tithymali lacte adulteratum etiam habet, ac linguam vrit, quale peſsimum eſt, & graue, denſum, Syria
Dioſc. cum, Iudaicum. Bilem verò & pituitam purgat, à drach. vna ad obolos quatuor. Seruatur annis 20. Meſuæ: 40. Serapioni, cum malo cydonio, in quo ab interaneis purgato coctum fit clementius.

Scammonia etiam foris admouetur, bis in cephalalgia apud Gal. lib. 2. cõp. ph. part.

THapſia liquor herbę ferulaceæ, valen-
Dioſc. ter calidus, cum larga humiditate, ob quam citò corrumpitur: & cùm violenter extrahat, & extractum digerat, pluſculum ad ea tempus poſtulat. Eadem poſt annum eſt admodùm imbecilla, bima prorſus expirauit. lib. 1. com. ph. gen. Primum in Thapſo inſula, inuenta eſt, vnde illi nomen.

DE LACHRYMIS.

ΔΑκρυον, id eſt, lachryma ſeu humor ex planta ſpõte ſua deflues, ſiue in gummi aquea res cõcreſcat, ſiue in reſinã liqueſcat, o-

lea

leagina eius ſubſtantia. Arborum partibus præſertim trũcis à germinatu inciſis & ſcarificatis etiam reſinas elicimus. Accenſis autem arboribus reſinoſis, vt pinu, picea, larice, terebintho, teda, cedro, ex reſinoſa ſubſtantia igni parũ ſiccata fit pix liquida, cui quod ſupernatat piſſanthum tenui conſiſtentia & facultate eſt aſtringente, ob id caniciem ſine vlla noxa tardat, vt piſſelæum, id eſt, pix liquida cum oleo miſta, Gal. li. 1. comp. ph. part. Piſſaſphaltus autem eſt Mumia Serapionis. Si pix iterum coctione ſiccetur, Palimpiſſa dicitur, ſicca adeò, vt pulverizari poſsit: qualis eſt Græca, etiã Colophonia, & Hiſpana, & Gallica dicta. *πίσσα βρύτια*, lib. 8. compoſi. ph. part. & Dioſcoridi probatur & Lycia. Eſt etiam Dioſcoridi ex iiſdem arboribus reſina liquida & ſicca. Reſina omnis calfacit, ſiccat: tenuium eſt partium, magis minùs.

Reſinarum iure præſtantiſsima eſt Lentiſcina, id eſt, Maſtiche, parum aſtringit, ſiccat ſine morſu, calida & ſicca ordine ſecundo, minimùm eſt acris, tenuium maximè partium, ſtomachi, ventriculi, inteſtinorum, hepatis imbecillitati & phlegmonæ prodeſt: laudatiſsima & copioſiſsima è Chio inſula (vndè Galeno Maſtiche Chia paſsim dicitur) affertur, hoc eſt, fulgore quodam

Li. 8. ſim. & lib. 1. & 2. com. ph. ge.

ignis

ignis ſplendida, candore ceræ Tyrrhenicæ,
adulta, retorrida, odorata, ſtridens friando.
Dioſcor. Deterior eſt viridis, & nigra Aegyptia di-
cta, aut Pontica, bitumini nigredini ſimi-
lis. Maſtiche apta ſtomacho, odoris grati,
vim medicamentoſam aloës & aliorũ pur-
gantium efficaciter frangit, initio libro 8.
compo. ph. part. adulteratur miſtura thuris
& reſinæ nucis pineæ.

Li. 8. ſim. Ρητίνη τερμινθίνη. Terebinthina reſinarũ
cæterarum præſtantiſsima, aſtringit
manifeſtè, ſed minùs quàm maſtiche: emol-
Lib. 8. cõ. lit autem magis, coquit, digerit, qualitate
ph. part. ſubamara, & partiũ tenuitate terget angu
Li. 5. ſan. ſtos meatus vaſorum, & in eis oſculorum
tuend. obſtructiones liberat, ob id putredinẽ pro-
hibet, aut finit: & hepaticis probè miſcetur: è
profundo potentiùs trahit quàm cæteræ re-
Li. 1. ant. ſinæ. Hæc aluum citra noxam ſoluit, & vi-
ſcera omnia, iecur, lienem, renes, pulmonẽ
abſtergit. Terebinthina reſina omnis ex
Chio inſula eſt præſtantiſsima, & odore &
guſtu cæteris præcellit. Chia igitur ſemper
vtenda, ſi haberi poteſt. Huius penuria Li-
byca, Põtica, & ex aliis regionibus optima
Nunc Cy eſt miſcenda theriacæ & aliis medicamen-
pria Vene tis: non autem Libyca, tanquàm omnium
tiis cõmẽ- præſtantiſsima cum Andromacho. Præ-
datur. ſtantior eſt alba, vel cærulea, vel colore vi-
tri,

tri, perlucida, odorata, & Terebinthum plus referens, qualis quæ ex inſulis Cycladibus affertur: ob id Chiam quoque terebinthinam laudat Gal. Minùs laudata Cypria, Syriaca, Iudaïca, Arabica, Aphrica. Libyca tamen, vt dixi, laudat Andromachus. Quæ autem pro Terebintina reſina venditur, aut Laricea eſt, aut Abietina.

Inferiores autem Terebintina in digerendo & attrahendo ſunt, pinea, ſtrobilina, picea, abietina, laricea, cypariſsina, pityina, id eſt, pinea, propriè phyſema dicitur, libr. 2. comp. phar. gen.

Terebinthina mordax aſperæ arteriæ & ori, initio libro 7. compoſit. phar. partic. ῥητίνη τερμινθίνη lib. 2. comp. phar. gener. & lib. comp. phar. par. ſæpe.

Reſinarũ mitiſsimæ ſunt Terebinthina & Larix dicta: aliæ mordent modicè, quædam etiam inſigniter. Reſinæ Terebinthinæ Larix propemodùm ſimilis eſt, ob id illius penuria hac vtendum: illa autem per omnia eſt melior quàm Colophonia, & quæ Phrycte dicitur, ibidem. Reſinæ ſiue Larix ſiue Terebinthina vocatæ aduerſus vlcera maligniora magis valent, ibidem. κολοφωνιακὴν πίσσαν in emplaſtro epulotica διὰ καδμίας vocat, paulò pòſt ῥητίνην appellat, lib. 2. compoſi. ph. gen. *Libr. 1. c. phar. gen.*

Strobi

Strobilina reſinarum longè calidiſsima, & celerrimè ſiccans; omnium moderatiſsima eſt, vtraque qualitate terebinthina.

Pityinon, Phyſema priuatim dictum, genere etiam reſina eſt, multò minùs calida & ſicca quàm Strobilina; media harum calore Abietina, liquida tamen diu durat, vt Colophonia, thus redolens, odore ſuaui, calore, vt Abietina mediocri; quæ à nonnullis ſola dicitur Colophonia, naſcitur admodum modica, ob id eſt pretioſa.

Reſinæ ſiccatæ pinguis expertes fiunt: ob id emplaſtra bene adhærentia cõficere non poſſunt, vt viſcoſæ & liquidæ.

Humidiſsima eſt Larix altera: eſt enim reſina Larix dicta duplex, vna Terebinthinæ omnino ſimilis: altera calidior, liquidior, odoratu grauior & ingratior, guſtu amarior, acrior, mordacior. Quare ſatis eſt terebinthinam omnibus medicamentis vlcera rectè curaturis miſcere, in quibus curandis præcipuus eſt ſcopus non mordere: in com.ph.gen. τερμινθίνη πεφρυγμένη retorrida, lib. 8. comp.ph.part.

Terebinthinam veram è Cypro allatam Venetiis ad me dono miſit Ioannes Baptiſta Opizo, Medicus longè omnium doctiſſimus, noſtræ Laricinæ & Abietinæ affinẽ, ſed infinitis partibus præſtantiorem.

DE

DE GVMMI.

GVMMI eſt lachryma congelata concretáq; in truncis arborum ipſam producentium, veluti reſina in multis viſitur, quæ reſinam proferre poſſunt. *Li.7. ſimplic.* Eſt autem gummi aquea magis ſubſtantia, vt reſina oleagina: proinde illud aqueis promptiùs miſcetur, oleaginis ægerrimè, hoc contrà. Eadem flammam concipit, gummi verò in igni crepitat. *Li.7. ſim. in hedera.*

EX Acacia quadam Aegypti ſpina (ex cuius ſemine Acaciam ſuccum exprimi antè diximus) manat gummi in vermiculorum ſpeciem contractum, vitri modo perlucidum, purum, refrigerat, denſat. *Dioſc. Gummi Arabicum.* Huius non meminit Galenus in Acacia lib.6. ſimpl. vti nec Acaciæ mentionem facit paulò pòſt in Acantha Aegyptia ſeu Arabica (quo nomine ſolo Dioſcoridi vocatur) vnde colligas licet, Acaciam & Acãtham Aegyptiam ſeu Arabicam diuerſas eſſe in Aegypto ſpinas arbores. Tamen in lib. comp. phar. part. frequenter leges *κόμμι* abſolutè, tragacanthæ coniunctum pro gummi Arabico, quod *κόμμι θηβαϊκὸν* vocat lib.7. com. phar. part. à Thebis opinor Aegypti centiforibus, vti etiam Babylonicum quibuſdam dicitur, à Babylone Aegypti Arabiam

attingentis. *κομμίδιον ἀραβικὸν* perſæpe Actuarius vocat.

Dioſcor. AMygdalæ amaræ gummi calfacit, aſtringit, ſanguinem reiicientibus prodeſt, impetigines cum aceto illitum tollit, tuſsi antiquæ medetur, calculoſis prodeſt. Mitius multò eſt, quod ex Amygdala dulci profluit.

Gummi Lacca Dioſco. CAncamũ lachryma eſt Arabicæ arboris, Myrrhæ quodammodò ſimilis, viroſi guſtus, ad ſuffimenta vſurpatur, emaciat: lienoſos, epilepticos, aſthmaticos iuuat, ad dolores dentium efficacißimum, menſes ciet. Lachan ſæpe Actuario dicitur paſsim, præcipuè in duplici deſcriptione dia lachan, vbi ſcribit, *λάκχαν κεκαθαρισμένον* purgatum.

CAphura poſt Dioſcoridis, Plinii, Galeni, Pauli, ſeculum inuenta, Aëtio & Actuario, & Simeoni, & Arabibus celebrata eſt lachryma Indicę arboris ferulaceæ quidem: ſed maximè frequentibus fulgetris, tonitribus, terræmotibus copioſior proueniens. Quæ igni vel ſole ex rubro albeſcit, perlucet, friabilis eſt, melior, tenuior, durantior, quàm craſſa, fuſca, nigra, aſſulis ligni ſui implicata. Pani calido impoſita ſi madeſcit, ſyncera eſt: ſi areſcit, ſpuria: frigida ſic-

ca

ca gradu tertio Arabibus dicitur: tamen miſtam habet calidam ſubſtantiam, acrem, odoram, flammæ ciendæ aptiſsimam morbos acutos, cephalalgias à calore, phlegmonas præſertim iecoris iuuare refrigerando dicit Simeon ordine non expreſſo. *λαφυρὰ* Act. & Simeoni, & Aëtio, & inde *ζυλάπιον λαφυράτον* Act. dicitur.

CEraſo reſudans gummi tuſsi vetuſtæ medetur, arterias exaſperatas lenit, ſuo lentore morſus expeꝛte, colorem commendat, viſum acuit, appetentiam inuitat, calculoſis ex vino potum prodeſt. Quæ facultas eſſentiæ tenuitatem ineſſe ſignificat. *Dioſcor.* *Galen.* *Li. 7. ſim.*

EX Elæa, id eſt, olea Aethiopica & noſtrate inquit Dioſcorides, & Italica Plinius, & oleaſtro lachryma funditur ſcammonio ſimilis, fulua, ſtillis exilibus conſtãs, mordax. Similis autem hammoniaco, vel gummi, colore nigricans, morſus expers, inutilis. Explora an verũ ſit officinis. *Gũmi elemmi ab elaa, vel corruptè pro enhæmũ Her.*

HEderæ lachryma eſt velut aqueus quidam liquor, ſicut aliæ omnes lachrymæ. Hæc adeò calidæ eſt facultatis, vt obſcurè adurat, lendes & pediculos interimit, pilis caput nudat: illitu enim eſt pſilothrõ. odoratiſsima eſt. *Li. 7. ſim.* *Dioſcor.*

Dioſc. Libr. 7. ſimplic.

GVmmi Pruni agglutinat, potum in vino calculos frangit, ex aceto quoq; illitum lichenas infantium ſanat. Quæ ſi præſtat, clarum eſt extenuandi ac incidendi facultatem illi ineſſe.

IVniperi gummi nec Dioſcor. nec Galenus memorant, fortè quòd ad nihil ſit vtile, vt Actuarius, Plinius. Subit verò mirari, cur medicis hodie Arabas ſecutis, Sandaracha vocetur, & ſuffitibus propè omnibus miſceãt, fluxiones à capite prohibentibus: cùm ſit calidum, & planta ipſa etiam vmbra, non ſolo vapore ſit grauis. Vernigo dicitur Hermolao. Vernix vulgò, quòd rore verno magis concreſcat. Scriptoribus in vſu eſt multo, & pictoribus.

Libr. 8. ſimpl. Lib. 1. & 6. c. ph. p. & 1. com. ph. g. Li. 8. eiuſdem.

MYrrha eſt arboris Arabicæ lacryma, calida ſicca ordine ſecundo, tenuis eſſentiæ, multa amaritudine, terget potenter, tamen ſine exaſperatione, imò lenit, digerit non ignauiter, ſed citra roſionem: ſiccat valde, tamẽ ſine aſtrictione: coquit modicè etiam prauos humores, & præter naturam habentes: qua ratione ſtomachicis in id malum compoſitis miſcetur, ſed pauca, & cuius qualitatis medicamentoſæ abſurditas odoriferis ſuperetur, tamen ea tutiùs auferri poteſt. Myrrha rubra Actuario, *σμύρνα ἀληθινὴ*, Myrrha verax eidem. Eli-

gend

genda recens ſqualore & ſitu obducta, le-
uis, tota concolor, & quæ confracta candi-
das vnguium modo venas, & læues oſten-
dat, glebis minutis, amara, acris, odorata.
Quapropter colicæ Paccij Antiochi pauca *Lib.9. c.*
myrrha miſcetur, quæ odorem tantummo- *ph. part.*
dò præſtet. Omnibus antefertur Troglody- *Dioſcor.*
tica, viridis, perlucida, mordax: ab hac ſe-
cunda eſt, tenuis, bdellij modo facilè ſub di-
gito molleſcens, odore grauiuſcula, apricis
naſcens. Mala nigra, aut colore piceo gra-
uis, retorrida, præter modum maturitate
exoleta: omnium peſsima pingui carens,
cano ſitu obducta, acris, ad gummis imagi-
nem vergens, & viribus eius proxima. Im-
probatur ἀμιννία nomine Dioſcoridi: Gale- *Libr.6.c.*
no autem eligitur Troglodytis, quæ & Mi- *ph.pa. &*
nea dicitur à regione, vbi præſtantiſsimam *li 1. anti.*
gigni affirmant. Ea gratiſsimi ſit odoris, &
nullo vitiata liquore. (Vbi Minea, vel vt
bis lib.9.comp.ph.part.legitur μινναῖα, vi-
detur eadem, quæ Dioſcoridi Aminea im-
probatur) adulteratur enim gummi mace-
rato aqua, in qua myrrha maduerit. Vera
enim eſt rara inuentu, præcipuè ſyncera:
nam in optima myrrha opocalpaſon inue-
nitur, ab optima myrrha diuerſum, vt in
galbano ſagapenum, in caſia cinnamomũ,
& horum aliquid medium quæ à ſeinuicem

diſcernere is ſolus poteſt qui ſæpe ea obſeruarit, adeò vt ex vna ſola nota ſæpe internoſcat. Nam Sapapenum ex Galbano odoris hircini ſpeciem retinet: nõ habet autem proprietatem odoris cuiuſdã, vt propriè dictum Sagapenum. Tamen in hoc ſagapeno & congenere galbano parua eſt differentia ad medicamẽti compoſitionẽ. Ambo enim conueniunt, quia aduerſantur virulentis & deleteriis: ſed galbanũ minùs ſagapeno. At opocalpaſon lethale eſt intra corpus ſumptum: ob id ſua ętate multos periiſſe ſcribit Galenus vſu myrrhæ, quæ opocalpaſon habebat, à nonnullis de induſtria miſtũ myrrhæ, vt eam redderẽt laudatiſsimam. Nã ſic

Hactenus Gal. li. 1. antid.

miſta, collyriíſq; indita, pus citra roſionem diſcutit, ac interdum ſuffuſionem incipientem ſubſtantia tenuem, ſiue ceratũ, ſiue emplaſtrum, ſiue aliud medicamentũ myrrhã opocalpaſo miſtam recipiẽs oculo iniicias. Myrrhæ igitur officinarum omnino adulteratæ parum tutus eſt vſus in ſumendis.

Styrax liquidus. Dioſcor.

Myrrha ſtactæ, id eſt, ſtillatitia ex myrrha recente, pingui, & ſolo lætiore nata, largior exudãs cũ aqua pauca tũditur, pòſt machina exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratiſsima, & pretioſiſsima res, minima portione efficaciſsima: eadem præſtat quæ myrrha, ſed efficacius. Huius

fæx

fæx Styrax rubra dicitur Arabum familiæ.

BDellium eſt δάκρυον, id eſt, lachryma *Dioſcor.*
arboris Sarracenicę, calfacit, mollit, co-
quit, diſcutit mędiocriter, hepaticis miſce-
tur, calculos renum potu frãgit, hernias ſa-
nat. Scythicũ eſt atrius, reſinoſius, ad emol-
liendum efficacius. Arabicum autem è Pe- *Li. 6. ſim*
tra delatum reſinoſum, liueſcẽs, dilucidius, *pli. & li.*
magis ſiccans quàm emollientia, niſi recẽs 8.*c.p.pa.*
& humidum ſit, & quod tundendo facilè
molleſcat. Id enim idẽ pollet quod Scythi-
cũ. Tertiũ Indicũ addit Dioſcor. ſordidum,
nigrum, grandioribus glebis in offas con-
uolutum. Optimum eſt cortice, ligno, ſordi-
bus carens, vt taurinum gluten tranſlucens, *Dioſcor.*
ob id bdellium clarum dicitur, lib. 8. comp.
phar. part. odore eſt marini vnguis incen-
ſum, guſtu amaro, intus pingue, & ſi tactu
ſubigatur, molleſcit: adulteratur gummi,
ſed id minus eſt amarum & ſuffitu odoratũ.

STyrax lachryma eſt arboris Syriacæ, cal *Li. 8. ſim.*
facit, mollit, coquit, tuſſes, catarrhos, co-
ryzas, brãcos: mẽſes autẽ mouet ſumptus &
admotus. Styracis drac. vnã miſcet Andro- *Dioſcor.*
machus arteriacę 13. lib. 7. cõp. ph. p. Proba-
tur flauus, pinguis, reſinoſus, ſordeſcẽs, albi-
cantibus grumis, acer admodum & amarus
quãplurimũ in ſua odoris fragrãtia perma-

nẽs,& qui ſubactus melleum reddit liquorem. Deterior niger,furfuroſus,friabilis,cano ſitu obductus. Adulteratur multis modis Dioſcoridi:ſed dictis notis dolus deprehenditur. *Libr. 1. antid.* Styrax iniiciendus theriacæ, qui ex Pamphilia in arundinibus affertur: hic autem paucisſimus eſt, & tanto diſcrimine à copioſo hoc Styrace variat, quantùm Falernum vinum ab eo,quod in tabernis venditur. *Styrax calamites.* Tamen illius penuria, huius accipe quod calidisſimum, & odore & guſtu valentisſimum eſt. *Lib. 5. ſimplic. ca. 18.* Styrax, vt crocus, myrrha, quantitate ſunt deleteria: nam largiùs pota quędam dementãt,quædam mortem inferunt,ſed menſura apta aliis miſta iuuant. στύραξ σπάνιων, id eſt Hiſpanum cognominatur Actuar. in trochiſco Neapolitæ.

Libro 8. ſimpl. SArcocolla arboris Perſicæ lacryma pollini thuris ſimilis,rufa,emplaſtica,ſubamara,citra morſum,proinde ſiccat,& vlcera glutinat,vnde & nomen commeruit, oculorum fluxiones inhibet,coquit, digerit, ſed minùs quàm galbanum,lib. 4. comp. ph. part. Adulteratur gummi miſto, puluerizata eſt ſuſpecta adulterij:vera enim eſt rara: lacte identidem mutato correcta collyriis miſcetur.

Charabe Perſis, id SVccinum ſeu Succina gutta à ſucco dicta, Græcis ἤλεκτρον eſſe lacryma popu-

li

li albæ, vel etiam nigræ quibuſdam videtur, ab eiuſdem arboris reſina Dioſcoridi & Galeno dicta differens, & πτερυγοφόρος, id eſt, paleas trahens, quoq; vocatur, quam vim ei quoque Galenus tribuit lib. faculta. naturalium: qui tamen eſſe cenſuerit: nondum in eo legi. Plinius verò lib. 37. capit. 3. Succinum ſcribit à quibuſdam pinei generis arboribus, vt gummi à ceraſis exudare autumno, & largum mitti ex Germania ſeptentrionali, & inſulis maris Germanici. quod hodie nobis eſt compertiſsimum: adhæc liquata igni valentiore, quia à frigido intenſiore concreuit, pineam apertè olet calidum primo gradu, ſiccum ſecundo, ſtomachum roborat, vomitum, nauſeam arcet: cordis palpitationi prodeſt, prauorum humorum generationem prohibet.

eſt, paleas trahens, ambra vulgò in corollis p̃carijs frequens.

AΜπαρ autem, ſeu ἄμβαρ, Ambarum ſeu Ambra Arabũ, & Actuarij ac Simeonis recentiorum Græcorum, eſt odoramenti genus, locis diuerſis ſcaturiens, vt bitumẽ, ſulfur, nobis hodie larga & præſtantiſsima ex littore Aquitanico mittitur, cineritio colore: Indica rufa, pinguis, odorata, quod Succinum oriẽtale vocat Hermolaus. Eſt Arabibus & Simeoni prælata Arabicæ ſubalbę, & tertiæ præter has nigræ, quòd à piſcibus

Ambra griſea.

fontes. Ambaris guſtantibus deuorata ſit, omniũ peſsime. Calfacit, humores incidit, ob id ſtomachicis à quibuſdã additur, cor item & caput roborat. Tamen ſi ante potum odoretur, ebrietatem accelerat, multò magis ſi vino imponatur.

Li. 7 ſim plic. THus eſt lachryma Arabicæ arboris, calidum ordine ſecundo, ſiccum primo, modicè aſtrĩgit, terget imbecilliter, coquit phlegmonas, anodynon eſt & ſarcoticũ, cicatricem remoratur, emplaſtri temperaturã iuuat, acribus miſtum vehementiam illorũ obtundit, pus mouet, quia calidum emplaſticum, nullam euidentem aſtringendi vim ſortitum, præcipuè pinguius & albius. Nam flauius ſiccat magis. Adulteratur reſina piceæ, & gummi quod non inflammatur, illa autem in fumum abit, thus ardet.

Libr. 13. method. Cortex Thuris inſigniter aſtringit, ſiccat ordine ſecũdo, craſsiorũ eſt partium, quàm Thus, minimã habet acrimoniã, ardet ignẽ cũ odoris fragrãtia. Cortex, verò nucis & pini quo adulteraẽ, fumat tãtũ, & ſine odore.

Mannam, ſeu Mannam thuris (vt libr. 9. comp. ph. par. bis leges) propriè vocant micas Thuris ex magnis faſciculis cõcuſſu eliſas, à Thure læuigato diuerſas. Nã fragmẽta quædam exigua corticis thuris ei mannę inhærẽt, à quibus exiguum quiddam aſtri-

Lib. 4. cõ. ph. par.

ction

ctionis aſſumpſit, qua differt à Thure quippe quò magis aſtringit, tamẽ etiam coquit, lib. 1. comp. ph. part. Manna eſt thuris purgamẽtum, leui aſtrictione præditum, quòd ei corticis thuris paululum ſit admiſtum, lib. 13. meth. Thus enim puris tantum mouendi facultatem habet, nullam aſtringendi vim obtinens præſertim pinguius & albius. Primatũ tenet in Thuris genere maſculum, quod *λίβανον ἄῤῥεν* Actuario dicitur, ſuapte natura rotundum, indiuiduum, candidum, cùm frangitur intus pingue, in ſuffitu ſtatim ardens.

TRagacanthos, Tragacantha, vel Tragacãthon, lachryma radicibus inciſis Dioſcoridi, ſponte Theophraſto profluens: vim habet ſimilẽ gũmi emplaſticã quãdam ſiccantẽ, acrimoniã leuiorẽ, arteriæ aſperitatẽ lenit cũ vino macerata & leuigata, vt cãcani radix, vel in aqua die vno, lib. 7. cõp. ph. p. Tragacanthæ fructus, li. 10. cõp. ph. pa. Tragacãtha alba Actuario ſepe. Preſtat perlucens, gracilis, læuis, ſyncera, ſubdulcis. *Lib. 8. ſimpli.* *Li. 7. ſimpli. in cancano Dioſcorid.*

Ex plantis quoq;, & aliis quibuſdam vi caloris aquam per vaporem educere, neotericũ eſt, vnde Actuario frequens *ῥοδόσταγμα*, id eſt, ſtillatitius roſarum liquor, & *ἰντυβόσταγμα* intyborum. De quibus pauca quædam generatim libro tertio dicenda putaui.

DE METALLIS.

METALLICA vim medicamentoſam habent magna ſui parte maximam, quædam etiam deleteriam, vt coniectura ſit magna, ex his vapores caloris interni vi elatos plátarum varietatem non parum iuuare. Ne putes maſſam tantam fruſtrà à Deo maximo conditam, & otioſam, in quibus facultates naturales etiam omnes ineſſe ſoli chymiſtæ teſtantur, nec meo iudicio malè ſentiunt, quod oculus in multis apertè videt: licet plumbo metallorum ſoli incrementum concedat Galenus.

AVrum metallorum puriſsimum, pretioſiſsimum, temperatiſsimum, in foliola & velut bracteolas percuſſu multo inter chartas lateſcit, eóq; vtuntur medici ad naturæ robur, & affectus melancholicos, quanuis in eo principiorum miſtio ſit firmior, quàm vt à calore noſtro poſsit diſſolui. Aequius multò arte chymiſtica ſolutum & potabile exhiberent, medicinam lætificantem, & in iuuentute corpus conſeruantem, ſi Geboro in metallicis exercitatiſsimo credimus.

ARgentum ſimiliter foliatum eſt, quãdo auri loco vſurpant, ſolutum & potabile, vt aurum, felicius propinatur, niſi au-

ro eſſet multò imperfectius atq; ímpurius. Argentum à colore, viuum à motu Latinis dicitur, à conſiſtentia verò Græcis ὁ ὑδράργυρος, ſed hanc arte factam Gal. lib. 9. ſimp. illud minerale vult Hermolaüs: cùm tam factitium ex minio, quàm minerale, ſeu in argenti fodinarum tectis ſtillatim concretum, ſiue per ſe in metallis inuentum, Dioſcorides hydrargyron appellet. Cui congener ex aquæ fontibus vomica perpetua ſcaturit Plinio. Argentum viuum eſt metallorum omnium cum ſulfure materia à calore tẽperatiſsimo ſic per minima vnitum, vt ſiccum humido, & humidum ſicco æqualiter in eo temperentur, Geberus. Vnde opinor, chymiſtis calore & frigore temperatũ quoq; dicitur, non quarto gradu cum quibuſdam frigidum, cum aliis calidum. Neq; contra chymiſtarum placitum pugnare videtur, quod ſcribit Dioſcorides, potum vim habere pernicialem: ſuo enim pondere interna erodere addit, non qualitate aliqua cauſtica. Neque verba Galeni libr. 4. ſimpli. cap. 18. quòd ſcilicet calore noſtro calidum actu redditum, per eroſionem interimit, & lib. 5. cap. 18. quòd tota ſua ſubſtantia nobis contrarium ſit, & venenũ ſi ſumatur: neuter enim id aut calore immodico aut frigore deleterium dicit: ſed ille pondere, hic tota

ſub

ſubſtantia, vt ſcilicet omnino nos lędat neceſſariò, quantũuis paucũ ſit ſumptum: cùm deleteria calore aut frigore ſint ſola quãtitate deleteria. Adhæc Galenus de ſola hydrargyro factitia loquitur, cuius quòd interimat ſumpta vel admota, ſe periculum feciſſe negat, libr. 9. ſimplicium. Hodie verò vel pueris maximè perſpicuum eſt, maximo mortalium incommodo, quas vires ſumptum vel admotum, vel ſuffitum in ſcabie Hiſpana, & eius ſymptomatis & multorum artificum vſu vario, habeat argentum hoc ſemiuiuum, & crudum quouis modo paratum & miſtum. Quod verò in mettallis perfectis coctum eſt maximè, id longè, omnium eſt efficaciſsimum, vti & pretioſiſſimum, ſi quis ſecernere, & ſecreto nouerit vti. Illud tamen eſſentiæ eſſe omnium tenuiſsimæ, indicant apertiſsimè celerrima eius in vaporem prætenuem abitio, & in corpus quoduis etiam denſiſsimum penetratio, vt etiam calculum iactilem affricta non ita multo ſubeat, intúſque dealbet, & fragilem maximè reddat. Ob id non probo ipſum enulato vnguento, & aliis quibuſdam miſceri. Argentum viuum ſublimatum calore ignis erodente iam præditum, fit eodem quoq; deleterium, vt calx & vini fæx vſta. Sublimandi autem (vt chymi-

ſtæ

ſtæ loquuntur)modum docet Geberus, ex quo & aliis non contemnendæ leges, quæ ad cognoſcendam plenius argenti viui naturam pertinent.

Lithargyros eſt purgantis ſe igni materiæ vitiũ, ſeu ferueſcẽtis ſpuma vt ſcoria iam purgatæ fæx eſt, ex plumbo molybditis ſeu molybdena, ex argento ἀργυρίτις, ex auro χρυσίτις omnium optima, præcipuè quæ foliata eſt. *Hermolaus.* Lithargyros moderatiſsimè omnium terreorum ſiccat ſine manifeſto calore aut frigore, modicè aſtringit & terget. *Li. 9. ſimpl.* Eius vſus latiſsimè patet libris propè omnibus compoſitionis phar. generalium, maximè 2. & 3. Lithargyros manifeſtè nec calfacit, nec refrigerat, nec humectat, ſed ſiccat primo abſceſſu à temperatis: *Lib. 1. cõph. gen.* nullam enim qualitatem manifeſtam guſtatu exhibet: nec emplaſtica eſt, nec ecphractica, nec repellit quod influit, nec digerit quod parti inflammatæ eſt infixum, nec vlcera terget, nec expurgat euidenter, nec rodit, nec carne implet, nec eam ſupercreſcentem abſumit, parum tamẽ à mediis ad partium craſsitiem receſsit (licet ſit tenuioris eſsẽtię quàm molybdena) quam & coctione diuturna deponit fuſa vi ignis, & alterata. Ex his enim eſt medicamentis, quæ tota liquefiunt, vt reſina, cera, ſed nõ mox vbi ignem

atti

attigerit: quæ res multis imponit, eam non fundi putantibus. Cum oxelæo autem coċta citiùs liqueſcit, & cum ærugine quàm cũ hydrelæo, vel œnelæo, & quo plus liquoris ad coquendum habuit, eo glutinantius fit, medicamentum. Melius enim fit ex Lithargyro medicamentum, quod magis coċtum erit, quod ex liquidorum, quæ miſcentur, copia contingit. Expers tamen pulchrarum harum virium Lithargyros, medicamẽtis miſcetur, vt phœnicino, dia calciteos viribus eius nec commodans, nec incommodans, ſed materiæ ad emplaſti pharmaci compoſitionem idoneæ rationem obtinet. Cruda etiam per ſe femorum ex itinere attritus iuuat parum ſiccando.

Lithargyros abſolutè, interdum tamen vt in melinis à colore cydonij emplaſtris Lithargyros *χρυσίτις* dicitur, li. 2. cõp. ph. gen.

Libr. 4. c. phar. par. ARrhenicon à vetuſtis Græcis ab huius ætatis hominibus Arſenicum, Latinis Auripigmentum: in iiſdem metallis, vt auro, argento, quibus Sandaracha gignitur: ob id eadem gleba ambo ſæpe miſta vidimus: optimum exiſtimatur cruſtoſum, *χρυσίζων* (ſic Galeno 1. libr. & 9. compoſi. phar. part. & Dioſcoridi dicitur) id eſt, aureo colore micans, nulli materiæ permiſtum, in *Dioſcor.*

ſquam

ſquammas tãquàm bracteolas fiſsile: alterum globoſum, pallidum, & colore Sandaracham imitans. Vrendo multũ ſulfur exhalat, in argenti ſpeciem fuſum concreſcit, ſed intus rubet, cauſticũ eſt, cruſtasq́; cum vehementi vredine & violento morſu excitat, hyperſarcoſin abſumit, aſtringit, & rodit, depilat tam non vſtum quàm vſtum: quod tenuiorum eſt partium, miſcetur digerentibus & tergentibus.

SAndaracha Arſenico nõ ſolis natalibus, ſed etiã tota natura affinis, vt coctione ſola naturæ videatur hæc Arſenicum vincere: id enim vſtione Sandaracha fit, vt ceruſſa trita, mota, probè vſta, in Sandaracham pictoriã abit Vitru. lib. 7. Adhæc Sandaracha licet rubra ſit, aqua tamen ſoluta luteũ colorẽ intenſum facit: floridum autẽ colorem luteum, reddit Arſenicum. Probatur rufa, ſaturatior, cinnabaris colore, ſulfur viuum redolens, friabilis, alięna materia vacans: Auripigmentũ rubrũ dicitur Serapioni. Eadem chymiſtis Arſenicum rubrũ dicitur, vt Arſenicũ croceũ eſt Auripigmẽtũ. Arſenicum autem abſolutè his eſt albũ naturale & foſsitium. Riſagalũ autem (quod vocant) in genere eſt Arſenici in iiſdem fodinis inuẽtum. Exedunt Arſenicum ſanda-

Dioſcor.

Lib. 4. cã. ph. part.

Lib. 2. c ph. gen.

rachæ, Petræ Aſiæ flos. Arſenicum & Sandaracha & chalcitis vſta emplaſtros reddũt flauas vel rufas.

Sandarachæ drach. ſemiſſem, & alumen ſciſsile & rotundum miſcet Andromachus ſtomachicis, lib. 6. comp. ph. part. & miſyos Cyprij drach. 8. apud quoſdam legi ſcribit, ibidem. Vide ne cum Arabibus Sandaracham voces gummi iuniperi, néve vires illius huic attribuas.

Li. 9. ſimplic. *Dioſc.* AEs vſtum aſtringit, reprimit, acre eſt: ob id tenuat, trahit, vlcera purgat, ſiccat, cicatricem inducit carni durę, in molli lauandum probatur rubrum, contritu cinnabarin colore imitans: nigrum verò pluſquàm decet exuſtum eſt.

Dioſc. *Li. 9. ſimplic.* Squãma æris vi & ictibus ex clauis & panibus æreis excuſſa, aſtringit, reprimit, tenuat, rodit, mordet carnẽ, detrahit, & liquat Probatur craſſa, rufa, pręſertim æruginoſa.

Dioſc. Flos æris fit, cùm ęs in fornace fuſum in receptacula delabitur per canales, miniſtris aquam clariſsimã vt refrigeretur affundentibus: quãdo flos ſubitò exilit, milij effigie, breuis, grauis, ſplẽdens: cùm teritur, rufus, friabilis, multũ aſtringit & mordet, tenuioris eſſentiæ, & magis tergentis quàm æs *Li. 9. ſim.* vſtum, & ſquamma æris. Adulteratur æris ſquam

ſquamma aut limatura.

DIphryges, quaſi bis toſtum, eſt perfe-ᴄti æris velut fæx ſubſidens & cohæ-rens imæ fornacum parti, tanquàm vſtorum in foco lignorum cinis, ablato ęre viſitur. Duobus aliis modis fit Dioſcoridi & Plinio: modicè & aſtringit, & acre eſt, vt æs vſtum, vehementer ſiccat, vicera rebellia ſanat, ochra vſta adulteratur. *Gal. li. 9. ſimpli.*

SCoria eſt omnium metallorum ſpurcitia, recrementumq́; & velut ſtercus: ſiccat, ſed omnium maximè Scoria ferri læuiſsimè trita.

AErugo eſt æris velut rubigo in æreis vaſis, laminis, ſquammis, ſcobibus, lapidibus cõcreta decem diebus aceti acerrimi vapore, aut aceſcentium vinaceorũ contactu, pòſt decuſſa vel deraſa. Eſt acris, mordet, detrahit, liquat carnem, etiam durã, digerit, vehementer ſiccat. Adulterandi & adulteratam noſcendi rationem à Dioſcoride traditam ſciens omitto, quòd larga eius ſyncerę copia toti Gallię à mulieribus Mõpeſſulanis ſuppeditetur. *Viride æris. Verderis vulgò, vel Verdet. Li. 9. ſimpli. & lib. 6. cõ. ph. p.* Aerugo vſta (& lota) neruo vulnerato prodeſt, non vſta autem iuſto eſt mordacior. *Li. 3. cõp. ph. gen.*

Lib. 4. cō. ph. part. Lib. 9. ſimplic. Lib. 6. cō. ph. part. Lib. 3. cō. ph. part.

CHalcanthus, hic aut hæc, vel hoc Chalcanthum, eſſentiæ eſt eiuſdem & naturæ cum Chalciti: hæc autē natiua eſt, illud ex hac factitium, & in hanc tandem per ſe rediens: vehementiſsimè aſtringit, & calfacit non inſtrenuè, putridis vlceribus congruit, gargareonem etiam ſcirrho tentatum irritat. Adhæc quum medicamētum id eſt vehementiſsimum, validis vtriſque viribus aſtringendi & calfaciendi præditum, vitanda eius per ſe vehementia, ſed mitioribus miſtis obtundenda. Vſtum verò & lotum multò moderatius redditur, lib. 4. comp. phar. part.

Li. 9. ſimplic.

SOri, Chalcitis, Miſy, acria, vrēdo eſcharas excitant, & nonnihil aſtringunt, eſſentiæ conſiſtentia, & ſitu differunt. Nam Sori in fodina infimum ac craſsiſsimū: & quia lapidoſius ac vehementius cōpactum, in humore nō liqueſcit, friādo nigrius ceu melanteria apparet, ac ſcintillat vt Miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue eſt Dioſco. Miſy

Lib. 9. ſimplic.

grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, quod friando auri colorem imitatur, & ſtellæ modo ſplēdet. Dioſcor. ſummum & tenuiſsimum, & à calore ingenito magis elaboratū, & ſiccius. Proinde ægrius liqueſcit, & corporibus duris

admo

admotum ob tenuitatem minùs ea mor-
det,quâm Chalcitis, tametſi æquè calidũ.
Eadem ratione Chalcitis vſta minùs mor-
dicat,& minùs aſtringit,non minùs tamen
ſiccat. Chalcitis ſitu & eſſentia eſt me- *Dioſ.*
dia , æri ſimilis,friabilis,nõ lapidoſa,prom *Gal.*
ptiſsimè liqueſcit.ea vſta melior eſt quàm
non vſta : quia tenuiore eſt ſubſtantia , vt
alia omnia vſta,non tamen acriore , quod
aliis multis vſtis accidit. Vſta autẽ omnia
lauando mitiora & minùs mordacia eua-
dunt. Soreos pars extima & ſumma in
chalcitin, & chalciteos partes extimæ in
Miſy tandem tranſeunt:in metallica fodi-
na,& quo loco ſeruãtur, quomodo æri in-
naſcitur ærugo. Hæc Sori, Chalcitis, Miſy
valenter tergent, Miſy etiam modicè par-
ticeps eſt facultatis exedentis. Chalci- *Lib.4.cõ.*
tis cruda mordax eſt,vim autem eius vren *ph. part.*
do minuimus ; idonea eſt columellæ in-
flammatæ,quando vehementer inuetera- *Lib.6.cõ.*
uit,& curatu contumax eſt. Chalcitis vſta *ph.part.*
eſt eligenda,quæ vrẽdo ciner itia euaſerit, *Libr.1.cõ.*
non ὠχροξάνθος,qualis vſtione fit à multis, *ph.gen.&*
Modus vrendi in Dioſc. Chalcitis vſta *in Theria*
non minùs efficax,ſed minus mordax. *ce.*

CAdmia eſt corpus racematim & densè *Dioſc.*
concretũ in rudibus ferreis,ex fuligi-
ne æris in fornacibus candentis egeſta fla-

tu,& lateribus cameriſq; fornacum ferratis inhærente: eſt colore ſpodij, fractaq́; cinerulenta, & æruginoſa, quæ optima eſt. Fit etiam ex argenti terra, & cocto lapide Pyrite. Siccat vt terrena omnia, mediocriter terget, igneæ facultatis & mordētis aliquid habet, quam lauatio adimit, vlcera carne implet in carne molli. Melior & tenuior botrytis, id eſt, racemoſa in ſummo collecta, quàm placitis, id eſt, cruſtacia in imo & lateribus. Cadmia etiam lapis eſt in montibus & riuis Cypri repertus, alia omni cadmia multò efficacior, inuentu rarus. Lapide calaminari dicto hodie æs tingunt ex rubido in albidum, quo lebetes ferè fiunt.

Dioſc. DVm æs perficitur detrita cadmia cumulatiùs inſperſa fauilla in cameram integrā effertur tenuiſsima, quæ in Pompholygē ceu bullas quaſdam coit: fit & ſine ære ex ſolis cadmiæ fragmentis in ignē coniectis & perflatis. Ea dum fit, quæ excrementi portio in pauimentum repercuſſa recidit, Spodos eſt, ſeu ſpodium, grauius, & impurius, & minùs efficax Pompholyge.

Li.9.ſimplic. Pompholyx lota omniū propè citra morſum ſiccantium præſtantiſsima, ad vlcera ob id cancroſa, & alia maligna, & oculorum fluxiones efficaciſsima.

Plum

PLumbum frigidum humidum, ob id liquor quiuis frigidus (vt oleum omphacinum, roſaceum, melinum, myrtinũ, ſemperuiui, cotyledonis, intybi, lactucæ ſuccus) in mortario plumbeo, piſtillo plumbeo ductus dum craſſeſcat, ſeipſo frigidior euadit, optimumq; fit remedium phlegmonarum incipiẽtium, & fluxionum aliarum in inguina, pedes, articulos alios, & vlcerum rebellium, & cancrorũ. Lamina plumbi lumbis inſtrata veneris inſomnia ſedat, ganglia diſſecat illigata. Plumbum vſtum & lotum vlcera rebellia, chironia cancroſa carne implet, ac cicatrice tegit.

MOlybdena ſubſtantiæ eſt craſsioris & frigidioris, quàm Lithargyros, nõ terget tamẽ, cætera vſum habet propè eundem in emplaſtris; licet varium colorem afferat. Ambo liquantur tardiùs cum hydreleo, celerrimè oxelæo. *Li.1. cõp. ph. g.* *Li.9. ſimplic.*

CErusſa aceti acris vi ex plumbo ſoluta refrigerat, ſiccat, aſtringit, emplaſtica eſt, candefacit, hæc lota plumbo vſto loto viribus proxima: vſta tranſit in Sandyca, fitque tenuior, nondum calfaciens, Phycos ceruſſæ frigiditate ſeruata tenuitatem aſſumpſit, qua vis eius adiuta in profundum corporis penetrat. Ceruſſa Rhodiaca, vel illi ſimilis ex ciuitate Di- *Li.9. ſimplic.* *Lib.1. cõ. ph. p.* *Ga. lib.1. c. ph. gen.*

Lib.4.cõ. ph.part.

cæarchia olim dicta, nunc Puteolis: præfe-tur ſi emplaſtrum vis eximiè candidum fie-ri, quia albidior, leuior, tenuiorum partium his, quæ alibi naſcuntur. Sal ex Ceruſſa ad multa efficaciſſimus, & oleum ex Ceruſſa.

Li.9.ſim-plic.

SVlfur omne calidum, tenuis eſſentiæ, tra-his, terget: ſaliua, vel lotio, vel oleo vete-ri, vel melle, vel terebinthina exceptum, ve-nenatis ictibus impoſitum ſanat Pſoras, le-pras, lichenas cum terebinthina tergẽdo & diſsipãdo perſanat. Nobiliſſimum eſt ἄπυ-ρον, id eſt, viuum, & ignem non expertum; ignem expertum quo virentius, oleoſius, pinguius, eo melius. Ex Sulfure oleũ chy-miſtis efficaciſſimum trahitur, fumo eius ardentis in campanam vitream recepto, in oleum concreto, & in catinum ſubiectum deſtillante: ſed quia ex multo ſulfure pau-cum aſcendit, pretioſum eſt: fit & aliter.

Sulfur idem ſublimando (vt illi appel-lant) purgatiſſimum & clementiſſimum ef-ficiũt, etiam pretioſum eadẽ de cauſa. Cu-ius vſum non eſt quòd vereare quorundam imperitorum exemplo: cùm Galenus viuũ Sulfur impuriſſimum diamoro ſtomatico medicamento ad digerendũ miſceat, bis li.

Lib.1.cõ. ph.part. 6.comp.ph.p. Nocet Sulfur achoribus: quia plus quàm par eſt, eos calfacit, & digerit.

Alum

ALumen ab aſtrictione vehementiſsima Græcis στυπτηρία dicitur, craſſarũ eſt partium, maximè liquidum, & Placites & Plinthites dictum à cruſtæ & lateris forma: minus ſtrongylon & aſtragalotes, id eſt, rotondum in aſtragali modum: minimum ſchiſtum, id eſt, ſciſsile non in fila ſed digitis friabile. Omne alumen in aqua ſoluitur, & igni liqueſcit, tardiùs ſciſsile, quod ſine bullis tandem molleſcit, idem aquæ innatat, linguæ & cuti integræ eſt mordaciſsimum, adulteratur ſegmentis lapidis amiãthi: ſed hæc acrimonia carent, & ex pingui aliquo ardent rediuiuo corpore, aqua merguntur, & integra manent, in filáq; diſsiliunt. Alumen ſciſsile colore candidum & *Lib.1.cō.*
præſtátiſsimum, idem tenuius & vtilius, lib. *ph.gen.*
6.comp.ph.part. Et quia rarum inuentu, carius: liquidum contrà, craſſum & viliſsimi pretij, quia in omnibus regionibus inuentu eſt facillimum, lib.eodem ſexto.

SPuma nitri, aphronitrum, nitrum, potenter tergẽt cuti affricta: ſit autem nitrum ex tenuibus partibus conſtans: quod autem lapidoſum eſt, vrendum ac diligenter leuigandum. ἀφρὸς νίτρου, ſeu νίτρου, id eſt, Spuma nitri ab Aphronitro differt, (ſic χαλκοῦ ἄνθος à χαλκάνθῳ, & ἀκάνθυ λευκὴ à λευκα-

κάνθη,& multa alia ſimiliter)illa enim al-ba eſt farinæ triticeæ ſimilis,eiuſdem cum nitro facultatis & naturæ,ſed eſſentiæ te-nuioris: hæc autem in glebas coactum & congelatũ,amarum,in balneis ſordes ter-get, & ichoras pruritum excitantes dige-rit. Nitrum præſertim bernicium, ſeu be-roniceum potiùs.libr.8. Meth.ſiccat,dige-rit:ſumptum autem in corpus incidit, te-nuat craſſos & lentos humores multò po-tentius quàm ſal:amarum enim eſt,cap.3. lib.4.ſimpl. vſtum verò tenuitatem ſubſtan tiæ adeptum ſpumæ nitri proximum eſt.

Ga.in dio ſpolitico. *Lib.4.ſa-nit.tuen.*

Nitrum rubrũ lib.9.comp.ph.part. Aphro-nitrum magis quàm hæc incidit, ſtoma-cho inimicum eſt, ob id non deuoratur, niſi grauis vrgeat neceſsitas. Nitrum ve-rò ſumitur,& aluum ſubducit. Omnia hęc hodie deſiderantur, quorum loco ſuppo-nunt officinæ ſalem petræ purgatum,in pa nes coactum. Id mentiri ſatius eſſet cineri-bus betæ,braſsicæ,& aliorum nitroſorum.

Li.9.ſim-plic.

SAl,tam foſsitius,vulgò ſal gẽmę,quàm marinus,terget,aſtringit modicè, vali-dè ſiccat,digerit, libr.6.compoſit.ph.part.

Lib.6.cõ. ph.part.

Per ſe,& cum galla læui attactu iuuat gar-gareonem inflammatum iam dureſcẽtem in ſcirrhum:non autem initiò,neque dum

augeſcit

augeſcit, aut cùm multo calore viget: quòd ſi corpus ſit plethoricum, aut ſaltem caput plenum, ſi initio adhibetur innammato gar garconi, extrema laboranti noxa infertur.

Lib. 2. cō. ph. gene.

Sal aſtringit magis quàm tergeat, ſiccat autem non minùs quàm nitrum, aut nitri ſpuma: ſed hæc non aſtringunt, ob id ceratis mixta vlcerum ſordes tergent: Sal ob aſtrictionem id non præſtat. Sal Armeniacus terger, ſubacer eſt, leuiſsimè aſtringit, humores acres in ſuperciliis inſperſus conſumit, à quibus pili malè nutriti excidunt.

Li. 9. ſim.

Hammoniaco ſali ſimilem forma ſchiſtum lapidem docet Diſcorides. Sal Hammoniacus valenter digerit, libr. 6. compoſi. phar. part. noſter tam nigricās quàm albicans factitius eſt.

Antimonium.

Li. 9. ſim.

STimmi, id eſt, Stibium ſiccat, aſtringit, oculorum collyriis liquidis & ſiccis miſcetur, illotum valenter aſtringit, lotū ſoluitur, & naturam eſſequitur propè rofionis expertem, foſsitium melius. Quod enim eſtendunt, igni coctum eſt, idque purius, vel fæculentius & ſcorioſum. Oleum ex Stibio pretioſiſsimum. Mulieres oculis gratiam Stibio conciliant, ipſum palpebris ſpecillo inducentes quotidie, ſic ne oculi membranam intus contingant.

Lib. 6. ſanit. tuend.

Li.9 ſimplic.

CHryſocolla tam metallica quàm factitia, valenter digerit, & ſiccat, carnem liquat ſine valenti morſu. Chryſocolla, Spodium, Pompholyx, Pſωricum, metallica ſunt admodùm tenuis eſſentiæ citra calorem. Noſtra omnis eſt factitia, aurique ferrumini fundendo celeritatem addit, vnde illi nomen.

Lib.3. cõ. ph. gen.

Li.9. ſimplic.

GYpſum ſiccat, vt cætera terrea, emplaſticum eſt: cogitur enim ac lapideſcit liquore aliquo vt albumine maceratũ, ſanguinis eruptionem cohibet, cum tenui farina pilis leporũ vel ſimiliter mollibus exceptum: vſtũ minus eſt emplaſticum, tenuiũ partium, ſiccius eſt, ex oxycrato repellit. Noſtrum verò Gypſum, vti calx, vrendo emplaſticum magis euadit.

Ibidem.

PVmex ſarcoticis miſcetur, dentes polit, facultate deterſoria, & aſperitate, vt ſmiris, teſtæ, cornua animalium vſta: vſtus tenuiorum fit partium, & acrimoniam ſumit, quam lotione deponit. Nunc ſcriptoribus propè ſolis ad papyrum expoliendam cum gummi iuniperi eſt vſui.

Ibidem.

CYanus hic aut hæc, acer eſt, cathæreticus, id eſt detrahens, digerit potentius quàm Cinnabari, & ſubaſtringit. Vim purgantem melancholiã ſuprà & infrà, ac melancho

lancholicum ſuccũ ipſi illoto præbet Meſues communem cũ lapide Armeno, ob id ambos valere cẽſet aduerſus omnes melancholicos affectus, maniam, melancholiam, epileſiam alteram, elephantiam, cancros, alphos nigros, quartanas, hæmorrhoidas. Sed & alias ei vires miras tribuit, vocatq́; lapidẽ lazuli & ſtellatum, quòd velut ſtellæ quædam aureæ in eius fracturis cernantur. Is vrendo cæruleus magis euadit, ſi verus eſt: malus verò nigricat vſtione. Tam hic quàm ſequens noſtratibus medicis in vſu hodie ſunt rariſsimo.

ARmenius lapis illotus ſuprà & infrà atram bilẽ vacuat datus à drach. vna ad ſcru. quatuor: lotus autẽ etiam quinquagies tutior eſt, ac tantũ infrà vacuat à ſcru. quinque ad ſcrup. ſex. Alexander Trallianus in melancholia, & poſt eum Meſues in ſimplicibus.

DEntalem lapidem addunt, qui dẽs piſcis alicuius videtur forma & interna cauitate. Antalem addunt neſcio quem, & vnde dictum.

CAlx viua vehemẽter vrit, adeò vt cruſtas efficiat, & mox vbi eſt extincta. Iam diu extincta non eſt cauſtica ampliùs, ſed calida ſicca: carnem tamen liquat: lota ter quater ſine morſu ſtrenuè ſiccat.

DE

DE LAPIDIBVS.

Galen. Li.9.ſim. & lib.10 cō.ph.par

LAPIDES in ſpōgiis reperti, triti, ex vino poti, lapides renum rūpunt, non autē veſicæ, quia tenuioris ſunt eſſentię ſine inſigni calore. Veſicę autem calculos rumpere ſcribit Dioſcorides, ſi ex vino bibantur.

Li.9.ſim.

IAſpis virens ſtomachum & ventriculum attactu ſuo iuuat. Omnes Iaſpidum ſpecies femoribus appenſæ partum accelerare traduntur Dioſcor.

Li.9.ſim.

SApphyrus potus ictos à ſcorpione iuuare creditur, inteſtinas vlcerationes potu emendat, Dioſcor.

Lib.9.

LApis Iudaicus, qui in Iudæa naſcitur leuiſsimè tritus potus renum lapides frāgit, addunt quidam & veſicæ. Pueris datus cū lacte, vrinalia & inteſtina purgat. Eſt nobis multus Dioſ. elegātem picturā explens.

Li.9.ſim. Ge et Gal lis.

GAgates lapis colore atro, odore dū vritur bituminis, ſiccat, glutinat, digerit admotus, in corollis precariis & ſalinis frequens.

Li.9.ſim.

MAgnes ſiccat hæmatitæ modo, & aſtringit, ad enterocelen vtiliter ſumitur, & admouetur. Magni eſt miraculi in eo tanquàm mundo aliquo polorum cœli rationem ineſſe.

Hæma

HAematites à ſanguinis colore dict⁹ frigidus, aſtringēs, excreſcētia reprimit, oculorū vulnera perſanat, ſanguinis expuitioni valet: ſiccat humores, ſed minùs quàm cadmia. Nam ex humida ſubſtātia non terreſtri conſtat, & ſuper cotem medicā cum liquore tritus, in ſuccū ſoluitur: per ſe verò in corpus ſimilare minuitur, vt ſchiſtus lapis, non in fragmenta terreſtria, vt cadmia. *Li. 9. ſim.*

SChiſtus lapis hæmatitæ vim habet perſimilem, ſed infirmiorem. *Lib. 4. cō. ph. part.*

SMiris terget, dentes puros in dentifricio efficit, & eo annularij ſcalptores expurgāt lapides: ad erodēdū & vrēdū vtilis. Nūc in vſu eſt vitrariis laminas vitreas diuiſuris.

PYrites lapis de quo æs perficitur, æris aſpectu ſcītillas leui percuſſu edēs: crudus & coctus calfacit, terget, digerit. Valide autem eſt facultatis, Gal. lib. 9. ſimpl. Marcaſita æris quibuſdam dicta putatur.

E Cote Naxia quod exacuendo ferro deteritur, illitum alopecias ad pilum reducit Dioſcorides.

PYropus lapillus, id eſt, Rubinus, plurimus eſt in inſula maris Indici dicta Zaylon, Ludouicus Romanus Patritius.

ERanus lapillus in Euphrate inuentus, Turchica vulgò, Ludouicus Romanus Patritius.

Corall

COrallus lapis Actu. dicitur, λιθόδενδρον aliqui vocarunt, fruticis forma cinnamomi æmulus, creſcit ad promontoria in mari, aſtringit & refrigerat, contra ſanguinis reiectiones magnopere efficax. Rubrũ & nigrum tãtum facit Dioſcorides, albus tamen etiam viſitur citra vſtionem.

Lapis Aquilæ.

AEtites lapis veluti prægnãs, cùm quatitur alio in vtero ſonãte, grauidis cõtinet partus, Dioſc. Id vſu quotidiano probatũ Gallis eſt ſurſum alligãtibus: cùm verò partũ iuuare volũt, fœminibus adhibẽt, tanquàm fœtũ ad ſe trahat, vbi vbi fuerit.

AMianthus lapis è Cypro alumini ſciſſili ſimilis, quiq; pro eo propriè ſolus venditur. Ex hoc telæ contextæ flammis iniectæ ardent, ſed flammis inuictæ ſplendidiores exeunt. Ellychnij loco hodie ad oſtentationem lychniis adhibent, & ob id Ellychnium immortale vocant. *Meneche ſans fin.*

SIgillum Lemnium efficacius ſanguinis ex quauis parte eruptiones cohibet, quã Samius Aſter: hic contrà tenax & viſcoſior, quàm Lemnia terra: ambo moderatè tergent. Lemniæ etiam adſtrictio quędam ineſt. μίλτος λήμνια, lib. 7. comp. phar. part. in arteriace 14. Andromachi. Ea nobis eſt vera Conſtantinopoli delata.

CImolia terra digerit, ſiccat ſine morſu, maximè ſi elota ſit. Eius loco vtimur hodie ferri & molæ retrimentis in ſubditam aquam congeſtis, quod à Cimolo inſula è Cycladibus vna non afferatur.

CRetica terra admodum imbecilla eſt, multum aëriæ habet ſubſtantię, terget ſine morſu, ob id vaſa argẽtea etiam polit. Creta nobis hodie dicitur.

ARmenia terra colore pallido vel luteo, promptiſsimè in ſummum leuorem calcis modo ſoluitur piſtillo, aut quouis liquore miſta, arenoſa ſubſtãtia caret, ſummè ſiccat: ob id eſt optima sãguinis expuitioni, dyſenteriæ, vẽtris fluori, catarrhis & fluxionibus à capite in thoracem, & inde naſcenti aſthmati, & phthoæ, quia vlc⁹ in ea ſiccat, & tuſsim ſedat: vlceribus etiã putribus oris, fiſtulis ani remedio eſt. Et in peſtilentia Romæ maxima, quotquot bolum hanc Armeniam biberunt, celeriter curati ſunt. Quibus autem, vtpote incurabilibus, non profuit, omnes interiere, à nullo alio adiuti. Bibenda ex vino albo cõſiſtentia tenui, modicè diluto, ſi aut planè febri careant, aut ea leuis ſit: ſin grauis ſit, multum diluto: quanquàm peſtilens parum calet. βῶλος ἀρμένιος & πήλον, id eſt lutum, ἀρμενικὸν Actuario ſæpe. *Li.9.ſim.*

Libr.1.cõ. ph. gen. li.11. ſim.

ASphaltos hic aut hæc, lib.1.antidotorum, id eſt, bitumen, verũ eſt nigrum & ſplendeſcens: dum aquis innatat, molle: cùm ſiccatum eſt, pice ſicca durius efficitur: calfacit, ſiccat ordine ſecũdo. Optimum eſt, ex mari mortuo, ſtagno ſalſo in Cœloſyria.

Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum egregiam nauare operã in medicamentis metallicis etiam arte chymiſtica parandis, Simon Thomas medicus longè doctiſsimus Georgij de Selue Vaurenſis Epiſcopi vndequaque abſolutiſsimi affirmauit.

DE ANIMALIBVS, ET EORVM PARTIBVS.

SANGVIS hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo, fœniculo, ſeſeli, lauro, & cæteris calculum frangentibus Auguſto menſe iugulati, medius effluens (nã primus tenuior, poſtremus craſsior putatur) vaſe vitreo receptus, tectus linteo raro, ſole ſiccatus; etiam cum myrrha, foliis lauri, & ſimilibus, calculum potenter frangere dicitur Tralliano, Auicennæ, & cęteris practicis. Huic quandiu ab animali calet, coquẽdi abſceſſus vim tantùm tribuit, Gal-

lib.

lib.10.ſimplic.qualem caprino, taurino, & cæteris calidis humidis modicè. Quòd ſi hircinus ſanguis adamantem frangit, ſed calidus tantum ab animali: ſic lapidem calidus tantum epotus fregerit. Quod & ſanguinem vulpinum ex vena ſecta potum præſtare audio. Ne autem coaguletur, Xenocratis exemplo, miſcere poſsis acetum ferueſactũ aut coagulum. Hirci quoque, capri, cerui, leporis, ſanguinem ſartagine frixum, dyſenterias & cœliacorum profluuium ſiſtere tantum docet Dioſcorides, nõ addit calculum frangere, quæ vis tenuibus conuenit, cùm dictorum animaliũ ſanguis ſubſtantia craſſa & terrea, & cum calore ſiccatoria dyſenterias ſanet. Sanguis ex ſecta vena ſiniſtra profluens lieni affecto infricatur Archigeni, lib. 9.comp.ph.part.

Gale.lib. 10.in ſi. veſpertilionis.

Sanguis Draconis veterum, & Cinnabaris vera, hodie ignorantur: qui verò ſanguis draconis oſtenditur, factitius eſt ex ſanguine hirci, bolo Armenia, & ſucco ſorborum, vel aliis. Quo tamen rectiùs vti poſsis, quàm cinnabrio neotericorum, ex ſulfure viuo, & argento viuo ſimul vſtis, loco cinnabaris Græcorum, quæ vires habebat eaſdẽ cum hæmatite lapide, & tam rara erat etiam ætate Dioſcoridis, vt verſicoloribus pictorum lineis vix ſatisfaceret.

δράκοντος aut δρακόντιον καλούμενον αἷμα. Act.

Lib.10.ſi. Lib.7.cō. ph.part. Lib.5.cō. ph.part. & lib. 11. ſimp. de leporis cerebro.

LAc lauat, terget ſerò, emplaſticum eſt butyro & caſeo: ob hæc acres & mordaces fluxiones obtundit, recens vtendum. Butyrum, & Caſeus etiā veterata vſurpantur. Butyrum etiam minimū terget, vt decoctum glycyrrhizæ: coquit item & digerit, bubonas, parotidas, oris phlegmonas in pueris & mulieribus, gingiuas puerorum cum dolore dentientium crebro illitu tenuat, quantum mel: idem lacti canino, & leporis cerebello tribuit Archigenes. Expuitionem Butyrum promouet (maximè cum melle aut ſaccharo) in pleuritide & peripneumonia, quos affectus etiam coquit.

Caſeus recens refrigerat, repellit, ſiccat, vulnera etiam magna glutinat. Ex vetuſtate verò acer, cum pernæ decocto ſubactus tophos eliquat & aperit.

Coagulum omne ex lactis in ventriculo primo corruptione acre, digerit, ſiccat. Lac aut ſanguinem in vētriculo coagulatū diſſoluit: leporinū omniū eſt præſtātiſsimum.

Aph. 19. libr.5.

Qui igitur menſes immodicos cum Practicis & Medicorum vulgò queat ſiſtere, cùm calidum ſit vitādum, vbi ſanguis fluit, aut fluxurus eſt?

Ga.li.11. ſimpl.

ADeps ſeu Pinguedo omnis calfacit, humectat magis vel minùs, pro varia animaliū natura. Leoninus calidiſsimus ſiccisſimus,

mus, id eſt: minimùm humidus: potẽtiſsimè omniũ digerit ob acrem multámque caliditatem, & partium tenuitatem, ob id ſcirrhis & inueteratis tumoribus tantum aptus. Pardinus ei proximus, pardino vrſinus, taurinus vrſino vicinus, ſed tanto quàm ſuillus calidior ſiccior, quanto minùs leonino eſt calidus ſiccus: ab vtroque enim ex æquo diſtat in amborum medio cõſtitutus. Suillus autem omnium propè humidiſsimus. Caprinus, præcipuè hircinus, craſsior taurino, ob id celerrimè concreſcit. Inter taurinum & ſuillum fuerint vulpinus alopecias ſanans, caninus, melinus, felinus, cuniculinus, camelinus, equinus, vaccinus, vitulinus. Anſerinus maximè tenuium partium, ob id in volucrum genere præſtat ad ſcirrhi curationẽ: gallinaceus illi proximus. Adeps humanus omnium eſt temperatiſsimus. Idem vetuſtate calidiores & ſicciores euadunt, vt oleum, mel, vinũ. Reponitur aut incuratus, lotus, ſiccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fuſus ſole vel igni in vaſe duplici. Adeps cerui nullo medicamentorum mollientium eſt inferior, lib. 1. comp. phar. gen.

Lib. 2. ad Glauconem.

MEdulla calfacit, rarefacit, emollit, ſcirrhos quarumuis partium, præcipuè ceruina, & poſt hanc vitulina. Taurina, hircina acrior & ſiccior eſt. Recens vtili-

Gal. libr. 11. ſimpl.

or eſt,ſed etiā reponitur, vt adeps. Vtraque ſumatur hyeme, vel æſtatis exitu, cùm appetit autumnus, Dioſcor. Loco ſicco & edito, & ſeptentrionem ſpectanti reponitur, cum foliis lauri ſiccis, ne putreſcant, aut ſitum ducant: quæ iniuria in locis humidis meridiem ſpectantibus eis accidit. ſunt qui reponant bifariam adipum modo.

CErebella Paſſerum vere vel autumno captorum, prolificis remediis miſcentur, vel recentia, vel cum vitello oui & melle, ſiccata ſole vel cinere calido.

li. 11. ſim. OSſa præcipuè humana vſta admodū digerūt & ſiccant. Eadē neſcientibus, ne auerſentur, pota epilepticos & arthriticos multos ſanarūt. Sed epileptico os bregmatis, arthritico articulorū oſſa exhibendum cēſent practici, ſexu etiā obſeruato. Os cranii humani donec albeſcat vſtum potum epilepticis ſuccurrere hodie eſt certiſsimum.

Ari. ca. 4. lib. 3. de par. ani. Ga. li. 6. vſus partium. Os à corde cerui humanū cor totius ſubſtantiæ ſimilitudine roborare Actuarius cū Arabibus conſentit: ſed ab aliorum animalium maiorum corde potiùs fuerint, quæ tam multa proferūt pharmacopolæ, quàm à corde cerui. An verò cartilaginoſa hæc ſubſtantia magis præſtare id queat, quàm cordis aut arteriarum corpus, ipſi viderint.

Os ſepiæ dentifriciis aptiſsimum.

Ebur

EBur tota ſubſtantia cor roborare, & conceptum iuuare, practicis ſcribitur, frigidum ſiccum primo gradu.

COrnibus cerui & capræ vſtis, & (ſi opus eſt) lotis vtimur ad dentium candorē, gingiuas mollitie fluidas, dyſenteriam, fluxiones in oculos, oculorum vlcera, quia tergent ſine roſione: tamen nec dolorem leniunt, nec coquunt quia frigida ſicca. *Li. 11. ſimpli.* *Libr. 4. c. phar. par.*

COrnu Rhinocerotis hodie frequenter vtimur contra diuitum affectus peſtilentes, aut venenoſos, aut dyſentericos, & puerorū nobiliū lumbricos, magno enim ob raritatem emitur. Quin & aqua, in qua huius cornu portio aliquandiu maduerit, pota idem præſtare probatiſsimum eſt.

MVmia nomē & res barbara, hominū ſcilicet liquamē aloë, myrrha, balſamo in ſepulchris cōditorū, calida ſicca tertio gradu, aſtringit. Serapionis autē Mumia eſt Piſaſphalthus, id eſt, pix cum bitumine Iudaico, quia hæc duo redolet Dioſcoridi.

TVnicam interiorē ventriculi ſecundi gallinarum miro quodā modo lotā & ſiccatā & potam ſtomachicis augere coquendi facultatem: & ventrē mergi, vel recentē elixum vel ſiccatū & ſumptū, falſum

Li.11.ſim plic. eſſe expertus eſt Galenus. Vnde ſubit admirari in ea hęreſi falſa medicos omnes etiam hodie permanere. Putant, opinor, eam vim illi eſſe, quòd ea ſimilis ſit tunicæ internæ ventriculi noſtri, ſed vi tanta coquendi prędita, vt lapillos conficiat: ſed æquius fuerit, eã tunicã ex ſtruthiocamelo ſumere, quippe cui mira ſit natura coquẽdi, quæ ſine delectu deuorarit, vt ferrum & oſſa veruecum integra. *Pli. ca.1. lib.10.* Vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas ſtomachicis appli cant. An non vident harum pelliculardm temperamentum vitiari ſiccatione, & vim illam coquendi viuis ineſſe, non ſupereſſe mortuis: nec fortaſſe pellibus illis inſitum, ſed potius à carne multa craſſa, denſa, pelliculam hanc vndique ambiente.

Libro 11. ſimpl. IEcur lupi in medicamentum ex eupatorio hepaticum ſæpe indidi, nec multò efficacius ob id comperi. Hepaticos tamen ipſum tota ſubſtantia iuuare ſufficientem ſe habere experientiam ſcribit lib.8.comp. phar.part. Puluerem quoque ex eo in hydrope cum vino albo in dies aliquot mane potum, inter ſecreta quædam remedia reponunt nonnulli.

Hepar tamen vulpis aridum ex oxymelite potum ſplenicis imperat Archigenes apud

apud Galenum, lib. 9. comp. phar. part.

Splen onagri, aut equi ſyluestris toſtus & tritus idem ibidem pollicetur. Hepati calido ſicco ſalubre exiſtimo hepar raiæ, cithari, id eſt, rouſſetæ, & hepati, id eſt, aquilę maris, & ſi qua ſunt alia in piſcibus ſimilia.

PVlmonem vulpis ſiccatum potúmque aſthmaticis Galenus, phthiſicis verò ob eandem totius ſubſtantiæ familiaritatem ſaluberimum omnes propè practici inculcant. Plura de his in libro ſequente de ratione medicamenta componēdi leges initio, vbi facultates compoſituro noſcendas declaramus. *Ga. li. 11. ſimpl.*

REnes ſcincorum, crocodilorum terreſtrium, tanquàm pudendum ad venerem intendentes quidam bibunt: alij ſumen quoq; & caudam aſſumunt: vnde compoſitio eſt Actuario diaſcincu. *Ga. li. 11. ſimpl.*

CAſtorium, ſeu teſtes caſtoris calfaciūt, ſiccant, ſunt tenuium valde partiū, coquunt diſpoſitiones cōtumaces & ſcirrhoſas. Eligendi qui ex vno principio committūtur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore grauis & virus olēte, guſtu acri & mordaci. Ex quibus duobus ſuſpicari poſſis, ſubſtantia eſſe nobis aduerſiſsimos: nulli *Lib. 11. ſimpl. Lib. 3. cō. ph. part. Dioſcor. Li. 11. ſimplic.*

Bieure, ſi ber metatheſi dictus Pli. c.30 li.8. & cap.2. lib.32.

autem vel admotũ vel ſumptum eſt perniciosũm caſtorium. Lutræ animalis fibro ſimilis teſtes idẽ pollere addit Herm. Pontici caſtores ſunt præſtantiſsimi, quod & Virgilius innuit li.1. Geor. vbi viroſa Pōtus caſtorea mittere dicitur. Nec inepti qui ad Matronã Galliæ fluuiũ crebrò capiũtur, mirabili ſpectaculo animalia, cauda piſcoſa, ſoleæ æmula, pilo ſupernè canino: alibi Lutræ pedibus anterioribus anſeris, ſed vngatis, ſimiæ poſterioribus, auribus minimis, rotundis, dente validiſsimo, adunco, prælõgo, ſeta oris cornea, architectura in foſſa ſua mirabili. Caſtorium nigrum fœtidũ, rancidũ, die vno necare affirmat Auic. Caſtoriũ è Perſide fermè adulteratũ ad nos defertur: ſyncerũ enim tanta vi odoris eſt præditũ vt olfacienti veſicã caſtorij, ſanguinẽ è naribus eliciat. Perſæ autem adulterandis rebus ſunt exercitatiſsimi. Seruatur annis decem.

Ludouicus Roma. Pat. Lib. Tobiæ.

FElle animalium ob acrimoniam & calorem ſolo vix vtimur, præterquàm ad aperiendas hæmorrhoidas. ſed collyriis, trochiſcis, aliiſq; remediis miſcemus. Fella piſcium oculis ſunt tutiora, vt eorundem hepata ſicco hepati ſalubriora.

SOrdes gymnaſiorũ & balneorũ colligi deſierunt, his tamen multò efficacior ad digerendum eſt auriũ ſordes planè bilioſa.

Oeſy

OEſypus eſt ſuccidarum lanarum pinguitudo, calfacit, explet vlcera præſertim ſedis & vuluæ, ac emollit. ὕσσωπον & ὑσσωπον ὑγρὸν apud Paulum aliquoties legitur, vnde opinor practicis conſuetudo appellādi hyſſopum humidum, pro œſypum, volentibus ab hyſſopo herba ſeparare: οἴσυπος autem Galeno cum Dioſcor. ſemper dicitur. Lana ſuccida & ſordida contuſis vtilis ob œſypum: lota verò eſt vice linamenti carpti, vſta autem acris calida ſicca, tenuium partium. *Dioſc.* *Lib. 11. ſimpl.*

STercus canum & luporũ, oſsibus, ac puerorum pane, & lupinis triduo educatorum. Galenus ceu certiſsima multorum affectuum remedia prædicat: ob id ſicca ſunt ſeruanda in vſus medicorum.

MOſchus Aëtio, Paulo, Actuario, Arabibus animalis Gazellæ dicti, dorcadi ſimilis, eſt pus in vmbilico maturũ, Dioſcoridi & Gale. incognitus. Cætera apertè declarat Ruellius, calfacit, ſiccat ordine tertio Simeoni: tenuiũ eſt partium, odore aromatico, ſpiritus inſtaurat, imbecillas partes confirmat, lipothymiam & vires reſolutas ſanat, ob id cōpoſitionibus multis analepticis miſcetur: quibuſdā mulieribus vteri præfocationem affert, aliis in peſſo cōtra hanc mirè prodeſt, vtero valde gratus, vt cũ oleo

Serapio. cicino inunctus pudendo, venerem excitet. Melior eſt ſubflauus, quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadit, quàm qui grauior. Indicus eſt melior Aphro. Ex Catay tamen niger præſtantiſsimus hodie affertur. Citrinũ Auicenna præfert hodie incognitum, nam ferrugineus eſt. Quibuſdam malè olet, aliis caput frigidum iuuat, calidum ferit, & in eo epilepſiã excitat, pallore corpus inficit, odore in humido craſſo perennante viuaciſsimus. Serapio contrà ſcribit, cerebrum calfacere, ſiccare, roborare.

VVlpes tota in oleo percocta oleum facit vulpinum.

CAncrorum fluuialium vſtorum cineris drachmæ duæ cum drachma vna gentianæ ad morſum canis rabidi datur Actuario, in diacarcino antidoto. Idẽ Gale. lib. 11. ſimplic. vbi partibus decẽ cineris cãcrorum addit partes quinq; gentianæ, & thuris partem vnam. Cancrorum caro ex lacte, vel lacte ebutyrato cocta, hecticis analectica eſt.

Gal. li. 7. c. ph. pa. ASelli ſub aquariis vaſis deliteſcẽtes in vaſe fictili ſuper prunas toſti donec albeſcant, triti melle cocto excepti datur miſtri menſura (trium cochlearium Act.) ante cibum in ſpirandi difficultate ab Aſclepia-

de,

de,tanquam extenuandi & digerendi facultate præditi. Qua verò notione ad ipſorum vſum venerit, explicatu difficile eſt.

Oleum decoctionis eorundẽ capiti perfuſum dolorem eius diuturnum à frigore aut craſsis humoribus ſanat. *Libr. 2. cõ.pha. p.*

CAntharides probãtur in frumento inuẽtæ, verſicolores, & quæ luteas in alis tranſuerſas habent lineas, corpore promiſſo, craſſo, blattarum modo præpingues, inertes, ac imbecillæ: quæ vnius ſunt coloris. enecantur vapore aceti per lineum vaſis, in quo ſunt, operimentum. Totis vtitur Galenus ad pſωras, lepras. Hippocrates caput & pedes aufert, libro de fœminarum morbis. Hæ veſicam vlcerant ſolæ, vreticis autem ſalubriter miſcentur. *Libr. II. ſimpl. Gale. in theriace ad Piſon.*

MEταξα ὠμη Act. id eſt, Sericũ crudum, minutim conciſum, tritum, ſpiritum & ſanguinem purgare, virtutem vitalẽ roborare creditur Serapioni & aliis: eius infuſi expreſſum idem præſtat, vt oſtendit diacoccon compoſitio. Sericum propriè quod arborum foliis Seres Scythiæ populi depexebant ad veſtes, Greci recẽtiores etiã ad ſerũ, id eſt, bombicũ vermiũ fila tranſtulerunt: quæ etiã Setæ à ſetarũ equinarũ forma dici poſſunt. Goſopium autem eſt coto dictus *Cõfectio alkermes*

Bomba

Bombaſa Italis. Sericum putat Muſa frigidum, vt folia mori, quibus vermes naſcuntur, nec roborare cor cũ Serapione & Auicenna, quia inodorum eſt. Chermes idem ex herbæ ſimilis bipinnellæ radice excauata capi in Polonia ſæpe, rem à cocco baphico diuerſam, quo charmeſinus color floridus tingitur, non autem cocco: tingitur autem cum alumine, galla, & aliis, ob id pannus ille non capiendus, ſed potiùs coccus, quē Arabes Chermes vocāt. Coccus aſtringit, abortum prohibet.

Lib. 6. cō. ph. p. Gal. li. 6. c. ph. p.

CInis recens hirundinum in diabeſaſa recipitur. Pulli hirundinum cum pennis in fictili ſuper prunas vſti diachelidoniū ſtomaticum ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum. Hirundinum ſtercus acre & digerēs, vt aliorum animalium, magis, minùs.

BΛάτῖος & βλάτῖου βύζαντῖος appellatur Actuario in aurea Alexādrina diamargarito calido. Vnguis odoratus vel aromaticus, lib. 1. comp. ph. p. conchylij tegumentum odore in caſtorium quadantenus inclinante ſuffitus gratia adhibetur, Dioſ.

VNiones ſeu Margaritæ velluntur ex quodam concharum genere, leui, minimos ex myculorum conchis extraxi. Corroborare, & putredini circa ipſum reſiſtere.

cred

credũtur, frigidi ſicci. Ob hæc remediis imbecillorũ febricitantiũ, peſtilentiũ, miſcentur integri potiores his, quos ars pertrudit.

VIperarum caro ſiccat, valenter digerit, mediocriter calfacit. Vis eiꝰ ad cutim properat, & ad eã expellit corporis excremẽta, à quibus in multum cacochymis ingens numerus pediculorũ prouenit, & à cute velut ſquãma abſcedit, & decidit epidermis, ad quã protruſi ſiſtuntur craſsi & terroſi humores, à quibus pſoræ, lepræ, elephantes naſcuntur. De his plura in theriace dicemus. *Lib. II. ſimpl.*

Ex prædictis aromata ſunt, amomũ, cinnamomum, caſia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica: partes balſami, crocus foliũ, foliũ malabathri, ladanũ, aſpalathũ, id eſt, xylaloë, macer. Addunt recentiores tanquàm pretioſiſsima, ambrã, vnguẽ odoratum, caphurã, cubebas, doronicũ, galãgam, caryophylla, moſchum, macis, nucem moſchatam, ſantalũ triplex, cornu monocerotis, zedoariam. In his quæ odorata magis ſunt, in ſuo genere præſtantiora cenſentur, vt Galenus in antidotis. *Sapore* autem ſi explorabis, ne multa continenter guſta, ſed vel os intereà ablue, vel papyrũ mande, vel tẽpus interpone, donec prioris aromatis ſapor exoleuerit, vt nõ prioris reliquiæ indiciũ tibi falſum afferãt poſterioris aromatis.

Hæc

Hæc cùm ſint eſſentiæ tenuis, celeriùs exanimantur, præſertim aëre calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiã iam comminuta. Ob id vtenda cùm vegetiſsima ſunt, nondum verò carioſa, foraminulenta, exoluta, & emortua.

Ex his item purgatoria ſunt, Agaricus, colocynthis, cucumer agreſtis, elleborus vterque, tithymalli, & aliæ multæ lactariæ, daphnoides, opopanax, polypodium, ſagapenum, ſarcocolla, dracunculus ſcammonium: & quæ Arabes ac neoterici addiderunt, euphorbium (huic enim nec Dioſcorides, nec Galenus vim purgatricem tribuunt) caſsia fiſtula myrobalanus quintuplex, hermodactyli, lapis Armenus Alexandro Tralliano, & cyaneus, manna, rha barbarum, tamar Indi, turbith, ſenna & alia quædam Meſuæ tradita.

Hæc autem purgatoria quàm prædicta omnia maiore cura & ſtudio deligenda, reponenda, nec ita diu ſeruanda, vt deteriora euaſerint. Adhæc quæ in horum quibuſdã vis eſt malefica & vehementior, eſt mitiganda.

Ablutione, in Aloë & cæteris.

Formatione in Trochiſcos, in Agarico, colocynthide, Sagapeno.

Infuſione, in Myrobalanis omnibus.

Coct

Coctione, in Malo cydonio & maza in Scammonio: in malo citreo & maza in Euphorbio.

Miſtis aromatibus, vt ſpica nardi cũ Rhabarbaro, quam ſi omiſeris cum Medicis Pariſiẽſibus, nihil peccaueris, quòd ſatis ſit mite Rhabarbarum, nec Spicæ viribus magnoperè egeat. Turbith, zinzibere, vel ſpica, vel maſtiche: hæc enim malefica omnia corrigunt.

Aſſatione, aut ſiccatiõe in ſole, in ſquilla.

Iure Capi vel Galli veteris, vel vino muſteo, in Senna, Polypodio.

Sorbitione aliqua medicamenti, præſertim valentioris, reliquias detergente & extrudente, vt iuſculo carnium, piſorum, aqua hordei mellita vel ſaccharata, vino, oleo, in cucumere agreſti, & ſcammoniatis.

Alia in his mitiora domari non poſtulant, niſi ſi quando morbum aliquem corporis auctura videntur: ob id caſsiæ fiſtulæ in fluore alui miſcetur maſtiche, vel aliud ſtomachicum.

Tamar Indis in vẽtriculi intemperie frigida miſcemus calida ſtomachica. De his omnibus plura toto propè lib. 3.

Cætera ad purgantium medicamentorũ naturam pertinentia fuſius hîc eram declaraturus, niſi Ioãnes Tagaultius Pariſiis Do-

ctor Medicus longè doctiſsimus, eam ipſam operam ex Meſue, & aliis eius rei peritioribus nobis diligenter contuliſſet.

Simplicia alia Dioſcoridis, Galeni, & aliorum plurima, hodie parum cognita, feciſſem notiora & certiora, niſi hac gloria merita Gulielmum Peliſſerium Epiſcopum Monpeſſulanenſem, doctiſsimum, diligentiſsimum, integerrimum, fraudare noluiſſem. Adde quòd ea hoc loco potiſsimùm tractanda cenſui, quæ in deſcribendas poſteà compoſitiones frequentiùs recipiuntur, vt ex cognitis ſimplicium viribus, totius facultatem lector intelligat.

FINIS.

METHODVS MEDICAMENTA COMPONENDI, *& ab aliis compoſita expendendi ac iudicandi, quibus affectibus medeantur, & an quod tituli pollicentur, præſtare poſſint.*

LIBER II.

HOMINES cùm ſimus, errare non eſt difficile. Hinc Archigenes priorum errata quædã coarguit, & Galenus Archigenis. De Galeno autem dicere auſim, quod is de Hippocrat. paſſim inculcat, ſcriptum ſcilicet eſſe ab eo nihil perperàm. Nos verò Galeni vmbram vixdum aſſequutos, medicorum propè reliquorum conditionem ſubire non fuerit mirum: ſed lectorem rogamus, vt quicquid laude dignum in his laboribus noſtris commendarit, Galeno præcipuè tribuat, vitia autem noſtro aſſuat capiti. Quanquàm ſi quid iudico, aut nulla ſint, aut perpauca, & quæ nos fugerunt: niſi naſutus aliquis calumnietur, multa ſ'pe hîc exempla cõgeri, nulla vel vtilitate, vel neceſſitate: interdum

ea deſiderari. Pręter hæc illa paſsim nõ magis cohęrere, quàm ſine calce arenas. Sed id vitio non verterit, ſi inſtitutum noſtrũ intellexerit fuiſſe, vt hæc tanquàm idonea rei propoſitæ teſtimonia etiam vt in manũ venirent ſcriberemus: aliquando tamen ordine certo digeſsimus, vbi ordini erat locus. Neq; enim Hippocratis Epidemia, tãquàm ſcopas diſſolutas, ſparſa & interhiantia exẽpla quiſquam damnarit, ex quibus tamẽ ille tam diuinos excerpſit aphoriſmos, & prognoſtica medico maximè neceſſaria. Quomodò ex his exemplis noſtris vniuerſalia illa theoremata ad componendi rationẽ maximè neceſſaria colligere poſsis, aut hæc per illa inducendi methodo cõprobare. Quòd ſi non videantur ad plenum abſoluta, quæ ad medicamenta componendi methodum pertinẽt, cùm anni poſteriores docta & elaborata magis afferre conſueuerint, tum virorum doctorum animaduerſionibus admoniti, tum iudicio lectione Galeni plurima firmando, meliora aliquãdo reddemus.

Methodus verò medicamenta cõponendi hunc habet ſcopum, vt ſi quando librum conſuetorum nobis medicamentorũ compoſitiones ſcriptas cõtinentẽ perdiderimus, perditis ſimilia poſsimus cõponere, ex formula quadã mutationis ad propoſiti inuẽtionem

tionem nobis cognita, quam multis particularibus compoſitionibus exercuerimus. Non modò autem rectè pharmaca componere docet hæc methodus,ſed etiã præſtat, vt quę à veteribus medicis ſunt ſcripta compoſita medicamenta,promptè expẽdamus, & his omnibus etiam citra limitationẽ pronunciatis,commodè vtamur. Melius enim eſt,maiorum experimentis probata medicamenta à nobis ſumi rationẽ his vtẽdi ſcientibus. Empirici verò cùm ignorent,qua ratione compoſita ſint pharmaca ſingula, perditis deſcriptionibus, alia componere non poſſunt.Quòd ſi naturam ſcirẽt affectuum curandorum & eorum magnitudinem, & methodũ cognoſcerẽt inueniendi vires ſimplicium medicamentorũ,& curationis ſcopum,nõ deſiderarent modum curationis & compoſitionis. Hunc autẽ laborem eo nomine ſumpſimus,vt Galenũ à calumnia liberaremus,quem falsò inſimulant ſues quidam ſtolidi, quòd operibus de cõpoſitione medicamentorũ κατὰ τοπὸς, καὶ κατὰ γένη, catalogũ tantùm compoſitorũ à ſe & aliis medicamẽtorũ recenſeat,ſed cõponẽdi rationẽ nuſquàm libris prædictis tradat. Probamus enim hanc methodum ceu animam quandã locis probè omnibus interſperſam. Quam rẽ vt tibi veriſsimã eſſe magis per-

ſuadeas, loca indidē ſignauimus hîc quàm plurima: addidimusq́; libros illos Galeni, ſi quis identidē relegerit, eſſe dignisſimos, qui à medicis in vſu frequentiore habeātur. Ex his item & aliis non paucis probauimus aliquando, neq; Galenum fuiſſe, neq; Galeni ſtudioſos eſſe operū Medicorum, ſeu, vt cū illis loquar, praxis imperitos: quod vitium Arabiſtæ quidā impoſtores Medici nomine indignisſimi, & Galeno, & Galeni familiæ impingunt: idq́; imperitis quibuſdam pharmacopœis perſuadent eò faciliùs, quòd illi Galenicas ſchedas ferè auerſentur: quia veterū more ſcribantur, hoc eſt, puriùs, & breuiùs, & quantū fieri poteſt, paucisſimis ſimplicibus conſtantes. Illi verò lucri helluones nihil de ægrorum ſalute ſolliciti, ea tantùm laudant Medicorū reſcripta, quæ ſumptuoſa ſunt ac pretioſa: ob id quòd magna ſimplicium idem pollentiū turba ſunt coagmentata: quod Arabiſtarum iſtorum publicum eſt vitium, ęgris ſæpe noxium, ſemper ſumptuoſum, nota certè Cenſoria, aut paulò ſeueriore alia caſtigandum: ea etiam ratione, quòd Auicennæ ſui principis dogma deſerunt, imperantis parſimoniam medicamentorum potiùs quàm multitudinem, vbi vnicus eſt nobis ſcopus, nec multi affectus complicati.

Medica

MEDICAMENTVM eſt, qđ corporis noſtri naturã alterare poteſt ac immutare prima, ſecunda, tertia, quarta facultate, ſeu tota ſua ſubſtantia, idq; ad ſanitatem faciendam (nam ad tuendam medicamentis opus nequaquàm eſt) ſiue ipſum ſumatur, ſiue admoueatur. Medicamenti verò ſignificationẽ hoc loco minus latè fundimus, quàm Galenus, pharmaci etiam deleteria complectentis, quæ nemo rectè medicamẽta vocarit, niſi ſi quando illorum quædam caſtigata & aliis miſta vim ipſorum obtundentibus corpori admoueantur, & quædam horum etiam in corpus recipiantur: quod in compoſitis medicamentis audies. Simplex medicamentum, cui nulla alia ſubſtantia opera noſtra acceſsit: compoſitum verò, cui acceſsit.

Initio ſimplic.
In lib. ſa-ni. tuend.
Li. 3 temperam. t.

Compoſitio medicamentorum eſt ipſorum viribus variorum cùm ratione à Medico facta miſtio. Qualis naturæ in re eadem perfrequens cernitur, cùm pauca liceat inuenire non medicamenta ſolùm, ſed etiã alimenta, quæ ſubſtantiis pluribus, ſed ſingulis elementa quatuor ſortitis non conſtent, iiſq; natura diuerſis, & plerunq; etiam contrariis: vt in aloë ſubſtantia eſt vna terrea, craſſa, cruda, frigida, aſtringens: altera

Li. 1. phy.
Lib. 1. alimẽt.
Lib. 2. ſim. c. 13.

terrea quidẽ,ſed calore interno multùm te-
nuata,amara,calida,cholagoga : ſic in Rha
barbaro,Alumine,Chalcãtho,Chalciti ſub
ſtantiæ inſunt duæ cõtrariæ.In Roſa,Aga-
rico,& aliis permultis etiã tres:ſunt & qui-
bus quatuor naturæ inſunt. Cæterùm hæc
omnia Medici vocare ſimplicia conſueue-
runt,quemadmodùm & quædam verè com
poſita,ſed quę paucioribus conſtant ſimpli-
cibus,quàm alia eiuſdem generis cõpoſita.
Hac ratione dia trion pipereon ſimplex Ga
leno dicitur,quanuis cõſtet trium pipereon
ana drachmis quinquaginta,& aniſi,thymi
ana drachmis octo.Minus idem fuerit ſim-
plex,ſi zinziberis etiã drach.octo recipiat.
Compoſitius quoq; fuerit, ſi horum trium
pondus duplum,hoc eſt, drachm.ſexdecim
recipit.Præter quæ omnia quod cõpoſitum
dicitur,etiã recipit ami,ſeſeli,libyſticũ,enu
lam,ſpicam nardi,caſiã,& alia id genus,quę
ipſum vehemẽter medicamẽtoſum reddũt.
Sic Actuario & practicis Oxymeli ſimplex
& cõpoſitum,Oxoſacchar ſimplex & com-
poſitũ,& alia permulta eadẽ ratione dicun-
tur.Quomodo opinor,vena,arteria,muſcu
tus,Gale.lib.de differentiis morborũ partes
vocãtur ſimplices & primę,cùm reuera ſint
cõpoſitæ vena & arteria ex fibris & mem-
branis,Gal.lib.de inæquali intemperie:mu-
ſculus

Lib.4.ſanit.tuen.

ſculus ex carne ſimplici, fibris neruorum & ligamẽtorum, venis, arteriis, tunica, Gal. de motu muſculorum, & in anatomicis paſſim. Sed ex paucisſimis cõpoſitæ partes dictæ, ſimplices videri queant, maximè compoſitis organis collatę. Simplicia igitur medicamenta propriè vocamus, quibus miſtio nulla à nobis acceſsit, etiam ſi ſint ex ſubſtantiis natura diuerſis compoſita. Quæ verò minus à nobis compoſita ſunt, catachreſticos etiam ſimplicia vocamus. Compoſita enim medicamenta nobis hoc loco vocantur, quæ miniſter naturæ Medicus, ac imitator ex variis ſimplicibus diuerſa pollentibus commiſcuit: non quidem tota per tota (id enim naturæ ſolius, ac Dei munus eſt) ſed per partium minimarum viciniam, & contactum nonnunquàm tam exactum, præſertim coctione longa, ſed blanda, & veluti totius fermentatione, vt à vera miſtione parum abſit: mirum ni etiam à nobis miſta quædam ægriùs ſeparẽtur, quàm aliqua vi naturæ confuſa, vt in lacte, rha barbaro. Aloë, & plerisq; aliis videre licet. Nec abs re addidimus, miſcẽda eſſe viribus diuerſa, nõ autem quæ idem poſſunt. Quod etiam hodie celebribus medicis in conſuetudine eſt, quum id ad ſumptuum magnitudinem magis ſit, & remediorum multitudinis oſten-

rationem, quàm ægrorum ſalutẽ, aut compoſitionis vſum. Sed id vitij non recipiendum eſſe, pòſt abundè docebimus: ſimulq́; excuſabimus celebres illos ac priſcos Medicos, ſi quando in eum errorem incidiſſe videbuntur.

Dicamus iam quę maioribus noſtris fuit medicamenta componendi non dico vtilitas, ſed neceſsitas. Deinde quæ medicamenta tam ſumenda quàm admouenda methodo certa, compoſituro ſint neceſſaria. Poſt hæc, in quibus medicamenta componendi ratio conſiſtat. Prætereà exemplis aliquot celebribus vniuerſalem hanc methodum exercebimus. Poſtremò, qua ratione quis rectè compoſitis vti queat, perſtringemus.

MEdicamenta cõponere Medici ſunt coacti multis de cauſis, quas ſingulatim percenſere viſum eſt, vt lector diligẽs nihil hanc in rẽ commodũ deſiderare poſsit.

Vt remedia inueniẽdi prima indicatio ab affectu ipſo pręter naturam ſumitur, ſic ab eodẽ prima componendi medicamẽta ratio eſt profecta. Si enim ſolis ſimplicibus medicamẽtis omnes affect⁹ pręter naturã curare liceret, nullus vnquam vſus foret cõpoſitorũ. Simplex verò affectus ſimplicẽ exhibet

Libr. 1. c. ph. g.

indi

indicationem, cõplexus compoſitam. Quòd ſi vno ſimplici remedio præſente affectum ſimplicem curare poſſumus, id adhibemus compoſitione neglecta. Si verò id ſimplex quod nobis ad manum eſt, valentiùs aut inualidius, quàm affectui cõuenit, aut colore, odore, ſapore, conſiſtentia, vel aliis pòſt dicendis, à ſcopo nobis propoſito eſt alienũ: miſtionis iam inſurgit neceſsitas eorũ, quæ vires minuant, vel augeãt, vel coloris, odoris, ſaporis, cõſiſtentię abſurditatẽ corrigãt.

Duæ igitur primæ & principales cauſæ compoſitionis videntur, affectuum natura contrariorum complicatio, & ſimplicium tam ſimplicem quàm complexum affectum expugnatorum penuria, & præter has temperatura, partis figura, ſitus, ſenſus, aëris natura. Vt ſi affectus ſit intẽperies totius vel partis vno gradu calidior, vno gradu frigidiora, vt profligaretur, poſtularet: haberet autem fortè ad manum Medicus tantũ duo ſimplicia, vnum temperatum, & ob id imbecillius: alterum ſecundo gradu frigidum, idemq; valentius, quàm propoſito affectui conueniret: vtriuſque æqua portione miſta medicamentum fecit frigidum primo ordine, malo præſenti idoneum. Quomodo vinum per ſe ſitim non extinguit, quia calidum: nec acetum, quia ſiccum: nec

Exemplũ neceſſariæ compoſitionis morbo ſimilari. Li. 1. ſimplic. c. 3.

aqua

aqua per ſe, quia tardiùs permeat & diſtribuitur: miſta autem aqua alterutri horum certa proportione, ſitim probè extinguit. Nam hæc vini caliditatem, & aceti ſiccitatem ſua frigiditate & humiditate corrigit. Tam vinum autem quàm acetum eſſentię ſuæ tenuitate ipſi aquæ celeritatem & permeandi promptitudinem impertit. In œdemate pituitam, quæ in partem affluxit oxycratum ex ſpongia admotum vacuat, quorum nullum per ſe id præſtiterit.

In organico li. 2. ad Glauconẽ in communi.

Cùm vlcus cauũ curaturus habet ſolùm ceram ſiue ceratum, & æruginem; non etiã thus, irim, ariſtolochiam, farinam erui, radicẽ panacis, & alia vlceri cauo idonea. Cera autem & per ſe, & magis etiam cum oleo Rhodino in ceratum liquidius effuſa, vlcus facit ſordidũ, quia nec terget, nec ſiccat, quę duo carni gignẽdæ ad vlceris cauitatẽ implendã ſunt neceſſaria. Aerugo autem ſola erodendo & exedẽdo, vlcus magis cauat, & phlegmonem excitat: vtrũq; ergo per ſe vitandum eſt, ac ex ambobus miſturam cera valẽtiorem, ærugine imbecilliorẽ facimus. Sed quoniã ceratum paulò eſt inferius idoneo ſarcortico, ærugo autem multo valentior, multo illi cerato, vt libię vni, liquidiori modicam æruginem, vt partem decimam vel duodecimam, hoc eſt, vnciam, pro cor-

Libro 1. c phar. gen. & libr. 3. meth.

poris

poris differentiis miſcebimus. Nam cuiuſq; quantitas ante exprientiam à nemine inueniri poteſt, coniectura tamen indicari poteſt, vt primam experientiam nullus valde infauſtus ſequatur euentus. Pars verò ærugi nis decima acrius medicamentum facit, ob id eſt idoneum carni gignendæ in corporibus validioribus, duris, ſiccis temperamẽto, vt agricolarum, nautarum, venatorũ. Duodecima imbecillioribus & mollibus vel na tura, vel victus conſuetudine, & humidis, & candidis corporibus, qualia ſunt mulierum, eunuchorum, puerorum conuenit.

In quo exemplo ſimplicia vtraq; & inter ſe ſunt maximè contraria, & affectui per ſe ſunt nocẽtiſsima: miſta tamen quo dixi mo do, ſarcoticum, collericum, & epuloticum efficiunt præſtantiſsimum, quale etiam eſt dia chalciteos Galeni: cùm cera per ſe, multò magis adeps, atq; adeò oleũ ipſum ob hu miditatem multam & lentorem in vlcere ſordem cumulet, & chalcitis ſiccior, acrior, erodentior cauitatem augeat. Optima verò medicamenta maiores ex contrariis miſcue runt ratione ipſa monſtrante viam, & compoſitionem inueniente: de cuius virtute experientia poſterior decernit. In hoc autem & aliis propè omnibus medium eſt parandum potiùs, ceu ad mediam temperaturam apta

aptatum: ad temperaturas verò vtrinque à media recedentes, ſi vires medicamenti ſint imbecilliores, augenda eſt ærugo vel chalcitis, & ſi vis, mel addendum: ſi validiores ærugo chalcitiſque minuenda magis & minùs pro effecti eius portione, vel augendum ceratum, adeps, & cætera. Coniecturam etiam tuam vſus & experientia docebunt. Si enim carne impletur, bonum: ſi ſorde, eſt infirmius: ſi cauum magis fit, & eroſionis ſenſum æger ſenſit, ac pars calidior, rubētior, tumentior apparet, eſt valentius: & in aliis eadem ratione compoſitis idem faciendum, vt pòſt fuſiùs audies.

Eſt etiam cùm affectus emplaſton medicamentum exigit, qualem conſiſtentiam cùm nullum ſimplex medicamentum per ſe facere poſsit (non enim bitumen, non cera, non reſina non pix, non propolis, non ladanum talem vſum præbent, multò minùs ærugo, ceruſſa, lithargyros, molybdena, vel aliud metallicum, nec herbæ etiã ſolæ emplaſton medicamentum faciunt) miſtura opus fuit, vt ſimplicia in vſu hoc eſſe poſſent, alioqui ob conditionem ſuam & naturã in id inepta. Propterea primi emplaſtrorum autores ratione optima, ex oleo quoq; metallica coxerunt, & liquabilia liquefecerunt,

runt,

runt,& herbas contuſas,& cretas adiecerũt.

Quędã preтereà cõponimus affectui præſenti contraria ex naturæ imitatione,cuius ritè agentis Medicus perpetuò eſt miniſter, vt clyſterem in aluo aſtricta ex hydromelite & oleo, interdum ex oleo ſolo cum ſale componimus, in quibus durum ſiccitate ſtercus emolliendi,ìd eſt humectandi,eſt facultas:deinde viæ ipſius per inteſtina oleo lubricandæ ad liberiorem deſcenſum : poſtremò aut mel aut ſal mordendo:expultricem ad opus ſuum excitat, vt bilis flaua in ſanis corporibus ſtercori miſta. Tales ſunt crebri clyſteres Gal.in libro ſanit.tuendę,& therapeuticis:horúmq; ratio ea redditur Aphrodiſeo in problematis. Huc pertinet, quòd multis ſimplicibus etiam curãdo affectui ſimplici vel cõpoſito idoneis, ſæpe facultates aliæ inſunt affectui noxiæ:cùm rarum ſit ſimplex medicamentum, quod ex variis ſubſtantiis, & ſæpe contrariis non ſit temperatum. Quo caſu eas miſtione aliorum inducimus : ſic ſcãmonio, cholagogo alia miſcemus frigida, craſſa,aſtringentia, partes principes roborantia,vt calori,tenuitáti,diſſolutioni, partium principum noxæ à ſcammonio imminenti occurramus.

Sic opium caſtorio,hyoſcyamum allio, cepa, ſemine rhaphani, madragoræ corti-

cem

cem abſinthio, ſinapi, frigida ſcilicet calidis obtundimus:& in theriace, mithridatio, aliiſque multis ſimiliter.

Secundo loco medicamentorum compoſitionis vſus eſt maximus, in affectibus complexis diuerſas ſimul facultates interdum contrarias deſiderãtibus, vt repellendi ſimul & digerendi, incraſſandi & tenuãdi, incidendi, tenuandi, tergendi, qualia ſunt multa compoſita polychreſta, vt theriace, mithridatios,& alia non pauca.

Si eſt igitur hydrops frigidus humidus affectus cum febri calido ſicco morbo implexus, vtriuſque per ſibi contraria remedia eſt habenda ratio, ſi æquè pollent, ſi alterutrũ magis vrgeat, illi attẽtiùs proſpiciendum, altero tamen affectu intereà non neglecto. Sic vbi vlcus eſt cum phlegmone quæ hanc curant refrigerantia, vlcus mordent,& inſuppurabile reddunt: quæ verò vlcus tergent ſiccántq;, phlegmonem exacerbant. Componendum igitur fuit medicamentũ, in quo vtriuſq; talis habeatur ratio, vt neutri magnoperè incommodetur: ſed tamen eo caſu phlegmones maior eſt habenda ratio, quippe citra cuius curationẽ vlcus nunquàm ſanaueris. Idem ſtatuendum eſt, vbi affectus cauſa adhuc præsẽs in corpore, & ipſe affectus, naturæ ſunt diuerſæ: vt in

quot

quotidianis & quartanis febribus cauſa eſt materia frigida, morbus calidus: vtriuſque enim habenda eſt ratio, ſed maior vrgentioris. Compoſito etiam medicamento ſæpe opus, cùm morbi eiuſdem permultæ ſunt cauſæ: vt ſi ſuccus & multus, & craſſus, & lentus faciat obſtructionem: craſſo tenuans, lento incidens & tergens, & fluxile reddens, multo vacuans contrarium debetur. Quæ omnes facultates cùm rarò in vno ſint medicamento, ſimplicibus multis ſimul miſtis perficiendæ fuerunt. Sin cùm venena calida ſimul & frigida ſunt expellenda de corpore, vel aduerſus hæc corpus eſt muniendum. Qua etiam de cauſa theriace multum contrariis eſt commiſta.

Exercere ſeſe poteſt quiſque exẽplis plurimis per omnes affectus naturæ diuerſæ complicatos, vt intemperies partium magnarum, aut etiam principum inæquales, ſine materia & cum humoribus, ſimplices & compoſitas: vt incommoderationum differentias ſibi connexas, vt ſolutionis continui ſpecies ſecum compoſitas, vel etiam cum aliis prædictis morborum generibus.

Si verò naturæ ſint eiuſdem affectus, vt cauſa & morbus calida (vt in tertianis) vt intemperies calida vẽtriculi, & hepatis, & partium vicinarum: minùs eſt neceſſe compo-

ſito vti, ſi ad manum eſt quod refrigerare quãtum affectus ipſe poſtulat & partis natura, vt ad iuſtam temperiem reducatur.

Qui igitur primi compoſuerũt medicamẽta propria & familiaria aduerſus impactam partis alicuius anguſtis meatibus materiam, vt humorem craſſum & lentum, interdum etiam ſpiritum flatulẽtum & vaporoſum ad curationem longius tẽpus requirentem, egerunt varia medicamentorum miſtione, quorum quædam impactam materiam tenuent, & meatus dilatent, per quos materia illa excernatur: alia partem affectam roborent, ne talem materiam aut gignat, aut aliunde recipiat, & vt quod extenuatum eſt excernat, impactum coquat & tenuet: alia quæ ſubſtantiam affluentem repellant: alia quæ receptam coquãt, alia diſcutiant. Quod ſi ſingulis eis effectis peculiare habes compoſitum medicamentum in affectibus curatu difficilibus, ſecũdum Hippocratis conſilium inſpice, in quónam horum medicamentũ ſimplex calidum ſit copioſius, & in quo frigidum humidum ſiccum, aut tenuium partium, aut craſſarum: deinde ex ſucceſſu remedij loco affecto prius admoti, cõiecta an in eodem perſeuerandum ſit, vel ad aliud tranſeundum, etiam eorum quæ idem pollicentur, vel ambo miſcea

Lib. 2. cõ. ph. part.

Ap. 52. libro 2.

miſcenda, vt medium quodammodo facias.

Tertia cauſa componendi medicamenta fuit totius corporis natura, & partiũ ad quas ea ferri volumus, & per quas trãſituræ ſunt: vt ſi habeo medicamentum liberandæ obſtructioni idoneum, ea autem eſt in liene, aut hepate, aut renibus, miſcẽda ſunt liquida, tenuia, & totius ſubſtãtiæ ſimilitudine ipſi parti familiaria, quæ medicamentum, aut medicamenti facultatem ad partes deducant, eáſque roborent, ſi robore pars ipſa egebit, ob actionis præſtantiam: vt eupatorium hepaticis, aſplenium ſplenicis, nephriticis ceſtron aut cicer miſcẽdum: de quibus poſtea: ſi ſtœchas agarico miſta pituitæ ex cerebro purgationem iuuat, hyſſopus verò ex thorace. Prætereà naturarum quædam proprietas hac vel illa compoſitione recreata, ab alia abhorrens, compoſito nos vti ſæpe coëgit: & item coloris, odoris, ac potiſsimùm ſaporis gratia, & ſtudium ſeruandæ diu miſtionis.

Tres hæ cauſæ neceſsitatis componendorum medicamentorum ſufficere poſſunt, ſumptæ ex natura & affectus, & corporis affecti, & medicamenti affectũ illum in hoc corpore ſanaturi. Quæ verò minores ſunt compoſitionis vtilitates, plurimæ ex aliis indicationum differentiis ſumen-

Lib.2.cõ. ph.gen. dæ,in ratione componendi dicentur. Preter quas omnes vna hæc maxima eſt, vt compoſitis tibi cõſuetis,amiſsis ſimilia reponas: vtq; compoſitionis rationem in compoſitis veterum agnoſcas,&quorundã ipſorũ facultates ab illis non definitas inuenias,aut etiã falſò adſcriptas refellas.Cognitis enim ſimpliciũ facultatibus & qualitatibus, poteris *Lib.1. cõ. ph.part.* virtutem compoſitorum à veteribus medicamẽtorum inuenire, & ſimilia cõponere. Hinc etiam cognoſces affectus corpori ex medicamento ſucceſſuros, & prænoſces:& his iam factis atq; facilè cognitis, remedia idonea inuenies ratione compoſitionis inuentrice, cuius facultas experiẽtia probãda eſt,quamuis ante hanc coniectura quoq; artificioſa colligatur: vt ſi corpora ſicca ſunt & valida, valẽtius medicamentum poſſe ſuſtinere confidis:ſi imbecilliora & molliora vel natura vel victus ratione ſint, ea nõ ferent. Sic cùm à pulmonibus & thorace materiã craſſam lentam expectorare oportet, potu largiore opus eſt, atque liquidioribus eclegmatis vtendis inter medicamenta arteriaca,ſiue illa ſint acria & mordacia vehe*Initio lib. 7.cõ.pha. part.* mẽter ex aro,pipere,caſia,cinnamomo,galbano,reſina terebinthina,& aliis eius generis incidentibus,& tenuantibus,& tergentibus:ſiue tantùm moderatè tergentibus con-

ſtent:

ſtent cremore priſſanæ, amygdalis. Nã quæ empiaſtica ſunt exactè, & morſus expertia, ex paſſo Cretico, gummi, tragacantho, glycyrrhiza, arteriæ aſperitates tantùm læuigant, non etiam expectorant.

NVnc mihi dicenda ſunt quę compoſituro certa methodo medicamẽta ſint cognoſcẽda, illa nimirũ tria: affect⁹ omnes corporis præter naturam, in quos medicamẽta componimus corporis ipſius natura, ſine qua nec affectus illos ad vnguem noſſe, nec probè & tutò vti medicamẽto queas: tertio ſimplicium omniũ medicamentorũ facultates pernoſcendæ ſunt, primę, ſecũdę, tertiæ, quartæ, id eſt, cauſæ medicamentorum effectrices, ſeu naturales quædam eorum potentiæ corpus noſtrum immutãtes. Nam cùm primus & præcipuus cõponendi medicamẽti ſcopus ſit affectus præter naturam, nullo ſimplici remedio curabilis, illius tota natura tanquã vngues & digiti cognitiſsima eſſe debet: ſi calidus ſcilicet, aut frigidus, humidus aut ſiccus, vel horum cõiugatione intemperatus, & quoto ordine eſt vnuſquiſq; talis. Item ſi cũ materia vel ſine materia, ſi cauſam habet deſitam vel adhuc præſentem, & eam vel hecticam vel ſcheticam: adhæc ſi profundus eſt morbus vel

Libr. 1. c. ph. 3. & initio. lib. 6. c. ph. p.

ſublimis,propè partem momẽtaneã vel lõgè ab ea,& alia propè innumerabilia,partim pòſt dicenda in ratione cõponendi,partim ex curandi indicationibus ſumenda.

Quòd ſi natura affectus incognita vel neglecta aduerſus ipsũ medicamẽta cõponis, cùm ſcopo certo cõpoſitionis careas,illi es ſimilis,qui oculis clauſis telum,quò fortuna feret,emittit. Is enim vt ſcopũ vel nũquam vel rariſsimè,idq; fortuitò,attinget:ſic medicamentum in hunc affectum exactè non cognitum ſi componis,illum vix vnquã ſanaueris;mirum ni etiam plurimum auxeris, cùm medicamẽta ſint rara,quæ nec proſint, nec obſint,ſed ferè ſalubria ſint,aut inſalubria:pauciſsima,& raròneutra. Se igitur quiſquis eſt medicinæ ſtudioſus,diligẽter exerceat in morborũ,cauſarum, ſymptomatum cognitione,vt perſpecta horũ cuiuſq; natura,ſtatim concipiat ex theoremate illo Hippocratico contraria contrariorum remedia, quo genere remediorum ſit opus, calidóne an frigido,humido vel ſicco,tenuante aut incraſſante,molliente vel durante, vel alio reliquorum ſimiliũ. Deinde in ipſis ſimplicibus tanquã promptuario longè vberrimo & copię cornu pleniſsimo,ſumma cura,pręcipuóq; ſtudio veſtiget, quæ quibus affectibus ſunt,quantũ opus eſt,cõtraria. Id quod ſi in

Lib. de flatibus.

ſi in vno aliquo nõ ineſt, duobus aut pluribus ſimul miſtis efficiat. In quo ſtudio nemo ſe vnquã feliciter geret, cui ſimplicium omniũ natura (vt idẽ de reliquis ſalubribus cauſis tibi perſuadeas) nõ ſit tanquã ſua domus cognita. Nam præterquam quòd illis ſimplicibus vti rectè nequeat, neq; etiã poſſit ex his probè aliquid cõponere, aut aliorũ compoſitis rectè vti: nemo enim cõpoſito vnquam rectè vtetur, viribus ſimplicium id componentiũ ignoratis: cùm illius vires ex horum viribus propè ſolis ſint æſtimandæ: quomodo partes in nobis organicę ſeu cõpoſitæ, vt rectè vel malè habeãt, id ex ſimilarium ſeu ſimpliciũ magnitudine, numero, figura, ſitu, & cõnexione accipiũt. Quis igitur pœna non ſola ignominiæ nota dignos non putet, multos huius ætatis Medicos etiã hominũ opinione celebres, qui neglecta ſimpliciũ exquiſita obſeruatione, cõtenti ſunt facultate cõpoſiti vtcunq; cognita. Illis enim ſatis eſt ſcire catholicũ humores omnes purgare, diaphœnicon bilẽ flauã, diacnicum pituitam, diaſennam ſuccũ melãcholicum, coccia cataporia cerebrũ, optica oculos: neq; ſunt ſolliciti quibus horum quodq; ſimplicibus conſtet, & quanta ſingulorum menſura: neque curant hi, ſi vires habeant compoſita, quas titulo pollicen-

tur. Cùm tamen ſimplicia ſint & natura & tempore priora compoſitis, & ab illis hæc omnem propemodũ habeant facultatẽ: niſi ſi qua ex contrariis compoſita (quorum maxima turba eſt) facultatem componẽdo acquirant non modò diuerſam, ſed etiam ſæpe contrariã ſimplicibus per ſe vſurpatis, quod in ſarcotico ex ærugine & oleo, & dia chalciteos emplaſtro oſtẽdimus. Adde quòd vis quædam diuerſa, ſed ferè exigua ex ipſa cõpoſitionis & noſtræ coctionis ratione nonnũquàm proficiſcitur: magna verò quibuſdam ex coctione à miſtorum calore natiuo tãdem perfecta, vt in theriace & mithridatio audies. Quæ medicantium conſuetudo ſi recipitur, quid miramur medicinam paucis admodum menſibus percipi? quid miri eſt, idiotas ad medicinam faciendam conuolare, cùm phyſiologiæ totius, prætereà vtriq; ſint ignari, vt reliquam quorundam ignorantiam taceam.

Iam patêre cuiuis arbitror, medicamẽta compoſituro cognitiſsimã eſſe affectus curandi, & remedij curantis naturã oportere. Qui enim morbum, ac morbi cauſam, & vtriuſq; naturã pernouerit, deinde ſimpliciũ medicamentorum omnium, aut ſaltẽ plurimorum & vſurpatiorum vires omnes, in ſingulis morborum ſpeciebus rectè com-

por

ponat,& ſalubriter vtatur,tum ſimplicibus tum compoſitis medicamentis, ſi ſimul naturas corporũ & aëris inſpexerit. Mollibus enim & humidis,vt pueris,eunuchis, mulieribus, mitiora debentur medicamẽta: duris autem & ſiccis,vt venatoribus,meſſoribus, nautis,agricolis, validiora: mediis horum mediocria:& in carne ſicca vlcus,ſicciora:in molli, minus ſicca,tam ſarcotica quàm colletica & epulotica requirit. Et in cognatis cuiq; intemperaturis mitiora,in contrariis valentiora requirũtur,quoto ſcilicet ordine quiſque per morbum à ſua natura receſſit:& aëre calido minùs calida, & frigido minùs frigida,quàm affectus requirit, medicamenta ſunt adhibenda, & in reliqua oppoſitione ad portionem.

Quæ verò ad affectuũ præter naturã cognitionem pertinẽt,hîc audire ne expecta, ſed ex lib.de differentiis, & cauſis morborũ & ſymptomatum,& de ſignis partiũ internarum affectarũ,& aliis Hippocratis & Galeni libris huc pertinẽtibus require. Vti quę ad cognoſcẽdam cuiuſq; naturã ſunt neceſſaria,ex libris phyſiologicis repetenda tibi ſunt,quorum omnium catalogus in ordine librorum Hipp. & Gal.tibi abundè ſuppeditatur. Quæ autem ad ſimplicium medicamentorum cognitionẽ ſunt neceſſaria pau-

lò fuſiùs explicabo, ne quid cupido lectori deſit ad compoſitionis peritiam etiã ſi multa ſatis attigiſſe tibi Galenus videri poſsit libris quinq; primis ſimplicium. Ex quibus, & aliis aliquot eius locis ad hanc rem idonea paucis perſtringere tibi conſtituimus.

Noſcẽda eſt medicamẽti ſimplicis facultas quadruplex, prima, ſecũda, tertia, quarta, (à quarum ſingulis ſua prodit actio) & quæ medicamẽta quibus locis abũdãt, & quibus itẽ locis, atq; cõditionib⁹ aliis sũt meliora.

Facultas medicamenti prima reliquarũ communis eſt tanquam baſis (præterquàm quòd quartã iuuare nõ videatur) ex ipſis elementis nullius interuentu prodiens, ipſiſq; omniũ maximè tributæ: generatim quidem eſt calfaciendi, refrigerandi, humectãdi, ſiccandi, & per horum coniugationem calfaciendi, humectandi, calfaciẽdi ſiccãdi, refrigerandi humectandi, refrigerandi ſiccandi. Particulatim verò efficiẽdi id ipſum in principio, medio, ſine ordinis primi, ſecũdi, tertij, quarti. Ea verò qua ratione ſit tactu & guſtatu tanquam tactu quodam exploranda & iudicanda, abundè docet Galenus lib. ſimplicium. Etiam ſępe ſecundas facultates, nonnunquàm & tertias: eſt quãdo & quartas in quibuſdam ſimplicibus proſecutus. Omnes enim eas receſere in omnibus operoſ

roſum fuerit: cùm etiã permulta ſint, quorum facultas tertia parũ cognita eſt, plurimorum quarta adhuc omnino incognita, cognoſcenda quibus, quando, quantũ Deus voluerit, vt Auẽzoar pulchrè dicebat. Satis fuerit (quod ad primas facultates attinet) cognoſcere calidum frigidũ humidũ ſiccũ ordine primo, obſcurè: ſecũdo, manifeſtè: tertio, vehementer: quarto ſummè tactum noſtrum & guſtatum afficere: idque in horum ſingulorum ordinũ principio medio, fine, ſic vt ordines ſint 12. medicamẽtorum tum calidorum, tũ frigidorũ, tũ humidorũ, tum ſiccorum, id eſt, calidiorũ, frigidiorũ humidiorum, ſicciorũ temperato. Noſcat etiam Medicus, quæ medicamenta celeriter etiam vbi admota corpori noſtro ſunt, vel in ipſũ recepta, virtutem ſtatim amittant, quæ diu eandẽ ſeruant. Vt euphorbiũ caducã & ſtatim euanidã admotum parti caliditatẽ habet: arus & alia quæ caliditatẽ humiditate multa & lẽta merſam habẽt, tardiùs eã exerunt, ſed diutiùs excitatam ſeruãt. Item euphorbium recens linguã vrit: trimũ & quadrimum adhuc vegetũ eſt, annis ſequẽtibus exoluitur: ſic Thapſia poſt annũ eſt admodùm imbecilla, bima prorſus exoluitur. Quę omnia multis Galeni locis tibi clariora ſimul & credẽda magis reddere viſũ eſt,

Cap. vlt. Libr. 5. ſimpl.

Libr. 3. c. ph. g.

Niſi

Libr.7.c. phar.p. Niſi quis exactè & diſtinctè ſimplicium vires noſcat, non cognoſcit compoſitum, nec in quali ordine ſit efficax, vtrum ſcilicet vehementiſsimum vel clementiſsimum, vel medium, vel inter hæc conſtitutum, vel ſi ex contrariis conſtet.

Initio li. 8.c.ph.p. Nullus cũ ratione & methodo medicamenta componere, aut compoſitis vti poteſt, niſi ſimplicium medicamentorum vires memoria teneat, & omnium quę in methodo medendi docentur, meminerit.

Libr.1.cõ. ph.g.et p. Medicus prudẽs & peritus noſcat naturã affectuum qui curantur, ægri naturã, & medicamentorum facultates nõ generatim ſolùm, ſed ſecundum quantitatem, id eſt, quãto receſſu calidum, frigidum, humidum, ſiccum, tergens, & cætera: vt quotidie coniiciat, quali remedio opus eſt, vt præcedens medicamentũ intendas vel diſſoluas, quantum affectus requirit: & ſic curatio rectè abſoluitur. Neque enim ſufficit noſſe hoc calfaciendi aut refrigerãdi facultatem habere, *Libr.1.c. ph.g.* ſed quo receſſu, ſiue quantam habeat eam facultatem diffinire oportet. Nam reſinæ omnes calfaciunt, ídq; ſibi habent commune: ſed maioris & minoris rationem non exiguam ſortiuntur, vti & liquores nõ pauci calfaciũt: ſed ὀπὸς panacis collatione ὀπῦ Cyrenaïci aut Medici parum calfacit. Anethum

thum etiam, ruta, cepa, omnia ſunt calida medicamenta, magno tamen inter ſe variãtia diſcrimine. Ob id curandæ parti admodùm refrigeratæ, multum calida admouemus: parum refrigeratæ, modicè calida: inſigniter refrigeratæ, vehementiſsimè calida. Proinde quatuor calfacientium, vt refrigerantiũ, & humectantium, & ſiccantium ordines ſtatuimus, & in his ſingulis principiũ, medium, finem. Itaque ſunt ex his quæ ob caloris vim vrunt, vel exulcerant, alia ſeptica, id eſt, putrefacientia ſunt, alia ſimulatq; corpus attigerunt, ſuam poteſtatem oſtendunt: alia horis duabus, tribus, quatuor: alia die vno, alia etiam nocte, vel maiori etiam ſpatio poſt applicationem agũt. Hæc quoque in refrigerantibus, humectantibus, ſiccantibus ſimiliter noſcenda ei ſunt, qui medicamentum probè confecturus eſt. Quod ob id etiã ſcitu maximè eſt vtile, vt ſiquando valentiore medicamẽto egebis, ad quod digrediare, cognoſcas. Qui autem particulã ſimpliciter calfaciendam iubet, non magis piper, aut ſinapi, quàm thus capiet, eodem modo & in ſecundis facultatibus, ſi tergendam ſolùm iubet, non magis mel, quàm glycyrrhizam vel aloën capiet. *Libr. 2. c. ph. g.*

Qui medicamenti vim, qua operando iuuat, ignorat, eo rectè vti non poteſt, *Initio lib. 6. c. ph. p.*

Omn

Initio lib. 7.c.ph.p. Omnium ſimplicium medicamentorum facultatis notas habere oportet eũ, qui compoſitum aliquod volet efficere. Idem illis rectè vtetur, quæ alij compoſuerunt, & indiſtinctè ſcripſerunt: diſtinctè autem ſcriptis meliùs quàm alij vtetur.

Rationalis enim Medicus pro varia affectuum natura medicamentũ mutat. Quamrem is ſolus præſtabit, qui omnium ſimplicium medicamentorum facultates cognoſcit. Solus enim qui omnium ſimpliciũ vires nouit, ſciet quando hoc vel illo medicamento certo ordine vtendum erit, & quantum id à medio recedere debeat.

Libr. 1.c. 1b.p. Simplicium facultatibus & qualitatibus cognitis, quiſque poteſt inuenire, qua ſint virtute prædita, quæ à veteribus ſunt compoſita, & talia ipſe componere, & inde affectus qui medicamentis ſuperueniunt, poteſt prænoſſe, & præſentibus ſuccurrere.

Poterit idem ſolus diſtinguere, quibus affectionum differentiis remedia ſine diſtinctione ſcripta conueniunt.

Non ſatis igitur eſt nouiſſe medicamentorum facultatem ſimpliciter & in genere, vt hoc calfacere, illud refrigerare (quod ſolum Dioſcorides docuit) ſed quoto quodque ordine id præſtare poſsit, quod Galenus in plurimis definiuit.

Veteri

Veterum quoque Medicorum præſtantiſsimi ipſo vſu edocti, optimas medicamẽtorum compoſitiones effecerunt ex ſingulorum natura, cõpoſitionis artẽ inueniẽtes: quæq; intenſa qualitatibus ipſis ſunt, aliorũ miſtura remittentes: ſimiliter acria hebetãtes, & vt ſummatim dicam, pro reliqua cuiuſq; vitij differentia, & hominum temperie medicamentis artificioſè vtentes. *Galen. in theriaca ad Piſo.*

Comperta enim morbi cuiuſq; natura & differentia temperamenti tum ægri, tũ ſimplicium medicamentorũ cognita, ſic cõpoſita præparamus ſingulis hominibus pro corporis ipſorũ ſtatu congrua, & vnicuique morbo contraria. *Ibidem.* Quandoquidem ſemper memineris oportet, omnẽ qui præter naturam incidit, exceſſum contrario exceſſu eſſe corrigendum: húcq; omne curationis conſilium dirige. *Lib. 5. ſanit. tuẽdæ.* Quòd ſi præthereà corporum curandorum naturam noueris, & ſingulorum remediorum facultates, vniuerſæ iam artis peritus es, & valetudinem ſanis probè tueberis, & ægrotis priſtinũ ſtatũ reſtitues.

Facultas ſecũda eſt, quæ primas ſimplices facultates vel cõiugatas nullius alterius interuẽtu ſequitur, vt facultas molliẽdi humectationẽ primò ſequitur: durãdi, ſiccationẽ: rarefaciẽdi, attrahẽdi, aperiẽdi, tenuãdi, calfactionem: denſandi, repellendi, claudendi,

exaſ-

craſſandi,refrigerationem. Vires & qualitates ſecundas in acerbis, auſteris, acidis, dulcibus,ſalſis, amaris, acribus, digerentibus,aſtringentibus,contrahentibus, repellentibus,ex alto trahentibus, reſerantibus, tergentibus, ſenſum ſtupefacientibus, ſcribit Gal.lib.3.compo.phar.part.

1. A calfactione igitur procedit actio propinqua,tenuatio craſſorum,quę ſi liquida ſunt,in vaporem tenuando verſa, exhalant:interdum intra corpus,& fiunt pituitę, aquoſa,flatus,inflationes, palpitationes, & ceteri affectus ſimiles:interdū foras, vacuãturq; halitu vel inſenſili vel ſenſili, cum ſudore.Si verò ſicca fuerãt craſſa, illa quæ tenuãtur,aut etiam humida, ſed minus exhalantia,tenuioris ſubſtantiæ euadunt. Sic ex auſteris acida iã tenuia, ex acidis dulcia tenuiora,ex dulcibus ſalſa tenuiora, ex ſalſis amara adhuc tenuiora:omnium poſt hæc ſi ſaporem caloris indicẽ ſpectes, tenuiſsima ſunt acria.Sic quæ veteraſcunt,à ſuo calore tenuata magis euadunt:ſic ex vino acetum, ex lacte coagulum,ex maza fermẽtum, calore externo corrumpente,tenuiora vt calidiora euadũt:& pſωricũ in fine libr.9.ſimpl. putrefactione 40. dierum ſub fimo fit tenuius:& vnguentum ex nucibus viridibus ſub terra putrefactis tribus mẽſibus, Heras apud

apud Gal.libr.1.comp.ph. part.tenuius efficit.Sic cocta omnia & vſta euadunt tenuiora; ſic humores in nobis craſſos calorificis cauſis ſalubribus,vt labore,cibo,potu,medicamento calido,aëre calido tenuamus. Tametſi quædã frigida tenuibus partibus prædita,vt acetum,cortex nucum viridium Galeno in diacaryo,caphura recentioribus,& alia quædam vim quandam tenuandi à tota ſubſtãtia etiam habeant,niſi malis in his frigidis ſubſtantiam quandam calidam eandemq́; tenuem ineſſe.Sed craſſam aceti partem calidam,tenuẽ potiùs frigidam innuit Galen.lib.1.ſimpl.

2 Calidum deinde fundit & liquat à frigido concreta:pauco quidem,vt niuẽ,grandinem,glaciem,pituitam in nobis crudam, adipem,reſinas,gummi, leuis calor fundit: multo autem & diuturno frigore cõcreta, vt ſuccinũ,cryſtallum, metalla multus calor:in metallis tamẽ magna maioris,minoriſq́; ratio verſatur. Nã plumbũ & ſtannum citiſsimè,aurum & ferrum tardiſsimè,æs,& argentum medio inter hæc tempore igni liquantur. Sic ſcirrhos à frigido cõcretos calidum fundendo velut ſub ſole emollit. *Cap. 6. Li. 5. ſimplic.*

Idẽ fundẽdo mollit prædicta omnia concretione à frigido dura,& noſtrũ corpus:ob id motus leues pulmoni, aut aliis partibus

Lib. 2. ſanit. tuend. corporis, aut etiã toto corpori ante iuſtam exercitationem ad has partes præmolliẽdas imperantur, vt mollitæ, tenſioni per motus violentos vehementi citra noxã obediant: alioqui enim non præmollitæ, citoq́; ac vehementer tenſæ rumperentur.

Idem fundendo & liquidiora ad motũq́; promptiora reddendo excrementa, obſtructa liberat, niſi præ copia aut lentore in via hæreant. Fluxiones etiã aut excitat, aut geminat: ob id æſtate catarrhi Aph. 21. lib. 3. & in diaria ab æſtu cap. vltimo lib. 1. feb. & hypochondriis, calorifica admoueri, & balneũ in frebribus non probè vacuato corpore, & viſcere aliquo imbecillo prohibet in fine li. 11. Methodi. *Aphor. 24 libr. 1.* Ob id etiam in magnis fluxionibus corpore multùm pleno purgationes veremur, ne purgantium medicamentorum (quæ omnia ſunt poteſtate calida) calore liquatum tenuatumq́; excrementum, largius in partem affluat, *Lib. 8. methodi. Aphor. 14 lib. 5. li. 2. loc. affect.* & in diaria à frigore cum catarrho vel coryza, interdicitur balneum ante horum coctionem.

Idem fundendo ſemen, ac tumefaciendo venerem excitat, fundendo ſanguinem & meatus dilatando ſudores, vrinas, mẽſes, hæmorrhoidas ciet. Eadem ratione laxat tenſa & rigida concretione. & quia vacuat, laxat etiam tenſa plenitudine. Mobiles enim

magis

magis non ſpiritus ſolos, ſed reliquas quoque materias faciat calidum, hinc calido ſicco cerebro & ſpiritu animali natura aut tēperamēto acquiſititio, aut febribus homines ſunt vigiles, inſomnes, deliri, præcipites.

Eadem vi fotus ex aqua tepida neruis noxius lib. 6. methodi. quia eorum ſubſtantiā, vt aliarum partium neruoſarum à frigido concretam diſſoluit. Ventriculum item ratione eadē tepida euertit, vomitumq́; ciet, & vſu multo calidā facit neruorum incontinentiam, ſeu tremorem, & mentis torporem, & carnium effœminationem. *Apho. 16. lib. 5.*

Idem calor fuſa tenuataq́; ſi diutiùs exercet, digerendo aut aliter vacuando, tandem ſiccat: quod oſtendunt liquores, ſucci, gummi, & reſina omnis aut vetuſta, aut vſta. Eadē ratione medicamenta omnia purgātia, & cauſæ reliquæ calorificæ emaciant, tum quia vacuant, tum quia calorem noſtrum vel augent, vel intendunt: qui maiorē ſubſtantiæ noſtræ facit diſsipationē. Ob id bilioſi ſunt graciles, & quos calor emaciat, pallidos facit aut nigros, ſi verò corpus vtcunq; ſucculentum eſt, coloratos ſanguine & ſpiritu cum calore per corpus ſparſo. *Aph. 6. li. 4. & lib. 8. Metho.*

Idem præproperè ſiccando vna eſt cauſa noſtri & ſenij & interitus acerbi, aut etiā naturalis, quando paulatim lēta morte

noſtrum conſumit humidum ſubſtantificum: ſed calidi effectum hoc per accidens non primo, pòſt dicetur.

3. Calidum rarefecit denſa, & poros ac meatus omnes, & capacitates, & ora ipſa tã vaſorum quàm aliarum cauitatũ aperit, fiſtulat ſpiritu calido, & dilatat in prima formatione, & quoties corpus incaleſcit. Qua ex re fit, vt viris nempe calidioribus omnia hęc ſint maiora & latiora quàm fœminis: et quò viri aut fœminę ſunt calidiores, eò ſunt meatibus capacioribus: quò minùs calent, aſtrictioribus. Hinc arteriarũ latitudo cordis caliditatem, venarum, hepatis ſequitur. Hinc viam facturi calculo vel fœtui calorifica damus ſumenda, & apponimus. Hinc ſudores æſtiui quamplurimi & balnearum, & calida ſunt quæ vrinas, ſudores, & mẽſes mouent, & quę digerunt per rarefacta corpora inter humorem vacuandum & medicamentũ digerens conſtituta. Hæc quidem præſtat calor temperatus, aut non ita vehemens. Ardẽs verò ac igneus, vt à balneo feruente, cuti incidẽs eã claudit & dẽſat, quod ille occurſu blãdo naturæ eſt iucundus, eãque ad ſe ſuſcipiendum inuitat: contrà verò hic acrior, & naturæ grauis eſt, ob id ab eo fugiens intrò, poros contrahit, ne ſe hoſtilis ille calor ſequatur: quomodò tãtùm per accidens

Gal. in arte medica.

Li. 3. ſanita. tuend. & libr. 7. meth.

cidens denſat, vti calore multo ſiccatum, vt paulo antè dixi, etiã denſum redditur. Hinc clibanus calidior panẽ vndiq; adurit, intus non coquit, initio alimentorum, & ouum aquæ feruenti immiſſum vix duratur.

4 Calidum trahit & foras ſi admotum eſt, intrò ſi ſumptum eſt euocat materiam à ſe tenuatã per meatus à ſe apertos. Quapropter admotũ reſoluit ac digerit, ſumptum obſtructa reſerat, vacuat, purgat humorem omnem, ſed primũ ſequi paratiorem, deinde alium: niſi etiam ſubſtãtiæ totius ſimilitudine ac proprietate ſibi familiarẽ non calore ſolo trahat, qua ſola quędã etiã frigida trahunt ex corpore ſpicula. Dolores eadem ratione ſedat à materiæ qualitate vel quantitate factos: hac materia dolorifica per reſolutionẽ vacuata, ac proinde tumores diſsipat. Apophlegmatiſmis & errhinis eadem vi tractrice calidum eſt aptum, & quia concreta in cerebro, excremẽta liquat. Sic ſuffitus aromatũ muliebria ducit: ſic radix cyclamini, & alia nõ pauca, vmbilico admota aluum ſubducunt: ventriculo autẽ ad vomitum trahunt. Sic trahendo calor immoderatior fluxionis vna eſt cauſa: ſic partes corporis omnes alimentum ſibi familiare trahunt, calore ſcilicet, ſed etiã ſubſtantiæ totius ſimilitudine. Sic ſuccinũ attritu calfa-

Lib. 2. feb. cap. 15. & lib. meth. 11. & 13.

ctum citiùs & potentiùs trahit paleã, papyrum, & alia leuia & minuta. Sic ſol, & alia corpora cœleſtia in mediam regionem aëris trahunt halitus, vapores, & alia quędam corpora. Sic partes noſtræ nimis tectæ ob calorem inde collectum immodicè replentur, & caput in æſtu cucurbitulæ ritu attrahit: vnde coryzæ, & catarrhi, & fomenta oculorum, & viſcerum partes replent. Quid quòd ſumpta calida non tantùm trahũt, ſed etiam prorſus propellũt, vt quæ flatus diſsipãt per ructus aut crepitus: quæ ſudores, vrinas, mẽſes, hæmorrhoidas promouent: quæ fœtus mortuos & ſecundas depellunt, quæ partes adiuuant. Id autem præſtant, quòd meatibus interclusa dũ magno impetu ad dicta loca feruntur, vnà ſecum propellunt, aut ſi vis, rapiunt dictas priùs materias: aut quomodò fortaſſe ignis in bellicarum machinarum meatu derepentè excitatus puluere ignipotente, ac loco carens idoneo & capaci, aut fiſtulam æream frangit ac diſsipat, aut glandem metallicam longiſsimè iaculatur, ne corpora duo locum vnum occupẽt.

Li. 11. metho. & A-ſb. 33. li. 6

Calore quoque cucurbitula corpori admota cum flamma multa, ſi magna eſt: pauca, ſi parua, è profundo potenter attrahit fuga vacui multum adiuuante, quando ſi aër vel ore parum probè commiſſo, vel exiguo

fora

foramine (quod attracti vaporis emiſſa-
rium quædam magnæ habent) ingreditur,
nihil aut minimum attrahunt. Et vitri
fundum cucurbitulæ æmulum palmæ pa-
rum humectatæ paulatim & velut tranan-
do, ſed firmiter affixum ſine flamma cucur-
bitulæ modo firmiter palmæ adhæret, &
attrahit. Neque enim tam pauco tempore
calor magnus à flammula excitatur: neque
calor alius multò maior tam validè attra-
hit quàm cucurbitula.

5. Calor natiuus coquit alimenta & hu
mores coqui habiles, partiq; nutriendę per-
fectè aſsimilat: impactos autē nec diſſiatos
vertit in pus, aut puri reſpondentē ſubſtan-
tiam, quæ in febrium coctarum vrinis appa
ret, niſi tam ſit praua, vt nullum à calore na
tiuo cultum recipere queat. Quò autem co-
pioſior fuerit hic calor, eò valētiùs alimen-
ta coquit: ob id pueri plurimo egēt alimen
to, quia plurimum habent calidi innati, A-
pho. 14. libr. 1. Eadem ratione adoleſcen- *Lib. 5. ſim*
tes & pueri præſertim viuidiores ieiunium *pli. cap. 5.*
non ferūt, Aphoriſ. eodem: & per hyemem *& 8.*
pluribus alimētis opus eſt, quia ventres hye
me & vere natura calidiſsimi ſunt, Aphoriſ.
13. libr. 1. Idem calor lac ex ſanguine pi- *Cap. 85.*
tuitoſo coquit, & ſemen ex ſanguine perfi- *artis med.*
cit, cap. 16. libr. 4. ſimplic. & cap. 20. 22. lib. 5.

Cap.5. li. 5.ſimp. Li.2. tẽp. & initio libr.1.aliment. Lib.4.ca. 10.ſimpli. & libr.2. ſa.nat. Lib.5. ca. 20.ſimpl.

ſimplic. Calor natiuus moderatus coquit quantum appetit: remiſsior autẽ plura appetit quã poſsit coquere, niſi manus palma vẽtriculo admota, vel pueri carnoſi non facilè ſudãtis venter, aut catellus pinguis, calorem illum foueat & augeat: at vehementior & acrior idem, & velut igneus ac febriculoſus coctu facilia, vt piſces ſaxatiles, corrumpit: coctu difficilia, vt bubulam, chondrum coquit. Idem calor natiuus ſi moderatus eſt, primum ac principaliſsimum eſt naturæ inſtrumentum ad generandum, augendum, nutriendum. Idem calor dulcorat: nam ſapor dulcis à calore fit moderato, vt in melle, chylo, ſanguine, fructibus apparet, & lacte, quod coquendo quantum ſibi de ſapore dulci deeſt, aſſequitur.

6. Calor præter naturam & parti externus ac alienus corrũpit, vt victa partis natura à fluxione in magnis phlegmonis fit gãgrena, aut etiam ſphacelos. Eius caloris externi cauſæ quinque docentur libro de cauſis morborum, & cap.4.lib.1.febrium. Hic corrumpit, minuit, emaciat, atrophiam inuehit, graueolentiam, ſubſtãtiam alienam, odores, colores, ſapores in nobis præter naturã excitat, malorũ nobis omnium & mortis eſt autor: vt natiuus ille per ſe etiã vitalis eſt, ac quicquid in rebus ſubſiſtit, id augetur,

tur,roboratur,ſanum eſt,ac viuit dum pro-
prio calore regitur,licet per accidens interi
tum tãdem quoq; afferat,ſumma ſcilicet in
partibus ſiccitate excitata. Vterq; tam na- *Li.11.me-*
tiuus ſcilicet quàm externus ſimul miſtus *thod.*
partim coquit,partim corrũpit olida putre-
dine,vt in phlegmone ſuppurata, & febri-
bus putridis ſalubribus,ſi æquè ambo pol-
lẽt.Si verò inæqualiter,pro vincente calore
fit alteratio,coctio quidem magis natiuo:
putredo autem potiùs externo dominante.
Idem vehementior tam internus quàm ex-
ternus mordet,rodit,rubrificat,carnẽ dete-
rit,vrit,eſcharam inducit, quod declarant
herpetes exedentes,carbunculi, & cauſticą
cuti & potiùs carni admota.His autẽ exter-
nis tam ſumptis quàm admotis,ſi ſubſtãtiæ
cõtrarietas cum noſtra acceſſerit,corpus no
ſtrum eo modo mutant,quo à corpore mu-
tatur alimentum:ſunt enim deleteria no- *Lib.3.tem*
centiſsima,præcipuè ſi ſumantur. *peramẽt.*

7. Calidum internum & externũ mo-
deratũ partibus natura frigidis,vt cerebro,
ſpinali,medullę,oſsibus,dentibus eſt amicũ
vſu moderato,Aph.18.lib.5.nõ autẽ immo-
derato,Aph.16.lib.5.Nã pars omnis intẽpe-
rata à ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis
promptè offenditur:iuuatur autem modico *Cap.23.*
contrariorum vſu.Moderatum autẽ cuique *artis med.*

intemperaturarum magnitudini ſuum eſt, vt ſi parum perfrigerata eſt, modice calido opus eſt: ſi plurimum, ipſum elementũ ignẽ requirit. Idem rebus ſplendorem inducit, oſtendit color viuidus adoleſcentium, ſano rum, potorum, iratorum, hilarium, & melancholia humor ob aduſtionem ſplendida, cùm humor melancholicus nigredinem ha beat obſcuram, Aph. 21. lib. 4. vt ſanguis extincto calore natiuo nigricãs. Externus autem calor nunc qui foris corpus tãgit, intel ligitur, interdum alienus ob vehementiã à noſtro & inſito, ſiue is ab aëre ſit ambiente, ſiue balneo, ſiue in corpore noſtro nõ tranſpirante, vel alia de cauſa excitatus ſæuiat.

8. Calor homogenea cogit, heterogenea ſeparat, paruus & parum diuturnus imperfectè, vehemẽs & diuturnus perfectè, vt Ariſtote. cap. 4. lib. 4. Meteor. Quod an ſit propria & perfectiſsima caloris actio, vt frigoris, tã homogenea quàm heterogenea cogere, an potius caloris calfactio, frigoris refrigeratio, abũdè docuimus noſtro cõmẽtario de tota quatuor elemẽtorum natura.

9. Calor tam internus quàm externus per accidens refrigerat, vacuata ex corpore vel parte, materia calida. Ob id venus Hippocrati calfacit, humectat agitato corpore, & fuſis à calore humoribus, refrigerat, ſiccat

Gale

Galeno lib.3. ſanit.tuend. non modò ſemine calida & humida,& ſpiritu vitali plena, re excreta,ſed per cutim multo calore natiuo & ſpiritu cũ humore & vapore excreto. Sudor item acceſsionibus ſuperueniens,aut febribus cõtinuis & ardentibus, Aph. 58.li. 4. Aut etiam ſolùm exhalatio putrium ſuccorum aut vaporum per cutem inſenſilis, Gal.lib.8.9.meth. Sic medicamenta quamuis poteſtate calida materiã febriũ putrem vacuando refrigerant, licet per ſe calfaciãt: ſic phlegmone fotu miteſcit, quòd calore tepido tenuata ſanguinis eius parte, & per cutim ab eodẽ rarefactã vacuata tenſio minuatur,& aliquid calidæ materiæ foras trahatur,& ſanguis minùs iam impactus,liberiùs trãſpiret. Sed ſi corpus eſt impurum,noua fluxione excitata dolor repetit vehemẽtior,Aph.31.lib.6. Sic balneum aquæ dulcis fuliginoſa per cutem excremẽta vacuãs ſine febre,& in acceſsionum declinatione refrigerat,& laconicũ calidum refrigerat, & ignis modicus refrigerat calfactos, quibus intus calida ſunt excrementa,& aër æſtiuus ſudãtes,aut ſaltem vaporoſo halitu madidos refrigerat,& frictio mollis multa,& exercitatio,& cataplaſmata,linimẽta,emplaſtra,& calida alia admota. Que oĩa vacuãtia ſi immodica ſint, etiam calore natiuo &

noſtr

noſtra triplici ſubſtãtia calẽte multũ vacuata, frigida & ſicca corpora noſtra relinquũt: vt mox audies, & priùs leuiter attigimus.

10 Calor per accidens ſiccat reſoluta, & in vaporem verſa ſubſtantia vel excrementoſa, vt in dictis exẽplis, vel etiã partis propria, ſi diu perſeueret fotus, balneum, aër calidus, præſertim ſi paulò valentior ſit calor: nã vehemẽtiſsimus externus aduſta ſuperficie & dẽſata humidum intrò cogit, nec ſinit expirare, vt ante dictum eſt. Hinc animalibus omnibus, atq; adeò plãtis ipſis corruptelę ac interitus eſt cõnata neceſsitas, immodicè videlicet ſiccatis à ſuo calore natiuo humidũ ſubſtãtificum depaſcente citiùs, ſi acrior & vehementior, & humiditas illa pauca, parum lenta & craſſa: tardiùs, ſi contraria adſint. Idem oſtendunt digerentia omnia, exercitatio vehemens & diuturna, frictio multa non dura, febres ardẽtes & acutæ, venus immodica, intempeſtiua: hæc enim & ſudore, aut madore, & ſeminis vacuatione ſiccat: refrigerat, vt prius diximus, longa in ſole æſtiuo mora animaliũ, & rerũ aliarum humidarum. Siccat eadem ratione omnis immodica vacuatio, quacunq; parte fiat, etiam ſi per accidens fiat, vt per inediã. Ob calorem etiam nõ ſolam ſiccitatem ſemen agni & rutæ, & quę ſimiliter immodi-

Initio ſanit. tuend.

cè calent, virorum genituram abſumunt: ſic & ignis ipſe res genitas nō ſola ſiccitate per ſe, ſed etiam calore per accidens ſiccat.

II Calor per accidēs humectat fuſis his quæ à frigido concreuerūt: oſtendūt id catarrhi per febres ac ſolis æſtus, vti per frigus cōprimens. Sic ſcirrhus concretione durus calorificis molleſcit & humeſcit, nix, grando, glacies, calore quouis humida & liquida fiunt, & butyrum, oleum, adeps, reſinæ, & quæ alia frigore concreuerunt, calore ſoluūtur: Sic venus calfacit & humectat Hippocrati, vt antè diximus, dum feruet ſcilicet ac exercetur, vti labore alio corpus ſudore madeſcit. Galeno autē refrigerat, ſiccat vacuata per virgam & poros calida & humida ſubſtātia. Sic panis durus modicè aſſatus tenereſcit, quòd humiditas aquoſa non modò à farina abſorpta ab igni extrahitur, ſed à frigido etiam concreta calore colliquatur.

I Refrigerationē ſequuntur contraria. Nam frigus craſſat, & craſsiorē reddit ſubſtantiam, vt indicant ſapor acerbus & auſterus à frigido crudo in ſubſtātia craſſa & terrea: ſic terrea omnia ob frigiditatē ſunt ſubſtantiæ craſsioris: & quò frigiditas maior, & diuturnior adeſt, eò craſsiorē reddit materiam: quod oſtēdūt lapides & metalla, pituita in nobis vitrea, humor melācholicus, oſſa

& pa

& partes aliæ in nobis multum terrenæ fæcis habentes. Sic medicamenta & alimenta craſſæ eſſentiæ ægrè penetrantia, ſi liquida ſint, ægrè comminubilia, ſi ſicca ſint.

2 Frigidum gelat & glaciat, ac durum cõcretione facit, vt glaciem, niuem, grãdinem, cryſtallum, ſuccinum, & gummi reliqua, ac reſinas, butyrum, adipẽ, ſanguinem extra vaſa præſertim (hinc à frigido liuores, Aph. 17. & 20. li. 5.) pituitam, metalla, & cætera id genus. Sic ſcirrhum tam per ſe natũ ex affluxu aut cõgeſtione pituitæ, craſſæ aut humoris melancholici, quàm ſuccedentem phlegmonis, & eryſipelatibus immodicè refrigeratis coagulauit frigidum. Pigros facit ſpiritus, & tanquam congelat. Hinc ſenibus & moribundis ſenſus omnis & motus imbecillus & tardus, & actiones reliquę animales, vt vitales, naturales adiuuãte tamen imbecillitatem hãc eorũdem ſpirituum inopia. Ob id etiam frigus ſomnolẽtos facit, ſtupefacit ſpiritus à frigido congelatos, & ſpiraculis in neruoſa ſubſtantia contractis à frigido & denſatis, per quæ ſpiritui via erat ad partes ſentientes & motas: ſemen ſupprimit, & omnem hæmorrhagiam contractis etiam ab eodem meatibus, per quos & ſpiritus ferri & aliæ materiæ debent. Id oſtendunt frigore torpẽtes partes ac ſtupefactæ,

aut

aut narcoticorum contactu, animalia hyeme latẽtia mortuis ſimilia, hypnotica ſumpta, & fronti ac temporibus admota, noctes hybernæ ſomnificæ, Aph. 15. lib. 1. Vſus frequens caſei mollis, & lactucæ, & cæterorum ſomnificorum, quæ etiam ſemen gigni prohibent, & genitum ſupprimunt. Quod lamina plumbi lumbis admota etiam præſtat, & radix nimphææ & alia omnia frigida. Pituita item multa toto in corpore præſertim capite redundãs, quo largior & frigidior, eò ſomnolẽtos magis & propè ſtupidos reddit.

Lib. 2. loc. affect.

Cap. 22.

Li. 5. ſim.

Frigus etiam glaciãdo impinguat: nam à frigiditate partium neruoſarum ex aërea ſanguinis ſubſtantia per vaſorum tunicas exudante & exhalante fit adeps. Oſtendũt mulieres & caſtrata animalia ob frigus obeſiora. Tenſa & rigida durat & glaciat, maximè ſi erãt humida, vt ligna madefacta, funes nautici ſub gelu hyberno declarant. Quid quòd vaſa ſamia, aſciæ, dolabræ, & alia id genus ferramẽta in gelu mox rũpuntur illa ſi liquorem habent, hæc ſi ligno adigas non præcalfacta. Hinc à frigido diſtẽtiones & cõuulſiones, Aph. 17. & 20. lib. 5.

Li. 2. tem.

3 Frigidũ denſat poros cutis & meatus omnes corporis internos, tũ occultos tum manifeſtos: ob id calfacti, ſi derepẽtè refrigerẽtur ſiue potu largo frigidæ internis po

ris,ſiue relictis veſtibus,aut aliis calorificis, externis denſatis,omnino febricitant:ob id febricitãtibus noxius eſt aëris frigidi ad cutim occurſus,& frigidæ potus,niſi dictæ ibi condiciones adſint. Mulieres item & ſpadones, quia viris frigidiores, meatibus his omnibus ſunt anguſtioribus. Adhæc hyberni aëris, & aliorum frigidorum cõtactu pori nobis contrahuntur: & venarum anguſtia, hepar:arteriarum, & ſæpe thoracis, cor frigidius declarant.

Li.9.met.

4 Frigidum repellit & intrò protrudit admotum:foras,ſumptum:ob in fluentibus materiis opponitur. In ventriculum enim fluente ſanguine refrigerantia & aſtringentia damus,ſed minùs, quàm ſi ſanguinis in eo coagulationem non timeremus. Idem frigidum admotum, aut foris incidens ex alto:tum cõtrahendo meatum, tum materiam velut glaciando, & ſanguinis feruorem extinguendo fluxiones ſiſtit. Hinc ferrum,ebur,frigida alia contuſionibus recentibus applicamus, affluxurum ſanguinem repulſuri:& eadem interſcapulio è regione magnorum vaſorum, vertici, fronti, naribus applicamus,fluẽte per eas ſanguine immoderatiùs. Sic in artus fluxiones incipientes regerimus: ſi verò in partem peniciorem fluat materia,vt iſchion, tunicã coſtas

Apho. 23.lib.5.

ſtas ſuccingentem : aut ſi à parte principe
ſluat materia , vt in parotidibus à cerebro
tranſmittente : aut ſi venenoſa , peſtilens,
craſsior, impactior ſit materia , nec frigida
nec aſtringentia adhibemus,ſed digerentia
magis , minùs pro variis indicationibus
hanc in rem neceſſariis: fluxionem verò in
hepar,ventriculum , lienem etiam admotis
repellimus,in thoracem & pulmonem ſum
ptis, libro II.methodi. Frigidum eadem *Cap.vlti.*
ratione catarrhos excitat compreſſo cere- *Lib.I.ſe.*
bro,& contenta in eo materia ad partes ſub *& libr.8.*
iectas compulſa:flante etiam Aquilone fri- *med.*
gido & ſicco vento , alui duræ Hippocrati
Aphoriſ.5.lib.3.Quòd autem vulgus veſpe-
re nudis pedibus ſuper frigidam aream ali-
quantiſper ambulando aluum ſibi cōcitat,
ſed etiam colicos dolores vehemētiſsimos,
vt in duobus vidi hoc menſe Maio:id acci-
dit à frigido reſoluta vi retentrice vētricu-
li,ac inteſtinorum.Facilè enim penetrabile
frigus,vt calidum,per continētes ſibi partes
permeat,vt etiam cerebrum tandem attin-
gat.Quod indicat torpor per calamum tre-
mentem,& lineam à torpedine piſce ad pi-
ſcatoris manus tranſiens,vt in libro loc.aff.
docet Galenus. Eadem vi ſuccos bilioſos
ventriculo innatātes abſinthium, aloë, rha
barbarum,tamar Indi,prima ſubacerba de-

orſum pellunt: quos tria prima etiã clemẽter ex partibus vicinis attrahunt. Qui autẽ partibus affixi ſunt humores, aſtringẽti ſua qualitate prædicta omnia tenaciùs affigũt, niſi amaro ſapore anteuertant tergere, vt li. 11. method. de abſinthio: ſed vuæ paſſæ, præſertim noſtrates, acidę magis, clibano ſiccatæ, bacculæ, oxyacãthes, & ſimilia pituitam multã in os alliciunt ex cerebro, quòd partes oris ab his fugentibus, ſiccantibus, contrahentibus inanitæ attrahunt, iuuãte in id ſitu partis permittentis ſublimi & liquidioris pituitæ prompto ad inferiora decubitu.

5 Frigidum coctioni tum alimentorum tum humorum in tumoribus tam cum febribus, quàm ſine febribus, & in venis, ac totius corporis habitu aduerſatur & reſiſtit. Nam vlcera & tumores omnes reddit inſuppurabiles, Aph. 20. libro 5.

Hinc frigidorum ventriculorum coctio tardiſsima, ſed appetentia plurima. Hinc etiam hydrops omnis fruſtrata & abolita ſanguificatione, hepatis actione, refrigerati per ſe aut conſenſu aliarum partium. Frigidum etiam rem coqui cœptam, vt ſic dicam, recrudat: ob id leguminibus coqui cœptis affuſa, deinde frigida percoqui prohibet. Eadem ratione aqua puteana coqui promptè nequeunt legumina, niſi hæc

antè

antè cocta ſit:nam ob craſsitiem glaciatam intrò permeare ad coquendum non poteſt, vti calore aliquo iam tenuata:qualis eſt fluuialis,præſertim ſi lōgiuſculè abſit à fontibus,hique orientē potius quàm ſeptentrionem ſpectent. Sic fructus omnes ac ſemina autūni frigus intempeſtiuum & immoderatius percoqui prohibet. Quod verò frigori tribuimus, idem calori imbecillo (quem ferè frigus vocamus) tribuendum eſt plantarum & animalium interno, atque etiam externo.

6 Frigidum eſt inimicum cerebro, ſpinali medullæ, neruis, atque adeò neruoſis omnibus,& natura frigidis partibus,quibus calidum eſt amicum, Aphoriſ. 18. libro 5. Nam pars omnis intemperata, ſed adhuc intra fines ſanitatis, à ſimilibus ſuæ intemperaturæ cauſis promptè offenditur, tranſitque in morboſam intemperiem. Modico autem contrariorum vſu ad mediocritatem tranſmutatur. Frigidum eadem ratione calidis partibus amicum oſtendit inſpiratio:& ſi febris eſt, aut citra febrem intemperies cordis calida, quò calor eſt maior, eò frigidiorem aërē expetit: ſic & arteriarum diaſtole, expiratio quoque & ſyſtole dictas partes refrigerant, quanquam per accidens vacuantes calida & fuliginoſa ex-

crementa, ſi tamen frigidior aër, nec antè fractus gargareone, & alios oris partibus in cor trahitur, lædit, vt docet Galen. in vſu gargareonis. Item in vulneribus thoracis aut capitis penetrantibus chirurgiam exercere oportet in aëre calido.

Sic frigidum, qualis eſt nix, glacies, thoraci nocet, tuſſes mouet, à quarum violentia ruptis vaſis, ſcreatũ sãguinis excitat: cui niſi citò & tutò proſpiciatur, phthiſis, & hectica, & mors tandem ſuperuenit. Cerebro item per refrigerantia compreſſo, deſtillationes, vt paulò antè dixi, fiunt, Aph. 24. lib. 5. & ipſum à ſudore, pluuia, vel alio refrigeratum nec recalfactum, largam gignit pituitã tum ex ſuo alimento, tum ex ſuſceptis à corpore toto vaporibus, quos craſſando promptè, affatim vertit in aquã: vt noſtra capitella terrea, plumbea, vel alia materia, ſi linteo aqua frigida merſo circundétur, largiorem aquã per capitellæ naſum mox profundunt. Mulieres refrigerato capite ab oleo Herę ex nucibus viridibus facto in raucitatem, grauedinem, deſtillationem inciderunt, lib. 1. cõp. ph. part. Multæ puellæ abluto ſæpe per lixiuium capillo, vt flaueſcat, nec ſiccato, in morbos à capite frigidos & graues ſæpe incidunt: præſertim quibus id erat frigidius vel natura, vel poſt natiuitatem.

7 Frig

7 Frigidum præter naturam & vehementius,tã internum quàm externum corrumpit,& enecat non animalia modò, ſed plantas quoq; permultas,&(quod ſemel vidimus miſerabili hominum calamitate)inter ipſas triticum ipſum. Vites enim frequẽter penetrabile frigus adurit,ſic vt quædam moriantur. Hinc multi iter agendo per niuoſa loca mortui riguerunt, & quibuſdam partes mortuæ deciderũt,extincto in his calore natiuo à frigore valentiore. Sic cor aut cerebrum frigere,mors eſt,vt paulò antè dicebamus. Cor enim caloris natiui fontem ſemper feruere oportet,cerebrũ frigere nũquam oportet,vt lib. de vſu pulſuum & partium. Ob id Hippocrati lib. 1. prognoſticorum expiratio per morbos acutos frigida maximè eſt lethalis: minùs lethale eſt in eiſdem morbis extremas partes frigere: magis genitalia,& nares,& aures,& partes alias capitis, quòd genitalia etiam inter principes partes referat Galenus cap. 9. artis medicæ: hæ autem frigidum cerebrum declarãt. Sic interna frigiditas eodem calore vel extincto (vt Aph. 21. lib. 5.) vel foras expulſo (vt cap. 5. lib. 4. Meteororum Ariſto.) corrumpit.

Idem frigidum denigrat & obſcurat. Indicat ſanguis refrigeratus in parte aliqua per ecchymomata, aut aliter effuſus, vel ex-

tra corpus aperto vaſe emiſſus: oſtendit idẽ ſanguis melĩcholicus. Mortuis quoq;, timidis, triſtibus, vigilibus, lõgo carcere clauſis, decolorationem quandam & pallorẽ inducit, colorẽq; plumbeũ, vt initio lib. 12. meth.

Aph. 21 li. 5. & li. 3. temp. Frigidũ per accidens calefacit, carnoſum enim ęſtate media, in meridie affuſa frigida calefacit calore, primũ intrò cõpulſo, deinde eiuſdem intus aucti ad cutim reuocatione. *Aph. 15. & 18. li. 1.* Quæ reuocatio ſi non fiat, ſed paulatim calorem intus colligat, coctionẽ iuuat: ob id ventres hyeme & vere natura calidiſsimi: ſi verò imbecillus eſt calor, eum extinguit. *Libro 9. method.* Ob id cuti febricitantium occurrens frigus eámque denſans, calore febrili tranſpirare prohibito, & inde intus aucto, febres auget. Hinc diariæ, & interdum putridæ à cute per frigus denſata, & prohibitis ob id excremẽtis difflari, vt in febribus, & 8. & 9. methodi, abundè docet Gale.

Frigidum etiam ſiccat non ex prima facultate, ſed per accidens, humectante materia quæ fluit, & quadantenus quæ fluxit in vicinas partes per frigus admorum expulſa. ſiccat quoque per accidẽs, dum calorem expellit, quòd is multam ſimul humiditatem ſibi pabulum educit, Galenus, lib. 5. ſimpli. cap. 4. & Ariſt. cap. 5. libr. 4. meteororum: & Gal. lib. 1. comp. ph. gener. *Cap. 4. li. 5. ſimpl.*

Fri

Frigidum per accidens humectat, compreſſam à ſe humiditatem in vicinas partes regerens: eandem à cerebro in partes ſubiectas deprimẽs, ac in corpore dẽſato humiditatem intus multã cõcludẽs. Quo fit, vt nobis hyeme interna nõ modò calidiora ſint, ſed etiã humidiora ob aëris nos ambientis frigus, effluuium noſtræ ſubſtantiæ largiùs prohibens. Frigidum etiam per accidens nos humectat, non conſumpta ab eo humiditate ſuperflua aut etiã naturali. Quæ res quoſdam impulit, vt negarent temperamẽtum frigidum ſimul & ſiccum poſſe conſiſtere: quod tamen reuera aliquandiu conſiſtit, ſemper non conſiſtit, vt libro primo tẽpera. docet Galenus.

Has calidi & frigidi actiones ferè auget eſſentiæ tenuitas, moratur craſsities: vtrũq; enim cũ tenui eſſentia prõptius in profundũ ſubit, citius mordet ac vlcerat, in minima friatur, niſi lentor aut durities iuncta repugnet, cùm craſſa contra: hinc cauſtica craſſæ eſſentiæ ſunt dolorifica magis.

Horum effectuũ calidi & frigidi ſingulorum teſtimonia adſcribere potui, ſed non viſum eſt, quòd illa nimis multa eſſent, & quòd ſint teſtibus fidem facientibus, etiam puero perſpicua. Ex problematis omnibus, & libris Hippocratis & Galeni

proferre nõ fuerit difficile: cùm in has qualitates primas & reliquas duas omniũ propè effectorum cauſæ reducantur vel primo vel ſecundo & aliarum qualitatum interuentu.

Libr. 7. metho. Siccitas & humiditas magis materiales ſunt qualitates, minúſq; efficaces, ob id earũ actiones minus latè patẽt, quàm calidi frigiditamen otioſæ nõ ſunt, ſed aliquid etiam agunt (vt in quatuor elementorum actionibus primariis & ſecundis probauimus) & actiones aliæ quædam primas has ſiccationem ſcilicet & humectationem ſequuntur.

Lib. 2. tẽperamẽt. Siccatio enim durat: quãdoquidẽ omne ſiccum ſi modicè calens ſiccum permanet, durum eſt. Id oſtendit lutum æſtiuo ſole duratum, lateres etiam igne ſiccari. Oſſa item, cartilagines, ligamenta, & reliquæ corporis noſtri partes ſolidæ, id eſt, craſſæ & duræ, & animalium cæterorum, atque adeò plantarum omnium: maioris tamẽ & minoris ratione in ſingulis horũ generibus latiſsimè fuſa: ac etiã in vno alicuius corpore, in quo ſunt oſſa ſicciſsima, ob id duriſsima, & quò ſicciora ſunt, eò etiam ſunt duriora: caro & adeps & nerui ſenſifici minimum ſicca & dura: in medio horum reliqua eſt latitudo magis & minùs ſiccarum partium. Omnes verò tandẽ adeò ſiccantur: vt rigidæ ac inflexiles, duræq; fiant à calore noſtro humidum

dum depaſcẽte,& à ſiccitate in nobis ignea. ſed multò largiore terrea. Vnde ſanitatis tuẽdæ ſcopus eſt nõ mediocris, ſiccitatẽ illã præproperam frangere,ac ne tam citò fiat prohibere humectante victu. Idem oſtendit conuulſio ex inanitione omnis ſeu ſiccitate, qualis plurima & periculoſiſsima morbis acutis ſuperuenit. Item lapides,metalla, *Li.1.prognoſt.Hi.* terrea denique omnia ob id dura, quòd ſint *Galen.* ſicca, & quanto duriora, tanto ſicciora & *in libr. de* contrà: dum vt dixi, modice calentia talem *nat.hu.* retineant duritiem,cùm terra ipſa elementum ſi vſquam inueniatur, fit adamante durior ob ſiccitatem ſummam.

Siccum autem quia bifariam ſiccat,duobus etiã modis durat. Primo,humorẽ in poris & ſpatiis contentum ebibendo. Deinde *Cap.4.li. 5.ſimpl.* alterando & ſicciorem reddendo partium eſſentiam,conſumendo ſcilicet ipſarum humiditatem. Poſsis alias ſiccationes duas addere dictas libr.7.methodi, ſed remotiores ſunt,& quæ poſsint ſub harũ priore cõtineri. Quod autẽ ſiccás ſecundo loco diximus, *Ibidem.* id eſt,quod etiam propriè durum efficit. Nã *Lib.1.cõ.* durum repletione eſt renitens: durũ concre- *ph.gen.* tione eſt congelatum & coagulatũ. Siccantia enim propriè & primariò nominantur, quæ digerunt,& temperamentũ ad ſicciorẽ ſtatũ perducunt,qualia ſunt omnia vacuan-

tia præſertim inſigniter, ſiue per ſe vacuent, ac noſtram ſubſtantiam diſsipent, vt medicamenta purgantia, hæmorrhagiæ omnes tam ſpontiaæ quàm medicæ, vrinæ largiores, vt in diabete: ſudor profuſior, vt in cardiaca affectione: ſemen largius, in venere: ſiue per accidẽs, vt inedia, aut victus tenuior, & quæ calorem acriorem reddunt, vt labores immodici, vſus acrium, ſalſorum, & reliquorum immodicè calidorũ. Adde omnes animi affectus, aërem calidum, ſiccum, & cætera, quæ corpus per ſe aut per accidens quouis modo vacuant.

Humectationem ſequitur mollitio. Omnia enim humida ſunt mollia, ſi cũ calore tantum modico humida perſeuerẽt. Ob id ſanguis, pituita, & reliqui humores, quia liquidi conſiſtentia ſunt (licet horũ quidam ſiccent) etiam molles ſunt, & adeps mollis, magis quidem humidiorum animaliũ, qui propriè pinguedo dicitur: minùs verò mollis & craſsior terreſtriorũ, qui propriè adeps vocatur. Caro item mollis eunuchorum, puerorum, mulierum, vtpote humidiorum: duriuſcula, foſſorum, nautarum, agricolarum. Sic lutum & terra imbre irrigata molleſcit, rubigo ferramentorum, oleo rubigo dẽtium, aqua diacalciteos: adamas & calculus in nobis, ſanguine hirci calido: vnio & teſta

Lib. 11. ſimpl.

teſta oui,aceto:ebur zytho vel oxycrato, id eſt,poſca mollitum fit tractabile: metalla quoq; ſingula ſuũ habent emolliẽdi genus, quod tractabilia magis ea ſine igne reddat: quãquam ea etiã tũ humida verè non ſint.

Humectatio & ab ea mollitio fit vel penitiſsimè in totam partem noſtrã, idq; per ſolam nutritionẽ, vel ſuperficie tenus & per ſpatia rerum humectatarum inania nõ autem per totum, qualis ea quæ fit à balneo vel fotu aquæ dulcis, vel olei maturi. Hæc em̃ ſpatia quidẽ inania humore ſuo replẽt, & madorem quẽdã ſolidis partibus addũt: earum autem ſubſtantiam totam nõ reddũt humidiorem,ſeu humidum earum ſubſtantificum non verè inſtaurãt. Quanquàm eſt credibile,tenuiore eius madoris parte humidũ ipſum quadãtenus recreari. Vera autem partium humectatio per ſolã fit nutritionem, hoc eſt, vacuatæ triplicis noſtræ ſubſtantiæ repletionem,lib.4.ſimpli.cap.9.

Harum autem facultatũ quaſdã ratione prima & ſola inuenimus,alias ſenſu interdũ vnico: eſt quando etiã duobus & tribus & quatuor. Neq; enim calcem & niuem,quòd candida ſint,roſam quòd rubra, vt calidam aut frigidã dicas,ſufficit:ſed tactus viſui additus calcẽ calore cauſticã,niuẽ frigore glaciantem inuenit, & nobis id firmiter per- *Ga.in theriaca ad Piſonem.*

ſuad

ſuadet:ac inde ſaporem alium eſſe ſalſum, alium acrem,alium amarũ, aut dulcem guſtatus iudicat, vt calidum,frigidum,humidum,ſiccum tactus. Multorũ item probationem ex odore molimur,& facultatis eorum robur ex vehementi exhalatione deprehendimus,vt virtutis imbecillitatem ex odore remiſſo. Propterea quæ in odoratorum genere ſunt odoratiſsima, illa in eodem præſtantiſsima putantur, vt pòſt audies. Alia,calidi,frigidi,humidi,ſicci ſignificata,& ſingulorum exempla non protuli fuga ſermonis prolixioris.

Coniugatas inuicẽ actiones primas calfactionẽ aut refrigerationem cũ humectatione vel ſiccatione,quæ ſequantur,ſecũdæ vel tertiæ actiones,ex prædictis ſimplicibus colligere non erit difficile.Sunt autẽ facultates & actiones tertiæ,quæ vlteriùs procedendo propè particulatim appellãtur:vt ſarcotica,colletica,epulotica,vretica, vomitoria,eccoprotica,errhinos, apophlegmatica, menſes ciendi aut ſiſtendi facultas,ſeminis generatrix,extinctrix, prouocãdi,reprimẽdi.Quales magna ex parte primas ſimul & ſecundas ſequuntur: vt ſarcoticum ſiccũ ad primum gradum:detergens,colleticum ſiccans & aſtringens: epuloticum ſiccans, ad ſecundum gradum valenter aſtringens.

Libr. 3. method.

Eſt

Eſt quãdo in neutram poſsis apertè reiiçere hanc tertiam: vomitorium enim eſt hoc, illud vt bulbus vomitorius, nux vomica, agaricus, elleborus albus, non ob aliquam qualitatem primam vel ſecundam, ſed quia vel ſubſtantiæ ſuę raritate innatãt, vel ſtomacho ſua ſubſtantia ſunt contraria.

Sed quæ ex ſecundis deſiderari poſſunt, & quæ ad tertias pertinent tum facultates tum actiones, ſic accipe ex libr. 5. ſimpl. Gal. quorum exempla ex libris ſimplicium ſequentibus collocupletare poſsis.

Tenuãtia ſunt calida, tenuium partiũ, vt cinnamomum, piper, zingiber, caſia, ariſtolochia. Craſſantia frigida, craſſarum partium, vt malicorium, balauſtium, galla.

Plato in Timæo, & libr. I. vſus par. Cap. 3. li. 5. ſimpl.

Durum eſt, cui caro noſtra temperata cedit.

Molle, quod cedit carni eidẽ, id eſt, cuti.

Corpus durum molle:
- Abſolutè ſeu in ſummo, terra dura, aër, & aqua mollis.
- In victoria ſeu exceſſu, os durum, caro mollis.
- In collatione ad ſymmetrum, vel quoduis obuium, vel ſeipſum dum habebat ſecundũ naturam, id eſt, durius mollius, quo ſignificato hìc audiendum eſt.

Valid

Corpus durum, id eſt ſeipſo dum ſanū erat, durius

- Siccitate, quod propriè ſiccum dicitur, à
  - Valido et lōgo motū, ſolis æſtu, medicamētis ſiccantibus ſumptis vel admotis, inedia per accidens ſiccante febre ardēte aut longa, affectibus animi, vigilia, &c. cauſis ſiccantibus.
    - Humectatione.
- Cōcretione, quod propriè durum dicitur, à
  - Vehementer frigido humore in partem affluente, vel in ea ob frigidam intemperiem nato, vel à frigidis admotis in ea congelato.
    - Calfactione
- Repletione, quod propriè renitens dicitur, à
  - Largi & ſuperflui humoris aut vaporis in partem aliquam affluxu
    - Vacuatione per frigida, calida, ſicca

Fit molle.

Tenſio articuli vel alterius

- Siccati pluſculum, humectatione
- Refrigerati immodicè, calfactione
- Inflammati, vacuatione humoris
- Scirrhum patientis emollientium vt œſypi vſu

Laxatur.

Cutis etiã tẽditur à ſubiectis ei muſculis tumẽtib⁹, vel à carnis copia. Partes etiã aliæ tẽdũtur repletiõe quauis, laxãtur à cauſis cõtrariis. Articuli verò ferè laxant̃ humectatis ipſos ambiẽtibus ligamentis & tendonibus. Cap. 10.

Rarefaciẽs eſt, quod poros cutis dilatat, calidũm modicè, ſiccum minimùm, tenuiũ partium: vt chamæmelum, althæa, oleũ vetus, chamæmelinum, ricininum. Cap. 13.

Denſans huic contrariũ, poros cõtrahit, frigidum aqueũ nõ terreum, non aëreum, non aſtringẽs: vt aqua frigida, ſemperuiuũ, portulaca, tribulus viridis, lens paluſtris.

Anaſtomωticum, id eſt, ora venarum & arteriarum aperiens, eſt calidum, acre, mordax, craſſarum partium, & terrenum: vt cyclaminus, allium, porrum, cæpa, fel taurinũ. Cap. 13.

Stenωticum, id eſt, eadem ora conſtipans & contrahens, eſt frigidum, aſtringẽs, craſſarum partium, nõ acre: vt bolus Armenia, & terrenorum corporum magna portio.

Attrahens, ſuccos ex alto vehementiùs euocat, calidum, tenuium partiũ: vt dictamnus, thapſia, ſagapenum, fermẽtum, fimus columborum & anſerum, fex vini vſta, calx viua, ſandaracha, quæ etiam incidunt, digerunt, rodunt: attrahens ſimilitudine totius ſubſtantiæ medicamentum purgans & alexiterium pòſt dicetur. Cap. 16.

Reper-

Repercutiens,ſuccos occurrẽtes in altum repellit, frigidum eſt, craſſarum partium: quod ſi etiam aſtringit,multò magis repellit,vt acerba,auſtera.

Initio li. 4. c.ph.p. & lib.6. Modicè repellunt roſarum folia, flores, ſuccus,ericę fructus,palmulę,capreoli vitis, germina & folia rubi, canirubi, aſpalathi, cyperus,malobathri foliũ,radix ſpicę nardi, crocus,lycium, hypociſthis, magis acacia, omphacium: maximè malicorium, balauſtium,galla omphacitis,rhus vterq;,fructus myricæ,ſpina Aegyptia. Succus tamen ex nucum vigentium corticibus expreſſus maximè aſtringens,tenuiſsimæ eſſe ſubſtantiæ oſtenditur,quòd lanarum ſubſtantiã totam *Lib. 6.c. ph. part.* & manus contrectantium penitus tingat & contumaciſsimè, ita vt generoſiſsimis abſterſionibus elui nequeat. Aſtrictionẽ enim ſubſtantiæ tenuitas iuuat maximè, quòd aſtringentia ob ſubſtantiæ craſsitiem in altum corpus penetrare non poſſunt, & denſata aſtrictáq; ab his ſuperficie corporis cui admouentur,viam ſibi ad interiora præcludunt, ob id partes inflãmatas minùs iuuãt.

Cap.10. Emplaſticum, id eſt,illinens, quod poris corporis illitum tenaciter hæret, eſt glutinoſum,terrenum nõ acre, vt butyrum,adipes,oleũ,reſinæ,gummi: ſic aloë,bolus Armenia,gypſum, farinæ addito liquore em-

plaſt

plaſtica euadunt. Eadem ſunt emphractica, id eſt, obſtruentia poros ſuo lentore, quos tamẽ aloë ſumpta amarore terget & aperit.

Eccatharticum, id eſt, poros omnes expurgans, eſt acre, partium per aduſtionẽ tenuium, non glutinoſum, vt nitrum, aphronitrum, abrotanum, orobus, lupini amari, amygdalæ amaræ, & cætera nitroſa & amara, etiam ſi parum aſtringãt, vt abſinthium: ſed hæc & ſimilia poros cutis non purgant, internos latiores purgant. *Cap. II.*

Hęc eadẽ ſunt ecphractica id eſt, obſtructionem tollentia pororum, tum internorum, vt hepatis, lienis, venarũ: tũ cutis. Præterea (vt nuper dixi) quæ etiam aſtringunt. Hæc etiam ſunt rhyptica generatim dicta.

Rhyptica ſpeciatim ſordem à cute & vlceribus tantùm tergent, non etiam obſtructa liberant, quia ſunt amaris imbecilliora, ſalſa ſcilicet & dulcia: vt ſal, mel, hordeum, faba, amygdala dulcia.

His cõtraria ſunt emphractica, id eſt, obſtruẽtia multitudine, craſsitie, lentore. Dulcia quoque hepar & lienem promptè obſtruunt, quia ceu iucunda citò ab his rapiuntur ante coctionem.

Tergentia etiam pilos tenuãt, vt nitrum vſtum, nitri ſpuma, fictiles teſtę, pumex, buccinorum & purpurarũ & cæterorũ oſtreo- *Lib. I. cõ. phar. p.*

rum teſtæ vſtæ, tritæ, tenui cribro cretæ: ſic oſſa ſepiæ etiam non vſta, alcyonium, ſtruthij, bryoniæ, dracontij, ariſtolochiæ radix, veratra, furfur, beta, lixiuium.

Initio lib. 7. c. ph. p. Libr. 2. c. ph. gen.

Tergẽt modicè, farina fabarum, hordei, ciceris, ſemen lini torrefactum: magis terebinthina, thus, mel deſpumatum, amygdalæ amaræ: valentiùs erui farina, ſemen hormini, radix ireos, & panacis. Valẽter tergentia omnino etiam digerunt, ob id valde ſiccant.

Cap. 18. libr. 5 ſimp.

Anodynum, id eſt, ſedans dolorem, vacuata doloris cauſa, calidum primo gradu, tenuium partium: vt chamæmelũ, panis calidus, lac, adeps anſeris, gallinæ, ſuillus, 1. lib. pharm. gen. Narcoticum autem frigidum, craſſum, vt opium, mandragora, papauer, hyoſcyamus nomine tantùm abuſiuè anodynum dicitur, quia tactum ſtupefacit, ſine quo non eſt dolor.

Odyneron verò, id eſt dolorificum, quicquid affatim alterat, aut continuum ſoluit.

Cap. 2. 5. 6. 7. 8. lib. 5. ſimpl.

Suppurantia in pus vertunt humorem tumefacientem & carnem contuſam: ſunt calida quantum pars ſuppuranda, ita vt eſſentiam caloris augeãt, qualitatem non intendant, nec obtundant. Sunt & humida, ſic tamen vt nec augeant, nec minuant humiditatem partis naturalem, quod ſaltẽ ſit ma

nife

niſeſtum & ſentiri queat,ſed aliquid excrementi in ſpaciis vacuis contēti per halitum digerant. Sunt denique emplaſtica, porisque obſtructis eſſentiam caloris augent: vt hydrelæum,panis cum oleo,pix, adipes, medullæ,gummi,radix altheæ. Agunt igitur caloris quantitate:emollientia autē caloris qualitate:ſunt enim calidiora nobis, & humiditatē excrementitiam,& naturalē partium humorem modicè deſiccāt,phlegmonas, & alias diſpoſitiones coquit myrrha,crocus,caſtoriū,thus, fœnigraci cocti ſuccus,quæ & digerunt,præſertim myrrha.

Eſcharoticum, id eſt cruſtificum, ignis modo & cauterij corpus colliquat, & ſæpe eſcharam facit,eſt calidum ſiccum quarto gradu,craſſæ eſſentiæ, dolorificum: vt calx viua, fæx vini vſta: quanuis enim vrendo tenuiora ſeipſis euaſerint,craſſa tamen adhuc ſunt eſſentia. *Cap. 14.* *In fine libr. 5.*

Septicum,id eſt putrefaciens,etiam cauſticum & vrens,ſed parum vehementer, eſt calidum ſiccū minùs,eſſentiæ tamē tenuioris,exiguo morſu,& dolore aut nullo:vt arſenicum,ſandaracha, chryſocolla,aconitū. *Cap. 14. libr. 5. fin.*

Cathæreticum,id eſt ſuperficiem ſolam detrahens,& hyperſarcoſin abſumēs, vnde & ſarcophagon quoq; dicitur, eſt calidum ſiccū minus quàm ſepticum:vt flos Aſiæ pe- *Ibidem.*

træ,æris ſquamma,æs vſtum non lotum.

Cap.15.libr.5.ſimp. & libr.3. Meth. Sarcoticum,id eſt carnem gignens in vlcere cauo, eſt ſiccum ad primum gradum, detergens modicè & ſine morſu,non aſtringens:vt hordei farina,thus, & quæ plurima lib.3.Methodi deſcribuntur.

Ibidem. Colleticum , id eſt glutinans carnem in vlcere,eſt ſiccius ſarcotico,aſtringit,nõ terget:vt omnia acerba & auſtera.

Ibidem. Epuloticum vel ſinuloticum, id eſt cicatricem vlceri inducẽs,ſiccat & aſtringit magis quàm colleticum,non terget,vt æs vſtũ in dura carne:in molli autẽ lotum,malicorium ſiccum largiùs inſperſum,& puluis tenuiſsimus cathæreticorũ paucus,vlceri inſperſus,cuſpide ſpecilli.

Cap.21. Vreticum ſeu diureticũ,id eſt vrinas mouens,mediocres quidem eccatharticũ , plurimas verò acrius , calidius , ſiccius medicamentum:vt ſemẽ apij,petroſelini,fœniculi, dauci,& quæ lac augent,ac menſes cient.

Cap. 20. & 22. Lac gignunt ex ſanguine
- Pauco,victus calidus,humidus,plenior.
- Pituitoſo , calida primo vel ſecũdo gradu,non ſiccãtia,vt eruca, anethũ,fœniculus,virẽtia.
- Bilioſo,purgãtia bilẽ,victus calidus,humidus.

Menſ

Mēſes mouētia calida ſunt magis, quàm lac gignentia, & ſicca modice: vt ſabina, calaminthe, pulegium, daucus, & alia permulta: quorum catalogus exprimetur in ſyrupo arthemiſiæ.

Semen gignentia & prouocantia calida flatuoſa, bene nutrientia, vt bulbi, fabę, ſcincus, ſatyrion, eruca.

Semen extinguentia & corrūpentia, refrigerantia, deſiccantia, totis ſubſtātiis contraria: vt nymphæa. Sic ruta, agnus, ſuo calore ſeminis ſubſtantiam conſumunt.

Semen ſupprimunt frigida alimenta, & medicamēta ſumpta & admota, vt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita: quæ ipſum cogunt, incraſſant, ſtabile reddunt.

Cathartica, id eſt purgatoria, vel communiter quæ excrementa quouis modo vacuant (vt bechica, errhina, apophlegmatiſmata, vretica, menſes mouentia) vel per excellentiam, quę vomitu aut vētris deiectione humorem ſibi familiarem trahunt, non ſolo calore ſed qualitatum quæ in ſubſtantiis ſunt, proprietate, ſeu totius ſubſtātię ſimilitudine, & ſimili elementorum quatuor miſtione. Quę res ſola experiētia cognoſcitur, quamuis in quibuſdam calor aliquid eius inſinuet, id tamē nō certò, vt aloë rhabarbarum, flaua & amara bilē flauī & ama- *Cap.19.libr.5.et 2.24.& ſequentibus libr.3.ſim.*

ram trahunt: & myrobalanus, citrina. Cnicus autem & elleborus albus, & turbith album, & agaricus albus, pituitam: elleborus niger, myrobalanus Inda & nigra, humorẽ melancholicum. Trahit autem medicamentum humorẽ, non trahitur ab humore, quia ob calorem ſuum eſt potentius in attrahendo: ſunt enim omnia ſic purgãtia poteſtate calida. Eadem ſi non purgant, cocta in humorem tranſeunt, qualem attrahunt: niſi quòd horum quædam in nobis corrupta in venenum abeunt.

Apho. 24. lib. 1.

Cap. 26. 27 libr. 3. ſimplic.

Hypercathartica, id eſt ſuperpurgãtia, ſunt ex his valentiora viribus aut quantitate, & quæ vacuato humore ſibi familiari, eũ deinde trahũt, qui ob tenuitatem, calorem, liquiditatem, eſt ad ſequendum paratior: poſtremò ſanguinem naturæ maximè familiarem. Morſu enim ſuo venarum ad ventrem pertinentium ora laxant & aperiunt, vaſaq; ipſa reddunt imbecilla ob fatigationem & intemperiem. Hæc aliis ſunt vacuanda vel obtundenda, vt ceſſet hypercatharſis.

Bechica ſunt tam quæ tuſsim excitant, vt cap. 17. libr. 2. quàm quæ eã ſedant, vt cap. 1. lib. 5. & bechicæ hypoglottides in compoſitione medi. part.

Ecſtatica, id eſt mẽtem alienantia, vt croci magna copia, ſolanum manicum.

Euchy

Euchyma ſanguinē bonū gignētia, hoc eſt, rubentem, craſsi & tenuis medium.

Cacochyma, quæ biliosum, vel pituitoſum, vel melancholicum, vel aquoſum gignunt.

Epiceraſtica, quæ paulatim bonū ſuccū ſufficiunt in locum mali paulatim vacuati, vnde epicraſis, Gal. libr. 9. meth. Sunt etiam quę obtūdunt aliorū malignitatē vel morſum, vt vua paſſa mordētes mediocriter ſtomachū, humores obtundit, lib. 2. alimento.

Exaſperantia, quòd lenius vel mediocre in cauitatibus fuit, & excremētis, vt acerba, auſtera, cruditatem parientia.

Leniētia aſperatas cauitates, vt oua mollia & recentia: item dulcia aſperam arteriā læuē faciunt, & cancani herbæ radix, gummi, tragacantha, glycyrrhiza, vina dulcia. *Ga. in ſim ph. & lib. 7. c. ph. p.*

Quę ex dictis facultatibus qualitates primas, vel ſimplices, vel cōiugatas nullius alterius interuentu ſequuntur, vt molliens caliditatem, humiditatem: durans frigiditatem, humiditatem: laxans, humiditatem: tendens, ſiccitatem: hypnotica frigiditatem, ſecundæ ſunt: etiam ſi adſit ſubſtantiæ tenuitas vel craſsities adiutrix, vt craſſans, repellens, aſtringens, ſtipās, frigidam, craſſam: rarefaciens, digerēs, attrahens, anodyna, hydrotica, vretica, calidam, tenuem

ſubſtantiam ſequuntur:aperiens,detergens, expurgãs,cauſtica,calidam craſſam. Præter quæ multis etiam adeſt ſubſtantiæ ſimilitudo,vt in purgantibus,lac & ſemen generantibus facultatibus,quę rectius in tertias reiiciuntur,vt quæ primas ſimul & ſecũdas ſequuntur:qualis etiam ſarcotica calida attrahens,detergens,ſiccans:epulotica ſiccans,aſtringens:colletica ſiccans,cogens,& cætera,quæ ſuprà retulimus. In quibus exẽpla plura ſi requiris,ex libris ſimplicium ſequẽtibus quintum ſufficere poſsis.

Facultates quartæ.

Capit.1. & 12.lib. 5.ſimp.& libr.10. ſimpli.

Magis etiam procedẽdo,ad particulares peruenitur facultates,quæ à partibus vocãtur cephalica, cardiaca, ſtomatica, ſtomachica,hepatica,ſplenica,vel à morbis partiũ iſchiadica, nephritica, podagrica, colica, pleuritica:vel ab effectis,bechica,λίθων τρυπτικὴ,id eſt, calculos cõminuens,ſarcotica, colletica,epulotica,cathæretica,cathartica, carnem ſuper oſſa nuda creans,fœtum corrumpens,fœtum extrahens,ad chœradas diſcutiendas, ad epilepſiam, ſpaſmũ, & alia propè infinita ſimiliter dicuntur.Tamẽ ſarcotica,colletica,epulotica,tertiæ dicuntur, lib.6.comp.ph.gen.& aliæ ex tertiis inter quartas recenſeri eadem ratione poſſunt:vt lac,ſemen,menſes,vrinas,ſudores reſpicientia.Reuerà enim quedã horũ ambigunt, &

vtriq; generi vicina ſunt. Ob id Auerrois. v. col. cap. vltim. tertiam & quartã in vnã miſcet. Alij quatuor hæc facultatũ genera aliter diſtinguunt, vt primæ ſint calfactrix, refrigeratrix, humectatrix, ſiccatrix: ſecundæ, quæ primos effectus primarũ ſequuntur, vt vis aperiẽdi, claudendi, erodens, glutinatoria: tertię, quibus medicamenta vnam partẽ magis, quàm aliam reſpiciũt: quartæ ſunt à virtute & forma occulta ſeu ſpecifica, vt purgatrix, venena expellens. Quibus vreticam & hydroticam mirum eſt per hos adiungi. In quorum multis ſufficit dicere hoc hactenus calidum, frigidum, humidum, ſiccũ tenuium partiũ, vel craſſarum, amarũ, vel alio ſapore præditum. Hic enim certius medicamẽtorum tẽperiem & facultatem declarat.

Sapor enim acerbus terreus, ob id frigidus, craſſæ ſubſtãtię, refrigerat, craſſat, denſat, conſtringit, repellit in ſuperficie potius.

Auſterus illi temperamento & facultate in ipſo ſita, proximus eſt & inſipidus.

Acidus, aquoſus, frigidus, tenuis citra calorem, incidit, tenuat, mordet, obſtructiones liberat, repurgat.

Dulcis, calidus modicè, coquit, maturat, laxat, rarefacit.

Oleoſus, aqueus & aëreus, humectat, laxat, mollit.

Salſus,terreus,calidus, hinc digerit, terget,illinc cogit,contrahit,denſat: vtroque ſiccat,& ſalſa à putredine vindicat.

Amarus,terreus,per aduſtionē tenuatus, calfacit, ſiccat,tenuat,terget,incîdit,expurgat,menſes mouet,craſſa expectorat,epilepticis prodeſt.

Acer,igne9,calidus,tenuis,calfacit,tenuat, incídit,trahit,digerit, purgat mēſes,vrinas, ſudores mouet,vrit,exedit,liquat,cruſtā facit. Facultates autē à partibus nominatæ ſunt,non quòd omnibus partis,quā nomine deſignāt,affectibus conueniāt,nec quòd ita vni parti cōducāt,vt nihil aliis partibus proſint,ſed quia frequētiſsimè & magno cū fructu ac potiſsimū partē iuuant,à qua nomen ſunt mutuatę: vt cephalicæ caput,oticæ aures,ophthalmicę oculos,odōticę dētes, ſtomaticę os,ſtomachicę ſtomachū,pleuriticæ coſtas,hepaticæ hepar, ſplenicæ ſplenē,nephriticæ renes,arthriticę articulos,iſchiadicæ,coxā,podagricæ pedes:& aliæ ſimili ratione. Adhæc quæ medicamēta humores vel alterāt,vel totius ſubſtātiæ ſimilitudine vacuant,id æqualiter in toto corpore præſtant.Ob hæc illis facultates illæ à partibus nominatæ ſunt miſcēdæ,cùm in ipſis partibus humorē coquere,vel ab his vacuare volumus: vt oxymeli pituitam coquit, incîdit,

dit,tenuat,vacuat ex æquo in omnibus corporis partibus: cum pæonia verò aut bethonica coctum id valentiùs in capite præſtat: cum capparibus aut tamarice in liene: cum eupatorio in hepate. Quæ igitur capiti tota ſua ſubſtantia ſunt familiaria, vſu maiorum probata, & practicorum, quos vocant, ſunt ferè hæc.

CEPHALICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Bethonica
Maiorana
Saluia vtraque
Ruta vtraque
Calaminthe vtraque
Satureia
Hyſſopus
Pulegium
Melilotus
Chamæmelum
Stœchas vtraque
Lauri folia & baccæ
Acorus verus
Pæonia vtraque: ſed mas potior fœmina
Ariſtolochia omnis
Cubebæ
Nux moſchata
Moſchus
Ambra
Colocynthis
Caſtorium.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa
Viola
Myrthi folia, flores baccæ
Salicis folia, flores
Nymphææ vtriuſque flores
Caphura
Que verò his ſunt frigidiora & narcotica, ſunt vſu periculoſa.
Hyoſcyami folia & flores & ſemen

Mandragoræ radicis cortex

Cicuta præſertim maior & cruda

Papauer, preſertim nigrum, & ex eo opiũ

Nymphææ folia recentia.

FRIGIDA COMPOSITA.

Electarium de gemmis

Aurea Alexandrina

Elect. διὰ ἀρωμάτων

Dia caſtoriu

Diambra

Pliris duplex

Aromaticum, roſatũ

Tinnitui auriũ oleũ balaninum, philoſophorum, euphorbij, laurinum proſunt.

Saccharum & mel

Roſatum,

Violatum,

Nymphæatum.

Dia morωn verò, & dia caryωn Phlegmõis oris cõueniũt.

PNEVMONICA, THORACICA, PLEVRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Glycyrrhiza

Vuæ paſſæ

Amygdalæ dulces, & ex his oleum

Strobyli, id eſt, nuclei pinei

Piſtacia recentia

Dactyli

Auellanæ

Saccharum & mel

Hyſſopus, Praſium

Iris, Calaminthe

Origanum

Braſsica

Enula, Squilla

Radix maluæ & althææ

Crocus, Myrrha

Spica, Pulmo vulpis.

Agaricus.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Hordeum
Lac vaccinum
Amylum
Semen bombacis & papaueris
Viola
Iuiubæ
Sebeſten
Pſyllium
Adiantum omne
Mora
Santala
Gummi acaciæ
Tragacantha.

CALIDA COMPOSITA.

Diapenidion
Dia hyſſopi
Dia praſij
Dia θεία,
Dia calaminthe
Dia iris
Linctus de pino, de ſquilla, de braſsica.

FRIGIDA COMPOSITA.

Dia penidiõ ſine ſpeciebus
Saccharum violatum
Dia tragacãthum frigidum
Electarium reſumptiuum.

CARDIACA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinnamomum
Xylaloë
Cubebæ
Caryophyllum
Doronicum
Enula Campana
Buglossum vtrunque
Ozimum
Polium
Roſmaris
Mentha
Meliſſophyllon
Cortex citri
Crocus
Moſchus
Ambra

FRI-

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa
Viola
Nymphæa
Aurum
Argentum
Sapphyrus
Hyacinthus
Smaragdus
Vniones
Corallium
Ebur
Santala
Succinum, Caphura
Terra ſigillata
Belletzicæ myrob.
Os à corde cerui
Semen oxalidis
Sericum crudum

CALIDA COMPOSITA.

Diambra
Dia margaritum calidum
Exhilarans Galeno adſcriptum
Electariũ de gemmis
Confectio alkermes
Aromaticũ roſatum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diarhodum ſine ſpeciebus
Saccharum roſatum & violatum
Syrupus roſatus & violatus
Dia margaritum frigidum
Electariũ triũ ſantal.
Frigidi fruct⁹ conditi
Trochiſci de bolo
Trochiſci de caphur.

STOMACHICA, GASTRICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Amomum
Cardamomum
Cinamomum
Zingiber
Piper omne
Nux moſchata
Macis
Caryophyllum

Xylaloë

Xylaloë
Spica, Caſia
Cortex citri
Saluia
Mentha
Abſinthium
Maiorana
Aniſum
Cuminum
Maſtiche.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Roſa, Viola
Malum granatum triplex
Cucumer
Cucurbita
Melones
Pyra
Cydonia & cæteri auſteri fructus
Portulaca
Lactuca.

CALIDA COMPOSITA.

Diacydonium Gal.
Diagalanga
Diacuminum
Dianiſum
Dia trion pepereon
Oleum cnici & piperum
Zingiber conditum
Cepulæ myrob. conditæ
Cortex citri cōditus
Aromaticū roſatum
Elect. ſtomachicum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Saccharum & ſyrup. roſatus, violatus
Cydonia, aut perſica, aut fructus alij auſteri conditi
Diaſantalon.

HEPATICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abſinthium præcipuè Ponticum
Schœnu anthos
Spica nardi
Cinnamomum
Calamus Aromaticus

Mala

Malabathrum
Aſarum, Apium
Fœniculus, Aniſum.
Ammi, Daucus.
Squilla.
Cicerum decoctum
Eupatoriū, id eſt agrimonia
Chamædrys
Fumaria
Caſſutha.
Amygdalæ amaræ & dulces, & cætera propè amara & dulcia, quæ ipſum tamen promptè obſtruunt pæter ſaccharum & vuas paſſas.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Lichen, id eſt, hepatica.
Intybus vterque.
Cichorium omne, vt ſcariola, cicerbita, hieracium, chondrilla
Oxyacantha.
Portulaca
Lactuca.
Viola.
Solanum
Semina quatuor frigida, maiora & minora quæ vocant.
Santala
Caphura.
Ebur.
Adiantum omne
Ruſcus & aſparagus media eſſe poſſunt; tenuitate tamen eſſentiæ obſtructiones liberant.

CALIDA COMPOSITA.

Roſata nouella
Antid. de aromatibus.
Diarhodon abb. cum ſpeciebus
Dianiſum
Diacyminum
Diacalaminthe
Dioſpoliticum
Trochiſci de rhabarbaro.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diaſantalon
Ceratum ſantalinum
Diarhodum abb. ſine ſpeciebus
Saccharum roſatum & violatum
Trochiſci de caphura.

SPLENICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Thymus, Epithymus Græcorum & Arabum
Geniſtæ flos
Cortex radicis eiuſdem & capparis
Cortex medius fraxini, & Sambuci
Scordium
Chamædrys
Chamæpitys
Bugloſſum vtrumque
Rubia, Naſturtium
Aſarum, Calamithe
Acorus
Agnus
Hammoniacum
Bdellium
Caſtorium, & ferè quæ hepar reſpiciũt.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Cortex radicis Tamaricis, & folia & fructus
Aſplenum, id eſt, ceterach
Adiantum omne
Intyba & Serides
Semina quatuor frigida, magna & parua.
Lacrymavitis et folia.

CALIDA COMPOSITA.

Diacalamithe
Diacyminum
Acetum ſcillites
Dia hammoniacu emplaſtrum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diaſantalon

Ceratum ſantalinum

Acetum, præſertim album, atque adeò deſtillatum, ſed id calidius eſt.

Oleum balaninum, id eſt, de ben, & de hammoniaco, & ſimilibus: ad ſcirrhos lienis, vt ipſa balanus myrepſica, apta, calidis addi poteſt.

NEPHRITICA, CYSTICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Abrnotanum
Eryngium
Eruca
Vrtica
Sarxiphagum
Lithoſpermum
Iuniperi baccæ
Radix Appij,
Ruſci
Aſparagi, Fœniculi
Dauci, & horum ſemina

Cubebæ, & propè quæ hepati & lieni calida conducunt, & vretica.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Plantago vtraque
Nymphæa vtraque
Hordeum
Semen pſilij
Lactucæ, Portulacæ
Incyborum & Seridum
Papaueris albi,
Frigida ſemina magna, id eſt, Peponũ, & Melopeponũ, Cucumeris, Cucubitæ, Citreoli quẽ vocant.

CALIDA COMPOSITA.

Zingiber conditum
Oleum ſcorpionum
Emplaſtrum de baccis lauri.
Syrup. de duabus & quinque radicibus.
Oxymeli ſcilites.

FRIGIDA COMPOSITA.

Ceratum ſantalinum
Syrup. nymphææ, Violarum, & cætera propè quæ hepar & lienem refrigerant.

HYSTERICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Arthemeſia
Sabina
Calaminthe
Origanum
Pulegium
Parthenium
Meliſſophyllum
Ariſtolochia vtraque
Gentiana
Valeriana
Rubia
Ruta
Cinnamomum
Calamus Aromaticus
Schœnu anthos
Spica
Myrrha
Opopanax
Moſchus
Ambra, & cętera propè renes calfacientia, & menſes mouentia.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Corallium vtrunque
Nymphæa vtraque
Balauſtium
Galla
Polygonium vtrunq;
Semperuiuũ vtrũque
Portulaca, & propè alia, quæ renes refrigerant, & menſes ſupprimunt.

CALIDA COMPOSITA.

Diacalaminthe
Dianiſum
Diambræ
Diaſatyrion
Tryphera magna ſine opio.
Oleum amygdalinũ vtrũque, nardinum

Aromaticũ moſchatum

Oleum rutæ, croci, philoſophorum.

FRIGIDA COMPOSITA.

Diaſantalon

Ceratum ſantalinũ.

ARTHRITICA.

CALIDA SIMPLICIA.

Naſturtium, Sinapi
Chamædrys
Chamæpitys
Hermodactylus
Herba paralyſis phlomidum ſpecies
Scilla
Rhaphanus
Enulla Campana
Origanum
Pulegium
Calaminthe
Porrum, Aſarum
Ruta, Acorus
Terebinthina
Myrrha
Opopanax
Bdellium, Hammoniacum
Sagapenum
Styrax, Galbanum
Euphorbium

Caſtorium

- Caſsia nigra
- Stercus vaccinũ
- Panis calidus
- Sapa
- Oeſypus

} admota em̃ ſunt anodyna.

FRIGIDA SIMPLICIA.

Acetum
Aqua roſarum
Myrti partes
Pſyllium
Bolus Armenia
Intyba & Serides
Lactuca
Semperuiuum vtrũque
Solanum
Opium

Hord

Hordei cremor
Folia hyoſcyami parum calfacta
Folia cicutæ paruæ torrefacta.

CALIDA COMPOSITA.

Oleum auellanarum & ſeminis arãtiorũ
Oleum vulpinum
Oleum balaninum, id eſt de ben.
Oleum ex lapide gagate, & ſtyrace, & euphorbio.
Oleum laurinum, & ex nucleis ceraſorũ
Oleũ Philoſophorũ

Oxycroceum
Ceroneum
Diachylon
Diameliloton
Oxymeli ſcillites, & cætera quæ cerebrũ & neruoſas partes calfaciunt.

FRIGIDA COMPOSITA.

Oleum roſarum & de ranis.
Vnguentum populeum
Syrup. limonum, & cætera renes refrigerantia.
Oxycratum. i. poſca.

Quoniam purgatrix facultas inter quartas quoque continetur, vt dictum eſt, pauca de purgationis ratione, & ſingulos humores purgantibus medicamentis etiam hic adſcribenda ſunt.

Purgatio eſt humorũ ſua qualitate moleſtorum vacuatio: ſiue enim hi calidiores, frigidiores, humidiores, ſicciores, aut per cõiugationem harũ qualitatum à ſibi mediocri temperamẽto receſſerint idoneo ad ſangui- *Ga. Ap lib. 1.*

nis probi conſtitutionem, ſiue aucti immodicè iuſtam ſibi proportionem ſanguini inculpato componendo neceſſariam ſupergreſsi ſint, ſemper qualitate ipſa moleſti videntur, ergo vacuandi: ſed priùs ad expulſionem apparati. Corpora enim cùm quiſpiam purgare volet, oportet fluida facere, hoc eſt, humores craſſos tenuare, lẽtos incidere, & tergere, & fluxiles reddere, ac meatus aperire, per quos faciẽda eſt vacuatio. Tũc autẽ concocta medicari, atq; mouere oportet nõ cruda: quanquàm verò hæc propriè coctionem à natura in morbis ſalubribus factam loquãtur: abuſiuè tamen humorũ expellendorum apparationem perdictam Medici etiam coctionem appellant, fortè quòd craſſum dum eſt tenuatum, habile magis eſt, vt à natura coquẽte vertatur in alimentum, ſi quid in eo relictum erat benignũ, reliquũ ad expulſionem promptiorem ſecernatur. ſimiliter dũ lentũ eſt inciſum, & deterſum, & fluxile. Eadem ratione practici addũt bilem flauam eſſe coquendam, vt quamuis ad vacuandũ ſit maximè habilis ob caliditatẽ, tenuitatem, leuitatem: tamen ne eius vis tã furioſa partibus noceat cõtinentibus, aut in quas trahit, aut per quas excernitur refrigerantibus obtundẽda eis videtur: quòd etiam hoc modo ſi quid in ea benignum ſuperſit, à nat

Aphor. 9. lib. 2.

Gal. ibi.

Ap. 22. libro 1.

à natura ſeparetur felicius, ac coquatur, ac minùs putrendo, quod prauum eſt miteſcat: ſuam fortè ſententiam ex his Galeni atque Hippoc. locis tuentes. *Ap. 59.* Tertiana exquiſita *libro 5.* quæ lõgiſsima eſt, ſeptenis circuitibus finitur, & ardẽtes die ſeptimo per criſes finiri ſolẽt, cocta à natura materia bilioſa, & expulſa. Chamæmelum ſanat febres bilioſas, *Li. 3. ſim-* & ex cutis denſitate natas, eáſq; percoctas. *pli. ca. 9.*

Signa coctionis prauorum humorum in pleuritide per ſputum, in affectibus ventris inferioris per deiectiones, in febribus putridis & affectibus venoſi generis per vrinas colligit Hippocr. Galenus, in Aph. progno. criſibus, libris therapeuticis.

Humorem craſſum & lẽtum & flatulentum, & ſaniem acrem & mordacẽ in oculũ affluentẽ, & fluxionem à capite in pulmones, & laſsitudinem tenſiuam, & phlegmonôde, in libris de compoſitione pharmac. particular. coquit Galenus. Crocus & Myrrha ibidem coquere dicuntur humores prauos & præter naturam in pulmone & ſtomacho. Ergo morbi omnes, & materiæ omnes prauæ coqui à Medicis interdũ dicuntur abuſiuè: nã propriè à calore moderato in benignũ rei coquẽtis alimentũ verſio eſt coctio: quæ etiã in morbis ſanguineis fieri videtur, dum pus ex ſanguine in phlegmo-

ne ſit à calore etiam natiuo, & hypoſtaſis in vrinis per febres: ſed ea eſt imperfecta, cùm à ſolo calore natiuo non fiat, verum etiam ab eo qui præter naturam eſt, putrefactio addatur.

Li.6. ſimpl. in anchuſa.

Quid quòd bilis flaua ſeipſa interdũ multò craſsior efficitur, dũ vitellina, æruginoſa, iſatôdes euadit? An non tunc apparanda expulſioni eſt? Aut cur Galenus extenuãdis & tergendis humoribus bilioſis anchuſam onocleam ſubamarã ſufficere affirmat? Afferrem Actuarium bilem coquere zulapiis quibuſdam in purgantibus bilem, niſi fæcẽ Arabicam reſipere ipſum vellẽ mox audire.

Medicamenta igitur purgantia humorẽ ſibi familiarem tota ſua ſubſtantia trahunt ſumpta, & quod magis mireris, admota horum quædam. Bilem enim flauam vacuant.

CHOLAGOGA.

Aloë
Abſinthium
Scammonium
Fumaria Dioſcorid.
Thlaſpis ſemen
Seſamoïdes vtrunq;
Cucumer agreſtis
Pepli & Peplidos ſemen
Sambuci & Ebuli folia, & ſemina
Colocynthidis fructus ſiccus
Emperrum & Polypodium eidem.
Addunt cum Arabibus

bus recentiores,
Mannam, ſeu mel aërium
Tamar Indos
Myrobalanos, præſertim flauas
Caſsiam fiſtulam
Rha barbarum
Roſas, pcipue dictas vulgo incarnatas
Violas nigras ſeu purpureas.

BILEM ATRAM.

Epithymum
Pulegium
Tragoriganum
Parthenium
Armenius lapis
Centarium minus
Elleborus niger, ſed hic deiectione, vt albus vomitu.
Addunt iidem,
Lapidem Armenium lotum Alex. Trall.
Lapidem ſtellatum ſeu Cyaneum vulgo lapidem laxuli *Cap. 5. Libr. 2. ſimpl.*
Sennam
Eſulam.

PHLEGMAGOGA.

PITVITAM.

Cnici ſemen
Coccum gnidium
Hypophaes, Galenus libro 1. fac. nat.
Lathyris & Tithymallus omnis
Cucumeris ſylueſtris radicis cortex
Styrax pinguis & flauus
Daphnoïdes,
Ricinus
Scammonium,
Chamælæa
Thymelæa,
Sambucus
Ebulus,
Colocynthis
Elleborus vterque
Polipodium Dioſcorid.
Addunt cum Arabi-

bus recentiores,	Sagapenum
Turbith	Opopanax
Hermodactylos	Euphorbium.
Sarcocollam	

HYDRAGOGA, AQVAS DVCENTIA.

Granum gnidium etiā phlegmagωgum Galeno	1. facul. natur. Ricinus,
Libr. the. ad Piſo. Aes vſtum, & lotum, æris flos, æris ſquama.	Lactuca ſylueſtris Tripolij, & Hemerocallis radix
Chamædrys,	Sambucus
Chamæleon, Gal. lib.	Ebulus
	Tithymallorū gn̄a.

PITVITAM ET AQVAS.

Squama æris	Chamælęa, etiam bi-
Euphorbium	lem.

Ex his patet, quædam etiam plures humores trahere, vel ob actionis vehementiam, vel ob diuerſas in toto ipſo ſubſtantias diuerſas. Nam trahunt.

FLAVAM ET ATRAM BILEM.

Veratrum nigrum, quod etiā phlegmagωgum quibuſdam eſt.
Fumaria.

BILEM VTRANQVE ET PITVITAM.

Peplium	Polypodium.

Bilem

BILEM ET PITVITAM.

Colocynthis
Elleborus albus
Tithymallus
Elaterium
Agaricus
Ariſtolochiæ, Clematidis fructus ſiccus.
Thymus
Ciclamini radix
Chamæpitys
Empetron eadem, & præter hæc aquas Dioſc.& Galen.

Sanguinem purgari tradunt porrorũ capitatorũ ſucco mercuriali, viola alba, ſylueſtri malua, ſaluia, veratro albo, quod & bilẽ vacuat: nõ quòd illa ſanguinẽ foras trahãt, ſed quòd vel ipſum ab humoribus corruptis expurgẽt (qua ratiõe omnia propè purgãtia medicamẽta dici queũt ſanguinẽ purgare) vel quòd actionis vehementia ipſum trahũt in hypercatharſi: vel quòd ipſum tenuatum calfactũ ad venarũ exitus promoueãt: qualia quæ ſumpta hæmorrhoïdas promouẽt, menſes cient, vrinas cruẽtas excitãt: hæmagogum inde dictũ medicamentũ, vt cicer, præſertim agreſte, & alia multa Galeno in ſimplicibus. Quæ enim herba corpori admota per poros ſanguine educto homines necabat, cognoſci deſiit magno mortalium commodo. Recipimus ergo medicamenta facultate quadã natiua cõuenientẽ ſibi ſuccum trahere, quomodo partes tam animalium quàm plantarũ ſingulæ alimentũ tota *Li. I. fac. nat. & li. theriaces ad Piſon. & lib. de nat. hu.*

ſubſt

ſubſtantia ſibi familiare,& amicum,& conueniens trahunt:& magnes ferrum, & electrum,id eſt,ſuccinum,paleã, & alia huiuſmodi à natiua quadam facultate conuenien̄tis attractrice.

Admiratione eadẽ dignum eſt, feras venenoſas cùm corporibus ſuis noſtro ſint inimicæ, & tam ſubitò nos perimant, morſibus à ſe factis ſuccurrere & ſolas hominem à tali periculo vindicare:quòd ſcilicet ſimile retrahat ad ſe ſibi ſimile,ſuámq; ſubſtantiam in ſe reuocet. Quapropter à crocodilo læſis,ipſius adeps vulneri impoſitus,ſummo eſt præſidio.

Galen. in theriaca ad Piſo.

Morſus muris aranei etiã lethalis ſanatio,citra dolorem fit mure ipſo trito & impoſito. Morſus viperæ ipſa vipera trita & impoſita ſanat:& theriaca ipſa impoſita,atque etiam ſumpta, aliarum etiam ferarum omnium venenatorum morſibus efficax.

Huc pertinet nonnullorum natiua quædam totius ſubſtãtiæ ſocietas,ex qua ſi iungantur,& iuncta ſeruẽtur, vis quædam mira conſurget.id quod maiorum experientia longa probatum pro experto & certo recipimus. Ob id compoſita medicamẽta vſurpamus,quæ à prioribus Medicis iiſq; inſignibus vehementer commendata fuerunt: neq; negligimus,quæ recentiores experiẽtia longa comprobarunt.

Quid

Quid quòd alexipharmaca quædam ſic venena trahunt ſumpta, ſi ſumantur, aut admoueantur ictui vel morſui venenoſo, vt venenum ipſis inſidens videas. *Libr. 5. c. ſb. p.*

Nec ſolùm venena trahunt, ſed plurima etiam aculeos & ſpicula indolenter è corporibus noſtris extrahunt, quæ nulla vi noſtra educere antè licebat.

Vt autem rebus quibuſdam magna inter ſe eſt cognatio, naturarúmque ſimilitudo (quod præter dicta generationes quoq; animaliũ, & inſitiones plantarum oſtendunt, vt Hippocrates docet lib. de natura hominis) ob quam hoc illud trahit, hoc illud non lædit: vt euphorbium ventrem ouium ſolùm non erodit, vt in eo ſeruari poſsit, qualiter in folliculo ſuo bilis: ita aliis odium eſt manifeſtum non modò animalibus inter ſe, ſed etiam plantis inter ſe, & plantis & animalibus in homines, & in certas quaſdã hominum partes, aut partium affectus. *Libr. 9. cõ. pha. p.*

Braſsica & hedera, viti & ebrietati aduerſantur.

Allium magneti affrictum, & oleũ ſuccino, attractionem horum peruertunt, & ille ferrum abigit, hoc paleas etiam oleo imbutas. *Libr. the. ad Piſon. & initio c. ph. g.*

Cantharides veſicam peculiariter & ſolam afficiunt.

Lepus

Lepus marinus pulmones ſolos ex omnibus animalis partibus vlcerat.

Cicuta homines occidit, ſturnos nutrit, nec vim lethalem in his exercet.

Veratrum homines corrumpit, coturnicum cibus eſt.

Amphisbænam animal biceps ſi grauida fuerit ſupergreſſa, malè abortit.

Stellio ſcorpiones viſos ſubſtringit, & ita perimit.

Baſiliſcus belua ſubflaua triplici frontis apice munita, viſus etiam ſolùm, aut ſibilo auditus, homines necat: ipſam autē beluam mortuam ſi quod animal attigerit, ſubitò moritur. Ob id omne aliorum animalium genus propinquitatem ipſius deuitat.

Libr. the. ad Piſo. Vſta muriū capita, & ex melle illita alopeciam curare poſſunt. Capita apum & *Ibidem.* muſcarum vſta alij ſimiliter adhibent eodem ſucceſſu. *Ibidem.* Stercus murium cum aceto illitum idem poteſt.

Li. 11. ſimplic. Viperæ pellis in puluerem redacta, impoſita alopeciis, pilos mirificè regenerat.

Libr. 1. cō. ph. p. & Plin. Caput leporis vſtū cū adipe vrſino illitū.

Hedera, braſsica, rhaphan⁹ naturali facultate ebrietati reſiſtūt, & vitibus, vt dixi, sūt *Ibidem.* inimica, vt ſi circum ſe ferantur, diffugiant.

Li. 6. ſimpli. Palmalę proprietate quadam capitis dolorem faciunt.

Pæon

Pæoniæ præſertim maris radix recens collo appenſa, cõtactu carnis calfacta, olfacta, continuò epilepſiam ſanat: huius tamen rationem reddit Gal. ibidem.

Cameli aut muſtellæ cerebrum ſiccum ex aceto potum epilepticis medetur. *Libr. th. ad Piſo.*

Caſtoris teſticuli poti, conuulſioni remedio ſunt. *Ibidem.*

Hirundinis cerebrum ex melle illitum ad ſuffuſiones facit. *Libr. th. ad Piſo.*

Fel hyænæ illitum ſuffuſionem diſcutit, viſum acuit. *Ibidem.*

Aſpidis exuuium tritum & illitũ ex melle, viſum facit acutiſsimum. *Ibidem.*

Accipiter in vnguento ſuſino coctus hebeti viſui medetur. *Ibidem.*

Cantharus, id eſt, ſcarabeus oleo incoctus, auri inſtillatus eius dolores ſanat. *Ibidem.*

Stercus canũ ſolis oſsibus biduo paſtorũ, ob id durum, albũ, neq; grauiter olẽs, optimum eſt in cruſtis oris, & anginis: ſtrenuè enim iuuat, nec vllam habet inſuauitatem. Eóq; ſiccato, leuigato p cribrũ medicinale creto, Muſá Medicus plurimũ vſus eſt, cuius teſtimonia maximi facit Galenus: addítq; hoc medicamento ſe nullum nouiſſe valentius, neque in anginis, neque in paristhmiorum phlegmone, aut tonſillarum magna adeò, vt ſuffocationis ſit periculum. *Lib. 10. ſimpl.*

Item

Item in dyſenteriis,& ſummè inueteratis vlceribus & ſummè malignis. Idem digerit & deſiccat alios affectus. Quod experiētia longa & ipſe,& eo priores Medici probauerunt ad anginam quidem miſtum aliis huic affectui cōuenientibus: ad dyſenterias verò cum lacte probe cocto poſtea per calculos ignitos vel ferrum candens vſtulato.

Libr. 10. ſimpli. Stercus pueri triduo nutriti lupinis dulcibus, aut gallinis, perdicibus ex aqua, aut tenui iure probè coctis, pane bene cocto cum ſale pauco,& fermento,& vino vetere tanto, quantum perfectè poſsit coquere, ipſo die tertio primum acceptum, ſiccatum, læuigatum, cum melle attico illitum (inſufflatū Gatinaria) ſtatim ſanat gutturis phlegmonas ſine venæ ſectione: cuius experientiam certiſsimam ſæpe vidit Gal.

Alexāder Ap. ìnitio proble. Hæmodiam, id eſt, dentium ſtuporem ab acidis & acerbis & auſteris natum, vt lib. de optima ſecta, portulaca eſu ſanat, cauſa eius effecti nobis incognita: huius tamen cauſam reddit Galen. libr. 6. ſimpl. & Ariſt. prob. 38. ſect. primæ.

Libr. the. ad Piſon. Ceruinum cornu, aut bouis aſtragalus vſta, cum vino trita, denti vacillanti circunlita eum confirmant.

Ibidem. Veruecis cerebrum ex melle illitum infantium dentitioni vtiliſsimum. Idem præſtat

ſtat mel & butyrum;gingiuas tamẽ tenuãdo,Gal.lib.10.ſimp. Item & cerebrum leporis cum capite toto elixum,lib.11.ſimpli.

Coctionem ventriculi iuuare, & ſtomachicum eſſe ventrem mergi,vel elixum,vel ſiccatum & ſumptum,& tunicam interiorẽ ventriculi gallinarum ſiccatam & potã,falſum eſt expertus Galenus:tamen in ea promiſsione vana etiam hodie perſeuerant,qui principes Medici habentur. *Li. 11.ſimplic.*

Iaſpis virens os ventriculi adhæſu re vera iuuat proprietate quadam. *Lib.9.ſimplic.*

Aſtragalus bouis vſtus cum lacte potus lumbricos rotundos educit. *Lib.th.ad Piſ.*

Vaccini lactis potus dyſentericos iuuat. *Ibidem.*

Hepar lupi hepaticos tota ſubſtãtia iuuare ſufficienter ſe expertum dicit Gal.libr.8. comp.ph.part.& hodie hepatis eius ſiccati puluerem cum vino albo dant hydropicis, tanquàm ſecretum aliquod remedium. Id tamen hepar lupi miſtum medicamento hepatico (quod ex eupatorio fit) minimo id efficacius reddidit. Dabat autẽ Galenus læuigati hepatis lupini drachmam vnam cum vino dulci, vt thereo Cretico, vel mulſo protropo,id eſt,quod defluit antequàm vuæ calcentur. Nam id gratũ hepati,quia ipſum nutrire poteſt,ac medium eſt inter calidum & frigidum. Si verò febris adſit, datur cum *Li.11.ſimplic.* *Lib.8. cõph.part.*

aqua calida, aut ſucco ſereos, vel ſimili.

Aſclepi. apud Gale. lib. 8. cõp. ph. part.

Caro trium κοχλίων, id eſt, cochlearum, multum tuſa cum vini nigri cyathis tribus calfacta, pota, hydropicos tota ſubſtantia non vna aut altera qualitate iuuat.

Lib. th. ad Piſon.

Affecto iecori eupatorios herba ſtrenuè auxiliatur: id autem quia aſtringendo hepar roborat, & tenuitate eſſentiæ, ac incidendo & tergendo citra calorem manifeſtum obſtructiones eius liberat. Piſtacia hepati obſtructo conferunt.

Lib. 2. aliment.

Vua paſſa tota ſubſtãtia eſt familiaris hepati, vt alimenta omnia cum nutriendo corpore habent proprietatem quandam ſecundum totam ipſorum ſubſtantiam.

Lib. 8. cõ. ph. part.

Lib. th. ad Piſon.

Stercus bubulum aridum vſtũ tribus cochlearibus potum hydropicos iuuat.

Ibidem.

Lumbrici terræ, quæ γῆς ἔντερα, id eſt, terræ inteſtina vocat, Gale. ex melicrato poti icterum purgatione mox liberant.

COLICA.

Libr. 10. ſimplic.

Stercus lupi oſsibus paſti, ob id albidius, ſupra frutices, vepres, herbas altiores prima æſtate repertũ non in terra: potum cum pauco ſale aut pipere, aut alio ſimili, ex vino albo tenui, vel aqua, & (quod mireris) ad λαγόνας, id eſt, ilia appenſum dolores co-

licos

licos citra phlegmonē perſanat, aut ſaltem plurimū mulcet, & his ita præcauet, vt non redeant: vel ſi redeant, tardiùs & mitiores multò redeunt, etiam ſi ipſum ſtercus teratur cum oſsibus deuorati animalis nō præmanſis nec concoctis. Appendendum verò vinculo & cingulo ex lana ouis à lupo mactatæ, vel ex pelle ceruina, vel quauis alia materia. Vmbilico infantis inter telas conſuto & appenſo ventri idē hodie tribuitur, & certiſsimum affirmari audio.

κορύδαλος, vel κόρυδος ὀπτὸς, id eſt, galerita aſſata vel elixa, ſi aſsiduè edatur cū iure, colicos ſæpe plurimū iuuare expertus eſt Gal. Hæc auis puſilla, in capite gerit ceu galerum ex pilis erectis natum, nobis ob iter plerunq; obuia. Marcellus Empiricus hupupā accipit, quòd apicem in capite gerat, pauonum modo, vt Dioſcorides ait in corydalo, cui κοιλιακοῖς opinor mendosè pro κωλικοῖς iuuare ſcribitur: ſed hupupa οὐκ ἔστιν ὀρνίθιον μικρὸν, id eſt, auicula parua, quātam Dioſc. & Gal. corydalon affirmāt. Vires eaſdē ad colicos dolores & nephriticos tribuūt periti, & probatiſsimas pulueri auiculę nobis frequētis (quā vulgus meſenguā vocat.) *Galen. in ther. ad Piſ. et lib. 11. ſimpli.*

Stercus gallinæ cum œnomelite vel aceto, vel vino aqua diluto, colicum dolorem diuturnum ſanat. *Libr. 10. ſimplic.*

SPLENICA.

Lib.th.ad Piſo. Aſtragalus bouis vſtus ex oxymelite potus lienem abſumit.

Ibidem. Myrobalanus ipſa ſplenem iuuat.

Aſplenium,capparis,tamarix tota ſubſtãtia familiares lieni plãtæ ipſum iuuant,& liquant,& abſumunt tumentẽ:quin vſu multo aſplenium ipſum conſumit omnino.

NEPHRITICA.

Ibidem. Saxiphagõ & betonica renes iuuant,vt alia aliarum partium propria medicamenta.

CYSTICA.

Ibidem. Scorpius aſſus cum pane comeſtus,veſicæ calculos conterit:& lumbrici terræ ex vino ſumpti,& murium ſtercus potum.

Ibidem. Veſica caprina aut ouilla cremata,ex poſca pota:aut leporis teſticulus ex vino odoro coctus,potus his qui vrinam inuiti reddunt,benefacit. *Lib.9. cõ. ph. parti. in fine.*

VENEREA.

Lib.th.ad Piſo. Renes ſcincorum poti,pudenda intendere creduntur.

Libr.11. ſimplic. Bouis aſtragalus vſtus,tritus,potus mediocriter venereus eſt.

ARTHRITICA.

Caput milui ſine plumis vſtum cũ aqua, quantum tribus digitis capi poteſt, podagricis auxiliatur. *Lib. th. ad Piſ.*

Lumbrici terræ cũ roſaceo cerato illiti, podagricorum inflammationibus conueniunt.

Erinacei terreſtris caro ſiccata, pota elephanticis, cachectis, conuulſioni obnoxiis, nephriticis, anaſarcicis auxiliatur: quia valenter digerit, & ſiccat. *Libr. II. ſimplic.*

Muſtelæ caro ſiccata, pota, epilepticos iuuat eadem ratione. *Ibidem.*

Elarorum ſalitorum caro trita palos & ſpicula extrahit, tãquã trahẽdi vim habeat.

Myacum, id eſt mutulorum caro morſibus canum medetur.

Cochlearum caro pertrita valẽter ſiccat etiam hydropicos: & muccus ex ipſis haud ita pridem captis ſtylo confixis emanãs cũ thure vel myrrha, vel aloë, vel quibuſdam horum, vel omnibus ad cerati craſsitiẽ coactus aures purulentas deſiccat: & fronti affixus, oculorum fluxiones.

Cochleæ cum teſtis tuſæ palos extrahũt, & menſes ſiſtunt. Caro ipſius ſola vulneri etiam neruorum impoſita ſola pulchrè glutinat, & ſine phlegmone in homine etiã duro & agreſti addita farina volatili, & ſi

vis, thure, myrrha, reſina fricta: hęc initio libri vndecimi ſimplicium. Horum tamen cauſa quædam reddi poteſt, quòd ſcilicet digerant, ſiccent, trahant calore.

Lignum Gaiaci (quod vocant) ſcabiem Hiſpanam tota ſua ſubſtantia ſanare quibuſdam videtur, cùm tamen in eo ſapor ſit amarus & acer, non inualidus: vnde vim habet incidendi, tenuandi, tergendi, & purgandi, per quas facultates vacuat vrinis, ſudore, vomitu, deiectione, inſenſili trãſpiratu, putrem ex contagione materiam: ſæpe tantum ſpirituoſam, cùm recens eſt contagio, nec vehemens, & ſpiritus affici contumaces: ſæpe ſimul etiam humidam, cùm in vaſa ipſa & corpus mali labes iam graſſatur. Cui corruptelæ niſi occurratur per alterantia & vacuantia, etiam in partes ſolidas impetus fit, easque putredo occupat, ferro ſæpe & cauterio tantùm curabilis: quomodo ex diariis in affici promptis tranſitus fit in putridas, ac interdum in hecticas febres, nunquam ſi abſolutæ ſint, curabiles. Neque victus tenuis & tenuans, catapotia Aegidiana, aut illitus ex argento viuo, ſuffitus ex cinnabari factitia, vel herbarum digerentium & tenuantium decocto (quæ ſunt alia hodie conſuetiſsima mali huius remedia) ratione alia quàm corruptæ

ruptæ huius, materiæ totius vacuatione
luem iſtam perſanant. *Lib. th. ad*

Taurini cornu raſura cum aqua pota ſan *Piſon.*
guinis eruptionem cohibet. *Ibidem.*

Μηροὶ, id eſt, femora vſta idem præſtant, *Ibidem.*
& aluum ſolutam ſæpe ſiſtunt. *Ibidem.*

Hippopotami cutis vſta, læuigata, ex a- *Libr. 11.*
qua corpori admota panos digerit. *ſimpli.*

Adeps anſeris & cerui medulla ex roſa-
ceo phlegmonæ medetur, & dolorem mi-
tigat.

Cinis cancri fluuiatilis ſubſtantiæ pro-
prietate mirabilis in morſu canis rabidi: &
alyſſon herba antè dicta, libro ſexto ſim-
plicium.

Ex his patet à partibus animalium qui-
buſdam morbos quoſdam curari: quin ipſa
etiam tota eorum corpora affectibus qui-
buſdam auxiliantur. Cancer enim flu-
uiatilis tritus illitusque ſpicula & ſurcu-
los extrahit, quod etiam carni ſiluri piſcis
ſaliti tribuit Dioſcorides & capiti ſaura-
rum trito Galenus libro vndecimo ſim-
plicium, & aliis præterea multis hanc tra-
hendi facultatem vterque certam adſcri-
bit. Sunt enim medicamenta parti- *Lib. 1. cc.*
bus quibuſdam amica, alia iiſdem inimi- *ph. gen.*
ca, alia his atque illis affectibus idonea, *Lib. th. ad*
vt abundè docuimus. Ne mireris igi- *Piſon.*

tur,partes viperæ medias theriacæ impoſitas,vim illi efficacem tribuere ad reſiſtendũ morſibus viperæ,& elephantiæ,& aliis permultis affectibus. Adde quòd quædã ſimplicia medicamenta ex tota ipſorum ſubſtantia vnã quandam & ſimplicem habent virtutem,cuiuſmodi ferè ſunt prędicta. Alia mixtam in tota ſua ſubſtãtia facultatem habent,& duplici actione funguntur,tam manifeſtè ſæpe,vt etiam quàm maximè contraria ab eis in corpore fieri videamus:atq; id miraculum eſſe vidẽtibus apparet,& inopinabile quibuſdã audientibus ac impoſſibile putatur,niſi viderint.

Lapathi enim folia ventrem cient,ſemen aſſumptum ſtringit.

Ibidem. Braſſicæ,lentium, oſtreorũ, oſtracodermorum omnium, & gallorum vetulorum ius & decoctum ſumptum, aluum ſoluit: ipſum autem ſingulorum corpus ſumptum ventrem comprimit.

Ibidẽ. & li.1.alim.

Libr.11. ſimpl. Gallinarum ius ſimplex aluum ſiſtit:gallorum ius cum ſale prolixiſſimè coctorum ſubducit.

Lib.th.ad Piſon.

Li.3.tẽperament. Aloë & ſquamma æris ſupercreſcẽtes vlcerũ carnes aſtringũt,& humores ſub his natos ſubinde ſiccant:aſſumpta autem per os, corpus totum purgant: quia nihil eſt,quod ſumptum & admotũ vires habeat eaſdem.

Serum

Serum lactis potum aluum ſoluit, caſeus ſumptus ipſam cohibet.

Proximum autẽ miraculo eſt trifolium herba hyacintho ſimilis, quando vere flores emittit, & ſemen habet κνίκῳ ἀγρίῳ ſimile, hæc enim decocta multũ, & morſibus phalangij aut viperę ex aquæ fotu admota ipſis medetur, & dolores ſtatim ſedat. Eodẽ verò fotu in alio non morſo parti ſanæ ſenſum ſimilem, & dolores ſimiles his quos morſus inuehit, omnes excitat: morſus itaq; ſanat, & ferarum modo partem affligit.

Quis omnia hæc non modo cognoſcenda Medico, ſed etiam admiranda non iudicat? Neque ſolùm animalibus ipſis inter ſe, & ipſorum partibus quibuſdam & plãtis & metallicis quibuſdam ſecum, aut cum alijs magna eſt naturę ſocietas aut contrarietas: ſed quod etiã ſaxeus admiretur, ſonis ipſis aut corporibus ſonoris inter ſe tanta eſt cognatio, vt ſibi ſimilibus delectari videãtur: fide enim teſtudinis quauis, quo voles modo attemperata, ſi correſpondentẽ ei in teſtudine altera ipſe attemperas, intendendo & remittendo, cùm ſonum edet ſimilem ſono alterius tibi antea non audito, altera illa velut exultans concutitur, tanquam ſimili ſuæ attemperaturæ ſono gaudens harmoniaq́; Eam verò ipſius concuſsionem feſtu-

ca tenuis illi ante impoſita apertè declarabit. Multò maiora his miracula Deus optimus maximus etiã in hac rerum mundanarum fæce excitauit, quorum fidem certiſsimã experientia quotidiana perficit, qua ſola percipiuntur, quæ totius ſubſtantiæ ſimi- *Lib. 6. ſimpli. in alyſſo et alibi.* litudine aliquid perficiũt, nullaq; methodo planè conſtant, nec ratione actio illa inueſtigari poteſt, quãuis in quibuſdam reddere conetur Galenus: vt in pæonia & alyſſo vim ſiccãdi & digerendi inſignem tribuit, quibus ad curandam ſpumam opus eſt, ſed ſumptum alyſſum etiam agit & ſanat rabidum ipſum canem & hominem.

Hęc fuſiùs tractare poteram, & collocupletare remediis propè infinitis tota ſubſtãtia operantibus, quæ partim ab aliis ſcribũtur veteribus, partim à neotericis & practicis, partim hodie in vſu ſunt frequentiſsimo ruſticorum, niſi libri magnitudinẽ immodicam fuiſſem veritus. Adde quòd non ſtatueram librum ſubſtituere de his quæ proprietate ſubſtãtiæ totius quid agunt, quem *Libr. 11. ſimplic. in cancro fluuiali.* Galenus aliquoties eſt pollicitus: an verò eum præſtiterit, ignoratur: nondum tamen inter eius opera comparet. Id aliquãdo aut mihi aut alteri latius fundere licebit & elegantius maximo mortalium emolumento. Nam illa & celerius & multò certius quod

poſſunt:

poſſunt præſtant, quàm quæ qualitatibus manifeſtis agunt, neque tanta egent aliorum ſimplicium miſtione, per quæ meliùs agant, aut ſine quibus non agant, aut per quæ conſeruentur. Licet eorum quædam aliqua ex his poſtulent, vt cancrorum fluuialium cinis morſum canis rabidi cũ thure & gentiana præſtãtius multò curat, quàm per ſe & ſolus: ne putes cum quibuſdam ea ſi miſcentur, vim ſuam perdere.

Libr. 11. ſimpli.

Medicamenta hæc, quæ ſecundum aliquam totius ſubſtantiæ proprietatem agũt aliquid, ſiue ſumpta, ſiue admota, ſiue etiam appenſa, experiẽtia ſola ſunt inuenta, & eadem probanda, an id præſtent, quod ipſis tribuitur.

Horum tamẽ non paucorum ratio quædam reddi poſsit, vt quòd omnia facultate incidenti prædita olfactu vel potu iuuant epilepticos: qua ratiõe pæonia his ſalubris, quæ tota ſubſtantia id facere aliis dicitur: item portulacæ hæmodiam ab acidis, acerbis, auſteris natam curãtis, cauſa incognita Aphrodiſeo initio problematũ, declaratur, Ariſtot. ſect. 1. probl. 38. & Galen. libr. 6. ſimplic. & lib. de opt. ſecta. His probatis fides eſt habenda: non autẽ incantationibus verboſis, nec vocibus barbaris, quas præſtigiatores vſurpare conſueuerunt.

Libr. 10. ſimplic. in ſang. veſpertilionis.

Li. 1. ſim.

MET

METHODVS COMPONENDI IN QVATVOR CONSISTIT.

PArtem operis hoc libro ſecũdo inſtituti tertiam aggrediamur, & doceamus, in quibus componendi medicamenta ratio conſiſtit. Ea verò vt reliquorum componendorũ in tribus potiſsimùm verſatur, rerum ſcilicet miſcendarum delectu, earundẽ quantitate, & forma compſiti futura. Quæ tria etiam in quouis medicamento tã compoſito quàm ſimplici ſumendo, aut admouendo obſeruanda ſunt. Deligitur enim hoc vel illud medicamentum, verbi gratia, purgatorium, & datur hac vel illa quãtitate, & forma vel catapotiorum, vel potionis, vel alia, quæ ægro gratior, & fini propoſito aptior fuerit.

Qualitas, quãtitas, tẽpus cauſarum ſalubriũ, ca. 85. artis medicæ, & alibi paßim.

Porrò miſcendæ res compoſito medicamento deligendæ ſunt, quæ plurimæ quatuor. Hæ quæ affectũ præter naturam, hoc eſt morbũ, morbi cauſam, ſymptomata abigant, aliæ, ſine quibus priores affectum abigere nequeant: aliæ tertiò, per quas meliùs primæ affectum tollãt: poſtremo etiam miſcendæ, quæ dictas tres miſcendorum differentias foueant, & diu integras ſeruent. Ad hæc quatuor referendi ſunt ſcopi omnes cõponendorum medicamentorum, ſiue ipſa

vnic

vnicum habent effectum, ſiue multiplex, vt theriaca, in qua multę ſunt particulares cópoſitiones, ſingulæ affectibus quibuſdam peculiariter efficaces. Quæ quatuor, omnibus inſunt aliquid efficiētibus: ob id in ſingulis corporis inſtrumentis, id eſt, partibus actionem aliquam edentibus, à Galeno inquiruntur in lib. de vſu partium, vt in oculo viſionis inſtrumento, humor cryſtallinus eſt primaria viſionis cauſa, cæteræ oculi particulæ ſunt, aut ſine quibus viſio non fiat, aut per quas meliùs fiat, aut à quibus cæteræ conſeruentur. Pretioſiora verò diuitibus, viliora pauperibus deligenda, vt pòſt multis ex Galeno exemplis cognoſces.

Veruntamen vt in noſtri corporis inſtrumentis paticulæ multæ vſum eundem ſæpe præbēt generalem, vt oculum vena, arteria, neruus, & quæ ipſum ambiunt oſſa, conſeruant, alia tamen atq; alia ratione (Nā vena ipſum nutrit ſanguine, quem defert, arteria etiam caloris in eo natiui tēperiem ſeruat: neruus motum dat voluntarium muſculis: & tactus ſenſum, etiam oculi tunicis ad dignotionem triſtātium: oſſa ipſa ſuperciliorum, pomorum, zygomatis, naſi à foris occurſantibus tuētur) vt libr. de vſu partium docetur. Sic in medicamentis compoſitis multa ſæpe ſimplicia idem, vt videri poteſt

cuip

cuipiã, pollentia miſcentur: ſed tamen quæ particulatim nonnihil differant viribus, vel ſaltem maioris & minoris ratione diuerſa ſunt. Adhęc vt idem polleant, hoc vni parti eſt familiare, illud alteri. Sed de his poſteà fuſius. Contrà in noſtris organis pars vna interdum ſubit vſuum duorũ, vel triũ, vel etiam quatuor ſimul rationem, vt linguæ tunica per ſe ſapores diſcernit, ſenſus in ea guſtatorius, aut potius animalis in ea ſpiritus eſt, ſine quo non diſcerneret, niſi etiam ab ipſo potiſsimum diſcerni contendas.

Eius tunicæ raritas eſt, per quam meliùs humores ſapore præditi in ipſam tunicam recipiuntur. Eodem pertinet tunicæ huius puritas, vt nec bile, ne pituita multa craſſa, nec alio humore præſertim ſaporẽ aliquem inſignem (qualis eſt ſalſus, amarus) ſortito imbuta & tecta occurſum & penetrationẽ rei guſtandæ prohibeat. Senſus autem guſtatus & tactus eadem tunica ſeruatur, quo vitat calidiora, frigidiora & cætera noxia, excipit dulcia & ſibi familiaria.

Eodem plerunque modo in medicamẽto vno ſimplici hi quatuor ſcopi inueniuntur, vt in caſia per ſe data: interdum in duobus, vt in rha barbaro cum terebinthina: nonnunquàm in tribus, vt cùm prædicto panis azymus additur: eſt quando in quatuor

ſimul

ſimul miſtis, verbi gratia, in tetrapharmaco, vt ſingula vnicum habeant ſcopum.

Cùm igitur medicamenta compoſita fiant omnino præſtantiſsima, tum ob ſimplicium quæ iniiciũtur probitatẽ, tum ob miſtorum virtutis proportionẽ, magna vtriuſque habẽda eſt ratio: non neglecta interim forma compoſiti, quæ quãtam vim habeat, poſtea dicemus. *Ga. initio lib. de ant.* Vnũquodque autẽ eſt præſtantiſsimum, quod proprium generis ſui odorem & ſaporem habet valentiſsimum, vt de croco, caſia, cinnamomo, ſtyrace, & cęteris in theriace, & paſsim in aliis compoſitis obiter admonebimus. Proinde optima quæque à medicinalis materiæ peritis vno conſenſu commẽdata, ſæpe & diu tibi ſpectãda ſunt, vt noſcas, & ab aliis deterioribus ſecernas, odore præſertim ac ſapore: quãuis & color in nonnullis rectè deligendis non parum conferat Dioſcoridi & Galeno, ſed etiam & locus. Ob id poſtquàm traditas ab vtroq; in ſingulis ſimplicibus notas obſeruaris, maximum eſt inſpicere, in qua regione vnumquodq; ipſorũ gignatur præſtantiſsimum, in eámq; tibi eſt proficiſcendum, vbi optima ſunt ſingula: vt Galenus in Cyprum vectus, cadmiã largã, diphryges, ſpodiũ, pompholygẽ, calcitin, miſy, ſory, chalcanthum retulit: ex Syria verò Palæſtina, *Li. 9. ſim. et de ant.*

opob

opobalſamum: ex Lemno, terrã ſeu ſphragidem Lemniam (cuius ſolius gratia in Lemnũ nauigarat) tanta copia attulit, vt tota vita illi ſufficerent. Quòd ſi ad regiones eas proficiſci vel nauigare nõ detur, ſaltem per amicos fideles indidem accipe, vti Galeno ex omni natione, præſtãtiſsima quotãnis afferebãtur amicorum fidelium cura & induſtria. Nam perditi horũ coëmptores omnia vitiant, & variis modis contaminant.

Lib. 2. cõ. ph. gen.

Quæ autem in ſingulis regionibus præſtantiſsima gignantur, Dioſcorides libris 5. & alij celebres viri deſcripſerunt: vt,

Irim, *Ami* } *Illyricam*.

Phu, *Caſtorium*, *Agaricum* } *Ponticum*.

Bitumen, *Opobalſamum* } *Iudaicum*.

Petroſelinum, *Meũ Hiſpanũ &* } *Macedonicum*.

Cuminum, *Aethiopicum*.

Elenium, *Elleborum & propè cætera calida, tenuiũ partium.* } *Ex editis & ſiccis locis.*

Chamædryn, *Chamæpityn*, *Hypericum*, *Daucum*, *Gentianam*, *Aniſum*, *Thymum*, *Thlapſi*, *Ariſtolochiã*, *Veratrũ nig.*, *Glycyrrhizã & ſuccũ eius*, *Scordiũ*, } *Creticum.*

& alia permulta, de quibus paulò pòſt, & libr. 3. & 4. in theriace dicam.

Hy

Hyſſopum, Calaminthe, Amomum, { Montana horten.& campeſ.melior. Scythicum,ibidem.

Hyſſopum,Cilicium,Dioſcor.Creticum Archigenes,lib.8.comp.phar.part.

Sic medicamentum purgans bonum decernit Meſues tota ſua ſubſtantia per longã experientiam cognita:quę etiã mala quædam iudicauit,aut toto genere,qualia ſunt daphnoides, lathyris,euphorbium,ſagapenũ,& alia violẽtiora:aut ſpecie accidentali, vt turbith nigrum, agaricũ nigrum, colocynthidem vnicam in planta, ſcãmonium de regione Scenitarum. Bonum quoq; deligit ſapore nobis iucũdo & odore familiari, & colore nõ ingrato. Contrariũ reiicit,ceu naturæ noſtrę aduerſum,aut parum propitium,vel miſtis aliis corrigit. Item in propriè purgatoriis attrahẽdo ſcilicet ea præfert,que rariora,leuiora,& igni propiora:vt agaricũ, ſcãmonium, colocynthidẽ, aloën, turbith,polypodium, præter pauca quędã, vt caſsiã fiſtuloſam, cnicum, ricinum,irim, hermodactilos,lapidem cyaneum & Armenium, quorũ bonitas præcipua in grauitate ſpectatur,eorum plenitudinem aut naturalem ſubſtantiæ compactionem declarante. Quæ dos rha barbaro, abſinthio,myrobalanis comprimendo etiam purgãtibus

adeſt. Nec parum illi ad delectum conducunt tempus collectionis & cuſtodiæ, ac locus natalis, & conſeruationis.

Dulcia, inſipida, ſtiptica, vomitoria, rara, virtutem nacta aut ſuperficiariã, aut imbecillam: vt violas, roſas, fumariam, adiãtum, lupinos, recentia præfert veteratis. Contrà autem acria, denſa, virtutem validam aut penitiorem ſortita, quò vetuſtiora eò valentiora putat, modò ætate longa non ſint exanimata. Dulcia verò & ſalſa ætatis mediæ commendat.

Sic cœlum pluuium plantis calidis ſiccis vires minuit, frigidis humidis auget: calidũ verò ſiccum contrà. Quapropter & Galenus in antidotis plantas Creticas plurimas cæteris præfert, vt paulò antè dixi: quibus tamen, inquit, non cedant Italicæ, præſertim ex locis editis, & dum cœli conſtitutio humida non fuit. Ob hæc plantæ humidiores in locis humidioribus humidiſsime euadũt: in ſiccioribus tẽperatiores, vti & animalia. *Aphor. 2. li. 3.* Quod Hippocrates dicebat, naturarum hæ quidem ad æſtatem, hæ verò ad hyemem bene maléve ſe habent. *Li. 9. met.* Sub cœlo regionem & ſitum vẽtorum comprehendimus. Neque omittenda eſt alimenti cuiuſq; proprietas, quam plerunque vitiat ſoli natura, aut cœli, aut aliarum rerum, vt fimi, ſtercoris.

ris.

ris,plantarum odio diſsidentium: vt contrà quædam perficiunt: ſic thaphanus aut ſcilla hermodactilum meliorem facit, & hyſſopus epithymum, & quercus polypodium: contrà, lathyris ſcammonium vitiat, & braſsica vitem.

Purgantia cum his reponantur & vſurpentur, quæ vim eorum meliorem & tutiorem efficiunt, non augeant verò acrimoniam. Ne iunge igitur ſcammonio lathyrin, vel tithymalli genus aliquod, ſed maſtichin & ſpicam, quæ omnia acria medicamenta corrigunt. Purgantia ex herbis ante triennium ferè lãguent, præter vtrunq; elleborum. Virtus igitur ſimplicium à regione proficiſcens non eſt negligenda: quãuis calidæ tenues ex Creta plantæ, ſi ſint Italicæ aut ſimiles ſunt, aut non multò Creticis inferiores, ſi ver totum æſtatis modo ſiccum fuerit, nec plantæ ipſæ multo imbre irroratæ.

Medicamenta itẽ deligãtur omnia in ſuo vigore, & eadẽ bene habita: fugiẽda autem ceu ignobiliora quę in ſuo genere ſunt tenuiora & graciliora, aut enormiter procera: quòd illa viribus, alimẽti penuria careãt: hęc verò vires alimenti copia obrutas habeant. In quolibet enim genere præſtant, quæ nec rugoſa, nec exilia, neq; modum excedentia, Li. 1. ant.

ſed quæ bene nutritã & conſtrictã habent ſubſtãtiã. Ob id nec crocũ nec ſcillas, nec viperas vel emaciatas vel immodicè magnas ad theriacẽ Galenus expetit, ſed mediocres.

Eadem verò proprium generis ſui odorem habebunt valentiſsimum, & in guſtus qualitate proprietas cuiq; generi ſua, ſi præpolleat, optimum declarat medicamẽtum, præſertim ex plantis ſumptum, nec his omnibus, cùm quædam ſint, quas citra periculum, guſtare non liceat. Viperæ verò & alia quædam medicamentorum genera notis aliis ſuo loco partim dictis: partim dicendis præſtantiſsima deligentur.

Sic primæ notæ virtutis propriæ mellis ex ſapore dulci & acri ſumuntur, quẽ vtrũque ſi habet valentiſsimum, quatenus melli datum eſt, optimũ eſt mel, modò adſint aliæ quoq; notæ ab odore, colore, conſiſtẽtia, & partium coalitu: vt videlicet ſit etiam pallidum, aut ſubflauum, odore iucundo in thymum inclinante, non improbè thymum referẽte, quia id thymo minutim inciſo adulteratum eſt: ſubſtantia item neque craſſum ſit & grumoſum, neque nimis liquidum, ſitq; vnitum per totum & glutinoſum, vt ſi digito attollatur, viſci modo longiſsimè continuitatem ſeruet, nec abruptum à ſe diuellatur. Hęc enim mellis optimi ex pecu-

Li. the. ad Piſonem.

liari

liari eius natura ſunt perpetua accidẽtia. Sic cætera compoſitionẽ facientia medicamenta ſingulatim & accuratè explora, quia vnius cuiuſdam vitium ſæpe omnia corrumpit.

Ob id in cæteris ſimplicibus medicamẽtis ſaporem & qualitates cæteras ſenſibiles re ipſa nõ lectione ſola explora: nam experientia longa cuiuſq; medicamenti facultatem indicat. Sic mellis quoddam genus eſt inuentum, quod largiùs coctum & deſpumatum, aut etiam citra hanc coctionem ſola vetuſtate in vinoſam qualitatem tranſit, à quo theriaca vinum odore & ſapore mẽtitur, quæ minùs proba eſt: quemadmodùm etiã improbatur, quæ acido eſt ſapore, aut ex vino nec optimo nec vetere, aut ex pane malè cõfecto & largiore copia miſto cum carnibus viperinis. Sed de his ſuo loco.

Fructus item plantarum deligantur non modò, vt diximus, bene habiti, fœcũdiores, ſubſtantia cõpactiore, ex regione legitima, & lecti in ſuo vigore, ſed qui ſurculis adhuc hæreant, ex quibus alimenti adhuc nonnihil trahentes aliquandiu minùs minuuntur, & ob continuitatem cum ſurculis, calor illorum natiuus in aërem ambientem minùs expirat. Ob id nec rugoſi immodicè ſunt, quales ſunt fugiẽdi, vt leues, rari, exucti, tempore longo tabidi. Quando nãq; *Li.1. antid.*

in compoſitis medicamentis ſcribitur euphorbium, thapſia, ſuccus aliquis aut liquor, flores, folia, fructus, radices, ſemina, vigentia ſemper accipe, fuge vetuſtate langueſcentia. Vetuſtas autem cuique ſua eſt. Thapſia enim recens vehementior, annua mediocris, bima minus efficax, trima inutilis.

Metallicorum facultates diu vigent, tamen longo temporis ſpatio etiam langueſcunt: quædam nanq; ex his anno viceſimo aut triceſimo adhuc ſunt vtilia, quia non elanguerunt, nec omnino declinauerunt. Cuique enim ſuus vigor eſt & ſua declinatio, atque ſeniū. Vigor odore & ſapore, interim colore & conſiſtentiæ craſſamento his qui ſæpe viderunt noſcitur.

Cortices item radicum in totum multò ſunt vtiliores ipſis earū medullis, lib. 2. ant.

Chamæpitys & chamædrys campeſtris eſt generoſior: aliæ tamen herbæ plurimæ in cāpis genitæ ſunt imbecilliores: in montibus & locis editis valentiores.

Li. 4. ſanit. tuend. Rutæ folia modicè ſiccata dioſpolitico miſcēda: nam pluſculum ſiccata, acria, amara, iuſto calidiora reddūtur: non ſiccata excrementoſum quendam humorem retinēt, nondum ex toto concoctum, cuius vitio flatum diſcutere minus poſſunt.

Thy

Thymum ſit Atticum, aut planè ex editis locis & ſiccis: coma autem eius cum floribus eſt miſcenda medicamentis: lignoſum verò quicquid eſt, abiiciatur. *Ibidem.*

Piper longum & zingiber, ambo integra & minimè perforata: nam ambo perforari ob humiditatem excrementoſam celerrimè ſolent. *Ibidem.*

Piper longum qualitatem piperis planè habeat, nec maceratum ſoluatur, nec ſit foraminulentum. *Lib. 4. ſanit. tuẽdæ. in diatrion. pip.*

Piper nigrum nec ſit exile, nec rugoſum, nec craſsi corticis, ſed graue, maximum, pleniſsimum. Album maximum ſit, ſimiliter & pleniſsimum.

Seſeli ſit Maſsilienſe. Petroſelinum Macedonicum, & præcipuè Eſtreaticum.

Calaminthe, Thymum, Pulegium potiſſimùm ex Creta: ſin minùs, certè ex regionibus editis & ſiccis. *Ibidem in diacalaminthe.*

Ex herbis abiecto lignoſo & duro ad medicamenta accipiantur folia, & ea maximè, quæ ſubtiliſsima & virentiſsima, & in ſummis herbis nata, adhæc flores, & cum his feſtucæ minutiſsimæ tenuiſsimæ. Hæc mediocriter ſiccata tunduntur, cribrantur tenui vel craſſo cribro pro vario ſcopo, vt dicitur in his quæ melius reddunt compoſitum. *Ibidem.*

Li.11.ſim pli.in can cris.

Sidera etiam quorundam vigorem augere nonnullis eſt perſuaſum, ob id Aeſchrion cãcros fluuiatiles ad morſum canis rabidi per cynocaumata frequẽtiſsimi, vrebat poſt ortum canis, quando ſol in Leonem tranſiiſſet, nõ niſi luna decimaoctaua.

Libro 3. antid.

Alyſſos ad morſum canis rabidi efficaciſsima herba, ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine, legenda ſub æſtu Caniculæ: & ſiccata contundi, cribrari, ſeruariq; debet, ne diſfletur.

Scalpturas, vt draconis radios habentis in iaſpide viridi damnat Gal. lib. 9. ſimpl.

Efficaciſsima item ſunt remedia, quæ affectui partis, vt intemperiei medentur, & ſimul partem ipſam nutriunt ſubſtantiæ totius ſimilitudine, vt vua paſſa in affectibus hepatis & vinum ſaluberrimum, ſi ægrotent ſine phlegmone, eryſipelate, abſceſſu, calida intemperie ipſius vel aliarũ partium principum, vel totius. Nam alit, coquit, roborat, putredinibus reſiſtit, intemperiẽ frigidã, humidam, ſi qua adſit, tutò perſanat.

Eadem melli adſunt, niſi quòd ſubſtantiam non cogit corporum, quibus adhibetur: ob id nec ea roborat, ſed eius loco terget, orificia aperit, tranſitus purgat, vrinas mouet ac nutrit: illa non deſpumatum, hoc deſpumatum potentius præſtat. His verò

nutrit

nutritoriis medicamentis ſi affectus non cedit, ad ea quæ ſolùm ſunt medicamenta, tranſeundum eſt.

Libr. ibe. ad Piſon.

Medicamenta probatiſsima & vigentia deliguntur ad compoſitionem, à natura morbi, & ægri, & medicamenti: vt enim curatoria indicatio prima eſt à natura morbi, ſecunda à natura totius vel partis: ſic medicamẽti componendi ratio additur & natura medicamenti: vt ſanguini ex pulmone educto per vas apertum conueniunt aſtringentia, vt acacia, roſa, balauſtium, malicorium: per vas ruptum, etiam aſtringentia, ſed ſimul glutinantia, & ſine morſu ſiccantia, vt gummi hederæ. Sed cùm tam aſtringentia quàm glutinoſa & emplaſtica vias ſibi præcludant, calida & tenuium partium: vt cinnamomum, caſia, amomũ, coſtus, piper, myrrha, eis ſunt miſcenda, quæ illis vias præparent, & ea in corpus deducant: licet alioqui vaſorum apertioni & rupturæ, & prætere a eroſioni curandæ maximè aduerſentur. Ob id ea non miſcentur ſanguinis reiectioni ex gula, ventriculo, inteſtinis, vti nec frigida, & narcotica, ſputo ſanguinis maximè ſalubria, dum frigiditate ſiſtunt ſanguinem ad vas affectum ruentem, propter dictã priùs cauſam, quòd ſcilicet viam ſibi præcludant.

Initio lib. c. ph. par.

Libr. 7. c. ph. part.

Scopi cõpoſitionis medicamenti in ſputo ſanguinis.

Libr. 4. metho.

Præterea omnium internarum partium communis deligendorum medicamentorum indicatio eſt, vt ea eligantur, quæ animalis naturæ ſunt maxime familiaria: fugiantur & reſpuantur contraria, vt ærugo, æris ſquama, æs vſtum, cadmia, pompholyx, lithargyros, ceruſſa, vlceribus quidem externis ſunt innoxia, interioribus verò non adhibenda.

QVOMODO BASIS DELIGATVR.

Lib. 5. ſanit. tuendæ in fine quod præceptum omnibus cauſis ſalubribus eſt cõmune.

Medicamentum itaq; primũ eſt deligẽdum, quod facultatem habeat curando affectui contrariam: vt in frigido affectu calfaciens, in calido refrigerans: intenſo laxãs, & contrà: in raro denſans, & cõtrà: & in cæteris ſimiliter deliges. Neq; tamen ſufficit inueniſſe & delegiſſe facultatem affectui cõtrariam, ſed æquipollentem etiam, & quæ à medio in diuerſum æquè recedat, vt in morbo calido, id eſt, per quẽ pars eſt calidior ſuo temperamẽto ordinibus, verbi gratia, duobus, refrigerãs duobus gradibus inueniendum. Eadem ratione in multum tenſo, valenter laxans: in parum denſo, modicè rarefaciens: & in cæteris ad portionem.

Libr. 9. metho. ad finem.

Affectus curandi ob id tota natura tibi notiſsima, tibi ob oculos ſæpe ponenda, vt remedium inuenias illi profligando idoneum, &

quod

quod nec eiꝰ reliquias in corpore dimittat: nec etiã vltrà quàm opus eſt agẽdo, affectũ in corpus inuehat priori contrarium: quod accidet, ſi affectui, verbi gratia, calido numeris duobus adhibeas refrigerãs medicamentũ numeris tribus. Nam victa calidita- te, frigiditatis vnũ gradũ in corpus imprimet. Id verò medicamentũ à quibuſdam & radix & baſis totius compoſiti vocatur, ſicq; clarioris doctrinæ gratia paſsim appellabimus. Eſt autẽ id, à quo primaria & præcipua medicamẽti totiꝰ actio proficiſcitur, & cuius cauſa cætera adhibẽtur, per quę ſcilicet hoc meliùs agat, vel ſine quibus hoc non agat, vel quæ etiam totũ conſeruant. Vt enim fundamẽti firmitas reliquũ probè ſuſtinet ædificiũ, & linea cui appictę aliæ figuram conſtituunt, eandem velut erigit, ſic baſis hæc: ob id fundamentorũ & baſium in architectura eſt ſemp habita magna ratio: vti radicũ in agricultura, quòd ab his tota plantæ vita procedat, & in cõponendis medicamentis baſium, & in corporis noſtri inſtrumentis anxiè quęrenda pars eſt actionis cauſa, princeps & primaria. Cùm igitur tãtarum ſit virium ea baſis & radix cõponendi medicamenti, multa cura, pręcipuũmque ſtudium in ea probè deligenda ponendum eſt. Quamia rem noſſe omnino debes, vt

prædi

prædiximus, omnium ſimplicium faculta-
tes, & totam morborum omniũ eſſentiam:
deinde inire tecum rationem, an cum hoc
vel illo medicamento his viribus prædito,
talis & tantus affectus poterit exactè profli-
gari, & pars ad naturalem habitũ reſtitui.

Cùm autem plerunque ad manum nobis
non ſint ſimplicia ſic affectui contraria, vt
eius naturam attingant & æquent, ſed ma-
gna ex parte vel ſupergrediantur, vel ſint
multò inferiora: tunc ex multis ſimplicibus
in vnum miſtis baſim molimur, vt ex cali-
do ad tertium gradum & altero calido ad
primum gradum æquali portione miſtis,
medicamenti baſim calidam ſecundo gra-
do efficimus, ſi talem medicamenti ſcopus,
& curãdus ab eo affectus requirit: quomo-
do ſi columna hæc abacum ex lapide ſim-
plici & tam craſſo & tam lato requirit, hic
autem deſideratur: ex multis in vnum glu-
tinatis abacum idoneum molior. Quomo-
do item ſi columna baſim quadratam po-
ſtulet, habeo autem tantũ lapides duos exa-
ctè triangulos & æquilateros, quorum neu-
ter per ſe columnã tutò ſuſtinere poſsit: iis
duobus lithocolla idonea tanquàm ferru-
minatis baſim efficio quadratam, compoſi-
tam quidem, ſed nihil aut minimũ ſimpli-
ci inferiorem. Sic plerunque vſu venit, vt

ſimpl

ſimplicia habeamus duo aut inter ſe contraria ſolùm, aut etiam quorum vtrumque per ſe, & ſeorſum eſt affectui curando aduerſiſsimum & nocentiſsimum: ambobus tamen certa quantitate miſtis efficitur medicamentum longè præſtantiſsimum, eáq; componendi ex cõtrariis ratio in tota medicina frequentiſsima eſt, & methodo conſtat exactiſsima.

In omnibus enim affectibus generoſa medicamenta ex contrariis componuntur: vt ſtomaticum, diamoron & diacaryon, & alia permulta ſucco mororũ aut viridium corticum nucum, & interdum galla, aceto, rhoë & ſimiliter aſtringentibus, & vehementer repellentibus conſtant: adhæc myrrha, melle, & aliis permultis digerentibus, & prætereà lenientibus, coquentibus. Quędam autem non modò ex contrariis inter ſe conſtant, vt digerentibus repellentibus, vt diabeſaſa Andromachi, ſed validis vtriſque: alia valentioribus digerentibus quàm aſtringentibus: alia contrà, aucto ſcilicet alterutro aut diminuto, pro affectus præſentis natura, & ægri, & aëris. *In fine li. 6. c. ph. p. & li. 1. c. ph. pa. & initio lib. 3. meth.*

Ex contrariis autem non modò inter ſe, verùm etiam ipſi affectui per ſe nocentibus efficaciſsima fiunt medicamenta, vt oleum per ſe omni vlceri eſt nocentiſsimum, quia *Ibidem.*

hum

humectat,& ſordes parit: omne autem vlcus ſiccantia & tergẽtia requirit. Chalcitis autem quia vehementer rodit,& ærugo, vlceribus maximè nocent: ex ambobus autem miſtum optimum fit remedium: ſic ceratum & ærugo per ſe carni generãdę in vlcere cauo ſunt contraria: miſta verò idonea menſura (quæ cuiq; vlceri & naturæ ſua eſſe debet) ſarcoticum efficiunt laudatiſsimum.

Contraria autem hîc intellige nõ modò propriè dicta, vt calidum frigidum tenſum laxum, repellens, attrahẽs: ſed etiã quę eiuſdem ſunt ſpeciei, ſed maioris & minoris ratione ſunt diuerſiſsima, vt ſummè & minimùm aſtringẽs: item ſummè & minimũ laxans, vel digerẽs, vel calfaciens. Compoſita igitur ex cõtrariis tã cõgeneribus quàm diuerſi generis ſunt multiplicia. (Cõtraria autẽ cõgeneria voco, vt ſummè aſtringens, minimũ aſtringens, & ſimilia. Cõtraria autem diuerſi generis, vt aſtringens ſeu dẽſans & laxãs, frigidum calidum.) Primò, cùm in congeneribus vehementi miſceo mitę alterum quòd medio indigeam vt roſarũ florẽ, vel roſas ipſas, vel aliud ex clemẽter aſtringẽtibus cum galla, vel alumine, vel alio valenti: ſic cum calido frigidum miſceo, ſi amborũ medio egeo, quod nec refrigerat, nec calfacit: ſi autem portione inæquali ambo

Libr. 8. c. ph. part.

miſc-

miſcueris, ex hac variatione cõpoſitorum medicamentorum numerus erit maximus: quinetiam duobus quibuſdam diuerſo põdere miſtis, magna compoſitorum multitudo efficitur: vt ſi roſarũ flos & alumẽ æquali portione miſcentur, tunc medium erit extremorum medicamẽtũ vel flos duplus, triplus, quadruplus ad alumen, tunc mitiſsimũ fuerit medicamentũ: aut cõtrà, alumen duplum, triplum, quadruplum ad florem roſarum, tunc vehemẽtiſsimum fuerit medicamentũ, ratione maioris & minoris in vtroque diuerſiſsima pro portione alterutrius maiori aut minori. In quibus ne quære quod præſtantiſsimũ, omnia enim reſpectu ad aliquid iuuant vel nocẽt. Iuuant enim, cùm tempeſtiuè talia & tãta corpori adhibentur, quando talia & tanta corporis affectus præter naturam poſtulat: nocẽt, ſi quid horum deſit. Quod ſæpe accidit vires remediorum & naturas affectuum ignorantibus, ob id ſæpe coactis ſine methodo ad alia atq; alia remedia tranſire.

Sic ſi in pulmonibus apertũ eſt vas, remedia tibi inuenienda aſtringẽtia, quæ cõtrahant: ſi ruptũ, quæ ſiccẽt ſine morſu, aſtringãt & glutinẽt: ſi exeſum, ſarcotica, additis boni ſucci alimentis & renutrientibus. Neque ſolùm baſim facimus miſtis pluribus

contrariis, ſed etiam ſæpe idem pollentibus: quia vnius larga ſatis quantitas nobis non ſuppetit: vt ſi anodynon volo, id decocto chamæmeli paro: quod quia parcius mihi adeſt, quàm opus eſt, quod deeſt, reſarcio per melilotum.

Miſcentur ergo medicamenta vel congeneria, id eſt, eiuſdē generis & facultatis, vt aſtringentia omnia, ſed alterum ſummè, alterum minimum, vel diuerſi generis. Cōgeneria quidem, vt multa horum extremorum media habeamus, maioris & minoris ratione diuerſa ex menſura miſtionis huius vel illius extremi, quod in omni affectu eſt optimum, & ad remediorum copiam præſtantiſsimum. Quæ larga remediorum ſupellex etiam nobis adeſt, ſi duo affectui per ſe noxia miſcemus: vt oleum & æruginem vel chalcitim in medicamento ſarcotico, vt aliquoties diximus.

Diuerſi verò generis medicamenta miſcemus non ad ipſorum copiam ſolùm, ſed quia rari ſunt affectus, qui ſola vel aſtringētia vel digerentia requirant. Si enim paruus eſt affectus, per ſe deſinit: ſi maior eſt futurus, per ſola repellētia non perſanatur, præſertim corpore multis humoribus pleno: aut ſi pars affecta natura eſt imbecilla. Ob id cogimur ſæpe vel ſtatim ab initio vel

paul

paulò pòſt aliquid digerens miſcere, & ſi dolor vehemens vnà affligit, etiam mitigatorium. Si complicati ſint multi affectus, ſcopi plures erunt inuentionis & compoſitionis remediorũ: vt ſi ſimplex vulnus eſt cum contuſione, vnus à vulnere eſt medicamentorum glutinantium, alter à contuſione digerentium aut coquentiũ, tertius à dolore vel in parte icta, vel etiam illi cõtinua, & is ſcopus anodynorũ: vel ſi hæc non ſufficiunt, narcoticorum: vbi videlicet victis omnibus, horũ maxima eſt neceſsitas. His enim temerè non vtendum eſt, ob noxam corpori & ſæpe affectui ab his impendentẽ.

Baſibus prætereà diuerſis ſæpe opus eſt, quòd medicamentum ſit polychreſtum, id eſt, multis ſimul affectibus ſalubre, vt theriace, mithridatios, & alia permulta: tuncq́; tot baſes deligere oportet, quot actiones à medicamento exigimus, niſi fortè in vno ſimplici pluriũ vſuum vis claudatur: vt in rhabarbaro, aloë, abſinthio, facultas cholagωga ineſt, & ſtyptica, quibus duabus virtutibus ſi affectus eget, vt cùm bilis flaua os vẽtriculi obſidet, ſimplicia hęc duarum baſiũ loco fuerint. Eadem ratione ſi ex pulmone craſſum & lentum humorem ſim educturus, miſcenda ſunt incidẽtia, tenuantia, tergentia, expulſioni parantia, purgãtia, & le-

nientia, ne exaſperatio dolorifica his ſuccedat: ſic omni vlceri cõueniunt ſiccantia, tergẽtia, quia ei perpetuò adſunt ſanies & ſordes, maior vtraq; valentioribus, minor mitioribus remediis ſiccãtibus & tergentibus indigens. Eodem habet modo in affectibus omnibus complicatis, niſi qui naturam habent eandem: vt ſi tertiana febris eſt, ipſa enim affectus calidus ſiccus à bile flaua calida ſicca, quo caſu refrigerãtia & humectantia intendere ſolum opus, quia febris ipſa &

Lib. 1. cõ. ph. part.

eius cauſa bilis flaua putrens eadem genere remedia poſtulant: ſic ladanum per ſe capilli defluuium ſiſtit, quia raritatem cutis aſtrictione ſua denſat, & ſanguinem benignum per caliditatem ſuam attrahendo, ſubſtãtiæ pilos generantis inopiam corrigit. Quæ raritas cutis & alimẽti penuria duæ ſunt pilorum fluentium cauſæ, quarum priorem aſtringentia tantum corrigunt quidem: poſteriorem verò augent, nam ſanguinem à parte repellunt, & ob id etiam pilorum defluuium augent, ſi ambæ hæ cauſæ illos deturbent: ſed calore ladani vehemẽtia repulſionis lenitur.

Lib. 2. cõ. ph. part.

Quòd ſi medicamentum ipſum ſimplex eſt imbecillum, eius duplum eſt miſcẽdum, vt in hemicrania veteri ponendum eſt duplum euphorbij bimi aut trimi loco recentis.

tis. Sic epithymo ad purgandam melancholiam imbecillo adduntur elleborus niger, ſenna: cneco phlegmagωgo, ſcamonium, agaricus, turbith: rha barbaro cholagωgo ſcammoniatũ aliquid, niſi ſimpliciũ horum quãtitatem multum augere mauis. Ratione eadem pro cinnamomo duplum optimę caſię vel carpeſij, & in aliis ſimiliter.

Si verò eſt valentius, vires eius aliis ſunt remittẽdę, vt in alopecia euphorbij & thapſiæ vim valentẽ frangit Gal. oleo, cera, thure, melle, adipe, vel humiditate quauis oleoſa. Sic pſilothrorum, id eſt, pilos auferentium medicamentorum ex ſandaracha, arſenico, calce viua, virtus vehemens miſtura imbecillorum medicamẽtorũ, vel liquidorũ, vt vini, mellis: vel aridorum, vt amili, terræ ſelenuſiæ, frangenda. Sic ſcammonium quarto ordine calidũ, eſſentiæ tenuis, virium omnium ſubſtantiam maximè diſſipans frangitur per contraria tota ſubſtantia, & qualitate: & vires roborantia, vt per dactylos in diaphœnico, per pruna in diapruno, per ſuccum roſarum in cathartico diarrhodo, per carnem cydoniorum in diacydonio purgatorio, cuius meminit Gal. li. 1. alimento. Quæ frigida ſunt, craſſæ eſſentiæ, aſtringentia partium ſubſtãtiam & cogẽtia. Quibus alia addũtur, vel his admini-

Lib. 1. cõ. ph. part.

Ibidem.

culantia, vel partes principes iuuãtia totius ſubſtantiæ proprietate, vt pòſt in compoſitorum enarratione patebit.

Item ſi qua in eo eſt ſubſtantia aut qualitas corpori vel affectui nocitura, aut etiam medicaměti actioni, ea antè vſtione, lotione, vel alia quauis ratiõe tollatur, aut miſtis aliis corrigatur & frangatur. Ob id metallica ſæpe vrimus, vt tenuiora fiãt: & lauamus, vt mordacẽ acrimoniam vlceribus noxiam tollamus. (Nam mordacia in vlceribus vitamus, vt exaſperantia in phlegmonis præſertim dolorificis) ſcammonij & aliorũ valentium vires corrigimus & obtundimus aliorum miſtione, vt in antidotis catharticis patebit. Sic errhina valẽtia mitigat Galenus lacte muliebri, vel aqua, vel alio.

Sic ſuccus ireos per ſe calidus eſt, cũ aceto autem non calfacit, lib. 2. comp. ph. part.

Lib. 4. methed. *Li. 13. methed.* Eadem ratione in vlcere gulæ medicamenta deligit Galenus non modò vlceri curando idonea, ſed quæ nullam vlceribus propinquis, vel deglutiendo contactis, noxam inferant. Ob id etiam ſtomaticis non vult miſceri chalcanthum, ſory, miſy, chalcitim, diphryges, æs vſtum, ſquamam æris, æris florem, quia noxia hæc ſunt deuorata gulæ, ventriculo, & cæteris partibus ventris inferioris.

Ab

Ab effectus prætereà magnitudine variatur medicamẽti nõ genus, ſed vehementia, vt achoribus paruis & adhuc incipientibus ſufficiunt mediocria digerentia vino merſa: diuturnioribus autem & maioribus valida debẽtur: curatu verò difficillimis & longiſsimis valentiſsima. Sic alopecię incipiẽti ſufficiũt purgationes, vna quidem per catapotia ex aloë, duæ verò ex hiera diacolocynthidos, prior ex drach. eius. 4. poſterior ex drach. 5. ſine errhinis & apophlegmatiſmis & topicis remediis, quæ veteratis ſunt neceſſaria præſidia. Validis enim medicamẽtis initio affectuũ nõ eſt vtendum, niſi ſint extremi: ſed mitiganda ſunt eorum miſtura, quæ vim illorum validam diſſoluant, quod paulò antè docuimus. Sic imbecilla medicamenta ſuperficiariis affectibus & genitis ab humore pauco, nec craſſo, nec lento, nec impacto adhibenda ſunt. Valenter autem digerentibus eſt opus, ſi affectus eſt profundior & ab humore multo, craſſo, lento, valenter impacto. Sic in alopecia contumaci & inueterata validis medicamẽtis miſcet Galenus ceratum liquidum, in parua & incipiente imbecillis medicamentis, oleum laurinum. Sic medicamentis phlegmones ſcirrhodis quædam ex liquoribus acribus miſcentur, & medicamentis ad pterygium

Lib. I. cõ. ph. part.

Lib. I. cõ. ph. part.

Lib. 4. cõ. phar. p.

Lib. 2. ad Glaucon.

& ſycoſin quiddam ex medicamentis exedentibus. Sic maligna & putrida vlcera poſtulant medicamenta acriora, & quæ ignis vires habent, quale eſt miſy, ſori, calx, ſandaracha, arſenicum, cùm cætera vlcera requirant medicamentum ſiccans & tergens ſine morſu & vehementi irritatione.

Ab affectus verò temporibus, etiam ſæpe medicaméti genus mutatur, vt incipiétibus achoribus, ſine totius cacochymia ſaltem multa, aſtringens & repellens remediũ eſt parandum: increſcentibus verò repellés quod influit, & coquens ac diſcutiens, quod iam influxit. Sic phlegmonæ incipienti, ſi moderata eſt, ſufficiunt repellentia mediocria, qualia ſunt omnia frigida: ſi verò violentior ſit affluxus, valentioribus repellendum, auſteris ſcilicet, ac interdum etiã acerbis. In augméto aſtringétibus digerens aliquid miſcendum, in ſtatu digerentium vis intendenda, in declinatione his propè ſolis vtendum, niſi prope partem principem ſit, & in collo, alis, inguinibus: aut materia ſit peſtilens, aut craſſa, & valentiùs impacta.

Lib. 10. c. ph. part. Nam in omni humorum in aliam partem affluxu communis auxiliorum ſcopus eſt repellendi & repercutiendi: vbi verò nihil amplius influit, quod impactũ eſt, digerendi. Sic gargareonis phlegmonę initio adhibenda,

benda, quę materię affluxum repellant, mediocrem quidem, mediocriter aſtringentia ſcilicet auſtera, vt roſa, flos roſarum, & cætera prius dicta: vehementem verò valentius aſtringẽtia, ſcilicet acerba, vt balauſtia, malicorium: ſi verò iam conſtitit fluxio, digerentia miſcemus. Nam quouſq; aliquid influit, repellendum: vbi conſtitit, coquendum: deinde digerendum. Sic diamoro nũc cum repellentibus, nunc cum coquentibus, nunc cum digerentibus rectè quis vtetur in phlegmonis oris, ſi eius vſum pro generalibus illis ſcopis mutauerit. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Initio fluxionũ, vt in phlegmone, quod influit, eſt repellendum, cæteris tẽporibus digerentia repellentibus miſcenda ſunt, vt in incremento repellentia prępolleãt in declinatione digerẽtia: in ſtatu amborum æqualis portio. Si verò reliquiæ quædam inflammationis, velut in ſcirrhum induratę ſuperſint, ſolis digerentibus agendum eſt corpore puro. Qua methodo qui vtetur, & ſimplicium medicamẽtorũ vires nouerit, nunquàm auxiliis idoneis deſtituetur, vbi vbi fuerit. Nam priuſquã toti corpori ſit proſpectũ, ſi afflictę parti medicamẽtum acre & calidũ admoueas, trahit more cucurbitulæ ex toto corpore in afflictã partẽ ſuperuacua, & ei grauatæ ſic affigit, vt ægrè auelli queat. *Ibidem.* *Lib. 4. meth. d.*

Cùm ab affectu præter naturam indicationem primam deligendi medicamenti ad compoſitionẽ idonei diximus, non à morbo tantum ipſo,ſed etiã à cauſa adhuc præſente ex interna, cuius ꝓpriè eſt precautio, intelligimus & à ſymptomatis, licet hęc primò & per ſe nihil curatorium indicent.

Li.12. method.

A cauſa enim ſumitur indicatio componẽdi remedia, vt pityriaſeos, id eſt, furfurationis in capite à prauis ichoribus & ſaniebus naſcentis remedia ſunt, quę hos ichoras digerunt & tergent, vacuato prius corpore toto, ſi vacuationis egere videbitur. Addũt quidam roborantia partem aſtringentia, vt ne affluentem ſibi ſaniem recipiat. Sic phthiriaſeos, id eſt, morbi pedicularis in alta cute excitati à colluuie humorũ calidorum putreſcentium ſiccantia & valenter ex alto trahentia ſunt idonea auxilia, quorum materia vſu probata eſt ſumenda (nam omnibus quæ experientia commendauit, fidendum) vt ſtaphis agria, ſinapi, cardamum.

Lib.1. cõ. ph. part.

Sic achoras ex ſanie tenui & mordaci ac ſimul ex humore craſſo & lento natos curãt, quæ hunc humorem incîdunt & digerunt, & neceſſariò reprimunt humoris influxum, vt in alopecia, quæ omnia acetum acerrimum præſtat cum metallicis, vt cimolia, pompholyge, cadmia, vel charta vſta, ſub

ſubactum, vacuato prius corpore toto & capite, niſi affectus ſit exiguus: tunc enim ſufficiunt topica ſeu metrica auxilia. Sic in putridis febribus humoris, qui putrendo febrem gignit, fouet, auget, rationem haben dam docet Galenus per alterantia, quæ putredinem finiant: & per vacuantia, quæ materiam putrem aut putredini paratā de corpore pellant. *Lib. 9. & 11. meth.*

Eadem ratione in diariis febribus, quanuis externa cauſa deſierit (à qua vt quæ non amplius ſit, nihil curatorium indicatur) tamen quia in corpore diſpoſitionem remanentem excitauit, quæ cauſa continens fuit febris, & eius acceſsionē prorogauit, diſpoſitioni illi proſpicit. Si enim diaria eſt ab æſtu, per totum acceſsionis tempus irrigat caput partem primam, & immodicè à ſole calfactam. Irrigat autem oleo roſaceo, refrigerato, ex alto effuſo. In diaria à denſata cute balneo refrigerante vel denſante, magna illi cura eſt rarefaciendi corporis, frictione molli multa, cum oleo tenui & laxante. In diaria à mœrore præter dicta remedia lætitiam: ab ira, animi tranquillitatem, & cætera contraria diſpoſitioni in corpore relictæ à cauſis illis externis iam deſitis. Sic in fluxionibus à calore vel dolore, ſymptomata hæc fluxionis cauſas pri- *Lib. 8. methon.*

mum opprimenda docet. In fluxionibus verò à tranſmiſsione, partis tranſmittentis primam & maximam rationem habendam cenſet. Nullus enim affectus percurari poteſt, manente in corpore cauſa quæ ipſum excitauit.

Eam indicationem à cauſa morbi ad rectè baſim inueniendam, pluribus docerem magnarum eſſe virium, niſi prolixior eſſe metuerem. Ob id mihi ſatis eſt viſum, ipſos velut fontes quoſdam rei indicaſſe in Methodo medendi. Ex quibus diligens lector haurire plura poſsit, ſi hæc illi non ſatisfaciant: ſatis enim nobis eſt componendi Methodum indicaſſe, nec omnia afferre particularia conamur: quando id infiniti fuerit operis, & parum neceſſarij. Pauca tamen in ſingulis particularia afferimus, ceu ſenſui notiora, per quæ Methodos ipſas vniuerſalia maximè prodentes, & rationi notiores lector poſsit intelligere.

A ſymptomatibus quoq; indicatio eſt deligendorum remediorum, quæ ipſa vel tollant, vel mitigent, vel ſaltē nō exacerbent. Vitabis enim in capitis dolore ab ebrietate palmulas & myrrham: nam illæ proprietate quadam dolorē capitis faciunt. Hæc etiam ſanis vapore multo & calido caput replens:

multò

multò magis iam dolentibus auget. Eadem ratione vitabis mentham, crocum, & alia omnia, quæ papore calido caput replentia dolorem geminant. Vſurpabis autem in eodem hederam & braſsicam, quæ naturali virtute ebrietati reſiſtunt.

Stupefacientia adduntur quibuſdam, quę dolorem leniunt, non quòd diſpoſitionibus opitulentur, ſed quia vim ſenſoriã ſtupefaciunt, ſine qua non fit dolor. Vbi enim do- *Libr.3.cõ.*
lor inuictus vrget, ſenſum ſtupefacientibus *ph.par.*
vtendum eſt in auribus colo, renibus, & in qualibet alia parte vehemẽter dolente. Auribus autem inflãmatione dolentibus opiũ lacti muliebri vel albumini oui, vel caſtorio æquali miſtum iniicitur: ſed ſi vehemẽtiſsimus eſt dolor, duplicatum. Nec ſolum *Lib.3. cõ-*
vt oppoſitũ opio miſcetur caſtoriũ in auri- *pha. par.*
bus purulentis, ſed etiã quia coquit & ſiccat.

Narcotica autem per ſe diſpoſitiones ip- *Ibidem.*
ſas dolorificas non iuuant, imò lædunt, & crudiores ac contumaciores reddunt: per accidens verò ſæpe iuuant. Vbi enim dolor per ea ceſſarit, & ſomnus ſit obortus, natura diſpoſitiones dolorificas concoquit.

Narcoticis verò huiuſmodi vtimur,
quando à nullo anodyno poteſt dolor mi- *Ibidem.*
tigari. Ob id ipſius vſum ſemper vitauit Galenus, niſi magna eum neceſsitas ad vtẽ-

dum

Ibidem. dum cogeret. Eadem omnino ratione,
& ap.31. quia meconiũ inſigniter ſtupefacit, vt tuti-
libr.6. or eſſet eius vſus, Apollonius, & alij quidã
Ibidem. inſignes viri ipſum toſtũ caſtorio miſcue-
rũt, quòd non toſto nonnullos offendi viderint, vt dies multo poſt vſum caliginosè viderint, & capitis grauitatem ſenſerint, & cibos malè coxerint. Sed inter torrefaciendum omnem eius efficaciam tolli ſæpe expertus eſt Galenus: propterea melius duxit, non toſtum caſtorio miſcere, quòd refrigeratoriæ facultatis eius vehementia obtunderet. Poſtea verò eius malignitate tẽporis ſpatio obtuſa vtendum eſt, quando ſcilicet adhuc abundè efficax manet: quod in Philonis antidoto libro quarto audies.

Medicamento verò ex opio & lacryma papaueris tantum vtimur, cùm ex doloris vehementia, à morbis periculum imminet: quanuis horum vſu noxa quædam ſolidis partibus accidat, pòſt corrigẽda: collyria tamen ex opio multorum oculos ſic imbecilles reddiderunt, vt hebes viſio euaderet: & aures aliis ſic infirmarunt, vt auditũ grauaret. Ob id in his rariſsimè eo vtẽdum, in capitis dolore nunquam, quia nemini tam vehemens accidit, vt animi deliquio mortuus ſit aliquis, aut ſeipſum occiderit, vt colicorum nonnulli. Quantumcunque enim quis

capit

capite doleat, minus dolet, quàm cui oculus, auris, dens, cœlum. Nec tamen ſoli tactui ſtupefaciendo narcotica iſta adhibentur, ſed etiam auditui, vbi ob eius acrimoniã fit aurium tinnitus: & oculis, quando ob videndi acrimoniam ſuffuſorum imagines à vapore ex ore ventriculi exhalante adſunt. *Lib. 3. cõ. ph. part.*

Optimus autem compoſitionis narcoticorum ſcopus eſt, vt ad tria, qui ea componit, reſpiciat: primùm, vt ſenſum tact⁹ obtũdat: ſecundò, vt nihil noxæ ex hac ſtupefactione in particula relinquatur; poſtremò (quod eſt mximũ) vt diſpoſitioni auxilientur. Quę tria Philo in ſua antidoto ſeruauit. Nam hyoſcyamus & omnium valẽtiſsimè opiũ facultatis ſenſoriæ, ſtuporẽ & ſomnum torpidũ frigiditate ſumma molitur. Vt autẽ horũ vehemẽtia obtundatur, nec adeò noceăt, ſed imminẽs ab eis noxa potius inhibeatur: vtque citiùs diſtribuantur ſtupefacientia (nam per ſe admodum tardè permeant) & penetrent interiorum affectarum partium ſubſtantiam: calfacientia adiecit coſtum, pyrethrum, euphorbium, piper, quæ etiam noxios & dolorificos humores coquere, craſſos tenuare, lentos incidere, & tergere, & flatulentos item ſpiritus tenuare, & vtroſque per halitum digerere & vacuare poſſunt. Ob hæc Philonium, & *Lib. 9. cõ. ph. part.*

quæ

quæ ſimilia ſunt, doloribus colicis implacabilibus ſalubre eſt: ac in vomitu, ſingultu, eroſione ſtomachi aut ventriculi ab humoribus acribus, & in æſtu ventriculi.

Lib. 8. cõ. ſe. par. Eadem ratione medicamentis vt ſtomachicis ſic hepaticis opium, altercum, & ſimiliter refrigerantia interdum miſcentur, quæ calidas illarum partium intemperies mitigent: ea tamen mẽſura, vt totum compoſitum dictis partibus non ſit vehementer refrigeratorium. Si enim refrigerantia in miſtione præpolleant, ſenſus partium affectarum magis obtundetur, & calor partis totius magis extinguetur: ſi calida vincunt, frigiditatis effecta minùs apparebunt, ſed innoxium magis fuerit medicamẽtum. Nam viuis corporibus ſimile quid mortificationi accidit ex opio, & ſimiliter frigidis: dum partes horum vſu cauſas dolorificas ſentire deſinunt, & crebro vſu frigiditatem partibus immedicabilem excitant.

Vt igitur in refrigerantium & calfacientium oppoſitione quantitas alterutrorum, præpollentem medicamenti actionem oſtendit, ſic in aliis contraria recipientibus, denſantia rarefacientia, cogentia, fundentia, digerentia, repellentia, humectantia ſicca

ſiccantia, vel ſolùm diuerſa aſtringentia, erodentia, tenuãtia, tergentia, mitigantia, digerentia, hypnotica, id eſt, torporem & ſomnum inducentia. Sic Andromachus ſuis confectionibus bechicis & hypnoticis ad tenues humorum influxus incraſſandos, ſiccandos, refrigerandos, opium miſcet, & mandragoræ ſuccum, & radicis eius corticem, & alterci ſemen. Quædam enim eius compoſitiones duo ex his, quædam tria, quædam omnia continent. *Lib. 7. cõ. ph. par.*

Opium ſoli ſapæ miſtum lana exceptum, ſedi, fronti, naribus, aut alteri parti vehementer dolenti impoſitum abundè ſtupefacit: vt tamen id medicamentum frigidas diſpoſitiones valenter coquat, additur crocus, nardus Indica, myrrha, caſtorium. Addi etiam poſſunt ſemina aniſi, ameos, apij, petroſelini, ſeſeleos, cumini, dauci, ad amari medicamenti inſuauitatem corrigendam, & vt citiùs penetret, vrináſque moueat, & ſuccos craſſos, ſi qui ſint, magis tenuet. Eadem ratione vigilias in morbis per refrigerantia & humectantia expugnamus: ſyncopen quoque magna cura præcipuóque ſtudio tum præcauet, tum præſentem abigit, libro 1. ad Glauconem, & libro methodi 12. Et ſi qua ſunt alia ſymptomata præſertim inſignia,

gnia, & quæ cauſæ morbum fouentis vel augentis, tunc rationem obtineant, ab illis aliqua componendi medicamenti ſumitur indicatio.

Quædam autem medicamenta interdum componimus contra nullum morbum, ſed vt quod ſecundum naturam eſt, ſeruemus, qualia multa ſunt coſmetica, id eſt, corpus ornantia & expolientia: & commotica, id eſt fucatoria: de quibus multa lib. 1. compoſitio. phar. part.

Inflammatam igitur, aut aliter ægrotantem particulam aliquam curaturis, communis omnium inflammationũ alteriúſve cuiuſuis morborum generis, ſub quo ſit morbus partis, ſcopus primus occurrit, & indicatio ab affectu ipſo, qua primum medicamentorum genus, quibus vtendum ſit, inuenias. Deinde indicatio ex partis natura ſumitur, ex qua particulares medicamentorum differentias eligimus: de qua dicere tempeſtiuum iam fuerit.

A partis natura & vſu indicatio ſumitur deligendi medicamenti, quod parti ſit blandum & innoxium, indolens, temperamentum eius non vitians, ſed ſeruans aut reſtituens, ſi per morbum ſit mutatum. Nam curationis genus etiam affectuum eorundem in qualibet parte materiis variat.

Vt ophthalmia id eſt, phlegmone oculi tunicæ adnatę, quanuis omnium phlegmonarum curationi per vacuantia ſubiicitur, tamen quia ea tunica pluſquàm cutis reliqua ſentit ob ſenſus promptitudinem & ſubſtantiæ raritatem, repellentia poſtulat, quæ non exaſperent, ſed clementer aſtringant miſta liquoribus mitigatoriis oui albumini, fœnigræci decocto, lacti mulieris iuuenculæ, & euchymæ è mamilla ſupra cotem medicam expreſſo, in qua collyrium teritur, vt tepidum adhuc oculo infundatur, præſertim cùm magna eſt ophthalmia, aut humorum affluentium acrimonia: quãdo amylum, aſter Samius, ſpõdium lotum, pompholyx lota, ceruſſa lota, plumbum vſtum & lotum, & id genus alia ἄποια id eſt exiguam aut nullã qualitatem guſtui aut olfactui repræſentãtia, qualis aqua, ſunt ſalubria. Hæc enim quia roſionis omnino ſunt expertia, & ſola terreſtri parte ſubſtantiæ, mediocriter ſiccant, his miſcentur medicamentis, & aliis contra vlcera vel ſola, vel cum eroſione, & ſanie mordaciſsima effluente. Qualia multa in cornea & rhagoide tunica naſcuntur. Quòd ſi hæc primis diebus nihil iuuare videantur, longiore tamen ſpatio auxilium ſenſibile præbent, ſoláq; his vlceribus coueniunt. Nam adſtrin-

gentia ſaniem effluentem retinent, & hac ratione dolorem ex ſaniei morſu natum intendunt: acria verò diſpoſitionem mordacem augent, & quod affluit, corrumpunt, ſiue benignum erat, ſiue iam cœptum corrumpi à malo oculi habitu, vel capitis, vel totius corporis vitio.

Vlcera item oculorum eadem ſecundum genus curatione ſanantur, qua cætera ſcilicet ſiccantibus & tergentibus ſine morſu, & poſtremò adſtringentibus: tamen propter partis naturam ſint omnino morſus expertia & læuiſsimè trita, vt ex pōpholyge lota, tenuiſsimè trita collyrium factum miſto interdum mandragoræ ſucco, ad vehementiſsimos dolores leniendos ſufficit: alij ſuccum roſarum vel poligonij, vel album oui addunt paulò ante vſum, quia citò illa aceſcunt. Omnium enim vlcerum non modò oculorum materia huc ſpectat, vt vlcus ipſum ſit purum, natura verò partium ipſum replet, ac cicatrice tegit. Quæ verò vlcera recipiant, & requirant mordicantia, prius dictum eſt.

Sic oris totius tunica cùm ſit cute totius corporis multò rarior & mollior, ad hæc ea ſola medicamēti inſuauitate infeſtetur, cúmque faucibus ſubiecti ſint duo meatus: guttur in pulmonem, gula in ventriculum,

per

per quos aliqua portio medicamẽti ſtomatici in dictas partes poteſt defluere, ſtomatico miſcere non audemus valentia, & inſuauia, & quæ his partibus obeſſe poſſunt. Ob id emplaſtro dia chalciteos & aliis quibuſdam validis & vim quandam lethalem habentibus in vlceribus cutis vti poſsimus: in oris verò affectibus nemo vtatur tutò, etiã ſi vlcus ea poſtulet, niſi magna eorum vſus ſit neceſsitas, qui eorũ aliquid in fauces, & inde in guttur, aut gulam delapſum vehementer partes recepturas lædit. Contrà in reliquarum partium affectibus, ſaporũ ſuauitatem, vel inſuauitatem non ſpectamus.

Sic phlegmone ſtomachi & ventriculi & hepatis non ſolis laxantibus eſt curanda ob harum partium actionem corpori toti neceſſariam ad viuendum, ſed miſcentur etiã aſtringentia harum partium robur ſeruantia, vt abſinthium, aloë, maſtiche, nardus, cydonium. Sic in ſcirrho hepatis calfacientia & tenuantia præpolleãt magis, quàm in ſcirrho aliarum partium, ſed mollientibus admodùm moderatis vtendũ, quia iecoris corpus velut ex humoribus concretum eſt: ob id Herophilo parenchyma dicitur.

Item in ſcirrho hepatis ſemen cucumeris & baccæ iuniperi miſcentur, quæ mi- *Lib. 8. cõ. ph. part.*

tigent, & aliorum vehemẽtiam obtundãt: & mel, & eryngium, vel ſimilia ſumendis adduntur, vt excretionis viam præſternant per vrinas his quæ ex ſcirrho iam terſa & fuſa per ſumpta & admota fuerint. Scirrhus enim omnis cùm fiat à frigido, craſſo & lento humore in partes ſolidas transmiſſo, calidis, incidentibus, tenuantibus, & tergentibus, & digerentibus eſt curandus.

Libr. 2. c. ph. p. In dolore capitis ab æſtu initio refrigerandum, maximè per ſinciput; quòd ibi os ſit tenue, rarum, & ſutura coronalis: non per occiput, quia id ægrè vritur, nec citra noxam refrigerantia ſuſtinet ob ſpinalis medullæ exortum tot neruorum principium. Per ſinciput etiam eſt calfaciendum in capitis dolore à perfrictione: ſic vitia ſedis requirunt refrigerantia & ſiccãtia, ſine morſu tamen & roſione, vt metallica non acria, nec omnino acerba, ſed lota. Quia pars hęc calida humida quodammodò præter naturam ob excrementorum calidorum contactum perpetuum, & quia ægrè tranſpirat. Adhæc quia ſenſu exacto eſt prædita ab acribus & acerbis, quia rodunt vel diuellunt irritatur.

Sic laſſitudinem motoriã etiam phlegmonøde crurum, brachiorum, ſpinæ oleo infricãtes partem curamus, vt eius faculta-

tc

te per cutim ad muſculos ipſi connexos perueniente ipſam diſcutiamus. Si autem ſimilis laſsitudo in tunica interna aſperæ arteriæ, & muſculis laryngis, poſt vociferationem multam, & præcipuè acutã fiat, oleum & alia emollientia & digerentia per cartilagines ad partem laſſatam non peruenient, ſed paulatim deglutitis eſt opus lenientibus: tamen balneum dulce omnibus his commune eſt auxilium.

Sic aquã mulſam, oxymeli, & alia, omnibus non eadem miſtione coquimus: quidam enim ea libentiùs bibunt aquoſiora, alij dulciora, vt quidam vinum dilutius amant, & ſi meracius biberint, iis caput feritur: alij meraciore gaudent, qui ſi dilutius biberint, hîs ventriculus euertitur. Sic diamoron hi dulcius volunt, quibus plus mellis miſcendum: alij auſterius, quibus minus. Cùm igitur alicui medicamentũ ſumẽdum imperas, cõiice aut interroga, quibus precipuè ſaporibus ſecundum naturã delectatur, & ſingulis quod iucundum eſt, para: modò ne medicamenti facultas inſigniter exoluatur. Ob hæc Medici ſumenda medicamenta faciunt media, quæ pluribus naturis conueniunt, & ab aliis minimùm recedunt. ob id facilè ad propriam cuiuſque naturã paucis quibuſdam additis accomodantur. *Li. 4. ſan. tuend.*

Lib.3.cō. ph.part.

Sic phlegmone initio repellentia materiam affluentem poſtulat: quæ verò eſt in parotidibus, trahentia, niſi interdum & rarò paucum aſtringentium multò digerẽti miſcendum ſit, quando ſcilicet parotis cum paruo dolore erumpit.

Remediis item hemicranicis tam calidis quàm frigidis iubet Galenus miſceri corroborans aliquid, aſtrictoria ſcilicet facultate præditum. Quod præceptum in partibus actionem aut vſum toti corpori cõmunem & neceſſarium habentibus eſt perpetuum, ventriculo inquam, & hepate, liene ſæpe.

Prætereà indicatio curatrix & medicamentorum vt aliorum quoq; remediorum inuentrix ſumitur à viribus, ætate, cõſuetudine, non primò ſed ratione temperamẽti, quòd hæc ambo immutant, & nouum ſæpe faciunt: illæ temperamentum in quo conſiſtunt, ſequuntur. Item non à partis temperie ſolùm, ſed ab ipſius ſitu, connexione, figura, magnitudine, ſenſu exacto & obtuſo, aëre, id eſt anni parte, regione, cœli ſtatu. Quorum ſingulorum exempla tantùm ſingula prolixitatis fuga adſcribemus.

Imbecilla debentur remedia omnia imbecillibus, niſi vires copia grauatæ falſam imbecillitatis ſuſpicionem præbeant: tunc enim valentiora ferre poſſunt, vti & robu-

ſtæ

ſtæ nec grauatæ inſigniter.

Pueri & ſenes valentia remedia non ferunt, præſertim vacuantia. Illi enim calidi humidi plurimùm per inſenſilem tranſpirationem vacuantur: his infirmum & frigidum corpus viribus ſcilicet omnibus imbecillis.

Conſueta remedia minùs moleſtare ſolent, ſed etiam minùs ſunt efficacia.

Pars ab ore & ſtomacho remotior ſumenda medicamenta valentiora indicat, quòd priuſquã affectui occurrant, vires eorũ obtundãtur alteratione, aliorũ miſtione.

Eadem ratione quæ ſunt profundæ partes, admouenda medicamenta poſtulãt valentiora, & quibus tenue aliquid additũ ad penetrandum paret, vt acetum, euphorbiũ: vel etiam aſtringens à tergo impellat. Contra verò cùm parti affectæ remedium viribus integris aut parum fractis occurrit.

Quia connexio lieni eſt per vas venoſum cum venis meſaraïcis, lienis vacuatoria remedia ſumpta aut iniecta facio valentiora, quàm ſi ex initio meſarei vel etiam toto meſareo eſſet vacuandum.

Cauæ intus partes, medicamenta intrò recipere poſſunt: foris, foras: intus & foris, vtroque verſus: nec intus nec foris, nuſquã. Magna verò cauitas largius medicamen-

tum capit, vt vomitoria ſint larga quantitate, quæ veſicam vel vterū vacuant iniectiones, parcæ: quæ inteſtina lata & parum plena aut preſſa, largæ: quæ anguſta, quæ ſtercore aut flatibus plena, aut fœtu, vel aſcitæ, aut tympania preſſa, parcæ.

Libro 3. method. Quæ corpora ſenſu tactus exquiſito ſunt prædita & mollia, valentia & acria & mordacia medicamenta non ferunt: quæ obtuſo, ea ferunt.

Aër ſi temperiem habet morbo ſimilem, quia cauſa eſt inſalubris, medicamenta debent habere qualitatem aëri & morbo repugnantem, inſigniorem, quàm ſi aër ipſe morbo contrariam haberet intemperiem. Horum omnium exempla propè infinita ſunt tota methodo, lib. ſanit. tuendæ, & lib. 2. ad Glauconem. Quapropter non eſt, cur in his pluribus immoremur.

Libr. 9. cō. pha. p. Ab affectu ſimul & partis natura plurima, vt in dyſenteria opium, galla, malicorium, cortex pini, ſemen alterci, myrta ſicca, acacia, roſæ ſiccæ, pyra, ſicca omnia torrefacta dantur, vt dolorem obtundant, & partem aduerſus cauſas dolorificas roborent.

Libr. 1. c. ſ h. p. Sic alopeciæ difficili nec cedenti tribus aut pluribus totius purgationibus dictis à Galeno topicum debetur medicamentū calidum

lidum,quod digerendo vacuet, non tamen adeò calidum vt vrat,aut etiam cutim citra vſtionem immodicè ſiccet: nec tamen mediocriter calidum, vt non vacuet quod volumus,ſed tenuium ſit partium,vt in altum penetret ad originem radicis pilorum:quia cutis capitis craſsior & durior, ob id efficaciore opus eſt medicamẽto, quod & prauos ſuccos digerat, & ſanguinem probum trahat,qualis eſt thapſia. Quæ cùm multò ſit calidior quàm affectui & parti conueniat, ſolam ne applica:nam cutim vlcerat, & tumores in ea excitat inflammatorios: ob id quędã eius vehemẽtiam mitigantia miſce, vt ceratum ex oleo tenuium partium (quale eſt ſabinum vetus, vel ricininum recens: non Hiſpanum, vel omotribes, vel aliud aſtringens)vel aqua miſta thapſiæ recenti: nam annuæ vis diſſoluitur:bimæ magis, trima eſt inutilis.

Sub natura partis cõprehende naturã totius,& expende,an quod medicamenti genus pars affecta idem corpus totũ inſinuet, an diuerſum. Id quod ſimile vel diſsimile partis & totius temperamentum tibi planè oſtendẽt,vt lib.3.methodi fuſiùs leges. Præſidia etiam alia ciuilibus corporibus ſcribenda ſunt,alia foſſoribus & meſſoribus,vt acetum feruens, aut muria acetoſa in parotide. *Libr.3.c. ph.par.*

Lib.6.cō. ph.par.

Ad totius naturam, ægri quoque & Medici facultates referas. Pauperes enim Medici ſumptuoſa & diuitum remedia parare nequeat, quòd illis ſit res domi anguſtior. Pauperibus etiam pauperem ex viliore materia apparatum, diuitibus dignũ ipſorum diuitiis ex opulentiore præparare oportet. Ob id dentifricium ſuum diuitibus cinnamomo, pauperibus caſia vel amomo aromatizat & iucundius odore & ſapore reddit Galenus, & in opulentorum ozæna medicamentis miſcebat odoris gratia aliquid hedychroi in falerno veteri merſi, libr.3.cōpoſitio.pharma.part.

Nequetamen ob id putes, ſumptu ſuperfluo aut parum neceſſario diuites onerandos, vt magna pecunia & longis itineribus conquiras remedia, quibus ſimilia tibi ſint in promptu. Nam cùm ad manum ſunt remedia paratu facilia affectui curando idonea, ſuperfluum eſt vel exotica vel rara vſu diſquirere: vt cùm parotidas curare poſsis trahentibus & digerentibus remediis propè infinitis, quorſum attinet in id muſtelæ ſanguinem quærere? citra quem ſi nequit curari parotis, remediorũ planè inops fuerit medicina, cùm præter hunc aliis permultis parotidum auxiliis ſit fœcundiſsima. In paratu tamen facilibus delectus quoque eſt

habend

habendus. Nam aſini vrinam & ſimilia potui dare in affectibus oris & gargareonis cum Apollonio, extremę eſt dementię, cùm alia ſint permulta paratu facilia æquè efficacia: adde quòd permulti ſint, qui mori malint, quàm illam bibere. Abſurdiſsimum etiam eſt, in oris phlegmonis potiones alias medicas quàm purgatorias dare. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Sic diamoron & diacaryon & ſimilia pauperibus parare potes ſine vllo ſumptu aut cum minimo: diuitibus verò ſumptuoſiora fiũt cũ caſiæ cortice vel nardo Indica, vel folio malabathri, vel omnibus ſimul. Inde etiã ſumptuoſa diuitum mulierum Romanarum vnguenta ſpicatum & foliatum. *Lib. 6. cõ. ph. part.*

Item ad potenter digerẽdum phlegmonas indureſcentes, diuitum compoſitis ſtomaticis additur coſtus, amomum, macer, opus Cyrenaïcus vel Medus, aut alius: pauperum verò ſtomaticis digerentibus additur acorus, meon, cardamomũ, dictamnus, ſinapi, loco illorum ſumptuoſiorum digerentium. *Ibidem.*

Eorum etiam qui aſſumunt medicamẽta naturæ proprietas eſt inſpicienda: ſunt enim nonnulli tam facilè medicamenta capientes, vt etiam ſæpe ea concoquant, & nutrimentum ab his aliquãdo ſentiant, nullum autem incommodum. Alij contrà *Galen. in theriaca ad Piſo. ex li. 2. epidemiωn Hip. Philopharmaci.*

Miſo-pharmaci. *Li.3.metho. & 1. alim.*

tràtam ſunt inepti ad medicamenta aſſumenda, vt iis vti nequeant, quia ſtomachus ea aduerſatur, & ante vſum facilè diſſoluitur. Vnde veterum præſtantiſsimi optimas medicamentorũ compoſitiones effecerunt, ex ſingulorũ natura cõpoſitionis rationem inueniẽtes, & quę intenſa erãt viribus, aliorum miſtura remittentes, & ſimili ratione acria hebetãtes, reliquáq; pro affectuum & naturarũ differentia obſeruantes, quæ ſcilicet medicamẽta, quibus morbis, & quo morborum tempore conuenirent, & quomodò affectis corporibus, & quali victu vtẽtibus, & quo anni tempore. Sic theriacen ex optimis & plurimis multũq; variis medicamentis compoſuerunt aduerſus ferarum noxiarum morſus & venenoſa pharmaca, & alios affectus plurimos, quódq; hominum naturas plurimùm inuicẽ differre perpenderent, ita vt aliud alij medicamentum ſit idoneũ.

Libr.6.c. pha.part.

Si diuitibus paras ſtomatica coquentia & digerentia, miſce amomum quantum crocum, myrrham, alumen: & ſi vis, horum trium loco ſolum pone amomum.

In corporibus mulierum & eunuchorum & aliorum molli carne & alba præditorum nec ſoli aſſuetorum, caput æſtu calfactum refrigerare vehementer non audemus.

In mollibus & delicatis corporibus vlce-

ratis

ratis vtendum eſt medicamentis morſu omnino carentibus: hæc enim vel ſine moleſtia agent, vel ſaltem nihil nocebunt.

Prædictas indicationes propè omnes deligendis quoq; aliis ſimplicibus miſcendis tam ſine quibus baſis non agat, quàm per quæ melius agit, & poſtremò à quibus omnia illa conſeruātur, applicare oportet, vt omnino tibi perſuadeas, nihil rectè ad miſcendum vti, nec ad curādum inueniri poſſe, niſi per indicationes ſeu ſcopos, & veluti reſpectus, vt appellaut. In quibus præcipuè ſunt ab effectu præter naturam, ab ægri natura, & ab aëre. Has autem in ſequentibus vbi minus accuratè expreſſas leges, ignorantiæ aut negligentiæ ne adſcripſeris, ſed eas de induſtria vel obiter perſtringemus, vel etiam ſilentio præteribimus: quando ad viuum ſingulas excutere prolixius eſſet, quàm rei mihi propoſitæ conueniret.

SINE QVIBVS.

Baſi medicamenti inuenta & probè conſtituta, ei ſunt addenda alia, ſine quibus affectum baſis ipſa profligare non poteſt, & priſtino habitui corpus reſtituere. Sunt autē ea multiplicia, vt mox audies: ferè tamen omnia baſim aut ad partem affectam deducunt,

cunt,

cunt, aut ipſi commodè ad actionem applicant: niſi baſis ipſa per ſe ſit idonea, & multorum ſimplicium rationem ſuſtineat.

Miſcentur ergo quæ tota ſua ſubſtantia parti ſunt familiaria, & ob id dum à parte trahuntur, ſimul vim medicamenti eò deducunt, vt ſimplicia cephalica medicamenti vim ad caput ſecum trahunt, cardiaca ad cor, nephritica ad renes, arthritica ad articulos medicamentum deducunt, quo partis affectus indiget.

Miſcentur etiam quæ baſim per meatus natura, aut obſtructione, aut denſitate, aut cõpreſsione anguſtiſsimos, in partes, ſi opus eſt, remotiſsimas cõuehunt ſua vel acrimonia, vel eſſentię tenuitate, vel vtraq;, vel accurata tritura; ob id acetũ obſtructionibus viſcerum liberandis miſcetur: euphorbium externis intrò penetraturis remediis myrrha aëriæ ſubſtantiæ multæ particeps crocũ terreũ intrò deducit rhabarbarũ, aſarum, leniſſimè terãtur in pollinis modũ, cùm mouendũ eſt lotiũ: caſia, cinnamomũ & ſimilia tenuiſsimè trita miſcentur, vbi menſes ſunt mouendi: euphorbium, pyretrum & ſimilia, vbi per ſumpta medicamenta eſt ab articulis trahendũ. Contrà ſine his baſim exhibemus, cùm parti affectæ facilè & mox occurrit ex partis ſitu & figura, vt rhabarbarum

barum, craſſum & negligenter tritum damus, cùm aluus tantùm mouenda eſt, non etiam mouendæ vrinæ.

Hæc prædicta quatuor, familiaritas totius ſubſtātiæ, tenuitas ſtudioſa tritura, acrimonia, vbi ipſius baſis vires aut etiā ſubſtātiam ad partem affectam deduxerunt, ea vt in affectum agat, tempore eget interdum etiam diuturniore: ob id nonnunquàm baſibus miſcentur, quæ ipſas affectæ parti diutius affigant, vt mora ſaltem ipſæ id perficiant, quod non poſſunt obiter præſtare: vt medicamentis gulæ & tracheæ alteriæ miſcemus craſſa & lēta, quæ vim medicamenti ſarcoticam, colleticam, ſinuloticam, ſi vlcus adeſt, in parte remorentur & affigant.

Non tamen aut in via, aut illa mora in parte volumus medicamēta coqui, & horū vim à calore noſtro euinci, priuſquàm & partem affectam attigerint, & vſum optatum præſtiterint: ob id opium theriacæ miſcetur, & ob alia quædam alibi dicenda.

Medicamētis verò quæ hærere parti alicui volumus ſiue ſumātur, ſiue admoueantur, ceram, oleum, adipem, vel lentum aliud miſcemus, memores tamen eorum quæ rectè ſumendis aut admouendis miſcentur.

Nam cerá ſumendis nemo rectè miſcuerit, vt neque axungiam, quæ admouendis Libr. 6. c. ph. p.

ſunt

ſunt aptiſsima, vti ad vlcera gulæ & aſperæ arteriæ ſyrupi, butyrum, oleum, & lentores ſuccorum, oportuniſsimi.

Si tamen vlcera ſint putrida in ore, parte calida, humida, ob id ad putredinem paratiore, quia medicamenta his idonea continenter per ſaliuam elota adherere nequeũt, validiſsimis in ipſo ſic vlcerato medicamẽtis vti cogimur, qualia ſunt cauſtica, & quæ cruſtas ferri candentis modo efficiant. Sed in externis partibus cauſticis per ſe vtimur: deinde cruſtas tergentibus auferimus: at in oris vitiis propter partis naturam tutius eſt cauſticis miſcere tergentia, mel, thus, eruũ, irim, ariſtolochiã: ne ob partis naturã recidiua putredo naſcatur. Miſyos ergo crudi vel toſti drach. tres cum mellis cyathis ſex diſſoluantur, vel chalcitis toſta cum melle tanto, vt ſordium habeat ſpiſsitudinem: vel chalcãthum vſtum cum melle ſimiliter miſtum. Sic caninum ſtercus, cinis hirundinũ, & humanum ſtercus, ana cum melle.

Sic æruginem cum aliis miſtam aphthis malignis adhibet Andromachus & Crito ibidem: & arſenicum, & ſandaracha, & alumen ſciſsile, oris putredinibus applicantur ibidem.

Eadem ratione malignis vlceribus ſedis, inteſtinorum, vteri, veſicæ, meatus vrinarij

ſimil

ſimilia adhibētur remedia, aliter atq; aliter miſta & ſoluta pro variis à parte & affectus magnitudine, & ſitu indicationibus.

Sed quoniam vſus à medicamentis expectatus præcipuè is qui calori aut frigori ſuccedit, non præſtatur, niſi medicamenta ipſa actu id ſint, quod dicuntur, hoc eſt, calida vel frigida, calore noſtro egent, deducente ipſa in actũ: vt medicamēta purgantia cum poteſtate calida ſint omnia, vt agant, actu calida eſſe oportet caloris noſtri actione. Eodem modo opium & alia frigida vt agant, quod agere nata ſunt, in frigiditatē illam ſuã à calore noſtro deducēda ſunt: actu enim non magis frigida ſentiuntur, quàm alia loco eodem cõcluſa. Sed tamen vtraq; prius accuratè ſunt terenda, vt ea calor noſter propè tota citius attingat: nam piper, & cætera poteſtate calida, non fiat actu calidũ à nobis ſine contritione tenui: nec rha barbarum aut aſarum, & vretica alia vrinas moueant, niſi diligenter ſint comminuta: agaricus item & colocynthis citra contritionem hanc multum ſunt noxia, ſi ſumantur. Quam vt promptiùs recipiant, ille in trochiſcos primùm formatur: hæc cũ aliis ſiccis teritur & friabilibus.

Niſi item facultates medicamentorum, ſine quibus baſis ocioſa fuerit, in ſuo vigo- *Li. 1. cõp. ph. part.*

re conſiſtant(quas color,odor,ſapor,conſiſtentia, non ſolùm calor aut frigus ſignificant:)vires à compoſito promiſſas ne expecta,vt indicabit libr. 4. compoſitio theriaces. Eſt tamen quando medicamentum vires ſimplicium languidiores poſcit,vt euphorbium veſtutate ignauius idémque flauius:quando pars exactiùs ſentit,cui eſt applicandum, & affectus vt punctura eſt clementior.

Li. 8. ſim. Sic in rha tenuis & aërea ſubſtantia, & frigida terrea mutuò ſeſe non impediunt, imò valentioris effecti ſunt cauſæ: quia aërium deducit intrò craſſam & terream & frigidam ſubſtantiam, alioqui per ſe in ſuperficie hæſuram,nec partes internas contracturam,refrigeraturam,ſiccaturam.

Miſcentur etiam medicamento non modo ſine quibus ipſum efficere id non poſsit quod promittit:ſed ſine quibus medicamentum hoc vel illud compoſiti nomen non habeat:de quibus abũdè pòſt in forma medicamenti idonei conſtituenda.

Ea igitur omnia quæ compoſito miſcentur,aut etiam citra miſtionem, in baſi perficiuntur neceſſario,antequàm ea,quod optamus, in affectum efficiant:illa rationem eius ſine quo medicamentum nõ agat,obtinent,vt baſis ipſius coctio, vſtio, tritura,

lotio

lotio,& alia permulta,quæ in ſingulis apparent compoſitionibus. Item quæ glutinoſius,liquidius,craſsius,tenui⁹,acrius, mitius medicamentum reddunt, quando harum qualitatum aliqua eſt opus ad actionem optatam. Item quæ partibus familiaria ad eas vim vel etiam ſæpe ſubſtantiã medicamenti alterantis,roborantis, vacuantis deducũt. Quando medicamentum agit in propinquam ſibi materiam, in longinquam non acturum,aut tam imbecilliter,vt nullus inde ſucceſſus eſſet ſperandus. Præterea quæ ſumptum vel admotum medicamentũ tam iucundum faciunt omnibus ſuis qualitatibus ægro,vt id ipſe nõ inuitus accipiat,neque eo aſſumpto nauſeet,& inde vomat. Si enim vomat,nullus eſt huius medicamenti vſus,vt neque ſi admota præ morſu & dolore,aut alia de cauſa mox æger illa abiicere cogatur:niſi fortè vomitu illo fiat fluxionis auerſio,& excrementoſum aliquid etiã ex ventriculo ſimul elidatur. Adhæc quæ humorum coctionem iuuant,quæ excrementa vacuationi apparãt, quę meatus aperiũt, per quos medicamento via eſt futura,atque etiam excremẽto,illa etiam rationem eius obtinẽt,ſine quo medicamentũ nihil agat.

Adhæc virium robur quantũ eſt neceſſarium medicamento ad actionem mutando

& ſenſus tactus, eôdem pertinent. Quapropter apoplecticis, diſſolutis, hyſtericis remedia quantumuis morbo & eius cauſæ idonea dentur vel applicētur, caſſa ſunt, aut parum ſecura: ſępe motus, ſæpe venter plenior cauſa eſt vacuationis tū celerioris, tum largioris: ſæpe quies retineri in ventriculo, ſæpe ventris inanitio coqui medicamentum cogit, præſertim ſi erat clemētius: ſæpe item corporis ſitus ac figura ex deiectorio vomitorium effecit, & contrà.

Ceſſatio quoq; à vacuationibus aliis cauſa ſępe eſt per accidēs huius vel huius vacuationis. Nā ſi in diabete des mediocriter aluum mouentia, illa etiam ad vias vreticas trahentur: vt ſi in lienteria, diarrhœa, dyſenteria des vretica, vel hydrotica, vel quæ viſcera reſpiciūt, ſæpe aliorū impetu illa per ſedem detrahuntur. Per accidens quoque volūtas noſtra ſæpe rationem eius ſine quo non fit medicamenti actio, habet: vt ſi quis aluo à medicamēto irritata, naturæ impetui non ſeruiat, ſed aluum cohibeat: fit ſæpe, vt aluus poſtea non deſcendat.

Non modò autem quæ ante medicamentum ſumuntur, vt ei materiam apparēt, ſed etiam quæ pòſt recipiuntur, ſæpe actionem medicamenti obrutā excitant, ſæpe ad medicamenti expulſionem naturā irritant. Vt

ſum

ſumpto purgante medicamento ſi quis diutiùs à cibo abſtinet, ſæpe nihil mouet: ſi tempore pòſt legitimo cibũ ſumat, hoc recreata natura medicamentum expellit.

Infinita propè alia inuenias in compoſitis medicamentis, ſine quibus illa nihil omnino agant, aut tam parum agãt, vt nihil egiſſe videri poſsint. Eadem verò, cùm ſint imbecilliora impedimenta, vt melius operetur medicamentũ, aut etiam ſi omnino abſint, per accidens his acceſeri poſſunt, per quæ melior fit medicamenti actio. De quibus dicere iam tempeſtiuum fuerit.

PER QVAE MELIVS.

TErtio loco medicamentis certa methodo componendis deligenda ſunt & miſcenda, quæ ipſius baſis & aliorum, ſine quibus baſis non agat, actionem reddant meliorem, perfectiorem, efficaciorem, ſalubriorem, tutiorem: celeriorem, ſi celeritate opus eſt: aut tardiorem, ſi tarditas optanda eſt, qualia ſunt vſtiones, ablutiones, trituræ, & quæ baſis ipſius aut aliorum vim corrigũt, valentiorẽ minuẽdo, imbecilliorem augẽdo, noxiam corpori emendando. Item quæ coloris, odoris, ſaporis, conſiſtentiæ gratiam ægro iucundam me-

dicamentis conciliant.

De horum autem quibuſdam prius eſt dictum, de aliis exempla aliquot proponamus non inutilia lectori. Valentiorẽ vim minuunt per ſe quidem quæ baſi aut prædictis ſunt contraria, vel tota ſubſtantia, aut ſola qualitate manifeſta, aut vtraq;, vt ſcãmonio calido, tenui visceribus noxio vires diſſoluenti, pruna dactyli, ſuccus roſarum frigida, craſſæ eſſentiæ, partium ſubſtãtiam cogendo, roborantia, miſcentur in antidotis catharticis. Sic valenter calidis opium, ſemen hyoſcyami, cortex radicis mandragoræ, & ſimilia miſcemus, vt illorum vehementiam obtũdamus: prẹterea vt ſenſu per hæc frigida ſtupefacto dolorem ſedemus: ſic vehementer aſtringenti minimum aſtringens miſcemus, cùm mediocri aſtrictione opus eſt: vel vehementer digerenti minimum digerens, cum moderatè reſoluendum eſt in aliis ad portionem. Per accidens verò vim aliorum remittunt, quę partis naturæ ſunt familiaria, eamque aut tota ſubſtantia, aut qualitate, aut vtraque contra noxam à medicamento imminentem roborant & muniunt. Vim etiam minuunt, quæ tenuibus craſsitiem, celerioribus tarditatem, rarioribus denſitatem, leuioribus grauitatem addũt: niſi à craſsitie, tarditate,

denſi

denſitate, grauitate vehemens actio profiſciſcatur. Eſt enim quando horum actio eſt optatior.

Sic ſulphuris valenter calidi & digerentis vim pari cimolia terra frangit in achoribus Apollonius, & ex ambobus compoſitum ad ſymmetriam medicamentum reducit. Addit & acetum incidens, tenuans, digerens, repellens. *Libr. I. ꝓ ph. part.*

Sic medicamentis ad affectus internarum partium penetraturis ea miſcemus, quę penetrare in altum faciant, etiam affectum non iuuantia, vt acetum in phrenitide, quod neque mitigat dolorem, neque laxat tenſionem. Et quia medicamentorum affectui aptorum virtus in altum penetrando diſſoluitur, ſæpe affectus ab his præſidium non ſentit, niſi miſta ſint medicamenta valentiſsima. Contrà in affectibus ſuperficiariis, vtpote quibus occurrunt medicamenta viribus integris, ſatius tamen fuerit miſcere, quæ tum medicamenti vim intrò ad penitiora deducant, tum affectui ex ſua natura auxilientur, & ſint tenuium partium, vt acetum in calidis diſpoſitionibus, euphorbium in frigidis. Cuius vtriuſque virtus vehemens diſſoluitur, & corpora permeando & alterius miſtura, vt roſacei cum aceto in capi-

tis interno dolore, niſi vlcus adſit in ſincipite, cui vis applicare. Sic vſtio metallicis tenuitatem eſſentiæ, acrimoniam & vires auget, lotio acrimoniam & vires eas minuit, tenuitatem retinet. Sic aloë non lota magis purgat, minus roborat, lota minus ſoluit, magis roborat.

Lib. 7. methed.

Quæ verò actionis vehementiam remittunt, eam non aboleant, neque qualitatibus contrariis, neque tota ſubſtantia contraria: quomodo theriace ſumpta medicamēti purgantis vim & actionem abolet: quomodo magnes allio cōfricatus ferrum à ſe abigit, non attrahit: ſuccinum oleo maceratum paleas nō attrahit, ſed eas etiam oleo imbutas à ſe repellit, antipathæa rerum & occulta naturarum contrarietate, vt antè diximus.

Virtutem imbecillam augent ac excitāt medicamento, quæ illi imbecillo robur, tardiori celeritatem, craſsiori tenuitatem, denſo raritatem, graui leuitatem, inſipido acrimoniā, aut ſalſuginem, aut amaritudinem, adiiciunt, ſi qualitatibus illis eſt opus: ſi contrariis, quæ contrarias afferunt: vt vſtio terreis & metallicis vires addit, & celeritatem, tenuitatem, leuitatem, raritatem, acrimoniam. Vſta enim omnia eſſentiæ tenuitatem acquirūt & acrimoniam, excepta chalciti.

Libr. 10. ſimplic.

Ruta

Ruta & ramus ſalicis & cortices eius arteriacis quibuſdam inter parandum mouendis, ſiccata abiiciuntur, noua ſubſtituuntur, vt in diachalciteos ramus palmæ præſcinditur ſæpe, lib. 1. comp. ph. gen.

Lib. 9. cō. ph. parti.

Quæ partem roborant, medicamētis miſcentur: vt hieræ picræ, maſtiche, crocus, & alia aliis plurimis. Crocus idem linteo puro ligatus incoquitur, expreſſus abiicitur in arteriacis, lib. 9. comp. ph. part.

Hodie Arabum ſectatores turbith iungunt zingiber, tāquam eius calcar: agarico ſalem foſsitium (gemmeum vocant) & ſtœchadem, ſi ad caput ferri volunt. Scammonio cor lædenti ambram cor ipſum roborantem: cryſtallum, refrigerantē inflammāti: gallam aſtringentem aperiēti eidem ora venarum: ſpicam item maſtichen, tragacanthum, caphuram vna ratione vel duabus.

Vim medicamenti noxiam corpori, & etiam deleteriam emēdamus, vt cantharidibus per ſe & ſuæ naturæ contrarietate veſicam vlcerantibus miſcemus alia, quæ vim earum exedentem corrigūt: vretica tamen ſi vrinam cieri affectus requirit, & ceratum eiſdem miſcemus, aut emplaſtrū idoneum ad vngues ψωρώδεις.

Li. 11. ſimplic.

Sic elloboro nigro humanæ naturæ contrariam vim emendat Hippocrates miſto

Li. 1. rat. vict. acu.

aniſi, dauci, ſeſeleos, cumini ſemine odoro ſimul & eſculento.

Sic mel veteres, hodie magis ſaccharum medicamẽtis ſumendis miſcemus, linguam & os prius vino interdum abluimus, & cyathi tam fundo quàm labris iucunda ſapore & odore miſcemus, & os ſumpto pharmaco abluimus, aut delicato condimento recreamus, ne triſtato illi conſentiens ſtomachus ſubuertatur, & ad vomendum ventriculum incitet. Sic catapotia foliis auri interdum tegimus, interdum ſaccharo, & aliis.

Lib. 7. methód. Nec omittenda eſt cuiuſq; temperamenti proprietas, quæ vt in alimentis, ſic etiam in medicamentis vim habet magnam, vt non modò expendamus an hoc illud medicamẽtum partis & totius temperaturam vel eandem vel diuerſam ſeruet, (quomodo Galenus docet in medicamẽtis vlcerum lib. 3. 4. Methodi) ſed quomodo ſe habet ad medicamenta hæc vel illa. Quædam enim naturæ clyſteribus etiam malo ſuo neceſſariis omnino ſunt abſtinendæ, cùm ab his ſentiant ſæpe mulieres mox vterinos affectus, aliæ à potionibus medicis, quædam à catapotiis, aliæ à bolis purgantibus, aliæ ab aliis omnino abhorrent, vel ob naturæ ſuæ cum his contrarietatem, vel opinione ali-

qua

qua id perſuaſæ, vel quia iis vſæ malè habuerunt. Ob id rogandus quiſque eſt, ſi quando purgatus eſt, & qua purgatorij medicamenti forma præcipuè delectetur.

Vt melior fiat medicamenti actio, miſcentur quæ ipſum gratius reddãt colore, odore, ſapore, conſiſtentia, ſiue ſumendum eſt, ſiue admouendum, niſi quòd in admouendo ſaporis minima ratio eſt habenda, niſi quatenus illi cum odore conuenit. Sumenda autem ſi quatuor dictis dotibus ſint iucunda, & præterea pauca, ventriculus trahit promptiùs comprehenditque: actu etiam calida citiùs reddit, aut frigida, ſi talia erant poteſtate, & ſi refrigerandum eſt: ob id & celerius & valentius agunt. Si quo horum autem fuerint ingrata, non cõprehenduntur, non retinẽtur, ſed ventriculum euertunt, & vomuntur mox, aut deiiciuntur ſine actione, vti & alimẽta quanuis meliora: quia tamen ingrata ſunt, non comprehenduntur à ventriculo, nec ob id coquuntur. Cùm autem ſuum cuique ſit iucundum vel conſuetudine, vel imaginatione, vel tota ſubſtantia, & horum quodque ſola experientia noſcatur, rogandus quiſque eſt, quo medicamenti ſumendi aut etiã admouendi craſſamento, colore, odore, & in illo etiam ſapore delectatur.

Ga. in natura hum.

Aph. 38. li. 2.

COLOR.

Propterea daturi medicamenta vel folijs auri tegimus, vel vaſe argenteo, ſtanneóve, aut alia conſtante materia non trāſparente includimus, oris anguſti, idq; in tenebroſo aëre propinamus: ob id etiam inuenta emplaſtra melina, id eſt, rufa, & coloris cydoniorum, ex vſta ærugine docet Galenus: quia ex ęrugine cruda viridia quoſdam terrent: ſic cauteria maximè occultamus, præſertim meticuloſis: & ſcalpello venas aut arterias ſecturi, aut hæmatophobis his faciem velamus, aut alio torquemus.

Lib. 2. cō. ph. part.

Vt emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, deligit Galenus oleum purius & lucidius, & aquam puram & candidam, quæ cū lithargyro in mortario temperat, deinde igni ex lignis peruri cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole. Oleum autem craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamēto facilè nigredinem conciliat. Quòd ſi primus iſte focus coctionem non abſoluit, in alium ſimiliter ardentem cacabus transferatur.

Libr. 1. cō. ph. gen.

Nota ad coctiones medicamentorū.

Li. 2. rat. vict. acut. Hippoc.

In his quæ ſorbitionibus miſta ventrem ſoluunt, nonnihil præſidij eſt, niſi ob amarorem, vel aſperitatem, aut multitudi

tudi

tudinem, aut colorem, aut ſuſpicionem aliquam omnino fuerint ingrata. Multitudinem non ſine cauſã adiicit, quę etiam alimenta facit ingratiora, non ægris ſolis, ſed etiam ſanis: cùm alimenta minùs larga auidius deuorentur, quàm largiora.

Ob id ægris cibos auerſantibus alimentum parcius eſt offerendum, multò magis medicamentum. Quapropter cùm largius purgãdum efficaciora ſumimus, ſi nihil repugnet, ne magna remedij imbecillioris copia opus ſit. Sic puluerem hierę diacolocynthidos, & alterius cuiuſuis potius damus catapotiis aut aliter, quàm ipſam hierã melle exceptam, niſi res alia aliud ſuadat. Sic cùm purgatoria infundimus liquori idoneo, paruam potionem imperamus, ne copia largiore ægrum à deglutiendo deterreat, néve ea ſi ſemel ſit deuorata, citius & valentius ſtomachum euertat.

Melina (vt paulò antè dixi) fiunt vnguẽta, id eſt, mali cotonei colore, cocta mediocriter, ſeu vſta ærugine: quia color hic eſt gratior, neq; terret ægros, vt ſæpe viridis ab ærugine cruda. Ceruſſa quoque quibuſdam vnguentis additur ad coloris albi gratiam. *Lib. 2. cõ, ph. gene.*

Huc pertinet quòd quæ ſimplicia coloris propè expertia ſunt, vt aqua, tunica cornea, colores omnes optimè recipiũt: vt inodora *Li. 6 ſim.*

(qual

Li.2. ali. (qualis eſt balanus myrepſica) omnibus ſuſcipiendis odoribus aptiſsima: & inſipida, vt cucurbita, ſaporibus omnibus recipiendis ſunt appoſitiſsima.

ODOR.

Quantum odoris gratia in medicamentis tam ſumendis quàm admouẽdis valeat, docent abundè Medicorum omnium libri.

Libr. 1. c. ph. part. Ob id enim Cleopatras Medicus ad capillos in capite gignendos ſucco radicis arundinis, muſcis vſtis, adipi vrſino, oleo cedrino, vinum aut paſſum affundebat, vt odor obtunderetur.

Ibidem, Sic pilos tenuãtibus ſcilicet, tergẽtibus, vt nitro, oſsi ſepiæ, pumici odorata miſcet Galenus libro 1. compoſit. phar. part. cyperum, ſchœnu anthos, melilotum, roſas ſiccas, iridem Illiricam, herbam cydunia m, meliſſophyllon: & ſi opulentis paras, ſpicam nardi, Indicam & Gallicam & montanam, terram Erethriadem, malabathrum, folium malabathri, amomum, myrrham, crocum, coſtum, mentham. Crito ibidem etiam pſilothra ſuauem habere odorem volebat.

Nec te moueat, quòd amomum, & alia quædam ſimilia diuitum compoſitionibus addi legis, nonnunquàm pauperum. Illis eñ largiùs, his parciùs immiſceri intellige.

Vrina

Vrina licet achoribus ſanandis conueniat, *Ibidem.*
quia tamen eſt odore ingrato abominabi- *Ibidem.*
lis non vtenda eſt. Ad odoris gratiam cype- *Lib. 5. cō.*
rus additur capillos tenuantibus. *ph. part.*

Sic odorum dentifricium facit Galenus *Lib. 7. cō.*
miſcendo caſiæ aut amomi drachmas duas *ph. par.*
mediocribus : cinnamomi autem drachmam vnam regibus.

Bechicis adduntur ſemina petroſelini, apij, dauci, ſeſelos, vt aliorum medicamentorum inſuauitatem ſuo odore grato & ſapore emendent, & frigidorum vires obtundant, vt etiam vrinas prouocent.

Odorem cuique iucundum medicamentis addendum declarant emplaſtra *εὐώδια* id eſt, ſuaueolentia, vt intelligas nō ſumēdis ſolis, ſed etiam admouendis medicamentis odorem gratum eſſe conciliandum. Cùm *Gale. lib.*
medicamenta omnia, præſertim purgantia, *quos pur.*
ventriculum, & præcipuè ſtomachum ner- *oper.*
uoſam eius partem & maximè ſenſilem lædant, his odorifera ſunt miſcenda, quæ noxam eorum obtundant, actionem verò non impediant: quæ præterea tenuent craſſos ſuccos, incidant, tergeant, vias aperiant, per quas eſt vacuandum.

Quæ qualitates habent odoras, miſceri debent ſtomachicis, vt aromata & ſemina quædam etiam eſculenta, aniſum, dau-

cum

cum,ſeſeli,cuminum,quæ etiam Hippocrates miſcet peplio & veratro nigro, per id pleuritidem ſub diaphragmate purgaturus, vt medicamentoſum quod in eo eſt humanæ naturæ contrarium,mitigetur & obtundatur. Nam vt fœtida omnia ſtomachum ſubuertere ſolēt,ſic odora roborare. Quòd ſi non modò odora ſint,ſed etiam eſculenta, multipliciter iuuant ſtomachum malis humoribus ſubuerſum, vt idem de vtero & vterinis remediis tibi perſuadeas.

Li.8.met. Abſinthium aqua feruente tingendum, quò minùs odore offendat, poſteà oleo incoquendum ad ventris fluentis fomentum, ſi modò vacuatio ampliùs non duret.

Sic noſtra caſia tanquàm cinnamomo quæ ſumuntur omnia aromatizamus, aut alio odoramento naturæ ventriculi & partium aliarum principum familiari.

Odore enim iucundo fit, vt non modò iucundius ſit medicamentum, ſed etiam eo odore ſpiritus animalis & vitalis reficiātur, vt alimentorum ſic medicamentorū. Quò fit,vt lipothymia languentibus caryophyllum, nux moſchata, zingiber, & alia id genus animum mox reuocent, vti odor pa-

Apho.18. libr.2. nis,aceti,vini,& ſimilium. Nam odore vires celerrimè reficiuntur, ſecundo loco,po-

Li.11.ſim. tu,poſtremo cibo.

Quam

Quam rem perſuaſi omnes graueolentia fugimus tam ſani quàm ægri, ceu naturæ noſtræ contraria, tametſi omnia id genus naturam noſtram non lædere oſtendat caſtorium odore abominabili, ſed quod nec ſumptum nec admotum cuiquam vnquam nocuit.

SAPOR.

Saporum iucunditas cuique hominum naturæ ſua magni eſt momenti, vt non modò alimentum ſit ſalubre, ſed etiã vt medicamentum ſumptũ ſit efficax. Ob id rogandus quiſque eſt medicamẽtũ ſumpturus, qua maximè ſaporis differentia delectetur. ſunt enim qui auſteris, alij acidis, alij dulcibus, ſunt qui ſalſis & amaris ducuntur, nonnullos acria delectant. Hunc igitur ſaporem medicamento inſigniorem dabimus, quo æger præter cæteros delectatur, nſi eius vis affectum nobis curandum inſigniter ſit auctura. Nã ſapores calidos ſalſum, amarum, acrem in affectibus multùm calidis non probauero: vt neque frigidos acerbum, auſterum, acidum in frigidis. Cur autem non odore modò, ſed etiam ſapore ſuauia eſſe debeant alimenta, docet Galenus Aph. 38. libro 2. Paulò deterior cibus aut potus, ſuauior tamen, melioribus & minus ſaui-

buseſt præferendus. Medicamenta verò iucunda eſſe quatenus licet, debent, vt à ventriculo comprehenſa in actum reducantur, ac ne nauſeam, flatus fluctuationes ex inſuauitate ipſa pariant, adeò vt citò ſu-
Lib. 6. cō. ph. par. prà aut infrà ventriculus excernat. Sic qui primus ſtomaticum diamoron compoſuit, cum molle coxit, vt & gratius eſſet, & diutiùs ſeruari poſſet. Præſtantior enim eſt ſuccus mororum per ſe incipienti oris phlegmonæ, ſed gratior & perſeuerantior cum melle coctus. Nam citra coctionem etiam cum melle repoſitus citò corrūpitur: coctus autem cum melle non modò diu ſeruatur, ſed etiam vtilius fit ſequentibus phlegmones temporibus, incremēto, ſtatui, & declinationi, ad perfectam vſque curationem.

In omnibus autem oris affectibus medicamenti ſuauitatem cuiuſque palato gratam ſumere non ſatis eſt, niſi ea viſceribus ori per gulam & guttur communicantibus etiam innoxia ſint.

Quæ conſiderans qui primus diamoron compoſuit ſtomaticum medicamentū, ſuccum mororum cum melle coxit, vt ſcilicet gratius eſſet, & toto anno ſeruatum in prōptu eſſet, quoties vtendi occaſio incideret, non ſolum tempore mororum.

Opule

Opulentis itẽ & delicatis viris & mulieribus, & malo natura ſtomacho præditis, ſtomatica ſimplicia ſunt gratiora medicamentoſis, vt quod ex ſucco ſolorum mororum fit, quod omnium eſt maximè imbecillum: ex ſucco enim batinorum eſt valentius: hoc item potẽtius: ex ſucco corticis nucum viridium cocto cum melle, licet nõ ſit acerbus guſtu, vehemẽtiſsimè tamen aſtringit, vt ſuccus ex granatis acerbis cum corio tuſis expreſſus, ex dulcibus autem ſine cortice expreſſus eſt ſuauior ſed imbecillior, cum cortice valentior ſed inſuauior. Ex tribus autem generibus ſimul tuſis addito glycyrrhizæ ſucco, bonus eſt, nec immodicè exaſperat. In his igitur vide, ne ſuauitas vires quæſitas obſcuret.

Eadem ſaporis gratia vinum phalernum acre laudatiſsimũ mithridatio & theriacæ miſcendum, vt amarorum in his antidotis multorũ iniucunditatem tegat, docet Galenus lib. antidotorum. Sic Hippocrates veratro nigro daucũ, vel ſeſeli, vel cuminum: vel aniſum: peplio ſilphij ſuccũ miſcet, vel aliud quidpiã non ſolùm odoris iucũdi: ſed etiã ſaporis, quẽ ſub odore intelligere nõ eſt difficile, cùm horum duorum ſenſoria ſint ſubſtãtia, ſitu, actione proxima, & in pleriſque actionibus communia. His enim cõdi-

Li. 2. rat. vict. acu.

Ga. in natur. hum.

mentis medicamenti purgantis inſuauitas corrigitur ſic, vt in ventriculo diutius morari poſsit. Multa enim pharmaca potanti tam ſunt inſuauia, vt ſtomachum peruertant,& vomitum protinus cieant. Alia licet paululum in ventriculo manere poſsint, prauos tamen ructus mouent, & poſt euomuntur.

Sapor igitur cuique iucũdus quoad eius fieri poteſt ſeruatis medicamẽti viribus apparetur, in ſumendis omnibus, vt alimentis, in quibus vt domini gulæ & palato coquus ſeruit: ſic in ſumendis omnibus per os medicamentis ſiue alterent tantum, ſiue humores apparent incidendo, tenuando, tergendo, ſiue humorem aliquem qualitate moleſtantem purgent, ſiue partes ipſas roborent totius ſubſtantiæ ſimilitudine, vel aſtrictione, vel alia qualitate manifeſta intemperaturæ partis contraria, ſiue ore retineantur, ſiue etiam deuorentur.

Li. 4. ſanit. tuend. in oxymelite. *Lib. 4. ſanit. tuend. in diacalaminthe.*

Cuiq; iucũdus ſapor nobis dicitur, quòd ne vinum quidem homini familiariſsimũ alimentum omnes idem iuuat, ſed hunc dilutius, alterum meracius, ſic nec oxymeli omnibus eadem aceti mellis & aquæ mẽſura coquendum, ſed pro cuiuſq; voluptate, quãquàm plurimis naturis commune vnũ ſcribi poteſt, quale quod à **Galeno ibi** deſcribitur,

tur,non tamen omnibus:sic in diacalaminthe ſi mellis plus inieceris,pluribus iucūdius facit:his tamen qui dulcia auerſantur (ſunt enim quædam talis naturæ)iniucundū.Fiat igitur medicamentum cuiuſque naturæ iucundiſsimum, quoad eius fieri poteſt, ſed tamen virium eius vtilitate ſeruata:hanc enim ſolui nolo,dum dulcedini & iucunditati ſtudetur.Ob id rogādus quiſque eſt æger ante medicamenti compoſitionem,quo ſapore(& ſi vis qua forma medicamenti)maximè delectetur. *Lib.6.cō. ph.par.*

CONSISTENTIA.

Craſſa conſiſtentia medicamenta ægriùs & in corpus penetrant & deuorantur, quàm tenuia & liqda, vt cibo quàm potu impleri eſt difficilius:ob id craſſa eſſe ſolent ingratiora & nauſeabunda magis. Quę cauſa eſt, cur bolos catharticos, vt vocamus, liquore aliquo ſuaui diſſoluere non raró cogamur, qualia adhuc ſunt ingratiora,quàm quæ liquidiora ſunt & perſpicua. Quapropter colo pāneo & albuminibus purgare ſolemus. talia ſunt noſtra apozemata, zulapia, ſerapia,& quæ in rē præſentē coquimus aut infundimus medicamenta vel purgantia, vel aliter corpori profutura. Ob id mel aqua exigua liquatur, vt poros cutis obſtructos ingredi ad detergendum poſsit. *Apho. 11. lib.2.* *Lib.8.method.*

L.b.7.cō. ph.part. ad finem. Sic dum aſthma & orthopnœa ſunt ab humore craſſo & lento, vel purè in aſperæ arteriæ meatibus vel pulmonum cauernulis infarto, tenuantibus, tergentibus, & humiditate copioſiore, vt potu vini largiore opus eſt, quò craſſus humor & lentus ceu liquidior redditus, ſurſum per tuſſes à tergentibus excitatas, egeratur. Si verò abſceſſus adeſt, vino pauco opus, ob id ſiccantia eſſe incommoda reddendis ex thorace ac pulmone excreationibus docet Galenus.

Li.5.ſim. cap.21. Lib.1.cō. ph.part. Eſt quando conſiſtentia non ad gratiam tantùm, ſed ad melius agendum eſt. Ladanum enim quia ceræ conſiſtentia eſt ſimile, humiditatem requirit, quæ liquidius ipſum faciat: vires tamen eius non minuat, imò potius augeat, cùm fluentem capillum per id ſiſtere conſilium eſt. Liquidum igitur fiat in vaſe duplici, ex vino auſtero & oleo myrteo maceratum: vel ſoluatur oleo lentiſcino, vel maſtichino, vel myrteo, & ſi ætas & aër frigida ſunt, nardino, vel vino veteri & auſtero. Quæ omnia adſtringendi viribus cum ladano conueniūt, & calore alimentū pilis attrahente. Hiſpanum verò & omphacinum oleum ſolùm aſtringunt: vetus ſabinum, ricininum ſolùm digerunt, ergo horum neutrum per ſe conuenit, ſed priorum loco miſceri ambo ſimul

poſſ

poſſunt. Item ladanum liquidiùs tonſis tantùm capillis adhibemus: craſsiùs raſis, vt illos penetret, his hæreat, addito quoq; polytricho fiet efficacius ad pilorum productionem. In his autem oleum & vinum etiam rationem habet eius, ſine quo ladanum nec applicari, nec agere poſsit. Medicamentis quoque capillos fluentes ſiſtentibus, niſi ſint eſſentia tenui, adduntur alia, quæ tenuitate eſſentiæ intrò penetrantia cutem quoque in alto aduſque pilorum radices alterent, neque per ſumma tantùm agant.

Conſiſtentia mediocris qualis eſt mellis Attici, aut ſordium auris in ſtomaticis, vt in diamoro, & ſimilis craſsitudo in ſtomachicis, vt in diacydonio.

Lib. 6. c. ph. par.

Conſiſtentia etiam parua linimẽtis, maior vnguentis & ceratis, duriſsima emplaſtris. Quapropter his cera nunc parcior nunc largior, & lithargyros additur ad corpus & materiam præbendam. Sic oleo ex ſemine abietis, vel floribus populi nigræ, & anethino, & chamæmelino ſampſychino, & ſimilibus cerã & reſinã addit Gal. vbi diutiùs vult ſuper vncto corpore manere.

In fine li. 6. ſanita. tuend.
Lib. 1. cõ. pha. p.
Lib. 4. ſanita. tuen.

Magna humoris & eius tepidi quantitas in vomitoriis eſt efficacior, præſertim

ſi oleagina addantur,& diebus aliquot ſint præſumptā incidentia tergentia.

Lib.6.cō. ph.p. Craſſa vt metallica, terrea vrendo fiunt tenuiora, & ſic aptiora ad penetrandum.

Libr.8. meth. Dia *λαχρύων* ob eſſentiæ tenuitatem efficacius ſtomaticum quàm dia *μώρων*. Penicillus, purpura marina, præſertim optima Tyria tinctus, tenuiorem aſtringendi vim habet, qua altè penetrādo corpora quæ ſunt circa ventriculum ſiccet ac roboret, & calfaciat, ſi calida illi miſceantur.

Lib.3.cō. ph.p. Acetum eſſentiæ tenuitate in altum deducit medicamentorum aliorum vim, cùm præſertim refrigerandū eſt: vt euphorbium, quando eſt calfaciendum.

Libr.8. meth. Maſtiche tuſa oleo nardino miſta ad ſordium craſsitudinē fit, quo penicillus purpureus madefactus ſtomacho imbecillo imponatur. Et hæc de tenui, duplici ſicco & liquido. Contrà eſt, quando craſsities optatior eſt, vt in vlceribus aſperæ arteriæ, aut œſophagi craſſa ſint & lenta quæ adhibentur medicamenta oportet vlceri idonea, cum gummi tamen & tragacātha vel ſimilibus, quæ ſuo lentore medicamentū affectæ parti diutiùs affigant. Craſsitudine etiā mediocri ſtomatica & ſtomachica eſſe componenda paulò antè probauimus. *Lib.1.cō. ph.p.* Sic in vlceribus inteſtinorum, veſicæ, vteri.

Sic

Sic in alopecia, vbi olei laurini libræ vni Romanæ miſcuiſti thapſiæ, aut ſi valentius vis, euphorbij: ſi infirmius, ſinapi & naſturcij partem duodecimam, hoc eſt, vnciam vnam: ſi facilè à capite raſo defluxurum tibi videbitur medicamentum, adde ceræ momentum, & vnciam vnam.

In nocturnis venereorum imaginibus craſsioris ſubſtantiæ vnctiones ſeu cerata quibuſdam compono, ne facilè à corpore defluant. *Li. 6. ſanit. tuen.*

Piper, zingiber, baccas iuniperi, maſtichen, & alia quedã integra deuoramus, cùm ventriculũ calfacere citra hepatis calidi noxam volumus. Si autẽ hepar & longinquas partes calfacere ſtudiũ eſt, vel aliter medicamento tentare, nõ modò ea læuiſsimè trita ſumimus, ſed etiã liquori miſta tenuiſsimo.

Huc pertinet, quòd quædã medicamentis inſpiſſandis adduntur, quæ viribus eorũ nec obſunt nec proſunt, ſed materiæ tãtùm & corporis rationem obtinent, vt lithargyros emplaſticis, & cera iiſdem ac vnguẽtis, ceratis, linimentis.

Quanquàm & lithargyros ceu materia miſceatur his quæ valentẽ habent facultatẽ mordicantem vel aſtringentem, & cera liquabilibus medicamentis etiam ceu materia, quia etiam ipſa quodãmodo media eſt *Libr. 9. ſimpl.*

eorum, quæ valentem habent facultatem.

Lib.6.cõ. pha.part.

Nonnũquàm tenuitas & craſsities actionem & ſuam & aliorum iuuant: vt diamoro addita crocus & myrrha, prterquàm quòd phlegmonas oris coquũt, & ille repellit, hæc ſuo calore abũdè digerit eadẽ in altum corpus inflammatum eſſentiæ ſuæ tenuitate ſubiens ſimul croci minùs ſubſtãtia tenuis, & reliquorum vires ſecum trahit, ac phlegmonem in altũ vſq; ſanat, ac citò ad cutim recurrendo, ſecum quę in alto ſunt à ſe tenuata educit. Crocus verò & ſuccus mororum viciſsim contrahendo myrrham intrò impellit, & eius ad cutim reditus celeritatem præproperam inhibet. Ob hæc virtus diamori longiùs peruenit deductis altiùs à myrrha aſtringentibus: hac autem myrrha ab aſtringentibus impulſa mororum ſucco, croco, ſucco rhoïs, omphacio, roſis ſiccis, balauſtio, malicorio, galla immatura, hypociſthide, & cæteris aſtringentibus vim deleteriam non habentibus. prædicta enim miſcentur, cùm vis diamori validior eſt faciẽda. Quo loco tenuia & craſſa tanquàm dare operas mutuas videntur, & alterum alterius actionem reddere meliorem.

Li. 6.cõ. ph. par.

Præparatio item qu rdam per trituram. cribraturam, vſtionem, lotionem, in pleriſque vt meliora ſint, magni eſt momenti, &

etiam

etiam ordo miſcendi: vt ſi phlegmone induruit, medicamenta potentiùs digerentia probè trita & tenuiſsimè cribrata ſint miſcenda, vt coſtus, macer, amomum, cardamomum, pyrethrum, acorum, meon, dictamnus, ſuccus Cyrenaïcus vel Medicus. Sunt autem iniicienda, cùm medicamentum propè omnino coctum erit, aut etiam abſolutè coctum.

Medicamenta componendo apta exactè ſunt elaborãda, vt faciliùs corporis meatus ſubeãt, ob quem trãſitũ celerẽ ſi calida ſunt ſine morſu munere ſuo funguntur: ſi frigida, celeriùs expectatum opus præſtant.

Alcyonia vtraq; amygdalas amaras totas cum corticibus vſtas & nitrũ crematum alopeciæ adhibet Galen. vt tenuiorum ſint partium, & ob id ad imam cutim vſque pilorum radices penetrent. *Libr. I. c. pha. par.*

Medicamenta quæ per venarum oſcula promptè ſubire volumus, & in omnem corporis partem digeri & ferri (qualia quæ ſudores, vrinas, menſes mouent, obſtructiones liberant hepatis, lienis, renum, corporis habitus) illa ſunt curioſè terenda, & tenuicribo cribranda, vt prorſus ſint tenuiſsima. Sic Galenus calaminthen, pulegium, thymum, petroſelinum, ſeſeli, libyſticum, ſemen apij, piper graue ſimul tuſa ſubtili *Lib. 4. ſanit. tuen. in diacalaminthe.*

cribro creta miſcet compoſitioni diacalaminthe, ad vacuandum humores acres in tota carne ceſſantes.

Sic ibidem nitrum, cuminum, rutam, piper tenuiſsimum & minutiſsimũ, facere docet, cùm vrinas multas mouere conſilium eſt: craſsius verò id faciendũ, quoties per id aluus eſt deiicienda, ac huius præcepti in omnium medicamẽtorum cõpoſitione meminiſſe expedit. Sic hodie nos rha barbarum negligenter terimus, cùm aluus per id ducenda eſt: curioſe verò tritũ damus vrinas moturi.

Libr.6.c. ph.par. Aromata ſunt miſcẽda ad finem coctionis, aut ea iã abſoluta, cùm vas ab igne depoſueris, quòd largior ipſorum coctio aromaticis medicamentis vires adimit: contra verò lithargyros, molybdæna, & alia multa metallica coquendo meliora redduntur.

Lib.6.cõ. ph.par. Succis ſtomaticis craſsis mel ſtatim ab initio eſt miſcendum, ſi liquidiores ſint, vt ſuccus nucum: percoqui debent antequàm mel addatur. nam coctione tam longa vſtum amaricaret.

Multò plura de his quæ ad medicamentorum præparationẽ pertinent, leges libro tertio. Quæ hîc adſcribere nõ eſt viſum, ne idem bis dictum quiſquã calumnietur, nulla neque vtilitate neque neceſsitate.

Eſt

Eſt quãdo acris & mordens qualitas expetitur, vt in balanis & clyſteribus per mel, ſaccharum rubrum, hieram picram, mercurialem, ſales, id genus alia.

Neq; baſibus ipſis ſolùm addenda, quæ ipſam ad partem ſibi familiarem deducant, ſed etiã quæ ipſam in ea parte remorentur, vt ſi in hepate medicamentum morari diutiùs volo, ſemen raphani ſtomacho grãtum ei miſceo, quod medicamentũ diſtribui feſtinans retrahat & remoretur. Additur & multis opium, quod vires medicamenti per corpus diſtributi tot coctionibus reſolui prohibeat, aliis ad ſenſus ſtuporem in vehementiſsimis doloribus.

An verò multa medicamẽta eadẽ facultate prædita miſceri debeãt, tãquàm cõpoſitum melius redditura, ambigi poteſt, cùm fruſtra fiat pluribus, quod paucioribus perfici poteſt: tamen cauſæ quædã nõnunquàm incidunt, vt docuimus, quæ nos ad id faciẽdum compellunt, nec factum hoc noſtrum caret veterum imitatione: nam Galenus in compoſitione medicamẽtorum ſecundum partes idẽ pollentia ſæpe miſcet, vt ad diuturnam & curatu difficilem alopeciã ſimplicia eiuſdẽ facultatis euphorbiũ, thapſia, ſulfur viuum, elleborus alteruter cum oleo laurino, aut cicino, aut veteri miſcentur. *Libr. I.*

Opo

Libro. 2. Opobalſamum, peucedanum, caſtorium & ſimul & priuatim ſeorſumq́; ſingula in veteri capitis dolore cum oleo & aceto miſcet Archigenes apud eundem, nec reprehenditur. *Ibidem.* Viticem, mentham, amygdala amara, iridem, ana cum aceto & roſaceo.

Libr. 6. In ſtomatico diuitum coſti, amomi, maceris, opij Cyrenaici vel Medici, vel alteri⁹: pauperum verò dictamni, cardamomi, mei, acori, ſinapi, duorum, trium, vel omnium quantam voles menſuram, modò ſint tantùm horum drach. tres; aut drac. quatuor & dimidia, pro libra mellis. Si autem quatuor aut quinq; drach. miſcueris, digerens magis reddis medicamentum.

Ibidem. Diamoro & aliis ſtomaticis diuitum miſcere potes vel corticis caſiæ, vel nardi Indicæ, vel folij malabathri, vel omniũ triũ ana drac. vnam, vel drac. vnã & dimidiã. *Ibidem.* Pro omphacio ſuccus rhois, vel æqualis vtriuſq; portio diamoro miſcetur. *Lib. 3. ad finem.* Chalcitin, miſy, chalcãthum ſimul miſcet Andromachus apud Galenũ. *Ibidem.* Adipes leonis, pardalis, hyenæ, anſeris, vrſi propè eadẽ facultate præditos, ſi habes, omnes ſimul miſcere oportet, & ad horum partem vnam euphorbij, vel thapſiæ partem duodecimã, vel vtriuſq; ana partem duodecimam, túncq; ſit valentius.

Seminis erucę, & naſturtij, & nitri ana miſcet

ſcet Heras ibidē. Medicamento ſtomatico dia gleucus miſcet heminas tres rhus coriarij, vel culinarij, aut amborũ ſimul ana heminam vnã & dimidiã, & etiã paulò amplius: & addit aſtringentia, ſi principium eſt fluxionis: digerentia, ſi declinatio morbi ex fluxione nati. Quòd ſi vnicũ habes vel aſtringẽs vel digerẽs ſimplex medicamentũ, illius quãtitatem auge; vt expleat, quod ab omnibus colligebatur. Quin ipſi diagleucus & diacaryo omnia immittere licet: initio quidem aſtringentia, vt gallã immaturã, ſurculos molles rubi, vel canis rubi, vel corni, meſpili, ſorbi, & fructũ eius, & myrtum: roſam, glauciũ, cytinos, balauſtia, omphacium, rhun vtrũq; prius aqua coctũ, tamaricen, ſpinæ Aegyptiæ fructũ, & cætera aſtringentia, præterea quæ pharmacode, id eſt venenoſam & noxiã facultatẽ habent, ſi deglutiantur. Digerentia verò mediocria decoctũ caricarũ, furfuris, mulſam cui incoctum ſit origanũ, hyſſopũ, thymũ, calaminthe, pulegiũ, metha odorata. Fortiora ſunt, eáq; amplius coquenda, nitrũ vſtũ, nitri ſpuma: valentius his ſulfur viuum, pyrethrum. *Libr. 6. c. ph. part.*

Andromachus in diarhœo miſcet cinnamomi & caſiæ ana drach. vnam. *Libr. 6.*

Croci & crocomagmatis ana drac. duas. *Ibidem.*

Alumen rotundũ, ſori, miſy, chalcitis ad *Ibidem.*

oris vlcera ſimul miſcētur apud Galenum.

Generoſiſsimæ oris collutiones in phlegmone gargareonis, vel aliarum oris partium incipiente parātur ex prædictis aſtringentibus, vel ſingulis per ſe, vel decoctis in aqua cum aliis. Mirum enim quanto ipſorum miſtiones ſubinde vtiliores fiant vſu ſimplicium.

In fine li. I. c. ph. g. Emplaſtro cuidā albę miſcet cadmię, pōpholygis, cineris buccinorū, ſquamæ æris, calcis lotæ, chalcitidis vſtæ & lotæ ſingulorum drach. quatuor, vel drachm. ſex, ſi ex his tantùm quatuor ſimplicia miſceantur: vel drach. duodecim, ſi tātùm duo tibi ſunt ad manum, vt ex his quomodolibet iunctis drac. vigintiquatuor. i. vncię tres iniiciātur.

Tamen ſi altiùs ſpectes, hæc non idem pollent niſi genere, ſed ratione maioris & minoris differunt: vt euphorbium violentius eſt thapſia, & hæc potentior naſturtio, vt libr. I. comp. ph. par. ſic in aliis diſcrimen aliquod inuenias.

In arteriacis iiſdem caſia, cinnamomum, amomum, nardus Gallica & Indica, coſtus, ſchœnuanthos, malabathrum, & magma malabathri ponūtur. Itē thus, crocus, myrrha diſpoſitiones coquentia iiſdem miſcētur: ſic & glycyrrhiza, gummi, & tragacantha, quæ exaſperata læuigant.

In

In diospolitico ruta,piper,cuminum,mel curioſè deſpumatū,nitrum,ad flatus diſcutiendos omnia efficacia. In medicamento dia trion pipereon tria piperis genera,zingiber,aniſum,thymum.In dia calaminthe, calaminthe,thymum,pulegium,apium,petroſelinum,ſeſeli, libyſticum,piper graue. *Lib 4 ſanit.tuen.*

Ex libris aliis Galeni exempla afferre poſſumus propè innumerabilia,in quibus idē propè pollentia medicaměta ſimul miſcentur etiam plurima. Vide tamē ne copia immodica luxuries, magno ſæpe ægri diſpendio ,ſed contentus eſto ſimplicibus quàm fieri poteſt paucisſimis. Quò enim ſimpliciora ſunt compoſita,ſi ſcopis noſtris ſatisfaciunt,eò ſunt præſtantiora,preſertim quę mox à componendo ſunt vſurpanda. Quæ verò ex pluribus conſtant , longa omnium ſimul ceu fermentatione percoqui ferè indigent,per quam vis perſæpe contraria priori acquiritur,& forma quædam noua à ſimplicium formis diuerſa,per ſolam experientiam cognita:vt theriace recens ſtupefacit (niſi cinnamomi præſtantia coctionem eius accelerarit, vt in theriace audies) vetus calfacit,& opera præſtat maxima , quorum vix vllum in recenti inuenias.Ob id experta à veteribus & doctioribus cōpoſita medicamenta ſunt neotericorū compoſitis me-

liora: niſi ſiqua hi inuenerunt, quæ vſus iam multus optima probarit.

CONSERVANTIA.

POſtremò cùm ſatis non ſit medicamentum nos habere compoſitum in eum affectum efficax: cuius gratia compoſuimus, & addita eſſe à nobis ea, quæ ſunt actioni optatæ non modò neceſſaria, ſed etiam vtilia: niſi idem compoſitum à ſitu & putredine ſeruetur non dies tantũ aliquot, ſed menſes & annos, interdum etiam multos. Idq́; ne frequenter idem componendi labor non neceſſarius ſit ſumendus, vel ne ſimplicium in id neceſſariorum nunc recentiũ facultas tunc non ſit, cùm medicamento erit opus: vel vt tempore vires acquirat medicamentum non ſolùm valentiores, ſed ſæpe etiã prioribus contrarias: quod in theriace & mithridatio accidit, quę primis menſibus ſtupefaciunt, poſtea calfaciunt.

Porrò ſeruare poſſunt omnia, quæ ſiccant & humiditatẽ excrementoſam putredinis authorem abſumunt, vel per ſe, vt ſicca: vel per accidens, vt calida. Ob id omnia ſeruanda medicamẽta tam ſimplicia quàm compoſita corruptioni obnoxia (quedam enim per ſe diutiſsimè integra durãt, vt me-

talli

tallica, terrea, ſemina, fructus multi) ſiccamus vel ſole vel igni: etiam ſiccantibus adiectis, melle, ſaccharo, aceto tum per ſe, tum cum ſale, qui ſolus tamen capparibus & carnibus ſeruandis, & oleo, & omphacio, & aliis multis ſufficit, ſiccando & aſtringendo, ne calor externus vna putredinis cauſa eas ſubeat, aut internus foras exhalet, quē quia ſuperfuſum oleum intus cohibet, etiam ſolum ſuccis multis diu ſeruandis ſufficit, vt limonum, granatorum, cydoniorum. Eadem de cauſa aqua pluuia diacodio miſcetur, vt medicamentum putredini minus ſit obnoxium: habet enim hæc aqua in ſe aliquid aſtringens. Quatenus autem quodque genus medicamentorum compoſitorum ſit ſiccandū, hic audire ne expectes, ſed partim imitatione & experiētia diſcas licet: partim ex his intelliges, quæ in modo præparandi ſingula medicamentorum compoſitorum genera libro quarto ſcribemus. *Initio lib. 7. cō. ph. p.*

Sic hiera picra melle deſpumato excepta fit durantius medicamentū, & theriaca, & diacalaminthe, &c. Sic ſuccus mororū coctione per ſe, deinde cum melle fit durātius diamoron. *Lib. 7. method.*

Medicamentis compoſitis id iam adeptis cura noſtra vt ſeruari diu poſsint, ad virium cuſtodiam ne exhalent, & ipſorum *Lib. 6. cō. ph. part.*

tutelam ab iniuriis externis, aëre, puluere, araneis, muribus, & id genus reliquis, loco eſt opus non ſolùm communi, ſed etiã proprio cuique quo ſeruetur: cùm ſimplicia plurima ſi loco communi ſolo ſerues, nihil pecces. Reponantur autem compoſita vt ſimplicia in aëre ſublimi, perflatili, ſicco, non ſubterraneo, præſertim humido, vt in quo ſitus celeriter proueniat, qui medicamentum corrumpat. Succi tamen oleo ſuperfuſo tecti cellis vinariis, vti omphacium, meliùs ſeruantur, quo aëris externi magnis mutationibus aër ille minùs fit obnoxius.

Lib. 1. antidot.

Tamen in magnis vrbibus & frequentibus cùm denſa & anguſta ſint ædificia, & contignationes plerunq; humiles, redimitur iniuria apertis dies totos feneſtris: præterea ſiccitate ignis ad quotidianas compoſitiões neceſſarij. In his tamẽ officinis multò ſunt præſtantiores, ad quas ſcanditur, & à quarum area tabulatum abeſt longiùs. Præterea quę aëri libero ſunt apertæ ac ſoli, modò is radio medicamenta compoſita non attingat. Nec improbandæ, quæ ſolem orientem aut etiam occidentem ſpectant, neque etiã in ſeptentrionem apertæ, modò ſublimes, perflatiles, à cloacarum & aliorum inquinamentorum iniuria remotiſsimæ.

Priuatus autem locus cuiq; medicamentorum compoſitorum generi ſuus eſt, antidotis ſuus, trochiſcis ſuus, ſu' & catapotiis, & aliis ſimiliter. Is autē ferè vas eſt, idq; vel terreum, & id multiplex, vel vitreum, vel ligneum, vel ſtanneum, quæ maxima turba eſt, contra Galeni decretum, vel etiam aliis metallis conſtans. Præter hæc quædam alio teguntur, vt catapotiorum maſſæ aluta alba colligātur. Sed de his fuſiùs libro ſequente, in pharmacopolarum inſtrumentis.

Omnia tamen operculantur, quædam ſimplici ex eadem materia tegmine, & eo interdum per ambitum picato aut cerato: alia ſubere, linteo, ſtuppa, membranis, corio, papyro, aut alia re quauis, nonnulla etiā cera, reſina: quædam ſolo, vt diximus, oleo, quæ tamen & communi tegmine ex papyro aut alio obſtruuntur.

Exemplo baſim & cætera exerce in hiera picra. Aloë ſola in hiera prauos humores ex ventriculo vacuat, maſtiche additur ceu apta ſtomacho & grati odoris, & ad frangendam vim aloës medicamentoſam efficax.

Cinnamomum tenuiſsimarum partium, ventriculi tunicarum meatus aperit, humorum craſsitiem tenuat, & lentorem terget, quos alioqui aloë nunquā traxerit ob im-

becillam vim purgatoriam. Ad bilioſas autem in ventre diſpoſitiones præſtantiſsimũ eſt remediũ, vt multos ſtomachi vitio moleſtatos vno die frequenter ſanauerit. Cinnamomũ item alios omnes affectus ex prauis ſuccis contractos iuuat miſtum: quia facultatem habet, qua prauas qualitates in naturalem ſtatum reducit. Poterantque hæc duo ſufficere, cùm cætera ſint partim apta ſtomacho, partim tenuia & abſterſoria, virtute tamẽ longè inferiora maſtiche & cinnamomo: genus autem facultatis idem habentia, lib. 8. comp. ph. part.

QVANTITAS.

HActenus qua methodo ſimpliciũ medicamentorum compoſitioni aptorũ delectũ facere oporteat, & quot vt pauciſſimis ad compoſitionem ſit opus, abundè docuimus: nunc addamus quæ horum ſimplicium quantitas id eſt, pondus aut menſura (doſin vocant) eſſe in cõpoſito debeat. ſi illa videlicet certis limitibus omnino circunſcribi queat, quos vltra citráque cõpoſiti facultas optata eſſe nequeat. Nã in vnoquóque non modò medicamentorum, ſed aliorum quoque omniũ remediorum genere quantitas ſola eſt, quę ad vnguem nec dici,

ci,nec ſcribi poſsit,ſed coniectura tamē artificioſa. Medicus natura prudens,& multa Medicorū lectione exercitius,ipſiſque medicis operibus quātitatem excogitabit cuiuſque legitimam, aut ei proximā ex affectus eſſentia, magnitudine,temporibus,ſitu: ex partis affectæ natura,ex ſimplicium denicq; ipſorum facultate vel valida,vel languida, non neglecta indicatione à forma medicamenti conſtituenda, ab aëris temperie, ab ægri habitu molli,duro, raro, denſo, ſenſu tactus exacto, obtuſo, conſuetudine huius vel illius medicamenti,aut inſolentia. Affectus enim paruus, recens,ſuperficiarius,ob hæc curatu facilis mitiora poſtulat medicamenta contraria,quàm qui in eodem genere eſt,ſed magnus,inueteratus, profundus, proinde curatu difficilior:is enim valida requirit. Vt enim plantæ nouellæ etiam ſummis duobus digitis nulla vi euellūtur, vbi verò altiùs radicarunt,ligonibus,aſciis, multorum hominum robore magno indigent,vt euellantur:ſic morbi recētes leuiora,qui longa mora inualuerunt, valentiora etiam remedia poſtulant. *Gal.in apoplexia.*

Adhęc ſuperficiariis & ſublimibus corporis affectibus medicamēta viribus integris quia occurrunt,tanta eſſe debent,& ſic efficacia,quanta eorū vi contraria affectus ipſi

vt profligentur indigent, & pars ipſa ferre debet. Ad profundos autem affectus penetrando vis medicamentorum obtunditur, quia alteratur, quia aliis etiam miſcetur: ob id tantum ei virium cumulamus, & ſuperdamus, quantum in via diminutum iri coniectamus, vt earum reliquum vincendo affectui ſit æquale. Cætera hoc exemplo fient manifeſtiora, ſi ab affectu, vel affectibus variis ſumpta indicatio, & quę à temperamento partis affectæ, aut etiam totius, & ab aëre ſumitur. Idem medicamenti genus ſuadet, vt refrigerans, medicamentum affectui contrarium eſt augendum viribus & quantitate, magis, quàm ſi ſinguli affectus hi ſeorſum conſiſterent. Vt affectui calido in temperamēto frigido in aëre calido, refrigerantium vis maxima eſt adhibenda: quia affectus refrigerantia ſibi contraria poſtulat, & aër quatenus inſaluber eſt, quia intemperiem morbo habet ſimilem, quæ ipſum fouet, & auget, temperamentum verò partis frigidum, ſimilibus ſeruandum. Quòd ſi cutis eſt dura & denſa, & ſenſus obtuſior, non modò frigidiora, ſed quę tenuitate eſſentiæ promptè penetrent, vt acetum, ſuccum corticis viridis nucum, præter hæc affectus requirit. Si verò hæ indicationes pugnent, & diuerſum poſtulent medicamenti genus,

Lib. 3. ſanit. tuend.

Lib. 7. metho. & 9. & aliis.

quæ

quæ numero & viribus vincunt, vim medicamenti augendam ſuadent, quæ vincuntur minuendam, magis & minus pro numero & dignitate indicantium. Si verò affectus multi ſint implexi naturæ contrariæ, vt hydrops cum febre, vrgentiori maior vis remediorum opponatur, non neglecto tamen altero: ſic vbi cauſa morbi & morbus diuerſæ ſunt naturæ, vt pituita frigida humida cauſa febris quotidianæ calidæ & ſiccæ diſpoſitionis, vrgentioris maior eſt habenda ratio: pituitę videlicet per tenuantia, incidentia, tergentia, coquentia, phlegmagoga eius generationem prohibentia: febris per refrigerantia, humectantia, putredinem finientia: ſi æquè polleant, prior & maior cauſæ eſt habenda ratio, vt quæ tollenda primo loco ſit. In complexis enim affectibus cõſiderandum eſt, quis affectus cum quo, quis ſine quo, quis poſt quem curãdus vel non curandus eſt.

Si autem cauſa morbi & morbus eadem poſtulent remedia, ea ſunt augenda vt tertiana febris calida ſicca à bile flaua, putrente, calida, ſiccaque etiam ante putredinem, affatim refrigerandum eſt. Sed hæc ſimplicium facultatem intendendam potius probare videntur, quàm ipſorum quantitatem augendam: quãquam aucta quantita-

te facultas etiam intenditur: vt ſi pro cinnamomo duplum caſiæ cinnamomo longè inferioris ponitur, quantitas ipſa caſiæ aucta cinnamomi vires repræſentat. Item quò plus & maior quantitas ſimplicium calfacientium vel refrigerãtium, vel aliud quiduis efficientium miſcetur, eò valentius eſt id medicamentum, vt in dioſpolitico tantum nitri quantum ſingulorum aliorum, purgatorium ipſum reddit: & dia trion pipercon eſt medicamentoſius & valentius aniſi, thymi, zingiberis ana drachmis ſexdecim, quàm drachmis octo: & hiera picra valentior cum drachm. aloës 120. quàm cum drachm. 100. vel paucioribus: & ſic in reliquis vires magnas habentibus comperies.

Item ſi natura id eſt, temperatura partis affectæ & corporis totius eſt eadem, maior ſit quantitas, & vis medicamenti cum natura partis & totius conſentientis, ob id ſicca magis adhibe vlceri partis natura ſiccæ, ſi totũ quoq; corpus eſt ſiccum: contrà autem ſiccandum minùs ſimile vlcus, in parte præhumida toto etiam corpori præhumido: nam vis medicamenti tũc naturæ partis incommoda eſt ac contraria.

Si verò partis & totius natura eſt diuerſa, adhibe medicamẽtorum parti & toti con-

ſentien

ſentientium portionem ęqualem, vel medicamenta inter vtriuſque naturam media: vt ſi corpus humidum, pars ſicca, miſce humida cum ſiccis æqualiter, vel humido ſicco temperata ſimplicia: non oblitus tamen indicationis, quam vlcus omne inſinuat, ſcilicet ſiccandum ſe eſſe, eoq́; magis, quo eſt ipſum humidius, & eo minùs, quo eſt in parte natura humidiore. *Lib. 3. & 7. meth.*

Ex dictis igitur apparet, quòd affectus ipſi præſidiorũ genera nobis indicant, menſuram verò cuiuſq; remedij, & particularem in materiis differentiã, ſuggerit præter affectum pars ipſa affecta, ægri temperatura, ætas, vis vitalis, aëris temperies, vt li. 2. compoſi. ph. part. docet Galenus: vbi Apollonium reprehendit, multa capiti ab ictu vel caſu dolenti remedia componẽtem, nullius tamen ſimplicis expreſſa menſura. *Lib. 2. cõph. part.*

Quantitas verò huius, vel huius ſimplicis in compoſito, nec maior, nec minor cur ſit impoſita, ratione non caret eorum qui primi ea miſcuerunt: quòd ſi paulò vel plus vel minus eorum quorundam miſcuiſſent, fortaſſe nec illegitima fuiſſet compoſitio, ſed quia vſu longo bona eſt comprobata, eam ne mutauerimus. Cùm enim exquiſitè affectuum (quibus præcipuè medicamenta componuntur) natura cognoſci non poſsit,

neque

neque fortaſſe ſimplicium, coniectura quadam artificioſa collegerunt maiores noſtri, ſimplicia his viribus vtcunque cognitis: hunc affectum coniectura tatùm ſanatura.

Quantitas autem ſimplicis eius maior ferè miſcetur, cuius facultate ad morbum profligandum magis egetur, ſiue illud ſimplex ſit, ſiue compoſitum, quo præter cætera morbum oppugnare Medicus propoſuit: ferè addidi ob id, quòd quæ baſes magnarum ſunt virium & periculoſarum, parciores miſcētur. Sic in theriace, minor eſt portio paſtillorum theriacorum, quam ſcilliticorum: in ſcammoniatis medicamētis parcum ineſt ſcammonium, ob valētem facultatem eius actionem. Item quæ denſa, ſunt, parciora miſcentur quàm rara.

Prætereà cum multa facultate eadem, vt colorifica & roborante prædita, ſi in remedium aliquod miſcentur, vt xylaloë, mentha, abſinthium, cariophyllum, maſtiche, in ſtomachi epithema parciora miſcebuntur, quàm ſi ſingula tantùm imponerentur: quòd quantitas menſuræ vel vnius vel plurium, totius effectum intendit, quod caſsia duplex, aut carpeſium multum pro cinnamomo planè declarat: quòd illa imbecilliora tamen quantitate ſua huius qualitatem propè adæquant.

Quan

Quantitatẽ igitur & menſuram miſcendorum medicamentorum ſimplicium, eſt quando primum coniectura tantùm metitur, etiam facultatis ſimpliciũ peritus. Vbi verò expertus eſt affectum ab eo medicamento in corpore relictum, ſeu medicamenti opus, conſiderat ex eodem ſi quid à ſcopo deficit, idq́ue ſufficit: vt pſilothrum corpori ſemel iuſto tempore admotum, ſi ſatis egerit in aliis partibus continua: ſin minùs, auge vim ſimplicium pilos auferentium, vt calcis, arſenici, ſandarachę: ſi nimium egerit, vt vrat & vlceret, vim illorum remitte, minuta ipſorum menſura, & aucta portione aliorum vim iſtam frangentium. *Lib. 3. cõ. ph. par.* *Lib. 2. cõ. phar. gen.*

Si quidem exactè ſimplicis alicuius miſcendi, aut compoſiti medicamenti atque adeò reliquarum cauſarum ſalubriũ quantitatem, nemo ante experientiã inuenerit: coniectura tamen ſic antè iudicat & expendit, vt nullus multum improſper ſuccedat euentus. Vbi igitur à tutiſsima in ſingulis menſura inceperis, & quod ex ea ſequutũ eſt æſtimaris, potes quotidie vel addere vel detrahere, & quod omiſſum eſt corrigere. Sic in dia cnico, cnici ponitur & caricarum par modus: ſed prout ſe habere id ad ſumentis naturam experieris, aliàs plus, aliàs minus cnici immitte, lib. 5. ſanit. tuendæ. *Li. 5. ſani. tuend.*

Præter

Prætereà ſimplicium miſcendorum facultas imbecilla vel valida, magni eſt momenti ad cuiuſque iuſtam quantitatem limitādam: infirmioris enim doſis poteſt tutò augeri, vt duplū caſiæ pro cinnamomo, duplū radicis panacis vel radicis peucedani pro ſucco radicis alterutrius. ſic omnia reliqua imbecilla miſceri poſſunt largiora, niſi quid vetet, vt quantitas totius immoderatior, vel forma conſtituenda vitietur, vel niſi futurum ſit imbecillius tāta imbecillorum portione quàm poſtulet affectus. Pro cuius portione augenda vel minuenda medicamentorum purgantium, digerentium, aſtringentium, vel alia facultate præditorum vehementia.

Lib. 6. cō. ph. par. Quæ verò ſunt vehementiora, vt elleborus alteruter, ſcāmonium, colocynthis, opium, quantitate parua ſunt miſcenda, & cum præmeditatione. *Lib. 3. cō. pha. par.* Sic quibus eſt aurium dolor ex inflamatione vehementiſsimus, opium caſtorio pondere æquali multò antè miſcendum eſt: ſi autem mitior eſt dolor, duplicato caſtorio, ambo in ſapa ex muſto diſſoluta, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Facultas quoque remediorum in duris corporibus augetur, vt prædiximus. Ob id Galenus cuiuſdam achoribus chartā vſtam

ex

ex aceto illeuit, quòd eumvim medicamenti ob carnis duritiem facilè toleraturum conſideret: & ita euenit, eóq; remedio paucis diebus perſanatus eſt.

Adhæc quibus ſenſus eſt acrior, mitiora: quibus obtuſior, valentiora ferunt remedia: ſic Galenus in hemicrania veteri à cauſa frigida auribus ſenſu tactus acri, ac exquiſito præditis inſtillabat oleum euphorbiatum, id eſt, quod libra vna olei habeat euphorbij drachmas tres incoctas: ſi autem obtuſior earum eſt ſenſus, habeat olei librã vnã euphorbij validi, & recentis vnciã dimidiam: ſi autem ſit inualidum vetuſtate drachmas quinque, aut plus accipiat. *Lib. 2. cō. ſb. part.*

Item quæ medicamentum gratius faciunt augenda vel minuenda pro aliorum qualitatis natura: vt ſi ſtomatica fiant ex inſigniter aſtringentibus, vt ſucco cornorum, duplum aut triplum mel poſtulant. Mitiores verò ſucci, vt meſpilorum, pyrorum, & multorum fructuum æqualem mellis portionem, aut ſaltē quàm prædicta minorem. In ſtomatico digerente aromatum drachmas tres, aut quatuor & dimidiam: ad ſummum quinque drach. miſcet lib. mellis Gal. lib. 7. comp. phar. part. Libræ mellis aut ſacchari maiores pulueris vnc. tres miſcebãt

in ant

in antidotis efficacioribus,quàm quæ nunc parantur cum vnc.tantùm duabus, vt ſint iucundiora,præterquàm in quibuſdam. Aromata item hyeme augenda, æſtate ſaccharum largius miſcendum.

Quantitas etiam quorũdam ſimplicium variat temporis ratione, quo ex iis compoſitio fit: vt ſi ceratum Galeni facis hyeme, minus ceræ poſtulat, quòd etiam oleũ frigore hyberno valenter concreſcat non ſola cera, habeátque duritiem lapideam ceratum, æſtate verò largiorem ceram accipiat, quòd ſub illius æſtu etiam cera ſemiſoluta molleſcat. Ratione eſt eadem vtendum in cæteris ceratis & emplaſtris, & aliis, quæ ceram, reſinam, aliáque à frigore concreſcentia, à colore liqueſcentia recipiunt. Aeſtate etiam minus olei miſcemus emplaſtris & vnguentis, quàm hyeme, quia illius calore ſolutum id, vnguentum reddit perliquidum: vt hyemis frigore concretum etiam multùm, craſsius vnguentum efficit. Ob id Alexander Tral. emplaſtro phœniceo palmularum vnc. decem, addit olei vncias æſtate tantùm octo, hyeme vndecim. Auicennas quinto canone vnguento apoſtolorum miſcet olei libras æſtate duas, hyeme tres.

Adde quòd prædicta fingimus liquidiora, quando eis ſicca alia, vt æruginem, calcem,

cem,cadmiam,farinas,pulueres ſumus miſturi: duriora verò primùm componimus, ſi ſuccos aliquos ſunt pòſt recepturi. vt cùm ceratum Galeni aceto & aqua roſarum, vel alio dum frigeſcit, miſces quantum bibere poſsit.

Rerum etiã miſcendarum natura quantitatem immutat: quæ enim ſicca & rara ſunt coquẽda, largiorem humorem poſtulant, quàm humida denſa.

Sic Galenus modium ſeminum abietis iniecit olei libris quinque & viginti, quia maceratum menſes aliquot multò planè minùs redditur. Modium verò florum populi nigræ iniicit libris olei viginti tãtùm, aut etiam quindecim, quòd hi flores cùm ſint humidiores minùs olei macerando etiã per æquale tempus ebibant.

Sic ſyrupus ex ſeminibus, radicibus & aliis ſimplicibus ſiccis raris coquendus, plus aquæ aut liquoris alterius idonei requirit, quàm in cõtrariis: quod in compoſitis medicamentis abundè leges. Plus item liquoris poſtulat, qui ob ſimplicium naturam vel formam conſtituendam longiore coctione humorem halitu diſsipante, indigent, niſi liquor ea ſit natura, vt ægrè vaporet, cuiuſmodi eſt oleum. *Lib.7.cõ. ph.part.*

Eſt quando quãtitas remediorum ſcru-

pulofius à maioribus eſt aſcripta, quando ſcilicet à maioribus compoſitionibus parciores diuidebant, vt Andromachus arteriace 15. thuris drachma vna, obolus vnus, myrrhæ, croci ana drachma vna, oboli duo, ſucci glycyrrhizæ drachma vna, oboli tres, aut radicis glycyrrhizæ drachma vna & dimidia. Quæ ponderum diſſolutio frequens eſt in compoſitionibus quarto libro ſcribendis, quas Meſues ac Nicolaus ex aliis plenioribus deſcripſerunt, quales habet multas antidotarium Hadriani; & antidotarium magnum Nicolai, quod Græcum Romæ audio eſſe, & Græcum affirmat Nicolaus pharmacographus, vt ſuo loco leges. Vbi interdum menſuras aut pondera minimùm auximus, vel minuimus cùm ſcrupuloſiùs diuideretur: ſed id tantùm fecimus in ſimplicibus virium parum efficacium, & à quorum quantitate vel aucta vel minuta nulla, aut minima totius mutatio fieret. Quod à nobis rarò licet factum nemo accuſet, cùm etiam in veteribus quibuſdam compoſitionibus nonnullorum quantitas circunſcripta nullo propè iuditio inueniatur. Nam thuris drachmam vnam, obolos quatuor ſcribit Andromachus in arteriace 13. cùm licuerit ſcribere thuris drachmā vnam & dimidiam, vel drachmas

Lib. 7. cō. pō. par.

duas

duas (neq; enim tanta eſt vis in thure) præſertim cùm aliorum multò valentiorum ſit magnum pondus, vt nardi, myrrhæ, croci, coſti ana drachm. quatuor: cùm item in arteriace 12. ſcripſerit croci drahmam vnam, mirrhæ drachmas quatuor, thuris vnc. vnã: quidam tamen negãt licere magnarum antidotorum compoſitionem: vel augere, vt Veneti, vim maximam theriacæ & Mithridatij ſimul coquunt: vel minui, quod prædictis exemplis audiſti, quod in maiorũm pondere & menſura vis quædam inſit, & meliùs illòrum menſura paratur. Si tamen non magnus fiat receſſus, parui refert: nam duas libras aut circiter theriaces, ſi quis fecerit, non percoquetur à ſuo calòre natiuo, & citò vaneſcet, vt vinum paucum in paruo dolio: in magno autem feliciùs ſeruatur: ſic theriace quanta à veteribus dicta, lagior autem ægrè paratur, cõmiſcetur, coquitur.

Quin & quantitas ipſa interdum incer- *Lib.6.cõ.*
ta ipſis etiam authoribus fuit, vt in ſtoma- *ph.part.*
tico Critonis, *διὰ γλεύκους* rhus coriarij drac.
vna, alij drach. duas: gallarũ drac. quatuor,
alij gallas triginta: croci drachmas duas,
alij drachmã vnã: aluminis ſciſsi drac. duas,
alij myrrhæ drach. vnam. Sic in ſtomatico *Ibidem.*
Andromachi ex gallis triginta, & aceti albi:

ſeſquicyatho: alij ſcribunt cyathis nouem rhus obſoniorum cyathus vnus: aliis cyathi nouem, mellis cyathi duo: aliis ſeſqui cyathus ſcribitur.

Hanc verò ambiguitatem ſoluit Galenus, vt aceti & rhus ana cyathi nouem ponantur, tũcque amplior fiat coctio, qua gallæ tenereſcant: id quod multò eſt præſtantius, quàm ponere vtriuſque ana ſeſquicyathum, tunc verò partiùs eſt coquendum.

Coctio ergo longior, breuior humoris in quo eſt facienda quantitatem nobis inſinuat.

Lib.4. ſanit.tuēda. Sic in acopo *δι αἰγείρου* modum florum populi nigræ immittit quindecim aut viginti libris olei.

Lib.7.cō. ph.part. Numerus etiam ſimplicium ad quantitatem refertur, quem alij aliũ in iiſdem etiam compoſitionibus ſequuntur, vt in arteriacis & hippoglottidibus: alij tria, alij quatuor ſufficere putarũt, alij in maiorem numerum extenderunt. Eſt tamen quando numerum non mutamus, vt in tetrapharmaco, in theriaca diateſſaron.

Lib.1.cō. ph.gen. Non multùm differt, ſiue cẽtum drachmis metallicorũ, ſiue ſex & nonaginta duæ olei cotyle miſceantur ad emplaſtrum: in re verò magni momenti drach. quatuor adiicere aut demere magni refert.

FORMA COMPOSITI.

POſtremò forma compoſiti vel vtilior fini propoſito, vel gratior ægro, vel ſeruando medicamento aut vtẽdo accommodatior, ſuadet huius vel huius medicamenti copiam vel largiorem vel parciorem: vt ſi os volo colluere lacte cum tritis foliis pruni, liquet multo lacti pauca folia miſcenda: ſi volo illinere, contrà pauco lacti multa pruni folia trita miſcebo. *Libr.6.c. pha.part.*

Collyria oculi aſtringẽtibus præſertim metallicis præpollentia, multo liquore ſunt diſſoluenda: crocus, myrrha, caſtoriũ, thus, lycium, in quibus vincunt, multò parciorẽ liquorem requirunt, craſsiúſq; medicamentum faciũt: ſi linimentũ cuiuis parti paras, ceræ pars ſexta oleo miſcenda, niſi ſicca etiã quædam miſceas, tunc enim minuẽda eſſet cera: ſi ceratum liquidius fingis, quarta pars ceræ: ſi ſolidius tertia: ſi in formã emplaſtri, ſecunda miſcenda eſt. Cætera ad formam compoſiti pertinẽtia quæ ſimul ad definiẽdam ſimplicium quantitatẽ pertinent, mox audies. Interdum nulla ratione forma cõpoſiti variatur, ſic dioſpoliticon, dia trion pipereon, diacalaminthe, vel ſicca, id eſt, in puluere vſurpat Galenus, vel melli admiſta. *Li.4.ſan. tuend.*

Sic Andromachus cùm medicamentum ad coxendicum dolorem ſcripſiſſet ex ruta

vtraque, abrotano, ſilphio, baccis lauri, aphronitro colocynthide, cardamomo, ami, galbano, opopanace, ſulfure viuo, vt emplaſtrum ex ipſis faceret, addidit picem, reſinam terebinthinam, ceram, adipem.

Li.10. cõ. ph. part.

Libro 7. method.

Eſt quando mutatur, quo fit efficacius medicamentum: ſic hiera picra ſine melle cum aqua ſumpta magis roborat ventriculum: & ſuccos vitioſos in ventriculi tunicis contentos vtilius extrahit: melle autem deſpumato excepta, minùs ventrem roborat, & magis deiicit, minùs ob hæc vtilis prædicto affectui.

Sic pro fotu, ex oleo vnguenta, cerata, emplaſtra formamus, vt parti materiæ diutius hæreant, vel alia materia in aliis partibus ſed craſsiore ſubſtantia, ſi diu hærere volumus. Contra verò ſinibus liquida omnia iniicimus, vt quaquauerſum ſpargantur, & nullam ſinus partem quantumuis anguſtam relinquant intentatam.

Lib. 2. ad Glauconẽ

Sic liquidiora expectorandæ à pulmonibus & thorace craſſæ & lentæ materiæ formamus medicamenta. Sic læuiſsimè terimus, quę vrinas, ſudores, mẽſes mouere volumus, præterea ex liquore puriſsimo & tenuiſsimo non craſſo, lento, turbido damus. Si clyſteres nunc maximè aquoſi, quando ſolum eſt eluẽdum: craſsi magis & lenti, ex

adipi

adipibus, butyro, vnguentis, muccaginibus, cremoribus hordei, tritici, orizæ, & ſimiliũ, quando inteſtinis immorari diutius, & hærere tenacius volumus.

Adhæc forma hæc compoſiti medicamenti à nobis conſtituitur alia atque alia, pro morbi, partis affectæ natura, figura, & ſitu, proprietate ægri, & modo præparationis ſimplicium ad formam aptam neceſſario, & medicamenti componendi differentia.

Phlegmone enim externa contactum emplaſtrorum, & aliorum ſimiliter durorũ ſine noxa non feret, vti nec vlcus ſiue ſimplex ſit, ſiue cauũ, ſed omnino liquida poſtulat: illa fotus, linimenta, cataplaſmata, cerata mollia: hoc, emmota & ſoluta oleo vel liquore alio emplaſtra linamentis imponenda, vel etiam inſtillanda, & iniicienda in ſinus ipſos. In quorum fundum ſola liquida permeare poſſunt, ſi decliues ſint & recti. Si verò anfractuoſi & aſcendentes etiã iniectione vix fundum vlceris illa liquidiora attingent.

Linamenta, item turundæ, ſplenia pro vlceris figura & ſitu fiunt: adhęc etiam turundæ frequenter cannullatæ (vt vocant) fiant, id eſt tubum aliquem argenteum, ferreum, plumbeum complexæ, per cuius meatũ pus

largum continenter effluat, ne mora in parte rodat, & vlcus augeat.

Amara & id genus alia nobis ingrata vẽtriculus cùm nõ ferat, ea catapotiis vel alia forma concludimus, vt integra deuorentur, nec ſenſum ſui deglutiendo præbeant: aliquo propterea iucundo etiã teguntur, melle, ſaccharo, pomorum, prunorum, vuarum carne molli, inuoluta interdum foliis auri vel argenti, vel alio ſimili.

Tali item vel tali forma debet conſtare medicamentum, vt partem affectam attingat: hinc ſunt inuenti à medico peſsi colo vteri affecto, balani inteſtino recto (quannis ei ad excretionem irritando hodie frequentiùs ſeruiant) clyſter craſsis inteſtinis magis quàm tenuibus.

Sic ſtomatica, & arteriaca, & ſtomachica fiunt forma & conſiſtentia mellis ſeu craſsi & liquidi media nonnihil tenaci: errhina liquida, aut puluiſculi: apophlegmatiſmata in nodulo, vel aliter ſolidiora.

Catapotia itẽ aut bolos formamus, cùm à longinquis partibus trahendum: potiones potius, cùm vias alimenti primas inanire ſtudium eſt. Medicamenta tenuiſsima & cum tenuiſsimis miſta & ferè liquidiſsima, quę ad vterum, renes, veſicam, articulos, cutim volumus penetrare.

Qua

Quæ in re eſt ægri conſuetudo naturáq; conſulẽda: vt in opſoniis & cibis aliis inueniendũ experientia eſt, quod cuiq; eſt optimum (aliud enim alij ſecũdùm naturæ proprietatẽ eſt melius) ſic in medicamẽtis quod cuique ſit non modò gratum, ſed etiã optimum inuenire tentandum eſt, rogando ſi quando vſi ſint medicamentis vt purgantibus, & quibus, quantis, quando, in quo affectu, qua parte anni, & quomodo eos habuerit. Quidam enim à medicamentis in totum abhorrent, quibus iuſculo, aut potione dulci, aut ſapore alio ipſis iucundo medicamenta tegimus, vt inſcij ſumãt: alij poſſunt quidem medicamentum deuorare, ſed vel potione tantùm, vel bolo, vel catapotiis, vel forma alia. Sic in admotis quidã emplaſtra ferũt, linimẽta cataplaſmata nõ ferũt, alij cõtrà. Sunt qui emori malint, quàm clyſterem recipere, quibus per epõphalica eſt ſuccurrẽdum, ſi ne per ſumpta quidem licet. Capitis dolori veteri calido aut frigido, raſo ipſi in formam emplaſtri aut cerati admouenda ſunt tõſo ad cutim, aut capillis aliter breuibus liquida adhibe. Succus ex corticibus nucum expreſſus, quia ſubſtãtia eſt tenuiori quàm ſtomatico conuenit, & coctus eſt à Galeno & mel additum, vt mellis conſiſtentiam ſtomaticis idoneam haberet. *Lib. 6. cõpha. par.*

Eſt tamen quando ſimplicium præparationis modus ad aliquam te formã impellit, vt ex infuſo ſiue macerato rhabarbaro, bolum, aut catapotia, aut formã aliam ſolidam non feceris, vti neq; ex herba virẽte, fructibus mollibus, reſinis recentibus puluerem. Ob id conſiderandũ tibi eſt, quam formã hæc medicamenta, vſta, lota, aſſata, cocta, infuſa, trita, deſtillata magis requirãt, & in qua meliùs ſeruentur, & feliciùs agant in affectus & commodiùs poſsint applicari. Tametſi multa formamus in figuras quaſdam ſub quibus rarò in vſum veniunt, vt trochiſci forma ſunt ſolida: ad oculos autẽ liquore aliquo in cote medica ſoluuntur. Pulueres in alias atq; alias formas nunc ſiccas, nunc liquidas, nunc medias abeunt.

Formæ huius vel huius cõſtituendæ gratia non pauca medicamentis componendis miſcemus, quæ poteſtatem aut nullam aut exiguam admodum medicamento parando afferunt, ſed materiæ commoditatem præbent, vt vel emplaſtri vel cerati ſpeciem per ipſorum miſtionem conſequantur.

Libr. I. ſ. ph. g. Qua ſola cauſa lithargyros emplaſtro dia chalciteos miſcetur, quia nec calida, nec frigida, nec humida eſt, & parum ſicca, vt ad primum gradum, nihilq; aliud vehemens habet.

Eid

Eidem emplaſtro dia chalciteos miſce- *Ibidem.*
tur cera, quòd ſine hac, alia eius emplaſtri
ſimplicia ad talem conſiſtentiam non per-
uenirent.

Eadem cera aliis emplaſtris & vnguẽtis quibuſdam & ceratis miſcetur, vt materiæ commoditatem afferat, poteſtatem nullam aut exiguam afferat.

Sic adipes, olea, gummi, reſinæ adduntur, nunc vt ſpiſsius, nũc vt liquidius medicamentũ reddant: quæ tamen ſæpe miſcentur, vt materiæ rationem habeant, & poteſtatem medicamento tradant: vt ſi ex ruta vtraq;, ſilphio, baccis lauri, abrotano, aphronitro, cucurbita ſylueſtri, cardamomo, ſulfure viuo, & ſimilibus ſiccis nec glutinoſis volo facere medicamentum iſchiadi admouendum, quia per ſe non hæreret, addo prædictis glutinoſa, picem, reſinam terebinthinam, adipem, ceram. Addere poſſum hammoniacum, bdellium, galbanum, opopanax, & ſimilia quæ emplaſtica ſunt, & emplaſtri compoſitioni conferunt, & emolliunt, & quantitatem picis, & ſimilium minuendam oſtendunt. *Li. 10. c. ph. par.*

Eadem ratione terebinthine, aut eius loco larici & abietinæ puluerem glycyrrhizæ miſcemus, vt in bolos veniat, licet glycyrrhiza etiam renibus tergendis modicè conueni

ueniat,potentiùs hac rhabarbari puluis læuiſsimus cũ illis reſinis miſtus renes vacuat, & faciliùs ſumitur. Alij vel alterutrum vel vtrunque ex cicerum decocto multùm calente malunt ſumere.

De his non pauca in vſu recto medicamentorum,quædam libro tertio, plurima libro quarto in ſingulis propè compoſitis medicamentis animaduertere poteris.

DE RECTO VSV MEDICAMENTORVM.

HErophilus dogmaticorũ medicorum doctiſsimus,præclarè dicebat, medicamenta vt cætera medicorum præſidia per ſe & ſola nihil eſſe,niſi rectè vtentem habeât, quando demum ea veluti deorum manus rectè dixeris:iuuât enim plurimùm, vbi his vſurus eſt natura prudẽs ac induſtrius, & in rationali methodo exercitus. Propterea etiã rectè Aſclepiades medici officium eſſe dixit,vt tutò,vt celeriter, vt & iucundè curet. Ante hos prudenter nos Hippocrates hortatur,omnia medicæ artis opera ſic perficere,vt iuuent, vel ſaltem non offendant. Quam rem Galenus his omnibus poſterior libr.12. methodi, & locis perquàm multis inculcat,quòd res ea magnarum ſit virium,

Celſus c. 4.lib.3.
Libr.1. c. ph.g.

non

non modò vt medicus calumnia vacet, ſed etiam culpa: cùm proximè ſecũdùm Deum hominem adiuuat, & cui morborũ magnitudo, complexus, malignitas perniciem extremam minatur. Hinc medicus ceu terrenus quidam Deus affulgeat, conſiliũ & auxilium afferẽs ſaluberrimum, cuius beneficio aut vitam ærumnoſam calamitoſámq;, aut impendẽtem exitiũ facilè æger vitauerit. Non abs re igitur nobis viſum eſt, huc rectum medicamentorum vſum adſcribere, tantò certè præſtantiorem prius ſcriptis omnibus, quantò finis ipſe omnibus his quæ præ ſe antecellit. In quo noſtro ſtudio ſi quid deſiderabitur, ex libr. compoſi. phar. & methodo medendi ſufficere cuiuis paruo negotio licebit.

Medicatio conſiſtit in medicamentorũ affectui contrariorum, & ob id idoneorum copia & horum vſu congruo, contrarietatem ex affectus natura & magnitudine ac medicamẽti facultate affectui receſſu ęquali contraria, ſumẽdam nemo ambigit, & id abundè in ſcopis componendorum medicamentorum explicauimus: vſus iam congruus inuentorum methodo remediorum affectui contrariorum dicẽdus eſt, qua methodo perficiatur. Vſus medicamentorũ congruus ſumitur ab affectus pręter naturã *Libr. 7. metho.*

causa

cauſa præſente, eſſentia, magnitudine, tēporibus: ab ægri, partis, aëris medicamēti natura planè cognita. Affectui enim calido multum, vt ordine ſecundo, frigida ſecūdo receſſu: calido modicè frigida mediocriter conueniunt, ſiue talia ſint per ſe, ſiue id per accidens præſtent (modò nullū hoc incommodum ſequatur) ſic vt exceſſus omnis æquali cōtrario exceſſu expugnetur. Eodem modo in reliquis intēperaturis tam ſimplicibus quàm cōpoſitis, & tam nuda qualitate conſtātibus, quàm cum materia coniunctis. Item in pituitoſo affectu, quæ pituitam incîdant, tenuent, tergeant, vacuent, gigni prohibeant, rectè exhibentur, & in aliorum humorū vitio ad portionē: ſic in incōmoderatione & ſolutione continui. Morborū quoq; alia ſunt atq; alia remedia, pro temporum tam vniuerſalium quàm particulārium ratione, vt pòſt fuſiùs dicemus.

Aegri temperatura, commoderatio, vnitas partium, quæ fuit ante morbū, ſcopus eſt quò tendimus, ſiue intemperaturā corrigimus, ſiue morbum organicarum partium proprium, ſiue ſolutionem continui. Natura enim calidior ſimilibus medicamentis ſeruatur: ſæpe etiam læditur à ſimilibus ſuæ intēperaturę cauſis, præſertim ſi calidis multùm & frequentibus vtatur: modico autem

contra

contrariorũ vſu iuuatur ac emendatur. Cõſuetudinem tamen per morbum mutare ne tentaueris, ſi Galeno auſcultas, quia tũc naturam morbos victurã expugnaueris. Qui corpore item ſunt raro, minus opportuni ſunt purgationibus, & aliis vacuãtibus pręſidiis : quemadmodùm etiam puerilis ætas per inſenſilem tranſpiratũ continẽter multùm vacuata, quòd humor in ea promptè à multo calore tenuatus, cõfertim diſsipetur. Qui nunquàm medicamento ſunt vſi, cum maiore pręmeditatione medicamentis ſunt tentandi. Roganda item cuiuſque naturæ proprietas. Sani quoq; corpore medicationes grauiter ferunt.

Qui vẽtriculo aut hepate ſunt calidiore, à medicamẽtis calidis, qualia ſunt purgãtia omnia, vt cæteris ſumendis calidioribus lęduntur. Medicamẽta valentiora & tenuiora lõgè diſsitis partibus, aut profũdis, & ſenſu obtuſo præditis debentur: ſublimibus verò & facilè ſentientibus, & quibus propinquis medicamentum viribus integris occurrit, mitiora & craſsiora ſufficiunt, niſi alia ratione valens & tenue exigatur.

Sub cane & ante canem difficiles medicationes: æſtate item per ſuperiora magis, ſi facilè vomant, purgandi: hyeme per inferiora purgationes potiùs deligendæ : quia *Aph. 5. li. 4. & ſequẽtibus.*

eò

eò natura vergit,& locus eſt cõferens,vt in melancholicis quoque & tabidis.

Medicamentis præſertim valentibus rarò,& cum multa cautione vtendum eſt.

In ſingulorum medicamentorũ vſu explorandum, quomodò ægros habeant: ſi enim plus commodent,quàm obſint, toleranda:ſi contrà,tollenda: vt in ozæna ſi à medicamento morſum ſentit æger, coniectandum eſt, quod ſimplex in eo mordet, ídq; tollendum,vel abluendũ, vel minuendum,vel alio obtundendum,vel in eius genere mitius capiendum:vt ſi acetũ erat peruetus & valde acre, capiendum eſt acidum magis & ætate mediocre, aut ſaltem vinoſum,vel eius loco vinum dulce vel auſterũ, ſi affectus requirit. Sic & in aliis vlceribus & morbis reliquis, effectum medicamenti eſt diligenter obſeruandum, vt intelligas an in eius vſu tibi ſit perſeuerandum,an totum mutandum, an ſimplex in eo aliquod ſit augendum, vel minuendum, vel obtundendum,vel mutandum.

Quapropter ei qui rectè volet medicamentis vti præter ægri & morbi naturam, medicamentorũ tam ſimpliciũ quàm compoſitorum vires ad vnguem callere debet, & ex his ſemper optima ac probatiſsima deligere.Cùm enim affectũ aliquem certò ſanans

nans habes medicamentum, & quod nunquam ſucceſſu proſpero te fruſtratur, graue eſt ac iniquum, certioribus remediis in pręſens omiſsis, noua tentare, curioſæ alicuius experientiæ gratia. ob id cùm Gale. ad rabidorum canũ morſus habere medicamẽtum omnino probatiſsimum Διὰ τῶν καρκίνων, & præter id alia multa, ſed parũ certa, nunquam voluit in hos morſus alia tentare, aut albam Heræ emplaſtron id promittentem experiri: quia an id præſtare poſſet, dubitabat, cùm ſimilis ſit Attalicæ albæ myrrha ſolùm & adipe ceruina & cera alba Pontica larga adiectis. Quòd ſi hæc morſum in quibuſdam naturis ſanat, & eum non ita magnum, neque cum ſpuma adeò maligna, omnem tamen morſum in omnibus naturis totius ſubſtantiæ proprietate non ſanat, vt Διὰ τῶν καρκίνων. Quæ res ſæpe fecit, vt Medici quidã Empirici pharmacis quibuſdam ſe primùm adeò feliciter geſſerũt aliquando, vt in admirationem ſui alios perducerent, ipſi tamen in aliis euentu proſpero fruſtrati, ſunt irriſi. Non vtenda igitur tibi medicamenta, neque alia præſidia, niſi quæ omnino profutura certò ſcias, vel ſaltem nihil prorſus nocitura: aut ſi nocitura minimum ſint, noxam illam facilè tollendam maiore commodo compenſent. Poſ-

Lib. 1. cõ. ph. gen.

ſem aliarum quoque obſeruationum (quas indicationes appellamus) exempla ex Galeno proferre plurima, niſi prolixitate diſplicere metuerem: tamen quædam poſteà afferemus, & poteſt quiſque nullo negotio ex ipſo locuplete Galeni promptuario proferre.

In fine li. 11. metho.

Ad rectè vtendũ medicamento non ſatis eſt nouiſſe ſimpliciũ id conſtituentium vires, ſed etiam totius compoſiti facultas tibi eſt noſcenda, & ab his qui ſæpe eam ſunt experti diſcenda. In medicamentis enim compoſitis ſingulorum quæ miſcentur virtus & qualitas non amplius conſeruatur, ita vt eadem maneat, nec mutetur, nec in vllam qualitatem tranſeat: ſed aliqua omnium fit vnio, tota ipſorum temperie per tota miſta: & vna quadam alia virtute ex illis ſic miſtis profecta vt in œnomelite exactè per coctionem temperato, neque mellis, neq; vini ſaporem omnino deprehendis ſed diuerſum quiddam. Sic in theriaca & cæteris cõpoſitis cuiuſque miſtorum vis & qualitas non manet, ſed vbi omnia omnibus ſunt cònfuſa, & in vnitatem quandam naturalem concreta, vna diuerſaque ex omnibus ſimplicibus medicamenti natura creatur.

Gal. in theriaca ad Piſonem.

In compoſitione ſimplicium medica-

Lib. 1. cõ. ph. gene.

mento

mentorum inter ſe contrariorum faculta-
tes omnino corrumpi quibuſdam viſum
eſt, vt aqua feruẽtiſsima cum frigidiſsima
miſta, neutra illarum qualis erat prius per-
manet, ſed tertia quædam, ab vtraque di-
uerſa gignitur. Non ſolum tamen cuiuſq; *Lib. 2. cõ. ph. gen.*
compoſiti facultatem expendas, ſed prius
ſimplicium medicamentorum naturam, vt
communem compoſitionis viam ac vſum
intelligas, & tuo marte poſsis conficere ſi-
milia; & quæ à veteribus citra diſtinctio-
nem ſunt tradita, cognoſcas qualem ha-
bent poteſtatem, vti nos in vtilitate & ne-
ceſsitate componendi medicamenti do-
cuimus.

Aduerte præterea vires compoſitorum
tempore mutari etiam in contrarium, vt in
theriace docet Galen. libr. 1. Antid. & in Phi
lonis antidoto, libr. 12. Methodi: hæc enim
recentia ſtupefaciunt, antiquata theriace
calfacit.

Vſus præterea medicamentorum vt cæ-
terarũ cauſarum ſalubrium idoneus, eſt in
ipſorum quantitate & qualitate idonea, &
tempore apto, quod interdum Galenus o- *Cap. 85. artis med.*
mittendũ cenſet, continetq; quantitatis &
qualitatis rationẽ. Si enim (inquit) tali &
tanta re adhibita corpus egeat, nemini du-
bium eſt, quin opportuno tẽpore afferatur,

Occaſio ſiquidem temporis inde ortum habet, quòd fluxile ac facilè mutabile eſt mortale corpus, & pro tranſmutationis modo aliis alio tẽpore auxiliis indiget, ob quam cauſam ad docendũ tempore tanquam tertio quodam vti conſueuimus, licet reuera tertium præter duo dicta non ſit. In libris igitur ad ſanitatẽ tuendam pertinentibus, & methodo medendi paſsim aliis duobus ceu tertia additur tẽporis occaſio, quæ præ omnibus eſt cognitu difficilis, ac Medicos etiã celebres plerunque fallit, quia præceps ipſa eſt, vt Apho. 1. docet Hippoc.

Initio lib. 1. ad Glauconem, & Aph. 17. et 19. lib. 1.

Eſt quando vtendi modum velut quartum addit: de quibus quatuor quatenus in medicamentis vtendis Medico ſint obſeruanda hîc agemus, cùm reliquarum cauſarum ſalubriũ vſus abundè à Galeno dictis libris & aliis ſit abſolutus.

Cùm autẽ medicamenti dandi ac etiam admouendi quantitas, qualitas, tẽporis occaſio, vtendi modus ad rectè medendum magnoperè conducant, ſint verò hæc cuique morbo ac ægro ſua ac propria: nihil autem proprium poſsit ſermone explicari, communia de his docebimus, ex quibus poſsis proximè ad proprium cuique ægro medicamentorum vſum accedere. Illa autem cõmunia facilè intelliges, ſi non ignoraris,

raris, quæ ſanis ſecundũ naturam communia ſunt, ſcilicet pulſum naturalẽ cuiuſque naturę, ętatis, habitudinis, partis anni, ac reliquorum: adhæc tẽperamentum cuiuſque natiuũ vel acquiſititiũ, præterea proprietates naturarũ ex ægris rogandas, denique morborum omnium naturam & magnitudinem, & reliqua curanti neceſſarium aliquid aut vtile indicantia.

Quoniam autem quantitas & qualitas exhibendi medicamenti, & cõponendi ex iiſdem ſumuntur ſcopis & indicationibus, ex ipſo ſermone prius habito nobis de cõponendi ratione tibi ſunt repetenda, quæ quantitatem atque qualitatẽ medicamenti tibi definiant. Nam cauſæ morborum adhuc præſenti, magnę, inueteratæ, expulſu difficili, valẽtiora, aut largiora, aut frequentiora medicamẽta ſunt neceſſaria, ſimiliter & morbus magnus, veteratis, curatu difficilibus, ſi ægri vires, ætas, corporis habitudo, conſuetudo, aëris natura conſentiãt. Quòd ſi morbi ſunt complicati, vrgentioris ſeu eius à quo maius impendet vitæ periculũ, maior habenda eſt ratio, & ad id præcipua curãtis ſolicitudo dirigi debet, non neglectis tamen aliis. Vbi itẽ cauſa morbum efficiens adhuc in corpore adeſt, prima eſt tollenda, deinde morbus ſi quis adhuc ſuperſit:

Lib. 7. meth.d.

Triplex morborũ magnitudo.

adhæc affectus hic primus eſt curandus, qui alterius curationem impedit, vt phlegmone ante vlcus eſt percuranda, ſi ambo in parte aliqua coierint. Quod ſi omnes cõplexi affectus remedia eadem poſtulant, ea ſunt intendenda, modò nulla alia repugnet indicatio: in qua pugna quid faciendum, leges in fine libr. 8. Methodi.

Præterea vt in componendo medicamento magni eſt momenti quantitas medicamentorum valentium: parui ſit autem portio imbecillorum, etiam ſi largior iniiciatur. Sic in medicando valentibus cum magna præmeditatione vtendum eſt, vt cùm morbus extremus eſt aut acutiſsimus, nullasque dat inducias, ſi vires, ætas, aër, & cætera non repugnent: mitioribus autem etiam larga quantitate ſi vtaris, aut nullum, aut minimum inde periculum ægro accedet.

Vt autem paucis rem in memoriam reducam, medicamenti tam ſumendi quàm admouendi qualitas à morbi natura ſumitur, vt calidum ſit morbo frigido, frigidum calido, &c. Laxans tenſo, denſans raro, & in cæteris cõtrarietas: indicationibus etiam ab aëre, natura totius, partis, conſuetudine, habitu non neglectis. Quantitas verò à cauſæ & morbi magnitudine præſenti vel

imp

impendente, partis affectæ ſitu, figura, habitu, ſenſu, ægri natura, viribus, conſuetudine, medicamenti facultate, & ſubſtantia tenui, craſſa, familiari, noxia obſeruatis, vt morbo magno, profundo, longinquo, inacceſſo, in parte denſa, obtuſè ſentienti, in natura forti, fortibus aſſueta, aëre temperato, valentibus, tenuibus vti licet medicamẽtis: mitioribus in contrariis. Paucis tamen exemplis te exercere in purgantium tanquam vſu periculoſiorum quantitate non pigebit: ſi priùs vnum addidero, quod ad medicamenti qualitatem ac ſpeciem pertinet: ne ſcilicet vno aliquo pręſertim purgãte delecto, id ipſum perpetuò vſurpemus, ſed varia ſunt viciſsim vtenda, ſiue ſcopus idem permanet, ſiue alius etiam ſubortus eſt. Cui nanque aſſuefacta erit tempore ſumentis natura, eius vim contemnet, quòd vſu longo familiare ſit factum, & ei quadamtenus affinis reddita ſit natura: quod de mercuriali, braſsica marina, cnico, terebinthina, in ſenibus varianda quanuis à Galeno dictum eſt, verum tamen eſt etiam in cæteris maximè purgantibus. In quibus experientia inueniet quiſque menſuram legitimam ex naturarum proprietate, cùm vẽter aliis magis, aliis minùs his medicamẽtis ſit obediens.

Lib. 5. ſanit. tuend.

Ibidem.

Aloë κατωτερικὰ ſeu ἐκκοπρωτικὰ, id eſt, aluum ac ſtercus deiiciens, eſt à tribus obolis ſeu drach. dimidia, ad drach. vnam. Perfectæ autem purgationis gratia tribus drachmis, ſumitur aliis purgãtibus medicamẽtis admiſta. Eius per ſe vſus hodie eſt rarior: hieræ verò διὰ ἀλόης ſeu picræ, creber, de qua in cõpoſitis. Hîc enim magis ſtatui ſimplicium ſumendorum modum definire. Eadẽ ab aureo vno ad drach. duas bilem & pituitam purgat Meſ.

Dioſc.

Agaricus datur drachmæ vnius pondere vel à ſcrupulis duobus ad drach. vnam: Meſuæ verò bilem & pituitam vacuat, ſi puluis eius datur à drach. vna ad drach. duas. In coctione autem à drach. duabus ad drachm. quinque. Actuario dantur drachmæ duæ cum aqua mulſa, vel aceto mulſo ad bilem & pituitam: ſtomacho aduerſatur, quia ob leuitatem innatat.

Li. 6. ſimplic.

Colocynthis Meſuæ bilem & pituitam vacuat data à ſiliquis quinque ad ſiliquas, id eſt, κεράτια decem: frequentior eius eſt vſus hodie in hiera diacolocynthidos.

Cnici ſemen phlegmagogum Meſuę datur à drachm. quatuor ad aureos quinque, ſeu ab vncia dimidia ad drachm. ſex. Galenus id cum pari modo caricarum miſtum dat duarum triúmve caricarũ magnitudine.

Lib. 5. ſanit. tuend.

ne. Actuarius pulpę ſeminis eius drachmam vnam dat ictericis in catapotiis: in iure autem galli drach. tres pituitã purgare addit, non tamen ſine moleſtia. Cnici ſemen cibis admixtũ, & vrtica, & mercurialis, & epithymũ, & polypodium, & cætera quæ modicè aluum deiiciũt, iecoris cauum per ventrem vacuant. Flos eius à drachma vna ad aureos duos Meſuæ idem pollet. *Li. 13. method.*

Epithymum datur drachmis quatuor cũ ſero lactis aut mulſa ad purgandum humorem melancholicum. Meſuæ verò ad humores aduſtos melãcholicos, pituitam datur puluis à drachm. tribus vſq; ad ſeptem: decoctum autem à drachm. quinque vſque ad viginti datur melãcholicis: & pituitoſis ad oxybaphi menſurã ad drachm. quatuor. Actuario autem ſcrupulorũ quinque pondere. Quantum verò variet Græcorum & Arabum epithymum libr. primo dictum abundè eſt. *Libr. 14. method.* *Dioſcor.*

Scammonium Meſuæ cholagogum datur à granis quinque ad grana duodecim, aluum reſoluit duobus obolis ſumptum: drachma autem vna aut obolis quatuor cum aqua vel mulſa ſumptũ per inferna bilem & pituitam extrahit. Modus ſcammonij ſcrupuli duo, plus paulò, aut minus pro virium ratione. *Dioſcor.* *Actuar.*

Polypodium cũ gallina aut piſcibus coctum datur ad aluum ſoluendam, & bilem atram pituitamq́; detrahẽdam Dioſcoridi: non expreſſo tamen pondere, vti nec Galeno libr. 13. Methodi, qui in ſimplicibus purgatorium non facit. Meſuæ datur ad bilem nigram & pituitã craſſam à drach. duabus ad drach. ſex: ſenis ſcrupulis cum mulſa datur Actuario.

Actuar. Veratrum nigrum vtranque bilem vacuat ſcrupulis tribus, aut paulo pluribus, vel paucioribus. Meſuæ etiam vacuat pituitam præter vtranque bilem, à ſiliquis ſex ad partem tertiã drachmæ vnius, vel ad drachmã vnam, qui modus Actuario conſentit, licet magnum ſit interuallum in hoc ſimplici à ſcrupulo vno ad ſcrup. 3.

Meſuæ doſes recentiũ medicamẽtorũ. Rha barbarum cholagogum & phlegmagogum datur puluere à drachm. dimidia ad drach. vnã & ſemiſſem. Infuſum verò à drach. vna & dimidia ad drach. duas: vt mẽdoſus ſit locus hic Meſuæ à drach. vna & ſemiſſe ad drachmas decem: ſic enim nũquàm ſcripſiſſe videtur.

Caſia fiſtula ab vncia & dimidia ad ſeſcunciam.

Meſues. Tamar Indi cholagogi ab vnciis duabus ad vncias quinq; ob imbecillã eorũ actionẽ.

Manna cholagoga ab vncia vna ad vn-

cias

cias tres nobis: Meſuæ à drachmis ſex ad ſeſcunciam tantùm datur, fortè quòd noſtra ſit imbecillior, aut etiam adulterata.

Turbith phlegmagogum Meſuæ datur puluere à drachma vna ad duas: infuſione autem à drachmis duabus ad drachmas quatuor.

Caſsia cholagoga & phlegmagoga datur à ſemuncia ad ſeſcunciam, modum eius Meſues præterijt, opinor quòd innocentiſſima eſt etiam largiore menſura.

Senna bilem aduſtam & melancholiam vacuat ab aureis tribus ad vnciam vnam Meſuæ. Lapis ſtellatus ſeu cyaneus idē pollet, & Armenus nō lotus à ſemidrachma ad ſeſquidrachmam: lotus à drachma vna ad drachmas duas Meſuæ & Alexand. Trall.

Hermodactylus phlegmagogus ab aureo vno ad duos.

Quæ alia ſcribunt Dioſcorides, Meſues, purgatoria partim ſunt clementiſsima, partim ob vehementiam hodie à Medicis damnata: quæ omnia fuſiùs & doctiùs explicauit Ioannes Tagautius commentario ſecundo in Meſuæ ſimplicia, quæ cauſa facit, quò minùs diu hic immorandum exiſtimē: præſertim quòd ex his quæ vires habēt minùs vehementes, neque corpori noxias, mēſuram ſi paulò vel augeas vel minuas, nihil

peccabis, ſiue medicamentum componis, ſiue exhibes iam compoſitum aut ſimplex. Valentioribus verò aliis rariſsimè vtamur: cucumere agreſti, tithymallis, & lactariis aliis, quibus multis vim purgatricem tribuunt Dioſcorides & Meſues, quæ percenſere ſcientes omittimus. De his aliàs pleniùs dicturi, cùm ſimplicia ſolis pharmacopolis explicabimus, non etiã medicis. Qui labor poſt hunc ſecundus mihi eſt propoſitus, vt ea ſcilicet fuſiſsimè declarem: quę ad pharmacopœorum artem magis pertinent, ea ſupprimã, quæ illos nouiſſe eſt ſæpenumerò perniciosũm, dum in meſſem Medicorum falcem ſuam mittunt, & pharmaceuticen iniquiſsimè exercent maxima mortalium pernicie.

Li.7.met. Hydromeli cui incoctum ſit abſinthium tenues ſuccos in ore ventriculi contentos, commodè deorſum impellit.

Li.6 ſim. Empetron ad ſolas pituitæ & bilis purgationes videtur eſſe accomodum.

Lib.6.ſanit.tuend. Abſinthij coma pota bilem ex ventriculo deturbat vt aloë: pituitoſum verò ſuccũ ventri magis affigit, cùm detergendi vim non habeat abſinthiũ inſignem. Nec aloë valde his conducit, quòd ei bilis trahendæ ſit facultas: ob id ſalubriter excogitata eſt compoſitio hiera picra, quæ acrimonia

calor

calore cinnamomi, & aliorũ quæ continet craſſos & lentos ſuccos diſſecat ac deterget.

Ius galli veteris pituitam & melancholiam magna menſura ſumptum ad lib. tres Meſuæ, cui nullus vẽtriculus ſuffecerit. Eius parandi ratio eſt apud Alexand.

Therebintina reſina ſumitur aliquando nucis ponticæ, ideſt, auellanæ magnitudine, aliquando duarum triúmve: hodie à drachma vna ad drachmas quatuor, vel quinque exhibemus, vel bolo cum puluere glycyrrhizæ, vel cum pulueris rha barbari drachma vna, quando drachmas reſinæ tres rarò excedimus; vel potu ex decocto cicerum vel eius loco aquæ illius aut olei deſtillando ſeparati vnciam dimidiam cum vino albo propinamus nephriticis, purgatis priùs venis primis & ventre reliquo. *Lib. 5. ſanit. tuen.*

Diacnicum ſumitur, vt dixi, duarum triúmve caricarum magnitudinis modus, quem legitimũ in omnibus talibus ex ipſa experientia inuenies, cùm venter aliis magis, aliis minùs ſit medicamentis obediens. *Li. 5. ſani tuendæ.*

Menſura diacodij ſiue cum ſapa ad ſomnum cõciliandum in catarrho acri & tenui, ſiue cum melle ad ſputum promouendum, quæ mediocris eſt duorũ cochlearium iuſtæ magnitudinis, augenda & minuenda pro ætate, regione, parte anni: vt ſi hæc fri- *Lib. 7. cõ. ph. par.*

gida ſint, minùs eius detur: ſin calida, plus & ad defluxionis quantitatem & qualitatem reſpiciens: plus minùs exhibe. Quod præceptum præſidiis omnibus eſt commune.

Li. I. ant. Non eaſdem vires habent antidota, ſi ante deleteria & poſt ea ſumantur. Ob id ſi quis quotidie ad prӕcautionem ſumat antidoti theriacæ, vel alterius ſimilis fabæ Aegyptiæ quantitatem, ſufficit: poſt ſumpta autẽ deleteria quadruplo aut quintuplo aucta detur, & bis quotidie, non tantũ ſemel.

Li. II. ſim. Aeſchrion morſis recenter à cane rabido dabat per dies quadraginta, quotidie cineris cancrorum fluuialium vſtorum cochlearium magnum: iamdiu antè morſis duo cochlearia.

Li. th. ad. Piſonem. Quãtum tribus digitis capi poteſt milui puluis cum aqua potatur. Aliorum tam ſimplicium quàm compoſitorum menſura, pondus, numerus adſcribi hic poſſet, niſi infiniti propè eſſet operis, & parum neceſſarij, prӕſertim cùm in compoſitis libro quarto horum partis maximæ doſis declaranda ſit: & cuiuis liceat ex probatis autoribus exempla plurima proferre. Numerum autem in remediis quibuſdã, vt catapotiis, ramis exquiſitè obſeruari ridet Galenus: quod addunt nõnulli volentes auxilium agere non temperamento, ſed mirabili quodam natu-

ræ conſenſu hominibus incognito. Quem conſenſum in his quæ tota ſubſtãtia agũt, cum Galeno recipimus, ſed conſtitutum in elementorum miſtione nobis ſola experiẽtia cognita, non in numero.

TEMPVS SVMENDI, VEL ADMOVENDI MEDICAMENTI.

DVo igitur nobis præcipuè ſuperſunt declaranda, ad vſum rectum medicamentorum neceſſaria, vtẽdi modus, & temporis occaſio. Quæ cùm magnarum ſit virium, non in remediis tantùm medicis omnibus, ſed aliis etiam cunctis in rebus, vt poëtæ ac philoſophi fide bona teſtati ſunt. Pro dignitate nobis eſt tradenda, vt intelligat Medicus, quibus ſibi ſit opus ad rectè vtendũ temporis occaſione in medicando, & ſi vis, in cæteris quoque remediis.

Finis vſus medicamẽtorũ eſt, vt affectum è corpore præter naturã profligẽt, ſiue morbus ſit, ſiue cauſa morbi, ſiue ſymptoma, ſiue duo ex his, ſiue omnia ſimul, ſiue morb⁹ omnino factus eſt, ſiue nondum gigni cœpt⁹, ſed in ꝓcinctu vt fieri incipiat, ſiue partim genitus, partĩ adhuc in gignẽdo, & partim generãdus, ſiue is affectus ſit intẽperies

aliq

aliqua, aut incōmoderatio, aut ſolutio continui. Cùm igitur medicamentorum vi ſiue purgante, ſiue alterante, ſiue glutinante, vel aliud quiduis affectibus præter naturam curandis neceſſarium præſtante, affectus ipſos ex corpore ægro vel neutro expulimus, finem vſus medicamentorum iam conſequuti ſumus: modò id fecerimus nullo aut ſaltē quoad fieri poteſt, minimo viriū incōmodò, quas oſtendunt integras aut minimùm læſas ſubſtantiæ triplicis noſtræ ſpirituoſæ, carnoſæ, ſolidæ iuſta quantitas, & proba qualitas, actione inculpata æſtimandæ. Ne ſcilicet nobis probro obiiciatur, morbum quidèm ſanatum eſſe, ſed ægrum aut mortuum, aut mortuo ſimillimum eſſe redditum; aut in alium incidiſſe affectum ex noſtra curatione lethalem, aut priore peiorem, vel non minorem: cùm Medici munus ſit, vt dixi, citò, tutò, iucundè curare: aut ſi omnino curare non poſsit, ſaltem leuiorem reddere morbum, aut non augere, neque contrarium affectum inducere. Quod his ſæpe accidit, qui nulla methodo curant affectus planè nondùm cognitos, ignorata etiam parte in eo affecta, ne addam per remedia, quorum vires omnino ignorant: in vitium enim ducit vitij fuga, dùm caret arte.

Porr

Porrò affectus preter naturam è corpore citiùs, tutius, minore ægri moleſtia pelluntur, vel cùm nondum radicauerunt, vel cùm iam victi à natura fuerunt: quomodò plantæ omnes ortu primo etiam parua digitorum duorum vi promptè euelluntur: vbi autem radices altiùs egerunt, ne multarum quidem manuum violentiæ diuturnæ cedunt: ſic principio morbi remediis clemẽtibus tolli poſſunt, niſi ea ſint natura, vt etiam principio ardeant, & ſæuiant. Vbi autem in naturam noſtra diutiùs egerunt, remediis quantumuis generoſis non vincuntur, vt ſæpe ferro ſit opus & cauterio. Quomodò item cùm agricola omnes magnas arboris radices concidit, terra ligonibus effoſſa, feſſus is vires interdum alterius requirit exiguas, quę arborem proſternant: ſic victo à natura morbo, nondum tamen ob laſsitudinem ipſius profligato adiutrices Medici manus poſtulat. Quæ alioqui ſolet quem vicit morbum per ſe profligare, vt arborator arborem: quãdo autem certamine aut longo vt vehementi contra morbum longum, magnum, malignum, ipſa etiã priùs haud ita valens, fuerit fracta, tunc auxilio eget noſtro, niſi antè ſuccumbat, etiam nobis eam adiutantibus, ſed planè victam, cadibundam, & moribundam.

Ap.2.et 23.& 25. libr.1. & Ap.2.et 3.libro 4.

Cùm autem purgatio ſit humorum ſua qualitate moleſtantium facta vacuatio vomitu, aut potius deiectione, ſi talis humor vel à natura, vel à Medico eius imitatore vacuetur, qualem abundare indicat morbi non modo præſentis, ſed aliorum quoque conſuetorum natura, ægri ætas, temperatura, vitæ conditio, habitus, conſuetudo, victus ratio, pars anni, regio, præſens cæli ſtatus, cōfert talis vacuatio, eſtq; ęgro toleratu facilis: vt ſi bilis flaua calidis ſiccis prædictis omnibus, pituita iiſdē frigidis humidis vacuetur. ab his igitur ipſis & aliis humorē in corpore redūdantē demonſtrātibus (quæ in ſemeiotice latiùs docuimus) qualis humor ſit purgandus, coniectabis. Qualitatis ſigna hæc ſufficiant nobis ad eligendum qualem noxium humorem nos vacuare oporteat. Quantum autem ſit vacuandum humoris eius noxij, tolerandi facilitas nobis indicabit: & ſi talia deiiciantur, qualia deiici opus eſt, quòd ſcilicet ſuperabundante vacuato humore, æger ſeipſo fiat lenior, & morbum meliùs ferat. Si enim humor aliquis naturę adhuc familiaris vacuetur, vires ſoluuntur & læduntur. Item ſi plurima & repētina fiat vacuatio, etiam corruptæ materiæ, nam omne nimium & repentinū naturæ eſt inimicum. Autè tamen coniectura

Aph.51. li.2.

Ap.27. lib.6.

qua

quadam artificioſa ex morbi, ac cauſæ eius magnitudine ægri natura, proprietate, viribus, ætate, habitu, conſuetudine, aëris tẽperie, & medicamenti viribus præſumendum eſt, quanto purgante remedio (vt idem in cæteris auxiliis intelligas) tali vt catholico, caſsia in tali tempore, morbi talis, à tali & tãta cauſa, in hoc aëre, hoc corpore ſit opus. Quam coniecturam feliciorem tibi reddet probatæ iamdiu doſes, & menſuræ dandorum medicamentorum, tam ſimplicium (de quibus paulò antè) quàm compoſitorum (quas lib. 4. dicemus.) In his enim minimã & maximam medicamentorum menſuram inuenies: illam omnibus dictis cauſis paruam requirentibus vacuationem: hanc contrariis, in vtriuſque medio collocatas cauſas pro vicinia aut receſſu extremarum coniectabis: in omnibus tamen tutius eſt à minoribus incipere, & pro effecto augere vel minuere.

Aliarum autem vacuationũ, vt eius quæ phlebotome fit, quãtitatis idoneę ſigna præter hæc ſunt alia, vt coloris ſanguinis mutatio, in phlegmonis ſectæ venæ propinquis, pleuritide, ſynanche: vt animi deliquium ex multa vacuatione in maximis phlegmonis, in adurentibus febribus, in vehementiſsimis dolorib⁹, ſi vires prius erãt intregre & valẽtes. *Lib. 9. method.*

TEMPVS PVRGA-TIONIS.

Aph.11. et 19. li.1. ALimentum quoque, alioqui naturæ amicum ad ſuas vires tutandas, prohibetur in acceſsionibus, & aliquandiu ante acceſsiones, niſi viriũ imbecillitas adſit (tũc enim omni tempore cibandum) multò magis per ea tempora à medicamentis naturam omnino alterantibus & inanientibus, ob id plurimùm infirmantibus, eſt abſtinendum, ſi tamen febris ſit aut cõtinua aut intermittens, ſed cum longiſsimis acceſsionibus, tempus eſt deligendum in acceſsione mitius, aut aliquandiu ante acceſsionem, vt alimento dando, ſic medicamento exhibendo. In febribus verò intermittentibus ſi vnum ſaltem diem ceſſent, eo purgandum eſt, non die acceſsionis: ſi duos dies, obſeruãdæ ſunt vires, quas reliquit acceſsio præcedens, & acceſsioni ſuccedens per ſudorem vel aliud vacuatio. Si enim fractæ multum videantur, priore illo die ſunt reficiendæ, poſtero vacuandum: ſin erunt robuſtæ, & nulla poſt acceſsionem inſignis facta eſt vacuatio per ſudores, vrinas, vel aliter, neque acceſsionis vehemẽtia immodicè naturam alterauit, priore intermiſsionis die purgandum, vt ſimul acceſsionis præceden-

ſis reliquias vacues, quæ febrile in corpore
aliquid fouent, & acceſsiones anteuertere
cõpellunt, & ſequuturis acceſsionibus ma-
teriam adimas.

Tempus autem idoneum dandi medica- *Li.9.met.*
menti præcipuè oſtendunt, motus naturæ
(leuiora enim plurima à quibuſdam tradũ-
tur) vel morbi, vel vtriuſq;, adhæc ægri vi-
res, & aëris conditio, & quæ præceſſerunt,
vel adſunt, vel impendent ſpontinæ vel no-
ſtræ vacuationes. Cùm nanq; natura inte-
grè ac perfectè criſi ipſa non vacuauit, vel
non vacuat noxiam materiam, quo deficit *Aph.20.*
addet medicus vel medicamẽtis, vel aliis re- *libr.1.*
mediis, ne à reliquiis ipſis recidiua excite- *Ap.12.*
tur: vacuabit autẽ naturę motũ imbecillio- *libr.2.*
rem adiuuãs, ſi is per partes idoneas vacua- *Ap.21.*
bat, vt per nares hæmorrhagia, ſi ex nare *libro 1.*
fluat lateris dolentis, ſi quod fortè dolebat:
per inteſtina, fluore, alui: per vterum, per hę-
morrhoidas venas, per vrinarium meatum,
per poros cutis, promouendo ad has partes
vacuanda. Si verò natura deprauatè mouet
excrementa, vt ad pulmonem, thoracem,
cor, vel aliam patem principem, vel effluxu
libero carentem, tunc quia maius damum
eſt ſequuturũ, hunc naturæ motũ prohibe-
bimus, & ad cõtraria trãſeremus & auerte- *Ap.22.*
mus. Deprauatus etiam eſt naturæ motus, ſi *libro.1.*

ante coctionẽ ſymptomaticè vacuat: nam concocta medicari oportet: ſi verò etiam iuſta criſi immodicè moueat, motus eius eſt inhibendus, in contrarium repellendo.

Ap. 24. libr. 1. & Ap. 10. lib. 4. Ap. 22. libr. 1. & li. 8. com. ph. p. Ap. 29. lib. 2. Ap. 30. lib. 2. Ap. 29. lib. 2.

Morbi quoque motus vel celer in acutis, vel errabundus etiam in aliis, in principio crudam adhuc materiã vacuari interdum permittit: in acutis enim morbis raro & cũ præmeditatione, ſed in principio medicamentis purgantibus vtendum, in aliis verò concocta medicari oportet non cruda, nec in principiis, modò non turgeant: ſi enim turgeat materia, & ad excretionem tendat, vel in nulla parte firmam habeat ſtationem, etiam initio purganda, non expectato eius in partem aliquam decubitu, quem poſteà vincere non fuerit facile. Dum enim tales morbi inchoant, vacuãda eſt hæc materia, ſed clementiore medicamento: nec minùs in principiis morborum ſalubrium, ſi magna eſt cacochymia, vacuandum eſt, vt reliquam materiam parciorem faciliùs natura percoquat. Huc pertinet quòd ſymptomata etiam vires proſternentia circa morborum initia, vt etiam in declinatione, ſunt mitiora.

Eadem verò quia in morbi vigore ſunt valentiſsima, & vires multùm proſternentia, ob id dum morbi conſiſtunt, à purgan-

tibus

tibus medicamentis abſtinendum eſt. Non modò autem in vigore vniuerſali à medicamentis abſtinendum, ſed etiã in particulari, atq; adeò particulari principio: ſi enim eſt in acceſsionibus ab alimẽto, vtpote nocituro (quia naturam à coquenda morbi cauſa ad alimenti coctionem auocaret) abſtinendum multò magis à medicamento. Potius enim die eſt intermiſsionis vacuandum, quòd ſi acceſsio vel longiſsima ſit, vel continua, medicandum, vt paulò antè dixi, quando morbus eſt mitior: ſi autem ſit febris homotonos aut anabatica, initio potius medicandum, viribus adhuc integris, & materiæ coquendæ copia naturæ ſubtrahenda. Tunc enim dandum eſt medicamentum, cùm vires validæ id in actum ducere poſſunt, & materiam nondum fixam expellere ad medicamentũ attrahens, & talem ac tantam vacuationem ferre; qualem hoc eſt, cuius humoris ſcilicet noxij, & quantam medicamentum hoc facturum coniectura per experientiam longam firmata, colligimus. Deiectiones enim non multitudine ſunt æſtimandæ, ſed ſi talia deiiciantur, qualia pro morbi natura, ætate, parte anni præcedente victus ratione deiici oportet, & ægri facilè tolerant. Neq; enim ſemper optatiora ſunt medicamenta,

Aph. 2. 3. et 25. li. 1.

Aph. 3. lib. 4.

quæ multam faciunt etiam noxiæ materiæ
vacuationem, niſi æger tantam vacuatio-
Ap. 51. nem facilè toleret. Plurimùm enim atq; re-
lib. 2. pentè vacuare, vt replere, malũ: quòd omne
Ap. 27. nimium & repentinum naturæ ſit inimi-
lib. 6. cum. Ob id etiam Hippocrates empyis ipſis
pus, & hydropicis aquam vniuerſim eua-
cuare per ſectionem vel vſtionem thoracis
& ventris cauit, quia alioqui omnes moriũ-
tur. Ab aëre autem ſumpta indicatio medi-
camenti hoc tempore dandi vel non dan-
di poſteà fuſiùs tractabitur, & anteà obiter
eſt perſtricta.

Ap. 30. Cùm igitur circa initia & fines morbo-
lib. 2. rum ſymptomata, acceſsio, vigiliæ, dolor, ſi-
tis, cibi faſtidium ſint imbecilliora, vt mor-
bus horum cauſa eſt mitior: cum verò mor-
bi in ſuo vigore conſiſtunt, dicta ſympto-
mata ſunt fortiora, & tunc natura coctioni
Ap. 29. materiæ vacet. Purgandũ aut initio mor-
lib. 2. borum eſt, aut ſub finem vniuerſalem mor-
Ap. 10. borum, aut vtroque etiam tempore: Initio
lib. 4. quidem, vt minorem iam redditã materiam
poſsit natura faciliùs coquere.

Ap. 24. Medicari etiam in valde acutis, ſi mate-
lib. 7. ria turgeat, eadem die: tardare enim in tali-
bus malum eſt.

Item in acutis morbis ſi materia turgeat,
ta eſt in principio purgãda, cùm maius cò-
mod

modum huius materiæ febrem committẽtis, vacuationẽ ſequatur, quàm incõmodum ex aucto calore per medicamẽta purgantia, quæ omnia ſunt poteſtate calida: ſi verò multus illis crudus ſuccus ineſt, vel craſſus, vel lentus, à quo hypochondria inflentur ac tendantur, vel immodicè caleant, aut ſit viſcerum inflãmatio, in his periculoſa eſt purgatio in morborũ acutorũ initio, ſed prius humores noxij, craſsi, lenti ſunt tenuãdi, incidendi, tergendi, ad fluxũ parãdi, & liberãdæ ſunt obſtructiones, aperiendíq; meatus, per quos eſt humor à medicamẽto purgante trahendas, & tranſmittendus, faciendáq; vacuatio, vt in morbis lõgis tales cauſas ſequentibus fieri conſueuit, & quibuſdã acutis: nã acutiſsimi nõ dãt horũ auxiliorũ inducias. Corpora enim cùm quis purgare volet, oportet fluida facere, citra quã operã ſi purgare vomitu aut deiectione coneris, difficilis fit purgatio cũ torminibus, vertigine, multo faſtidio, pulſu malo, diſſolutione viriũ & difficultate, ac roſione ibidem. quia omnes ſucci crudi ſunt pigri, & ad motum inepti, ob craſsitudinẽ & frigiditatem. Quo fit, vt vias omnes anguſtas etiam obſtruat, per quas id quod medicamentũ deiicit, ferri ad aluũ debeat, ac ita nec ipſi educãtur, & aliis ſint impedimẽto, li. 4. ſani. tuẽd. *Aph. 9. lib. 2.*

Ap. 22. Concocta nanque medicari & purgare
Lib. 1. oportet, nõ cruda, nec in principiis, niſi tur-
Ap. 20. geant: plurimæ verò materiæ non turgent,
Lib. 1. ſed firmatę ſunt in parte aliqua, quas ante co
ctionem neque medicamento, neque aliter
mouere expedit: vbi autem cocta erit, va-
cuanda, quia tunc naturam habemus eua-
cuationi adminiculantem: hæc enim co-
quendo ſecernit, poſtea excernit ſuperflua,
& criſes facit, quas ſi perfectè agit, ſinenda
eſt: ſi imbecillius, iuuanda, & quod de legi-
tima noxij humoris vacuatione deficit, à
nobis ſupplendum medicamento purgãte,
humorem ſibi proprium trahente, & natu-
ra eundem expellente, aut alia vacuatione
Ap. 21. feliciter à natura incœpta, & per loca con-
lib. 1. ferentia, ſed non abſoluta. Eam autem va-
cuationem abſoluimus, quia quæ ex mor-
bis poſt criſin relinquũtur, materiæ humo-
rum noxiorum in corpore, recidiuas febres
facere conſueuerunt. Cùm enim alieni ſint
à natura, nec nutrire poſsint, corrumpũtur
& putrent, idq; celerrimè, quòd ſint in loco
calido, ante verò putredinem appetentiam
Apho. 8. proſternunt: ſi in ventriculo collecti ſint,
lib. 2. aut corroborari corpus, etiam ſi alimẽtum
Ap. 10. idoneum aſſumat, qui ex morbo illo reua-
lib. 2. luit, prohibent, & quò plus alimenti ſumit,
tantò peius habet, quod corpora non pura
quan

quantò plus nutries, tantò magis lædes.

Ex quibus apparet, initio morborũ purgandos eſſe noxios humores, vel qui ventriculi ſpatium occupant & inteſtinorum, & ſi vis primarum venarum, modò impacti eis valentius non ſint (qualis multis eſt harum regionum frigidarum hominibus voracißimis) vel qui motu errabundo huc illuc per corpus incitati ferũtur. Tales enim ambo facilè à medicamẽto etiam clemente, vel ducuntur, vel trahuntur: vt neq; contingãt dicta prius ſymptomata difficilium purgationum, vertigines, tormina, lipothymiæ: neque morbus augeatur. In id enim blandioribus, vt caſsia nigra, hiera picra, & ſimilibus vtimur, quorum vis vltra hepar non fertur, aut non multò vltrà.

Purgandum ſecundo in fine ſtatus vel declinatione morborum, cocta iam materia & cœpta à natura expelli, ſed ob virium eius laxatæ imbecillitatem nondum omnino expulſa. Quam vacuationem etiam tentare licet, ſimul dum natura criſim mouet imbecilliter, vt geminatis motibus, naturæ & medicamenti, perfecta tunc fiat noxiæ materiæ vacuatio, eáque per loca conferentia.

Sic hierã dat Galenus in phlegmone vẽtriculi poſt ipſius declinationẽ, nullo phle- *Lib.8.cõ. ph.p.*

gmo

gmones ipſius tempore, modò non turgeat materia, neque ad excretionem impellatur, & nullam adhuc firmam inclinationem ad vllam partem habeat, aut ſtationem.

Purgantia autem ſuccos craſſos & tenaces vt pituitã & melancholiã, faciliùs paulatim & ſæpe purgãt, interea tenuatos, inciſos, deterſos, quàm affatim: ſic enim corpus exagitatur, & ſolùm tenue & aquoſum vacuatur: Alexander Trallianus in cephalalgia à craſsis & lentis & frigidis humoribus, & iterum in podagra phlegmatica.

Libr. 7. meth. Sumpto autem medicamento purgante modicè corpus ambulatione mouendum, vt celerius deſcendat, quod ſumpta hiera præcepit Galen. & ſumpto elleboro, Hippocrates Aph. 14. & 15. lib. 5.

Lib. quos med. pur. oportet. Poſtquàm autem aſſumptum eſt medicamentum purgatoriũ præſertim validum, ptiſſanæ cremorem ſorbendum dat Hippo. lib. 2. rat. vict. acutorum, vt quæ portio medicamenti gulæ & ſtomacho adhæſit, tergeatur, & deorſum trahatur, & alteratio à medicamento in dictis partibus facta corrigatur. Vbi autem fieri inceperit purgatio, negat dandam ptiſſanam, ne vis medicamẽti exoluatur. Hodie quoq; quod lauatoriũ vocant, ferè horis tribus à ſumpto medicamẽto exhibẽt, hora circiter vna ante paſtũ,

Si

Si verò medicamentum vel nihil egerit ob naturæ ægri proprietatem, aut medicamenti imbecillitatem, aut portionem exiguã, aut inteſtina ſtercore duro per clyſterem priùs vacuando obſtructa, aut magnũ naturæ impetum celeriter medicamentum deturbantis, vel non reducentis in actum, vel ob cauſas cõtrarias immodicè mouerit: ſingulorum remedia habes in canonibus Meſuæ. Quòd ſi retineatur, & clemens fuerit retentum, præterquàm corpus nõ lædit, animalis fit alimentum. Valentia verò lædunt ſi retinentur, & in qualitatem deleteriam & venenoſam vertuntur.

Purgantia vomitu interdũ ieiunis dantur; ſic Philotimus & Praxagoras crudorũ ſuccorum copiam ex ventriculo & primis venis vomitu vacuabãt, data largiore mulſa cui incoctum erat hyſſopum, qua etiam hi ſucci crudi ante vomitum ſunt tenuandi & coquendi, & ſi qui etiam poſt vomitum ſuperſunt: modò cum crudorum ſuccorum copia, neque humor mordax ſit extra venas laſsitudinem vlceroſam faciens, neque alius affectus vomitum illum impediens: nam eo acres humores per halitum digerendi intra venas in corpus intimum traherẽtur. Vomitum etiam impediũt hyems, Aph. 6. lib. 4. phlegmone vẽtriculi & partium vicinarum

Li. 4. ſanit. tuend.

Li. 1. loc affec. & Aph. 6 & 7. lib 4.

Lib. 5. verſus partium.

rum, phthiſis Aph. 8. li. 4. dolor capitis, quia id vomitus replet, ob id dãnatus Aſclepiadi: ſi quis item ægrè vomit, non eſt cogendus, aut paulatim ad vomendum victu humectante eſt parandus, vt Aph. 13. lib. 4.

Sic fotum aquæ calidæ in punctura nerui dãnat Gal. li. 6. meth.

Vomitu etiam purgantur corpora poſt cibũ, nõ quemuis, ſed ſalſum, amarũ, acrem, ſeu incidentem, tenuantem, tergẽtem: oxymelite autem cũ ſucco rhaphanidis miſto, & multò largiore quàm potus, aut deiectionis gratia ſumpto, facilior & promptior fit vomitus, adhæc efficacior: nam qui ex aqua tepida vim retentricẽ ventriculi diſſoluente, & corpus eius à frigido concretum velut reſoluente fit vomitus, etiam ſi vinum dulce ſuperbiberint, tantum vacuat, quę in eius capacitate innatant, non etiam quæ tunicæ eius internæ hærent, multò minùs quæ altiꝰ in tunicas ipſas recepta ſunt & impacta. Ad quæ vacuanda, hieram picram Galenus docet eſſe efficaciſsimam.

Vomendum etiam bis in menſe Hippo. lib. de ſomniis ægrorum.

Li. 6. ſanit. tuen.

Poſt vacuatum ventriculum vel bile flaua in ipſum confluente, vel etiam in ipſius tunicas altius imbibito excremẽto, illa per comam abſinthij, hoc per hieram picram, ventri admoue foris vnctiones modicè aſtringentes, vt melinum æſtate, nardinum

hyem

hyeme, maſtichinũ vere, id enim medium eſt inter melinum, quod frigidũ eſt, & vnguentum nardinum, quod calidum, potiſsimum cùm amomum liberaliùs immiſtum habet. Qui locus etiam indicationem ab aëre ad vſum rectum medicamentorũ conferre declarat.

Aſtringentia primis epulis ſumpta aluũ cohibent, poſt cibũ ingeſta aluum ſoluunt. Cauſa huius eſt libro 6. ſanit. tuendæ, & 1. libr. & 2. alimentorum. Qui verò thorace ſunt anguſto, & ob id pulmone contracto, inepti ſunt vomitoriæ purgationi, præſertim per elleborũ album. Vas enim vomendo ſibi ruperint in aliquo reſpirationis inſtrumento. Quòd ſi alius elleboro purgandus eſt, cibo & quiete corpus antè humectetur, & vomitu aſſueſiat.

Fiunt quoq; purgationes vti & phlebotomæ interdum ad præcautionem morborum impendentium, non preſentium curationem: vt cùm quis vere ineũte corpus vacuat, vt à vernis morbis aut æſtiuis ſit liber: vt autumno, vt vitet autũnales morbos ac hybernos. Eadem ratione ſi quis in ſpontanea laſsitudine morbum aliquem prænunciante vacuet, morbum perfici prohibet. Item ſi quis noxiorũ humorũ ex morbo precedente reliquias vacuet, vt recidiuũ

Aph. 5. libro 2.

morb.

morbum prohibeat, vt prius dictum eſt: ſic dum plethoricum & optimũ corporis habitum vacuamus vt corpus ipſum nutriri rurſus incipiat, & ne calor natiuus ſuffocetur, aut vaſa præ copia rumpantur.

Aph. 3. lib. 1. Aliàs ſanos ipſos nunquam medicamur, quia medicamenta difficulter ferũt, & *Ap. 36. & 37. li. 2.* vertigines ac tormina patiũtur, & ęgrè his purgatio procedit, & celeriter exoluuntur.

Phlegmones initio ſola repellentia, augmento miſcenda coquentia, ſtatu digerẽtia, quibus ſolis in declinatione vtendum. Eadem ratione in morbis aliis à fluxione prodeuntibus, niſi fluxio eruperit in partes principi alicui parti, vt cerebro, cordi, hepati, vẽtriculo propinquas: aut niſi materia ſit venenoſa & peſtilens: aut niſi materia craſſior, glutinoſior, impactior, profundior, vt in pleuritide, iſchiade. In horum enim affectuum initiis anodynis vtimur, poſt coquẽtibus & digerentibus, habita prius ratione totius corporis, ſi vacuatione egere videbitur.

Hæc de tẽporibus vniuerſalibus & particularibus morborũ, quibus medicamenta ſumi vel admoueri poſsint, ſufficiant, reliqua ex methodo repetantur.

Tempus aliud quoque ſpectandum eſt in recto vſu medicamentorum, non morbi

quid

quidem,ſed motus primi mobilis reſpectu, quod propriè & abſolutè tempus dicimus, & ab eo partes anni & diei.

Cùm morbus dat inducias & delectu habito purgamus,ſiue morbi initio,ſiue cocta iam materia (vt diximus) ferè purgatoria damus medicamenta, cùm ventriculus heſterno cibo eſt vacuus,hoc eſt,manè. Quod tempus intellexit Galenus,cùm dixit,hiera picra dabitur ſolito purgantium medicamentorum tempore, quanquàm in libro quos medicamentis purgare oporteat, & qualibus, & quando, temporis huius non meminit,niſi in ea operis parte,quæ deſiderari videtur,id addiderit. Quem verò librū de compoſitione purgantium medicamentorum promiſit libro 1.comp.phar.part.adhuc deſideramus. Cumq; catapotia dedit ex aloë & hieram diacolocynthidos bis initio lib.1.compoſi.ph.part.temporis huius nullam facit mentionem, tāquam id omnibus notiſsimum eſſet, prætermittens. Id tempus etiam hodie ſeruamus, quoties ſiue ad curationem, ſiue ad præcautionem corpus eſt purgandum potione, vel bolo (vt vocamus) vel teſſeris ſaccharatis & ſcammoniatis.

Lib.7. methed.

Si verò catapotiis purgandum, magna ex parte media nocte leuiſsimè cœnatis, aut

poſt primũ ſomnum ea dantur, vacuo iam (vt videri poteſt) ventriculo, vt in eis ad actum reducendis ſolis occupetur. Quæ res ei eſt difficilis ob craſsitiem & duritiem, ob id orobi magnitudine & molliora facimus, cùm citò vacuare libet, & minore ventriculi moleſtia. Nam craſſa & dura, vt diutius agant, vtq; potentius à corpore toto attrahant, ſi ea vi ſunt prædita, tamen craſsitie & duritie, & mora longiore ventriculo moleſtiſsima eſſe conſueuerunt.

Cùm verò tantùm ventrem inferiorem, ventriculũ, inteſtina, ac venas primas purgare libet, etiam hora vna ante vel poſt epulas, damus leuiora quędam cathartica, vt cataporia Rufi, & maſtichina, & ex aloë, & quæ ante cibum vocant à conſueto vtendi tempore: item caſsiam nigram. Quæ etiam minore menſura largiùs purgare videntur, quòd ſecum cibũ propè omnem ac potum deturbent. Quibus item aluus natura aut euẽtu aliquo eſt aſtrictior, his ſuccurrimus datis duabus drachmis caſiæ huius, aut circiter paulò ante tres paſtus, idq; ſingulis hebdomadis, ſi opus eſt, repetere ſuademus magno ægrorum commodo.

Quibus hepar eſt calidius, his hora vna ante matutinum purgantis medicamenti vſum propinamus, ptiſſanæ vel alterius ſimili

militer refrigerantis & humectantis cyathos duos, vt pars in melius alterata minus à medicamento muretur: & horis quatuor à prandio vncias duas ſyrupi roſati, vel ſimilis exhibemus, præſertim aëre calido: aut ante cœnam, aut horis duabus vel tribus à cœna medicamentum idem damus, hepate iam per alimentum temperato. Qua ratione iiſdem exercitationem (ſi qua aut celeris, aut robuſta, aut vehemens eſt obeunda) ante cœnam ſuademus & venerem, ſi ſint vxorati, innocentiorem eis paulò ante cœnam aut ante mediam noctem cùm præ dixiſſemus, experientia veriſsimũ comprobarũt: & ſalſa aromatáq; ſumma menſa vinumq́; generoſius & meracius innocenter magis ferunt, quàm primis epulis. Hac de cauſa enim quietem, hoc eſt, leuiculam mutationem, qualis eſt ambulatio, calidæ naturæ præcipit Hippoc. Hac opinor ratione Venetiis & Italię magna parte, & calidis aliis regionibus medicamẽta ſcammoniata præbent vel paulò ante cœnam, vel horis duabus à cœna, vt cibo potuque vis eorum vehemens inducta miſceſcat, & ſecum quæ in ventriculo & primis venis pigrè ceſſant, trahat. Quam rem largiſsimæ deiectiones ſequantur, & parua ægri moleſtia, quam profectò calidæ ſiccæq́; naturę maio-

rem experirentur, ſi, in vacuum ventriculum hepar, venas calentiſsimum id medicamentum feratur.

In his verò frigidis regionibus & pituitoſis maxima parte naturis nõ ab aëris natura modò, ſed inexpleta ingluuie, à purgãtibus ſcammoniatis ventriculo heſterna cœna vacuo non timemus, quòd in eo larga adhuc pituita & fluitet, & hæreat, & altiùs imbibita ſit. Ob id ferè matutinum tempus purgationi deſtinamus, horaſque duas, tres, quatuor inter medicamentum & epulas interponimus pro medicamenti facultate & ægri natura. Nam ſcammoniata nõ multò pòſt quàm ſumpta ſunt, vacuant, egentque primùm iuſculo, quod ipſa celeriùs per inteſtina deiiciat, & noxã partibus impertitã eluat. Rha barbarum verò cùm tardiùs agat, longiùs ſibi tẽpus poſtulat ad trahendum, neque citò de corpore pellendum: quia tantum abeſt, vt viſceribus obſit, vt etiam ſua vi aſtrictoria (quam cum purgante coniũctam habet in diuerſis ſcilicet ſubſtantiis) firmiora reddat.

Vbi autem morbi non expectati violentia vrget, quocunq; tempore is vacuationẽ poſtularit, ſi ea perfici poſsit, & vires ferre queant, à nobis imperatur etiam vehemẽs, quòd extremis morbis extrema exquiſita

remed

remedia ſint optima:& in talibus morbis à vehementiſsimis ſit incipiendum,non quomodo in clemẽtioribus à leuibus remediis curatio initur. Quomodo vlcus omne remedia ſiccantia morſus expertia requirit: quæ verò maligna ſunt vlcera & putrida, acribus egent, & ignis modo exedentibus, miſy,chalciti,arſenico,calce,ſandaracha.

Partes quoq; anni temporis appellatione venientis aliquid etiam ad purgationes vtile indicant:ob id veris initio pituitam ſiue bilem flauam,& autummo atram,ad vitandos vernos,æſtiuos, autumnales, & hybernos morbos purgare, & venam ſecare conſueuit Galenus,non æſtate nec hyeme: nam æſtate corpora calidiora & ſicciora,& ab aëre ambiente diſſoluta, medicamentis purgãtibus & ſanguinis vacuatione maximè læduntur,quòd illa calfacit,ſiccat, infirmat, ac diſſoluit, hæc inanitione virium ſubſtãtiam diſsipat:hyeme verò excrementa concreta ad motũ pigra medicamento trahente dum non parent, lucta in corpore torminoſa fit & moleſtiſsima, cui etiam lipothymia ſæpe ſuccedit. Phlebotome verò aëre frigido dum calorem natiuum multùm vacuat,& eius pabulum ſubtrahit, extinguendi reliqui caloris periculum affert ab ambiente frigido. Ob id etiam æſta-

Lib. 2. ad Glaucon.
Lib. quos medi. pur. oportet.
Lib. de curat. morbi per phleb.

Aph. 5. libro 4. Aphor. 4. libr. 4. Hippo. de natur. hominis. Aph. 4. & 6. & 9. li. 4.

te raris vtimur medicamentis purgantibus, præſertim ſub cane & ante canem, vel ſimilem aëris ſtatum, iiſque cholagogis potiùs & vomitu magis purgantibus, quòd eo bilis tũc largior magis repat. Hyeme phlegmagogis vel melancholiam vacuantibus vtimur magis, & his deiectoriis non vomitoriis.

Aliud etiã tempus, aſtrorum ortu & occaſu varium ſpectare iubent aſtrologi in vſu medicamentorum apto, quod tamen hodie Medici propè omnes negligũt, quòd id Galeno obſeruatum non legimus, nec obſeruandum putamus, longa experientia & ratione optima perſuaſi. Tamen recipimus ſpectãdas Medico magnas in aëre fieri ſolitas mutationes circa ortum & occaſum magnorum quorũdam ſiderum, de quibus multa Aëtius lib. 3. cap. 174. Alexander item libro 4. in podagra medicamentum Trachij Philoſophi dat veris initio, ſole Piſces ingrediente.

Eſt præter hæc tempus obſeruandũ, diei pars matutina, meridiana, veſpertina, nocturna, ante cibũ, poſt cibum, vel alia quædam remedia, vel mox à cibo, vel alio remedio, vel multò pòſt. Cuius magna vis eſt in quibuſdam, quorum poſteà aliquot exẽpla leges.

Ad

Ad tempus quoq; referri poteſt affectus *Lib.7.methodi.* prior curandus, qui eſt alterius cauſa: vt ſi fluxio à capite in oculos eſt, caput primùm eſt curandum, deinde oculorum firmitati eſt proſpiciendum, vt eorum quæ confluunt minus promptè quicquam recipiant. Aliud prætereà tēpus ante morbi generationem, dum præcauemus & morbo iam gigni cœpto, aut etiam genito, quando curamus: ad præcautionem enim minor quātitas remediorum requiritur, quàm ad curationem. Ob id theriaces fabę Aegyptiæ quātitas ad præcautionem ſemel die ſufficit: venenato autem, vel alio affectu cui hæc medetur, affecto & largior & crebrior danda. Et Ae- *Li.11.ſimplic.* ſchrion plus pulueris Διὰ καρκίνων, dabat iam diu morſis, minùs recenter morſis. Et Galenus picrocolis, quibus quod per cutim quotidie tranſpirat, eſt acre, lauare ſemel in die & modicè cum pauco oleo dulci fricare ſufficit, cùm valent: vbi verò ſtipata cutis eſt ab aſtringentibus, aut emplaſticis, aut ſiccantibus, ſic vt iam inæqualitatem caloris horridam ſentiant, vel etiam inde iā febricitent: ſoluta acceſsione bis & ter lauat, oleo ſabino pinguiter & molliter vberiùs *Lib.8.methodi.* fricat, pro cauſarum magnitudine & multitudine.

Quædam nullo diſcrimine ante cibū vel

poſt cibum ſumuntur, vt catapotia ante cibum vulgò dicta, quæ etiam poſt cibum accipi & dici poſſunt.

Li. 4. ſan. tuendæ.

Dioſpolitici puluis cremori ptiſſanę, vel aliis aptis inſperſus, vel ipſum cũ melle optimo & curiosè deſpumato miſtũ, ſumitur ante & poſt cibũ ad flatus diſcutiendos, & aluũ ſoluendam, præſertim ſi nitri tantum habeat, quantũ cumini, piperis, & rutæ, quibus 4. ſimplicibus conſtat.

Ibidem.

Medicamentum dia trion pipereon datur ad flatus diſcutiendos, & iuuandam coctionem non ſemel, bisve quotidie, ſed etiam ſæpe: ſiquidem manè & ante cibũ, & poſt, etiam cubitũ euntibus cochlearij pleni menſura, & eius quidem parui in paruis corporibus, maximi in maximis, in mediis ad portionem. Vbi indicationem quantitatis medicamenti ſumit etiam à quantitate corporis.

In fine li. 6. ſanita. tuendæ.

Diacydonio datur ieiunis mediocris myſtri menſura, nec à cibo ſumptum lædit: commodè etiam datur ante cœnam poſt prandium. Detur autem duabus aut tribus horis ante cibum.

Sic cõdita electaria, pulueres, & id genus alia roborando ventriculo idonea, modò ante cibum, modò poſt ſumi iubemus.

Li. 4. ſan. tuendæ.

Quæ verò ad alimenti in corpus diſtri-

bútio

butionem vehementiorem faciunt, ea ſunt ſumenda manè: quòd ſi per ea vacuationem eorum quæ in carne ceſſant, molimur, poſt frictionem matutinam, ante exercitationẽ & balneum ſumantur: quando Galenus dabat diacalaminthen in laſsitudine vlceroſa cum cocta cruditate primarum venarum.

Quæ hepar obſtructum liberant incidentia, tenuantia, tergentia, vacuantia dādæ ſunt eo tempore, quod inter ſurgendum à ſomno & lauandum interuenit, poſtquàm ſcilicet iam confecta ſunt, quę ex ventre ad hepar reddũtur, & temporis aliquid eorum operi ante cibum ſumendum dari non inutile fuerit. *Lib. 6. ſanit. tuend.*

DE MODO VTENDI MEDICAMENTIS.

VTendi modus ſupereſt dicendus, cuiq; propè medicamento ſuus, cuiq; item parti ſuus propemodùm. Sumitur autem à partis natura, figura, ſitu, cõnexione, magnitudine, ſenſu obtuſo vel acri: affectus natura, ſitu, figura, magnitudine, duratione: ęgri natura, ætate, cõſuetudine, viribus: aëris tẽperie, medicamenti denique viribus, conſiſtẽtia, & cæteris priùs in compoſitionis methodo dictis. Quæ enim methodus eſt *Initio lib. 4. cõ. ph. p.*

componendi propria partiũ medicamenta, eadem his vtendi. Ipſa namq; compoſitio ve luti vſus reſpectu efficitur, dum id ſpectant, qui medicamenta conficiunt, vt ipſorũ vſu ægris auxilientur. Tamẽ in multis partibus non opus eſt ſolùm, qua methodo remedia ſint inuenienda ſcire: ſed etiã quomodò inuentis decenter vtendũ ſit: vt in affectibus capitis, aurium, oculorum, nariũ, oris, & cæteris pòſt leges, ſi priùs familiaribus exemplis prædicta breuiſsimè declarauero. Partibus natura frigidis, vt capiti, oculo, etiam ſi morbo calido laborant, actu vehementer frigida, qualia ſunt narcotica, adhibere veremur: licet ab æſtu calfactis olea etiã nũc refrigerata capiti affundimus: & oculis calẽtibus aquam frigidiſsimam applicamus.

Lib. 6. cõ. ph. part.

Quia capiti rotundo & probè ſphærico affuſum oleum nõ coheret, ex alto per mediocrem lanæ modum ſincipiti affunditur. In partes cauas, vt aures, nares, os, & reliqua ei connexa, vterum, meatum vrinarium, ſedem, ſinum, medicamenta impelluntur, vel attrahuntur, vel recipiuntur corpore in id figurato: in aures enim otenchyta, id eſt, oriculario clyſtere vel ſtrigili infundũtur: in nares flatu per tubũ impelluntur, vel inſpirando attrahuntur, vel turunda immittuntur. In os impoſita nũc gargarizantur, nunc

per

per foramina palati expiratu propelluntur, nunc deuorãtur, nunc paulatim degluciuntur, nũc faucibus retẽta ſenſim inſpiratu trahuntur in pulmones, nunc ore retinẽtur, vt ventriculum vel cerebrum roborent, vt fluxiones acres temperent, cogant, reprimant.

Cauitas narium, & ſedis, & vteri, & quorundã ſinuum deorſum ſpectat, ob id vel corpus in contrariam figuram conſtituendum, vel liquidis materiis in hos meatus iniectis, bombace, turunda, peſſo eſt opus, vel alio operculo, ne materiæ refluant.

In os & fauces recepta, foraminibus palati, gutturi & gulæ communia ſunt: in illa autem efflatu, in aſperam arteriam inſpiratu, in gulam deglutitione feruntur, quæ ipſi, vel ventriculo, vel hepati, vel lieni, vel tenuibus inteſtinis, vel venis meſaraicis, atque adeò toti corpori per venas & hepar coniuncto cum ventriculo ſalubria eſſe voluimus, vt in craſſa inteſtina per ſedem, in capacitatem vteri per collum vteri, in veſicam, per meatũ vrinariũ, in ſinibus cauernoſis & fiſtuloſis pro cuiuſque figura, ſitu, & connexione iniectiones fiunt nunc hàc, nunc illàc.

Quæ hepati foris imponuntur linimenta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, ſint latiora, quàm lieni, quàm alteri reni;

minora

minora quàm ventriculo,& ventri reliquo.

Quę capiti magno epithemata,cucuphæ nobis dictæ,vel emplaſtra,vel alia remedia applicantur,ſint maiora quàm paruo:& quę cruri circumponũtur maiora, quàm tibiæ: & quę ſedi imponuntur pertuſa cornua(canones buxeos vocamus) in puero minora ſint:& peſſus in recens fœta,quàm in grauida ſit maior.

Clyſter largior magno,vacuo,quàm paruo & pleno,ſiue ab hydrope,fœtu,ſtercore, ſiue à flatibus,cibo,& aliis.Item parcior vtero & veſicæ iniectio fiat, quàm inteſtinis, quàm ventriculo: etiam potio immittitur, niſi recens fœta ſit mulier.

Quæ partes ſenſu tactus carent,vt glandulæ,oſſa,cartilagines omnium remediorũ vim ferunt etiam cauſticam ſine dolore. Quæ ſentiunt,qua parte magis ſentiunt,vt dens interior,muſculi caput & tendo,oculi cohærens tunica,os ventriculi, palma manus,& internũ digitorum:hæc mitiora poſtulant remedia,& minùs mordacia, quàm ſi affectus eſt in alia ipſarum particula minùs ſentiẽte.Et qui ſunt delicati, mulieres, pueri mitiora poſtulant:ruſtici, foſſores,baiuli, nautæ valentiora in ſimili affectu remedia ferunt,ſiue ſumenda, ſiue admouenda,facienda,educenda ſint.

Morbus

Morbus calidus alia, quàm frigidus: humidus contraria quàm ſiccus remedia poſtulat: & calidus primo receſſu alia, quàm calidus ſecundo aut tertio aut quarto: & intẽperies ſola ſolis alterantibus pariter contrariis corrigitur, quæ verò cũ materia eſt, illius quoque vacuationem ad ſui curationem indicat. Intẽperies ſimplex alia quàm compoſita, & pro vario compoſitionis modo aliis atque aliis remediis vtẽdum, & recẽtibus alia ſunt vſui, alia veteratis. Præterreà modus eſt alius ſanãdi intẽperiem, alius incommoderationem, alius vnitatis ſolutionem, & in quoque horũ genere modus alius, atque alius vtendorum remediorum pro varia horum ſpecie. Aliter enim fracturam curamus, aliter vulnus, & vulnus recens aliter quàm vetus, & ſimplex aliter quàm cauum, & ſordidum aliter quàm purum, & æquale aliter quàm cauum, & putridum ac malignum aliter quàm ſalubre. Intẽperies ſublimis mitiora requirit remedia quàm profunda, vlcus, aut tumor ſuperficiarius admotis remediis idoneis cedunt. Interna etiam ſumptis ægrè vincuntur, vlcus inteſtinorum, vteri, viarum vrinalium, oris: & aliarum partium præhumidarum, & calidarum immodicè ægriùs vincuntur. Vlcus etiam rotundum haud temerè ad cicatricem

tricem peruenit, fractura in modum raphani ægriùs alligatur, ſinus ægriùs curantur, quàm alia vlcera. Magno vulneri non ſufficiunt vt paruo partes commiſſæ & deligatura, ſed ferè ſutura aliqua opus eſt. Magnæ phlegmonæ ſi non ſit ſanguis miſſus, & remedia alia idonea ſint adhibita, ſuperuenit gangræna & ſphacelos. Magnus dolor dentium, coli, & aliarum multarum partium vires deiicit, & ſæpe eſt lethalis. Magna febris ſeu quia eſt acutiſsima, ſeu quia actiones principes multùm proſternat, ferè eſt lethalis, & extremis exquiſitè remediis eget. Achoribus, alopeciis, cephalalgiis, & aliis affectibus veteratis, ob id ſanatu difficilioribus valētiore opus eſt remedio. Febribus diuturnis vel aliis affectibus natura longis, poſt coctionem etiã clementiora remedia ſufficiunt, ob id quotidianas & hecticas initiò blãdè tractandas imperat Galenus, veteratas etiam ſolus aër vernus aut æſtiuus perſanat. In delicatis tertianam exquiſitam pleniore victu curat Galenus, in aliis ſi vires valēt, tenuiore. Iiſdem purgãtium vim liquori delicato trãſmittimus, eum colamus, ſaccharóq; & vulgari cinnamomo condimus, aliis ipſorum ſubſtãtiam totam exhibemus: aſſuetos vni purgantiũ generi aut formæ ad vtēdi modum

Lib. 1. ad Glauconem.

dum alium trahimus. A medicamentis abhorrẽtibus ea iuſculis incoquimus, aut aliter alimẽto, vel re iucũda tegimus, ne purgari ſe cognoſcant, priuſquam facta iam ſit vacuatio. Sic phlebotomen formidanti velatis oculis ſecamus, aut aluũ largiùs deiicimus. Quibus partes infernæ laborant, purgationes ſupernas ſi faciles iis ſunt, & conſuetæ imperamus: cõtrà quibus aliqua ſuperiorũ pars laborat, vt tabidis, cephalalgicis, deiectiones molimur nõ vomitus. Quibus ventriculus eſt imbecillus, adeò vt medicamentum ferre nequeat, vel antè roboramus, vel acri clyſtere vacuamus. Fluente aluo immodicè ad vrinas, ſudores, vomitus retrahimus: obſtructo hepate, liene, renibus, aut inflãmato, aliis atque aliis vtimur medicamentis pro cauſarum ratione. Nam ſi multum excrementum eſt, ſecta priùs vena ſi omnia conſentiunt, poſteà clementer purgamus: ſi craſſum, tenuamus, ſi lentum, incidimus, & tergemus, potionibus, apozematis, electariis, id genus aliis.

Senes, ſpadones, & multæ mulieres, & qui alij gula ſunt anguſtiore, catapotia etiam orobi magnitudine ægrè deuorant, potionem faciliùs. Florentes ætate, genus omne medicamenti quauis propè forma ſumunt, niſi proprietas naturæ obſtet, aut

à medicamentis offenſi ipſa refugiunt.

Quomodò conſuetos labores faciliùs ferimus, etiã ſi imbecilliſsimus ac ſenes, quàm non conſuetos: ſic & medicamẽti formam nobis conſuetã faciliùs toleramus, quanuis ratione ac minùs ſit efficax, vt pote nobis iam tempore familiaris reddita, vt imbecillibus venam cubantibus Medici ſecant: ſic imbecillis mitiora & forma maximè iucũda exhibent medicamenta. In robuſtis minùs ſumus ſolliciti de viribus medicamẽti & de forma.

Potiones hyeme calidas imperam⁹, æſtate frigidas, niſi affectus aliquis repugnet, vt vẽtriculi intemperies illic calida, hic frigida. Aeſtate capillum audenter tondemus & radimus, cùm affectus poſtulat: hyme vix audemus, niſi vrgeat morbi magnitudo.

Catheretica in hyperſarcoſi larga adhibemus, eadem ſumma ſpecilli lata parte puluiſculo parciſsimè vlceri cicatrice tergendo inſpergimus. Valentia purgantia vſtionibus, lotionibus, trituris, aliorum miſtionibus meliora efficimus & ſalubriora, exhibemúſque cum his quæ viribus eorum obſiſtunt.

Cauſtica cùm adhibemus, vndique munimus cera, vel alio, ne vis eorũ latiùs ſerpat. Galbanum medio emplaſtro imponimu

nimus,quando ad eam partem quam ipſum tanget,largiùs trahendum eſt.

Craſsiora medicamenta vt emplaſtra, quia phlegmonas ſua duritie lędunt,aliquo aptiore liquido mollimus, & liquidiora miſsis craſsioribus corpulentiora reddimus,vt diutiùs hæreant.

Quorundam ex prædictis ſcopis ad modum vtendi medicamento obſeruandis exempla aliquot ex Galeno maximè proferamus: nam omnium fuerit prolixius,& fortaſſe parum vtile.

Pilos auferimus vel nouacula, vel pſilothro à parte, cui emplaſticum medicamentum imponimus, & à toto corpore in picatione ad renutritionem,aut picationem inter duo lintea facimus, vel picem oleo aut butyro, aut ſimili minùs tenacem reddimus. *Lib.1. cō. ph.par.*

Pueris,eunuchis, mulieribus & cæteris cute & carne molli præditis,digerētia adhibe mediocria,ſi ex corpore illorū,vt ex cute capitis in alopecia diſsipandū eſt:ex talibus enim praui humores facilè diſcutiuntur. In vlceribus eorundem medicamenta morſu carentia vtenda ſunt: hæc enim vel ſine moleſtia omnino agent, vel nihil nocebunt. Quæ verò parem noxam commodo afferunt, non ſunt tentanda, vt quæ po- *Ibidem.*

lypodas efficaciter purgant, ſi eos exacuunt, non ſant adhibēda. Multò minus quæ plus nocent quàm proſunt, niſi noxa ſit corrigi *Libro 10. method.* facilis: vt noxa ex balneo frigidè per calfacientia in hecticis mox tollitur.

Li. 1. ant. *Li. 11. ſim.* Antidota ante deleteria parua quantitate ſemel quotidie ſufficiūt: poſt illa verò quadrupla aut quintupla, & bis quotidie ſunt ſumenda. Id quod etiam ad modum medicamenti refero, vt Galenus ſemel aut bis, aut frequentiùs cibum dare in morbo retulit. Aph. 17. lib. j. Sic Aeſchrion morſis nuper à cane rabido dabat cochlearium magnum pulueris vſtorum cācrorum, iam diu morſis cochlearia duo quotidie.

Libr. 1. cō. ph. part. Cùm ſingulis medicamentis validis vtimur, initio clementiora ipſa offeremus, miſtis his quæ vim eorum validam obtundūt, vt oleo, cera: cùm autem imbecillibus vtimur, vt thure, amygdalis amaris in alopecia, poſt vſum primū & ſecundum, obſerua affectū à medicamēto in corpore relictum, pro cuius varietate medicamēti vires vel augebis vel mitigabis. *Lib. 2. cō. pha. par.* Valētiſsima igitur non ſtatim ab initio adhibenda, ſed à mitioribus incipiendum eſt, niſi affectus ſit maximus.

Ibidem. Quoties ſimplicia aut compoſita facultatibus contraria miſcemus, initio parum eius quod eſt generoſius miſcēdum, ſecundo

do & tertio vſu augendum, ſi ſucceſſerit: vt in diuturno capitis dolore ab intemperie calida, cum ſpiritu flatuoſo, in primo tranſgreſſu ad calida polygonium cum pauca ruta vel ſerpillo miſcendum.

Plethorico corpore in arthritide ſanguis primùm mittatur, mox deindè fiat purgatio. Ex ſucceſſu remedij loco affecto prius admoti vel etiam ſumpti cõiecta an eodẽ ſit, perſeuerandum, vel ad aliud tranſeundum conſilio Hippocratis, Aph.52. lib.2.

Quæ ſunt polychreſta: id eſt, multi vſus ſeu multis ſimul partium aliquarum, vt aurium diſpoſitionibus accommoda medicamenta, neque multum opitulantur, neque obſunt, ſi perpetuo ipſis vtamur. *Lib.3. cō. ph.part.*

Quæ verò vni tantum diſpoſitioni conueniunt, illam optimè curant, alias interdum præterquàm quòd nihil iuuant, etiam exacuunt.

Medicamenta media omnibus partis diſpoſitionibus conueniunt, tamen his quæ leuiora aut valentiora requirunt, neque bonum neque malum magnum afferunt. *Lib.4.cō. ph.par.*

Ob id polychreſtum, id eſt ad multas diſpoſitiones vtile medicamentum nullum poteſt optimum inueniri, ſed quod ſingulis eſt proprium, id melius eſt. *Lib.8.cō. ph.part.*

Polychreſti autem compoſitio vtilis eſt.

ei, qui vnum medicamentum ad multos affectus mediocriter idoneũ habere cupit.

Lib.4.cõ. ph.par. initio. Partibus laborãtibus vt capiti, oculis topica ne adhibeas, niſi vacuato priùs toto corpore per phlebotomẽ, purgationem. In oculis autem etiam caput priùs per apophlegmatiſmos vacuandum eſt, errhina enim ad oculos trahunt. Quòd ſi emplaſtica oculis priùs adhibes, vehementem excitant dolorem, dum fluentem materiã extra vaſa vacuari prohibent, ob idque tunicæ horum diſtenduntur ob copiam affluentium humorum, & nonnunquàm rumpuntur vel eroduntur. Nec ſolum his vacuationibus oculum, vel aliam parti idoneam ad curandum reddimus, ſed etiã reuulſionibus, vt in oculo primùm ad inferiora corporis: deinde ad occiput & cutim capitis: interdum & in his arterias incidimus tranſuerſas poſt aures. Poſt hæc genitam in tunicis oculorum diſpoſitionem curamus, quæ etiam bonum ſanguinem affluentem per venas in oculum corrumpit. *Lib.4.cõ. ph.part.* Curamus autem per deſiccantia ſine morſu humorem in oculo noxium, qui quod influit corrũpit. Aſtringentia autem nec ſiccant eiuſmodi diſpoſitionem, & mordacis ſaniei effluxum cohibent: acria verò & mordacia ſuccorũ qualitatem augẽt: laxantia & digerẽtia vacuãt

qui

quidem hanc ſaniem, vlcus autem cicatrice non tegunt, nec affluxum reprimunt, vt nec coquẽtia thus, crocus, myrrha, quamuis diſpoſitiones coquere non mediocre bonum eſt. Acida & amara rodunt, & tales diſpoſitiones exacuunt, & his magis nitroſa, ſalſa, auſtera: ſola igitur medicamẽta roſionis expertia ſanant vlcus cum acri fluxione, longiore temporis ſpatio vitioſum affectæ partis humorem conſumentia: vt collyrium libianum, quod Paulo libanium dicitur, cygnus à colore albo, ex multa ceruſa Rhodiana, terra Samia, amylo.

Per tempora morborum varia dantur remedia, vt per initia phlegmones, & vehementes influxus auſteriora, per ſtatũ dolẽte multum phlegmone mitigatoria, laxantia, coquẽtia. Quòd ſi aliquid phlegmones reliquum dureſcens & ſolutu contumax euaſerit, à repellentibus ad digerẽtia paulatim eſt tranſeundum. Si verò habes medicamentum vnum excellens, vim eius exolue miſto alio: ſi imbecillum, intende. *Lib.6.cõ. ph.part.*

Oleũ lẽtiſcinum recens in vaſe duplici eſt tepefaciẽdum, ad ſedandum dolorẽ phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius: quia citra moleſtiam & aſperitatem repellit, quam habẽt plurima auſtera, & citra roſionem diſcutit.

Lib.1.cō. ph.part. locis varijs. Ibidem.

Aſsidua fiat raſura in alopecia ante medicamenti impoſitionem. Raſa cutis nitro tergitur ante digerentium applicationem, poſtea cutis deraſa fricatur linteo ſubaſpero, aut foliis fici, vt per rarefactam eam ad radices imas pilorum meliùs penetrẽt medicamenta humorem prauum digerentia. Medicamentum in alopecia metaſyncriticam, id eſt, ex alto euocans, admoue in aëre calido, & ſi potes in ſole æſtiuo: hyeme autem in laconico.

Lib.2.cō. ph.par. in fine.

Ceratum Gal. διευφορβίου in hemicrania frigida veteri, aut iſchiade frigida ante balneum ſemel illitum ſtatim affectui medetur, ſic vt æger ſanus poſt balneum omnino euadat.

Li.8.met.

Capiti ab æſtu immodicè calenti (vnde febris diaria naſci ſolet) roſaceum niue refrigeratum ex alto per hapſum lanę impingitur.

Lib.2.cō. ph.par.

In dolorificis capitis diſpoſitionibus calidis aut frigidis ſed diuturnis remedia adhibentur idonea, emplaſtri vel cerati modo confecta, capiti deraſo: liq̄da verò eadẽ tõſo ad cutim, ſeu breuiſsimos habenti capillos.

Lib.3.cō. ph.part.

In dolore aurium ex inflãmatione vehemẽtiſsimo, opium æquali portione caſtorij multò ante vſum miſcendum eſt, vt vis eius frangatur: ambóque ſapa ex muſto ſunt

diſſo

diſſoluẽda, quia dolores magis lenit, quàm vinum dulce.

Si quid auribus infundẽdum eſt ſupinis, liquore idoneo reſoluatur in cõſiſtentiam, quæ per auricularem clyſterẽ immitti poſ- *Ibidem*
ſit, vt trochiſcus ex opio & caſtorio cum ſa- *initio.*
pa coactus, ſapa diſſoluatur. Caſtorium *Lib. 3. cõ.*
per ſe bene tritũ cum opio in ſapa diſſolu- *ph. par.*
to miſce, & fac paſtillos, quos tempore vſus ſapa reſolue ad eã conſiſtentiã, quæ per otẽclyten, id eſt, auricularium clyſterẽ in aures phlegmone detẽtas poſsit infundi, vel potius ſpecillum lana molliſsima inuolutũ liquore prædicto merſum in aurẽ dolẽtẽ blãdè immiſſum eas foueat, & liquorẽ ſenſim
demittat, & cætera. Quæcũq; applicãtur au- *Initio lib.*
ribus & oculis, vt lac muliebre, albumina *3. c. ph. p.*
ouorum, mediocriter calfacta eſſe oportet.

Paſtillus & collyrium diaglauciu & diacrocu ex aceto in cote medica læuigatis & calfactis auri infundendus eſt.

In vlcere aurium glaucium ex aceto infundendum: ſi verò cum fluxione ſit, aut pure, paſtillus primum Polyidæ, poſt hũc Andronis, deinde Bithinus. Cui ſimilis eſt, aut etiam melior paſtillus Galen. diachartu, vt à leuioribus incipiamus.

Ad dolorẽ dentiũ remedia in aurẽ lateris *Lib. 5. c.*
nunc dolentis, nunc oppoſitam infundit *pha. par*

Archigenes. Auris initio priùs tergenda, ne pinguedinē habeat, quàm infundas medicamentia narcotica, reſerantia, coquentia laxantia, digerentia.

Quæ auribus inſtillitur, mellis aut mellis tenuis habeant ſpiſsitudinem, ſiue ex ſapa, ſiue ex aceto, melle, vino Cretenſi, mulſo, lacte muliebri, albuminibus, ſanie expreſſa ex carne bubula parum ſuper prunas aſſata Aſclepiadi, ſucco perdicij, marrubij, conizæ, cæpæ, porri, ſpondilij infundantur. tepida autem ſunt infundenda.

Lib.3.cō. ph.part. In nares etiam puluis continenter poteſt inſpirari polypo vel ozæne idoneus, quia *Ibidem.* perpetuo humorum affluxu eluitur, quomodò & in lippientibus oculis.

Linamenta & ſpongiæ, & alia quæ naribus ſanguine fluentibus immittuntur, lino per acum dato deliga, vt retrahi poſsit.

Lib.4.c. ph.par. In quibus oculorum collyriis aſtringentia præpollent, copioſiſsimo liquore opus eſt, paucisſimo medicamento aſtringente, præſertim ſi id aſtringens eſt metallicum.

In quibus verò collyriis eorundem crocus, myrrha, caſtorium, thus, lycium ſuperant, craſsiore medicamento vtendum eſt.

Quæ moderatè influxus in oculum repellunt, ocularibus remediis indita iuuant: quæ verò vehementer repellunt, dolorem aug

augent, tunicas exaſperando magis quàm influentium impetum reprimunt. Vtiliſsima igitur lippitudinibus & aliis omnibus in oculum defluxionibus, vlceribus, puſtulis, quæ modicè aſtringunt, vt roſarum folia, flores, ſuccus, ericæ fructus, ſpica nardi, crocus, lycium, hypociſthis. Eadem medicamentis viſum acuentibus miſta contrahendo & conſtringendo oculorum ſubſtantiam iuuant.

Collyria oculorum in cotibus nonnulli terunt, ex mammis lac boni ſucci inſtillantes, vel liquorem tenuem oui, vel ſi vlcus eſt decoctum fœnigræci: id enim nonnihil terget, liquor oui nihil, lactis ſeroſi pars magis, ſed cum morſu, ob id noxia. Nam quæ vlcera replent, tergent ſine morſu.

Quæ oculis adhibentur, exactè trita eſſe oportet, & horum quædam inuerſa palpebra ſpecilli parte lata illinuntur. *Libro 3. metho.*

Oculi inflamati foueantur decocto meliloti & fœnigræci ex ſpõgia ſemel aut bis in die, ſi parum dolent: ſi multum, ter, quater, præſertim longis diebus æſtiuis. Quædam horis omnibus adhiberi poſſunt, vt xerocollyrium Galeni. *Libr. 4. c. pha. part.*

Phlegmonæ oculi albumen oui craſſum & lentum ſine morſu eſt anodynum, & diu adhæret. Si in ictero oculi manent palli- *Initio lib. 9. c. ph. p.*

di reliquo corpore perſanato, trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum bilioſæ ſubſtantię defluet. Quia ex naribus, gutture, gula facilè medicamenta ab humoribus per has partes deſcendentibus ex cerebro vel aliunde eluuntur, continuè ſunt applicanda collyria liquida, vel ſicca ſtomatica, vel ſtomachica, vel arteriaca, ſiue ozænas, ſiue polypos, ſiue vlcera narium, vel etiam alios dictarũ partium affectus curas.

Lib. 5. cõ. pha. p. Datis apophlegmatiſmis vel à dente trahentibus medicamentis, ore hiet æger, & deorſum ſpectet, vt poſt medicamẽti vſum humor facilè defluat.

Si affectus eſt in aſpera arteria, vel muſculis laryngis, vt laſsitudo motoria phlegmonodes ex vociferatione, ſiue ſumuntur cibi, vt lac, amylum, chondrũ, oua: ſiue arteriacæ & hypoglottides eiuſdem cũ arteriacis facultatis, *Initio lib. 7. c. ph. p.* vt ex vino thereo, gũmi, tragacantha, glycyrrhiza, lenta ſint & emplaſtica, vt partibus quas attigerint, hæreãt, aſperitates læuigent, reliquias inflammationis coquãt & perſanent: tũcque medicamenta linguæ ſubdita dum paulatim liqueſcunt, larynx quod in eam defluit, excipiat, æger autem oborienti tuſsi reſiſtat, & ſe cõtineat, vt medicamẽti aliquid in laryngem & arteriam

deflu

defluat. Eclegmata quoq; vt decoctum hyſſopi, ireos, ficuum, nucleorum pineorum ſorbemus, vt cùm inſpirato aëre etiam portio decocti in aſperam arteriam trahatur, aut id calidum quantitate parua dum faucibus continemus ſemiſupini, aliquoties inſpiramus, aut paulatim deglutimus ſaliuæ miſta.

Stomaticis tribus modis vtendum eſt in laxata vua: primò cum aqua præſertim per initia, vel cum mulſa, vel cum chylo, & cremore priſſanæ. Secũdo modo medicamentum ſtomaticum purum, vel digiris vuæ illinendum eſt, vel cochleari attingendũ & apprimendum. Tertio vuam foràs ad linguam educendo, id quod maximè confert, vt abſcedat à rectitudine, quã vt plurimum ad fauces habet.

Lib.6.cõ. pha.part. In affectibus partium oris, vt inflammata aut laxata columella Aſclepiades per fiſtulã expirat, & flãdo expellit medicamenta in partem affectam, aut inſpirari iubet. Quod meritò damnat Galenus, nam bona ipſorum portio in gulam & aſperam arteriam delabitur. Præſtat igitur ſiccis columellam ex cochleario attingere.

Si vlcera ſordida in ore puerorum tãgis medicamento valente, ſpecillo lana inuoluto in medicamentum intincto tangatur

pars

pars,ita tamen figurato puero,vt non deuoret:poſt collue decocto lentis aut roſarum mellito: vt in vlcere inteſtinorum craſſorũ clyſtere iniiciuntur medicamenta ei vlceri idonea:in vlcere ventriculi bibuntur:in vlcere tenuium,vtrinque dantur:in vlcere gulæ non ſemel,nec totum ſimul ſumendum, ſed paulatim & aſsiduè. Nam ex tranſitu & contactu his vlceribus vtilitas accedit, non ex continendo & diutius adhærendo,vt vẽtriculi vlceribus:tamẽ craſsiora & glutinoſa ex gulę figura & ſitu facere ea didicimus: hæc enim cibi & potus eſt tranſitus: ob id medicamentis æger,quæ hæreant, vndique quaſi concreſcant & agglutinentur, non eluantur & defluãt promptè. Craſſa autem promptè concreſcunt,lentè agglutinantur, ob id his tragacãtha & gummi miſcentur.

Libr. 4. metho.

Ibidem. Vlceribus gulæ & cæteris internis adhibentur hypociſthis,malicorium,balauſtiũ, cytinus,acacia,ſuccus rhus & roſarum,aſter ſamius, ſigillum lemnium, & cætera vlcus interdum ſanantia,& nullam noxam inferentia viſceribus. Dantur autem ex decocto ſummitatum rubi,myrti,vitis,lentiſci, mali cydoniorũ,vel vino auſtero, ſi phlegmone abſit. quæ ſi vlceribus gulæ applicas, gummi miſce,& tragacantham.

Purgantia damus nunc potione,cùm celerio

leriore & parciore vacuatione opus eſt, aut cùm in alios meatus facienda eſt vacuatio, vt mox in hieræ exemplo audies: nunc bolo, vt vocamus, cùm diutius ventriculo immorari medicamentum volumus, vt minùs ſit vomitorium quibuſdam, vel à longinquis plus attrahat: aut catapotiis, cùm diutiſsima in ventriculo mora opus eſt. Alia item forma aliis multis de cauſis damus, vt in compoſitis patebit, & ante hæc ac poſt, vino vel alio liquore grato os abluimus, vel aniſum condîtum, vel rhodoſacchar, vel ſimile ſumimus, & illa tegimus vmbra, vaſe denſo, foliis auri, carne & cute fructuum coctorum, pane azymo: ſiphone etiam prælongo fauces attingente quidam ſic deglutiunt, vt linguam ſaporum indicem nec attingant, nec afficiant.

Sic hieræ picræ drach. vna Aſclepiadi vel Galeno cũ aquæ cyathis quatuor ſine melle, quia ſtomachum euertit, datur tardè coquẽtibus, aut vomentibus, aut aliter fluente vẽtriculo afflictis, & cùm declinãt phlegmonæ internæ aut cùm vis mouere vrinã vel mẽſes cũ hydromelite, aut potiùs cum vino, aut potiùs cum œnomelite. Sic enim ex ventriculo eius diſtributionem iuuabis & delationem ad vrinas, & quæ vtero inhærẽt, diſſolues & incîdes, & robur addes par-

tibus,per quas trãſitur, & calorem partium per quas fertur,augebis:qui etiam multùm confert ad fundẽdum & vacuandũ humores inhærentes. Ex quibus apparet magni intereſſe, quæ medicamenta cũ quibus ſumantur vel admoueãtur. Ob id in vſu aſteris ſtomachici liquorem diſpoſitioni cõuenientem requirit Aſclepiades. Aſterẽ egregiũ in cephalalgia fronti idem illinit cum aceto:ad aurium verò dolores perdicij ſucco diluit:ad ſanguinis eruptionem,cum vino myrteo:ad ſanguinis ſcreatũ, dyſenteriam,choleram,cũ ſucco Polygonij: ad tuſſes,cum vino Thereo aut paſſo: ad phthiſes & empyemata,cum ſucco marrubij: ad ſerpentis ictum,cum rutæ decocto:ad menſes, cum ſucco arthemiſiæ: ad ſtranguriam & vuluæ ſtrangulatum,cum mulſo: ad arthritidas,cum decocto gentianæ.

Lib. 8. cō. pha. par.

Ibidem.

Sic emplaſtrum diachalciteos ex contrariis compoſitum, vt in cõpoſitis audies, vlceribus glutinandis & cicatrice tegendis, & phlegmonis curãdis accommodũ redditur, aliter atq; aliter factum & liquatũ. Si enim phlegmone magnum parti dolorem affert, oleum & adeps recentia ſint magis blanda & mitia: eadem vetuſta minus dolenti & diuturnæ phlegmonæ conueniunt: hæcque quò diuturnior & contumacior, hoc magis

vetera illa proſunt & ſola curãt, modò amplius nihil affectæ parti affluat: ſi quid verò affluit, compoſitum diachalciteos conuenit miſta facultate præditum digerente quod influxit, & repellẽte quod influit: paucæ verò phlegmonæ ſunt diuturnæ, quibus nihil affluat, cùm diutinæ eſſe ſoleant ob affluentes in ipſas humores. Cùm autẽ phlegmonæ incipiunt, & augentur, refrigerantium & aſtringentium virtus præpolleat, emplaſtrum igitur tunc ſoluatur vino vel aceto, vel aqua, vel oleo crudo, vel Hiſpano, vel Hiſtrico, vel, ſi validiùs erit aſtringendum, myrteo & melino, vel dulci aliquo, vt ſit anodynum.

Phlegmonarum in artubus initio ſpongia imponitur ex aqua frigida, vel ex oxycrato: phlegmonis autem hepatis calida applicanda, melinũ, myrteum, maſtichinum, nardinum, lentiſcinum, abſinthites, & cataplaſma item calidum. *Libr. 13. metho.*

Phlegmonæ irritãtur à duris, qualia ſunt multa emplaſtra: niſi hæc oleo vel alio ſimili molliantur. *Ibidem.*

Quãuis aſtringentia etiã ſola phlegmonas initiò iuuent, id quod influit repellẽdo, & etiam interdum aliquid humoris in parte inflammata contenti exprimendo ad venas particulam nutrientes, tamen quod va- *Libr. 5. c. ph. p.*

lent

lentius aſtringit, tãtùm abeſt vt phlegmonas iuuet, vt etiam dolorẽ partibus inflammatis intendat eas velut contundendo, & ſubſtãtiam earum violenter contrahendo: ſic valenter digerentia ſua acrimonia quid eroſioni ſimile in parte excitant. Quæ verò modicè digerũt, augmento phlegmonarum & ſtatui conueniunt, dolorémq; leniunt: moderatum igitur vtrunque eſt præſtãtius quàm immoderatum. Tamẽ ſi dẽtes dolent citra gingiuarum phlegmonen, ſiue in ipſo corpore dentis, ſiue neruo ſit cauſa doloris humor aut flatulentus ſpiritus, medicamẽtis acerrimis opus eſt, ſiue repellere, ſiue digerere cauſam doloris libet. Ob id plurima ipſorũ ex aceto acerrimo parãtur.

Libr.10. metho. Ceratum Galeni refrigerans nõ maneat ſuper ægram partem, donec manifeſtè incaleat, ſed aſsiduè ſubinde mutandum: *Ibidem.* imponendum autem parti primò affectæ & refrigeratione egenti, vt cordi, hepati, renibus, non autem toti thoraci propter cor, nec toti ventri inferiori propter hepar vel lienem vel ventriculum, ne partes refrigerationem non poſtulantes, tamen refrigeratæ cogante ante tẽpus à refrigeratione partis primò affectæ ceſſare. *Li.11, metho. & c. 21. libr. 5. ſimpl.*

Ad vẽtriculi & hepatis robur abſinthiũ ponticum oleo incoctum eſt ſalubre, niſi à

calore & ſiccitate laborent, quia qualitas abſinthij amara præit,& viam aſtringenti facit.

Contra morbum, qui generoſè ex arte pugnat,terminus ei ſit,vt tutò medicetur:ei verò,qui dolorem mitigat, virium totius aut partis cuſtodia terminus eſt,cùm vtendum eſt narcoticis,præcipuè in calido corpore & affectu: nam in craſsis & glutinoſis ſuccis alieniſsima ſunt narcotica. Oleum quia tædium affert,poſt actionem ab eo editam tergendum,lib.8.in diariç à ſtipatione,curatione in bilioſo homine.

Li. 11. method.

Oleum phlegmonis oculorum vel oris non infunditur:infunditur roſaceum etiam cum aceto phlegmonis incipientibus auriũ non oculorum. Contrà diamorum & ſtomatica alia oris phlegmonis incipientibus conueniunt, nõ aurium vel oculorũ, quanquàm genere ſint ex his quæ indicantur.

Li. 12. method. *Li. 13. method.*

Fomẽta & penicilli,& alia id genus ventriculo & ſtomacho abundè calentia imponantur:nam tepida vẽtriculi firmitudinem diſſoluunt.

Lib. 8. method.

Neruis vulneratis aqua calida eſt inimiciſsima,cùm præſertim eorũ ſubſtãtia ex refrigerata concretaq; humidiore materia ſit condita:omnis enim talis cõſtitutio per ea quæ ſimul calfaciunt & humectant, reſol-

Lib. 6. method.

uitur ac putreſcit.

Lib. 8. methed. Vnguenta vt nardinum ad roborandum fomento ventriculum & ſtomachum, ſoleo calfacere in vaſe duplici vtriq; cõiecta prius in vas maius aqua feruente: nam aliter calfactis vitiatur eorum facultas.

Lib. 9. cõ. ph. part. Vteri, & veſicæ vlcera iiſdẽ medicamẽtis ſiccantibus egẽtia, requirũt preterea inſtrumenta quæ intrò ea liquore aliquo ſoluta tranſmittant, vt crocum, myrrham cũ ſucco plantaginis vel ſimili miſtũ: ſiphonibus, aut catheteris, aut metrenchytis infundimus.

Lib. 1. cõ. ph. gene. Vlceribus quę ad cicatricẽ veniunt, multis conſequenter diebus pharmacum epuloticum immanere debet, quò melius & citius ita cicatrix ducatur. Ob id medicamentum ex aqua & oleo copioſiore & lithargyro coctum donec liquetur & alteretur: tam fit glutinoſum, vt ne à lotis quidem decidat. Vtile autem eſt epuloticum teneris corporibus, pueris, mulieribus, grãdioribus, cute cãdida mollẽ corporis habitum reſtante prædictis, ſi vlcera habent parua ſed praua, & dyſepulota ob vitioſum ipſorum ſuccum.

Lib. 2. cõ. ph. gen. Sinibus implendis emplaſtrum diachalciteos, vel aliud idoneum oleo largo ſolutum, per cornu rectà perforatum cum veſica porcina clyſteris modo infundendum. Ex roſaceo autem ſoluatur, ſi paruæ phlegmones

monesſuſpicio adhuc adſit: ſi paulò latius
eſt foramen ſinus, clyſtere infundendum,
vtendúmque piulcis, id eſt, pus attrahenti-
bus inſtrumentis, quales ſunt noſtrę clyſte-
rum ſyringes. Quæ enim ſunt ſubſtantia
craſsiore, vt emmota, infundi ſinibus ne-
queunt. Contrà in ſuperficie caua vlcera *Ibidem.*
craſsioribus egent medicamẽtis, quòd liqui
da ſtatim defluunt, & linamentum ſiccum
relinquunt. Ob id in iis ceratis validè tergẽ
tia miſcẽtur in ſinibus oleo, vt dixi, largio-
re ſoluuntur.

In ſinibus item & fiſtulis ſplenium ex- *Ibibem.*
ſcinde, vt excernendo humori liber ſit exi-
tus: hic enim mora in parte eam exedit, &
vim medicamenti obtundit. Eadem cau-
ſa cannulatas turundas, hoc eſt, pertuſas, ex
ſolidiore aliqua materia penna, plumbo,
argento, auro, iiſdem immittimus, vt pu-
ris emiſſarium perpetuò ſit liberum. Vbi *Li. 13. m*
vlcus erit penitus repletum & planum & *thod.*
æquale, nec quicquam illi cauum manebit,
ipſis vlceris oris ſpecilli mucrone impo-
nendum ſiccum epuloticum medicamen-
tum: ſuper reliquum linamento dato, quod
imbutum ſit aliquo medicamento conſi-
ſtentia humido ex his quæ cicatricem in-
ducunt.

Eõdẽ pertinentia exẽpla perquàm pluri-

ma poteſt proferre,qui vult ex libr.3.4.5.6. Methodi,vt exempla rectè vtendi medicamentis intẽperaturas curantibus,& morbos partium organicarũ proprios ex libris aliis Methodi,& lib.compo.ph.part.& gen.

Lib.10.c. ph.par. & alibi. Repellentibus initio chiragræ & podagræ vt aliorum affectuum à fluxione pendentium vtimur: iſchiadis autem initio vt pleuritidis mitigatoriis non repellentibus, quia ſanguinẽ ex vaſis ambientibus & muſculis in iſchion & thoracis partẽ affectam protruderent.

Lib.9.cõ. ph.part. Ambientis temperatura rectiorem quorundam medicamẽtorum vſum facit,ob id prius alopeciis medicamenta docuimus adhibenda in aëre calido , vt ſub ſole æſtiuo, vel hyeme in laconico. Item in ictero oculorum acetum in balneo naribus trahendũ, & pſilothra in balneo tentanda. Quæ res magni eſt momenti,vt apertis à calore poris,humores ab eodem liquati promptè trahantur.

Emplaſtrum liquidum ex farina fœnugręci,ſinapi,mãna thuris,myrobalanu pyeſmate,ſpuma nitri,oleo cedrino decocto,applicatur lieni ſcirrhoſo,quandiu id pati poteſt:deinde in balnei ſolium ducto homine faſcia in aqua ſoluitur.

Ibidem. Malagma ex fœnugræco, calce viua,nitro,

tro,melle impoſitum lieni ſcirrhoſo aut iſchiadi,donec mordeat,ſi tunc ductis in balneum auferatur(alioqui ægreſcerent) ſani balneo exeunt.Archigenes apud Galenum.

Herbæ iberidis (quam nonnulli lepidũ vocant, alij naſturtium ſylueſtre) radicem tuſam adipe ſuillo excipe, emollitã emplaſtri modo applica iſchio ad horas tres,deinde ĩ balneũ dimitte.Eadẽ etiã vetuſtos capitis dolores liberat vice ſinapiſmi & thapſię.

Si in ictero oculi manent pallidi reliquo corpore perſanato,trahe in balneo naribus cochlear vnum aceti acerrimi, & multum bilioſæ ſubſtantiæ defluet. *Lib.9.cõ. ph.part.*

Medicamentũ in alopecia metaſyncriticum,id eſt,ex alto euocans,admoue in aëre calido,& ſi potes,in ſole ęſtiuo: hyeme autem in laconico,id eſt,prima domus parte, quam ſtuphas vulgò vocamus. *Initio lib. 1.cõ. ph.p.*

Ceratũ Gal.dia euphorbiu in hemicrania frigida veteri,aut iſchiade frigida ante balneũ ſemel illitũ,ſtatim affectui medetur,ſic vt æger poſt balneũ ſanus omnino euadat. *Lib.2.cõ. ph.part.*

DE LIMITATIONIBVS AD *rectum medicamentorum & aliarum cauſarum ſalubrium vſum neceſſariis.*

Διορισμὸς Latinis diſtinctio, limitatio, determinatio eſt, definitio ac declara-

tio facultatis remediorũ,cui affectui differentiæ,à qua cauſa,in qua natura,quo aëre idoneorum : citra quas cùm quid abſolutè pronunciat Galenus,ad naturam tẽperatam in aëre tẽperato referri vult:vt cùm ſcribis remedia ad achoras,id eſt,tineam,vel alios affectus,adſcribe ad quales & quantos, & quo affectuũ tẽpore illa ſint ſalubria. Si vino quoque intus aut foris vtendum erit, ad rem mergendam vel diluẽdam,quale velis diſtingue. Nam multæ eius differentiæ facultatibus etiam contrariæ, quanuis interdum ex ſcopo medicamẽti potes vini genus inuenire,vt auſterum,ſi aſtringendũ : acre, ſi digerendum : ſic in cæteris differentibus, aut virtutes contrarias habẽtibus, obſerua quem ſcopum medicamẽti compoſitio habeat,vt ſcripta abſolutè & ſine limitatione diſtinguas. Et in reliquis remediis ſimiliter.

Libr. 1. cõ. ph. part.

Porrò limitationes ad rectè vtendũ medicamentis non mediocriter conducunt: neque ſunt recipiendi, qui medicamentorum vſus citra diſtinctiones ſcripſerunt, dicentes : ad dolorem idoneum eſt hoc medicamentum, non addentes,à qua diſpoſitione & cauſa ortum dolorem intelligant.

Rectiùs hi qui diſpoſitionẽ,doloris cauſam expoſuerunt,ratione nixi:vel etiam experiẽtia,quæ ſigna euidenter apparentia ſequi

quitur: qualia in oculo dolente fuerint affluens ſanguis largus, paucus: rodens, roſionis expers: rubor maior, minor. Venæ plenæ ſanguine multo, pauco, ſed vaporoſo.

Phlegmones oculi tumor, maior, minor.

Color eius præter naturam varius. Lippitudo in angulis oculi craſsior, tenuior: largior, parcior, ſeu maior, minor. Dolor & doloris ſpecies ab ægro nobis declarata, tēſiuus, rodens, pulſatorius, cōprimens, & contrahens, & quaſſans, & contundens.

Non manifeſtè verò apparet, an internis vel externis cranij partibus fluxio fiat, multò minus an per venas, vel per arterias: ob id diſtinctiones ab his ſumptæ parum ſunt efficaces. Specta igitur differentias diſpoſitionum dolorem excitantium, ſecundum quas ſcribendæ ſunt tibi diſtinctiones, vt libro 13. Methodi in oculorum affectibus à Galeno ſcribuntur. Ad frigidas & pituitoſas diſpoſitiones, ſi albæ ſint: ad melancholicas, ſi liuent, & melancholici humoris malitiam prodant: ad calidas, & igneas diſpoſitiones inflāmatorias quidem, ſi rubent: eryſipelatodes verò, ſi flauent: ad dolorem mediocrem, vehemētem, tendentem, grauantem, pungentem, pulſantem. Ad vlcera ſimplicia, caua, plana ſordida, ſinuoſa, paſcentia, phagædenica, chironia,

Telephia, cacoëthea, dyſepulotica, cũ phlegmone, cum eryſipelate, vel ſine his.

Ad aphthas albas, nigras, depaſcentes, citra depaſtionem, depaſcere incipiẽtes, & ob id multam ſaliuam reddentes.

Lib. 6. cõ. ph. parti. Ad affectum quenuis incipientem, augeſcentem, vigentem, declinantem, exiguum, ſimplicem, mitem, magnum, mediocrem, aliis complexum, malignum, putrem.

Initio lib. 2. cõ. ph. p. Qui cephalalgiæ remedia citra diſtinctionem ſcripſerunt, plus noxæ quàm commodi attulerunt his, qui fidẽ ipſis adhibuerunt. Cephalalgia enim omnibus non accidit ob vnam corporis diſpoſitionem, ſed ob plures cauſas, quibus ſingulis propria eſt curatio. Aliæ etiã diſtinctiones ex particularum affectarum natura ſumuntur: aliquando enim extra cranium, aliquando intra, aliquando vtrobiq; cauſa doloris eſt, aliquando in venis, vel arteriis, vel neruis, vel mẽbranis, vel cerebro, vel cute, vel quibuſdam horum, vel omnibus ſimul. Difficillimum igitur eſt locum affectum in his inuenire, niſi Medicus ſit doctus, & multa ægrorum inſpectione exercitus.

Species igitur affectus eſt explicanda, cui vtile auxilium dicimus, ſiue ea ſit morbus, ſiue morbi cauſa, ſiue ſymptoma, & in horum trium ſingulis ſpecialiſsimũ eſt explicandum,

candum,vt ad febres,bilioſas,melancholicas,pituitoſas,& à qua bilis alterutrius,aut pituitæ ſpecie ſint. Ad diariam à tali vel tali cauſa externa,niſi remedia ſint omnibus diariis communia, vt balneum aquę dulcis in declinatione. Ad febres eaſdem clementes,recentes,vel malignas veteratas. Ad phlegmones principium,augmentum, ſtatum,declinationem,in hoc vel illo corpore,in tali parte.

In infantibus,adultis,ſenibus alia atq; alia vſurpanda ſunt medicamenta, vt etiam reliqua auxilia. In pueris item, mulieribus,eunuchis,& cæteris molli carne præditis: vel contrà in agricolis, foſſoribus,nautis,baiulis,& cæteris durę carnis hominibus hoc,illud vtendum adſcribas,quod ab ætate,temperamenti ratione,& virium, & à corporis habitu diuerſæ ſumũtur indicationes limitationibus exprimendæ.

Frequenter vnica ſufficit limitatio,vt à tẽpore,vt ad incipientes alopecias: ſæpe non ſufficit,vt butyrum benefacit parotidibus incipientibus: addendum enim eſt mitioribus,modicè dolorificis, paruum abſceſſum facientibus. His enim ſufficit butyrum,præſertim in molli corpore,vt pueri,eunuchi, mulieris,& reliquorum molli carne præditorum: nõ ſufficit autem vehementioribus *Lib. 3. cõ. ph. part.*

cum dolore magno & pulſatorio,& cum vigiliis,& cum magno abſceſſu.

Diſtinctio etiam fuerit ſufficiens,ſi dicas remedium ad capitis dolorē à tali vel tali cauſa vel affectu,& ſine febre, vel cū febre. Item ad achoras incipientes, ſine malignis corporis totius humoribus,aut ſaltem ſine his copioſis, vel ad inueteratos cum copia humorum prauorum.

Quidam ſuis medicamētis limitationes adſcripſerūt,ſed generales tātùm,aut ſi particulares,non integras, & in quibus multas adhuc requiras:vt qui ſcripſerūt remedia cū his titulis,ad auriū affectus,ad aurium dolores,ad vocem abſciſſam:& adhuc alij generaliùs,ad vocē læſam non ſignificantes qua offenſa,& à qua diſpoſitiōe ſeu cauſa læſam vel abſciſſam vocem intelligāt:cùm tamen quæuis cauſa, & ab ea diſpoſitio in corpore relicta,remediū flagitet ſibi proprium. Scribendum ergo fuit ad aurium dolorem,grauem,pulſatorium,&c. à tali vel tali cauſa.

Initio lib. 8.cō.ph.p. Ad ſtomachicos Andromachi & hieræ limitatio eſt, ſed confuſa nimis: quia cùm ſtomachicorum ſignificatio latè pateat,nō addūt ad quos ſtomachicos ſua remedia velint efficacia: ob id ea quibuſdam proſunt, quibuſdam nocent plurimùm,vt cætera indiſtinctè ſcripta.

Eſt tamen quãdo promptiſsimũ eſt cuiuis in ſimpliciũ facultatib⁹ verſato,& affectuũ naturas callẽti,dicere vim medicamenti alicuius compoſiti,etiã ſi eam titulo nõ exprimat,& inuenire qualenã ex his vel illis indiſtinctè ſcriptis qui partis huius diſpoſitioni, & quali & quãtæ idoneũ fuerit præſidium, & quo tẽpore:quæ qui ignorat, maximam ſæpe noxã ex vſu indiſtinctè ſcriptorum infert.Quia tamẽ id diſcernere nõ omnes poſſunt,neq; in omnibus poſſunt, commendãdi maximè ſunt, qui limitationes integras medicamentis nõ ſolùm generales,ſed etiã particulares maximè adſcripſerunt. Inter quos primas iure meretur Herophilus perpetuò iubẽs,vt Medicus ſciat,quę, qualis,& quãta ſit morbi cauſa,& quod cuiq; potiſsimũ ſit remedium,vt ſingulis congruã curationẽ moliatur,lib.3.cõp.ph.part. Non ſunt recipiẽdi,qui diminutè ſcripſerũt,multò minùs qui abſoluto ſermone ſine limitatione ſcripſerũt,vt ad vlceratã arteriã,vel aſperatã vel vocẽ abſciſsã aut raucã.Multæ enim poſſunt eſſe cauſæ vocis abſciſſæ vel raucæ,vt deſtillatio vet⁹ à capite,empyema,tabes,vociferatio multa,ĩſpiratus aër frigidus,potus frigidior,raucitatis ſunt cauſę.Qualia plurima ĩ li.Archigenis, Herę,inuenias:& quod mireris ĩ li. Apollonij Herophilęi,cũ tamẽ

Herop

Herophilus omnium maximè diſtinctiones cõmendarit: Appollonius autẽ eas alicubi ſequitur, eſt vbi malè negligit, vt ad auriũ dolorẽ cum ſcripſiſſet remedia, ſubiecit calida, frigida, humida, ſicca, & omnibus propè ſecũdis qualitatibus diuerſa, libr. 3. comp. phar. part. Debuit enim diffinire, cui auriũ dolori, & à qua cauſa ſingula remedia ſua ſint vtilia. Sic enim ſcriptis indiſtinctè qui fidem adhibent, non mediocriter decepti ægros plerunque offendunt. Ex quibus apparet, parum probandam medicamenti compoſitionem, niſi diſpoſitio indicetur, in qua eo medicamento ſit vtendum.

Lib. 7. cõ. ph. par.

Lib. 4. cõ. ph. p.

Sed ne fallare, omnibus citra iudiciũ ne credideris. Nam multa medicamẽta titulo magna promittunt, opus autem eorum interim nullũ eſt, interim valde exiguum apparet, vt ad ſuffuſiones diſterendas myrrha, ſtacte, & collyriũ ex felle ſcari piſcis, inualida enim deprehendes. Expende igitur vires ſimpliciũ, & totius, & quid affectus huius, hæc illa differẽtia, ab hac vel alia cauſa procedens, in hac corporis natura, ætate, cõſuetudine, in hoc aëris ſtatu pati ab hoc remedio queat: tum demum te in conſilium adhibe, & ſi potes, peritos, an tali remedio ſint vſi, & in quo affectu, & corpore, & in quo ſucceſſu.

Sine

Sine periculo non imitamur eos,qui indiſtincta ſcribunt remedia, nam pro varia cauſa ſunt mutanda,vt aurium dolori à frigore,ſtatim medentur calorifica. Eadem tamen dolorē capitis pulſatorium ab inflammatione aut acrimonia mordaci exacerbant:quanquàm ea ipſa inflāmationes mediocres & non pulſantes ſanant,vt acetum miſtum roſaceo exactè & calfactum. Archigenem reprehendit lib.5.compoſ.phar.par. quòd abſinthium,hyſſopum, origanum ad ſuggillata ſcripſerit admouenda,nec addidit,coctáne an cruda vellet adhiberi. Adhæc quòd voluit illa applicari aut ſeorſum, aut cum melle,aut cum aceto, aut cū aqua, perinde ac ſi hæc viribus eſſent ſimilia, aut proxima cum aqua, nec cutim nec vlcera mordeat, acetum ambo mordeat, mel ſolùm vlcera.

Lib.3.cō. ph.part.

Malè item Appollonio apud Galenū ſcribitur,lithargyros cū oleo laurino vel albo, id eſt,communi,quod malè ceu ſimile laurino adſcribitur,& à laurino ex aduerſo diſtinguitur,cùm tamē à laurini virtute multùm abſit. Idem malè loco lithargyri ceruſa vtitur,& mergit eam oleo myrteo, vel laurino,medicamentis multùm differentibus:nam illud repellit, aptum igitur incipientibus:hoc admodùm calidum & digerens.

rens, vtile eſt cùm humor achoras gignens infixus eſt ac firmatus, vt prędiximus.

Abſurda ſimiliter eſt ſcriptura, ſi ad aliquem affectum ſcribis cataplaſma, vel alia remedia viribus diuerſa, aut etiam cõtraria: vt ſi ſcribis ad affectum aliquem, fiat cataplaſma ex blito cum oleo læuigato, vel ex ſemine melanthij cum oleo ricinino: nam eidem affectui ambo conuenire non poſſunt, niſi diſtinguas, vt illud quia imbecilliter refrigerat, humectat phlegmones initio, & affectibus calidis attribuas: hoc quia calfacit, ſiccat phlegmones declinationi, & affectibus frigidis magis minùs pro vi remedij & natura partis.

Neque ſolùm ad rectum medicamentorum & aliorum remediorum vſum valent hæ limitationes, ſed etiam ad rectam medicamentorum compoſitionem ſunt neceſſariæ. ob id ſi rutã ſcribis, adde vtrùm ſiccam an viridẽ velis: illa enim quàm hæc multò eſt calidior & acrior. Quòd ſi indiſtinctè ſcriptum legis, coniecta ex viribus & ſcopo in quem affectum potiùs vtra ſit vtenda. Sic ſerpillum acre & calidum magis quàm viride, ſic mentha. Ob id malè ſcribit Archigenes, menthæ viridis aut ſiccæ, & roſarum viridium aut ſiccarum, vt malè ad achoras ſcribunt quidam apud Galenum oleum roſatum

Lib. 2. cõ. ph. par.

ſatum, vel vrina tauri aut cameli acerrima. Illud enim minima virtute præditum repellendi incipiẽtibus achoribus auxiliari poſſit, hæc vrina admodùm calens & digerens vtilis eſt, cùm humor achoras gignens ibi eſt infixus ac firmatus.

Limitationes in compoſitione requiri facilè oſtẽdit vinum miſcendum, cuius qualitates & tempus ſunt adſcribendæ. Multùm enim intereſt, an acerbum, auſterum, acidum, dulce vel acre ſit vinum, craſſum item an tenue, & album an rubrum vel nigrum, & an oligophorum vel valens & vinoſum, & an recens aut vetus. Quod enim calidæ naturæ & vetus digerit, acerbum & auſterum repellit. Tamen inueniuntur compoſita vt ſimplicia, quæ ſiue à tota ſubſtantia, ſiue cauſa alia ignorata ad omnes ſunt affectus efficacia, vt hepaticum admirabile Pharnacis herbarij apud Galenum libro 8. compoſi. pharmac. part. quanta eius promiſſa licet Galenus nõ reprehendat, falſa tamen mihi videntur. Cùm enim aromatum catalogo conſtet, quî calidos hepatis affectus iuuare poſsit? Galeni theriace omnes à peſtilentia ſeruat, qua ſi correpti fuerint, omnes euadunt vſu theriaces, qui fuerunt ſanabiles: ſic quæ à tota ſubſtantia agere diximus. Tamen in his etiam

quæd

quædã limitationis neceſsitas videtur, aut cur Aeſchrion recens morſis à cane rabido dabat ſemel in die cochlearium magnum pulueris διὰ καρκίνων, iamdiu verò morſis dabat cochlearia duo. Cur item Galenus ad pręcautionem mitius remedium ſufficere ait, ad curationem largiùs & valentiùs, etiam ſi id tota ſua ſubſtantia agit, vt alyſſon in morſo à cane rabido. Hæc tamẽ quę tota ſua ſubſtantia ſeu ſuæ totius ſubſtantię proprietate vel ſimilitudine vel qualitate, aliquem affectum profligant, hoc eſt, elementorum 4. miſtione ſimili. ſi trahunt: contraria: ſi pellunt, ſed vtraque nobis nulla ratione, nullaq; coniectura comprehenſibili: ſola enim experiẽtia, vt antè docui, cognoſcitur diuina illa rerum quarundã proprietas nobis indicibilis & incomprehenſibilis.

Ex his patet, quantam vim habeat ad artis medicę conſtitutionem diſtinctio medicamentis ad partium affectus varios in ſcriptis adhibita: contrà autem quãtum noceat confuſio & indiſtincta verborum ſeries, qualis toto propemodũ Dioſcoride, Celſo. Scribonio, Apuleio, Actuario, Simeone, Pſello, Celio, Plinio, & aliis propè infinitis, qui medicamẽtorum vel ſimplicium, vel etiam compoſitorum facultates deſcribere tentauerunt. Quibus carere fortaſſe

æquius

æquius ac præſtantius fuerit, quàm veſtigia ſequi, niſi quis Galeni methodis exercitus ex natura affectuũ & facultate medicamenti cognita, facilè inueniat, cuius talis affectus ſpeciei, & in quo tempore, & an recenti aut veterato, & in qua parte, & in quali corporis habitu, virtute, ætate, conſuetudine, viribus, ſenſu tactus, hoc illud medicamentum tantũ, ſic ſumptum & admotum, cum his, poſt illa, ante illa eſt idoneum. Veriſsimum enim eſt, quod Galenus vſurpare conſueuit: Curatio agnitionẽ & prænotionem ſequitur. Recte nanque is ſolus curabit, qui omnium nunc dictorum vires tanquàm ipſas literas cognoſcet, & qui præuideat, quale & quantum ab his vel ab illis remediis effectum proficiſcetur, vt ſi moderatius eſt futurum, prohibeatur: ſi inferius quàm opus ſit, intendatur: ſi prout rei propoſitæ conuenit, ſinatur.

*

DE SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM AD COMPOSITIONEM *præparatione,*

LIBER III.

MEDICAMENTA componẽdi methodo à nobis abſoluta, compoſitionis modum, exempláq; varia ſed celebratiora trademus, ſi priùs pauca quædam docuerimus, partim prædictis affinia, partim ſequuturis nõ vtilia ſolùm, ſed etiam neceſſaria. Ad medicamentorum ſiquidem delectum (de quo multa libro ſuperiore diximus) nõ minimùm pertinet ſcire ſimplicium verorum & natiuorum ſigna, quibus à nothis & adulteratis probè ſecernãtur. Adhæc cùm nomen vnum multis eſt ſimplicibus commune, quod ex his, nomine ſimpliciter pronuntiato, intelligendum ſit. Poſtremò cùm ſimplex aliquod compoſitioni neceſſarium deſideratur, quódnam eius loco ſubſtituiſſe liceat. Ad ipſum verò compoſitionis modum feliciùs obeundum

dum, neceſſaria eſt ſimplicium quorundam delectorum præparatio per ignem, lotionem, trituram, ſolutionem χύλωσιν, id eſt, vt ſic dicam, ſuccationẽ, muccationẽ ſeu muccilaginem, purgationem, & quam vocant, clarificationem, quæ ad purgationẽ referri poteſt; vti & colatura, clarificationi neceſſaria. Cuius præparationis etiam in theriaca meminit Galenus, & alibi paſsim, præparationúmque libros à quibuſdam ſcriptos ait idem lib. 2. ſimpl. capit. 15. Præter hæc inſtrumentorum non paucorum, vt ponderum, menſurarum, vaſorúmq; aliorum elegans, pura, proba ſupellex ad rectè componendum, & compoſita recondenda eſt neceſſaria. De quibus omnibus vbi dixerimus, ad rem nobis propoſitam aggrediemur.

DE DOLIS, SEV ADVLTERIIS MEDICAMENTORVM.

MEdicamenta ſimplicia, præcipuè rara, & ob id pretioſa adulterantur, & falſa pro veris, fictitia pro natiuis ſupponuntur, ídq; multis modis. Nam ſimplex idẽ eſt interdũ, ſed facultate dolo ablata: vt rhabarbarũ maceratione dierũ quinq; in aqua exanimatum, deinde ſiccatum, vel alia virtute, ſed improbiore addita, vt ſi idẽ rhabarbarũ

aqua pòſt maceretur, vel deſtillata ex tithymallis, vel ſimplici quidẽ, ſed in quam ſuccus tithymallorum ſit diſſolutus, aut ſcammonij. Interdum ſimplex idem genere eſt nõ ſpecie aut loco, vt libr.1. in cinnamomo & caſia diximus: & plurima quoq; docebimus titulo ſequenti. Nonnunquàm idẽ eſt etiam ſpecie & loco, ſed vel intempeſtiua collectione, vel improba ad repoſitionem præparatione, vel ipſa repoſitione in loco parum idoneo, vel ſeruatione diuturniore vitiatum eſt, quorum tam magna eſt copia, vt exempla deeſſe nequeant.

Eſt frequenter quando ſimplex pro ſimplice ſubiicitur, vt pro coſto radix enulæ Campanę, pro acacia, ſuccus prunorum ſylueſtrium. Frequentius pro ſimplici multa eius ipſius ſubſtantiam, magnitudinem, figuram, qualitates denique omnes quoad fieri poteſt mentita, ſubſtituuntur: vt pro galbano colophonia cum farina fabarum purgatarum, & quæ mox plurima leges.

Frequentiſsimè ambo ſimul miſcentur, portio ſcilicet ſimplicis alicuius veri, ſed vel ligni ſui vel aliorum miſtura aucti & conſpurcati, quod in myrrha, ladano, opopanace, & aliis propè infinitis, malum euidentiſsimum eſt. Huc pertinet, quòd verorum ſimplicium nunc puluere

fictitia

ſictitia integũtur, ac velut incruſtantur, interdum illorum decocto vel infuſione macerantur & imbuuntur, vt etiam qualitates ipſorum & ſubſtantiam ſimulent.

Hæc autem ſimpliciũ medicamentorum adulteria fieri conſueuerũt primùm & maximè ab his, qui à ſe ignoranter, animo malo, intempeſtiuè collecta in vrbes conuehũt & vendũt: deinde à mercatoribus in regiones alias transferẽtibus, & poſtremò ab ipſis rhopopolis ac pharmacopolis. Adeò autem calidè nonnulla hi omnes adulterant, ſicq; veris aſsimulant, vt etiam exercitatiſsimis quodoque imponant: id quod ne frequenter accidat, quorundam figmenta partim priùs diximus, in multis ſimplicibus, partim hîc dicentur. Quanquàm hęc adulteria non publicanda cenſet Galen. ne praui homines vbi ea obiter didicerint, opere ipſo vitient & corrumpant. Eadem ratione eos accuſat, qui lethalium pharmacorũ deſcriptiones inuulgant. Tamen cùm vix regio iſta aut velit aut poſsit hęc vitiare, non rarò autem ab inſtitoribus & interpolatoribus externis fallatur, è republica Gallorum fuerit ſcire, quibus quædam falsò repræſententur, & quibus notis deprehendantur: præſertim cùm etiam ipſe Galenus ſuam illam ſententiam interdum non ita anxiè ſer-

Li. 1. antid. & li. 9. ſim. p in diphryga

uarit,ſed quorundam ſimplicium adulteria in antidotis,& alibi paſsim leuiter attigerit:licet quorundam aut nulla aut non exacta eſt diſcretio,ſed eorum & doloſe paratorum notæ confunduntur. Quædam cõtrà nullam adulterationem recipiunt, vt agaricum,xylobalſamum, carpobalſamum, pentaphyllum,polium,zingiber.

Li.1.ant. Cùm igitur omnium nobis bonorum poſt Hippocratẽ author Galenus planè intelligeret,quantã vim habeat ad rectè medẽdum integritas medicamẽtorũ: vt aliarũ materiarum medicarum,ſollicitus magnoperè fuit,vt medicamenta ſingula apud ſe prȩſtãtiſsima haberet,partim ea quotannis ex omni regione ab amicis fidelibus recipiens,partim ipſe in loca ipſa profectus, vt Cyprum,Lemnum,quȩ volebat exportans, quantum ſibi in vitam reliquam ſufficeret.

Vbi verò ſimplex aliquod præſtantiſsimum nactus erat,identidem explorabat totam eius naturam, ſubſtantiam, colorem, odorem, ſaporem,vires,vt experientia illa crebra verorum medicamentorum perfectam haberet cognitionem. His enim veris cũ vitiato collatis,facilè ſecernebat tanquàm indice quodam germanum & natiuum à ſpurio. Vt enim rectum ſui & obliqui eſt demonſtratorium, ſic verum men-

dacij.

dacij, ſic præſtantiſsimum medicamentum ſui & vitiatorum. Quæ via præterquàm quòd breuiſsima eſt (veritatis enim ſimplex oratio, & in vnoquoque genere rerum quod perfectum eſt idem ſimplex: imperfecta verò ac vitiata propè infinita, vt à ſigno ad ſignum linea recta eſt vnica, infinitæ autem obliquæ eſſe poſſunt) etiam eſt tutiſsima, ob id quòd ſimplicis etiam vnius tantum vitiati miſtio, totam ſepe compoſitionem conſpurcat & vitiat, vt medicamentum vires non ſit habiturum, quas illi maiores dederunt, & quas tu fortaſſe ſæpe es expertus: quo fiet, vt ſpe tua fruſtratus triſteris & irridearis: & mirùm ni etiam calumniam ſuſtineas, ægro ſcilicet per id non ſanato, quod futurum promiſeras, & fortaſſe ne adiuto quidem: eſt etiam quando grauiter offenſo.

ADVLTERIA SIMPLICIVM MEDICAMENTORVM.

ACACIA ſucco & carne prunorum agreſtium repræſentatur dolo parum malo, cùm vtraq; viribus conueniant. *Auicenna 2. canone.*

Aloës craſſæ partes & impuræ lotione ſeparatæ aqua marina & croco Meſuæ

Dioſcor. adulterantur: ſed croci odor dolum aperit. Alij acacia, alij gummi immiſcendo adulterant, túncq; minùs eſt ad minima friabilis, & odor & ſapor eſt alius.

Ambra puluere ligni aloës, ſtyracis, ladani, ambræ largioris moſcho in aqua roſarũ ſoluto. Sed hęc manuũ attritu multo ceu cera molleſcit, vera nõ molleſcit, Plateari⁹.

Dioſcor. Amomum planta amomide ſimili, ſed inodora, ex Armenia delata, ſeminis diſsimilitudo vitium detegit.

Serapio. Aſphaltũ, id eſt bitumen pice miſta Dioſcoridi licet adulterari non poſſe, vt neque carpobalſamum, neq; xylobalſamum ſcribit, Gal. lib. I. antid.

Aerugo multis modis adulteratur Dioſcoridi: ſed hodie ſyncerior videtur, ſi adulteratam ſuſpiceris, notas ex eo repete.

Dioſcor. Aeris flos delimata æris ſcobe.

BDellium adulteratur gummi, ſed ita vitiatum minùs eſt amarum, & ſuffitu odoratum, Dioſcorid.

Balſamum, id eſt, opobalſamum, vitiatur terebinthina pauco opobalſamo miſta, vel ſine hoc, croco orientali & ſucco foliorum citri, vel oleo nardino. De quo in opobalſamo plura leges.

Bitumen adulteratur pice, vt in Aſphal-

Dioſcor. to dixi.

Caſto

CAſtorium variè adulteratur: vitiũ autem facilè deprehendes attentus notis, quas in vero & laudatiore caſtorio diximus, in partibus animalis medicamentoſis.

Coſtus radice prędura Helenij Comagenij, ſed odor Helenij minùs vehemens, neq; caput tẽtãs, & ſapor minùs acer quàm coſti. *Dioſcor.*

Crocus miſto crocomagmate tunſo, flore cneci, vel oleo & puluere berſilij, vt vocant, qui fricando dolum detegit: vel ſapæ ſublitu & lithargyro, vel plũbagine ad põdus augendũ, vtrunq; minùs odore vegetũ eſt: præterea hoc eſt puluerulentũ. Adulterati quoq; croci color & odor celeriter euaneſcũt: veri diu permanet, Gal. primo antid. *Dioſcor.*

Caſia odorata, corticibus capparis & radicis tamaricis miſtis.

Caphura, gummi iuniperi: ſed hoc eſt minus odorum & durius: illa eſt friabilis, & odore valentiore. Platearius.

Caryophylli vetuſtate exanimati vino puluerem optimorum caryophyllorũ habente irrigantur, ſiccantur, foris ſolùm caryophyllos olent, & vix ad dies decem: molliores ſunt integris.

Carpobalſamum adulterari ſemine hyperici ſimili, quod Petra Palæſtinæ oppido affertur, autor eſt Dioſcori. adulterari tamen non poſſe affirmat Gal. lib. I. antid.

Dioſc. EVphorbium lacte hœdino, ſarcocollæ, & glutini miſtione conſpurcatur, experientia veri eſt difficilis: nam euphorbiũ leui guſtu os diu accendit, ita vt omnia guſtata euphorbium reſipiant. Idem iniectum igni odorem edit faſtidiendum. Dioſcorid.

Ebur vſtum (quod cur ſpodium vocet vulgus non video) oſsibus canis vſtis vel albo marmore vſto: id verò grauitate proditur, illud forma oſsis, & linearũ deſiderio.

GAlbanum mutatur reſina, farina fabarum excorticatarum, hammoniaco, Dioſcorid. ex cuius notis ſyncerum deprehendes.

Galanga acris cypero europeo inſipido, vel ſalſo, vel biſtortæ (vt vocant) radice auſtera: ſi verò dictæ radices aceto puluerem veræ galangæ & piperis habente, biduò macerentur, foris ſolũm galangam referũt. Platearius.

LAdanum ſtercore caprino & puluere nigro, id autem tractando non molleſcit, ſed in puluerem abit modo ladani vetuſtate exucti. Viribus præterea & odore ladani caret, quod ſic vitiatum eſt.

Dioſc. Laſer omne antequàm ſicceſcat adulteratur ſagapeno, aut fabæ lomento, ſed maleficium deprehenditur colore, odore, ſapore, dilutione, Dioſcorid.

Lici

Lycium quibuſdam amurca, ſucco abſinthij, felle tauri, ſed id à viribus ſynceri multum receſsit. *Dioſcor.*

Lemniam terram ſic adulterant, vt nemo veram à falſa poſsit ſecernere: ſic & Lycium Indicum, & plurima alia, vt verorum notæ à falſorum notis non exactè diſcerni poſsint. *Gal. 1. li. antidot.*

Liguſtici ſemẽ adulteratur ſemine quodam ſimili, quod facilè guſtu diſcernitur, amarum enim eſt: alij ſemen fœniculi aut ſeſeleos admiſcentes liguſticũ dolo vitiant. *Dioſcor.*

Lentiſcina reſina, id eſt, maſtiche thuris & reſinæ pineæ nucis miſtura. *Dioſcor.*

MOſchus pelliculis inciſis puluere carnis columbinæ ſiccatæ, ſanguine hœdino, pane aſſo. Si eius certum pondus pelui madenti impoſitum aliquãdiu fit grauius, eſt legitimum: ſi priſtinum pondus ſeruat, ſuppoſititium. *Symeon.*

Manna arabum ſaccharo & folliculis ſennæ.

Myrrha adulteratur gummi macerato in aqua, in qua myrrha maduerit, Dioſco.

NArdus adulteratur ſtimmi, ſeu ſtibio cum aqua aut palmeo vino inſpiſſationis ponderiſque cauſa inſpirato. *Dioſco.*

Nard⁹ Celtica adulteratur impoſita herba *Dioſcor.*

ſimi

Dioſcor. ſimili, quæ hirculus ab odoris grauitate vocatur, ſed herba candidior ſine cauliculo, minoribus foliis, radice nec amara nec odorata, vti vera nardus eſt.

OPi omnes adulterãtur addito ſagapeno, antequàm inareſcant, colore, odore, ſapore dolus deprehenditur: & quia cum aqua vel ſaliua non mox ſoluuntur adulterata: adulterantur etiã furfure & farina præcipuè *καυλίας*, id eſt, qui ex caule defluit, quia dilutior: *ῥιζίας* verò, id eſt, qui ex radice perlucidior & purior. Quauis enim radice inciſa aut caule quod effluit craſſum & lentum *ὀπὸς*, id eſt, liquor dicitur, lib. 8. ſimpl.

Opium, ſemine lactucæ agreſtis.

Opopanax, hammoniaco aut cera, tunc in aqua ſi digitis teratur, non ſoluitur, nec lateſcit vt ſyncerum, Dioſcor.

Os ex corde cerui cartilaginoſum, ſimili ex maiorum animalium corde.

Ga. 1. lib. antidot. Dioſcor. Opobalſamum tam variè adulterant & aſturè, vt eius adulteria etiam exercitatiſsimos fallant. Hæc verò adulteria inuulganda non cenſeo, ne maligni etiam vitient à nobis edocti.

Vitiatur miſto vnguento terebinthino, lentiſcino, Cyprino, balanino, ſuſino, metopio, melle, vel Cypria cera liquida: ſed ma

leſic

leſiciũ facilè deprehenditur. Nam verus liquor in veſtem laneam fuſus maculam nõ facit,& poſt lotionem notam nõ relinquit: cùm vitiatus inhæreat. adhæc merus, lac ſi inſtillatus coagulat,& in aqua aut lacte celerrimè liquatur, & colore lacteſcit. Alias quaſdam notas apud eundem & Simeonem ſi libet, legeris potius, quàm apud barbaros hoc ſeculo adhuc legi ſolitos, profunda hominum ignorantia, & magno mortalium incommodo.

Piper longum fraudulẽter præparatum, eſt herba quædam flaua, quæ à Xene affertur, aſpectu quidem, nõ autem guſtu macropiperi ſimilis: hæc autem aqua irrigata ſoluitur: natiuũ macropiper inſolubile permanet, Gale. lib. 1. antidotorum. Piper longum verum ex Barbaris affertur: adulteratũ verò duplex eſt, alterum, quod in Alexandria maximè conficitur: alterum herbæ cuiuſdam germen. Quod factitium eſt, ſi per diem totum in humore maceretur, illicò liquatur ac ſoluitur, libr. 4. ſanit. tuend. Illud fortè ex maza ſubacta aqua, in qua diſſolutum aut maceratum ſit piper, & in formas effictas, coniecta pòſt ſiccata. Vidi etiam adulteratum ex germine & velut nucamẽto betulæ & coryli.

Paſtilli theriaci ex radice pentaphylli, id

eſt,

eſt, tormentillæ, Venetiis malè componuntur, non ex viperarum carne. Hermolaus in Coroll. Muſa.

Dioſcor. Phu radice ruſci admiſta vitiatur: ſed maleficium facilè deprehenditur, quia hæc dura eſt, frangi contumax, & ſine vlla odoris gratia.

Dioſcor. Pompholyx taurino glutine, ouillo vel marino pulmone, aut groſsis vel quibuſdam aliis crematis.

Li. 1. ant. Pentapetalon, Pentaphyllon, Polium nihil ſimile habent in plantis, ob id non adulterantur.

RHa Ponticũ, radice centaurij magni.

Meſues. Rha barbarum exanimatur maceratum aqua diebus quinq;, poſteà ſiccatum: idem minùs in crocum tingit, intus nigricat, varietatem in fracturis amiſit, denſius eſt, aſtringit magis: ex aqua verò illa ſiccata trochiſci fiunt regibus.

Gal. li. 1. antid. Ῥῆον cùm viget ac integrum eſt, valenter aſtringit, denſum eſt ac contractum tota ſubſtantia, tamen celeriter perforatur. Incolæ regionis in qua gignitur, coctione vires eius in aquam trahunt: deinde Rheũ ſiccatum tãquàm integrum ſit, nec coctũ tranſmittunt, ſed id rarius eſt & laxius integro, nullam aut minimam aſtrictionem retinẽs.

Quan-

Quantum aliis notis rheon à rhabarba differat, alibi diximus.

SAgapenum ſucco laſaris & galbano & Dioſcorid. id non eliqueſcit, ſed verum vino vel aqua affuſa ſtatim diſſoluitur, Gal. lib. I. antid.

Sarcocolla puluerizata eſt ſuſpecta adulterij, Dioſcor. à quouis puluere miſto: integra eligatur.

Styrax modis multis Dioſcoridi adulteratur, ſed dolus facilè deprehenditur notis ab eo dictis. *Dioſcor.*

Santala lignis aliis, rubrum berſilio inodoro: flauum & album ligno cedrino odoratiore linguam calfaciente.

Scammonium lacte tithymalli & ſarcocolla, vel erui farina, tunc linguam minùs valenter pungit & mordet. *Dioſcor.*

Saccharum intus fæculentum aut ſpuma ſucci cannæ eius auctum, tunc in ore vaneſcit, & fractum nigricat.

TVrbith, gummi diſſoluto quibuſdam radicibus extremis illito: verum autem ſi frangitur, gummoſum eſt intus.

Tamar Indi prunis adulterati non ſplendent, humidiores ſunt, ſapore & nucleo prunorum, multum à ſemine Tamar Indorum diuerſo.

Thus

Dioſcor. Thus pini reſina & gummi: ſuffitum autem gummi flammam non edit, reſina autem in fumum vaneſcit, thus ſtatim ardet: odore etiam maleficium proditur.

Dioſcor. Thuris cortex pini aut nucis pineæ cortice horum tamē index, lignis: nam reliqui cortices ſuffiti quanquàm incenduntur, ſine odore fumant. Thuris verò cortex ardet, & odorum fumum edit.

Dioſcor. Thuris manna adulteratur cribrata pini reſina, aut polline aut cortice thuris contuſo, ſed hæc igne deprehenduntur.

Hæc abundè fuerint ei, præſertim qui veras ſimplicium ſyncerorum notas ex libro primo accuratè didicerit. Nam cùm rectum ſui & obliqui ſit index, vt initio huius docuimus, & in vnoquoque rerū genere quod perfectiſsimum eſt, idem ſit ſimplex ac vnicum. Id ſi cognoueris, alia ei cōgeneria aut etiam arte affinia nullo negotio ſecreueris.

IAm tradamus ſimplicis alicuius nomine ſcripto abſolutè & ſine determinatione ſexus, coloris, magnitudinis, figuræ, loci, tēporis: vel notarum probitatis aliarum, vel partis eius ſimplicis, radicum, foliorum, florum, ſeminum, & cæterorum, quódnam ſit eligendum: nam pro variis ſcopis varia, ſed in ſcopos efficaciora deligimus. Quam in rem

rem te iuuabit noſtra ſimplicium per locos communes deſcriptio. Quę enim radicibus ſolis ſunt efficaces plantæ, illarum nomine, radices veniunt, quæ foliis, floribus, fructibus, ſeminibus, cortice, ligno, liquore, ſucco gummi, ſunt vtiles ac medicamentoſæ magis, dum plantæ nomen effertur, partẽ eius vſurpari ſolitam elige: quum verò pluribus ſuis partibus ad res etiam varias valent, quibus ſit opus, coniecta ex partium illarum facultate & affectus natura, & medicamenti conſtituendi forma, vt ammi, aniſum, apiũ, carũ, cnicus, cuminum, gith, libyſticum, naſturtiũ, pſillium, ſeſeli, ſtaphis agria, ſemine ſunt præſtantiora, idq́; ſolum illarum nomine intelligendum, in aliis multis ſimiliter.

Aniſum Cretenſe lib. 4. ſanit. tuend.

Hagnus, id eſt, flos eius aut ſemen, licet folia etiam ſint vtilia.

Agaricus, albus & fœmineus.

Aloë, id eſt, ſuccus eius: aloë Indica lib. 9. ſimplicium in diphryge.

Alumen, ſcilicet ſciſsile, quia præſtantiſſimum. lib. comp. pharm. gen. primo.

Acetum, ex vino non hydromelite vel cereuiſia.

Ariſtilochia pro re propoſita explicanda eſt: rotunda enim cùm multum tenuare craſſum humorem, tergere vlcera, digerere *Li. 6. ſimplic.*

ex vtero:longa autem cùm mitiora hæc volumus. Clematitis autem, quia fragãtior in vnguentis expetitur.

Amomum, Scythicum lib. 8. compo. ph. part.

Ammi Illyricum libr. 9. eiuſdem Aegyptium alij laudant.

Balſamum, opobalſamum potius intelligendum quàm carpobalſamum, aut xylobalſamum, lib. 2. comp. ph. part.

Bryonia alba quia efficacior quã nigra.

Bugloſſum vtrumque foliis & flore efficacius radice tamen non inutile.

Caſia vel Caſsia in libris Græcorum.

Caſia ſyrinx optima, & cinnamomo viribus & toto habitu finitima. In libris Arabum eadem lignea dicitur: altera verò fiſtula his dicta ponitur, cùm medicamẽtum eſt purgatorium.

Cardamomum, maius.

Capparis, cortex radicis.

Galen. in ſimplic. Centaurium, minus in purgantibus medicamentis, in cæteris maius dictum à facultate multiplici & efficaciore.

Calaminthe, montana, quia efficacior quàm domeſtica.

Coſtus, amarus, cùm ſubamarus & valde acer ſolùm nominetur: dulcem tamen neſcio quem Arabes inuexerunt.

Cypreſ

Cypreſſus,id eſt,nuces eius ĩ aſtringẽtib⁹ medicamentis,lignũ aut folia in diureticis.
Cinnamomum optimum,de quo in ſimplicibus abundè.
Corallium,rubrum.
Cuminum, Aethiopicũ, libr.4.ſan.tuen.
Daucus,agreſtis:nã ſatiuus paſtinaca eſt alimentum veriùs quàm medicamentum.
Elleborus,niger Meſuæ, quia ſalubrior, albus Gale.Apho.1.lib.5.Obſerua igitur,an compoſitio ſit Arabica aut Græca.Elleborus vterq; & heleniũ ex locis editis preſtãt.
Eruca,ſylueſtris,quia efficacior hortenſi.
Epithymum,Atticum melancholiam ex ventriculo purgat:id in Græcis cõpoſitionibus vſurpandum,in Arabicis Arabicum.
Fœniculus,ſemen,ſed in collyriis ſuccus foliorum aut radicum.
Galla,ſolida efficacior quàm perforata.
Gummi,Arabicum:id enim omniũ perfectiſsimum vel Plinio authore.
Gluten,maſtiche,cæteris glutinis efficacior, vt vitrum etiam glutinet,quibuſdam intelligitur:aliis ichthiocolla, aliis taurocolla magis placet glutinis nomine.
Hyſſopus montanus hortenſi melior,vt calaminthe montana efficacior domeſtica. Hyſſopũ Ciliciũ Dioſ.Creticũ verò Archigenes,apud Gal.lib.8.c.ph.p.Hyoſcyamus,

albus,ſeu album eius ſemen:quod tamē interdum exprimitur,frequentiùs tacetur.

Iris,radix ireos Illyricæ veteribus,nunc pharmacopolarũ ignauia Florētina vſurpatur,cũ illa per Venetos facilè haberi queat.

Li.6.ſimplic. Lupinus amarus:nam dulcis eſculentus eſt, vt ille amaritudine per macerationem in aqua depoſita.

Lactuca,ſemen,preterquàm in victus ratione,vbi herba potiùs intelligitur.

Lapathũ,oxylapathũ efficacius rotundo.

Lithargyros,auri:tamē lithargyroschryſitis aliquoties in lib.c.ph.Gal.legitur.

Maſtiche,Chia lib.7.Meth.& alibi paſſim.Aegyptiam tamen ac recentē ob id pinguiſsimam laudat lib.2.ad Glaucon.

Marrubium,album præſtantius nigro.

Mel,apum, alterum aëromeli ſeu mel aërium & roſidum.

Margaritæ,ſolidæ meliores perforatis, niſi etiam ſint flauæ,obſcuræ,ſolidis pares.

Medulla ſi nõ additur cuius animalis,& valens futurum eſt medicamētum,ceruina miſcenda valentior quàm vitulina,libr.6. compo.ph.part.

Nuclei,pini, oliuæ : dactyli autem Auicennæ.

Oleum,oliuum ex oliuis expreſſum.

Opium, Thebaicum Gal.libr.7.ſimp.& poſt

poſt eum omnes.

Petroſelinum,Macedonicum, & in hoc Aſtreoticum,& huius ſemen maximè in vſu eſt lib.8.comp.ph.part.

Pruna,ſi aluus deiiciẽda eſt,Damaſcena, & Hiſpana ſeu Iberica,hodie Auguſtana & Cathalaunica Italis dicta, ſunt multò præſtantiora,vel ſi qua his ſimiliter ſunt pinguia,dulcia:ſi ad cohibendum & aſtringendum ſit medicamẽtum, Damaſcena immatura,vel potiùs quæ Iorana nobis dicuntur. S.Iuliani & Turonica.

Papauer,album ſemen.

Piper,album quia acrius,& linguam magis pungit quàm nigrum,à quo per aduſtionem vis exhalauit,Galen.lib.8.ſimp.ſed album id maturum intellige.Nam album ex macropipere in racemum granatim dehiſcente,recens factum,minùs eſt acre,& macropiperi facultate proximum,quale apud Serapionem eſt accipiẽdum.Pix,liquida in ſuppurãtibus & tergentibus:ſicca,in ſiccantibus,vnguentis epuloticis & glutinãtibus, Gal.lib.7.ſimpl.

Pæonia, mas ſeu eius radix, vel ſemen, Manardus ætatis noſtræ medicus longè doctiſsimus in epiſtolis.

Polypodium,quernum vulgò vſurpatur, murale & à ſaxis pretulerim cũ Narbonen-

ſibus quibuſdam, quod frequẽtiſsimum, & pro querno omnes venditant, niſi ſi quando aſtrictione opus eſt: qua ratione hederam quoque quernam nonnullis experi audio.

Quatuor emolliẽtia, malua, althæa, viola nigra, acanthus.

Quatuor ſemina.	Frigida	Maiora, melonum, cucume. cucurbitæ, citruli.
		Minora, lactucæ, portulacæ, intybi. cichorij.
	Calida.	Maiora, cumini, carui, aniſi, fœniculi.
		Minora, apij, dauci, ameos, amomi.

Quinque radices vrticæ, apij, petroſelini, aſparagi, graminis, ruſci.

Lib. 8. ſimplic. Reſinarum, primas non iniuria meruit lentiſcina, id eſt, maſtiche: inter alias verò præfertur terebinthina, quia melior quàm colophonia, & phrycta dicta: aut illius loco ponitur larix dicta, terebinthinæ propè ſimilis, Gal. lib. 1. comp. ph. gener. recentioribus verò pinea intelligitur.

Lib. 9. cõ. ph. part. Ruta, folia rutæ agreſtis, Grecis verò folia rutæ domeſticæ. Illam verò & illius ſemen, moly vel beſanũ, vel beſaſa, vel cũ Syris, apud quos naſcitur Hermola ferè vocãt.

Roſa, rubra recens in purgantibus, ſicca in aſtringentibus.

Rhapha

Rhaphanus, ſylueſtris.

Roſmaris, folia, interdum flos, quem neſcio cur hodie vulgus ἄνθος, id eſt, florem abſolutè appellet.

Rhus, cortex fructus ſumach dicti.

Stœchas, ſtœchados Arabicæ flos.

Styrax calaminthes: nam liquidus vulgò dictus eſt myrrha ſtacte, ſi verus ſit.

Santalum flauum.

Spica, nardi Indicæ.

Sulfur, ἄπυρον, id eſt, ignem non expertum ceu viuum eſt nobiliſsimũ: ad quędam extinctum ſeu nobis familiarius præfertur.

Σχοῖνος, id eſt, iuncus, pro ſcœnu anthos.

Tres flores cordiales, violarum, bugloſsi vtriuſque.

Thymum, Atticum aut ex editis locis & ſiccis, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Viola, nigra ſeu purpurea, vulgò Martia & quadrageſimalis, quòd in ea tẽpora flos ferè incidat, & eadẽ recens ſi haberi poteſt: nam ſicca inefficax.

Zizipha. i. iuiubę recẽtia & bene matura, aut ſaltẽ integra, nõ putria aut vetuſtate exucca, qđ illis poſt ſextũ mẽſem ferè accidit.

Sic quæ ſingula in ſingulis regionibus ſunt præſtantiſsima & laudatiſsima.

Alumen Mileſium.

Agaricus Ponticus Andromach. iuniori

in theriaca.

Myſi Cyprium.

Lib.6.ſanit.tuend. *Lib.9.cō.ph.part.* *Lib.1.antidot.*

Nitrum Berenicium.

Sinon Syriacus.

Cuminum Hiſpanum, alibi Aethiopicū, melius Aegyptio. Aniſum & Thymum & alia plurima Cretica, libr.4.ſanit.tuend. in diatrion piper.& diacala.

Meon Hiſpanum & Macedonicum.

Ariſtolochia Pōtica, & hac melior Cretica, lib.10.comp.ph.part.

Phu Ponticum, Caſtorium Pōticum.

Daucus Creticus, ſemine & radice bonus, cæteri ſolo ſemine. In Dicearchia quæ nunc vocatur Puteoli, ærugo, ceruſa, æs, ſquamma æris, & alia nonnulla. Romæ argenti ſpuma fit optima: ex Sicilia itē, magna Libya & Creta quotannis multa præſtantiſsima Romam afferebantur.

De his multa libro ſecundo in delectu medicamentorum diximus, quædam dicturi quoque libro quarto in theriace.

Quid, id eſt, quod medicamētū pro quo ſupponendum.

QVID PRO QVO.

Aντιβαλλόμενα, hoc eſt, ſimplicia, quæ aliorum facultate ſimilium penuria ſupponi poſſunt Medici conſilio, quæ nomine Galeni

circun

circunferũtur,& à Paulo ad verbum propè citantur, Galeni non eſſe hinc liquet, quòd ſtatim ipſo initio Galenum citat. Adhæc anacardij fructus mentionem facit, qui Galeno ignoratus fuit. Poſtremò multa ſupponit abſurdiſsima, vt loco agarici, euphorbium: pro ſerpyllo, potamogitona: vice gallæ, ſordes gymnaſiorum: in locum polypodij, radix chamælææ aut chamæleontis: pro polythrico, abſinthium, & alia eius generis plurima viribus diſsimilia. Tamẽ quæ recipiẽda magis ſunt, tum indidem, tum ex Galeni libris, tum etiã ex Arabibus vtcunque proferemus, vt pro

Aqua pluuia, ſupponi poteſt aqua fontana pura: & ab omni miſtione ſyncera, Gal. lib. 1. comp. ph. part. in diacodio.

Acacia, ſuccus & caro prunorum agreſtium, vel hypociſthis, Auicen. 2. canon.

Aſaro, acori pàr pondus & dimidium.

Carpeſium quoq; pro aſaro & cum aſaro, lib. 2. comp. ph. part.

Abſinthio, cum Galeno abrotanum: & contrà pro abrotano abſinthium.

Acanthij ſemine, lychnis, & contrà, ἀντιβαλλομένων author.

Acantha Arabica ſeu Aegyptia herba (quę ſucaha Serapioni dicitur) acantha leuce noſtras, eidem dicta bedegar.

Alicacabo, ſemen ſolani.

Aſphalto, pix liquida, brutia.

Aethiopicæ oleæ lacryma, lacrymarum acaciæ partes duæ, ſeu pro gummi elemmi, gummi Arabicum.

Acoro ad flatus & hepar ac lienẽ iuuandum, cumini par pondus, & tertia pars ariſtolochiæ Auicen.

Anchuſa, hyacinthus.

Arſenico, ſandaracha.

Amylo, ſicca farina.

Amygdalis amaris, abſinthium.

Ariſtolochia quauis, vna ex trib⁹ ariſtolochiis, quãcũq; habueris, Gal. lib. 3. c. ph. part.

Adipe vulpis, vrſinus.

Adipe ceruino, anſerinus.

Alumine, ſal foſsitius.

Pro balauſtio, malicorium.

Buccinis, oſtrea vſta.

Balſami liquore, myrrha ſtacte.

Lib. 6. ſanit tuend. *Li. 1. antid. Gal.*

Pro Cinnamomo, caſiæ aut amomi duplum ad odoris gratiã Gal. lib. 5. c. ph. par. in dentifricio. Pro cinnamomo, duplũ optimæ caſię, vel cũ Quinto Medico duplũ vel multũ carpeſij, vel certè non paucior caſia, Gal. libr. 2. 3. & 8. cõp. ph. p. & lib. 1. antid. Quidã carentes cinnamomo in vicem eius ponunt æquale pondus ex ſemine cardamomi. Damocrates in Cyphi. lib. 2. antidotorum Gal.

Caſia,

Caſia, cinnamomum, Gal.lib.2.cō.ph.p.

Caſiæ cortice, nardus indica vel malobathri folium: vel contrà, lib.6.comp.phar.p.

Chamæmeli floribus, duplum foliorum & radicum.

Coſto hodie rariſsimo, pyrethri dimidiū, vel baccæ cedri, vel radix helenij, vel ireos.

Cimolia terra ex Cimolo vna cycladum, retrimentū ferri & molæ ſimul attritorum.

Struthio, in ſternutamētis ellebor⁹ albus.

Cardamomo maiore, minus: & contrà.

Calaminthe omnis, mentaſtrum, pulegium ſimilia ſunt facultatibus, ob id inuicem ſunt antiballomena.

Pro croco, crocomagma.

Cypero, iuniperus maior.

Cumino, ſemen rutæ vel agni.

Clinopodio, heliotropium.

Colocynthide, ſemen ricini.

Capparis radicis cortice, cortex radicis tamaracis vel ericæ.

Cicutæ ſemine, coriandum.

Pro dictamno, elelisphacus vel nepitha.

Doronico, dimidium ſeu duæ tertiæ caryophyllorum, Auic.

Damaſonio, eryngium. Pro Elaterio, ſuccus foliorum cucumeris agreſtis.

Ebeno, lignum Gaiaci: & contrà. Nam quas vires hodie in ligno Gaiaci experimur,

ebeno

ebeno tribuit Galenus libro 6.ſimpl.

Eupatorio Meſuæ, abſinthij & aſari ana dimidium pondus eius, vt ambo ſimul miſta æquent pondus eupatorij Meſuæ, ab eupatorio Græcorum diuerſi.

Pro Folio, folium caryophylli, nardus Indica ſi inuenitur, caſsia id eſt, vulgare cinnamomum, macis, Auicenna 2. canone.

Ferrũ ferrugo, ſquama ferri idem propè pollent, & pro ſe mutuò ponuntur.

Fimo palumbis, fimus columbæ.

Felle ſuillo, vel perdicis, vel piſcium.

Pro Gentiana, aſari & radicis capparis ana dimidium.

Gongilide, heliotropium.

Glycyrrhizæ ſucco, æquale radicis eius, Andro. in arteriace 15. apud Gal. li. 7. c. ph. p.

Gnidio cocco, ſemẽ lathyridis, & cõtrà.

Galbano ſagapenum.

Pro Hammoniaco, propolis.

Hermodactylo, in doloribus iuncturarum folia anchuſæ & dimidium bdelij.

Hederæ gummi, gummi perſici.

Hyacintho, flos Iſatidis.

Pro Iride Illyrica, helenium odoratum.

Pro Lapide aſio, lapis gagates.

Pro Lapide magnete, lapis Phrygius,

Lapide Phrygio, pyrites lapis vel argyrites.

Libyſtico,ſemen ſtaphilini, id eſt paſtinacæ,præſertim agreſtis.

Lepore marino,cancer fluuiatilis.

Lanariæ radice,radix veratri nigri.

Lycio, ſuccus radicis cẽtaurij magni,li. 7.ſim.aliis ſuccus baccarũ periclymeni,autor libelli Dynameôn:Gal.malè adſcripti.

Pro Melle,mel aërium vel ſaccaharum.

Malabathro,caſia,vel nardus Indica.

Myrrha troglodytica,calam⁹ odoratus.

Myrrha,Smyrnium, & contrà Dioſcor. in Smyrnio.

Pro naſturcij ſemine,folia eius ſicca.

Nuce moſchata,par ſpica.Nardo Syriaca,iuncus odoratus.

Pro opopanace, hammoniacũ, vel galbanum,vel ſagapenum, vel bdellium, libr. 2.ad Glauconem in curando ſcirrho.

Ozimo caryophyllato, meliſſa in affectibus cordis.

Oleo laurino,pix liquida,licet illo inferior, vel oleum cedrinum, vel cicinum,vel vetus,vel oleum ex lucerna cum Hera,Gal. lib.1.comp.phar.part.vel coctum, ſic enim tenuius fit,& veteri ac cicino ſimile,vel ſordes lucernarum luti craſsitie. Ibidem.

Oleo roſato,violatũ, nymphææ:amygdalinum autem loco roſacei boni, id eſt ex multis roſis cum oleo omphacino inſulſo

fact

facti libro tertio comp.ph.part.initio.

Oleo recinino ſeu cicino, rhaphaninum.

Opobalſamo, opocarpaſum Galen. vel myrrha ſtacte, vel liquor myrti.

Lib.6.cõ. ph.part.

Oriza, hordei farina.

Oeſypo, medulla ceruina.

Omphacio, ſucc⁹ rhois, vel vinũ auſterũ.

Pro Pipere longo, album: pro albo, nigrum optimũ, id eſt, grauiſsimum: & contrà, 4. ſanit. tuendæ.

Periclymeni fructus drachmis tribus, radicis eiuſdẽ drach. tres. lib. 9. comp. pha. par.

Phœnicobalanorum pinguium carnis drachmis tribus, palmulę ſeu dactyli tres, aut ſex Galenus, lib. 7. comp. ph. p. in arteriace 15. Andromachi.

Pſyllio, lens paluſtris.

Petroſelino Macedonio in theriaca, alterius regionis Peroſelinum, Gal. lib. 1. antid.

Pro reſina phrycta, pix, aut pix brutia, Gal. lib. 9. comp. phar. part.

Rubigine, ſcoria ferri.

Rhaphani ſeminis drachmis decem, ſucci eiuſdem cyathus vnus, Galenus lib. 9. comp. ph. part.

Roſis, flos roſarum, vel contrà, Gal. libro 6. comp. ph. part.

Rhoë coriario, rhus obſoniorũ, & contrà, Gal. lib. 6. comp. ph. part.

Pro Staphide agria, pyrethrum.

Spodio Græcorum, cinis ſuper fornacem aurariam inuentus melior quàm ebur vſtum, quod neſcio cur hodie Barbari ſpodium vocent.

Styrace, caſtorium.

Sale Indo, ſaccharum candefactum.

Sagapeno, gummi cedri, hammoniacum, reſina picea ſicca.

Spuma nitri, nitrũ molle, vel aphronitrũ, Gal. lib. 3. comp. ph. part.

Sulfure viuo, flauum vel vſtum & purgatum.

Satyrio, ſemen erucæ, vel ſcincus: vel contrà.

Sinapi, cardamomum vel cardamum.

Scammonio, ricinus.

Stibio contuſo, ſquama æris, ſtannũ vſtũ.

Sepiæ oſſe, pumex.

Serapiade, pæoniæ radix.

Scilla, bulbus.

Pro Terebinthina, larix dicta reſina, ei propemodum ſimilis, Gal. lib. 1. com. ph. ge.

Thapſiæ ſucco, chamæleontis nigri ſuccus, vel naſturtium, vel naſturtij aut erucæ ſeminis pondus æquale, licet illa ſint multò inferiora thapſia, Gal. lib. 1. comp. ph. part.

Tamaricis ſucco, ſuccus ſambuci, Gal. libro 9. comp. phar. part.

Pro Veratro albo, nigrum.

Viſco querno, chamæleon niger.

Vino falerno, aliud quoduis colore fuluum ſubſtantia tenue, vt perluceat, & ſit odorum vehementer, vt Ariuſium ex Chio, Lesbium ex Mitylene, Creſſo: Methymna & Tmolites, Gal. lib. 1. comp. ph. gen.

Pro Zedoaria, ariſtolochia.

Zingibere pyrethrum.

Ἀντιβαλλόμενα, vel horũ aliqua vel alia poteſt quæuis regio noua deſideratis facultate affinia facere doctorũ medicorũ conſilio: nam ſi Arabibus & Græcis pro ſinapi cardamomum fortè ipſis frequentius licet ſubſtituere, quidni pro cardamomo frequẽtiſsimũ nobis ſinapi vſurpabimus? præſertim cùm vt pro cinnamomo caſiã, ſic contrà pro caſia cinnamomum aſſumi probauimus: idémq; in aliis faciendum puto. Ob id Galenus libr. 7. ſimpliciũ meliſſophyllum (inquit) marrubio facultate ſimile, ſed ipſo multo imbecillius, ob id meliſſophyllo vtitur nemo. Nam abſurdum fuerit, præſente vbique terrarũ magno marrubij prouentu, vti meliſſophyllo. Si cui verò ad manum non fuerit marrubium, meliſſophyllo vti poterit, obſeruata eius prę illo imbecillitate, vt ob id quãtitas eius augeatur: hæc Gale. qua ratione pro cinnamomo duplũ caſię

optimè

optimè miſcemus medicamentis, vt quãtitate qualitatis imbecillitatem redimamus.

Quæ igitur apud ſingulas gẽtes ſunt copioſa, modò ſint facultate proxima his quæ deſiderantur: quia faciliora ſunt paratu ponantur: vt in Aſia in frigidis capitis affectibus, aut in declinatione calidorum ruſtici cedrio dicto vtuntur: eius penuria piſſelæo, id eſt, pice & oleo miſtis liquida forma: interdum etiam cedrio & piſſelæo ſimul magis & minus miſtis, prout vires eius intẽdere ſtudent: hoc autem linũt ſinciput, nares, frontem, aures, & quibuſdam plantam & ſedem, Gal. lib. 2. comp. ph. part.

Sed videmur antiballomenis non egere, qui magna cura iam ſimplicia generis omnis in prõptu habeamꝰ: imò maximè egemus, cũ multa ſimplicia veteribus laudatiſſima (vt Theriaces cõpoſitio docebit) hodie nobis parum ſint cognita. Quæ vbi certa erunt, his vtendum potius quàm antiballomenis. Vt enim pluris eſt equo domini oculus quàm equiſonis induſtria: pluris agro domini veſtigiũ, quàm villici ſtercorizatio: pluris familiæ paterfamiliâs, quàm procurator: pluris prætor, cõſul, rex, paſtor, quàm proprætor, procõſul, prorex, mercenarius: ſic plus tribuẽdũ puto his, quę maiores magno delectu & ratione optima in com-

poſitiones cooptauerunt, quàm quæ illorum loco coacti adoptamus.

MEdicamenta quædam tum purgantia, tum non purgantia, & ſumenda, & admouenda, ad compoſitionē per ignem præparamus calfaciendo, nutriēdo, liquando, coquendo, deſpumando, colando, clarificādo, aſſando, vrendo, extinguēdo, lauando, infundendo, deſtillando, vt ſint mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel ſalubriora, vel facultas vna tollatur, aut detegatur, aut noua acquiratur. Multa enim ſolū calfiunt, vt dū calfacto piſtillo maſtichem ſiccā alutæ intendimus in epithema: dûq; calfacto mortario & piſtillo gūmi Arabicum & tragacātha ſiccata promptius in puluerem tenuiſsimum ducendo læuigantur, præſertim aëre humido: nā ſicco, qualis æſtate & gelu, præſidium illud non admodum requirunt, niſi ſint admodum recentia.

Nomine ignis intelligo calorifica omnia, ſolem, fimum, putrentes cortices, calorem animalis, calcis irrigatæ, & ſi qua ſunt alia præter hæc calfacientia.

Oleum, cera, pix, reſina, & ſimilia prius calfacta abluuntur.

Calfacta prōptius & perfectius miſcentur: ſed in calfaciendo ſunt certi fines, quos vltra & citra vis medicamentorū non conſiſti

ſiſtit.ob id aromata miſcemus,aliis ab igne depoſitis, ne ab igni ipſo vis eorum diſſoluatur,vt poſteà dicemus.

Medicas portiones hyeme calidas damus,& cùm vomitarias eſſe volumus, tepidas:cùm hydroticas,plurimum calidas propinamus.

Semina ſaccharo incruſtanda antè calefaciẽdo modicè ſiccamus, vt promptiùs in his ſaccharum ſiccitate concreſcat & albeſcat. Caloris vis in medicamentorum præparatione tã latè patet, vt me dies priùs ſit defecturus, quàm caloris illius exempla, ſi omnia perſequi liberet.

Nutriuntur ſuper cineres calidos lythargyrum & molybdena, & cum oxelæo celerrimè liquantur:cum hydrelęo diutiſſima coctione opus eſt. *Li.9 ſim. & li.1.c. ph.gene.*

Turbith lacte nutritur & myrobalanĩ oleo,aqua,& aliis apud Meſuen.Sarcocolla lacte muliebri, vel aſinæ, vel capræ nutrita aliquandiu pòſt ſiccata, ídq; aliquoties, reponitur ad vſus. Fit hæc ſimpliciũ quorundam nutritio & velut refectio atque auctio interdum ſine igni, præſertim aëre calido, vt etiam vnguentum nutritum declarat.

LIQVATIO.

Liquantur calore ignis, quæ frigido cõcreuerunt, buryrũ, oleum hybernum,

adipes, medullæ, cera, reſinæ: gummi meliùs aqua ſoluuntur, & ei miſcentur, non oleo, vti ſucci lenti bdellium, hammoniacum, & ſimiles, vel aceto, vel alio: reſinæ verò oleo liquatæ eidem probè miſcentur non aquæ.

Lib.3. cō. phar. gen. Chalcitis metallicorum celerrimè liquatur, & alumen omne, ſed ſciſsile molleſcit tantùm: liquatur & ſandaracha & auripigmentum. Lithargyros per ſe tardiſsimè liquatur: cum ærugine vel duplo oxelæi cocta citiùs liqueſcit, quàm cū hydrelæo duplo, vel paulò plus duplo. In medio horum ſunt ærugo & miſy: ſori autem quia terreum magis eſt ac ſaxeum, quàm chalcitis & miſy, etiam tardiùs liquatur.

DISSOLVTIO.

CRocum, thus, myrrham læuigata vino diſſoluit, & medicamento propè cocto miſcet, quæ vbi modicè liquata erunt ab igni, deponit Andromachus in arteriace 16. lib.7. comp. phar. part.

Galbanum, opopanax, ſagapenum, hammoniacum ex vino vel aceto, vel alio liquore cocta diſſoluuntur. Cum ſiccis verò trita abeunt in puluerem.

Gummi ferè diſſoluūtur liquore aliquo, aut piſtillo calido, item & pingues ſucci niſi ob ſiccitatem teri poſsint, vt frequenter

gum

gummi Arabicũ, tragacãthi, iuniperi, thus maſculum, maſtiche, & propè reliqua vetuſtate vel igni ſiccata: recentia verò & adhuc vuida etiam calentibus digitis liqueſcunt, aut ſaltem molleſcunt. Eadem tundendo lacteſcũt, multò magis ſi piſtillo calido in mortario calido tundãtur. Gummi quia aquea eſt natura, prõptiùs cum aqueis miſcetur, quàm cum oleaginis: reſina contrà quia eſt oleagina, vt in ſimplicibus diximus. Multa item compoſita, vt conſeruæ, trochiſci, antidoti aliis miſcenda, antè liquore aliquo diſſoluuntur.

Non modò autem hæc ad compoſitionẽ ſunt neceſſaria, ſed particulares quædam compoſitiones ſæpe ſunt antè faciẽdæ, quæ in alias maiores recipiũtur: vt cyphi in mithridatiõ: paſtilli theriaci & ſcillitici & hedychroon magna in theriacen. Galla moſchata, & alipta moſchata in multas Arabũ compoſitiones: & præter hæc nõ pauca, quę in ſequentibus compoſitionibus inuenies.

INFVSIO.

INfunduntur medicamenta parum trita, & macerãtur liquore aliquo calente à ſole, vel igni per ſemihoram, per horas etiam plures, vt octo, noctem totam etiam diem,

biduum, triduum, pro medicamenti natura, & vario medici ſcopo & neceſsitate, vt interim vis eorum tota in liquorem illum trahatur & tranſeat. Hac vtimur non modò in apozematibus & ſyrupis, ſed etiam in potionibus quotidianis purgatricibus, vt hac ratione fiant gratiores, quàm ipſa ſolidorum ſubſtantia.

Apho.11. lib.2. Citiùs etiam ſubeunt aut diſtribuuntur liquida quàm craſſa: quomodò potu quàm cibo facilius & iucũdius eſt impleri. Nec ſola medicamentorũ facultas in liquorẽ tranſit, ſed eius ſubſtantiæ portio tenuior: interdum etiam craſsioris aliquid, præſertim dum infuſum valentius colando exprimitur, aut per colum rarius tranſmittitur. Colandum enim ac exprimendum magis aut minùs pro ægri, & affectus, & medicamenti natura. Infuſio veteribus parum frequens eſt, quanquàm multa ſæpe in liquore aliquo ante decoctionem macerauerunt, non tamen ad purgationem, quo more nos hodie in ægrorum delicatorum & diuitum gratiam ſolemus, atque adeò alteramus ſaccharo & pſeudocinnamomo adiectis, vt æger ſumpſiſſe ſe medicamentum neſciat.

Li.4. ſan. tuend. Eſt quando vice infuſionis iuſculo aliquo eadẽ nodulo ligata incoquimus. Galenus

nus verò ſemen abietis tritum & flores populi nigræ tritos oleo dulci & tenui macerat dies quadraginta interdũ menſes duos, tres, quatuor, plures, in domo calida, & ſub ſole mouet meridiano, poſteà linteo colatum & & expreſſum oleum reponit, reliqua abiicit.

Infunduntur ſeu macerantur liquore aliquo medicamenta, vt eorum vires in ipſum tranſeāt (vt dum agaricũ, ſennam, rhabarbarũ, & alia multa ſuper cineres calidos tẽperamus aliquandiu humore idoneo) vel vt ſimplicis facultas vehemens corrigatur, vt turbith lacte caprino recens multo maceratum & poſt ſiccatum fit clementius, neque ventrem poſteà cõturbat. Mezereon quoque & eſula aceto macerata acrimoniam effrenem deponunt. Vel vt facultas noua medicamentis acquiratur: ſic turbith ſucco cucumeris agreſtis temperatum materias à partibus remotis valẽtius attrahit & vacuat. Hermodactylus itẽ ſcillæ, aut rhaphani ſucco, vel aceto ſcillitico infuſus à iuncturis potentiùs euocat. Agaricus etiam oxymelite maceratus fit purgantior. Vel vt medicamẽtum fiat lubricum, ob id medulla collocynthidis, chylo tragacanthi prõptè per vẽtrem totum lubricat, vt neq; vẽtriculo, neq; inteſtinis, neque veſicæ adhæſu ſuo fit mo-

Meſues in canonibus.

leſta. Scammonium quoque oleo violato vel ſimili maceratum promptè ſubit deorſum, nulla aut minima partium noxa, quas permeat. Aut igitur liquor ipſe medicamenti vires in ſe trahit, aut mutat ac frangit, vel auget pro varia cuiuſq; liquoris natura: vt ſi aloë decocto aromatum mergatur, illorum vires in ſe trahet. Sed hæc fuſiùs & clariùs noſtris tabulis in canones Meſuæ expreſſimus.

MVCCILAGO.

Χυλὸς, id eſt, ſuccus, ſeu ſuccago ac lentor, ac veluti muccus ac muccago fit infuſis quibuſdā ſeminibus in liquore calfacto ſole vel igni. Cuiuſmodi ſunt ſemen pſillij, ex quo fortem facere expreſſionem cōtra falſam Arabum opinionem ne dubita: ſic etiam extrahitur ex ſemine cydoniorum, maluæ, biſmaluæ, lini, fœnigræci, vrticæ. Lini ſemen in aqua coctum refrigerantem χυλὸν, id eſt, cremorem lentum, efficit. Quomodo ex radicibus maluæ, biſmaluæ, ſymphyti, periclymeni, & ſimilium: vnde emplaſtrum eſt, Διαχυλὸν, ſeu Διὰ χυλῶν, id eſt, de muccaginibus: diuerſum tamē ab eo quod de muccilaginibus vulgo dicitur, vt leges in emplaſtris Meſuæ. Ex quo autē liquore ſuccus ille ſit educendus, Medico cōſultore opus eſt, vt in dyſenteriis cum aqua

Lib. 6. ſanita. tuen.

roſa

roſarum & plãtaginis clyſteribus iniicitur hæc muccago in pleuritide cum aqua tuſsilaginis aut adianti, aut hyſſopi, aut ſcabioſę extracta illinitur, & in aliis affectibus cum liquore alio pro variis Medici ſcopis. Ex gummi item Arabico & tragacantho infuſis materia ſic lenta educitur, vt ex cæterorum gummium diſſolutione. Iniiciũtur autem prædictorum libræ vni aquæ calentis libræ tres, ſi craſsiorem vis chylon: aut 4. aut 5. ſi aquoſiorem, & nocte vna, vel horis aliquot macerantur recalfacta, & ſacculo lineo impoſita exprimuntur: baculo interdum etiam batuuntur, donec totus humor glutinoſus effluat.

Χυλὸς autem etiam ſuccus ex tritis plantarum partibus expreſſus, vt libr. primo docuimus. Semperuiuum autem vtrunq; portulacam, maluam, ſymphytum, bugloſſum, cotyledon, aloë, telephium, & alia permulta lentore multo prædita, vix ſuccũ trita reddere, niſi inter tundendum liquorem aliquem affundas tenuem & aquoſum, non craſſum & lentum. Aut calatho impoſita, in cella vinaria herbas tuſas aliquãdiu in catinum ſuppoſitum deſtillaturas colloces, aut priùs quàm exprimas, mediocriter calfacias in vaſe duplici, refrigerationem obtundi times. Quòd ſi liquorem affundas, is *Li. 6. ſunit. tuen.*

herbæ huius virtutem nõ vitiet, ſed vel augeat, vel foueat, & ſeruet. Sic polygono mari præſertim ex loco arido, & quando ſemẽteſcit, maioranæ, thymo, ſaluiæ, rorimarino, foliis lauri, hederæ ex locis aridioribus liquor aliquis eſt affundendus his facultate conueniens, ſi ſuccum aliquem ex huiuſmodi ſicc͡ioribus educere libet.

CLARIFICATIO.

CLarificantur, hoc eſt, purgantur & puri fiunt, ſucci quidam per ſe (reſidendo enim, quod terreum eſt ac fæculentum ſubſidet) quidam coctione & colatura, quidam vt decocta, alia quæ vix ſine albuminibus in ſingula decocti libras ferè ſingulis (quanuis tria etiam ſex libris & pluribus ſufficere poſsint) purgantur, ídq; immiſſo vel paulò antè, vel illico pòſt melle aut ſaccharo: alioqui & albumina vrũtur, & purgatio parum bellè procedit. Quòd ſi qua apozemata aut ſyrupi, quos vocant magiſtrales, agaricum recipiunt in fine ponendum, albuminibus non egetur. Albuminum loco etiam eſt acetum, aqua vitæ dicta, ſuccus limonum & aranciorum. In quibus enim acetum eſt, deſpumentur coquendo, & coquantur deſpumando, donec ſpumam emittere ceſſent: tunc enim clara ſunt quatenus eis datũ eſt.

Veteribus non fuit in vſu, ſed horum lo-

co collum panneum, nunc ſimplex, nũc duplex, interdum etiam triplex, vel rarum, vel denſum pro re varia & ſcopis diuerſis aliquo ſcilicet interuallo, vt trium digitorum: anguſtiſsimum verò erat & rariſsimũ ſummum, latiſsimum & dẽſiſsimum imum, mediocre in amborum medio fixum ſtabat: ſi quod fæcis craſsitie obſtructum non patebat, abluendum erat.

Albumina autem ouorum vel in aquam frigidam iniecta ſcopulis concutiuntur, donec in ſpumam abeant, quæ particulatim ſaccharo cum aqua feruefacto, vel decocto alicui iniiciatur, cùm ſcilicet prior nigreſcit, aliam ſubſtituendo donec clareſcat, vel eadem iniecta primùm ſaccharo cum aqua coquendo, vel decocto alicui, vel ſimul miſtis ambobus (quod frequentiùs fit) ſcopulis ſimiliter in ſpumam agitatu multo abeunt, ſimul coquuntur, donec ſuccidat ſpuma. Dum verò id decoctũ refrixit, modicè quidem ſi decoctum mediocrem habiturum eſt conſiſtentiam, vel potius liquidæ proximam.

Magis autem, ſi decoctum futurum eſt liquidiſsimum, vt oxymeli, hydromeli, apozemata propè omnia colantur per pannum album laneum ſemel, & ſi non ſint clara ſatis, bis & ter.

Quæ

Quæ verò decocta ſuccum habent craſſum & lentum, vt qui paulò antè ſucci lenti & craſsi ſunt dicti, & ſyrupi & ſaccharum cum aqua coctum incruſtandis ſeminibus, vel aliis bellariis aptũ, calida omnino ſunt per pannum colanda.

Aëtius & Paulus ebullitionem ad tertiæ partis conſumptionem faciebant ante mellis miſtionem, ne, opinor, coctione multa mel amareſceret: id quod Galenus in oxymelite nõ metuit, quod tribus aqua, aceto, melle initio ſimul miſtis poſſe coqui ſcribit.

COCTIO.

Ariſ. c. 3. lib. 4. meteor. COctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rariùs aſſando in calore ſicco: ſimplicia enim non modò alimenta, vt radix ari, dracontij, cæpæ, allij, porri: ſed etiam medicamenta in liquorem cui incoquuntur, vim ſuam tranſmittunt, & liquores illius virium aliquid adipiſcuntur. Ob hæc alimenta & medicamenta acria elixando euadunt mitiora & gratiora (niſi liquore medicamẽtoſo elixẽtur) ipſum verò decoctum vires ſimplicium ſortitum à medicis in apozema vel ſyrupum, vel forum, vel id genus alia vſurpatur.

Quinetiam coctione fiunt antidoti, catapotia quædam, olea permulta, vnguenta, cataplaſmata, emplaſtra, & reliqua propè

omnia

omnia,quæ libro ſequenti compoſita docebimus:in quorum multis non ſolùm facultates ſimplicium miſcentur,ſed ipſæ etiam ſubſtantiæ. Quid quòd ellebori radicem rhaphani radici inter cineres aſſandę impoſitã,vt rhaphanus iſte purget mitiùs, quàm per ſe elleborus (cuius rei meminit Galen. quos medicamẽtis purgare oportet, & quibus,& quãdo)elixari dixit Meſues:& ſcammonium malo cydonio circundatum, & in eo aſſato coctum, vt ipſum etiam malum clementiùs purget, quàm per ſe ſcammonium.Coquimus igitur medicamenta permulta,vt eorũ vires imbecillas augeamus, aliorum validas nimis minuamus,aut alienas in totum abigamus,vt quoq; ex omnibus etiam facultate diuerſis & ſæpe contrariis facultas vna cõcreſcat & coaleſcat. Adhæc ad cuſtodiæ diuturnitatem coctione longa quædam ſiccamus, quædam etiam diu coquimus,ob deſtinatam medicamenti formam:vt ſyrupũ diutius coquimus, quàm apozema,vel iulep vulgare emplaſtrũ diutius,quàm ceratũ aut malagma.Quę medicamenta mel liberalius accipiũt, coqui largius poſtulant:& itẽ quæ paucum mel accipiunt,ſi his parantur,qui mel & dulcia cetera auerſantur.Nam eo pacto minùs eſt dulce,& minùs ſtomachum eorum qui à melle abhor

Li.4.ſan. tuend. in diacalaminte.

abhorrent,ſubuertit. Longo tempore etiam coquuntur: ob id initio decoctioni imponuntur ariſtolochia, polypodium, hermodactylus, & cæteræ radices, ſemina propè omnia, fructus, ligna (niſi ſint aromatica, aut
Meſues. virtute imbecilla, aut ſuperficiaria) violæ eadem ratione diu coquuntur, quando vis purgatrix in centro earum poſita quæritur: rha barbarum, myrobalani omnes quando aſtringendum, acerba, auſtera, metallica omnia. Parcius verò coquuntur, quorum virtus imbecilla, aut eſt ſuperficiaria, aut facilè ob tenuitatē diſſoluitur, aut ſubſtantia eſt parum firmiter contexta, hoc eſt, rara, vt flos violæ nigræ, ſi vis leniens quæritur, roſæ, & reliqui propè flores (excepto camemelo) epithymum, adiantum album, agaricus; ſemē cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli, rha barbarum, myrobalani omnes, quando per hæc duo, vt roſas recentes purgandum, aperiendum, tergendum. Manna quo-
Meſues. que & caſsia, & tamar Indi, & cætera dulcedine, vel aciditate lubrica & humiditate multa purgantia, quia vim lubricandi aut
Li. 7. metho. & 6. c. ph. p. in diamoro, & 9. comprimendi in tamar Indis imbecillā coctio multa perdit. Aromata quoque, vt nardus, coſtus, amomum, caſia, cinnamomum, iūcus odoratus, calamus aromaticus, iris, ladanum, folium malobathri, ſtyrax, bdellium.

lium,opobalſamum, xylobalſamum, non coquuntur: ſed cùm vas ab igni deponendum eſt, aut mox vbi depoſitum eſt, iniiciuntur. Quod autem in diacydonio zingiber & piper poſt modicam coctionem & legitimam deſpumationem imponit, deinde percoquit ad mellis conſiſtẽtiam, priori loco non repugnat, quia piper non eſſe aroma colliges ex lib.9.comp.ph.par. Si tamen hęc maceratione vires in aliquo liquore depoſuerint,etiam ſi priùs erant euanidę, nunc volunt poſſe vt libet concoqui, & in liquore firmas & integras ſeruari, vt in ſyrupo de abſinthio Meſuæ.

eiuſdẽ, & 1. antido. in theriaca.

Decies deferueſcente cortina Plinio dicitur in oxymelite Dieuchis,id eſt,rebus ipſis decies ſufferuefactis,ſeu poſt decem ebullitiones: ſic per alios numeros, vt cùm leges apud doctos: Coque donec ferueſcat ſemel, id eſt, vna ebullitione. Coctio cuiq; medicamento eſt ſua pro variis ſcopis, citra quã & vltra medicamẽtum eſt deterius, pro natura ſimplicium, affectuum, aëris tẽperatura & forma conſtituenda. Nam minùs cocta quò ſunt liquidiora, eò gratiora, ſed minùs diu ſeruari poſſunt: vt oxymel Galeni multò gratiùs, quàm quod officinæ ad mellis craſsitiẽ coquũt, vt ſcilicet diu ſeruari poſſit: cùm illud aëre calido vix dies 4. integrũ

ſerua

ſeruari poſsit. Sed de gradibus coctionis cuiq; medicamento compoſito conuenienti dicetur libro quarto in ſingulis propè cõpoſitis.

Coctio ad dimidias nullam habet ambiguitatem, ſiue interpreteris ad dimidiæ partis conſumptionem, ſiue donec pars dimidia ſuperſit: vtraq; enim oratione res eadẽ ſignificatur. Sed coctio ad conſumptionem duarum partium ex tribus ſcilicet vt trium ex quatuor intelligẽda eſt, qualis multa hodie fit, vt in ſyrupis audies. Coctio autem ad ſecundas, tertias, quartas ſcilicet partes, & cæteras Galeno lib.4. ſanit. tuendæ in oxymelite vſurpatur ad conſumptionem tertię vel quartæ partis: vt oxymeli fit potu iucũdiſsimum, & etiã in febribus nullo caloris metu bibi poſsit: quę dos ad mellis craſsitiẽ cocto pharmacopolarum oxymeliti per ſe non adeſt. Apud Plinium autem oppoſitum intelligitur: nam lib.14.c.9. ſapæ coctio (inquit) fiat ad tertiam partem: & de eadem ſapa lib.23.ca.2. vult eius coctionem fieri, donec tertia pars ſuperſit, ſeu donec duę partes ex tribus coquendo ſint reſolutæ. Qui coctionis ſcopus ſæpe Galeno & Meſuæ exprimitur. Alibi Galenus hunc ſcopũ neglexit, *Lib.7.c. ph.par.* vt in diacodio, cuius finem coctionis eſſe vult non tertiam aut quartam, aut omnino

tal

talem aliquam aquæ partem relinqui, ſed cùm primùm capita coquẽdo in aqua intabuerint. In ſtomaticis & ſtomachicis, & aliis multis ſumendis ſcopum coctionis ſtatuit mellis aut ſordiũ craſsitiem, in multis dum manu tractatum digitos nõ inquinat, nec ipſis hæret. Sed hi coctionum ſcopi in ſingulis compoſitorum generibus libro ſequenti plenius explicantur.

In fine libr. 6. ſanita. tuend.

ASSATIO.

QVæ aſſando in vitro, ſartagine, alio vaſe, vel patella, vel prunis, vel cineribus coquuntur, non admodũ multa ſunt: neq; enim rhaphani radix aut malum cydonium propter ſe aſſantur tãtùm, ſed multo magis vt vires illa ellebori, hoc ſcammonij coquendo trahat: aſſando verò propter ſe coquuntur Medicis. Cuminum modicè frigitur in vaſe fictili, quod coctum in camino quàm optimè ſit ad dioſpoliticum. Eryſimi ſemen toſtum valentius fit, lib. 7. compo. ph. part. Scilla aſſatur in lienoſis, libr. 9. comp. ph. part.

Lib. 4. ſanit. tuend.

Alia non pauca Medici aſſando ſeu (vt vocant) torrefaciendo præparant diuerſis rationibus. Quædam enim vt ſiccatiora facilius ad læuorem terãtur, vt gummi, tragacantham, herbę, radices, flores, vt roſæ, crocus, vbi celer vſus pulueris requiritur: cro-

cus etiam papyro impoſitus igni vel ſole ſiccatur. Sericum Arabibus torretur, vt puluis fiat. Pſillium vulgò, nuclei pini, & bdellium torreſiunt Andromacho, libr. 6. compoſi. pharm. part. Sic ſideritem & perdiciadem aſſat Galenus lib. 5. comp. ph. p. in ſuo dentifricio.

Quædam vt vis eorum per ignẽ augeatur: vt ſcilla toſta & in ſartagine frixa maiorẽ aſſumit acrimoniam, humiditate largiùs abſumpta, ob id purgãtior euadit. Scillam grãdem luto circundatam torret Cryſermus, & corticem, ac quod in fundo duriuſculum aufert, & *ἀυςῆνα*, id eſt, nucleum, accipit, lib. 9. ph. p. in ſplenicis.

Quædã vt vis eorum minuatur, ſic cæpa, alliũ, ari radix ſub cineribus aſſa, minùs acria & magis veſca euadũt. Sic aſsi fructus, vt poma, caſtaneæ flatus deponunt, quomodo elixũ hordeum, & alia pleraque præter fabas, niſi iis acria, vt cæpas miſces. Eadem ratione opium & meconiũ ob eius narcoticam malignitatẽ Apollonius & alij quidam inſignes viri torruerunt: ſed quia torrendo omnis eius in ſtupefaciendo ſenſum efficacia aboletur, nõ toſtum Galenus mauult caſtorij caliditate obtundi. libr. 3. phar. part. Sic pſillium aſſando ſiccatum minùs aluum ſubducit Arabibus, cùm ei ſolam re-

frigeran

frigerandi facultatem Græci dederint, non etiam lubricando purgatricem, multò minùs cauſticam in medulla ipſius conditam: quæ Arabum ſomnia videntur.

Alia virtute duplici, & interdum repugnante prædita, aſſando facultatem vnam vel perdũt, vel minuunt, alteram intẽdunt, vt myrobalani & rha' barbarum aſſando vim purgatricem amittunt, aſtrictoriã augent: & balanus myrepſica, id eſt, ben aſſando, vomitoriam facultatem in humiditate nitroſa largiore poſitam deponit, deiectoria remanet, vel hoc valẽtior, quòd à vomitoria motu contrario non impeditur.

Vt rara, aut virtutem imbecillam vel ſuperficiariam ſortiti decoctionem longam non ſuſtinent: ſic neq; longam aſſationem, quę ex illis aſſanda veniunt, non autẽ vrenda ſunt, ne ipſorum facultas corrumpatur.

VSTIO.

QVòd ſi aſſatio fiat maior quàm conueniat, à calore ſicco aduſtio eſt maioris tantùm ratione ab aſſatione differens: niſi hoc etiam quis ad amborum diſcrimen congerat, quòd vrendis ſimplicibus multis, vt terreis, metallicis, alia quædam miſcentur, quæ vel flammas edant, vt ſulfur, ſal petræ, mel: vel ignis vim celeriùs in vrendum corpus deducat, vt pro ſua na- *Ari. c. 3. li. 4. mete.*

tura ipſum corpus alteret,hoc eſt,rarius,leuius,tenuius,purius,ſplendidius, acrius,ſiccius,calidius efficiat.

Vrendorum medicamẽtorum cauſę ſunt variæ:quædam enim vruntur, quò ſicciora reddita & ſolutiora,læuigari & tenuiſsimè comminui poſsint,pili,lana ſuccida,teſta oſtreorum,buccinorum, purpurarũ, vngues & cornua multorum animalium,& oſſa & coria,& alia,quæ vel ob terroſam durámq; corporis cõſiſtentiam & concretionẽ condenſatã ſunt ſortita,& partes impẽdio craſſas , quia ab ea vim quandam cogendi,vel ob lentorem immodicum, aut humiditatẽ aliquã vſui eſſe non poſſunt.Sic enim rectè vngues caprarum vſti ex aceto alopeciis illinuntur:& vngues aſini,& cranium hominis vſtum ad epilepſiam bibũtur:& oſsium aliorũ cinis ad arthritidem:& cornua cerui & capræ vſta veniunt in dẽtifricia:& teſtæ oſtreorum in emplaſtra : pompholix & hæmatitis in collyria.Nitrum ſi lapidoſum eſt,vri vult Gal.libr.8.metho.vt ad frictionem ſit aptius.

Alia verò vruntur,vt eſſentiæ craſsitiem deponãt,& tenuitatem induant,aliáſq; facultates igneum calorem ſequentes. Metallica vrendo tenuiora euadunt,ſed etiam ignis commercio mordacia & rodentia:

elota

elota autem roſionem deponunt, & lenia
prorſus redduntur. Arſenicum vſtum &
non vſtũ eſt cauſticum, ſed vſtum tenuio-
ris eſt eſſentiæ.

Gypſum vſtum tenuioris fit eſſentiæ &
ſiccantius, quàm non vſtum, & fit minùs
emplaſticum. Pumex vſtione tenuitatem
& aliquid acrimoniæ acquirit, quam lotio-
ne deponit. Cornu cerui & capræ vſtum
terget. Cinis corij veterum calceorum *Hæc lib.*
ſiccat vlcera. Pili & lana ſuccida vruntur, *II. ſimpl.*
vt acris, calida, ſicca, tenuium partium fiat.

Teſta oſtreorum & cætera terrea vrun-
tur, non modò vt in puluerem minui poſ-
ſint, ſed etiam vt tenuioris ſint ſubſtãtiæ, &
cogendi quandam facultatem deponant, &
cõtrariam digerentem acc.piant. Cinis ra-
dicis aſphodeli magis calfacit, ſiccat, tenuat
digerit.

Abrotanum vſtũ, anethi radix, & anethũ *Li. 6. ſim-*
ipſum, κολοκύνθα vſta ſiccãdi vim magnam *plic.*
acquirunt, & abrotanum etiam mordendi. *Ibidem.*

Alia vruntur, vt vis quædam noſtro ſco-
po aliena in ſuperficiem trahatur, poſteà lo
tione ſeparetur, quo ſine hæmatitẽ & pom
pholygem ſæpe vrunt, & lauant ophthal-
mici, & Galenus lapidem Phrygium, vt
pòſt leges. *Li. 9. ſim*

Alia vruntur, vt colorẽ nouum induant *plic.*

ægro gratiorem: ſic ærugine vſta Galenus emplaſtra faciebat melina, id eſt, coloris mali cydonij, quòd viridis multos terreret. Sic ceruſſa trita vſta, rudicula ferrea mota tráſit in ſandyca, & fit rubra, vt ochra & auripigmentum: & oſſa multùm vſta albiſsima fiunt, & cornua cerui potiùs quàm capræ vſta dentes dealbant ſua ſubſtantia, non ſola vi deterſoria ſine morſu, quam vtrunque vſtum obtinet.

Alia vruntur, vt in aliã tráſeant ſpeciem: ſic ex viperis vſtis ſal fit theriacus: ex cinere braſsicæ aut betæ, & aliorũ ſapore nitroſo preditorum, fit à quibuſdam nitrũ: ex calce vſta & fæce vini vſta cauterium: ex antimonio vſto, ſulfure vſto, ceruſſa vſta, calciti vſta, oleum. Sunt qui aloën, acaciam, bolum Armeniam, opium, & alia quædam adurãt, ſed paruo aut nullo ſucceſſu.

Vrendi modus non eſt omnibus vnus: quædam enim humore pingui prædita per ſe vruntur, vt pili, lana, cornua, vngues, oſſa coria, hirundines, & aues quædam aliæ, viperæ, & alia quædam pedeſtria. Et hæc in olla noua operculo foraminulento tecta ſunt vrenda, præſertim cùm cinefacta diſperdi poſſunt: quæ verò etiam vſta manẽt integra, vt vngues, oſſa, cornua, hæc etiam viuis carbonibus tradi poſſunt, niſi quæ-

dam

dam ſint addenda, quæ vim eorum mutent: tunc enim etiam in olla noua vrũtur: ſic viperas cũ ſubſtratis quibuſdam medicamentis Galenus vrebat ad ſalem theriacum.

Alia materiam aliquam inflammabilem requirunt ſubſterni, vel aliter miſceri, adipes, reſinas, olea, ceras, mel, ſulphur, & id genus alia, vt libro ſecundo Pharmacopœæ ex Dioſcoridis libro quinto & aliis abundè explicabimus. In præſens verò ſufficere exiſtimaui, cauſas vſtionis; & modum vrendi proponere, quem vno Galeni exemplo indicare nõ fuerit alienum ex libro 4. compoſi. pharmac. partic. Vritur (inquit) lapis Phrygius ad oculorum ſanitatem, in minuta confractus fruſtula, magnitudine nucis auellanæ, & in ollam recentem iniectus, luto deinde extrinſecus circumlito, vbi operculum impoſueris perforatum, vel in ſolo vertice, vel (quod eſt melius) etiam pluribus aliis partibus, vt fumoſi & fuliginoſi effluxus eorum quæ vruntur, per ea foramina efferantur. Vbi iam lapis totus euaſerit ignitus, in vas purum ex olla traducto butyrum ſuperfunde recens, agitãdo lapidis vſti particulas. Id fac, donec extinguantur omnes, & tunc ceſſa. Rurſus ollæ reditũ vires iterũ carbonibus peruſtis, vt nihil fumidũ habeant, ſem-

Libr. II. ſimplic.

per euentilando, vt citiùs combuſtio abſoluatur. Vbi erunt igniti, nec vlla ampliùs fuligo emergit, effuſos lapides reſtingue vino falerno, aut quodā rubro & odoro. Tertiò vre vt priùs, & vbi ignitus erit, extingue melle Attico non largo. Sic alia multa ſunt comminuenda, & ollæ imponenda, non tamen omnia toties vrenda. In quo exemplo obſerua operculum cum vaſe lutari, & ipſum eſſe foraminulentum, & carbones peruſtos, & à materia, in qua extinguitur, igni rarefactum corpus, vires quaſdam ocularias in ſeſe trahere.

LAVATIO.

MEdicamentorum lauandorum ſcopi ſunt quatuor. Primus, vt partes eorum impuræ tollantur, qua ratione herbę ſi puræ ſunt, etiam ſi intybus eſt, aut ſonchus: radices, multa ſemina, metallica lauantur aqua pura & fontana: nec metuas cū Meſue vim ſuperficiariam dictarum herbarū hac lotione diſsipari, quod in roſis & floribus aliis metui poteſt: ſed hi ferè puri ſunt, neq; lotionem requirunt.

Lib. 4. cō. ph. part. Secundus, vt facultas eorū velut in profundo merſa & parum efficax ſit euidétior. In cadmia etiam non vſta, & aliis quibuſdā tergendi vim occultam lotio detegit: ſic aloë lota ventrem magis roborat.

Tertius

Tertius eſt, vt virtus medicamenti malefica, vel nobis in affectũ præſentem incommoda tollatur, & quæ expetitur, maneat: ſic vſta omnia ſi lauentur, moderatiora fiunt, & acrimoniam vſtione acquiſitam deponunt, ac minùs mordacia redduntur, ſed ignea illa natura in aquam depoſita ipſam efficiunt tenuem & calefacientem: quod verò terrenum remanet, morſus expers vlceribus humidis fit epuloticum. Ob id æs vſtũ acre & ſubaſtringens lauari vult, vt cicatricem inducat in carne molli: in dura enim eſt epuloticum citra lotionem. *Lib. 7. method.* *Li. 9. ſimplic.*

Calcanthum vſtum & lotum fit moderatius, lib. 4. comp. ph. part. & chalcitis, pompholyx, os ſepię, & id genus alia ſunt abluẽda, præſertim cũ vlceri, vel oculo, vel parti alij inſigniter ſentienti acrimonia mordax eſt noxia. Teſta oſtreorum, buccinorum, purpurarũ, vſta & lota vlcera caua & fiſtuloſa, & ob fluxionem diuturna carne implet.

Ceruinum cornu vſtum lotúmq; dyſenteriis ſalubre. *Li. 11. ſimplic.*

Semen vrticæ ſucco tragacanthi lauat Meſues, ne deuorando fauces & œſophagum adurat, cùm tamen non vehementer calfacit Galeno, neque mordicet, ſed tantùm eſſentię tenuitate & detergendi facultate titilet, ac ventrem ſubducat. Quòd ve- *Li. 6. ſimplic.*

rò partes vrtica herba contectæ pruriant,id punctura fit aculeorum minimorum, quibus tota hęc armatur,magis & minùs,quos non ſentias,ſi inferne ſurſum pręhẽdas:ſed contrà ſentias maximè. Eodem ſucco aloën

Ibidem. lauat,ne hæmorrhoïdas excitet, vſu multo & crebro.

Lauantur eadem ratione plurima citra vſtionẽ acria:acaciam lauat Galenus,vt acrimonia per lotionem depoſita ſiccet ſine morſu.Oleum quoque,picem,reſinam, ceram, & alia permulta lauat(quod pòſt audies)vt morſus & acrimoniæ ſint expertia. Gummi Arabicum in aqua lotum ad arteriacen vult Andromachus,libr.7.compoſit.

Lib.7.method. pharm.part. Aloë lota minùs vacuat,magis ventrem roborat. Lacca lota minùs ſoluit,magis aperit obſtructiones ventriculi,hepatis,lienis.

Cyanus & lapis Armenius lotione vim vomitoriam deponunt,& purgandi moleſtiam deiectoriam retinent.

Quartus deniq; ſcopus abluendi medicamentum eſt,vt à liquore facultatem aliquã nouam acquirat:vt ſi ſucco tithymalli aut decocto medicamẽtum aliquod lauas,eius vires in ſe transferat: ſic aloë lota decocto aromatum ſtomachicorum ventrẽ potẽtiùs roborat. Turbith decocto agarici lotum

aut

aut infuſum valentiùs eſt purgatorium pituitæ: decoctum ſcammonij, tithymallorum, & aliorum id genus in ſe lotis vim ſuam largitur. Aqua vel vino albiſsimo lauantur metallica ad emplaſtra alba. Aqua lauantur, ſi affluens in vlcus humor eſt acer & mordax. Vino auſtero, ſi humor affluit largior: aceto vel aqua marina, ſi vlcera ſint tumida, & cum oris craſsis & calloſis attenuationem multã requirentibus: ſicque in reliquis eſt liquor mutandus pro affectus & partis natura, & aliis indicationibus curatoriis. Sic calida ſucco refrigerante, vt cucurbitæ, lota frigiditatem depoſita aut ſaltem diminuta caliditate induunt. Contrà verò frigida ſucco calfaciente lota & in cæteris ad portionem: quomodò in decoctionibus diximus. *Lib.1.cõ. ph.gen.*

Lauandi autem modus is eſt Galeno, vt quæ calfacta liquãtur, nec poſſunt aquę miſceri (qualia ſunt oleũ, cera, pix, reſina, & alia quædã) modicè caleſiant, ac mox infundantur in vas magnũ oris lati, ſemiplenũ aqua puriſsima omnis qualitatis experte (quãdo ſcilicet medicamento nullam vim nouam addere volumus, ſed in tantum purgare, aut facultatem eius merſam detegere, aut noxiã tollere) ſed quæ ex ſole vel igne tepeat. Tum id corpus lauandum in aqua ipſa teri- *Li.2.ſim cap.15.*

tur,

tur,tunditur,frangitur,ſubigitur manibus, vt vnaquæque medicamenti abluendi particula aquam tangere poſsit, & in ea ſuam acrimoniam exuere. Denique aqua hac effuſa,in ſynceram aliã vaſi infuſam recalfacta ipſa medicamẽta immitte:rurſus admodum diu contunde:mox idem tertiò,quartò,ac ſæpe deinceps faciendum, donec omnem ſuam qualitatem in aquam deponat medicamentum,ſeu donec aqua nullam ex loto medicamento qualitatem ampliùs recipiat, quam rem guſtu,colore & odore cognoſces.

Oleum hac ablutione non modò mordacitatem & ſalſuginem exuit, ſed etiã fit candidius,aquea ac rufa eius ſubſtãtia ſeparata ac deterſa:ipſum tamen lauãdo minus verberabis, quàm cerã, picem,reſinam,ne adeò aquę miſceatur,vt ægrè poſteà ſeparari poſsit: ſed ita verbera, vt dum quieſcere pauliſper ſiueris,innatans detrahere poſsis: non ſalſum verò & omphacinum lotione non admodum indiget.

Ibidem. Quæ verò lapidoſa & dura ſunt,vt cadmia, æris ſquamma, æs vſtum,ea tenuiſſimè contrita ex aqua fontana & puriſsima multum diúque teruntur, ea aqua ſubinde effuſa,& pura in eius locũ affuſa,quoad nihil ſordium medicamenti in aqua

innat

innatet, maneátq; aqua medicamēti qualitatum omnino expers. Quandiu enim aliquid eius aquæ ipſi innatabit, aut qualitatis eius quidpiam ſenſui apparebit, tam diu terendum & effundendum. Sic lithargyrum, diphryges, ceruſſam, miſy, ſori, ſtymmi, & omnes lapides, præterea calcē lauari vult Galenus lib. 1. cōp. ph. gen. non tamen ſemper aqua, ſed etiam vino, vel aceto, vel aqua marina, vel alio liquore, cui metallica & terrea ob innatā grauitatem facilè ſubſident. Vult autem hæc toto die cum liquore illo medicamentoſo contrita per noctem in eo relinqui: poſtero die manè illum abiici, & alium mox ſuperfundi: poſteà rurſus ſimiliter teri, & ſequenti aurora liquorem iterum effundi: idq; fieri donec morſus ſint expertia hæc metallica: & ſordes nullas in aqua relinquant, ſintq; pura & perſpicua.

Quòd ſi hæc æſtate ſub ſole feruenti laueris, medicamentum potentiùs ſiccabit, tenuius erit & albius.

Lauandi ſcopos quidā numero definiūt, vt pompholygem & hæmatitem vtenda in collyriis oculorū ſepties lauāt ophthalmici medici. Armenium lapidem & cyaneum etiam quinquagies Alexand. Trallianus & Meſues aqua bugloſsi lauant. Alia diutius vel parcius lauanda pro ipſorum facultate,

ſubſt

ſubſtantia, & medici indicationibus.

DESTILLATIO.

DEſtillatio eſt humoris alicuius à planta, animali, terreo, vi caloris facta extractio. Deſtillatio veteribus intentata, neotericis vſitatiſsima propter hominum huius ætatis mollitiem, aut nouorum morborum malignitatem, præcipuè inuēta naturæ imitatione, quæ in maiori mundo vi ſolis & aſtrorum & caloris in terra conditi vapores ex terra, præcipuè aqua & aquoſis in mediã vſque aëris regionem educit, cuius frigiditate denſati in nebulã coguntur, aut nubem, quæ ſoluta in pluuiam, niuem, grandinem deſtillat. Eadem in homine (vt animalia quædam alia catarrhis quoque obnoxia omittam) minore mundo, ex ſpiritu, humoribus, ſolidis partibus, cibo, potu, caloris aut natiui, aut etiam aduētitij vehementia vapores tollit in cerebrũ, cuius frigiditate denſati in pituitã coëunt, ſubſtantia, quantitate, odore, colore, ſapore, tam variam, quàm vaporis elati & cerebri cogentis varia eſt natura: vt omittam, quòd ei ex mora in cerebro, & ſæpe ex putredine vitium accedit. Tollitur autem vapor hic maximè à partium ſubiectarum, vt hepatis, cordis, ventriculi, ſanguinis totius, calore; ex humore non minimum tamen tra-

hitur & à capite calidiore, aut natura aut p tegmina multa, craſſa, dẽſa, aromatibus farta, perque ſolis & lunæ radios præcipuè perpediculares, aut his proximos. Collectus poſteà in cerebro hic humor, dum quantitate aut qualitate, aut vtraque ipſum moleſtat, à vi eius expultrice detruditur, nunc quà data porta in partes ſubiectas, nunc in nares, meatus purgãdo cerebro à natura inſtitutos, nunc verò calore interno vt per febres: nunc externo, vt per æſtum liquatus fluit: nunc à frigore externo compreſſus.

Cùm autem dixi, ex terra & ſolidis partibus tolli vaporem, ne terram intellige elementarem, ſiccisſimam, durisſimam, & oſſa iã planè terrea, aut partes alias in nobis continentes ſiccisſimas, ſed terram nobis notisſimam, ex elementis 4. conflatam, & in qua humoris aliquid ineſt: partes item ſolidas nondum exuccas. Quando vapor mediæ inter aquam & aërem naturæ non tollitur, niſi ex corporibus humiditate aliqua prędi tis, iſque ſolùm vi caloris alicuius.

Hanc ſeparandi à re aliqua humoris rationem imitata mortalitas, humida corpori (ſic enim vocant latius vas, à quo vapor tollitur) impoſita vi caloris tenuat in vaporem, qui capitelli, vel alterius frigiditate coactus in aquam alueolo in mar-

ginem

ginem capitelli inſerto ferè excipitur, mox per naſum (ſic enim etiam vulgò vocant capitelli partem, naſo noſtro figura & vſu finitimam) in ſubiectum vas (receptorium & matellam dicunt) aliquod deſtillat: ſed aliæ ſunt & vaſorum deſtillantium & humorum ſpecies, de quibus poſteà fuſiùs.

Planta ergo aut corpore alio ad deſtillandum compoſito, pars eius quæ tenuari eſt aptior (quæ ſcilicet natura tenuior, leuior, rarior, liqdior, ſuperficiaria. magis) illa primùm vi caloris tenuata tollitur, poſteà alia illi natura propinqua: poſtremò id quod ceu humidum rei ſubſtantificum terreas partes glutinans, pingue & oleaginum vi ignis validiore ſeparatur, integrúmq; attollitur: quo omnino extracto, velut cinifactũ corpus & diſſolutum cernitur.

Quomodo calor in nobis valentior ſpirituoſam primùm humidámque ſubſtantiam, & recentem, tum carnem, tum adipem diſsipat, deinde veterem, poſtremum inſitum ipſum humorem abſumit ignis modo in lignis vel candelis, cineritias ac terreas faciens reliquias.

A plãta igitur omni & animali ac omnibus vtriuſq; partibus aqueum aliquid crudum, ac velut pituitoſum excremẽtoſúmq; primum extrahitur, mox coctius & tenuatum

tum magis, poſtremò oleaginum, quod etiam ex oſsibus ipſis extrahitur, non modò ex aliis partibus ſolidis, niſi quòd quædam eſſentiæ tenuioris vires propè vniuerſas remittunt primas. Quin & chymiſtæ etiam ipſa elementa ex corporibus ſimplicibus ſeſe vi ignis ſeparare affirmat. *Arnoldus de villa noua.*

Porrò hæc omnis humorũ extractio calore perficitur. Nam quæ per licium, penicillũ (filtrum vocant) arenas, vas figulinum crudum, ciſsimbium, id eſt, vas hederaceũm, fit humoris tranſmiſsio, deſtillatio non fuerit, niſi abuſiuè loquentibus.

Calore enim propriè dicta deſtillatio perficitur, & eo vel à ſole, vel ab igni, vel à putredine. Vidi & à vino in lacu feruente, & à puteis celliſq; vinariis, ac aliis locis ſubterraneis per hyemem elatum vaporem in operculo, qualiter in olla víuuenit, concreuiſſe in aquam, quomodò per hyemem animalium expiratio in proximis corporibus in pruinam cogitur. A ſole flores magna quorundam induſtria aquam reddunt, floribus ipſis odore & gratis qualitatibus aliis proximam.

Ab igni autem, id eſt, à flamma, quæ ex aëre, & aëris corporibus producitur, vel à carbone ignito, qui fit ex terra vel terreis corporibus accẽſis, deſtillatio fit vel nullius

alterius interuentu, vel mediis aquis feruentibus, vel etiam ab his vapore, cineribus, arenis tenuibus, ſcoria læuigata.

Flamma prætereà ipſa vti & carbo non parum variat, non ſolùm maioris & minoris ratione, ſed etiam lignorũ vel putrium, vel graueolentium, vel beneolentium, & integrorum vel viridium, vel ſiccorum. Adde quòd clibani magnitudo, & figura, & connexio magnam vim habet caloris mutandi. Præter hæc carbo ex ſuffocatis & ſemiuſtis lignis graueolentiam & qualitatem quandam alienam rebus deſtillãdis, vt coquendis & aliter præparandis imprimit: quomodo qui accenditur in panibus corticeis, quos coriarij confingũt, & qui ex carbone terræ, & qui ex ceſpitibus, & qui ex ſiccatis ſtercoribus etiam bubulis. Sint igitur carbones omnino accenſi & ſemiuſti, vt ex eis malignitas antè expirauerit, quàm his res deſtillanda committatur, præſertim ſi in corpus eſt recipienda. nam admouendorum ratio minor habenda eſt.

Prætereà aquæ feruentes, aut ab his vapor mitiùs agunt in rem deſtillandã, quàm vel ignis ipſe per ſe, vel etiã per media alia ſicca prædicta. Ob id vt Galenus in diplomate, id eſt, vaſe duplici (balneum Mariæ vocant cum chymiſtis pharmacopolæ)

liqu

liquat, calfacit, coquit ea quorũ vires ignis violentia diſsipari non vult: ſic quæ mitia integriora volumus, in aquis feruẽtibus impoſita deſtillamus, vel earum vapore. Quæ quamuis minùs duratura putantur, ſunt tamen minùs à ſua natura mutata. quam rem odor priſtinus declarat. Fornacem huius generis habeas, cui vas æneum grande ſuperponatur aqua plenum: ei verò vaſi æneo vaſcula in arcum ſuperponantur quàm plurima poſſunt, in quorum fundo res deſtillanda inſit. Alij aliter fornacem velut in arcem ſcilicet extruunt, & eius lateribus vaſa inſerunt terrea, longa, fundo latiore res deſtillandas continente intrò penetrante, ore foris tanquàm lagena operculato, in qua vapor per apertilem eius ventrẽ elatus concreſcit, per os eiuſdem prælongum deſtillat. Talis eſt Godofredo Cochuo Medicorum Pariſienſium viatori optimo, ac diligentiſsimo pharmacopolæ. Quæ denique deſtillatio à putredine fit vel fimi equini tam ſoliùs quàm cum calce paulatim irrigata & ſæpe mutata, vel corticum humectatorum, vel aliorum putrentium, vt chymiſtis fuerit in multis vtilis: medico tamen non eſt recipienda, propter cauſam in lignis putribus & ex putredine vel alia de cauſa graueolentibus, ſi preſertim intra cor-

pus eſt recipienda. nam admouẽdorum minor habetur ratio.

Faciẽda igitur deſtillatio medicis vel ſole, vel igni per flammam lignorum integrorum, vel carbonum iam ardendo ſemiuſtorum, maximéque in vaſe duplici, aut aquæ bonæ feruentis vapore, præcipuè quoties ſumenda deſtillantur.

Quoniam præter hæc variãt multum vt cocta ſic deſtillata vaſorum ratione, magna in his cura eſt adhibenda, vt terrea ſint vel vitrea potius quàm metallica: & quæ terrea ſunt, ex luto ſint puriore, & diligẽter cocto, qualia ſunt figulina nobis Bellouaca, & Britonia, & Hiſpanica. Vitrea autem ſunt præſtãtoria, quia puriora & denſiora, ſed etiam chariora & fragilia magis, niſi paulatim incaleſcant & refrigeretur. In quo etiam diſcrimine ſunt terrea. Ob id vtraq; luto ſapientiæ, quod vocãt, paulatim vndique circumlinunt, & ſiccant, quantum vaſis eius, ignis violentiam attingere debet, etiam ſi cineribus, arenis, ſcoriis primùm excipiẽda ſit. Nam quæ aquis aut ipſarum vaporibus inſident, vaſa munimento nullo indigent.

Metallica verò, plumbea, ferrea, ærea, ſtannea, argentea, aurea, cur damnem, in promptu Galeni ratio eſt, in ſingulis propè horum metallicorum generibus. Si enim aqua

aquam plumbeis tubis delatã affirmat dyſenteriam generare, quis metus ab aquis receptorio & capitello plumbeo deſtillatis?

Adde quòd ceruſſa non pauca in ſuperficie iterna plumbei capitelli vt aceto deſtillando colligitur, ſic vi empyreumatis cum vapore plerunque etiã acri, nempe ex plantis acribus, aſcendentes, ea quæ aquas ipſas inficit, & magna parte lacteas reddit, donec ſubſederit. Ex cæteris metallis, quæ vel ferruginem vel æruginem gignunt vaſa, tantum habent periculi, quantum ferrugo & ærugo nocẽtior ceruſſa. Purgatiore argento & auro facta vt ſunt innocentiora, ſic paratu ob ſumptum magis difficilia.

Neque corporum quæ vocant, neque capitellorum (quæ alembica dicunt) vna omnibus ad omnes ſuccos deſtillandos eſt forma. Nam aqua trahitur quibuſdam ex vino impoſito in vas æneum magnum igni incubans. Cui collum craſſum tripedale ineſt, & collo huic inſidens capitellũ etiam æneum in pyramidẽ faſtigiatum, ambiente id velut ſitula aquã frigidam continente, vt celeriùs vapor largus à capitello refrigerato denſetur, & ne ignem ſic referat aqua vini. Aliis loco colli & capitelli vaporem excipit fiſtula ex ferro albo vel alio metallo, prælonga in multos anfractus

mœandrorum modo & ſerpentum contorta(vnde ei vulgò ſerpentinæ nomen eſt) in aquam magna ſui parte merſa.

Aliis alia quoque eſt forma. Sic quæ corporibus ſeu corpulentis vaſis non erectis, ſed velut cubantibus imponuntur capitella limbo carent, ſuntque lagenis terreis vulgaribus proxima.

Interdum capitelli forma eſt, vt dixi, in acutum pyramidis modo mucronata, interdum parte ſumma capitis modo lateſcit, vt plus vaporis capiat, & largiorem aquam cogat, ſed tunc ferè in vas corpulentum ex vertice relabitur.

Alij vtriculos vitreos aut terreos mutuò applicant(quos muſas cornutas vocāt)quorum alter lutatus igni inſidet, materiam deſtillandam continens: alter ab igni procul abeſt, humorem recipiens, in ambobus collis concretum.

Eſt quando per deſcenſum fiunt aquæ & olea quædam, quomodo ex reſinoſis arboribus vrendis pix.

Sunt verò formæ vaſorum aliæ propemodum infinitæ, preſertim chymiſtis vſurpatiſsimæ, de quibus plura dicere ſuperſedeo, præſertim quòd intellexerim Ioannem Baptiſtam Montanum Veronenſem medicum doctiſsimum in id opus magna

cura

cura præcipuóq; ſtudio incumbere, vt habeat Medicus, quæ remedia ex metallicis corporibus,& aliis arte fuſoria & ſublimatoria vires habent præſtantiſsimas & efficaciſsimas, ad morborum pertinaciſsimorum curationem.

Vidi & capitella duo, vt per inferius pertuſum materiæ portio in ſuperius ferretur, quod cum inferiore clauiculatim iungebatur, ne inferius lutatũ eſſet auferendũ, cùm recens materia vaſi corpulento erat infundenda. Hæc autẽ deſtillata vires ſimplicium à quibus ſeparantur, retinent: niſi quòd tenuiora & valentiora fiunt, quò frequentiùs deſtillantur: quod in aqua vini ferè experimur, rarò in aliis.

Huius liquoris vires quidam alterant vel illito capitello aliqua materia, vt melle, ladano, aliis: vel ea naſo impoſita, quod ferè fit ad odoris gratiam: moſchum enim caryophyllos, caphuram, id genus alia nodulo ligata ſummo naſo impingunt, vt per has materias tranſmiſſus liquor odoris ſuauitatem contrahat.

Vt verò empyreuma quod his ineſt paulatim expiret, ſatiùs fuerit phialas, quibus hi liquores ſeruantur, apertas aliquãdiu tenere: obſeruando tamen, ne interim odoris gratia,& cum ea virium multum exhalet.

Hactenus quæ per ignẽ fit medicamentorum præparatio diximus, & quæ per lotionem obiter expreſsimus, quòd vſta ferè lauantur, & quæ alia præter hæc lotionem requirunt, magna parte ignem aut ſolem quoque poſtulant. Nunc dicendum qualis eſſe ignis debeat, & ex qua materia.

Carbones iam peruſtos vult Galenus in vrendo lapide Phrygio, libro 4. compoſit. phar. part. ne quid fumidum habeant. Vtq; emplaſtrum ex lithargyro ſit albius, eligit idem oleum purius, lucidius, & aquam puram & candidam, Eadem lignis peruri cœptis vel peruſtis antè carbonibus exactè incenſis coquit in aëre ſyncero, ſub dio, in ſole, quia oleũ craſſum, aqua turbida, aër nubilus, vmbra, fumus, medicamẽto nigredinem facilè conciliant. Quæ cura in his admouendis, & horum tantùm colore naturam rei parum mutante, tãta Galeno adhibita, nos magnoperè admonet noſtri officij, vt ignis & aëris in coquendo etiam admouenda, multò magis ſumenda, rationem magnam habeamus. Hac ratione theriacen ſarmentis vitis percoquit, quæ etiam boni ſunt odoris. Sic antidotos ſtomaticas, arteriacas, ſtomachicas, & alia omnia coquit in lib. compo. phar. ſuper carbones accenſos, vel igni ex lignis ſiccis, & ob id ſine fumo:

Libr. 1. c. ph. g.

Li. theriaces ad Piſonem, & li. 1. anti.

Libr. 7. c. ph. par.

mo:quia fumi acrimonia preterquàm quòd nullius in his eſt vſus, etiam incommodat ſuo morſu.

Tali quoque igni mel deſpumat, & cum tenuiſsimo puluere trium piperũ aniſi, thymi, zingiberis ad finem addẽdo percoquit, libr. 4. ſanit. tuendæ. Eſt enim deſpumatio hæc non mellis ſolùm, ſed etiam aliorum quæ coquuntur, præparationis ſpecies per ignem facta. Mel enim curioſiùs deſpuma- *Li. 4. ſan.* tum miſcetur compoſitioni dia trion pipe- *tuendæ.* reon, & dioſpolitico theriacæ, Mithridatio, *Libr. 7. c.* & aliis, quia verò mellis acrimonia eſt pau- *ph. part.* ca, & vtilis in arteriacis, retinetur.

Nec ſatis eſt ignem ex carbonibus accẽſis omnino aut ex lignis ob ſiccitatẽ *ἀκαπνοῖς*, id eſt, fumi expertibus fieri ad rectam medicamẽtorum compoſitionem, ne odor ſcilicet teter ex contrariis in medicamentum tranſeat, ſed in multis quoque & *ἐμπύρευμα*, id eſt, ignea vel qualitas vel ſubſtantia vitatur, maximè in his, quibus vis eſt refrigeratoria. Vitatur quoq; virium in tenui ſubſtantia poſitarum facilis per ignem diſſolutio. Ob id medicamenta, in quæ cautiones hæ cadunt, in diplomate ſeu vaſe duplici (de quo poſteà quoque in inſtrumentis pauca dicẽda) coquimus: quod balneum Mariæ vulgò cum chymiſtis vocamus.

Ibidem. Omnes arteriacæ, quæ vim mitigādi, leniendi, digerēdi habēt, optimè in diplomate, id eſt, vaſe duplici coquūtur carbonibus aut lignis peruſtis, vt in magno lebete aquā calidam infuſam habente, vas alterū continens medicamētum coquendū collocetur:

Ibidem. vt ſi arteriacā coquis ex melle & terebinthina coqui in vaſe duplici ad ſpiſsitudinē qua iam coaleſcat: deinde galbani obolos tres adde & coque donec manus non inquinet, deinde refrigerato læuia cætera miſce.

Sic coquendum oleum anethinum Galenus vult, lib. 4. ſanit. tuendæ: & chamæmelinum, & acopum abietinum, & *δι αἰγέιρο*, Et ſemina, ac flores cùm dies 40. vel duos, tres menſes oleo maceramus, & ei ceram & reſinam liquādo miſcere opus eſt, in diplomate miſcemus.

Lib. 5. cō. pha. p. Oleum lentiſcinum recēs in vaſe duplici eſt tepefaciendum ad ſedādum dolorem phlegmonarum in gingiuis, tunica linguæ, cute totius.

Aromatibus quoque ad ſaporis vel odoris gratiam, & ſæpe vires maiores condiunt medicamēta, iiſq; nūc ſimplicibus, vt amomo, caſia, cinnamomo, ambra, moſcho: nūc cōpoſitis, vt alipta moſchata, gallia moſchata, pulueribus aromaticis, electariorū quorum exempla non pauca in componendi

ratio

ratione per ea quæ melius compoſitũ reddunt, audiuiſti: multa quoque libro ſequenti auditurus.

TErere ſeu tundere eſt cõminuere crebro percuſſu, nõ ſolùm humida, mollia, & virentia, ſed etiam ſicca, ſic vt hæc in puluerem abeant, vnde Plinio trita in farinam & tuſa cribratáq; dicuntur: quanquàm hoc poſterius etiã de humidis intelligi poteſt, quæ trita per cribrum vi cochlearis aut rudiculæ aut manus cernũtur: ſicca verò trita cribri ſuccuſsione deſcendunt. Vtrunque humidum & ſiccum ſcilicet λεαίνειν Græci dicunt, id eſt, læuigare, ſeu læue & politum reddere, & in puluerem tenuem cõminuere, & cum vino vel alio liquore multum ſubigere: vulgus batuere, pilare, piſtare, vt herbas, fructus, ſemina, radices, ligna, & cætera tam mollia, quàm dura. Succi tamen lenti gummium modo, vt galbanum, hammoniacum, ſub piſtillo dilatantur magis quàm læuigentur. κόπτειν etiam, id eſt, ſcindere in pila, & tundere herbas, radices, & ſemina li. 1. antidot. in theriaces præparatione. *Lib. 6. cõ. pha. part.*

Τρίβειν quoque, id eſt terere non tantùm in puluerem comminuere, ſed etiã de vuis paſsis, de bdellio, & vino, & myrrha, & aliis ſimul tuſis & per ſe dicitur in libr. compoſi. phar. part. & g.

Vtq;

Vtq; illa patent latiùs, ſic quæ ad purgationem horum pertinent: nam lib.9.comp. phar.part. σακκίσας τὸ ὑγρὸν, id eſt, vbi ſacco tranſmiſeris liquorẽ, quod hodie de farinis & ſiccis ferè vſurpatur, vti ſaccus pro cribro & incerniculo magis ſiccorum quàm humidorum. τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθήσαμεν, id eſt humidum ſcilicet oleum linteo percolauimus, lib.4.ſanit.tuend.in acopo ex ſemine abietis, quod etiam hodie ad ſicca præcipuè terrea & metallica trãſtulimus, ídq; cicotrinizare ſpeciatim dicimus, verbo opinor corrupto ex κοσκινίζειν, id eſt cribrare & incernere, vnde & κόσκινον ἰατρικὸν, id eſt cribrum medicum dicitur lib.6.comp.ph.par.

Ducere piſtillo ſcilicet per mortarium aut ſuper marmor leui compreſſu thus, maſtichen, & ſimilia, quæ tundendo lateſcunt: ſic rha barbarum per ſe, ſic lithargyrũ cum oleo vel oxelæo vel hydrelæo nutritum, & alia permulta non humida modò, ſed etiam ſicca, quæ trituram illam verberatu multo faciendam non tolerãt. Quin etiam metalla vel aliud quidpiam elaboramus, & pluribus diebus, præſertim in ſole cum aceto vel alio ſimili diu conterimus, vt lib.1.compo.phar.part.

Li.1.ſim- Teruntur medicamenta præcipuè ſicca,
pli.ca.11. interdũ & humida, multis rationibus. Nũc

vt prõpriùs quod potentia ſunt, id actu fiãt, vt medicamenta poteſtate calida quo tenuiùs ſunt trita, eò citiùs & faciliùs à noſtro calore actu calida euadunt, & nos vehemẽter calfaciũt, cùm integra ipſa aut nullã aut minimam calfaciẽdi energiam aſſequi poſſint: quomodò ligna craſsiora ægriùs incẽduntur, quàm eadem minutim conciſa. Piper enim ſi integrum aut ore contines aut deuoras, parum id calfacere deprehendas etiam poſt tempus longum, cùm eius puluis tenuiſsimus mox vbi linguæ impoſitus eſt, eam vehementer incendat. Eodem modo calida omnia poteſtate: ſic folia plantarum calidarum tuſa calent nobis & magis & citiùs quàm ſi integra vel ſumantur vel admoueantur. Qua ratione ſuccos plantarum, & liquores, & gummi, & reſinas, & ſi qua ſunt alia ex his liquidiora, tenuiora, calidiora reliquiis harum plantarum, ex quibus ſeparantur, docet paſſim Galenus. Idem indicium tibi eſto de frigidis potentia, quæ vti calida, à calore noſtro accipiunt, vt actu frigida euadant. Sic vſta vt magis ſiccent, accuratè pollinis modo ſunt læuiganda, & cribro tenuiſsimo cernenda.

Nunc ad miſtionis neceſsitatem. Quæ enim trita ſunt tenuiſsimè, & cribro tenuiſſimo creta, ſimul compoſitioni miſcentur.

cùm

cùm partibus ſuis minimis ſe mutuò cõtin-
gant, promptiùs & valentiùs ſe inuicẽ affi-
ciunt, ac tandem compoſiti virtutem vnam
rectiùs conflant. Quæ terendi ratio in com-
poſitis propè omnibus locum habet. Nunc
medicamenta teruntur magis vel minùs, vt
Lib. 4. ſa- facultatem acquirãt à priore diuerſam. Quę
nit. tuend. enim tenuiſsimè ſunt tuſa, & cribro tenui
creta, maximè in totum corporis habitum
digeruntur: è diuerſo craſsiora in vẽtre hæ-
rent, quia anguſta venarum ora ſubire ne-
queunt: ob id dioſpoliticon craſsiùs facio,
cùm aluũ per id ducere ſtudeo: tenuiſsimũ
verò & minutiſsimum pollinis modo, cùm
vrinas mouere. Cuius præcepti in omnium
medicamentorum compoſitione meminiſ-
ſe oportet. Hæc Galenus. Eodem fine rha
barbarum, aſarum, cyminũ, & alia permul-
ta negligẽter trita aluũ ſubducunt: tenuiùs
verò comminuta in corpus prõptè ſubeũt,
& venas perreptant celeriter, vrináſq; mo-
uẽt. Eadem ratione faciliùs eſt impleri po-
tu quàm cibo: aqua item & oleum terebin-
thinæ vel aliorum hepar, lienem, renes pur-
gantium celeriùs munere ſuo funguntur,
quàm ipſa rerũ corpora. Sic ſcammonium
tenuiſsimè terunt, ſi medicamentis corpus
peruadentibus miſcent: craſsiùs autẽ, ſi ca-
tapotiis aut aliis, quæ diu in ventriculo ma-
nere

nere volũt. Aerugo item chalcitis, miſy, ſori, chalcanthum, æris ſquama, & alia ſimiliter valẽtia diu ex aceto trita morſum & roſionem obtundunt, vires augent: quia cùm partium ſint natura craſsiorum, vim ſuam in altum vſq; corporis curandi non demittũt: ob id vt tenuiora fiant, diu ex aceto terenda ſunt & diſſoluenda, vt ſic curioſè attenuata ad penitiora vſq; penetrent, & corporis meatus pertranſeant, nuſquàm intereundum retenta: & ſi calidioris ſint naturæ, ſine morſu munere ſuo fungentur. *Lib. 2. cõ. ph. g.*

Quomodò humores corporis tenues facilè citra roſionem perſpirant, craſsiores retenti & obſtruentes grauando aut rodendo: ſi acres ſint, moleſtant. Ex multa autem tritura in ſole cum aceto quippiam vſtioni ab igne ſimile rebus ipſi accedit, tamen calorem igneum non aſſequuntur. Vſta tamen & ſic trita ex aceto ac læuigata multò præſtantiora fiunt. Sic aromata (quæ εἴδη, id eſt, ſpecies Paulus & Actuarius ſæpe appellant) negligenter tunduntur, cùm vires eorum diu integræ ſunt ſeruandæ: tenuiſsimè verò, cùm his viribus in præſens eſt opus. Præſtantiùs quoq; eſt dentifricium, quantò exactiùs ſimplicia ſunt trita, Galen. lib. 5. comp. phar. part.

Terendorũ verò nõ vna eſt natura. Quæ

enim ſubſtantia ſunt tenuia, ſi ſunt ſicca, promptè in partes minimas diſteruntur, vti humida mox per ſe ſparguntur, & altè corpus imbuunt: craſſa verò contrà. ob id illa minùs diu, hæc longiori tẽpore in eundem ſcopum terenda ſunt. Quapropter metallica & terrea cætera quòd craſſa ſint, etiam poſt vſtionem maximè diu ſunt terenda, præcipuè quæ oculis ſunt imponenda collyrio vel ſicco vel liquido. Qualiter ſi tenuia & rara, & imbecilla ac ſuperficiaria facultate prædita, parum diu ſunt coquenda: contraria diutiùs.

Rara quoq; mediocriter & friabilia parum diu terenda ſunt, vt rha barbarũ, ſcammonium Antiochenum (quod laudatiſsimum Meſues exiſtimat.) Accuratiùs denſa & lenta mediocriter, vt aloë.

Rara mediocriter addidi, quòd quæ ſunt immodicè rara, vt agaricus, colocynthis, per ſe in puluerẽ tenuem cõminui nequeũt, ſed vel cũ aliis ſunt puluerizanda, aut priùs, in trochiſcos fingenda, ſiccandáque. Tunc enim nullo negotio tenuiſsimè teruntur: quæ res facit, ne ventriculi & inteſtinorum tunicæ præ mole hæreant, humoréq; ſuperfluo imbuta moleſtiam his partibus afferãt magnam ex oppreſsione, & diuturnam ex pertinaci adhæſu.

Lenta

Lenta quoque mediocriter dixi, quòd quædam ex his etiam ob ſiccitatem medio criter iam dura, nondum tamen per ſe puluerizari poſſunt, ſed ſub piſtillo lateſcunt. Quapropter aut vetuſtiora ſunt eligenda, aut ſole vel igni ſiccanda, aut cum aliis ſiccioribus & friabilibus & tenuioribus terẽda, vel aliquo liquore idoneo ſunt diſſoluenda. Sic tragacantha, gummi Arabicum, thus, myrrha, maſtiche, ſarcocolla, ſtyrax, bdellium, euphorbium, ladanũ, ſuccus glycyrrhizæ, & alia gummi, reſinæ, liquores, ſucci, dũ vetuſtate aut aliter ſunt ſiccata in puluerẽ terendo, aut piſtillo diu multúmq; per mortarium ducendo comminui poſſunt, vel per ſe, vel cum ſiccioribus: cùm verò ſunt recentia, meliùs aliquo liquore diſſoluuntur. Eôdem pertinent ſemina quædã, vt cnici, lini, canabis, cydoniorum, citri, bombacis, melonum, cucurbitæ cucumeris, citreoli, amygdalas vtraſq;, & fructus quoſdam, vt dactylos, baccas halicacabi ob lentorem & pinguedinem, quia etiam ducẽdo lateſcunt, nõ terenda eſſe, ſed vel ſcalpro, vel cultelli acie identidem verberata minutim inciduntur, vt in compoſitiones veniant tota ſua ſubſtantia.

Adde quòd vt coctione longa non modò vires imbecillæ reſoluuntur, ſed etiam

empyreuma coctis rebus imprimitur: ſic lōgo attritu corporū durorum piſtilli, mortarij, & terendorum etiam cum humore (vt ſcriptum priùs Galeni teſtimoniū probat) calorem in terendis præſertim diu medicamentis vel gignit, vel auget, qui medicamētorum facultatem mutat: & ſi imbecilla eſt, diſsipat, difflatione adiutus per agitationem illā excitata. Quam caloris ex attritu durorum generationem planè indicat farina, quæ ex breuiſsimo contactu molarum calida tamen in ſubiectam arcā decidit. Ob id thymum & hyſſopum vt coctionem, ſic trituram mediocrem ſuſtinere ſcribit, & in aliis ſimiliter.

PVRGATIO.

PVrgātur, ſeu vt vulgò loquuntur, mundantur medicamenta quędā intus, quædam foris, quædam intus & foris, quædam nuſquàm. Intus, à ſeminibus, vuæ paſſæ, ſi Medicus imperarit, myrobalani omnes (exceptis Indis enucleatis, & magna ex parte emblicis) vua rhois, niſi in decoctū veniat, quando nec pruna paſſa, nec myxa, nec zizipha purgantur à nucleis: niſi quòd expreſſa pruna nucleos in colo relinquūt: myxa, zizipha nō exprimuntur. Foris, quæ excorticātur, vt ſemē cucurbitę, cucumeris, citruli, melonū, cnici, ricini, dente, vngue, cultello,

Semen tamē cucumeris arefactum et cōtuſum.

forpi

forpice purgãtur. Semen quoq; citri, limonum, aranciorũ, pæoniæ vtriuſq;, ſtaphidos agriæ, & nucleus ſtrobili, id eſt, pineoli, piſtaciorum, bombacis, ceraſi, perſici, anacardorũ, nucis Indicę, cultello, vnguibus, malleo.

& cribratum vſurpat lib. 8. ſim. Gal.

Bacca lauri in emplaſtro de meliloto.

Ficus in diacnico Gal. li. 5. ſanit. tuendæ.

Amygdala vtraq; ſi in confecturas recipiuntur, aqua calida parum macerate, facilè digitis depellantur, vt ſtrobili & piſtacia, & alia ſimilia, ſine aqua in marcipanes & conditurам recipienda. Si verò in oleo exprimuntur, integra priùs tũduntur: ſi in decocta veniunt, integra iniicis: ſi verò foris admouenda ſunt, cum cute teruntur: omnia prædicta foris non purgantur. Hordeum, triticum aqua calida parũ diu maceratum piſtillo ligneo in mortario æreo promptè deglubitur, zea & oriza, molis: zea iterum vt hordeum purgatur. Radices quædam ſolùm recentes abluuntur, & circunciſis radiculis ſeruantur vel vſurpantur, vt cichorij, ruſci, aſparagi, bugloſsi vtriuſque.

Aliæ vtendi tẽpore cultello raduntur, vt radix glycyrrhizæ, gẽtianę, rubię, pæoniæ, tormentillæ, & doronici, tunici, vt vocant.

Quarundam ſuperficies tota circunciditur, & ſi quid intus inutile apparet, exciditur, vt rha barbari, agarici, ireos.

Intus & foris ſimul, mala cydonia in dia cydonio. Dactyli etiam edẽdi, colocynthidis fructus cortice & ſemine purgantur, vt ſola maneat medulla ſeu caro.

Radices quæ intus habent ſubſtantiam lignosã, vt rhaphani, apij, petroſelini, fœniculi, ſaxifragię, oxalidis, peucedani, ellebori vtriuſq;, pſeudodictamni vulgaris, pityuſę, id eſt, turbith, eſulæ, ſcillæ, capparis, tamaricis. Scilla etiã nucleis & agnatis purganda.

Lib. 9. cõ. ph. par. in lienoſis.

Tamen cyperus, enula, coſtus, acorus verus, integra teruntur aut coquuntur.

Ellebori radicũ fibræ aqua paulùm macerãtur, pòſt cortices extracti in vmbra ſiccantur in vſus: vt & zingiber, calamus aromaticus, caſia, cinnamomum, galanga vulgaris.

Et baccæ myrti, iuniperi, interdũ etiam baccæ oxyaçanthæ, aſparagi. Piper omne, carpobalſamum, cubebæ, cardamomum, amomum. Semina fœniculi, apij, cari, ameos, dauci, cumini, ſeſeleos, cardui benedicti, lini, fœnigręci, aniſi, anethi, papaueris, portulacę, lactucę, cichorij, pſyllij, milij vtriuſq;, & cętera ſemina parua nec intus nec foris mundantur à pharmacopola, ſed vel trita vel integra vſurpantur. Ex magnis item cicer, faba, lupinus, eruum, vicia, ſemẽ agni (manibus confricandum, vt depoſita

canicie

canicie nigreſcat) hippoſelini, cydoniorũ.

Gummi quædam & ſucci ſolidi, & liquores, & reſinę, terra, foliis, ſcobe, ligno, cortice ſuæ parentis adulterati purgãtur liquore idoneo fuſi vel diſſoluti, poſteà colati.

Quorundam ſeminum ſola medulla in compoſitiones recipitur, vt cnici lib. 5. ſanita. tuendæ: melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli, & aliorum magnorum. Tamen ſolus cortex rhois eſt vſui, vt multarum radicũ, apij, eleoſelini, fœniculi, rhaphani corde lignoſo execto. Semina illa ſole ſiccata tere leuiter in mortario, frica manibus, cerne cribro medullã ſolam tranſmittẽte, ſi non ſuccedit, forpicibus, vnguibus, dentibus, cultello excortica. Semen tamẽ lathyreos, daphnoidis, & alia id genus non pauca vno die inſolata, aut ignita patella parum aſſata rupto cortice promptè exilit. Amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, nuces, aqua frigida per noctẽ, vel calida parum diu macerãtur, aut ignita patella toſta excorticantur.

INSTRVMENTA PHARMACOPOLARVM PRAECIPVA.

Ὄλμος & θύϊα Gal. in præparatione theriaces, libr. 1. antidotorũ ſæpe: θυείδιον Damocrati in cõpoſitione Cyphios, libr. 2.

antid. Gal. eſt mortarium ſeu pila. Ea autē eſt lignea, terrea, lapidea, marmorea, eburnea, vitrea, aurea, argentea, ferrea, plūbea, ſtannea, ærea, multiplex, & ex quauis materia: magna eſt pila, vel parua, vel mediocris. Ex eadem materia eſſe poſſunt ὕπεροι, id eſt, piſtilli, & in vſus eoſdem ὄχλοι, id eſt, vectes, vt in præparatione theriaces Galen. & magnitudine proportioni pilarum reſpondent. Et ſuæ materiæ ferè applicātur lignei pilæ ligneæ, ferrei ferreæ, plūbei plumbeæ: tamen lignei etiam pilę lapideæ, eburneæ, æreæ in quibuſdam terēdis, aut frangendis, aut deglubendis applicantur. Ferrei autem propè ſoli mortario æreo hodie ſeruiūt ob vtriuſq; duritiem. Ob quā pilas Aegyptias commendat Galenus in præparāda theriaca: quoniam, inquit, cùm duriſsimæ ſint, nihil inter cōtundendum ex earum ſubſtātia in ipſa quæ læuigantur, exteritur. Quapropter etiā hodie margaritas & alia ſic dura ſuper lapidē porphyrium terunt, nō in mortario æreo aut ferreo, vt à quibus multum ſubſtātiæ in margaritas traharur & deradatur. Lapidei, marmorei, vitrei fragiles maximè fuerint, vt & eius generis mortaria, quorum craſsities fragilitatem penſet.

ὁ δοῖδυξ, id eſt, cochlear paruum, magnum, ad commiſcendum, ſubigendum in mort

mortario,vt in theriaces compoſitione, & ad eximendum trita,vt mox ex Critone diſces. Crito pilam in qua teruntur medicamenta, pelle tegit duplici in medio forata, quantum piſtillo terenti,& hoc ablato,manui & cochleari ſatis pateat ad eximēda quę trita ſunt,vt incernantur. Altera illi ex ſuperna parte iniecta,quæ foramē habeat minus,quātum ſcilicet ſoli piſtillo ſatisfaciat. Hæc autē tollitur,vbi tenuiſsima medicamēti portio in puluiſculum ſoluta ſubſiſtit. Item quod cretū eſt tegatur,donec motus eius conſtiterit,tunc cribrum aperi. Quam conſuetudinem hodie vellem in vſu noſtris eſſe,præſertim cùm pretioſiora terunt. *In fine li. I. antidot.*

Sint autem tam pilæ quàm piſtilli & vectes puri exactè,& nihil æruginis habētes, cùm ferrei ſunt,vel ærei,vel argentei. In pilis per piſtillos quaſſantur,terūtur,molliuntur,ſubiguntur,miſcentur,ducūtur materię medicæ ad varias compoſitiones. Quædam molis etiam exiguis ſinapi & ſegetū modo teruntur quibuſdam locis.

Diabeſaſa ſtanneo vaſe reponi vult Heras,lib. 8.comp.phar.part. Theriacam verò non ligneo, ſed pretioſo aliquo vaſe vult ſeruari lib. antidot.

Medicamētum ſtomachicum vaſe corneo reponitur,lib. 8.comp.ph.part. Tere-

binthina vaſe ex ferro albo aut veſica ſicca meliùs ſeruatur, quàm ligneo, lapideo, vitreo, terreo duro etiam ſeruatur.

De his paulo antè.

Κόσκινος & κοσκίνιον ἰατρικὸν, id eſt, cribrum medicum, Gal. lib. 6. comp. phar. part. σάκκος etiam & σάκκιον, id eſt, ſaccus Medicis, & hodie vulgo Gallorum dicitur, vti & Hebræis: vnde κοσκινίζειν, id eſt, cribrare, & σακκίζειν, libr. 9. comp. ph. part. Cribrum eſt setaceum, ſtamineum, vt nobis dicitur, ex pilis caprarum, lineum, ſericum, ex ea ſcilicet panni ſerici ſpecie, quam tafetũ vocamus: & ex his quędam rara, alia dẽſa, alia amborum media. Item quædam parua, alia magna, alia mediocria.

Τὸ ὑγρὸν ὀθονίῳ διηθίσαμεν, libr. 4. ſanit. tuend. id eſt, humidum linteo percolamus.

Vaſa oris latioris & anguſtioris permulta ſunt neceſſaria ad continendum, macerandum, infundẽdum, coquendum, aſſandum, vrendum, reponendum. cacabi, lebetes, pelues, patellæ, frixoria, hydriæ, pocula, & hæc lignea, lapidea, marmorea, ex alabaſtro, achate, terrea ſolùm vel etiã plũbata ſeu vitrata, ſtãnea, ferrea alba, ærea rubra, ęrea flaua, ærea ſtannata, argentea, aurea. Vaſa tamen è ſtãno & argento parum purgato vitanda, quia illud plumbi miſtura adulteratũ eſt, hoc citò ducit æruginẽ, Gal. libr. 1. antid.

Et

Et in his quædam vtrinque anſata, alia ſine anſis, alia vnicã anſam nacta, alia item caudata à manubrio his vocantur, alia ſine cauda, alia denique magna, alia parua, alia mediocria.

Inter terrea vaſa ſunt optima Valentina ex Hiſpania, pocula intus candore, nitore, læuore alabaſtritis proxima, foris pictura nitenti mirè variegata, conſeruis, ſyrupis deſtinata.

Præter hæc ἀγγεῖον δίπλον libro 1. antid. quod ibidem paulò pòſt vocat τὸ ἐνεστηκὸς ἀγγεῖον τῷ ὕδατι: in methodo autem vocat δίπλωμα, nos ad verbum vas duplex, vulgus balneum Mariæ cuiuſdã chymiſtidis, magni vſus ne frigida calore perdãtur, aut pretioſa vrantur, viréſq; eorum vaneſcant, quia calorem per vas aqua calida plenũ & igni ſuperpoſitum recipit. Lebetes prædicti præcipuè ærei ſtannati ad medicamẽta coquẽda fornaci exemptili incenſos carbones habenti imponũtur, rudiculis (quæ σπάθαι Galeno dicuntur libr. 1. comp. ph. gener. vulgò ſpatulæ) nunc ligneis, frequẽtiùs ferreis magnitudine variis mouẽtur ac miſcentur. Sic lebetem ſtanno inductum coquendo oleo Sicyonio adhibet Dioſcor.

Pyxides medicamentis ſiccis ſeruãdis ſimplicibus & compoſitis ferè ſunt addictæ, &

hæ ſunt vitreæ, terreæ, plurimùm ligneæ ex trunco ſolido tornatæ & cauatæ, vel aſsiculis coagmentatæ, ſed illæ ſemper rotundæ: hæ vero nũc rotundæ, nunc quadrangulæ: nunc etiam quadratæ, nunc ouales, nunc ex rectis lateribus in extremo rotũdãtur: at verò ambæ tam tornatæ ſcilicet quàm ſutiles magnitudine plurimum variant. Pyxide lignea pulueres quoſdam reponit Gal. lib. 6. compo. ph. part. Sub abaco ſupputatorio multæ cõduntur arculæ exemptiles, ſeminum multorũ & aliorũ velut loculamenta.

Sunt & ſtateres magnitudine varia plurimi, & mẽſuræ, & pondera, capacitate & grauitate multum variãtia, ac etiam forma inter ſe differentia, de quibus poſteà.

In marmor ſeu lapidem duriſsimum, alium, penidia & ſaccharum roſatum effuſa paulatim concreſcunt. In porphyrio lapide ſeu ſquama maris, vt vocant, ſeu vitro, margaritas & lapides pretioſos ducẽdo pau-

Libr. 11. ſimplic. latim comminuunt. Λοπὰς ἐρύθρου χαλκοῦ, id eſt, patella æris rubri, in qua Aeſchrion cancros vrebat ad morſus canum rabidorũ. Cuminum frigit in vaſe fictili, quod quàm optimè ſit coctum in camino. Quæ enim exactè penitùſq; cocta non ſunt, hæc lutoſa

Lib. 4. ſanit. tuend. potius quã figulina ſunt, & qualitatũ ſuarum nonnihil medicamento imprimunt.

DE

DE PONDERIBVS ET MENſuris, *quæ Galeno præcipuè, & ætatis noſtræ Medicis in vſu ſunt frequentiore.*

MEDICAMENTA ferè ſunt ſicca, aut liquida: illa magis pondere, hæc potius mẽſuris metimur. Tam pondera verò quàm menſuræ, quanuis propè ſunt infinitæ, etiam hodie pro diuerſitate regionum & conſuetudine vtentium, tamen in ordinem ac numerum referre conabimur. Primùm autem pondera quanta poterimus maxima breuitate & perſpicuitate explicabimus, quòd horũ frequẽtior eſt vſus in medicamẽtis cõficiẽdis: ad mẽſuras poſteà trãſibimus. Quoniam autẽ medici fere Attica obſeruatione vtuntur, vt lib. 21. cap. vlt. ait Plin. non alienum à re propoſita fuerit, pondera primùm Attica enarrare, & à minimis ad maxima per media ceu per gradus quoſdam procedere.

Λεπτὸν, id eſt, minutia omnium minimum & indiuiſibile.

Χαλκοῦς, id eſt, æreolus vel æreolum, pendit ſeptem minutias.

ὀβολὸς, æreola ſex.

ἡμιώβολον, id eſt, ſemiobolus, ęreola tria.

Γράμμα, id eſt, ſcriptulum obolos duos.

Δραχμὴ, ſcriptula tria, ſeu obolos ſex.

Μνᾶ, Latinis Mina, drachmas cētum, ſeu vncias duodecim cum dimidia. Hæc autem eſt mina maior ſeu Solonis, quem Plutarchus pondera & menſuras auxiſſe ſcribit, cùm mina vetus & minor nunc abolita, eſſet tātū drachmarū quinq; & ſeptuaginta.

ἡμιμναῖα, id eſt ſemimina, drachmas 50.

Τάλαντον, talentum, paruū quidem, minas ſexaginta: magnum verò, minas octoginta, ſeu libras octogīta tres & vncias quatuor. Nā mina Attica drachmis quatuor eſt grauior quàm libra Romana, licet Plinius *μνᾶν* Græcorum medicorum ferè libram verterit: quæ quatuor drachmæ octuagies collectæ libras tres & vncias quatuor complent. Hócq; modo eſt proportio ſeſquitertia, vt inter minam magnam & paruam, ſic inter talentū magnum & paruū vtrunque vſitatum Græcis. Romani verò talentum non habuerunt. Cùm autem Comici & Virgilius talenti vtriuſque meminerunt, Græcos, à quibus ſua ſumpſerunt, imitantur, vt etiam Liuius ex Polybio locum vertens, & Feſtus & Gellius: talentum autem Atticum minus hi intellexerunt.

ἡμιτάλαντον, id eſt dimidium talentum.

Διτάλαντον, id eſt, duo talenta.

Τριτάλαντον, id eſt, tria talenta.

Cùm item Latini dicunt, talentum eſſe ſex

ſex milium denariorũ, per denarios drachmas Atticas (quarum ſex milia Athenienſibus talentum complent) intelligunt.

Hæc verò pondera Athenienſibus etiam nummorum genera fuerunt, quæ ſi iuſti erant ponderis, prædicta pondera æquabant. Nullum enim ferè ponderis genus tã Græcis quàm Latinis fuit, quo non etiã numiſma, vel ſumma quædã rei nummariæ ſignificaretur: ſed γράμματα, id eſt, ſcriptula ponderis tãtũ non etiã rei nũmariæ Athenienſibus rationẽ habuiſſe videntur. Hæc ordine compoſitorio recenſuimus: reſoluere contrà & diuidere poteſt, qui volet a ſummo talẽto per media alia ad ipſum vſque λεπτὸν indiuiſibile deſcendendo, quem nos ordinem iam in ponderibus medicis ſequemur.

Μνᾶ ἰατρικὴ, mina medica vncias cõtinet ſexdecim, vt docet Dioſc. aut quiſquis ille fuit, libro de ponderibus, & Galen. libro 2. comp. ph. gen. in emplaſtro Heræ, & emplaſtro quarto Andromachi: ſeu drachmas centum & viginti octo, libro 4. eiuſdem in emplaſtro Philoxeni medici, & lib. 1. comp. ph. gen. Mna quibuſdam videtur continere vncias viginti, aliis ſexdecim.

Alia eſt mina maior vnciarum viginti, ſeu drachmarum cẽtum ſexaginta: & hanc quidam Alexandrinam dicunt, ac ex empla-

ſtro

ſtro Moſchionis, & ex emplaſtris albis & viridibus Andromachi, libro 1. & 2. comp. ph. gen. In vſu fuiſſe medicorum apparet, præſertim eorum qui medicinam Alexandriæ exercuerunt. Vti Attica, quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ, ſeu drachmarũ centũ in vſu magis fuit medicis, qui vel in Græcia egerunt, vel antè ſcripſerunt, quàm res Romana floreret. Medica verò (quæ eſt vnciarum ſexdecim, ſeu denariorum centũ 12. ſeu drachmarum Atticarum centum viginti octo) medicis Romæ agentibus, vel in Græcia, ſed Romanas res iam florentes cognoſcentibus.

Lib. 3. cõ. phar. gen. λίτρα, id eſt, libra medica, tam menſuralis quàm ponderalis, qua medici Græci pariter ac Latini vtuntur in ſuis compoſitionibus, éſtq; vnciarum duodecim, ſeu drachmarum ſex & nonaginta, Gal. lib. 4 ſanita. tuendæ, & in compoſitionibus pharmacorum paſſim, & Dioſc. Sed negotiatoria eſt vnciarum ſexdecim, non vtenda in compoſitionibus veterum. Libram & vnciam vnà cum imperio Romano Græci accepiſſe videntur, *Vt li. 1. c. ph. gen.* híſque vocibus parum: vt apparet, corruptis v- *Lib. 1. cõ. ph. gen.* tuntur, ſcribentes λίτρα, id eſt lib. & οὐγγία, id eſt, vncia, idem omnino pondus ſignifi- *Ibidem.* cantes quod Romani. Nã λίτρα ξέστης, οὐγγία nomina ſunt Romana.

ἡμιλίτρον Galeno pendit drachmas octo & quadraginta: Selibra dicitur Liuio & Celſo: etiã libræ ſemis dicitur Celſo & Scribonio.

Pondo per ſe ſeu abſque alio põdere ſcriptum, eſt libra, ſed cum alio ponderis vocabulo, id ſignificat quod Græcis σταθμῷ & ὁλκῇ, hoc eſt, pondere, vt pondo libra, pondo vncia, vt à libra & vncia mẽſurali ſeparetur, cui μέτρον, id eſt, menſura, eadem ratione Græci addunt, vt à ponderali ſeparẽt. Romani tamen vſu eius frequentiore, etiã his ponderibus, quæ ambigua non ſunt, pondo addiderunt, vt pondo denarij duo, tres, quatuor in Celſo.

Idémque & Scribonius, põdo ſemis, pro ſelibra ſcribunt aliquando.

Dupondius, & dua pondo, & trepondo, vt bilibris, trilibris, ſed etiam quadrilibris. Pondo dua etiã Scribonius aliquoties ſcripſit. Centum pondium item, & centũ pondo, & centena pondo, pro maſſa ferrea aut plumbea centum librarum.

Libræ partes ſunt: Vncia, pars eius duodecima. Sextans, id eſt, ſexta eius pars, ſcilicet vncię duæ, vnde à Galeno ἕκτον τῆς λίτρας dicitur, vt Quadrans, id eſt, tres vncię. τέταρτον λίτρας: & Triens, id eſt, vncię quatuor, τὸ τρίτον τῆς λίτρας, τοῦτ' ἐστιν οὐγγίαι δ. Galen. libro 5. comp. ph. gen. Quincunx, quin

quinque vnciæ. Semis, ſeu ſelibra, ſex. Se-
ptunx, ſeptem. Bes, octo. Dodrans, no-
uem. Dextans, decem. Deunx, vndecim.
nomina Celſo, Scribonio, Columellæ fre-
quentiſsima, & Latinis medicis vſurpanda.

Ουγγία, vncia, drachmis Atticis octo, ſeu
denariis Romanis ſeptem cõſtat, Græcis &
Latinis eáq; ponderalis, Gal. lib. 6. cõp. ph.
part. & libro 4. ſanit. tuend. vbi libræ vnius
partem tertiam, id eſt, vncias quatuor dicit
æquare drachmas triginta duas, & alibi ſæ-
pe in compoſitionibus medicamentorum
particularium & generalium. Libro autem
octauo compoſit. ph. part. in hiera Themi-
ſonis vnciæ tribuit drachmas argenteas o-
cto, vel ſeptem & ſemiſſem. Ibidem drach-
mam in Andromacho & Aſclepiade pro
drachma argentea accipiendã cenſet, vt re-
centiores medici propè omnes ætate ſua
nominare ſolebant, & drachmã appellare,
quod Romani δηνάριον, id eſt, denarium vo-
cabant: ſed quid inter drachmæ & denarij
pondus re vera interſit, paulò pòſt dicemus.

Tamen qui vnciæ drachmas tantum
ſeptem tribuunt, per eas denarios intelli-
gunt. Qui ſeptem drachmas & dimidi-
am, hi drachmam leuiorem denario aduer-
tiſſe videntur, non tamen exactè diffe-
rentiam expreſsiſſe: quàm ſunt aſſecuti, qui

vnciæ

vnciæ tribuunt drachmas octo, non autem denarios octo. Multò minùs drachmas nouem cũ fæce Arabica ſua ſe opaca craſsitie etiam nunc tegente. ἡμιούγγιον ſemuncia, id ex, vnciæ medietas. Seſcuncia Celſo, id eſt vncia vna & dimidia. Vnciæ partes præter dictam ſemunciam ſunt Duella, ſeu binę ſextulæ. i. ſcriptula octo, vnciæ pars tertia. Nam vncia pendit ſcriptula. 24.

Sicilicus vel Sicilicum, quaſi ſemũciam ſecãs, vt feſto Pompeio videtur, pars vnciæ quarta, nam drachmas duas valet.

Sextula eſt ſexta pars vnciæ, id eſt, ſcriptula quatuor, quę ſexies iuncta complent ſcriptula 24. ſeu drachmas octo, ſeu vnciã. Tamen Ruellius ætatis noſtrę doctiſsimus medicus ἑξάγιον in Actuario vertit ſextulam in aurea antidoto Alexãdri, quo loco eius antidoti ſcriptores barbari habẽt omnes drachmam. Excuſatur autem Ruellius vicinitate grauitatis, quæ ſextulæ eſt cum drachma, quam vnico ſcriptulo ſuperat, vt in drachma pòſt & denario dicemus. Illa autem partium vnciæ nomina Voluſio & Fannio in ponderibus, & Balbo de agrimenſoria ad Celſum ſunt vſurpata, & Ruellio in Actuario, cæteris medicis non appellata.

Drachma denique eſt vnciæ pars octaua, vt denarius ſeptima: de quibus dicere tempe

ſtiuum eſt. Ne Nicolao Salernitæ credas, vnciæ drachmas nouem tribuenti nulla veterũ autoritate, cui & Seruitor neſcio quis ſcriptor triobolaris ſubſcribit: hóſq; duces magna noſtrorum pharmacopœorum natio ſequitur, nulla ratione alia, quàm quòd ab illis eſt hoc ſcriptũ, nulla aut ratione aut ſcriptorum veterum autoritate ſeſe tuentibus. In his tamẽ qui ſunt humaniores, & iudicio meliore Græcorum placitum ſequuntur. Quot enim drachmas Meſues vnciȩ dederit, probari nequit. Δραχμὴ drachma Attica Athenieſibus, & denarius Romanus nummus erat argenteus, & ab eo pondus eiuſdem cum ſuo vtrunque nummo grauitatis: quia tamen vnciam Græcis & Latinis æqualem drachmæ octo complent, denarij verò tantum ſeptem, denarius eſt paulò, ſcilicet vna ſeptima, grauior quàm drachma. Vnde libra ponderalis Celſo, Plinio, Scribonio eſt denariorum quatuor & octoginta. Nam libra eſt vnciarũ duodecim, in quarum ſingulis ſunt denarij ſeptem, qui duodecies ſumpti cõplent quatuor & octoginta denarios. Eadem libra Græcis eſt drachmarum ſex & nonaginta. Libra enim vnciarum eſt etiam illis duodecim, in quibus ſingulis drachmæ octo, quæ duodecies iunctæ efficiunt drachmas ſex & nonaginta.

Cùm

Cùm igitur paulò grauior denarius eſſet, quàm drachma Attica, pōdus autē vel numiſma Græci interpretes nō haberēt, quod exactè denario Romano reſponderet, Latina in Græcū ſermonem verſuri, per id quod proximum eſſet, ac non multò leuius, drachmam ſcilicet pro denario reddiderunt, vt Plutarchus, Galenus in Scribonij medicamentis compoſitis, quę citat lib. de compoſitione pharmacorum.

Contrà Latini dum Græca verterunt, pro drachma Attica denarium tam pondus quàm numiſma verterunt, quia pars vnciæ octaua apud Romanos nomine proprio carent (niſi cū Balbo & Latinis multis drachmam quoque Græcorum more appelles) vt Aulus Gellius, Feſtus, Liuius libro ab vrbe condita 44. Polybij locum recenſens. Sic drachma Attica denarii argentei habere pondus dicitur Plinio libro 21. capitulo vltimo, & alibi, quoties medica transfert, pro drachma denarium vertit. Nec mirum eſt id eum feciſſe in ponderibus minimum diuerſis drachma & denario, cum *μνᾶν* Atticam (quæ vnciarum eſt duodecim & dimidiæ, ſeu drachmarum centum) verterit libram, quæ vnciarum eſt tantum duodecim ſeu drachmarum eſt tantùm ſex & nonaginta: drachmis ſcili-

cet quatuor leuior, quàm mina: & vnciis quatuor leuior quàm mina Alexãdrina.

Hæc enim differentia illis viſa eſt parui eſſe momenti, niſi ſi qua eſſent validis admodum viribus. Non habet igitur drachma Attica denarij pondus, neque libra minam æquat. Quoties verò Romana tractat Plinius, aut denario vtitur, aut drachma pro pondere denarij: vt cùm ait, è libra denarios quatuor & octoginta ſignari: tot enim ſurgunt denarij vnciarum duodecim, ſeu libræ vnius. In mina autẽ Attica denarij ſunt propè octo& octoginta, ſiue drachmę centum. In aliis duabus minis medica, quæ vnciarum eſt ſexdecim: & Alexandrina, quæ vnciarum eſt viginti, numerus maior denariorum & drachmarum. Et Liuius libro quadrageſimoquarto ab vrbe condita, drachmas quatuor Atticas dicit trium ferè denariorum pondus habere. Nam tres denarij faciunt tres Atticas drachmas, & prętereà tres ſeptimas vnius denarij, non tamen quatuor drachmas integras efficiunt: ob id Liuius rectè addidit, ferè. Quòd ſi vnciæ tribuas tantùm drachmas ſeptem (quod Galenus quoſdam facere ſcripſit, vt antè diximus) pro denario tunc eſt accipienda drachma, cùm drachmarũ octo pondus idem faciat, quod ſeptem denarij: hócque

que modo denarius drachmam explet, & prætereà partem drachmæ ſeptimam. Nec audiendus eſt hoc loco Cleopatras, dicens, Italicum *δηνάριον* habet drachmam vnam, ſi exactum id velit: nec Scribonius Largus, qui in præfatione ait, æquè denarios quatuor & octoginta eſſe in libra Romana, quot drachmę ſunt in libra Græcorum, niſi drachmam pro denario vſurpet. Sic enim vnciæ dabit tātùm drachmas ſeptem, vt denarios ſeptem alij omnes dederunt. Quam drachmæ & denarij differentiam cùm nouiſſet Celſus, nec obolorum (qui ſex drachmam complent) voce Græca vti vellet, vnciam in ſeptem denarios drachmarum octo vice diuiſit, quorum denariorum ſingulos in partes ſex diuiſit, quæ obolis ſex, in quos drachmam Græci diuiſerant, reſponderent. Has verò partes vocauit ſextantes omnium primus & ſolus, quorum ſinguli ſingulis drachmarū obolis ſunt paulò grauiores, tum quia ipſi ſex diuidunt denarium pondus drachma in ſex obolos diuiſa grauius. Quibus denarij ſextantibus & eadem ratione quadrantibus & trientibus denarij aut libræ quando vtatur Celſus, lectori cōiectandum ex ſimplicium viribus, affectus natura & ægri & medicamenti componendi format.

Libr. 5. c. 17.

Drachma igitur Attica pars eſt octaua vnciæ Grecæ & etiam Romanæ, aut ſi paulò leuior eſt, ita vt drachmę octo denarios ſeptem non expleant, id autores nõ curarũt.

Δραχμὴ etiam ὁλκὴ dicitur lib. 8. comp. ph. p. quamuis propriè ὁλκὴ ſit pondus, vnde ὁλκὴ δραχμῆς, id eſt, pondus drachmæ libr. 8. c. ph. part. in hiera Themiſonis, & alibi ſępe.

ἡμιδράχμον, Gal. lib. 4. comp. ph. gen.

Διδράχμον, τριδράχμον, τετραδράχμον. id eſt duæ, tres, quatuor drachmæ Græcis in vſu ſunt.

Drachmæ partes ſunt γράμμα Aëtio, Alexandro, Aretæo, Moſchioni Græcis iunioribus vſurpatum, (nam veteres διώβολον vel ὀβολοὶ δύο eius loco dicebant) ſcriptulum ad verbum rectè dixeris: ſcrupulus tamen aut ſcrupulũ dicitur Celſo, Plinio, Columellæ, & recentioribus Medicis: Martiali quoque, niſi in his ſcriptulũ legas. Drachma autem habet grammata, id eſt, ſcriptula tria: Simplium ſcriptuli dimidium quidam ratiocinatores vocant.

ὀβολὸς obolus Plinio vſurpatus eſt dimidium ſcriptuli ſeu ſexta drachmę pars: nam oboli ſex. drachmam conſtituunt: & oboli duo, ſcriptulum vnum.

ἡμιώβολον vel ἡμιωβόλιον Andromachus apud Gal. lib. 7. comp. ph. p. pro obol. dimi.

Διώ

Διώβολον vel ὀβολοὶ δύο, τριώβολον, τετρώβολον Soranus & Zoilus vſurpant apud Galenum lib. 1. 3. comp. ph. p. διωβολιαῖος τροχίσκος, id eſt, diobolaris, & τριωβολιαῖος, id eſt, triobolaris pondere, libr. 7. compo. ph. p. His enim nominibus veteres Greci ſunt vſi.

Θερμὸς, id eſt, lupini ſemen, eſt drachmæ pars nona: nam drachma pendit nouem lupinos. Κεράτιον, id eſt, ſiliqua, eſt dimidiũ lupini, Actuario cũ vulgo καῤῥουβία dicitur. Semen autem eius vt lupini, lẽtis, orobi, ciceris, fabæ, non tota ſiliqua intelligitur: & id mediocre non enorme & habitius, neq; ſtrigoſum & emaciatum, qualia hordei aut tritici grana viginti ſcrupulo etiam hodie damus, aurifabrorum grana omnino immutabilia, hiſque omnino æqualia appenſuri, vt ponderum fundamentum nobis certius ſit quàm Atticis in ſuo λέπτῳ, Græcis in ſuo κεράτῳ, vel chalco, vel lentis ſemine.

Χάλκος chalc⁹ Plinio dicitur, aliis æreolus vel ęreolũ, eſt dimidiũ ſiliquę: nã ſiliqua pẽdit duos chalcos: chalcus autẽ grana lentis quatuor, quę minimum pondus faciunt, vt hodie grana tritici vel hordei: ſed cùm grana hæc pondere plurimùm varient, ob variam magnitudinem, denſitatem, raritatem, humiditatem, ſiccitatem, eligenda

ſunt(vt diximus)mediocria,aut illorum loco grana aurifabrorum immutabilia. Alij chalcum oboli partem octauam faciũt, alij decimam,Attici ſextam,vt priùs dictũ eſt. δίχαλκον, id eſt, duo æreola Dioſc.in cucumere agreſti. Drachma igitur continet ſcriptula tria, obolos ſex, lupinos nouem, ſiliquas octodecim,chalcos ſex & triginta:ſecundùm alios,octo & quadraginta.

Denarij partes ſunt, Victoriatus.nũmus argenteus victoriæ nota ſignatus, dictus aliter Quinarius. Nam denarius decem aſſes ſiue libras primò valebat (vnde illi nomẽ) eius autem dimidiũ victoriatus aſſes quinque:quia denarius in duos victoriatos diuiditur. Posteà denarius fuit libræ pars octogeſimaquarta : nam ex libra denarij octogintaquatuor ſignabantur, Plin. Victoriato autem pondere vtitur Scribonius. Celſus paſsim libr.5.capit.18. dicere maluit ſemis denarij,vt p. ✱. S. vel ſemis,id eſt, pondus denarij dimidij,& alibi p.i.✱. & ſemis,id eſt põdus denarij vnius & dimidij. Galenus victoriatum Scribonij aliquando in duos obolos, id eſt, ſcriptulum vnum, rectiùs & frequentiùs in τριώβολον vertit, cùm Scribonij compoſitiones deſcribit. Denarij vti libræ ſunt ſextans quoque, quadrans, triens, de quibus antè diximus.

NOTAE PONDERVM Romanorum ex Voluſio, Probo, Celſo, Scribonio.

Ῥ. libra. ῬῬ. libræ duæ ſeu dupondium. S. ſemis. v. ſeptunx. ——S——.bes. S══—dodrans. S══ ══ dextans. S══—══deunx. ══ ══triens.══—quadrans.══ſextans. —— vncia. ‘ ſeſcuncia. ε϶ ſemuncia. \϶ vel 6 binæ ſextulæ. ϶ ſicilicus.⟍ſextula. ꝗ ſcriptulum. ⁎ vel ϰ denarius. Ꝟ victoriatus. z ſextans denarij & librę apud Celſum —̇— ſeſcuncia, ſeu quarta pars ſemiſsis ——·drachmæ ſex ſeu octaua pars ſemiſsis in Scribonio leguntur. ʒ. drachma vna.

NOTAE PONDERVM Græcorum & Atticorum.

μ̊ μνᾶς. λι, vel Ϫ, vel λ λίτρας. ςο οὐγγίας. ∠ δραχμῆς. ⅄ ὁλκῆς, id eſt, drachmæ γρ γράμματος. —. ὀβολῦ, :═: δυοῖν ὀβολοῖν ϰε κεράτιον. Χ χαλκῦ. S″ ἡμίσεος, quæ duab⁹ his velut accẽtuũ lineolis differt à nota numeri nonagenarij.

In his ponderum tam Romanorũ quàm Græcorũ notis ferè exprimuntur primę põderis literæ. In Romanis verò lineæ ſemiſsi adiunctæ vnciarum numerum deſignãt vl-

tra ſemiſſem ſeu ſex vncias. Reliquarum Romanarum notarum ratio eſt difficilior, & cur Græci per Λ obliquum ∠ drachmá figurant, cùm æquius fuiſſet ad aliarum notarum imitationem Δρ. id eſt, Δ cum ρ, quæ duæ ſunt primæ huius ponderis literæ: item in obolo, οβ.

Mina Attica, quæ eſt vnciarum 16. Auicennas, Serapio, Meſues vti quibuſdam putantur, aliis Alexandrina, quæ eſt vnc. 20.

Vulgus medicorum iniquius pōdera hodie notat, præterquàm lib. librã: & ℈, id eſt, ſcriptulum, quod notam Romanã licet ratione mihi incōperta ſcriptã imitetur, vt ʒ drachmam: at ℥ vel ℥ vnciã cur ſignificet, nõ video. Iuſtius mea ſentẽtia fuerit, ne notarũ ʒ & ℥ affinitate amplius peccetur magno mortalium incommodo, drachmã & vnciam primis ſuis literis ſcribere ſic, dr. & vnc. quod in mẽſuris vulgaribus rectè fecerũt, M, pro manipulo, & P, pro pugillo ſcribentes. Faba Græca pendit duos obolos: eius meminit Gal. lib. 7. compo. ph. p. in arteriace 14. Andromachi catapotio fabæ magnitudine ibidẽ. Faba Alexandrina drac. vnam & dimidiã. Nucis iuglandis magnitudo ſiliquas ſeptuaginta duas pẽdit. Nux Pontica ſiliquas octodecim. Alia numero metimur, vt pruna, ficus, piper albũ, li. 7.

ph.p.

ph.p.in arteriacis (quod aliàs obolis, aliàs vnciis metitur.) Multa præterea metimur quantitate diſcreta ſeu numero, vt ficus, poma, myxa, zizipha, myrobalanos, tamar Indos, nucleis ſeu ſeminibus horũ maioribus ferè exemptis, vbi ſcilicet ad viuum componendi ratio exigitur. Eſt tamen quando cum nucleis numerantur, vbi penduntur, vel etiam menſurantur.

Menſuræ Romanis & Græcis duplices fuerunt, liquidorum ſcilicet & aridorum. Liquidorum primò dicemus.

Κουλεὸς Ionicè pro *κολεὸς*, culeus, menſurarũ capaciſsimus, amphoras viginti capit, ſeu libras menſurales mille & ſexcẽtas, Pli. lib.14.cap.4.& Fannius libr.de ponderibus.

Amphora vrnas duas Columellæ, lib.12. capit. 20. ſeu libras octoginta: olim etiam quadrãtal dicebatur, quòd vas erat quadratum, pedis menſura in longum & latum.

Vrna congios quatuor, ſeu libras quadraginta.

Congius ſextarios ſex Romanos, libr.6. comp.ph.p.ſeu libras decem.

Sextarius quia eſt congij ſexta pars, dictus, capit heminas duas ſeu libram & beſſem, id eſt, octo vncias viginti menſurales, non ponderales: niſi liquorem quẽ metiris,

vt

vt mel grauiſsimum, oleum leuiſsimum, vinum (præſertim fuluum: nam nigrum craſſius & grauius) mediũ expreſſeris, & ſic tot ſextarij ſunt explicandi, quot ſunt res metiẽdæ, Ξέϛαι id eſt, ſextarij, neq; menſura neque nomen erat apud Athenienſes, quo tẽpore ſcripſit Heras Medicus: nunc ex quo Romani orbi imperare cœperunt, nomen ξέϛαι id eſt, ſextarij apud omnes qui Græca lingua vtuntur, extitit: ipſa verò mẽſura Romanæ æqualis nõ eſt: nam alij aliam ſextarij menſurã vſurpant. Apud Romanos ſextarius libram vnam & ſemiſſem, & ſextam illius partem pendit, vt omnes ſimul iunctæ ſint vnciæ viginti, quas plurimùm cornibus metiuntur inciſis extrinſecus lineis quibuſdam orbicularibus. Nõnulli falso ſunt opinati, ſextarium Romanum octodecim mẽſuralibus vnciis valere, Galenus. Sextario Italico ſeu Romano proximus eſt chus Atticus, vt cadus Atticus, amphoræ Atticæ.

Libr. 1. c. ph. g.

Vt as & libra vncias duodecim continet, dictis in libra nominibus appellatas: ſic ſextarius cyathos duodecim nominibus iiſdẽ vocatos capit: vnde ſextarij bes, id eſt, cyathi octo apud Largum compoſitione 116. & ſextarius falerni Martiali, id eſt, cyathi duo: & ſeni ſextantes vini, id eſt, cyathi duodecim, ſeu ſextarius vnus Suetonio in Augu-ſto:

ſto:quadrans vini Celſo in curatione quartanæ,& Martiali,id eſt, cyathi tres. Eidem triens,id eſt,cyathi quatuor, ac etiam Propertio & Iuuenali. Martiali item quincũx, id eſt,cyathi quinque:ſeptunx ſeptem, bes octo,deunx vndecim. Pro ſemiſſe verò hemina,ſeu ſex cyathi,vt dodrans pro nouem cyathis,dextans pro decem.

Hemina quartarios duos capit ſeu vncias decem:dicta quòd ſit ἥμισυ,id eſt, dimidium ſextarij,autore Feſto. Vox tamen Romana & menſura eſt:κοτύλη autem(quam Linacer & alij propè omnes heminam reddunt)Galeno & Plutarcho vſurpatur, & Andromacho,quanuis Romæ agenti(quod Galenus miratur)et Catoni Romano ſcriptori:huícque diuerſa eſt ab hemina. Prioribus verò κοτύλη Attica menſura vncias nouem libræ Romanæ capit. Eámq; menſuram in pharmacis,priuſquàm res Romanorum creuiſſent,ſcriptis,κοτύλην capere coniectauit Galenus. Videtur & Heras cùm κοτύλην ſcribit, ſextarij dimidium indicare:an verò vncias nouem ex librali cornu vel decem innuat, etiam ignoratur:licet nonnulli eam ſexdecim vncias,& διμοιρον,id eſt, duas eius partes habere ſtatuant:ſed alibi κοτύλην cum libra Romana æquauit,κοτύλαι ἰταλικαὶ ἃς δὴ καὶ λίτρας ὀνομάζουσι.

Ibidem.

Li.4.ſan. tuend.

Quart

Quartarius acetabula duo capit ſeu vnc. 5. dictus quia eſt pars ſextarij quarta.

ὀξύβαφος vel ὀξύβαφον, id eſt acetabulum, ſeſquicyathũ capit, ſeu vncias duas & dimidiam, ab aceto dictum, quod ad ciborum intinctus capiebat. Idem κοτύλης τέταρτον, id eſt, cotylæ, ſex cyathos capientis quarta pars, libr. 1. compo. ph. part. dici Apollonio, & lib. 2. com. ph. gen. Serapioni, quibuſdam videtur. Scribit verò Galenus lib. 9. compo. ph. par. in ſplenico Chryſermi, διαύκου σπέρματος ὀξύβαφον ὅ ἐστὶ 50. α, id eſt, quod eſt vncia vna, niſi mendum ſit: aut oxybaphon minorem faciat menſuram.

κύαθος ſeſcunciam capit & drachmam & ſcriptulum, ſeu cochlearia magna 4. (quę & ligulæ dicuntur à cauitate ſimili linguæ contractæ) eſtq; ſextarij pars 12.

Μυστρόν eſt κοχλιάριον magnũ, capit drachmas tres & ſcriptulum vnum, datur diacydonion mediocris myſtri modo, in fine lib. 6. ſanit. tuendæ.

Cochlearij parui pleni menſura in paruis corporibus: maximi, in maximis: in mediis, ad portionem datur diatrion pipereon, lib. 4. ſanit. tuendæ.

Libr. 7. metho. Hieræ picræ ſiccæ modus maximus eſt duorum magnorũ cochlearium cum aquæ temperatæ cyathis tribus: minimus parui

vnius.

vnius cochlearis: mediocris eſt duorum paruorum cochlearium. Quæ loca & alia paſſim planè declarant ſaltem tres fuiſſe cochlearis differentias.

Quæ pondera, quibus mēſuris, quorum liquidorum vel aridorum reſpondeant, Paulus in fine docet abundé.

Quanuis enim libra ſit & vncia menſuralis, id eſt, menſura molem decernens: & ponderalis, id eſt, rei grauitatem pondere declarans, Galeno libr. 1. 2. & 3. & ſequentibus compo. phar. gen. & illa vncias duodecim lineis circularibus in menſura cornea extrinſecus deſcriptis ſignatas ſemper capiat, hæc vncias duodecim ſemper pendat: tamen rarò libra ponderalis menſurali reſpondet: & contrà, ob varium rerum, quas metimur, pondus in eadem menſura. Quāuis etiam libra frequentiùs menſuralis fuit Romanis, tamen etiam fuit ponderalis ſeu pondus librale, vt menſura libralis: ob id diſtinguit Galenus addendo ϛάθμῳ ponderali, vt μέτρῳ menſurali.

ROMANAE ARIDORVM MENSVRAE.

Modius à modo, id eſt, menſura dictus, ſextarios ſexdecim capit, ſeu libras 26. vncias octo, non autem pendet. Hemodius, eius dimidium. Seſquimodius

Varro

Varroni vſurpatur. Sextarius capit heminas duas. Schœni & Calami ſextarius, Cato cap. 105. Salis & hordei ſextarius. Columella lib. 12. cap. 5.

Hemina capit acetabula quatuor ſeu vncias decem. Iris aridæ contuſæ hemina, Cato cap. 107.

Hemina ſalis, Columella lib. 12. cap. 49.

Acetabulum capit ſeſquicyathum, ſeu vncias duas cum dimidia.

Acetabulum melanthij, Cato cap. 107.

Acetabulum gallæ, ſeminis coriãdri, cnicorum, Celſus libr. 5. cap. 18. Salis acetabulum, Plin. lib. 18. cap. 7.

Cyathus cochlearia ſeu ligulas quatuor, vel ſeſcunciam, drachmã & ſcriptulũ. Cyathus ſeminis, columella libr. 2. cap. 11.

Gith cyathos tres, picis vnum, Celſus li. 5. cap. de curatione papularum.

Ligula capit drac. tres & ſcriptulum, Columellæ vſurpatur.

Ergo menſuræ liquidorum tãtùm Romanis fuerũt, Culeus, Amphora, Vrna, Cõgius, Quartarius. Aridorũ ſolùm Modius, Semimodius, Seſquimodius. Humidorum & ſiccorum indiſcriminatim Sextarius, Hemina, Acetabulum, Cyathus, Ligula. Hæc de menſuris Romanis. Arida autem metimur frumenta, legumina, ſemina alia, ſalẽ

reliq

reliqua vt aromata frequētiùs appendimus, quàm metimur: metallica ſolùm appenduntur.

Aridorum quæ metimur pondera maximè variant, ob id omiſimus, ne prolixitate odioſa diſpliceamus.

GRAECAE, SEV ATTICAE *liquidorum & humidorum menſuræ, quibus maximè vtuntur Medici, ob id etiam medicæ vocantur.*

LIQVIDORVM MENSVRAE *cum olei, vini, mellis pondere cuiq; menſuræ reſpondente.*

METρητὴς, ſiue κάδος, ſiue κεράμιον capit choas duodecim, ſeu congios Romanos duodecim, ſeu libras mēſurales centum & octo. ἀπὸ τοῦ μετρεῖν, id eſt, à metiendo: illud alterum ἀπὸ τοῦ χάδειν, id eſt, capacem eſſe. Sic metreten Dioſcoridis in oleo œnanthino. & κεράμιον eiuſdem in vino hyſſopite, Plinius cadum vertit. Metreten preterea Italicū in vino ſcillitico. & κεράμιον Italicum in vino abſinthite Dioſcorides vocat pro amphora Romana, quæ non paulò minor eſt Attica. Cùm autem Atticam amphoram vult ſignificare, vocat ſimpliciter μετρητὴν vel κεράμιον: cōtrà Latini ampho-

ram Atticam pro metreta dicunt, vt à Romana ſepararẽt, quæ ipſis abſolutè eſt amphora. Vtraque Græcorum medicis in vſu fuit, poſtquàm Romani Græciæ imperare cœperunt. Metretes olei pendit libras Romanas nonaginta, vini centum, mellis centum & quinquaginta.

Χοῦς, ſiue χόευς, chus ſeu congius, ſextarios ſex capit, ſeu cotylas Atticas duodecim ſeu libras nouem, ἀπὸ τοῦ χέειν, id eſt, à fundendo Plin. ex Dioſcoride vertitur ſemper congius. Chus olei pendet libras ſeptẽ cum dimidia: vini autem libras 8. & vncias quatuor: mellis lib. duodecim cum dimidia.

Ξέστης, ſextarius, cotylas duas ſeu libram vnam & dimidiam. Vox à Græcis ex ſextarij nomine corrupta Andromacho, Aſclepiadi, Heræ, Critoni, Dioſcoridi, Galeno, & aliis Græcis, qui ſcripſerunt, poſtquàm imperium Romanum acceperunt, vetuſtioribus Atticis ſcriptoribus incognita. Aceti ſextarij tres Critoni apud Gal. & Galeno ipſi ſæpe pro liquidi menſura in lib. cõpoſitionũ. Sextarius olei pendet vncias quindecim, vini autem libram vnam, vncias quatuor, drachmas quinq;, ſcriptulum vnum: mellis lib. duas, & vnciam vnam.

Κοτύλη quartarios duos, ſeu vncias mẽſurales nouẽ, vnde Heras lib. 5. comp. ph. part.

Galeni

Galeni dicit vncias olei Italicas nouem, ſeu cotylen pendere vncias ponderales ſeptem cũ dimidia: aceti cotyle Soranus apud Galen. libr. 1. compoſit. pharma. parti. Dicitur etiam ἡμίξεστον, & dimidia ſextarij pars Gal. lib. 1. comp. ph. gen. & τρυβλίον Cleopatræ. Hemina dicitur Romanis & item Græcis, Romanas medicamentorum compoſitiones in ſuam linguam vertentibus, aliàs autem cotyle vtuntur. Cotyle olei pendet vncias ſeptem & dimidiam: vini autem vncias octo, drach. duas, ſcriptula duo: mellis librã vnam & ſemunciam.

Τέταρτον, ſiue ἡμικοτύλιον Dioſcoridi lib. 5. de thymoxalme, & Apollonius apud Gal. lib. 1. comp. phar. gen. id eſt, quartarius vel ſemicotyle, capit acetabula duo ſeu vncias quatuor cum dimidia. τέταρτον ξέστου dicitur Damocrati apud Gal. libr. 8. c. ph. part. Pendet olei vncias tres, ſemunciã, & drach. duas: vini autem vnc. 4. drach. 1. & ſcriptulum vnum: mellis ſelibram, & drach. duas.

ὀξύβαφον, id eſt, acetabulũ ſeſquicyathũ, ſeu ℥. duas & ʒ. duas, τέταρτον κοτύλης dicitur Serapioni apud Gal. li. 2. comp. ph. gen. & Apollonio lib. 1. ph. part. Pendet olei ſeſcunciã & drach. tres, ſeu drach. quindecim: vini autẽ vncias duas, & ſcriptula duo: mellis vncias tres & drachmam vnam.

Κύαθος cyathus cõchas duas ſeu myſtra quatuor ſeu chemas quinq;,ſeu cochlearia decẽ, ſeu ſeſcunciam. Attici mellis cyathus vnus,aut drachmæ duodecim, Crito libr.5. comp.ph.part. Attici mellis cyathus Philippo Medico dicitur apud Gal.lib.4.ph.part. Pẽdet olei vnc.& drach.duas,ſeu drachmas decem. Põdus olei curæ Medicis præcipuæ fuit in emplaſtris:vini autẽ vnciam vnam, drach.tres,ſiliquas quatuor:mellis vnc.duas & ſcrip.duo.

Κόγχη myſtra duo ſeu chemas duas cum dimidio ſeu drachmas ſex.

Μύστρον, chemen vnam & quartam eius partem,ſeu cochlearia duo cũ dimidio,ſeu drachmas tres. Myſtrum magnum Cleopatræ capit drach.duas cum dimidia & quartam,paruum drach.duas, ſcriptula duo,ſiliquam vnam & vndecimam.

Χήμη cheme,cochlearia duo, ſeu drachmas duas,ſcriptulũ vnum,grana quatuor, & quatuor quintas grani. Lithargyri chemen aut drachmas tres,lib.5.comp.pharm. part.Gal.Crito.

Κοχλιάριον drachmam vnam,ſcriptulum dimidiũ, grana duo,& duas quintas grani. Cochlear olei pẽdet Cleopatræ drach.vnã.

Hæc ponderũ minutorum nomina ſunt vſurpanda,ad interpretandam menſurarum

capac

capacitatem: & quomodo libræ & vnciæ menſurales non ſolùm ponderales ſunt: ſic hæc pōdera minuta poſsis menſuralia facere, vel ſaltem intelligere. Vinū nona parte excedit pōdus olei Galeno, Fannio, & Græcis quibuſdam: vt cotyle olei nouē vncias pendet, cotyle vini decem, quod eſt nona parte eſſe grauius: ſic olei ſextarius octodecim vncias, vini viginti pendet. Mel autem tertia parte vino eſt grauius, ex Fannio, & Dioſcoride, & Galeno, & experientia. Mel autem ſit purum, è fauis deſtillatum: deſpumatum autem eſt grauius.

MENSVRAE ARIDORVM

Atticæ, Medicis maximè in vſu.

Μέδιμνος, medimnus, capit chœnicas octo & quadraginta, Suidas: ſeu centum & octo libras, ſeu modios ſex, non medicos quidem, ſed georgicos. Medicis tam magna menſura rarior eſt in vſu.

Χοῖνιξ cotylas tres, vel ſeſquiſextarium, ſeu libras duas & quadrantem, id eſt, vncias tres. In vſu eſt Chryſermo & Eraſiſtrato in Galen. medicamentorum compoſitionibus Pro chœnicibus decem Dioſcoridis in vino ex dactylis Plinius reddidit modium, cùm decem chœnices cotylas triginta, ſeu ſextarios quindecim faciāt. Romanus autē

eſt ſextariorum ſexdecim: vnum igitur ſextarium neglexit Plinius.

Ξέστης ſextarius, cotylas duas, ſeu ℥. octodecim, Galeno ſæpe vſurpatur in comp. ph.

ἡμιχόινικον vſurpauit Dioſcorides in vino elleboritite.

Κοτύλη ozybapha 4. ſeu vncias nouem, gallæ cotylas duas. Gal. lib. 9. c. ph. part.

ὀξύβαφον, ſeſquicyathum, ſeu vncias duas & drach. duas: piperis albi oxybaphon, Gal. lib. 3. comp. ph. part. & Dioſcoridi vſurpatur in thymoxalme.

Κύαθος cochlearia decē ſeu ſeſcunciam. Salis cyathus Dioſc. in vino melitite.

Κοχλιάριον drach. vnam, ſcriptulum dimidium, grana duo, & duas quintas grani.

NOTAE MENSVRARVM
Romanarum, ex Voluſij Metiani libro de Aſſe.

Culei nota deſideratur. Quadrantal, id eſt, amphora q.

Vrna, q. s. id eſt, quadrantalis ſemis.

Congij ɩ.

Sextarij ɔ.

Heminæ ɔ. s. id eſt, ſextarij ſemis.

Quartarij Q2.

Cyathi cy. In aridis verò modij, ꝰ.

Semodij ꝰ. s. Acetabuli & Ligulæ notæ adhuc deſiderantur.

NOT

NOTAE GRAECARVM MENſurarum medicis frequentes, ex lib. de ponderibus & menſuris, qui Galeno tribuitur.

κμ κεράμιον, tribus primis conſonantibus expreſſum. χ̊ χοῦς. ξε. vel ξ ξέστης. κο. κοτύλη. Τρυ. Τρυβλίον. ξο. ὀξύβαφον. κυ κύαθος. χ. μύστρον. χ . χήμη.

In aridis verò μ̄ε. μέδιμνος, χ. χοῖνιξ. cum duabus primis conſonantibus.

Cùm igitur tam varient pondera & menſuræ, in veterum compoſitionibus diligenter obſerua miſcendorum & totius miſturæ vires, vt inde pondera quædam dubia conjectes. Noſcas etiam in id patriam medici, & ſi extra patriam, in qua regione, & quo tempore ſcripſit.

Cùm item pondera medicamentorum menſuris nõ ſemper reſponderint (vt oſtendimus) diligẽter eſt aduertẽda maiorũ ſcriptura, ſi iubet nos medicamenta πλήθει, id eſt, copia ſeu menſura, & ὄγκῳ, id eſt, mole, vel σαθμῷ, id eſt, pondere metiri, Gal. lib. 6. comp. ph. part. Adhæc felicius pondera & menſuræ, & amborũ numerus integrè exprimuntur, quàm notis repræſentantur ob lapſum facilem. Ob id Galenus Andromachum iuniorem & Damocratem laudat,

quòd medicamẽtorum compoſitiones carmine ſcripſerint, integra hæc omnia recipiente.

Idem Galenus libr. 2. comp. pharm. part. ἑκατὸν, ὀκδοήκοντα, ἐννενήκοντα δραχμὰς aloës in hieræ compoſitione integra ſcripſit: & alibi paſsim.

Horum de ponderibus & menſuris ſcriptorum partem plurimam ex Galeni libris de compoſitione medicamentorum ſecundum locos & genera collegeram, ſed meliora & auctiora reddidi lectione Georgij Agricolæ medici hac in parte doctiſsimi & diligentiſsimi. Neque tamen ſemper ponderibus aut menſuris vtimur in componendis medicamentis aut vtendis, ſed herbas manipulis, ſemina & flores pugillis ſæpe metimur.

Li. 5. ſan. tuendæ. Terebinthina reſina ſumitur nucis vnius ponticæ, aliquando duarum triúmve magnitudine. *Ibidem.* Diacnici ſumitur duarũ triúmve caricarum modus, pro cuiuſque natura magis minúsve mendicamentis obediente per experientiam exploranda.

Li. theriaces ad Piſonem. Puluis capitis milui potatur ex aqua, quãtus tribus digitis capi poteſt.

Alia eius generis plurima apud medicos tum Græcos tum Latinos inuenies.

EXER

EXERCITATIO PRAEDICTAE METHODI IN ALIQVOT *veterum compoſitis celebribus.*

LIBER IIII.

ABSOLVTIS vtcunque tribus inſtituti noſtri partibus, iam quarta eáq; poſtremaupereſt adiicienda, de medicamentis aliquot compoſitis, quibus ceu particularibus exẽplis exercere traditas prius methodos viſum eſt. Neq; enim omnia veterum compoſita in vnum cogere placuit: id enim operis fuiſſet infiniti, & parum profuturi: neq; item omnia vſu quotidiano celebrata, ſed tantum ſumenda tanquàm præcipua adſcribemus: admouenda pleniùs traditúri in Meſuæ Antidotario, quod cum canonibus & ſimplicibus à nobis quãta potuimus, maxima cura deterſum & politum & clarum redditum propediem emittemus. Non improbo tamen, ſi quis omnia quæ à viris ratione & experiẽtia inſignib[9] ſcripta ſunt, enumerare velit Galeni exẽplo, vt ex his quiſq; illa potiſsimũ præ-

In libr. de c. ph. phar. part. et g.

parare queat, quorum materiæ copiam habet, modò diligenter curet, vt quæ miſcentur, probata ſint & vigentia. Miſtis quoque & compoſitis tunc ſolùm vtatur, cùm vires expetitas habent ſummas. Nam multa vetuſtate exanimata ſunt igni abſumenda, non vtenda. Quibuſdam autem vetuſtas vires addit, vt theriace: aliis minuit, vt Philonis antidoto, qua tamen ante annum à compoſitione non vtendum: aliis adimit, quorum maxima turba eſt in ſyrupis, catapotiis, & aliis, vt ſimplicibus, ſic compoſitis. Quapropter ſyruporum vere & æſtate rarus eſt vſus, ſi rerum illos conſtituentium eſt poteſtas frequentior apozematum quæ tunc ſolùm Pharmacopola componit, cùm iubetur à medico, vti etiam eclegmata, exoletis iam Arabum lohot præſtantiora, quia recentia. Cætera item quæ omni propè hora eſt componendi facultas compoſita non habet pharmaco pola, vt linimenta, frontalia, embrochas, cataplaſmata, collyria. Sed tempore vtēdi parantur, quando facilis & prompta rerum in hæc neceſſariarum materia eſt, quæ autem omni parte anni parari nequeunt, rerũ tunc vigentium penuria, illa ſemel in annum totum confici poſſunt: cura tamen diligenti adhibita, ne etiam ante annum vires eorum

elang

elanguerint. At cùm vnum medicamentum etiam vni morbo omnium ægrotorum competere non poſsit ob temporum eius & ægri naturæ varietatem, & alias indicationes, nec medicus tantam varietatem in vnoquoq; genere ad manum habere poſsit, medium aliquod habeat ad mediã naturam compoſitum, cui addas tempore vtendi quę voles, pro affectus & ægri natura, vt in diamoro Gal. in comp. ph. part. vel ſimpliciſsimum pares, quod vtendi tempore arbitrato tuo intendas. Ob id ſyrupos omnino ſimpliciſsimos ex ſuccis ſcilicet, vel decoctis ſimplicibus ſaccharo aut melli incoctis ad ſaporis gratiam, ſed magis ad conſeruationis neceſsitatem perferimus.

Pauca quædã explicaturus ſum, quæ rudi adhuc lectori remoramento eſſe poſsint, cuiuſmodi hoc eſt: quæ ratio nos mouerit, vt præter omnium conſuetudinem pondera & menſuras, & vtriuſque quantitatem integris propè nominibus expreſſerimus. Id autem quo conſilio eſt à nobis factum, libro ſuperiore in ponderibus & menſuris docuimus: ἄνα quoque & ἶσον Galeni more & Arabum ſcribimus. Neque etiam accuſandi ſumus, ſi quando pondera aut menſuras, quæ vno numero comprehenduntur, tamen ipſo identidem repetito expreſsimus.

Lib.1.cō. phar.par. mus. Sic enim & Gal. myrti nigræ ſextariū vnum, ſeminis apij ſextarium vnū, ſummitatum ramorum myrti ſextarium vnum: & ibidem, adianti ſextarium dimidiū, ladani τὸ ἴσον, id eſt, tantundem: quum vtrobique ſcribere potuiſſet, enumeratis his omnibus, ana vel ἴσον, id eſt, æqualem portionē. Huius ταυτολογίας exempla ſunt plurima apud Græcos & Latinos medicos. Prætereà quędam compoſitiones huius libri eiuſdem rei multiplicem habent menſuram aut pōdus multiplex, ob id quòd ex magnis ceu portio tantum aliqua ſint diminutæ. Quomodo apud Gal. emplaſtrus alba ariobarzanij integra, recipit lithargyri drachmas ducētas, ceruſſę drachmas octoginta, cerę drachmas quinquaginta, olei veteris heminas tres, terebinthinæ drachmas triginta, cineris buccinorum drachmas decem, thuris drachmas nouem & decem, aquæ cyathos duodecim. Quæ Heras ſic ad tertiā partem diminuit, lithargyri drachmas 66. obolos 4. & cętera, lib.1.c.ph.g. & alibi exēpla hui⁹ rei plurima inuenies. Nec te moueat, quòd eiuſdem ſimplicis doſes varias ſecundum ſcriptores varios in eadem compoſitione interdum adſcribimus, cùm nec Galenum id facere piguerit etiam in ponderibus diuerſiſsimis & ſimplicium validiſsimorum, vt libr.3.comp.

phar

phar.part.in fine. Mãnæ thuris drachmas quatuor, alij drachmas quindecim: & paulo pòſt calcis viuæ drachmas octo, alij drachmas quadraginta: gypſi toſti drachmas quatuor, alij drachmas octo. Aromata item nonnunquàm ſpecies etiam cum vulgo appellamus, Paulum & Actuariũ ſequuti, qui εἴδη illa paſsim appellant. Adde quòd compoſita cum διὰ declinantur ſecundum terminationem per primam aut ſecundam declinationem Latinorum, vt per ſecũdam & tertiam Græcorum, Diacalaminthe, thes, thæ, then. Diacydonion, nij, nio. Diamoron, ri, ro, & cætera, non autem cum medicorum vulgo, diacydoniõ, nionis: diaphœnicon, diaphœniconis: diarhodon, diarhodonis, vt anaſarca, cæ: hypoſarca, cæ, vt ex Galeno lib. ſanit. tuendæ, & compo. pharm. part. colligere eſt facile. Imperitiùs idem faciũt in catholico cathartico, quod diacatholicõ, conis, etiam qui ſe aliquid putant, quotidie ſcribunt. Si verò illa ſeparatim & ſine compoſitione ſcribantur, non mutata voce manet in genitiuo ſingulari vel plurali, quem διὰ tunc poſtulat, vt diacydoniων, dia morων, διὰ τριῶν πεπερέων: ſic nos Arabum antidotum διὰ τριῶν σαντάλων potiùs, quàm cum vulgo tria ſantali. Alhorum imitationem ex Græca voce & Latina pra-

cticâ

ctici quoq; diaprunum,ni,no,cōpoſuerunt, vt epitogium Quintilianus, & ὑδρορόσατον id eſt,aqua roſarum Simeon, quam ῥοδόσταγμα Actuarius vocare maluit.

In compoſitionibus quoque vulgi nomenclaturas nō paucas immutaui, partim quòd ineptiores viderētur,partim, quòd veterum & in quibuſdam recētiorum appellationes tanquàm puriores & magis naturā rei nobis exprimētes,ſequi potius placitum eſt. Nam quæ iſti hodie nomina medicamentis tribuūt,confectiones,electuaria, opiatæ,lohot,rob, ſuffuf, & alia quædam vel Barbara ſunt , vel rei dicendæ non conuenientia. Confectio ſiquidem compoſitio eſt, vt conficere eſt componere, & in quam ſignificationem hi cōtrahunt,ſibi non conſtant:nec minus inepti ſunt in re & nomine electuarij , quod electarium , id eſt , electa quædam ſimplicia continens medicamentum dicere alij malunt. Sed cùm id omnibus compoſitis commune ſit, vt in methodo componendi probauimus , cur quædam horum ſic,alia aliter vocarunt ? neque omnes rem eadem vocant electarium , ſed hic ſolidam & ſiccam cōfectionem ſic appellat , alius etiam liquidiorem. Opiatas rectiùs appellarunt medicinas , quæ ſcilicet opium recipiunt, quibus conſiſtentia ſimiles

les etiam opiatas vocant, quæ nos veterum more in antidotos reiecimus. Quas autem appellationes cuique compoſito medicamento hîc declarando aptiores eſſe putemus, partim docebimus in ſingulis compoſitorum formis & differentiis, partim nunc ex Actuario ſubiiciemus.

Actua.

Cùm cauſæ ſalubres ſint quatuor ſummis generibus Galeno comprehenſæ, ſumendorum, admouendorum, educendorum, faciendorum, duo prima hîc docemus, neque hæc tota, ſed in ambobus medicamenta tantum formis & viribus diuerſa. Nam eorum quæ ingeruntur: quædam ſumuntur trita ſolùm & læuigata: alia conuenienti humore ſubacta: alia in trochiſcos, id eſt, circulos cõplanata: alia in catapotia, id eſt, globulos deglutiendos efficta: quædam aqua ad tertias coquuntur, colantur, & decocti iure iam medicamentoſo ſumuntur, nunc per ſe, nunc cum vino, ſapa, melle, ſaccharo: alia cum horum poſteriorum alterutro cocta, donec concreſcant, quod ſerapion & ζουλάπιον Barbara voce ſolemus nominare: alia prius trita, deinde cum melle ſubacta, donec in vnitatem coëant, antidota vocamus. Fructus autem aliquot fugaces, aut iam coctos, aut in ſalgama plana redactos, ex melle aut ſaccharo tantiſper

Ζουλάπιον etiã Simeon vocat.

tiſper excoquimus, dum iuſtum craſſamentum obtineant, & in bellariorum formas fingimus.

Ex admouendis verò quædam formantur in vnguenta, quæ ſolùm illita auxiliantur: alia in emplaſtra, quæ linteis extēſa, vel alutis tenuibus aut pittaciis inducta ſuperponuntur: alia vocātur epithemata, quæ tæniis vincta hærent non ſuo lētore: quædam

De his Paulus libro 7. velut τρίμματα, id eſt trituræ, & ξηρά, id eſt, ſicca & pulueres dicuntur, ſuntq; ea vltima & ſimpliciſsima omnium quæ ſumuntur, quædam ceu collyria fingentes, quibuſdam liquoribus diluimus, & ad cotem terimus, tanquam ocularia medicamenta: alia aliter pro ægrorum conditione, morbi & partis affectæ natura. Quas autem vires medicamentum quoduis habeat, ex ſimplicium natura & totius forma ſuis locis poſt audies.

Actuar. Antidota ex herbis, ſuccis, lacrymis, ſeminibus, radicibúſq; congeſtis, & operoſè tritis, & in vnum cum melle coactis fiunt, miſtis magna ex parte calidis, frigidis interdum, & etiam ſenſum ſtupefaciētibus, interdum & purgantibus, quæ etiam ſerapiis & zulapiis miſcentur.

Medicinas quæ non foris admotæ corpori, ſed in corpus receptæ affectibus medentur antidota, ab ἀντὶ καὶ δίδωμι, quaſi

contra

contra affectus data, & fœminino genere antidotos medici appellant. Vnde cephalicæ, ſtomaticæ, ſtomachicę, cardiacę, ſplenicę, hepaticę, nephriticæ, colicę, hedricę, mithridatios, theriacæ, Galeno propè ſemper dicitur, ſæpe ſubſtãtiuo antidotus adiecto, ſæpe non expreſſo. Eadem ratione apud eundem cephalicum, ſtomaticum, ſtomachicum, & cætera ſæpe leges, antidotum ſcilicet. Horum quædam aduerſus deleteria & lethalia pharmaca dantur, alia contra feras virulentas, alia affectibus ex prauo victu natis ſuccurrunt. Sunt quæ vſum hunc triplicem promittũt, vt Mithridatios, Theriace, de quibus tanquam præſtantiſsimis primùm nobis dicendum.

Ga. initio Libr. 1. de antid.

Antidota grauiſsimis caſibus opitulantur, maximè autem vtilia ſunt aduerſus venena corporibus noſtris inſerta morſu, ictu, cibo, potu: rectè etiam dantur in viſcerum, laterum, faucium, interiorúmque partium doloribus, & colliſis ictu vel caſu ab alto.

Celſus li. 5. cap. 22.

Quia antidoti etymon attigimus, ſubiit nobis in mẽtem docere, vnde medicamenta compoſita nomen acceperunt, quæ nominis ratio magni eſt momenti ad rem intelligendam. Ab actione & effecto in morbum vel corpus totum athanaſia, quòd immortalis, hoc eſt, maximè longæuos ho-

mines facit. ἐκκοπρωτικὸν Andromachi ex aloës vnc.11.croci, maſtichis ana vn.vna.li.7.comp.ph.p. vt aloë eccoprotica, li.6.ſim.

Sic cephalica,ophthalmica,ſtomaticã,arteriaca,ſtomachica,hepatica,ſplenica,colica, & id genus alia medicamenta, harum partium affectibus ſalubria, quæ etiã à parte vocata videri poſſunt.

Acopa,quia laſsitudinem tollunt.

Ab inuentore.

Philonis antidotus, Philonium vulgò dictum,de qua in Meſue ex Galeno audies.

Mithridatios,à Mithridate Ponti rege.

Multa ſimiliter cognominata ſunt,vt Theriace Andromachi, ab Andromacho conſtituta.

Hiera picra Ga.ꝗ eã vſu multo celebrauit.

Diarhodon abbatis,Puluis ducis,in horum gratiam à Medicis inuenta & appellata.

ξιὸς medicamentũ ad iſchiadas,li.10.c.ph.p.

Dioſpolites ſeu dioſpoliticũ,Iſis emplaſtrũ.

Diadictamnum ſacrum,quòd ex ſacris Aegypti locis afferuntur,lib.2.comp.ph.gen.

Cyphi heliacum & ſelenicum.

Antidotum σωτῆρα,Paulus lib.7.

A medicamento ſimplici vel præcipuo quæ Baſis dicitur,vel copioſiore.

Diacalaminthe. Diacyminum. Dia trion pipereon. Diaphœnicon. Dia margaru.

Opiat

Opiata antidotus,quod opium recipit.
Theriace, ꝙ paſtillos theriacos recipit, vel ꝙ vipere morſibus preter cætera auxilietur.
Hiera diacolocynthidos. Diaromatum.
A numero ſimplicium.
Tripharmacum ex lithargyro,oleo,aceto.
Tetrapharmacum. Theriace dia τεσσάρων.
πεντάμυρον, ex quinque,lib.7.Pauli, cui tamen quædam acceſſerunt.
δεκάμυρον ex decem.
Dodecatheon,ex duodecim & melle.
Hecatombe Pauli,licet tantùm ſimplicibus octodecim conſtet. A qualitate.
Cygnus Gal.& cygnus alb9& ruber Paulo.
Albæ & melinæ & virides emplaſtri,libr 1. comp. ph.gen.
εὔχρωα,id eſt,boni coloris.
ἡδύχρωον μάγμα in theriace.
δίχρωα,vel διχρώια,id eſt,bicoloria.
εὐωδία,id eſt,beneolentia.
δυσωδία, id eſt, maleolentia. πικρὰ διὰ ἀλόης, quæ & hiera picra Galeni dicitur:eſt tamen ea multiplex,vt in hieris antidotis leges.
A modo vtendi.
Epithema ventriculi,hepatis, lienis,capitis aliarum partium quibus imponitur, quale quod ſcutum hodie vocant.
Hyppoglottides, quę ſub lingua tenentur, vt paulatim liquata ſenſim deglutiantur.

Ibidem. Arteriace ἐκλεικτὸς 14. Andromachi lib. 7. comp. ph. par. ἐκλεικτῶν φαρμάκων, καὶ ἐκλεικτὰς δυνάμεις, καὶ ἐκλείγματα, id eſt linctus, quòd lingẽdo deglutiantur.

ἔῤῥινα ἢ ῥινέγχυτα, quæ naribus infunduntur.

καταπότια à καταπίνω, id eſt, deuoro.

A forma compoſiti.

Τροχίσκοι, quòd rotulæ formam habeant: iidem κυκλίσκοι à figura rotunda, & ἀρτίσκοι à panis exigui forma Galeno dicuntur.

A nota.

Sphragis Lẽnia, id eſt, ſigillũ ex terra Lemnia, in cuius locum ſupponũt terrã ſigillatã.

A loco, vbi componitur, celebratius.

Oleum Sicyωnium, à Sicyωnia regione Peloponneſi Dioſcorid. Galeno autem & Paulo à cucumere agreſti, vt in Meſue docem⁹.

Ga. initio libri 1. de antid.

MIthridates Ponti ac Bithyniæ rex omnium propè ſimpliciũ pharmacorũ experientiã habere ſtuduit, quæ lethalibus aduerſantur, vires ipſorũ in facinoroſis hominibus morte damnatis cõprobãs, vt Galeni tempeſtate Pergami rex Attalus. Quędam igitur ipſorũ phalãgiis peculiariter reſiſtere deprehẽdit, quędã ſcorpionibus, alia viperis, alia cõtra aconitum valere, alia contra leporem marinũ, alia contra alia deleteria. Quibus omnibus cõtemperatis, vnum cõfecit medicamentũ Mithridates, nomina

cum

tum ab ipſo Mithridation, ſperans ſe præſidiũ aduerſus omnia lethalia habiturũ. Nec ſpes eũ fefellit: vſu enim ei⁹ quotidiano corpus à deleteriis ſecurũ ſic effecit, vt cũ exitioſo & violento potius veneno (quo filiæ eius enectæ ſunt) bis poto interire, quàm viuus in Romanorũ poteſtatem venire ſtatuiſſet, nullũ inuenerit venenũ, quod eũ interimere potuiſſet, ob id gladio transfixus interiit.

Mithridatios antidotus ab Andromacho ſic deſcribitur, ad deleteria efficax, & internos omnes affectus.

Acori, phu pontici, hyperici, acaciæ, gummi ana drachmæ duæ. *Gal. 2. lib. 2. antido.*

Scinci drachmæ duæ, oboli duo.

Aniſi drachmæ tres.

Folij, *nardi Gallicæ & Indicæ, roſarũ ſiccarũ, fœniculi ſeminis, meu athamãtici, cardamomi, gẽtianæ, ana drach. quatuor, aliis trium, poſtremorũ drachmæ tantum duæ. ** νάρδου κελτικῆς καὶ ἰνδικῆς.*

Opij drachmæ quatuor, oboli duo.

Petroſelini drachmæ quatuor, oboli tres.

Caſsij, polij, ſeſeleos, coſti ana drach. quinque, oboli duo.

Gallij drach. quinque, oboli tres: aliis drachmæ ſex.

Styracis drachmæ quinque, oboli quatuor.

Myrrhæ, caſtorij, thuris, hypociſthidis ſucci, ana drachmæ ſex.

Ναρδοστάχυς. Spicæ nardi, opopanacis, ſcœnu anthus, reſinæ terebinthinæ, ſcordij, cypheos, ana drachmæ ſex, oboli duo.
Dauci ſeminis drachmæ ſex, oboli tres.
Opobalſami, thlaſpeos, ana drachmæ ſex, oboli quatuor.
Galbani drachmæ ſeptem.
Croci, cinnamomi, zingiberis, ana drachmæ ſeptem, oboli duo.
Glycyrrhizæ drachmæ ſeptem & dimidia, & oboli quatuor.
Vini chij quod ſatis eſt.

Mellis Attici cocti quantum ſufficit, hoc eſt, libram vnam in pulueris vnc. tres, vel ſi delicatius vis, ſed minus efficax, in pulueris vnc. duas. Eadem ratio eſt quantitatis mellis ſeu ſacchari, & puluerum in cæteris antidotis.

Mithridatis theriace, qua ſemper vſus eſt Mithridates contra venena lethalia, & qua vtebatur Andromachus, ſcribitur Galeno libr. 2. antid. ab hac diuerſa, vt dimidium theriaces poſt dicendæ videatur.

Mithridatios à Damocrate aliter ſic deſcribitur verſibus apud Gal. lib. 2. antidoto.
Myrrhę Arabicæ Trogloditidis, croci, agarici, zingiberis, cinnamomi, ſpicæ nardi, thuris, thlaſpeos, ana drachmæ decem.
Opobalſami, ſeſeleos, ſchœnu anthus, ſtœchad

chados,terebinthinæ,galbani,coſti, piperis longi,caſtorei Pontici,hypociſthidis ſucci, ſtyracis boni,opopanacis, foliorum malabathri noui,ana drachmæ octo.

Caſiæ nigrę,polij,piperis albi,ſcordij, ſeminis dauci Cretici, carpobalſami, cypheos,bdellij(quod quidã addũt) ana dra.7.

Nardi puræ Celticæ,gummeos,petroſelini,ſucci papaueris, cardamomi, fœniculi ſeminis,gentianæ, foliorũ roſæ,ana drac.5.

Dictamni Cretici paulò amplius, vel æqualis portio.

Aniſi,arij,acori,phu,ſagapeni,ana dra.3.

Meu athamantici,acaciæ, ſcinci ventris, hyperici ſeminis ana drach.duę & dimidia.

Vini mediocris modus, & mellis ſimiliter quod moderatũ fuerit. Cypheos compoſitio à Damocrate eodem hæc deſcribitur. σταφίδος, id eſt, vuæ paſſæ pinguiſsimæ (à qua cortex ac ſemen totum ſint exempta) carnis læuigatæ probè, terebinthinæ *vſtę ana drachmę Atticę vigintiquatuor.

Myrrhæ,ſchœnu anthus, ſeu iunci rotũdi,ana drachmæ duodecim.

Cinnamomi drachmæ quatuor.

Bdellij lacrymæ,ſpicæ nardi,caſsię bonæ & puræ,cyperi, baccarum iuniperi grandiũ & pinguiũ,calami odorati ana drachmæ tres.

*Κεκαυμένης legerem potiùs cum Dioſc. in Cyphi, ῥητίνης ἀπὸ κεκαθαρμένης, reſinæ expurgatæ.

Aſpalathi drachmæ duæ & dimidia.

Croci drachma vna. Mellis & vini modus mediocris. Bdellium, myrrham, vinũ in mortario tere ad mellis liquidi craſsitiẽ, melle ſuperaddito vuam cum aliis tere. Omnia vbi erũt læuia, fac cyclos paruos. His Aegyptij ſacerdotes diis ſuis propitiãdis ſuffitu vtũtur. Sic Rufus vir optimus, & in arte exercitus, parandum prodidit. Permultæ enim eius compoſitiones etiam Dioſcoridi, quarum vnã deſcribit ab hac diuerſiſsimam, tamen quam in antidota quoque miſceri ait. Paulus quoque libr. 7. deſcribit cyphi magnum ἡλιακὸν, id eſt, ſolare dictum, ex rebus triginta ſex confectum: & σεληνιακὸν, id eſt, lunare, quod ex rebus viginti octo conſtat: vtrunque ab hoc etiam maximè differens: tamen etiam ad conciliandos deos odore grato compoſitum, & naribus noſtris admouẽdum, vt deſtillationes à capite in partes ſubiectas cõcoquat, & grauedine obſtructionéq; nos liberet, & cerebri ventriculos purget, & peſtilentibus morbis reſiſtat. Per os etiam cyphi ſumitur tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhærent coquenda, necnõ ad frigidos hepatis affectus. Miſcetur medicamentis præcipuè epithematibus & antidotis, quæ inde Cyphoïdea vocantur, Paulus lib. 7.

Mith

Mithridation autem Andromachi à pleriſque Romanorum imperatoribus probatiſsimam antidotum ex ſimplicibus circiter quadraginta duobus & cyphi conſtantem, meritò prætuleris farragini neſcio cui Nicolai ex ſimplicibus centũ & octo conflatę, eadem promittenti, ſed verbis plurimis ad capitis, aurium, oculorum, dẽtium, pulmonum, vẽtriculi, inteſtinorum affectus frigidos, hoc eſt, pituitoſos, melancholicos, ſeũ ad ſtuporẽ, paralyſin, apoplexiam, epilepſiã, ſpaſmum, tetanũ, cephalæã, hemicraniam, maniam, melancholiam, grauem auditum, oculos lacrymantes, odontalgiam, cynanchen, aſthma, ſputũ ſanguinis, perineupmoniam, lienteriam, dyſenteriã, ſiue ſumatur, ſiue admoueatur: præterea ad frangendos calculos, menſes ciendos, omnia vteri vitia, ſcirrhos, podagras, morſus & ictus venenatos, morſum canis rabidi, ad febres quotidianas & quartanas initio acceſsionum, cocta iam materia, in modum auellanæ cum vino vel aqua, cui ſaluia vel menta ſit incocta. In aliis autem veſpere ſumpta & admota, quæ omnia per internos omnes affectus intelligit Andromachus.

Mithridation autem priorem theriace deſcripſimus, quòd hac prior tempore fuerit, & quòd ex ipſa theriacen excerpſerit

Andromachus, vt mox audies: adde quòd ad pleraq; deleteria eſt efficacior quàm theriace: qua tamẽ inferior eſt in morſus viperæ curatione, Gal. initio lib. 1. & 2. antidot. Populis autem ſeptentrionalibus Gallis, Germanis, Anglis, Scotis cũ rariſsima ſint venefica, & malefica animalia, contra hæc mithridatio aut theriace non egent, ſed cõtra alios affectus nuper dictos, quos magnopere antidoti iſtæ profligant, vt paulò pòſt audies. Ad theriacam antidoton tranſeamus, in qua vt cæteris medicamentis noſſe miſturam, facultatem, vtendi tempus, & menſuram oportet. Quapropter de his eſt nobis nunc dicendum.

Libr. theriaces ad Piſonem.

THeriaca autẽ dicta eſt, quòd ferarum & viperarum morſibus medetur, & quòd viperas recipiat. Eam verò ex optimis & plurimis medicamentis cõpoſuerũt contra morſus venenoſos & pharmaca deleteria (quę duo ſunt mala in tota vita grauiſsima) & cùm perpenderẽt hominum naturas permultùm inuicem differre, & aliud alij medicamentum eſſe idoneum, meritò exactam ipſius & variã fecerunt miſturam, vt omnibus prodeſſet. At cùm tantus ſit θηρίων, id eſt, ferarum numerus, vipera, baſiliſcus, hæmorrhus, dipſas, ſcorpius, aſpis, cerastes, phalangium, hydrus & aliæ permultæ, ſola

ſola tamẽ ex his vipera eligitur, quòd cętęræ maximam vim noxiam in ſuis corporibus totis habeant, vt docet Galenus libr. de theriaca ad Piſonẽ, vipera eã vim noxiam in capite & cauda ſolùm habet, carne reliqua natiuam habet virtutem ad ſalutem, vt animalia pleraq;, de quibus in his quę agũt à tota ſubſtantia fuſiùs egimus lib. 2. Porrò viperarũ in theriacam paratarũ vis tabifica & corruptrix largior tollitur cauda & capite amputatis. Quæ ſi qua in carnibus remanet, obtũditur coctione, ſale, anetho, reliquis præſtantiſsimis medicamẽtis, ac diſſoluitur: ſic veſicæ per ſe noxia cantharis, & ſuccus papaueris per ſe potus lethalis: miſta verò aliis, ex pręparatione plurimùm virtutis auxiliatricis acquirũt illa ad vrinas innoxiè mouendas, hic ad ſomnum conciliandũ & vires inſomnia deiectas reficiendas.

Theriacæ antidotus ab Andromacho Cretẽſi Medico Neronis primario ratione & experientia abſolutiſsimo, ex Mithridatio decerpta eſt, quibuſdam ademptis, quibuſdam adiectis, potiſsimùm carne viperarum non exigua, ob quam appellata eſt theriace ἀπὸ τοῦ θηρίου, id eſt, à fera omnium ſæuiſsima ἐχιδνῆ, hoc eſt, vipera, ad cuius morſus eſt præſtantior mithridatio, quã ob id ex hominum vſu magna ex parte deie

deiecit. Porrò Theriace ob ſimplicium probitatem,& horum virtutis inter ſe proportionem fit præſtantiſsima,vt cætera medicamenta compoſita:tamen qui Philoniũ antidorũ aut aliud quoddam exiguũ componit,non adeò ſummè bonis medicamentis eget,vt qui Mithridation aut Theriacẽ, aut aliud multæ miſturæ & cinnamomum recipiens,conficit: hic enim omnium præſtantiſsimis eget: qualiũ copia Romæ Cæſaribus faciliùs quàm alibi gentium ſuppeditabatur.Ob id in ea non Medici ſoli, ſed etiam myropolæ præſertim diuites præſtãtiſsima hæc medicamenta componebãt. In quibus tamen ſæpe (quia inuentu difficilia omittebant)non leuiter peccabant. Cæſariani verò Medici nullo deſtituti ad probã compoſitionem,ſoli perfectiſsimè talia cõficiebant.Quę res profectò facilis potẽtiſsimo Regi noſtro Franciſco fuerit nauigationibus,ſuorum quidem, Alexandria: Venetorum verò,ex tota propè aſia: Luſitanorum autem, ex Aphrica & India, optima quæq; conſequi medicamenta.Demus igitur operam, vt ſingula his cõpoſitionibus neceſſaria habeamus optima ab integræ fidei amicis ex regionibus,in quibus ſunt prę ſtãtiſsima:quæ libris nouiſſe non ſatis eſt, ſed horum notas omnes oculis aliiſq; ſenſi-

bus,

bus,ter,quater,frequentiùs accuratè explorabis,ne te fallant inſtitores tam callidè omnia adulterantes,& veris aſsimilantes, vt etiam exercitatiſsimis imponant. Tamen vt ad explorandum veniat inſtructior, paucis notas optimorum quorūdā ſimplicium ad Theriacen neceſſariorum perſtringam, vt cognitis optimorum notis,quiſque deligat optima,quæ apud ſuos,aut vicinos, aut alias gentes exiſtunt: vt primùm habito ſingulorum delectu, deinde præparatis quibuſdam,legitimè tandem ipſam Theriacen componas.

Quoniam alia aliis locis & abundant & meliora ſunt ſimplicia, ex quauis regione præſtantiſsima eligantur, quibuſdam his indicationibus adhibitis. *Libr.3. c. ph.part.*

Radices ſint cortice intento, non rugoſo aut rancido: id enim macræ radicis eſt indicium.

Fructus ſint optimi, multi cum ſurculis & germinibus,& aliis,quæ ipſis inhærēt foliis,inuolucris,floribus.

Semina,vt radices,ſint bene nutrita, hoc eſt procera,& plena, quod intentus cortex indicat.

ὀπὸς & χυλὸς non ſiccatos tempore, nec ſuis qualitatibus,& viribus inualidos guſtatus & olfactus indicabunt.

Herb

Herbæ autem in Theriacam recipiendæ ſunt, ſcordium, nepita, praſion, ſtœchas, dictamnus, polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, centaurium tenue.

Radices, zingiberis, ireos, rhei, pẽtaphylli, coſti, nardi Indicæ, nardi Gallicæ, Gẽtianæ, mei, acori, phu, ariſtolochiæ tenuis.

Semina buniadis, id eſt, napi, Ruell. in Actuar. petroſelini, thlaſpeos, ameos, anethi, fœniculi, dauci, cardamomi.

Chamæpityn, chamædryn, thlaſpi, centaurium, hypericum, polium, & alia eiuſmodi florentia accipies, non ſole æſtiuo ſiccata, neque dum fructus horum adhuc crudi ſunt & imperfecti.

Mel theriacæ idoneum ſit dulciſsimum, & acerrimum ſapore, pallidum colore, aut flauum, odoratiſsimum, ſubſtãtia nec craſſum & grumoſum, nec impensè liquidum, ſitq; totum ſibi vnitum & lentum, vt digito ſi tollatur, viſci modo longiſsimè ſeruet continuitatem, quale eſt Hymettium, vel Thaſium, vel Atticum, vel aliud ſimile, ſed mediocriter coctum ſit, vt terreum & flatulentum coctione ſeparetur. Mel item bimum vetuſtiore & recentiore eſt melius, modò non ſit amarũ, aut vinoſam aliquam qualitatem odore & ſapore referẽs, ſiue vetuſtate, ſiue coctione & deſpumatione lon-

ga

ga vtrunque contingat,id quod ſola experientia probatur.

Vinum quoque ſit phalernum,acre, laudatiſsimum,vel ſimile:non phalernum fauſtianum dulce,non imbecillum aut recens, & crudum adhuc ob nouitatẽ.Melius enim eſt vetus,nõdum tamen amarum : ſit etiam tenue ſubſtantia,perlucidum κίῤῥον, id eſt, fuluum, non album, non rubrum, non nigrum : ſitq́ue odoratiſsimum, & ſuauiſsimum,non quòd id theriaces aut mithridatij virtutem reddat meliorem, ſed quia has antidotos alioqui ob multa amara (nam amara ſunt omnia medicamenta, quæ longo vſu virulẽtis beſtiis aduerſari ſunt iudicata)ingratas,gratiores efficit. In omnibus enim medicamentis,quæ deglutiuntur, ratio eſt habenda & ſolicitudo de ſaporis gratia, vt in methodo medicamenti componendi abundè probauimus.

Vinum ergo miſce firmiſsimum,& validum imprimis,& quod pluribus annis non ampliùs mutari probaris : vitabis autẽ valde imbecillum, aquoſius, valde auſterum, facilè aceſcens,vetuſtate amarum.

Opium Thebaicũ , vel illi bonitate proximum. Marum ſit valde amarum, minùs acre, odoratius amaraco acri & minùs amaro. Vtraque ſint Cretica.

Roſ

Roſæ præſtantiſsimæ ſint omnium ſuauiſsimæ,& aliis rubicundiores.

Scordium Creticum optimum: tamen nõ malũ in aliis regionibus poteſt inueniri.

Napi ſeu rapæ ſylueſtris ſemen Creticũ.

Iris Illyrica, & ex ea vt cæteris medicamentis,odoratior:vnumquodque enim eſt præſtantiſsimum, quod proprium generis ſui odorem,vti & ſaporem habet valentiſſimum:non Libyca,quæ ab Illirica tantùm abeſt,quantùm corpus mortuum à viuo.

Agaricum leuiſsimũ eſt laudatiſsimum, denſum.graue, lignoſum eſt deterrimum.

Cinnamomum ſit odoratiſsimũ, ſeu indicibilem quandam odoris gratiam ſuper alia omnia referat, guſtanti calidum admodùm percipiatur,non tamen vt moleſtè rodat. Colore aũt tale, ac ſi quis lactẽũ colorẽ cũ φαίῳ.i. fuſco & modicè cyaneo miſceat.

Succus glycyrrhizæ Creticus præſtantiſſimus, vt cretica glycyrhiza.

Opobalſami Iudaïci,id eſt,optimi,notas omnes repere ex ſimplicibus.In quibus etiã fuſiùs horum ſingulorum proborum indicia legas licet.

Myrrha optima opocalpaſo aut liquore aliquo non vitiata: ſit autem Troglodytis aut Minæa,à regionibus, vbi præſtantiſsima gignitur.

Croc

Crocus ſit Corycius, à Corycio antro, in quo naſcitur: vel potiùs ali⁹ odoratiſsimus. & longo tēpore in vigore ſuo perſiſtens, ac flauiſsimus. Nā robore odoris præſentanei, & diuturnitate, & flauitie optimus eſt iudicandus, non proceritate Corycio præcipua.

Zingiber non pertuſum, ſed ſiccum & acre eſto.

Rheon denſum contractúmq; ſubſtantia validè aſtringēs, ſi viget ac integrū eſt: nam citò perforatur. Quod autem coctū eſt, rarius eſt, ac nihil aut minimùm aſtringēs: huius loco rha barbarum Auicēna ſubſtituit.

Pentaphyllum ſiue ſit tormentilla vulgaris, ſiue aliud, intereà tamen dum lis dirimitur, cape tormentillam.

Calaminthe Cretica montana melior.

Praſiū albū & Creticū, vel ex editis locis.

Petroſelinum ſit Macedonicum: idem amariſsimum eſt atque acerrimum.

Stœchas Cretica, vel ex Stœchadibus inſulis: ſic enim lego in Gal. non Cycladibus.

Coſtus ſit, qualem ex Dioſc. in ſimplicibus pinximus.

Piper longum natiuum ob id in aqua inſolubile, album in ſimplicibus.

Dictamni herbæ Cretenſis folia, nō cum vulgo radices fictitiæ.

Iūcus odoratus ſit Arabicus. Flos melior,

ſed rarus aduehitur, quòd eum in viis Arabiæ frequẽtiſsimum iucundiſsimè paſcant cameli: ſolo odoris vigore diſcernitur. Illius enim odoris gratia citò vaneſcit.

Thus ſit ἄμικτον maſculúmque.

Caſia optima, q̃ ſurculis, & corticis tenuitate, guſtu, odore ſit cinnamomo ſimillima.

Indica nardus radix eſt, quæ tamen à ſpicæ ſimilitudine ſpica nardi dicitur.

Polium, chamædrys, chamæpitys, hypericum, gentiana, thlaſpi, nigrum veratrũ, & alia quædã Cretica paulò præſtantiora ſunt Italicis. Si tamẽ ver totum ſiccum fuerit æſtatis modo, Cretenſibus Italica non multò ſunt inferiora. Seſeli Maſsilienſe.

Styrax ſit, qui in arũdinibus ex Pãphylia affertur, & paucißimus gignitur, tãq; diuerſus ab hoc copioſo ſtyrace, quàm falernũ vinum ab eo quod in tabernis venditur. Cape calidiſsimum, odore & ſapore valẽtiſsimũ.

Thlaſpi Creticum, colore ὠχροξάνθον, figura rotundum, multò minus milio. Præſtat verò ex Cappadocia alterum multò nigrius, & maius prædicto, nõ exactè rotũdũ.

Ami Creticum, vel ex regionibus ſiccis & altis.

Hypociſthis } Vtrũq; quale Dioſc.
Malabathri folium } deſcribitur.

Terebinthina ſit Chia potius, quã cũ Androma

dromacho Libycæ: aut cũ aliis Põtica. Chia enim oĩbus aliis odore & ſapore præcellit.

VIPERARVM DELECTVS,

& ex his ritè paratis paſtillorũ theriacorum compoſitio, ex Galeni libris.

VIperæ deligantur magnæ, bene nutritæ, corpore toto & ventre craſsiore, ſubflauæ, collo valde prominenti, capite latiore, oculis rutilis ac ſubrubẽtibus, interritis, trucibus, ac ferino aſpectu, præſertim irritatę, meatu magis ad extrema caudæ vergente, cauda non inuoluta ſed potiùs conuerſa, validæ, bene mobiles, tamen inceſſu quieto & tardo. Hac enim re fœmina differt à maſculo: & quòd ea caninos & acutos dentes habet, plures duobus maſculo propriis in capite acuminato: ad delectum quędã præter hæc tẽpus venationis harum, & in his enecãdis apparẽtia, de quibus mox dicam, pertinent. *Θηρία*, id eſt, viperas Crito vult capi in fine veris, aut trygeto, id eſt, autumni medio: cauendam verò æſtatem ab initio ad canis ortũ, & huic ſuccedentis oporæ tempus, cùm fructus fugaces eduntur, & bilis hominibus copioſiſsima ſuboritur. Galenus quoque viperas venatur exacta hyeme, veris initio, vbi latebris relictis in apricũ prodierint, & nemora petunt, ac ſubdiales ſemitas, & ſemine ma-

Nicander in theria.

Gal. in fi. lib. 1. anti.

rathri oculos recreant,ſuntq́; iã audaces & celeres,nec virus tam maleficum retinent. Nam deliteſcentes maligniorem vim tabificam in ſe contrahunt, quia nulla ex parte digerũtur,tuncq́; ſerpens omnis ſolet vocatum γήρας,id eſt,ſenium & exuuium colligere,quod eſt craſsiſsimũ quoddam tegumentum tempore quo delituit contractum magis quàm ætate animalis. Non ſtatim igitur vbi latebras egreſſæ ſunt, capiendæ, ſed permittendæ aliquandiu,& aëre frui,& conſueto veſci cibo,hoc eſt,herbis quibuſdam & animalibus,vt bupreſtibus,cantharidibus,pityocampis:hęc enim idonea ipſarum ſunt alimenta. Nec te moueat,quòd Crito in fine veris capit, Galenus initio veris:lib.autem ſimplicium vndecimo,ineunte æſtate optimam viperarum carnem prodit. Nam hæc tempora ſunt finitima,& parui momenti eſt horum differentia, ſi cæteras conditiones ante venatum neceſſarias, quas nuper dixi,obſeruaris. Ne autem capiantur æſtate media,quia tunc caro earum ſitim efficit,vt ſemper earum, quæ in locis maritimis,aut aqua ſalſa. Neque capiantur mox, vbi latebras reliquerunt, quòd tunc earum caro frigida eſt & ſicca,ac malè nutrita ſed tempore inter hęc medio,definẽte ſcilicet vere,nondum verò inchoata

æſtate:

æſtate : vel ſi ver admodum hyemale extiterit, æſtatis initio non longe à Pleiadum ortu. Non capiendæ item prægnantes, quia emaciatæ ſunt. Capiendæ autem ſunt notandæ magnitudinis viginti, aut paulò plures. Hęc enim quantitas medicamento non erit nimia, vt ad totius confecturæ copiam ſufficiat, vel pro quantitate compoſitionis accipiendæ ſunt. Capita & caudas recens captarum & adhuc viuentium præcide, vt cum ſanguine virus effluat. Præcides verò in magnis viperis ad digitos quatuor: Damocrates autē capita ad tres digitos prius, poſteà caudam ad paulò maiorem quantitatem præcidit apud Galenum, quòd hæ partes ſunt virulentæ magis & duræ, & modicæ carnis. At Gale. lib. vndecimo ſimplicium caudam negat præcidendam, quòd quæ ad hanc excremēta tam liquida quàm ſicca eſſe poſſunt, exenteratis viperis facilè eluantur: quod autem in ore eſt venenum, ineluibile eſt. Idem verò in libro de Theriaca ad Piſonem aliorum ſententiam ſequutus caudam tollit, quod ſordidiorem (inquit) ſubſtantiæ portionem pars hæc magis exercita pleniùs trahit, vt quæ piſcium caudis proximæ ſunt partes, ob freqūētem motum magis nutritæ ſunt. Quòd ſi poſt amputationem dictarum partium

protinus exangues ac immobiles & mortuæ fiant, tanquàm theriacæ inutiles reiiciantur. Contrà quæ aliquandiu poſt præciſionem motum aliquem retinent, & ſanguinē diutius fundunt, preſtantiſsimæ, quia virtutem habent πρὸς τὸ σώζειν, id eſt, ad ſeruandum non ignauam ſed validam.

Partibus his reſectis, inteſtina exime, quia ſunt excrementorum receptacula. Cute deinde vt anguillis detracta, & tota pinguedine ceu inutili exempta, corpus reliquum aqua pura probè lotum in fictile vas elegātiſsimè conſtructum, vel ollam, vel cacabum, vel lebetem probè exterſum & ſplendidum immitte cum aqua fontis pura, anethóq; viridi, tunc enim viret. Faſciculum verò mediocrem anethi ſicci Damocrates imponit. Coque mox igni ex carbonibus peruſtis, aut lignis ob ſiccitatem ἀκάπνοις, id eſt, ſine fumo, aut potius ex vitium ſarmentis, cum pauco ſalis recentis, ſi apto tēpore cepiſti viperas: ſin ęſtate, ſine ſale. Hūc autem ſalē ſtatim initio imponit Gal. libr. 11. ſimplic. dum coquitur verò, miſcet lib. 2. ad Glauconē, quæ tenui diſcrimine diſtant. Id autem fit ad compoſiti ſuauitatem, qua etiam cauſa paſtillis theriacis ad læuorem tuſis & cribratis vtendi tempore ſalem miſcet, libr. 11. ſimplic.

Vbi iam percoctæ ſunt, vt caro oſſa & ſpinas promptè relinquat,& edi poſſet,depone ab igni,aqua exime,carnes à ſpinis virus olentibus & abiiciendis,accuratè ſecretas,ac probè tritas cum pane friato miſce, & paſtillos forma.

Panis ſit puriſsimus ex puriſsima ſemidali,id eſt, ſimilagine & flore farinæ, ſalſus, fermentatus,non hipnites,id eſt,coctus ſub teſta,ſed clibanites,id eſt,coctus diligenter in clibano, alioqui medicamentum facilè aceſceret. In ſicca domo tã bene ſit ſiccatus,vt in mortario ad leuorem tundi poſsit.

Panis momẽtum miſcet Andromachus, id eſt,partem dimidiã,vel tertiam,vel quartam, interdum quintam, quantum ſcilicet paſtillis formandis ſufficiat. Panis vnciam vnam carnibus viperarum ſexdecim accumulatis miſcet Crito. Panem triticeum purum æquali pondere miſcent Damocrates & Magnus. Eum panem maximè friatum & læuiſsimè in mortario tritum miſce cum carnibus accuratè, & ſubige,vt nulla viperinæ carnis portio non læuigata maneat. His probè tritis affundunt parum iuſculi decocti plerique,& Galenus in Theriaca ad Piſonem, & Actuarius: libro autem ſimplicium vndecimo, panem requirit ſiccum, vt contundi in mortario poſ-

ſit:tamen tundendo non miſcetur carni,ſed decocto viperarum maceratur, & caro in mortario coquorum teritur,donec ſit lęuis, túncque pani miſcetur, ſic ex pane non ſicco, ſed per viperarum decoctum irrigato, diu ſe,& Cæſarianos ante ſe medicos præparaſſe Galenus ſcribit:ſed quia ægrè ſicceſcebant,& caro putreſcebat,panis verò aceſcebat,cognitum errorem Galenus emendauit,& iuſculum miſcere deſiit. Quum ex pane ſicco facilius ſiccentur paſtilli, quàm irrigato,& panis per ſe in læuorem tritus carni viperinę etiam per ſe priùs exactè læuigatæ meliùs miſcetur, & fiunt cycli vel cycliſci,id eſt,orbiculi, vel ἄρτίσκοι, id eſt, paſtilli,(quæ alio diminutiuo κυκλίσκια καὶ ἀρτίσκια vocat Damocrates) vel τροχίσκοι, id eſt,rotulę tenues mel mediocres opobalſamo modico ſubacti. Nā craſsi, vt qui cum iure ſunt facti,antequàm ſicceſcāt, carnem viperarū putreſcere,& panem aceſcere permittunt. Mox vbi erunt formati trochiſci, ſiccentur in domo calida ſicca,& in eadem reponantur. Sit autem domus hæc ſublimis, & meridiem ſpectet,aut ſaltem non ſeptentrionem,vt bona diei parte domus accipiat ſolis radios,ſic tamē vt paſtillos in vmbra locatos ſolis ſplēdor & radius non attingat. Sic enim facilè ſiccabuntur,

Li. 11. ſimplic.

&

& ſi continenter verteris, vtraque parte æqualiter. Niſi autem vertantur, parte ſuperna plus iuſto ſiccantur, inferna humidiores, dum diutiùs manẽt, putreſcere periclitantur. Siccati in eadem domo etiam extra ſolis radios condantur, continuè vertendo aliis diebus plurimis vt quindecim: pòſt donec theriacen ſis præparaturus, repone vaſe vitreo, vel aureo: potius quàm ſtanneo, vt quod plumbi miſtura adulteratur. Quod autem ex argento non purgato fit, celerrimè huic ærugo obnaſcitur. Ob id ex vtroque metallo, ſtanno inquam, & argẽto non purgato, vaſa non in hac ſolùm, ſed in cæteris quoq; antidotis vitabis. Præſtaret tamen non multò pòſt his paſtillis vti. tamen efficaces adhuc ſunt poſt annum, & poſt tempus etiam longius. Nam probè initio ſiccati & repoſiti annis tribus & quatuor in vigore permanent, ſi modò puluerem ipſis obductũ linteis puris aliquoties abſtergas. Cuius diu adhæreſcentis occaſione perforantur, túncq; inutiles euadunt, alioqui vtiles, etiam ſi plurimum inueterentur. *Lib. I. antidot.*

PASTILLORVM SCILLIticorum *confectio.*

Paſtilli ſcillini li. I. anti. & lib. de the. ad Piſon.

SCillam bonæ magnitudinis (non tamen admodum magnam & enormem) bene habitam & nutritã, albam, recentẽ ex terra

ſumes, cũ folia eius & caulis exactè inaruerit, ſeu vt Crito iubet, quando triticum metunt: tunc enim potiſsimùm viget. Corticoſa eius parte & radice lignoſa omni adempta, corpus reliquũ maza ſeu farina tritici optimi, recentis, fermentata & ſubacta circumline (quidam etiam cum cortice maza circundant) non autem gypſo aut luto cum Critone: id enim ſordidum eſt. Deinde in calido cinere copioſo vel clibano calido, ſi quis adeſt, cum panibus quoque, vel *ἰπνῷ*, id eſt, teſta furnacea, vel cacabis, vel patinis quibus panes coquuntur. Coques autem æqualiter, & donec maza bene ſiccata in cruſtum omnino dureſcat & abrũpatur, ac feſtuca in ſcillę corpus per rimas demiſſa prõptè recipiatur.

Cruſto abiecto, ſcillæ medullam cũ Critone, ideſt, ſcillę ipſius partes interiores tenerrimas, exactè tritã miſce cũ farina erui candidi (non albũ enim eſt vehemẽter amarum) parum torrefacti. Farina autẽ hæc ſit optima, recentiſsima, adamuſsim lęuigata, tenui cribro creta, vt ſit vna farinę pars, ſcillæ duplum cum Critone & Damocrate & Magno: vel cũ Andromacho minore, duæ partes farinæ, vt ℥. nonaginta: ſcillæ verò tres, vt drach. centũ viginti. Sed largior hęc farina, vt parcior eſt dimidia cum Damocrate

crate

crate & aliis. Portio autem farinæ & ſcillæ æqualis Galeno magis placet, ceu fingendis paſtillis aptior.

Quidam huius farinæ penuria micam panis friatam, vt in paſtillis theriacis addunt. Formantur autem trochiſci mediocres, & ſiccantur ac reponuntur vt theriaci.

HEDYCHROON MAGMA *ſic conficit Andromachus.*

Mari, amaraci ana drac. duas.

Aſari, aſpalathi, ſchœnu anthus, calami aromatici, phu Pontici, xylobalſami, opobalſami, coſti, cinnamomi.	ana drach. tres.

Myrrhæ, folij malabathri, coſti, caſiæ, nardi Indicæ, ana drach. ſex.

Amomi duplum.

Maſtiches Chiæ drachmam vnam.

Omnia vino falerno ſparge, fac magma.

HEDYCHROI MAGMATIS *compoſitio alia ex Magno Galeni.*

Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, ſchœnu anthus, phu, coſti, aſari, xylobalſami, caſiæ, maſtiches, fuliorum malabathri.	ana drachm. ſex.

Nard

Nardi Indicæ drach.ſexdecim. Croci drachmas nouendecim. Amaraci drachmas viginti. Cinnamomi, amomi, myrrhæ ana drachm. vigintiquatuor vino falerno excipe, & opobalſami contactu. Paſtillos finge, ſicca in vmbra. Paſtillos Hedychroos iiſdem propè componit bis Actuar. ſed ponderibus, vt hîc quoque, mutatis, & quibuſdam omiſsis, quibuſdam additis.

** piperis lōgi ʒ.24 ponit An. pater: cui credēdum magis quā filio ponēti tantum drac. ſex. Illius enim pōdera carmine elegiaco ſcripta deprauari non potuerūt: filij proſa ſcribentis potuerūt.*

THERIACES
compoſitio.

Paſtillorum ſcilliticorum drachmæ quadraginta octo Andromachus, & cum eo cæteri: ſed Demetrius tempore Galeni factus etiam archiatros, tantum drachmas quadragintaſex miſcebat.

Paſtillorum theriacorum Magmatis ſicci hedichroi *Piperis nigri Damocra.	ana drach. viginti quatuor.

Opij

Roſ

Roſarum ſiccarum foliorum
Scordij Cretenſis
*Buniadis dulcis ſeminis, gongilidis agreſtioris ſeminis alij
Iridis Illiricæ odoræ
Agarici albi Pontici
Cinnamomi.
Hæc duo omittit Andromachus pater, addunt filius & Damocrates.
Succi glycyrrhizæ, ſicci addit Damoc.
Opobalſami Iudaici boni

} Singulorum drachmę duodecim.

*Napi Ruel. Act. Auic. Rap. Ni.

Myrrhæ Trogloditidis
Croci Corycij, vel potioris
Zingiberis ſicci & acris
*Rhei Pontici integri — *Rhabarbari. Auicen.
Pentaphylli radicis
Calaminthes ſiccæ, hoc eſt, nepithæ Romanis dictæ.
Praſij ſeminis, vel cum Damocrate,
Σφαιρίων, id eſt, verticillorum marrubij
Petroſelini Macedonici mõtani, tenuis ſeminis
Stœchados Creticæ, vel à Stœchadibus inſulis
Coſti candidi
Piperis albi & longi. Cyanei Andro. pater.
Dictamni herbæ Cretenſis.
Σχοίνου ἄνθος Damocrates: λιαρφίων alij, id eſt, iunci odore floris, σχοίνου ἰνώδους alij
Thuris * inſecti, — * ἀμύτου. maſculi alij.
Caſiæ fiſtulæ nigræ corticis
Nardi Indicæ

} Singulorũ drach. ſex.

Polij

Polij Cretenſis comæ
Seſeleos
*Styracis Pamphylij
*Thlaſpeos tenuis Cretenſis, vel potius Cappadocis magni
Ameos
Chamedryos } campeſtris
Chamepityos } Cretenſ.
Hypociſtidos ſucci flauẽtis
Malabathri foliorum
Terebinthinæ
Nardi Gallicæ puræ
Gentianæ radicis
Aniſi ſeminis torrefacti
Mei Athamantini
Succi acaciæ adhuc humidæ Damo.
Fœniculi Cretenſis ſeminis
Terræ Lemniæ
Chalcitidis toſtæ
Amomi vuæ
Acori
Phu pontici
Carpobalſami
Hyperici Cretenſis ſeminis
Gummeos
Cardamomi

} Singulorũ drachmæ quatuor Andromac. drachmę duæ Damocrates.

*liquidæ Auic. Calamitæ Nic.

* θλάσπιος λεπτῆς.

Lacrymæ alij.

Cardamũ id eſt, naſturtij.

Dau

Auicē & Nicol. *Mumiæ Nicol.* *Belzear. Auicēna addit.*

Dauci puri Cretici ſeminis
Galbani, χαλβάνης, χαλβάνιδις
Andromachus ſenior.
Sagapeni recentis & veri
Opopanacis
Bituminis Iudaici
Caſtorei ſeu caſtoris teſticulorum
Comę centaurij Cretici tenuis non recentis
Radicis tenuis ariſtolochiæ propè ſiccatæ

Ariſtolōgæ Nic. rotundæ Auicen.

Singulorum drachm. duæ Androm. ʒ. vna Damocrates præſtantiſſ. Medicus, in lib. de antidotorū cōpoſitione verſibus ſcripto. Cætera Andromacho conſentit.

Mellis Attici drachmas cētū quinquaginta, ſeu libras decem Androm. vini falerni, quod ſufficit. Aliā ordine contrario ſcribit Galenus, incipiens vbi alij deſinunt: à minimis enim pōderib⁹ incipit, & deſinit in maxima, à quibus alij incipiunt. Incipit enim Dauci fructus, opopanacis, &c. ana drachm. duas. Polij comæ, ſeſeleos &c. ana duplū, id eſt, drach. quatuor. Myrrhæ, croci &c. ana drach. ſex. vbi etiā ἰκαλαμὶ additur: reliqua eodem ordine, dupla tamen proportione.

Ex his patet Adromacho per omnia cōſentire Damocratē, præterquàm in duobus dictis pōderibus. Xenocrates etiā ſtudioſè in componendis medicametis verſatus, per

om

omnia Andromacho cõſenſit, præter quàm quòd ſagapeni drachm. tãtùm duas miſcet. Magnus tempore Galeni etiã Imperatoris archiatros ſagapeni etiam drachmas tãtùm duas, & chalciteos miſcet. Cinnamomũ autem duplicat, & duos vini falerni ſextarios infundit. Alij autem qualicunque vini menſura vtuntur, vt poſtulat vſus. Cętera omnes Andromacho conſentiunt.

Modus componendi Theriacen.

Paſtilli theriaci, ſcillini, magma hedichroi dicta prius tria genera, ſcilicet, herbæ, radices, ſemina. Piper *album & longũ, roſæ ſiccæ, agaricum, crocus ſi ſiccus fuerit, ſphragis Lẽnia, chalcitis toſta, amomũ, cinnamomũ, caſia fiſtula, opobalſam. acacia (pręterquàm ſi mollis ſit & liquida) caſtoreum. *aſpalathus, ſicca hæc terãtur in pila Aegyptia, vel alia quoq; duriſsima, ne aliqua huius ſubſtãtia inter tundẽdum extrita, cum his prædictis remiſceatur. Læuigata hæc cribro tenuiſsimo incernãtur, vt in corpus prõpriùs penetrent. Myrrha autem & crocus ſi non ſit ſiccus, vino macerata læuigentur, ſi tibi ita fieri tutiùs videbitur, vt crocus natura humidius non teratur. Omnes item opi, vt ſagapenum, opopanax, opium, acacia (ſi liquidior eſt, & tundi contumax) ſuccus hypociſthidis, ſuccus glycyrrhizæ, vino per

Ad verbum hæc omnia ex Galen. mutuatur Actuar.

**nigrum addit Act.*

**ἀσπάλαθος Ac.*

fuſi ſoluātur, & ad læuigationē fiāt idonei.

Sed thlaſpi & gongilidos ſemen ſatius eſt per ſe in pila tūdere (quia cū aliis tuſa mortario hærent) deindevinum affundere, quoad exactè diſſoluantur, tunc miſce his quæ vino macerata & læuigata fuerunt. Sic thus per ſe in mortario terere præſtat, ſed leuiter ne lateſcat: & cretum in prōptu habere, vt inſpergas his quæ vino leuigata ſunt. Gummi vino infuſum macerari poteſt, ac ipſum vel per ſe vel cū thure læuigare. Sic quædā ex vino, alia per ſe læuigāda. Cū hęc omnia vniēdi tempus erit, in vaſe duplici liquētur cum melle, prima reſina therebintina, poſt hanc ſtyrax & galbanum priùs confracta & contuſa in pila piſtillis aut vectibus ferreis, paucíſsimo mellis crudi addito. Vbi hęc noſtris digitis dilatata fuerint, iam liquata in melle reſinæ excipiantur, & operculo vaſi aquæ inſidenti impoſito diſſolue & coque. His enim vaſi iniectis ſatius eſt mel nō ampliùs commouere his liqueſcentibus, arida immitte his quæ læuigata ex vino fuerunt, & miſce denuò, dum abundè craſſeſcant. Atque ita paulò pòſt his quæ in mortario ſunt, cochleari magno quæ liquefacta ſunt paulatim affunde tepida, & vir aliquis robuſtus ipſa in vnitatem cogat.

Vbi probè coïerint, & craſſamēta adepta

fuerint,

fuerint, craſſámq; maſſam oſtenderint, mellis cocti mediocriter & deſpumati nonihil iniice: mox aliquam tritorum & cretorum portionem: deinde rurſus mellis quippiam: poſtea liquefacta miſce tepida, & omnia in *mortario grandi, cochleari magno valenter contere, & adiice quæ ex aridis ſuperſunt, & mel. Vbi omnia in mortario per cochlear vnita fuerint, omnia è mortario tunc in *pilam coniicere oportet, ac vectibus ferreis omnino puris & nihil æruginis habentibus, continenter tundere, illinendo vectes extremos opobalſamo, donec totam eius portionem abſumpſeris: ſic enim promptè opus abſolues: ſiquidem lentore medicamenti vectes detinentur, & ægrè à tundentibus leuantur. Præſtat autem in ſole tundere: ſic enim citius omnia in vnitatem coguntur. Poſteà pilam quæ medicamentum continet, tege, & poſt quatuor aut quinque dies ſimiliter in ſole contunde, atque id iterum & iterum poſt ſex aut ſeptem dies, vſque ad duos menſes, aut omnino ad quadraginta dies feceris.

* θυΐα.

* ὅλμον.

Tunc manu opobalſamo pauco intincta in vaſa pretioſa reponatur: ſic tamen vt illa non repleantur, ſed ſpatium aliquod relinquendum, quo perſpiret. Adhæc operculum ſæpe detrahendum eſt, vt liberius

exhalet, & maturior ipſius vſus tibi cõtingat: longo enim tempore ad coctionem ſui antidotus indiget, vt poſteà dicetur.

Color eius quia virtutem non mutat, paruifaciendus eſt: nigricat autem niſi propter chalcitidem malè vſtam, flauum aut fuſcum fiet, quæ quanuis pauca ſit (nam drac. quatuor) aliorum tamen colorem ſuperat.

Sic autem componit Damocrates:

Succos, lacrymas, metallica ex vino terit, ad mellis craſsitiẽ arida cetera tuſa, & creta tenui cribro protinus iniicit, & miſcet probè melle adiecto. Poſtea bis térve ferueſactum, vbi rurſus rigauit, imponit vaſi vitreo, argenteo, aureo, ſtanneo, corneo: vel ollæ denſæ, non vaſi ligneo.

Omnia ad theriaces compoſitionem neceſſaria ſunt abundè expoſita. Tamen temerarius fuerit, qui ex ſola lectione theriacem cõponere aggredietur: ſemel enim cõpoſitionem ſpectare omnino eſt neceſſarium. Deſcriptiones verò theriaces ab Andromacho patre, Damocrate, Critone verſibus expreſſæ magis recipiendæ ſunt, quòd memoria faciliùs tenentur, & quòd menſuræ & pondera in eis adulterari nequeant.

Vires antidoti Theriacæ ex Andromacho ſeniore primo libr. antid. Gal. & Damocrate.

Effic

Efficaciſsima eſt Theriaca contra potum papaueris, cicutæ, hyoſcyami, aconitum, Medeæ pharmaca, cantharidas, morſum viperæ, ceraſten, dipſadem, dryadem, hæmorrhoon, phalangia, hydrum, epicherſum, amphisbenam, rubetam, cherſydrum, canis rabidi morſum, potionem veneni. Valida etiam eſt ad ſtomachum æſtuãtem flatus ſtomachi, colicũ dolorem à flatibus, phthiſim incipientem, aſthma, pleuritidem, empyema, icterum, hydropem, ſpaſmum, tetanum, opiſthotonon, emproſthotonon, veſicæ vlcus dolens, iſchuriam, ſatyriaſin, renum dolorem. Peſtem, & alia propè innumerabilia, quæ ſcribuntur in lib. de commodis thariaces.

VSVS THERIACES.

Datur Theriace vt Mithridatios, & cæteræ antidoti, ad præcautionem quidem fabæ Aegyptiæ magnitudine ſemel cum tribus aquæ calidæ cyathis.

Ad curationem verò ſumpti iam veneni quotidie bis detur quadruplo vel quintuplo aucta. Capitur autem hora ſomni, vel manè, vel vtroque tempore. Manè quidem his, qui die ægrotant: veſperè verò his, quibus nox eſt moleſtior. *Li.1. ant.*

Da autem potui nec recẽs nimis, nec vetuſtate peraridum, quale ſi fuerit, cum pauco *Damocr.*

melle iterum feruefac, & diu tere, tandem habebis vtile, quod valebat nihil, ſed inualidius, eò quòd ſemel tantùm miſcuiſti. Recens verò præpollentem adhuc habet opij frigiditatẽ, eóq; ſtupefacit, nec præſtat quidpiã promiſſarum priùs virium, quoad fuerit percocta. Tempore autem longo, plurimùm annis duodecim ad coctionem eget antidotus: vigentior autem validiórque eſt ab anno quinto, ſexto, ſeptimo, præſertim in his, qui à virulentis feris, aut cane rabido morſi ſunt, & pharmacis lethalibus petiti. Hi enim omnes cùm grauem noxam ab his venenis acceperint, potentiore theriace indigent. In aliis verò affectibus vbi tanta noxæ cauſa non eſt, ſufficit vel ſexagenaria theriace. Potens enim eſt ad annos triginta.

Valida autem & vigens iudicatur, ſi data poſt medicamẽtum aliquod purgatorium, ſua virtute, medicamenti purgantis efficaciã euincat, & medicamentũ purgare prohibeat. Quòd ſi purget, perinde ac ſi homo theriacem non ſumpſiſſet, liquidò conſtat adulterinam eſſe, ac vires eius inualidas: aut vetuſtate confectas eſſe, vt ne medicamenti quidem virtutem ſuperare potuerit. Quam tamen Marco Antonino Imperatori ex recẽte cinnamomo primi generis parauit Galenus,

lenus, ſumpſit ſtatim Imperator, non preteritis adhuc menſibus duobus integris, non expectata medicamenti coctione, Galen. 1. antidotorum.

Theriace vt Mithridatios ſingulis diebus ſumpta, omnino à deleteriis & lethalibus pharmacis ſecuros reddit: ſumitur autẽ ad fabæ Aegyptiæ quantitatem ex aqua, aut vino, aut melle, aut per ſe.

Huius quotidiano vſu Aurelius Antoninus Romanorum Imperator (cui etiam medicus fuit Galenus) à graui ſopore, quo in actionibus ſuis cùm premebatur, ſanatus eſt, adempta papaueris lacryma. Cùm autem poſteà bonam noctis partem duceret inſomnem, tum ob ſiccitatem naturalem (erat enim ſiccioris temperamenti natura) & ex longo vſu medicamenti ſiccãtis acquiſitam, tum ob omiſſum conſueti & ſoporiferi medicamenti vſum, coactus eſt etiam theriacam cum papaueris lacryma compoſitam, ſed inueteratã adiicere. Nam in huiuſmodi medicamentis opium vetuſtate miteſcit.

Morſus ab animali venenato ſumpta theriaca omnino euadit, & hac præſumpta ſi pòſt mordetur, non moritur. Quod ſæpe pretores in noxiis hominibus probarũt, Ga. in aliis animalib9. Quotidie tota vita ſanis

ſalubriter ſumitur Theriace, ſiue venenum metuant, ſiue vt diuus Marcus Imperator, corporis iuuãdi gratia, hoc vſus etiam affatim, & veluti alimento quodam. Vnde initium magnæ ęſtimationis Theriaces, & vires actionis eius hominibus innotuerunt, & ſub illius ſeculi maximis Imperatoribus in publicum vſus eius prodiit.

Antidotus Eſdræ (quiſquis is fuerit) eadẽ propè pollicetur, quę Theriace, ſed hac multò eſt ad omnia imbecillior, ob id obſcurata euiluit quouis modo parata. Nam Actuario ex 27. cõponitur: Aëtio & Paulo ex 47. nec iis omnino iiſdem nec eodem pondere: Nicolao ex centum quadragintaquatuor.

Ambroſiam & Athanaſiam à iunioribus Medicis nominatas eſſe antidotos, docet Gale. libro 8. meth. háſq; calfacere & ſiccare, vt Theriacen. Has quoque tres antidotos, Ambroſiam, Athanaſiam, Theriacen, ſumptuoſas eſſe dicit li. 14. meth. & ſalubriter ſumi contra internos abſceſſus, præſertim viſcerum, vt collectum humorem in halitum reſoluant, & digerant, & in libr. ſanit. tuendæ harum meminit.

Antidotum Mithridatis Athanaſium triplex, libr. 2. antidotorum. Eſt & Athanaſia hepatica Alexandri Tralliani, & Athanaſia Oribaſij apud Paulũ, & Ambroſia Phi
lippi

lippi Macedonis,lib.2.antido. quarum nulla eſt hodie in vſu, aut non admodùm frequenti,quòd harum loco Mithridatios aut Theriace recipiātur, adeò magna omnium fide & ſummis ſucceſsibus probata, vt myropolæ quidā circunforanei in Gallia quæſtum vicatim faciāt ſuis, neſcio quibus,cōpoſitionibus, quas tamen Mithridatij & Theriaces nomine diuendunt. Hæ igitur Athanaſiæ, Ambroſiæ, Achariſti, Hadriani,Hæmagogi, & aliarum quarundam Arabibus celebratarum compoſitionū loco fuerint,vt veluti poſtliminij iure in vſum redeant,cùm eadem omnia præſtent, multóq; feliciùs,quàm Arabum compoſitiones ex iſtis excerptæ,additis aut ablatis quibuſdam,neque his magni momenti.

AVREA ALEXANDRI ANTIDOTVS.

Recipit aſari Carpobalſami Seminis hyoſcyami	Ana drach. duas & dimidiam.55.Had.
Caryophyllorum * Myrrhæ omnes legunt, Ciperi Opij Thebaici	Ana drac.2.36.Had.

* *Μύρτα, id eſt, baccas myrti Aëtius.*

Opobalſami
Cinnamomi
Folij
Zedoariæ
Zingiberis
Coſti
Corallij rubri
Caſsiæ ligneæ
Euphorbij
Tragacanthi
Thuris — Ana drachmam vnam. 18. Had.
Styracis
Nardi Celticæ
Mei
Cardamomi
Seſeleos
Napeos, ſeu ſeminis ſinapi. Eius loco
Sarxiphagi Act. radicis ſaxifragię alij — ſelinō. i. apium Act.
Anethi — Hoc Actuarius omittit.
Aniſi
Xylaloës
Rhei Actuarius. Rha barbari & Rei Pontici Arnaldus.
Luphiæ compoſitæ Actua. Aliptæ moſchatæ, quod idem eſt, alij.
Caſtorij
Spicæ nardi
Galangæ Actua. & cæteri.

Opop

Opopanacis
Anacardij
Maſtiches
Sulfuris viui, omnes.
Pœoniæ radicis
Eryngij
Roſarum Actuar. omittit.
Thymi Acori
Pulegij. Eius loco habet Actuarius Halicacabi.
Ariſtolochiæ longæ Actuarius vtriuſque alij.
Gentianæ
Corticis radicis mandragoræ
Chamædryos
Phu. Act. radicis Valerianæ alij
Baccarum lauri
Dauci Cretici, Ameos
Macropiperis
Leucopiperis, oẽs præter Actua.
Xylobalſami
Carui, omittit Actuarius
Amomi
Petroſelini ſeminis
Libyſtici ſemin. Actua. leuiſtici
Seminis rutæ (alij.
Seminis ſinonis. Eius loco hyſſopi habet Actuarius, & addit electri, id eſt, ſuccini

Ana exagium dimidium, Actu. dr. di. ſed dra. 1. & dimidi. Arnaldus.

Auri

Auri } Argenti } { Limaturæ tenuiſſimæ

Margaritῶn, Act. ambarum margaritarum non pertuſarum & pertuſarum alij.

βλάττης, Actuar. id eſt, onychis.

Oſsis cordis ceruini.

} Ana exagia duo & dimidium Actuarius: alij ſingulorum grana quatuordecim tantùm.

Eboris
Calami odorati
Pyretri
} Ana Ʒ.s ſeu drach. ſex, Actuar. alij tantùm grana 9. vel 8.

Mellis quantitatem ſufficientem: mellis deſpumati libras tres, Arnald. Mel tacet Act.

Hæc antidotus aurea, vel ab auro quod recipit, vel à pretio & virium præſtãtia dicitur. Cuius autẽ Alexãdri an Philoſophi, an Medici, vel alterius, compertũ non habeo.

Efficax eſt contra defluxiones capitis frigore conceptas, oculorũ lacrymas exſiccat, dentiũ dolores lenit, & capitis omnes cruciatus à frigido vel humido illita frõti. Comitiales, inſanos, vertiginoſos, paralyticos,

apop

apoplecticos mulcet. Tabidis, tuſsiculoſis, aſthmaticis, ſanguinē ſcreantibus, cardiacis, iſchiadicis, colicis, nephriticis, dyſuriæ, ſträgurię, iſchurię pręſenti eſt auxilio. Calculos renum & veſicę cōminuit. Quotidianis & tertianis febrib⁹ circa acceſsionis initiū cū decocto ſtœchados eximiè medetur. Has eius vires ab Actuario celebratas fuſiùs explicat Arnaldus in lib. de antidotis: ſed ſi ad Mithridation & Theriacen ſpectes, vſu plurimo maiorū noſtrorū probatiſsimas antidotos, & omnia hęc ac multò plura feliciſsimè prętātes, nihil eſt, quòd Arabū Aureā, Hadrianum, &c. antidotos laudes. Initio, ſtupefacit vt theriace, inueterata, coctis ſimul omnibus calida euadit, affectibus ob id frigidis ſalutaris hæc aurea. Aurū, argentū, ebur albū tenuiſsimè limatū vult Arnald. Balſamū melle modico diſſolutū miſcetur.

Doſis eſt quantitas auellanæ.

Adſcripſerā quoq; his alias antidotos *διὰ ἰώνικων βαφικῶν: διὰ μόσχου δι᾽ ἀρωμάτων, διὰ ἰσομερῶν, διὰ μαργάρου, δι᾽ ἄνθων, δι᾽ ἀνακάρδων*. arteriacas, thoracicas, ſtomachicas, catharticas, hieras, trypheras, & alias reliquas vſurpari hodie conſuetas. Catapotia quoque mitiora, valentiora, mediocria. Trochiſcos item atq; condîta & ſyrupos, in quibus ſumendorū materia ferè continetur. Sed cùm mihi

mihi Meſuæ antidotarium eſſet in manibus, plurimáq; iam dictorum ex Meſue ipſo deſcripſiſſem, æquius putaui ea omnia ad Meſuem referre, ne dictum dicerem.

DE SVCCIS MELLE, AVT SACCHARO CONDITIS.

QVoniã facilius eſt impleri potu quã cibo, tam ſanis quàm ægris, & potus ob liquiditatem linguam promptiùs & altiùs afficit, ac os ventriculi cæteráſq; partes, quas celeriter permeat, maximè ſoliciti fuerunt maiores noſtri de potu ægris iucundo & ſalubri: partim ad ſitim extinguendã & partes principes roborãdas: partim ad liberandas obſtructiones, finiendámq; alterando putredinem: partim ad tenuandum craſſa excrementa, incidendum, & tergendum lenta: partim ad ea vi naturæ iã ſecreta vacuãdum per vrinas aut ſudores, interim per vomitum & deiectionem, ſi præſertim cò natura vergebat. Quam rem indicãt potio ptiſſanæ, vinum ex aqua, hydromeli, oxymeli Hippocratis libr. 3. rat. victus in morbis acutis. Idem declarat Galenus ſuo oximelite in ſanitate tuenda, & methodo medendi, & ſuo hydromelite, cui interdum ad craſſa tenuandum, & lenta incidendum, ter-

gendum, vt promptiùs purgarentur, incoquebat hyſſopum vel thymũ, vel pulegiũ, vel calaminthen, vel origanum, vel ſaturejam, vel aliquam ex his ſimilibus. Idẽ Oribaſij, Aëtij, Pauli, Tralliani, ὕδατα ὠφέλιμα, πόματα, προπόματα ἀποζέματα, id eſt, ſuaues, vtiles potiones, propinationes, deferuefacta ex herbis vel radicibus, & decocto moliuntur. Idem Actuarij potiones febricitantium inſcriptę. Idem recentiorum præcipuè Arabum promittunt, & præſtant ſyrupi, vel quaſi ex Syria delati primùm ὀποὶ, id eſt, ſucci conditi, vt Hermolao videtur, vel συρῦντες ὀποὶ, id eſt, trahẽtes ſucci, quãquàm pauci facultate trahendi ſint præditi: vel corrupto nomine pro σύνοποι, vel pro σιράπια, qua voce Actuarius & Simeon vtuntur. De quibus & aliis ęgrorum potionibus cur hîc fuſiùs non ſcribam, paulò antè docui: mihi nunc ſatis eſt, pauca quædam ſtomatica & ſtomachica ex Galeno adſcribere, quæ ſyruporum typus quidam fuerint.

Ap. 24. libr. 1. & libr. quos purgare oportet.

Diacydoniων Galeni appetentiam languentem excitat, coctionem ciborum iuuat, iecur & vẽtrem totũ roborat, ventriculi diſpoſitiones propè omnes, exceptis quæ ab æſtu vehementi fiunt, modicè iuuat. Recipit carnis malorum cydoniorum, mellis, aceti albi, ana li. tres. Piperis, zingiberis ana

Lib. 8. cõ. pha. part.

vnc.

vncias tres. Petroſelini Macedonici vnciam vnam. Paulò aliter in fine libr. 6. ſanit. tuendæ. Succi malorum cotoneorum, ſtruthiorũ (quæ maiora ſunt & dulciora) mellis boni Attici ana ſextarios Romanos duos, aceti ſextarium vnũ & ſemiſſem, aut ſi abũdè ſit acre, ſatis eſt ſextarius vnus. Vbi modicè ſuper prunas coxeris ad mellis Attici ſpiſsitudinẽ, & deſpumaueris, adde zingiberis vncias tres, piperis albi vncias duas. vnc. j. libr. 8. ſ. partes: deinde igni ſimili recoques, ad mellis craſsitudinẽ. Si id aſtringere magis voles, fac ex cotoneorum ſucco. In calido autem ventriculo aut billioſo aufer piper & zingiber: in frigido & pituitoſo zingiberis vnc. quatuor, piperis vnc. tres, vel duas & dimidiam. In mediis temperamentis dimidium miſce. i. zingiberis vnc. vnam & ſemis, piperis vnc. vnam, lib. 6. ſan. tuend. vnum aut duo cochlearia ſunt danda, libr. 8. method.

Diacydonion medicamentoſius eſt apud Nicolaum tale: Carnis cydoniorũ excorticatorum, exẽteratorum, in aqua elixorum li. tres tere, cerne: deinde in mellis deſpumati lib. quatuor & ſemiſſe, coque ſemper mouẽdo rudicula, donec craſſeſcat, nec digitos inquinet. Ab igne depoſito miſce paulatim rudicula ſemper ducẽdo cinnamomi vnc. i.

&

& ſemiſſ. zingiberis vnc. vnam piperis, galangæ ana ſemunc. caryophyllorum, nucis moſchatæ ana ʒ. tres, ſpicæ nardi, xylaloës, macis, cardamomi ana ʒ. duas, zeduaris ʒ. vnam. Eſt apud Meſuen eius deſcriptio triplex inuſitata. Dia cydoniων, μήλων, catharticum Alexander ad podagram deſcribit. Hodie ſuccum & carnem cydoniorum ſaccharo cōdimus ſine aromatibus, ad menſæ dona ſecundæ præcipuum, & aluum cohibendum.

Nicolaus ex ſucci mororum hortenſium lib. ſemiſſ. ſucci batinorum libra vna, mellis lib. ſemiſſ. ſapæ vnc. trib. coquit donec marmori affuſum ipſi inhæreat, & digito tactū parum ſequatur, mox in ſe reſiliat, ad palati excoriationes, ardorem faucium & gulæ, ac initium ſynanches.

Meſues amborum mororū ſucci ana lib. 1. ſemiſſ. & ſapæ & mellis ana lib. vnā, coquit ad mellis ſpiſsitudinem. Cōpoſitius fit addendo aluminis, myrrhæ, croci, omphacij ana, ſi opus eſt. Succus per ſe initio eſt efficacior, etiā aliis aſtringentibus, rho, balauſtio, roſis: miſtus poſt principiū cum melle eſt melior ſuccus.

Lib. 6. cō. ph. part. Heras etiam.

Diamoron Galeni ſtomaticum ſeu ad partes oris inflammatas dum affluit materia. Succi mororum libras quinque coque

per ſe ad ſordiũ conſiſtentiam, poſteà cum mellis libra vna. Id medium eſt, ac plurimis admodum placet, vt neq; de mellis dulcedine, nec de ſucci auſteritate cõquerantur. Salubre initio phlegmonarum oris: quas ſi valẽtius vis repellere, ſucci rhois vel omphacij ℥. vnã, vel duas, vel tres toti ſymmetriæ miſcebis, vel florem roſarũ, vel roſas ipſas, bauſtium, cytinum, malicorium, gallam immaturam, piceæ aut thuris corticem, ſuccũ hypociſtidis, aut lentiſci, & alia aſtringẽtia nõ corruptitia, qualia ſunt miſy, ſori, chalcitis, chalcãthum: niſi quòd huius ʒ. vna toti medicamento miſcetur, vbi in ore, gula, ſtomacho, vẽtriculo vlceroſa eſt diſpoſitio: plus autem chalcanthi ad vlcus malignum & putridum dictarum partium. Vbi autem conſtitit fluxio, miſce toti compoſitioni croci, myrrhæ ana ſeſquidrachmã ad phlegmonem coquendam. Crocus enim aſtringẽdo myrrham multo ſe tenuiorem & calidiorẽ intrò in altum impellit, vbi ſuccos tenuat, & à croco foras citius efferri ꝓhibita digerit. Addit Andromachus croci, myrrhæ, aluminis ſciſſi ana ʒ. vnã, alij huius ʒ. duas. Idem probè addit glycyrrhizæ ʒ. viginti, quæ aſperitatem ex auſteris ori innatam mitiget. Eiuſdem ſuccus ſtomaticis omnibus antidotis miſtus præſtantiores eas reddit.

ſuccũ per ſe præcoquit, ſtatim cum melle.
Sapam ne adde cum Arabibus diamoro, etiã ſi falſò aſtringat ſapa Dioſcoridi: nec additur à Gale. Aëtio, Paulo, Tralliano.

reddit. Coquunt eandem gargariſmata ex ficis pinguibus, ex mulſa aquoſa, ex calenti ſapa, oleo lentiſcino in vaſe duplici calfacto, vel ex aqua calente. Coquentibus autẽ his in ſtatu vtendum, in declinatione valenter digerentibus.

Cocta phlegmone vel etiã ſcirrhoſa digerens aliquid toti medicamento incoque, vt nitri, vel ſpumæ nitri ℥.ſemis, vel ſulfuris viui ſextãtem, vel ſapam, cui incoctũ ſit origanum, hyſſopum, pulegium, ſatureia, thymus, calamintha ſylueſtris & domeſtica, ſeu mentha odorata, quã à grato odore Græci veteres hedyoſmon vocarunt. Medium facultate hoc remediũ mediocribus phlegmonis & maiorum ſtatui confert.

Crocus autem & myrrha, & ſi qua alia aromata miſcẽda ſint, adde in fine coctionis, & cùm ab igne es medicamentũ ſublaturus, agitando, donec omnia pulchrè cogantur. Nam largior ipſorum coctio vires eis adimit.

Multiplex igitur eſt diamori compoſitio, quia affectus per tempora varius eſt, cui medetur, & ob id quòd non omnes eadem miſtionis menſura delectat.

Diabatinon, id eſt, ſucco mororum bati ſeu rubi eſt valentius diamoro, infirmius diacaryo. Ob id Meſues & Nicolaus

ambos ſuccos miſcent, ſucci mororum domeſticorum lib. ß. ſucci mororum batinorum lib. vnam, mellis lib. ß. ſapæ vnc. tres.

Si verò ſimplicem illã habeat medicus, ſufficit in omne tempus phlegmones, additis tunc quæ vnumquodque poſtulare videbitur. Multiplex etiam eſt Alexandro: cui etiam & Actuario diacaryon deſcribitur, ſed Galenum ſequimur.

Dia καρύων ſtomaticon ſuaue, paratu facillimum, omnium efficaciſsimum ad oris phlegmonas ob eſſentiæ tenuitatem, Galeno inuentum & conſuetiſsimum.

Cortices exteriores nucum virẽtium & vigentium finita æſtate tere in pila, ſuccum per linteum cola, cum melle coque, deſpumando ad melleã craſsitiem: hoc in partes quatuor diuide, vt Galenus ſemper diuiſit, primam ſeruã ſyncerã, pueris, mulieribus, viris delicatis vtẽdam, ob eius dulcedinem. Id etiam ſolum mediocres phlegmonas interdum perſanat celerrimè. Secundæ parti aſtringentium aliquid miſce, ad repellendum affluentem adhuc initio phlegmones ſanguinem. Tertiæ croci & myrrhæ portionem ad coquendũ vigentem iam phlegmonem, cùm ſcilicet fluxio ceſſauerit.

Quartæ ſulfur viuum aut nitrum, & acria quædam ad digerendum, quod ex humore

phlegm

phlegmonem faciente fuerit impactum: quoniam ea quæ affluxerunt, vacuationem poſtulant.

Cùm autē pauper medicus has quatuor cōpoſitiones propter ſumptum parare nequeat, nec qui iter agit, has ſecum circumferre, ſatius eſt facere cōpoſitionem vnam mediam, ex ſucco mole aut menſura quintuplo ad mel, quale diamoron fecimus, & tēpore vtendi pro varia indicatione à morbi tempore & ægri natura hæc prędicta adiungere.

Similia his ſtomatica ſunt, ſed viribus inferiora διὰ γλεύκιος, id eſt, ex muſto & ſapa, διὰ ῥοίου, id eſt granatorum ſucco, διὰ ἀρχάδων, id eſt, ex pyris ſylueſtribus, διὰ μήλων, id eſt, ex cydoniis. Et ex ceſtianis, meſpilis, cormis, & aliis fructibus aſtringentibus tritis, preſsis, reſidēdo depuratis, colatis, cum melle coctis. Sunt autem hæc omnia non modò ſtomatica, ſed etiam ſtomachica & euſtomacha, id eſt, quæ degluti ta iuuant ſtomachum. Diacarion autem cacoſtomachum eſt, ac ſtomacho noxium, plurimo melle eget: poſt id Diabatinon, Diamoron, ſed διὰ μήλων, διὰ ῥοίων διὰ ἀρχάδων parciore. In horum medio eſt ſuccus meſpilorum, cornorum, brabylων, prunorum. Succo igitur cydoniorum & pyro-

rum ſylueſtrium,& plurimorum fructuum miſce æqualem mellis portionem. Succus autem aſtringentium inſigniter, vt cornorum duplicatum, & interdum triplicatum mel requirit, Gal.libr.6.& 8.comp.ph.part.

Διὰ γλεύκους fit ex menſura quauis muſti auſteri, quod ex vuis amineis poſtremũ fluxerit (nam quod primum fluxit, eſt liquidius & aquoſius) & melle, additis his, quæ diamoro & diacaryo miſceri poſſe diximus aſtringentibus, coquentibus, digerentibus eadem proportione. Διὰ γλεύκους Critonis etiã ad aurium & ſedis vitia vtilis compoſitio eſt, Gal.libr.6.comp.phar.part. Si autem ex muſto dulci fiat, mitigat quidem, ſed minùs repellit: ex muſto autem auſteri & dulcis medio, vim mediam obtinet. Coquit id Andromachus ad quartæ partis conſumptionem: alij ad melleam craſsitiẽ, deinde colant, & mel ſimul coquunt, præſertim vbi ſuccus eſt liquidior: vbi verò craſſus, mel ei ſtatim coctionis initio miſcẽt: & valet phlegmonarũ oris initio, incremẽto, & ſtatui: ad declinationem verò tedas pingues tuſas incoque. Si ſumptuoſius vis medicamentum aliquod ex his, adde caſiæ corticem, vel nardum Indicam, vel folium malabathri, vel ſingulorũ trium ana ʒ. vnam vel ſeſquidrach. pro libra vna mellis. Si diuitibus

uitibus paras, amomum miſce quãtum crocum, aut myrrham, aut alumen, percolato ſtomachico maſtichen Chiam interdum miſcuit Galenus. Hæc ſtomatica vel gargarizantur, vel illinuntur, vel ore ſæpe & diu continentur, vel etiam horum quædam prædicta deuorantur, & ſtomachica fiunt.

Stomatice διὰ ῥοίων, id eſt, granatis auſteris acidis, dulcibus, maturis & integris æquali portione tritis cum corticibus, coctis cum melle, ſtomacho reſoluto & cibos auerſanti idonea eſt.

Crito autem aliter granatorum dulcium cum corticibus * tritorum & expreſſorum ſextarios ſex, mellis boni ſextarium vnum coquit ad mellis craſsitiẽ, deinde addit aluminis ſciſsi vnc. vnam, myrrhæ ſemũciam.

* κεκχυμένων.

Alia eiuſdẽ ad vlcera oris & aphthas, id eſt, oris puſtulas, ſucci granatorum dulcium heminas ſex: coque igni lento in vaſe æreo ad tertias, deinde adde cinnamomi, caſiæ, myrrhæ, ana drachmas, vnã omphacij, croci, nardi Indicæ ana drachmam ſemiſſem, mellis heminam. Vtraque ſuo tempore præſtantiſsima. Paulo diuerſius Andromachus apud Galenum ſtomachicen hanc componit, ſed viribus propè iiſdem.

Medicamenta ſtomatica ex ſucco mororum, batinorum, granatorum, cydoneorũ,

cornorum, corticum nucum multa, vt vides, medici ſcripſerunt, ponderibus & menſuris variantes: alij enim omnia vel aſtringentia, vel digerentia, vel vtraq; iniiciunt, nonnulli adimunt, alij aliud. Item hi plus illi minus indunt. In quibus conſiderandum eſt, quod copioſius eſt inditum, an aſtringẽs ac repellẽs eſt, an lenit, & coquit, an digerit: ita nanq; licebit ipſis probè vti. His affines ſunt & ſucci per ſe ſiccati ſole vel igne, vel cum melle, aut ſaccharo, aut vtroque cocti: hiq; tam herbarum quàm fructuum, quos iure meritiſsimo ſyrupis multis nulla ſæpe ratione compoſitiſsimis prætulerimus.

FINIS.

INDEX RERVM OMNIVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

A

ABortum prohibentia 183
Abrotanũ 51
Abſceſſus coquentia 23.178
Abſinthium 50
Abſinthij facultas 428
Abſinthium Põticum videtur eſſe Romanũ Meſues 51
Abſinthiũ noſtrum ibid.
Acacia 129.145
Acacia vulgò dicta nullo errore vſurpatur pro veterum 129
Acantha 52.84
Acer ſapor 266
Acerbus ſapor 265
Acetabulum 608
Acetum 124
Achoras curantia 37.90
Acidus ſapor 265
Acorus 20
Acorus verus, galanga maior hodie dicitur ibid.
Acorus paluſtris 21
Acorus verus vnde aduehatur ibid.
Acorus videtur quibuſdã calamus aromaticus ibidem
Actiones ſecũdas & tertias ex primis & ſimplicibus colligimus 252
Adeps omnis 180
Adiantum 52
Αδιψ⊙ 96
Admouendorum varius applicandi modus 624
Adulteria ſimplicium à quibus fiunt 501.504
Aër quando cauſa ſalu-

bris 344
Aëromeli 127
Aerugo 163
Aes vſtum 162
Aetites 176
Affectus ſpecies à quibus indicatur 488
Affectus paruus, recens, ſuperficiarius, mitiora poſtulat medicamenta: in contrario, contrà 391
Affectibus applicanda medicamenta æqualia viribus 392
Affectus quando plures ſunt implexi, vrgentiori maior vis remediorum in compoſito opponenda ibidem
Affectus præter naturam quomodo facilius pelluntur 433
Affectus in ore ex fluxione curantia 104
in Affectibus compoſitis vrgentioris eſt habenda ratio 208
in Affectibus compoſitis eiuſdem naturæ minus neceſſe eſt compoſito medicamento vti 209
Agallochum 112
Agaricus 21
Agarici facultas 22
Agarici doſis 22.424
Agaricus dictus ab Agaria Sarmatiæ regione 22
Agaricus quomodo corrigitur ibid.
Agaricus ſeruatur quinque annis ibid.
ἀγγεῖον διπλοῦν 585
Ἄγνος 53
Agrimonia 58
Album magnetis vim obtundit 286
Aloë 130
Aloës doſis 424
Alopeciæ quomodo admouentur medicamẽta 485
Alopeciam difficilẽ quomodo curamus 344
Alopecias ſanantia 77. 181.286.& 470.379
Alphos ſanãtia 32.47.77 85.173
Alterci ſuccus 129

Al

Althæa 23
Althææ facultas 23
Althæa vnde dicatur ib.
Alumen 169
Aluum emollientia 52
Aluum ſubducentia 107
130.142.170
Alyſſos 54
Amaracus 62
Amaracinum vnguentum ibidem.
Amaracinum vnguentum diuerſum à ſampſychino ibidem.
Amarus ſapor 266
Ambroſia antidotus 664
Ameos ſemen 83
Amianthus lapis 176
Amomum 82
Αμπαρ 153
Αμπελος λευκή 27
Amphisbæna 286
Amphora 63
Amygdala 93
Anacardus ibid.
Anaſarcæ auxiliãt. 293
Anaſtomωticũ quod 255
Anethum 54
Anginis quæ proſunt 75
190.187
Animalia et eorum partes 178
Aniſi ſemen 83
Anodynum quod 258
Anthera 78
Ἀντιβαλλόμενα ſimplicia ordine alphabeti 520
Antidoton quid 342
Antidotus Eſdræ 664
Antidota ante ſiue poſt deletaria quomodo ſumenda 430
Apiaſtrum 64
Apium ſatiuum 23
Apium vulgare eſt Eleoſelinon ibid.
Apiorum genera omnia idem pollent 24
Aphthas curantia 106
Appetitũ excitãtia 28
95.147
Arabiſtarum componendi medicamenta ratio damnatur 299
Arancium malum 99
Argentum 156
Argentum viuum ibid.
Ari radix 24

Ari maſculi ſuccus 129
Ariſtolochia 24
Ariſtolochiæ triplex radicis figura Gal. diſtincta ibidem
Ariſtolochia quando effodiēda, & quomodo ſeruanda 25
Armenia terra 177
Armenius lapis 173
Arnogloſſum 64
Aromata quæ ſunt 191
Aromatica medicamenta 114
Aromata tenuis eſſentiæ facilè exanimātur 192
Aromata ſunt miſcenda ad finem coctionis 380
Arrhenicon 160
Arthritis in plethorico corpore quomodo curanda 467
Arthritica 276.293
Arthriticis quæ proſunt 35.182
Aſarum 25
Aſarum quando fodienda ibid.
Aſelli 188
Aſparagus 27
Aſparag⁹ Regius et Helius. ibid.
Aſparagus Petræus ibid.
Aſperæ arteriæ affectus & laringis quomodo curantur 474
Aſperitates arteriæ leniētia 34.147.155
Aſphaltos 178
Aſphodelus 22
Aſphodelus autumno legitur ibid.
Aſphodelus muribus venenum ibid.
Aſſando quomodo medicamēta præparātur 545
Aſthmaticis quæ proſunt 86.185.145.187
Aſthmaticis quæ obſunt 89
Aſtrorū ortum & occaſum negligit Galenus in vſu medicamētorum 454
Aſtrorū ratio in quibuſdam plantis colligendis obſeruatur 19.312
Attrahens quod 255

Au

Aurea Alexandri antidotus 665

Aureæ Alexandrinæ vires 668

Auribus purulentis conuenientia 70.293

Auribus quomodo medicamenta infunduntur. 470

Aurium dolorem ſedantia 47

Aurum 156

Auſterus ſapor 265

Autoris ratio in vtendis nominibus medicamentorum, & ponderũ ſcribendis 620

B

BAlanus myrepſica. 27.94

Balauſtium 72

Balſamum 101

Baſiliſcus 286

Βασιλικοκαρπός 84

Baſis medicamenti quomodo deligatur 314

Baſis & radix medicamenti quid 315

Baſis vt rectè conſtituatur quid ſciendum ibidẽ.

Baſis ipſius coctio, aſſatio, tritura, vſtio, lotio, &c. etiam rationem Sine quo obtinent 354

Baſi adduntur quæ toti parti ſunt familiaria. 355

Baſi addũtur quæ ipſam in partes remotiſsimas conuehant ibidem

Baſis ob quatuor ad particulam aliquam deducitur ibidem

Baſi addũtur quæ ipſam deductam ad partem ei affigant ibidẽ

Baſis ſine quibus affectũ profligare nõ poteſt ibi.

Baſes congeneres miſcentur, nempe mite aliquod vehementi, vt habeatur medium 320

Baſes diuerſæ quare miſcentur 317

Baſi adduntur medicamenta, quæ in ſuo vigore conſiſtunt 354

Baſibus admiſcenda non

solùm

folium quæ ipſam ad partem familiarem ducant, ſed etiam quæ in ea retineant 381
Βάτος ἰδαῖος 109
Bdellium 151
Bechica quæ 262
Behen 27
Ben 94
Berſilium lignum 112
Beſanum, Beſaſa 67
Beta 57
Betonica ibidem
Bilem atram purgantia 97.110.173.281
Bilem atrā facientia 125
Bilem flauam ducentia. 140.107.95.96.132
Bilis flaua coquēda 278
Bilem vtranque vacuantia 32.42.281
Bilem vtrāque & pituitam ducentia 282
Bilem & pituitam ducentia 283
Bilioſis conuenientia 125
Bilioſis contraria 132
Βλάττος βύζαντος 190
Blitum 55
Borago ibidem
Bombacis ſemen 84
Branchos ſanantia 151
Braſsica 55
Braſsicæ ſuccus 128
Braſsica marina 55
Bryoniæ radix 26
Bubonas coquentia 180
Bugloſſus 55
Buphthalmi flos 72

C

CAbaret Gallorum eſt Aſarum 25
Cacochyma quæ 263
Cadmia 165
Κάλος 609
Calaminthe 57
Calamus aromaticus 28
Calami aromatici electio ibidem.
Calculos renum confringentia 45. 85. 103. 151. 174
Calculos frangentia 29. 34.54.147.178
Calculos veſicæ diminuētia 70
Calor quas actiones edat 224

Calx

Calx viua 173
Cancanum 146
Cancris quæ proſunt 166 167.173
Cancrorum cinis 188
Canella noſtra quid 181
Cantharides 189.285
Caphura 146
Capillos colletia 147.161
Capillos redd. 52.95.136
Caput quæ roborant 154
Capitis dolorem facientia 287
Capitis dolori ab æſtu quæ proſunt 340.460
Capiti quomodo admouemus medicamenta 458
Capiti quales cucuphæ applicentur ibid.
Capparis radicis cortex 23
Capparis flos & fructus ibid.
Carbunculos perrumpentia 70
Cardamum 86
Cardamomum ibid.
Cardiaca 269
Carduus benedictus 56
Cari ſemen 86
Caricæ 103
Carpeſium 102
Carpobalſamum 101
Κάρυον βασιλικὸν 105
Caryophyllum 73
Caſia 103.108
Caſia fiſtula 102
Caſsiæ fiſtulæ doſis 426
Caſtorium 185
Catharrhos ſanãtia 90 151.177
Cathartica quæ 261
Cathæretica quæ 259
Cathæretica quomodo adhibenda 464
Cauſtica 86.137.161
Cauſtica quomodo adhibenda 465
Κεγχράμιδες 81
Centaurij magni radix 28
Centaurium minus ibid.
Cephalica 266
Cephalalgicis proſunt 30.71.95.154.148.188
Cera 128
Cera liquabilibus vt materia miſcetur 178

Κερ

Κεράμιον 609
Ceraſi gummi 147
Cerati Galeni vſus 480
Cerebella paſſerum 182
Cerebrũ roborãtia 33.136
Cerebri meningum vulnera glutinantia 58
Ceruſſa 167
Ceſſatio à vacuationibus aliis, cauſa eſt ſæpe per accidens huius vel huius vacuationis 356
Calcanthus 164
Chalcitis ibid. & 165
Χαλκοῦς 587
Χαμαιβάτος 109
Chamædrys 57
Chamæpitys 58
Chermes 190
Χάμη 612
Charadis ſanantia 90 138
Χοῖνιξ 613
Cholagoga 280.281
Chondrilla 57
Χοῦς 610
Χρυσοβάλανος 95
Chryſocolla 172
Χυλός 122.133
Χυλὸς ῥόος Pontice 129
Χυλὸς δάκρυον, ὀπὸς Græcis confunduntur 134
Cicatricem quæ inducũt 162
Cichorium 56
Cicuta 58
Cimolia terra 177
Cinnamomum 115
Cinnamomi ætas ibid.
Cinis hirundinum 190
Cinnabaris 179
Cirſium 55
Citrago 64
Citrum 99
Clarificatio ſuccorũ quomodo fit 538
Clyſter largior ſiue parcior quib9 infundit 538
Cnici ſemen 87
Cnici ſeminis doſis 425
Coccali 98
Κόκκος Orientis 25
Coccus baphica 87
Κοχλιάριον 613.614
Coctio propriè quid 278 279
Coctionis ſigna vnde ſumantur 279

Coctio expellēdorum humorum abuſiuè apud practicos dicitur 278
Coctionem iuuantia 33 95.119.120.671
Coctiones medicamentorum quomodo fiūt 540
Cœliacis quæ prorſus 113 114. 132.179.
Κόγχη 612
Cognatio quædam eſt in ſonis & corporibus ſonoris 297
Cognatio quædam ineſt rebus, naturarumq; ſimilitudo, ob quam alia trahant, alia auerſentur 284
Colicum affectum ſanātia 96.290.291
Colletica quæ 260
Colocynthe 100
Colocinthidis doſis 429
Color medicamentū gratius reddens 363.364
Colorē cōmendantia 147
Colophonia 144
Cōmunia de ꝓprio cuique medicam. vſu 420.421
Compoſita medicamenta 201
Compoſita medicamenta vnde nomina ſumpſerunt 625.626
Compoſita non cognoſci diſtinctè, niſi ſimplicia noſcantur 220
Compoſita ſi nobis ſatiſfaciunt, quò ſimpliciora, eò meliora 203
Compoſita veterū noſcūtur, cognita ſimplicium facultate et q̄litate 122
Compoſiti forma ad quid vtilis 405
Compoſiti forma variatur interdum, vt ſit efficacius medicamētū ibid.
Compoſiti forma ad quos ſcopos conſtituatur 406
Compoſitorum vires tempore mutantur 419
Compoſitionem mediam vnam habebit, qui alias parare non poteſt, aut circunferre 675
Compoſitiones particulares faciendæ, quæ in

maiores recipiũtur 600
Congius 603
Cωni 98
Conſeruatio medicamentorum 386. & ſeq.
Conſeruationi medicamentorum locus idoneus eligendus 388
Conſeruãt omnia quæ ſiccãt, et humiditatem excremẽtoſã abſumũt 387
Conſiſtentia non ſolùm ad gratiam, ſed ad melius agendum facit 374
Contraria in compoſitione quæ dicantur 315
Contraria contrariorum remedia 214
Conuulſioni, quæ remedio ſunt 287. 293
Corroborantia 31. 73. 87. 153. 182. 187. 190
Cordis palpitationi conferentia 31. 34. 153
Corallus 176
Coriandrum 86
Cornu cerui et capræ 183
Cornu rhinocerotis ibid.
Corruda 26
Cortices. 115
Cortices radicũ meliores ſunt earũ medullis 310
Coryza ſanantia 151
Κόσμιον, & Κοσμίνιον ἰατρικὸν 584
Coſtus 29
Κοτύλη 611. & ſeq.
Κοτύλη etiã videt̃ dimidiũ ſextarij ſig. 605. 614
Κουλεὸς vel Κολεὸς 603
Craſſa & lẽta ex pectore ducentia 31. 36. 41. 60. 71. 87. 88. 93. 98
Craſſantia 253
Craſſos & lentos humores purgãtia 33. 60. 67
Crocus 73
Croci electio 74
Crocus quõ obſeruã. ibid.
Cretica terra 177
Cruſtas facientia 160. 164. 133
Cubebæ 102
Cucumeris ſemen 85
Cucumeris fructus 100
Cucumeris agreſtis radix 30
Cumini ſemen 87

Cupreſſi pilulæ 99
Curcuma 29
Cyanus 172
Κύαθος vel cyathus 607.608.612.614
Cyclamini radix 29
Cydonia 99
Cynanchis illinitur 30
Cyperis 28
Cyperus Indicus 29
Cyperus Babylonicus ibi.
Cypheos compoſitio 631
Cyſtica 274.292

D

DAſſypodium 76
Daucus 30
Deletaria quantitate ſola 152
Denarij partes 600
Δηνάριος 592
Denſans quod 255
Dẽtes puros eff. 122.183
Dentalis lapis 173
Dẽtiẽtes pueros iuuã. 288
Dentium dolori idonea 71.146.480
Deſtillatio quid, & eius diuerſi modi 558
Diabatinon 676
Dia καρύων ſtomaticum ibidem.
Diacydonium Gal. 671
Diacydoniõ Nicolai 672
Diacidonium quibus detur, & qua mẽſura 456
Diacnici doſis 429
Diacodij doſis ibid.
Διὰ γλήχωνος cõpoſi. 67
Διὰ καρκινῶν puluis 455
Diamoron Galeni, & eius vſus 673
Διὰ ῥόδων ſtomatice 680
Diarrhœas ſanantia 61. 70
Dia trion pipereõ ad quæ ſumitur 456
Dictamni radix 30
Dictamni radix vulgaris eſt pſeudodictãni 31
Διορισμὸς quid, & ad quæ à Gal. refertur 485
Dioſpolitici puluis quomodo ſumitur 456
Diphryges 163
Diſſoluendo quõ, & quæ præparantur 530.531
Διτάλαντον 588
Diuitibus ſumptuoſiora

remedia miſcemus quā pauperibus 346
Δοῖδυξ 582
Doli & adulteria medicamentorum 499.500
Dolores ſedantia 54.59
Doronicum 31
Δραχμὴ 587
Drachma 594
Drach. partes 592.593
Dracunculi radix 31
Ducere piſtillo medicamenta quid 572
Duella 593
Dulcis ſapor 265
Dupondius 591
Durum 253
Durū, molle quotupliciter dicatur corpus ibid.
Durū corpus, id eſt, ſeipſo dum ſanū erat, durius, quot modis fiat, & quomodò molleſcat 254
Dyſenteriis conferentia 43.61.64.70.77.13. 132.177.179.183.288. 289

E

Ebrietatē faciēt. 154
Ebrietati reſiſtentia 285
Ebur 183
Eccatharticū quod 257
Ecphractica ibid.
Ecſtatica quæ 262
Elaterium 30.100.132
Elenij radix 31
Elephātiā curāt. 173.293
Elleborus duplex 32
ἡμιχοίνικον 614
ἡμικοτύλιον 611
ἡμίλιτρον 501
ἡμιμναῖα 588
ἡμιούγγιον 593
ἡμιώβολον 587
ἡμιτάλαντον 588
ἡμίξεστον 611
Empetri facultas 428
Emphractica quæ 257
Emplaſton medica. 206
Emplaſticum quod 256
Emplaſtrum diachalciteos quomodo componendum, & eius vſus 478
Endiuia 57
Enterocœlas ſanātia 174
Epiceraſtica quæ 263
Epilepſiā excitātia 188
Epilepſiam curantia 54. 92.

92.146.182. 287. 294
Epilepſiam ex atra bile curantia 173
Epithymum 74
Epithymi doſis 425
ἐψημα 123
Epuloticum quod 260
Epyſſopum 75
Eranus lapillus 175
Erica 75
Eruca 87
Eruum ibid.
Eryſimi ſemen 88
Eryngij radix 32
Eryngij ſuccus 129
Eſcharoticum quod 259
Eſula 32
Euchyma quæ 262
Eufragia 59
Eupatorios herba 290
Eupatorium 58. 289
Eupatorium etiam Pentaphyllum dicitur Galeno 59
Euphorbium, vel Euphorbia 137
Euphroſynon Græcis Bugloſſus dicitur 55
Exaſperantia quæ 263

F

FAba Græca 602
Facultas prima medicamẽti eſt reliquarum veluti baſis cõis. 219
Facultatibus primis noſcẽdis q̃d ſatis fuerit ibi.
Facultas ſecunda quæ 223
Facultates ſimpliciũ corrumpi in compoſitione quibuſdã viſum eſt 419
Facultates particulares à partibus vocatæ 264
Facultates particulares quatenus ſingulis partis affectibus cõueniãt 266
Febres blioſas ſanantia ex denſitate cutis 73
Febrium omnium vnicũ remedium ibid.
Febriles æſtus cohibentia 65
Fella animalium 186
Ficus 103
Ficuum ſuccus 129
Filicis radix 33
Fiſtulis ani quæ remedio ſunt 177
Flatus diſsipãtia 32. 33.

41.48.67.83.86.87.
Flos æris 162
Flores quando legẽdi 71. 72
Fluxiones capitis ſiccantia 38
Fluxiones bilioſas cohibentia 65.108.180
Fluxiones thoracis ſiccãtia 38.104.177
Fluxiones inteſtinorum ſiccantia 38
Fluxionum in inguina, pedes, articulos &c. & phlegmonarũ incipientium remedium 177
Fœcunditatẽ faciẽtia 67
Fœniculus 33
Fœnumgræcum 88
Foliatum vnguentum 61
Fomẽta ventriculo quomodo imponenda 481
Frigida calidi obtũ. 208
Frigus quas actiões edat 237. *& deinde*
Fructus quid 93
Fructus plantarum quo modo deligendi 309
Fumaria 59
Furfures emendãtia 37

G

Gagate 174
Gaiacum lignum 113.294
Galanga 29.33
Galbanum 138
Galenus ſimplicia quomodo explorabat 502
Galeopſis 58
Galla 103
Gallitrichum 59
Gaſtrica 270
Geniſta 75
Gentiana 34
Γίγαρτα 81
Gingiuas mollitie fluidas quæ tergent 183
Glaucium 132
Glycyrrhiza 34.132
Gramen 34
Γράμμα 588
Grana paradiſi 86
Gulielmus Peliſſerius Epiſcopus Mõpeſſulanus de ſimplicibus incognitis ſcripſit 108
Gummi 145
Gypſum 172

H

H

HAematites 175
Hæmodiã ab acerbis & acidis natam ſanantia 65.228.299
Hemorrhagiam ſiſtẽtia 64.70.250
Hemorrhagiam à naribus quæ ſiſtunt 133
Hemorrhoides curãtia 95.173
Hemorrhoides quæ aperiunt 130.186
Hammoniacum 137
Harmola 67
Haſtula regia 26
Hederæ lacryma 147
Hedychroi magmatis cõfectio 651
Hemicrania frigida quibus curatur 485
Hemicranica remedia qualia eſſe debent 342
Hemina 605.608
Hepar expurgantia 26.45.57.65.70.90.93.99.142.312.
Hepar vulpis 184
Hepatis intemperiem calidam iuuantia 56
Hepatis quæ tollunt intemperiem à corruptis humoribus ibid.
Hepati quæ foris imponantur 459
Hepati indurato quæ illinuntur 94
Hepatica 131.184.271.289
Hepaticis qua ratione miſcentur valde refrigerantia 334
Hepaticis quæ proſunt 123.289
Hepatoriũ, Hepatitis 59
Herbæ 49
Herbæ quomodo ſiccandæ ibidem.
Herbæ quædam ſiccatæ calidiores ibid.
Herbarũ quæ partes ad medicamenta accipiendæ 311
Hermodactylus 34
Hermodactyli doſis 427
Hermodactylus neotericorum eſt veteribus indictus 35

Hernias ſanantia 151
Hippolapathum 61
Humiditas quas actiones edat 251
Hũores oẽs pueris & p̃gnantibus ducentia 102
Humores crudos coquentia 54.62
Hydragoga 282
Hydromelitos facultas 428
Hydropicos iuuãtia 24.41.75.95.184.289.293
Hypercathartica q̃ 262
Hyperſarcoſin quæ tollunt 151.172
Hypociſthis 132
Hyoſcyamus 60
Hyſſopum ibidem
Hyſterica 275

I

IAſpis 174.289
Ichoras pruritũ excitãtes quæ digerũt 170
Ictericis quæ proſunt 26.30.58.67.290.485
Iecur roborantia 38.59.111.114.141.142.312.480.671
Iecur lupi 184
Impetigines que tollunt 146
Incantationibus non eſt habenda fides 299
Infuſione quomodo & quæ præparantur 533.534
Inſtrumenta præcipua pharmacopolarum 581
Intemperiem frigidam coquentia 38.41.124
Intemperies calidas ſanantia 131.136
Intemperies frigidas humidas ſanantia 93.126
Intertriginem curantia 160
Inteſtina roborãtia 141
Inteſtina puerorum purgantia 174
Intybum olus 56
Ion 75
Iridis radix 36
Iris Illyrica eſt optima ibidem.
Iſatidis radix 37
Iſchiadicis quæ proſunt 23.32.58.75.485

Iua

Iua 58
Iuba media 112
Iuniperi fructus 104
Iuniperi gummi 148
Iuglans 105
Iuiubæ 104
Iuris galli veteris facultas 429

K

Kiki 76

L

LAc gignentia 33 261
Lachrymæ 140.141
Lapathum 61
Lapis calaminaris 166
Lapis Iudaicus 174
Lapides ibidem
Larix 144
Laßitudo motoria & phlegmonwde quomodo curatur 340
Laßitudo internæ tunicæ aſperæ arteriæ ex vociferatione quomodo curanda 341
Laterum dolores tollentia 55
Lauatione quomodo medicamenta præparantur 552.553
Lauri folia et fructus 61
Lebes 584.585
Lenientia aſperatas cauitates quæ 263
Lendes interimẽtia 147
Lens 90
Lentes expurgantia 94
Lepram ſanantia 27.32 37.55.90.94
Λεπτοκάρυον 105
Λεπτὸν 587
Lepus marinus 286
Λευκόϊον 76.77
Libræ partes 591
Lichenas ſanantia 32. 148.168
Lienem abſumentia 46 70.292
Lienem expurgantia 45 90.94.142
Lienes induratos liquantia 27.41.46.94.138. 484
Ligna 112
Ligula 608
Liguſticum 88
Lilij radix 37

Limitatio vnica ſæpe ſufficit ad ordinationem medicamenti 489
Limitationes generales et particulares nõ integræ non ſufficiunt 490
Limitationes etiam neceſſariæ ad rectam remediorum compoſitionem 493
Limitationes neceſſariæ ad rectum medicamentorum vſum 299
Limones 100
Linanche 75
Λινόσπερμον 89
Liquando fit præparatio 530
Liquores 134
Lithargyros 160
Lithargyros vt materia miſcetur valentioribus 377
Lithoſpermon 90
Λίτρα 590
Λωτοῦ ῥίνημα 113
Lũbricos latos necãtia 33
Lumbricos quæ necãt 51. 86.90.183
Lumbricos rotũdos quæ educunt 289
Lupinus 90
Lutra 186
Lycium 132

M

M*acer* 119
Macis 120
Magnes 174
Maiorana 62
Malabathrum 61
Malum granatum 104
Mammarum durities diſcutientia 58
Mãdragoræ radicis ſuccus 129
Mandragoræ maris radicis cortex 37
Mãna Arabũ 127.128
Manna thuris 155
Mannæ doſis 426.427
Maron 62
Maron eſſe herbam maſtic vulgò dictam ſuſpicio eſt ibidem
Marrubium 61
Maſtiche 62.141
Matricariam eſſe maioranam ſuſpicatur Hermol

molaus 63
Μίαξα ὤμη 189
Μηκώνιον 155
Medicamētum quid 199
Medicamētū ſimplex ib.
Medicamentorum compoſitio 201
Medicamentū vnū ſimplex, interdum quatuor habet ſcopos 302
Medicamentorum vtendi modus 457
Medicamentorum vſus finis 431
Medicamēta vſum expectatum non præſtāt, niſi ſint actu quod dicuntur 353
Medicamenta à quibus ſumantur 14.15
Medicamentis quibus & quando vtendum 415
Medicamentū vſum expectatum non præſtans quomodo corrigitur 354 355.356
Medicamenti ſumēdi vel admouendi tempus & occaſio 436
Medicamenti exhibendi quantitas & qualitas ex iiſdem ſumuntur ſcopis 421
Medicamentum eius ſaporis propinandum, quo delectetur æger 341 342
Medicamenta clemētiora initio offerēda 466
Medicamenta valentiora quæ indicant ſumēda 343
Medicamenti conſuetam nobis formam faciliùs toleramus, quàm non conſuetam 464
Medicamenti præbendi tempus quando Galen. negligit 419
Medic. facultate quadā natiua conuenientē ſibi ſuccū trahunt 283.284
Medicamēta ſumpta & admota non habent vires eaſdem 296
Medicamenta quando Deorum manus 412
Medicamēta quæ curioſè tere-

serenda 379

Medicamenta ad temperaturam mediã aptanda 205

Medicaméta media ſeu polychreſta 341.467

Medicamenta polychreſta neque multum obſunt, neq; proſunt, ſi perpetuò ijs vtamur ibid.

Medicamentis valẽtibus cum magna præmeditatione vtendum 422

Medicamen purgãs vnũ non perpetuò vſurpandum 423

Medicamentorũ purgãtium delectus ſecũdum Meſuen 305

Medicamenta purgãtia quomodo reponẽda 307

Medicamenta per quæ melius fiunt 357

Medicamenta probata ad cõpoſitionem à quibus deliguntur 314

Medicamenta deligenda in ſuo vigore & bene habita 307

Medicamenti deligendi indicatio ſumitur à partis natura & vſu 336. 341.422.423

M[illegible]camenta quæ gratiora reddunt. 363

Medicamenti componendi indicatio à quibus ſumatur, & quorum reſpectu varietur 322. 323. & deinde.

Medicamenti ſumendi, vel admouẽdi vſus 431

Medicamẽtorũ finis ibi.

Medicamenta compoſituro quæ noſcenda 213. 216

Medicamenta compoſita quomodo fiant præſtantiſsima 303

Medicaméta optima ex contrarijs maiores miſcuerunt 205.317

Medicamentorũ componendorũ neceſsitas 202

Medicamenta quædam componuntur, vt quod ſecundum naturam eſt ſeruemus 336

Med

Medicamenta quæ gratius faciunt, quomodo augenda vel minuenda 399
Medicamenti vehementiam quæ remittũt, eius actionem non aboleant. 360
Medicamenti virtutem imbecillam quæ augent aut excitant ibi.
Medicamẽta non coaugmentãda, cùm paucioribus fieri poteſt 198. 385
Medicamentorum compoſitio 199
Medicamenti ſignificatio ibidem
Medicatio in quibus conſiſtit 413
Medicus prudens & peritus quæ nouiſſe debeat 220
Μέδιμνος 615
Medulla 181
Mel 125
Mel quod valẽtiſſimum 308
Melancholicum ſuccum purgantia 41.42.172 173.323
Melanthium 90
Melilotum 77
Meliſſophyllon 64
Menſes mouẽtia 27.29 32.33.38.41.45.54.58. 61.68.71.80.90.100. 146.151.260
Menſuræ Romanorum & Græcorum 603
Menſuræ Romanæ aridorum 607
Menſuræ aridorum Atticæ 613
Menſuræ liquidorum Græcæ 609
Menſurarum Romanarum notæ 614
Menſurarum Græcarũ notæ 615
Mentem turbantia 86
Metalla 156
Metallicorũ facultates diu vigent 310
Methodus cõponẽdi 300
Μετρητής 609
Meum 38

Mezereon 46
Meconium 91
Miſy 164
Miſtis & cōpoſitis quando vtendum 618
Mithridatios ad quæ vtilis 633
Mithridates 628
Mithridatij deſcriptio ab Andromacho 629
Mithridatij deſcriptio à Damocrate 630
Modius 607
Molle 253
Molybdena 167
Morbus quilibet qualia remedia poſtulat 461
In Morbi vigore à medicamentis purgantibus abſtinendum 438
Morbilis & variolis ſalubria 108
Morſibus canū quæ medentur 293
Morſibus canis rabidi quæ medentur 295
Morus vtraque 105
Moſchus 187
Μοσχοκάρυον 98
Μνᾶ 588
Μνᾶ ἰατρικὴ 590
Mumia 183
Muliebri profluuio quæ proſunt 44.114.132
Muccilagines 536
Myricæ fructus 105
Myriophyllon 64
Myrobalanus 94
Myrobalanorum quinq; genera 95
Μυροβαλάνου πίεσμα 94
Myrrha 148
Myrrhaſtacte 150
Myrti germina 105
Μύστρον 606.612
Myxæ 104

N

Narcotica quatenus proſunt 331
Narcoticis q̄n vtēdū ib.
Narcoticorum cōpoſitionis ſcopus quis eſt 333
Nardus præſtātiſſima 38
Nardus Gallica 38.39
Nardus Syriaca ibidem
Nardi electio ibidem
Nardi ſpica & radix 38

Nas

Natura partis cōprehendit naturam totius 345
Naturæ proprietas aſſumentis medicamen eſt inſpicienda 34
Nauſeam arcent 153
Nephritica 274.292
Nephriticos curātia 193
Nepitha 57
Neruorum vulnera glutinantia 293
Neruorum affectibus frigidis quæ pſunt 41.94
Nigella 90
Nutriendo fit præparatio 531
Nux vomica 98
Nymphæa 77

O

Oβελὸς 588
Obſtructiones lienum ſoluentia 61.69.78.93
Obſtructionibus hepatis quæ ſubueniunt 26.33.41.58.61.64.93.107.290
Obſtructiões thoracis & pulmonis liberātia 107
Obſtructiones liberātiæ 68.87.103
Obſtructionibus renum quæ ſubueniunt 26.40.64.93
Οχλοι 582
Oculi dolentis affectus ſigna vnde ſumantur 487
Oculis pallor ex ictero quomodo amouetur 485
Oculis gratia additur 171
Oculis cruentatis conuenientia 70
Oculorum claritati conferentia 59.61.67.139.147
Oculorum remedia quomodo applicantur 472.473
Oculorum vlcera quibus curanda 238
Oculorum fluxiones inhibentia 152.183.293
Oculorū vulnera ſanantia 175
Oculorum obſtructiones liberantia 142

Ocymum 91
Odor medicamentũ gratius reddens 366.367
Odora ſtomachicis miſcenda 367
Odyneron quod 258
Oenantes radix 40
Oeſypus 186
Olea factitia 123
Oleum 122
Oleum ſuccini vim hebetat 285
Oleoſus ſapor 265
Oliuæ balmades 106
ὄλμος 681
Omphacium 124
Opium 91.135
Opio quãdo vtimur 332
Opobaſamum 101
Opocalpaſon 150
Opopanax 136
Ὀπὸς Cyrenaicus: Medicus, & Syriacus 134
Ophthalmiæ quõ paranda medicamenta 337
Origanum 64
Oris halitum commendantia 29.33.112
Oris affectus quibus curandi 338
Oculorum cicatrices purgantia 139
Orobanche 75
Orthopnææ quæ proſũt 78.90.92
Orthopnœa et aſthma à craſſo & lento humore quali conſiſtentia medicamẽtũ requirũt 374
Os à corde cerui 183
Os ſepiæ ibid.
Oſſa 182
Oxyacanthæ ſuccus 128
Oyacanthæ bacculæ 106
Ὀξύβαφος ſeu ὀξύβαφον 606.611.615
Ὀξυφοῖνιξ 97
Οὐγγία 592

P

Pæoniæ radix 41
Papaueris gña 91
Parotidas curantia 92
Pars vna organi interdum ſubit vſum duorum, triũ, vel quatuor rationem 302
Partem roborãtia medicamẽtis miſcentur 361

Par

Partibus natura frigidis qualia admouemus 458
Partibus cauis quomodo medicamur 459
Partibus non abbibẽda topica, niſi corpore prius toto vacuato 468
Partum mortuũ eijciẽtia 33
Partum grauidis cõtinentia 176
Parturientibus conuenientia 24.174.176
Pauperibus remedia ex viliori materia danda 346
Pediculos occidunt 92.147
Pentaphylli radix 42
Percolatio medicamentorum 572
Periclymenum 77.78
Peſti reſiſtentia 43.178.183.190
Peſtilẽtibus putribusq́; affectibus reſiſtentia 56.99.115
Petroſelinum verũ vnde petatur 23.40
Petroſelinũ Macedonicon eſt Hipposelinõ 24
Petroſelinõ Macedonicũ & Eſtreaticũ 40
Peucedani radix 41
Pharmacopœi lucri helluones 198
Pharmacis lethalibus reſiſtentia 115
Phlegmone quæ remedia iuxta morbi tẽpora poſtulat 342
Phlegmões curatio 448
Phlegmonas, oris ſedis, pudẽdi, & aliarũ humidarum partium ſanantia 130.133.180
Phlegmonas digerentia 55.88
Phlegmonæ conuenientia 23.49.124.154.167.295
Phlegmonas gutturis ſine venæ ſectione quæ ſanant 288
Phlegmonas gargareonis curãtia 135.171.187
Phlegmonarum oris re-

mediæ, & quo appli-
canda 674.675.678
Phlegmonis oculorũ & oris oleum nõ infundi-
tur 481
Phlegmonas hepatis cu-
rantia 147.339
Phlegmone ſtomachi & ventriculi quomodo
curatur ibidem
Phlegmonis artuũ quæ
imponũtur initio 480
Phlegmagog. 22.32.47
87.92.95.100.132.281
φοῖνιξ 96
φοῖνιξ palmæ fructus 97
φοίνικες θηβαῖκοι 96
φοινικοβάλανος 96.97
Phthiſicis quæ proſunt
74.185
Phu 42
φυλλῖτις 69
Phymata curãtia 90.91
Pilos quomodo auferi-
mus 465
Piper 106.107
Piperitis 30
Piſces quomodo manu
capiantur 98
Piſtacium 107
Pituitaria 92
Pituitam & aquas du-
centia 282
Pituitam craſſam ducẽ-
tia 36.47.100
Pituitã craſſam à iun-
ctuis ducentia 35
Pityinon 144
Pyxides medicamento-
rum ſiccorum 585
Plantago 64
Plantaginis ſuccus 129
Plantæ quid cum ani-
malibus habeant cõ-
mune 16
Plantæ omnes legendæ,
quando ſummarum
ſunt virium 19
Plantæ ſingulæ ex quo
loco petendæ ibid.
Plãtæ diuerſimodè eſſe-
runtur, modò in ma-
ſculino, modò fœmini-
no, aut etiam neutro
genere 20
Pleuretica 268
Plumbum 157
Pneumonica 268

Pod

Podagræ quæ proſunt 24.36.107
Polypodij radix 42
Polypodij doſis 426
Pomorum ſuccus 129
Πῶμα 96
Pompholyx 166
Pondo 591
Pōderum notis vulgus medicorū iniquius vtitur 602
Pondera & mēſuræ medicamentorū vſitatiores Galeno & noſtræ ætatis medicis 587
Ponderum Romanorū notæ ex diuerſis autoribus 601
Ponderum Græcorū notæ & Atticorū ibi.
Populus duplex 65
Populeum vnguētū 67
Portulaca 65
Poterium rubrum 108
Præparatio quorūdam medicamentorum quomodo fiat 530
Pruna 107
Pruni gummi 148
Pſeudocaſia 118
Pſeudomelanthiū 90
Pſeudocinnamomū 118
Pſora 71
Pſoras detergentia 32.37.90.94.168.
Pſyllium 91
Pterygia oculorum leuantia 34
Pueri & ſenes medicamenta valentia nō ferunt 343
Pulmo vulpis 185
Pulmones purgātia 93
Pulmonum cauernulis vel arteriæ aſperæ pus impactum quali conſiſtentia medicamentum requirit 374
Pumex 172
Purgandum quādo initio, quando ſub finem morborum 440
Purgantia medicamenta qua hora danda 448.449.451
Purgātia vomitu quādo danda 445.446
Purgatio ſeu mundatio

medicamentorum 578
Purgatio 277
Purgationes fiunt interdum ad præcautionem morborum 447
Purgationis tẽpus 436
Purgationis idoneũ tẽpus quæ oſtendũt 437
Purgantia quomodo damus 477
Purgatoriorũ vis maleſica quomodo mitigetur 192
Purgatoria medicamẽta ibidem
Purgatorio medicamento ſumpto ptiſſanæ cremor ſorbendus 444
Pus mouentia 154
Putredinem arcentia 80.125.133.142
Pyropus 175
Pyrethrum 41
Pyrites 175

Q

QVa anni parte qui humores purgandi 453.454
Qualitates primas quomodo ſecundæ ſequantur facultates 263
Qualitatum primarum facultatẽ quomodo deprehendimus 252
Quantitas ſimplicium (doſin vocant) in compoſito 390
Quantitas ſimpliciũ in cõpoſito à quibus indicationib9 ſumatur 391
Quantitas remediorum maior eſt, quando affectus cum ſua cauſa eadem poſtulat 393
Quantitas remediorum eſt maior, ſi partis affectæ temperatura & corporis totius eſt eadẽ 394
Quãtitas euacuationis à quibus ſumatur 435
Quartanas curantia 53.173
Quartarius 606
Quid pro quo 520

R

RAdices quando euellendæ 17

Radices integræ euellēdæ, & quales ibid.
Radices quomodo reponendæ & vbi ſiccandæ ibi. & 18
Radices ſibi alimentum peculiare trahunt, in ſolo, & ſub cœlo conueniēti ibidem
Rarefaciens quod 255
Raued Seni 44
Remedia efficaciſsima quæ ſunt 212
Remedia mitiora poſtulat ſenſus acrior, valētiora obtuſior 399
Remedia varianda pro morborū tēporibus 469
Remediorum quātitas interdum à maioribus ſcrupuloſius aſcripta 401. 402
Remediorū genera ipſi affectus indicant 395
Remedij menſuram, & ſimplicium differētiā indicantia ibid.
Remedijs paratu facilibus præſentibus, ſuperfluum eſt exotica quærere 345
Remediorū facultas in duris augetur corporibus 398
Renes ſcincorum 185
Renes expurgātia 142
Repercutiens quod 255
Repercutientis vis 256
Reſinæ 141
Reſinæ mitiſsimæ 143
Reſinarum humidiſsima 144
Rha, Rhaon, Rheon, Rhion radix 43
Rha barbarum in hortis vulgò ſatum quid ſit 44. 45
Rha barbari doſis 426
Rheu Ponticum 44
Rhus 108
Rhyptica quæ 257
Rhibes 108
Roſa 78
Roſmarinus 67
Rubiæ ſatiuæ radix 45
Rubus 108. 109
Ructibus acidis quæ proſunt 54

Ruta 67

S

SAcchar 126
Saccharũ rubrum ibidem.
Sagapenum 139
Sal 170
Sal Armeniacus 171
Sal Hammoniacus ibi.
Salſus ſapor 265
Saluia 67
Sampſycus 62
Sandaracha 162
Sanguis hirci 178
Sanguis draconis 179
Sanguinẽ purgãtia 283
Sanguinem in ventriculum coagulatum diſſoluentia 180
Sanguinem reijciẽtibus queproſunt. 28.43.113 132.146.175.176.177
Sanguinem & ſpiritũ purgantia 189
Sanguinem per vrinas euocantia 88
Sanguinis fluorem cohibentia 130.172.295
Santalum 113
Sapor cuique iucundus quis dicitur 372
Sapor cuique iucundus quoad fieri poteſt, ſeruatis medicamenti viribus apparetur ibid.
Sapor medicamentum gratius reddens 369
Sapphyrus 174
Sarcocolla 151
Σαρκωτικὰ 154. 166 260.205
Σαρξιφάγον 45
Scabiem & pruritum ſanantia 60.94
Scabies Hiſpana 294
Scabioſa 70
Scammonia 139
Scammonij doſis 425
Scariola 57
Schedæ Galeni pharmacorum purè & veterũ more ſcribuntur 188
Schiſtus lapis. 175
Σχοῖνος 79
Scilla 46
Scillæ ſuccus 129
Scillæ albæ ſegmẽta ſiccantur in vmbra 46

Scil

Scilliticorum paſtillorũ confectio 649
Scirrho hepatis quæ ad mouenda 340.341
Scirrhos emẽdantia 18 115.135.181.185
Scolopendrion 68.69
Scopus methodi componẽdi medicamẽta 197
Scopus medicamẽtorum quis ſit 414
Scopi componendorũ medicamentorum quò dirigendi 300
Scordium 68
Scoria 163
Scorpionũ ictibus quæ proſunt 174
Semen & fructus differentia 81
Semina quãdo legẽda 82
Semina frigida 85
Semen extinguẽtia 261
Semẽ ſupprimentia ibi.
Semen gignentia ibid.
Senna 110
Sennæ doſis 427
Septica quæ 259
Seres 189
Sericum ibid.
Sereos ſpecies 56
Sericum crudum 190
Seſeli 92
Sextarius 603.608
Sextula 693
Siccitas quas edat actiones 248
Sicilicus 593
Sigillum Lemniũ 176
Simplex in ſuo genere quod præſtãtiſſimum 303.307
Simplicia medicamenta quæ 201
Simplicia quæ in ſingulis regionibus inueniantur præſtãtiſſima 304
Simplicia medicamenta noſcẽda 215
Simplicia natura et tẽpore cõpoſitis priora 216
Simplicis vnius vitium ſæpe totum compoſitũ corrumpit 309
Simplicis alicuius cur maior, aut minor quãtitas miſcetur compoſito 395

Simplicis quãtitas maior miſcetur, cuius facultas magis aduerſatur morbo 396
Simpliciũ omniũ, quodcunque ſui generis odorem habet valentiſsimum, eſt probatiſsimum 36
Simplicium quorundã quãtitas variatur pro temporis ratione 400
Simplicium quãtitatẽ immutat rerũ miſcendarum natura 401
Simpliciũ quãtitas quo modo limitanda 398
Simpliciũ numerus ad quantitatem refertur 404
Simplicium quantitas ipſis autoribus interdum incerta 403
Simplicium medicamẽtorũ adulteria ordine alphabeti: vbi require ſingula 503. & inde.
Simpliciũ medicamẽtorũ electio ordine alphabeti, quod præſtãtius in ſuo genere, aut quæ eius pars valẽtior 512
Siliquaſtrum 30
Sinapi 92
Singultus curantia 96
Sinus glutinantia 130 482. 483
Σίριον 123
Sitim ſedãtia 100. 109
Smiris 175
Smyrnium (id eſt vulgare Leuiſticum) ὀλούσατρον Romæ vocari Gal. ſcribit. 24
Somnũ cõciliãtia 54. 13
Sonchus 57
Soporifera 38. 91. 136.
Sordes gymnaſiorũ 186
Sori 164
Sparagus 26
Σπάθαι 585
Spica vulgaris eſt pſeudonardus 39
Spicula extrahẽtia 106 293. 295
Σπλήνιον 69
Splenicis cõuenĩetia 24. 28. 46. 69. 78. 146. 184

Splenica 273.292
Spodium 166
Spuma nitri 169
Squama æris 162
Staphis agria 92
Stellio 286
Stenωticum quod 255
Sternutamenta prouocantia 36
Stercus canis oßibus nutriti 287
Stercus pueri lupinis dulcibus nutriti 288
Stercus lupi oßibus nutriti 290
Stercus canum & luporum 18.71
Stimmi 171
Stœhæ herba 70
Στοιχὰς 79
Stœachica 108.270.289
Stomachũ roborãtia 38. 155.174.270. 99.107 108.127.141.
Stomacho aduerſa 35. 47.100.126.170.676
Stomachi ardores curãtia 96
Stomachicis quæ miſcẽtur 124.135.154
Stomachicis qua ratione miſcentur valde refrigerantia 334
Stomatica medicamẽta debent eſſe boni ſaporis pro cuiuſq; palato 370
Stomaticæ cõpoſitiones aliquot à 674. in finem lib.
Stomaticis quando mel miſcendum 380
Stomaticis quomodo vtimur 475
Stomaticorũ & ſtomachicorũ cõſiſtentia 275
Stomaticorũ vtendi modi varij 677.678
Strobilina reſina 144
Strumis conferentia 52
Stupefaciẽtia 15.91.136
Stupefaciẽtia quare remedijs adduntur 331
Styrax rubra 150
Styrax 151
Styracis vis ibidem
Succus, lacryma, liquor ſæpe confundũtur 134
Succi melle aut ſaccharo

conduntur 121.670
Succi 121
Succorum repoſitio ibi.
Succinum 152.153
Sudores mouentia 29
Suffuſis quæ proſunt ibi. & 139.150.287
Suggillata curãtia 133
Sulfur 168
Sumenda manè quæ faciunt ad diſtributionẽ alimẽti in corpus 456
Sumendorum varius ſumendi modus 623
Summa dicendorum in his libris 207
Suppurantia quæ 258
Sycomorus 105
Σύζυγξ τῆ κκοίας 119

T

Ταλαντον 589
Tamar Indus 97
Tamar Indorũ doſis 426
Tamarix 46
Tapſus barbatus 71
Telæ flammis iniectæ ardentes non conſumuntur 176
Temperamenti proprietas obſeruanda in medicamentis vt in alimẽtis, & expẽdendum quomodo ſe habeant ad hæc aut illa 362
Tenſio articulorũ quot modis fiat, & quomodò laxetur 254
Tenuantia 253
Tenuitas & craßities eſſentiæ actionem ſuã & aliorum interdum iuuant 378
Terebinthina 142.143
Terebinthinæ reſinæ doſis 429
Tergentia 58.60.116. 133.136.26.166.257
Terminus pugnantis generosè contra morbum quis ſit 481
Teruntur & tundũtur medicamenta quibus modis 571
Teruntur medicamenta propter quas cauſas 572.573
Τέταρτον 711

Thapſia 140
Theriaca 634
Theriacæ cōpoſitio 652
Theriacæ decerpta ex Mitridatio 635
Theriacæ vires 661
Theriacæ vſus ibidem
Theriacæ probatio 662
Theriaci paſtilli quomodo & in quo loco ſiccandi 648
Thlaſpi 92
Thoracem & pulmonē purgantia 54.61.70.96.142
Thoracica 268
Thus 154
Thuris cortex 154.155
Θύεια 581
Thymum 71
Thymelæa 46
Tophos articulorum diſſoluentia 138.180
Tormentilla 42
Tota per tota miſcere ſolius Dei mun⁹ eſt 201
Tragacanthos 155
Tragoriganum 64
Tria in ſimplicibus obſeruanda 18
Tripolium 47
Τριστάλαντον 589
Turbith 47
Turbith doſis 427
Tunica interior vētriculi gallinarū 183.289
Tuſſim antiquam tollētia 146
Tuſſim ex faucium aſperitate coquentia 55
Tuſſes coquētia 151.478

V

Valeriana 42
Vaſa latioris oris in genere pharmacopolarum 584
Vena & arteria quō dicantur ſimplicia 200
Venarū anguſtos meatus tergentia 142
Venenis reſiſtentia 99.100.119.150.183.
Venenoſa 60
Venenoſæ feræ morſibus à ſe factis, ſuis corporibus ſubueniunt 284
Venenatis morſibus conueniētia 30.31.32.43.49

49.115.168.297.478
Venerem excitantia 33. 87.98.185.188.293
Venerem cohibentia 53. 67.167
Ventrem purgantia illitu 29
Ventrem ſubducentia. 59.131
Ventrem roborãtia 131
Vẽtriculo vacuato quæ extrinſecus admouẽda 446
Ventriculi meatus aperientia 115
Ventriculi os confortantia 289
Vẽtriculo calidiore qui ſunt, à quibus læduntur 415
Ventriculum roborãtia 59.95.112.120.141. 174.480.671
Venter mergi 289
Veratrum 286
Veratri doſis 426
Verbaſcum 71
Verbenaca recta ibi.
Vernix 148
Verrucas tollentia 93
Vigilias quomodo per refrigerantia & humectãtia expugnamus 335
Vim medicamẽti corpori noxiam quomodo emendamus 361
Vinum 123.124
Vinum protropum 123
Vinum ne aceſcat, cõſeruantia 70
Viperarum caro 190
Viperarũ præparatio ad paſtillos theriacos parandos 644.645
Vires eaſdem nõ habent ſumpta et admota 130
Viſcera refrigerãtia 96
Vitalem virtutem roborantia 189
Vitiligines tergẽtia 31. 37.90.94
Vlcerantia 58.93
Vlcera carne implentia 166
Vlcera purgantia 162
Vlcera ſiccantia 33.55. 13.152
Vlcera glutinantia 28. 32.

32.55.64.99.130.152.
126
Vlcerationes inteſtinas emendantia 174
Vlcera ſedis & vuluæ curantia 186.478
Vlcera præhumida pudẽdorum curantia 54
Vlceribus putridis congruentia 58.164.171.
Vlceribus oris vti medẽdũ 177.475.476.679
Vlceribus gulæ quæ adhibentur 176
Vlceribus ſummè inueteratis aut rebellibus quæ proſunt. 68.136.167.188.288
Vlcera cacoëthe ſanantia 31.90
Vlcus cauum quomodo curantus 204
Vnciæ partes 692
Vniones 150
Vnguentorum linimẽtorum, ceratorum cõſiſtentia 205
Vomitu quæ purgantur 446.153.445
Vomitum prouocantia 94.98
Vomitum ſiſtentia 49.108.95
Vomitoriorum conſiſtentia 375
Vretica quæ 260
Vrinas ducentia 25.29.32.38.41.58.59.67.68.71.79.83.85.87.90.103.126.478
Vrinas craſſas & cruẽtas ducentia 45.78
Vrna 603
Vrticæ fructus 92
Vſtione quomodo medicamenta præparantur 548.549
Vſus rectus medicamentorum 412.413
Vuæ 111
Vulnera glutinantia. 37.58.68.87
Vulpes 188

X

XEſtus 610.614
Xylobalſamum. 101.114
Xylaloë 112

Xylocinnamomum 112
Ξυλοκάσια 119

Y

Ὑπερα 582

Z

Edoaria 48
Zingiber ibid.
Zizypha 104
Zuchara 127
Zurumbet 48

FINIS.

BIBLIOTECA

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA FARMACIA MADRID

LVGDVNI,
EXCVDEBAT
PHILIBERTVS
ROLLETIVS.